

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Nová složka
(2)\Turtledove_Harry-Krispos_z_Videssosu_1-Krispuv_vzestup.pdb

PDB Name: Turtledove Harry-Krispos z Vide
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 30.4.2007
Modification Date: 30.4.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

HARRY TURTLEDOVE
KRISPOS Z VIDESSOSU
1 – KRISPUV VZESTUP

Dunění kopyt se mísilo s pronikavými výkřiky.

Krispos otevřel jedno oko. Byla ještě tma, mohla být asi půlnoc. Zatřásl hlavou. Neměl rád, když ho hluk budil ze spánku. Oko opět zavřel a zavrtil se zpátky mezi matku a otce na slamníku, který jemu, jeho rodičům a jeho malé sestře sloužil jako postel.

Rodiče se probudili, právě když se pokoušel znovu usnout. Krispos cítil napětí v jejich tělech. Jeho sestra Evdokia stále spala. Někteří lidé mají prostě pořád štěstí, pomyslel si, ačkoliv předtím nikdy Evdokii za nijak zvlášť šťastnou nepovažoval. Ani ne proto, že jí byly pouze tři roky — polovina jeho věku — ale protože byla holka.

Výkřiky se změnilly v ječení. Najednou rozeznali slova: „Kubratoi! Kubratoi jsou ve vesnici!“

Krispova matka se zajíkla. „Phosi, ochraňuj nás!“ řekla hlasem skoro tak pronikavým, jako byly výkřiky hrůzy venku v temnotách.

„Dobrý bůh chrání lidi prostřednictvím jejich konání,“ řekl otec a vyskočil z postele. To konečně probudilo Evdokii, která začala plakat. „Postarej se, ať je zticha, Tatze!“ zavrčel otec. Matka k sobě Evdokii něžně přitiskla a začala jí šeptem něco zpívat.

Krispos přemýšlel, jestli by se mu dostalo stejného zacházení, kdyby začal plakat. Měl pocit, že by spíš ucítil na zadku nebo na tváři otcovu dlaň. Jako každý kluk z farmy v okolí města Imbrosu věděl, kdo jsou Kubratoi: divocí muži z hor na severu. „Budeme s nimi bojovat otče?“ zeptal se. Zrovna nedávno s holí namísto meče pobil aspoň deset fiktivních nájezdníků.

Ale jeho otec zavrtěl hlavou. „Takový boj je pro vojáky. Ti prokletí Kubratoi jsou vojáci. My nejsme. Všechny by nás pobili a my bychom jim v tom nemohli nijak zabránit. Tohle není hra, chlapče.“

„Co budeme dělat, Phoste?“ zeptala se matka do Evdokiina řmukání. Její hlas zněl, jako by sama neměla daleko k pláči. To vystrašilo Krispa víc, než rámus venku. Jak špatné to muselo být, když to vyděsilo i jeho matku?

Odpověď přišla okamžitě: tak špatné, že to vyděsilo i otce. „Utečeme,“ řekl Phostis neradostně, jinak nás za chvíli ti dvounoží vlci potáhnou na sever. Proto jsem postavil dům tak blízko u lesa s dveřmi na odvrácené straně od vesnice: abychom měli šanci utéct, pokud sem zase někdy přitáhnou Kubratoi.“

Kripova matka se shýbla a znovu narovnala. „Ponesu dítě.“

Evdokia v jejím náručí prohlásila rozhořčeně: „Nejsem dítě!“ a znovu se rozplakala.

Nikdo jí nevěnoval pozornost. Otec popadl Krispa za rameno, tak silně, že chlapcova noční košile nepředstavovala žádnou ochranu proti stisku jeho prstů. „Dokážeš běžet ke stromům, synku, tak rychle, jak jen můžeš a schováš se, dokud ti zlí muži neodejdou?“

„Ano, otče.“ Když se na to podíval takhle, vypadalo to jako hra. Krispos hrál v lese víc her, než byl schopen spočítat.

„Tak běž!“ Otec trhnutím otevřel dveře a Krispos vystřelil do tmy. Následovala ho matka s Evdokií v náručí. Poslední šel otec. Krispos věděl, že otec dokáže běžet rychleji než on, ale tuto noc se o to nepokusil. Zůstal mezi vesnicí a svou rodinou.

Krispos utíkající naboso se ohlédl přes rameno. Tolik koní a pochodní neviděl nikdy předtím. Na koních seděli cizinci, zřejmě ti hrůzostrašní Kubratoi. Viděl také mnoho vesničanů. Jezdci na koních každou chvíli přiváděli další.

„Nedívej se, chlapče! Utíkej!“ zavolal na něj otec. Krispos běžel. Vytoužené stromy se blížily. Náhle se ozval nový pokřik a jezdcí se rozjeli jejich směrem. Zvuky pronásledování se blížily hroznou rychlostí. Krispos spolkl vzlyknutí a pomyslel si, že je nespravedlivé, aby koně běhali tak rychle.

„Zastavte, nebo budeme střílet!“ ozvalo se ze zadu. Krispos sčží porozuměl; nikdy neslyšel nikoho mluvit s jiným přívukem, než s jakým se mluvilo u nich ve vesnici.

„Běžte dál!“ křikl otec. Ale jezdcí se vyřítli vpřed a předjeli Krispa z obou stran tak blízko, že ucítil závan větru a pach jejich zvířat. Potom stočili koně, aby jim zablokovali cestu do bezpečí lesa.

Stále s pocitem, že se jedná o hru, Krispos zahrnul a utíkal dál novým směrem. Náhle uviděl další jezdce, dvojici, která dostihla jeho otce. Jeden z nich držel louči, jejíž světlo jim teď v noci dobře posloužilo. Krispovi zase umožnilo si je prohlédnout: kožešinové čapky a zapletené vousy, které vypadaly jako jejich pokračování, kožená brnění, zahnuté meče zavěšené na bocích, způsob, jakým seděli na koních, jako by byli jejich součástí. Ten pohled se vryl Krispovi do

paměti na celý zbytek života.

Druhý jezdec, který neměl pochodeň, držel luk. V napnutém luku měl založený šíp, jehož hrot mířil na Krispova otce. Vtom okamžiku pro chlapce hra skončila. Znal luky a věděl, že s nimi lidé musí být opatrní. Pokud to tihle divoši nevěděli, bylo na čase, aby jim to někdo vysvětlil.

Zamířil přímo k cizincům. „Okamžitě přestaňte mířit tím lukem,“ řekl jim. „Mohli byste někoho zranit.“

Oba Kubratoi na něj chvíli zírali. Lučištník náhle zaklonil hlavu a na celé kolo se rozesmál. Krispos se začal třást a přemýšlel o tom, že ten divoch opravdu vydává zvuky jako vlk. Přál si, aby sám měl hluboký a hlasitý hlas jako jeho otec a ne takový dětský pískot. To by se potom jezdec nesmál.

Pravděpodobně by ho okamžitě zastřelil, ale to Krispovi došlo až omnoho let později. Kubrati se zatím stále smál, sklonil svůj luk a vysekl vsedle přehnanou poklonu. „Na tvůj rozkaz, malý cháne, na tvůj rozkaz.“ S potlačovaným smíchem si utřel ústa dlaní. Potom zvedl oči a setkal se s pohledem Krispova otce, který se chystal chlapci pomoci, jak bude v jeho silách. „Už nemusím střílet, farmáři?“ „Ne,“ odpověděl Krispův otec hořce. „Dostali jste nás.“ Společně s rodiči a Evdokií se Krispos pomalu vracel do vesnice. Pár jezdců zůstal s nimi, druzí dva se vrátili k tomu, co dělali předtím. Nebylo to, jak už Krispos pochopil, nic dobrého.

Zapamatoval si to podivné slovo, kterým ho jezdec s lukem oslovil. „Otče, co znamená 'chán'?“

„Tak Kubratoi nazývají svého náčelníka. Kdyby to byl Videsánek, řekl by místo toho 'Autokrat'.“

„Císař? To je hloupost.“ Ačkoliv se jeho svět rozpadal na kusy, Krispos zjistil, že se směje.

„Máš pravdu, chlapče,“ řekl jeho otec posmutněle. Na chvíli se odmlčel, potom pokračoval veselejším tónem, jako by mu vtip začal docházet: „Na druhou stranu, říká se, že v naší rodině koluje Vaspurakanerská krev a všichni Vaspurové používají titul princ. Asi sis nikdy nemyslel, že tvůj táta je princ?“

„Buď zticha, Phoste!“ zarazila svého muže Krispova matka. „Kněz říká, že celý ten nesmysl s princem není nic jiného než kacířství. Nezatěžuj s tím toho chlapce.“

„V kacířství by se kněz měl vyznat nejlépe,“ souhlasil otec, „ale já se nechci hádat o nesmyslech. Kdo kdy viděl hladového prince?“

Matka se nadechla, ale už neodpověděla. Byli zpátky ve vesnici, kde je mohli slyšet ostatní vesničané — což nebylo nejlepší, pokud se bavili o kacířství. „Co s námi udělají?“ byla v tomto smyslu bezpečnější otázka, i když odpověď byla přirozeně stejně nejistá. Vesničané stáli pohromadě pod dohledem ozbrojených Kubratoi a čekali.

Postupně přijížděli další jezdcí, kteří místo lidí přiváděli stádo dobytka a ovcí. „Zvířata půjdou s námi, otče?“ zeptal se Krispos. Nečekal, že Kubratoi budou tak ohleduplní.

„S námi, to jo, ale ne pro nás,“ bylo vše, co mu otec odpověděl.

Kubratoi začali vykřikovat rozkazy — jak ti, kteří mluvili videsánsky, tak ti, jejichž slovům nikdo nerozuměl. Vesničané se dívali jeden na druhého a snažili se pochopit, co po nich chtějí. Potom si uvědomili směr, kterým se vydal dobytek a ovce. V jejich stopách se vydali na sever.

Pro Krispa byla cesta do Kubratu největší dobrodružství, jaké v životě zažil. Celodenní putování nebylo těžší než úkoly, které normálně plnil ve vesnici, a stále viděl něco nového. Nikdy předtím si nepředstavoval, že svět je tak veliký. Pochod ho proto nijak netrápil. Jedl lépe, než doma; Kubrati, kterému se postavil tu první noc, si ho oblíbil a nosil mu kousky pečeného skopového a hovězího masa. Ostatní jezdci brzy přistoupili na jeho hru, takže 'malý chán' měl někdy víc masa, než mohl sníst.

Na otcovo naléhání se tomu nijak nebránil. Kdykoliv Kubratoi netrvali na tom, aby jedl před nimi, odnášel pochoutky, které dostal, zbytku rodiny. Způsob, jakým v jeho přítomnosti mizelo jídlo, mu vysloužil pověst bezedné jámy a ještě zvýšil přísun potravin.

Koncem třetího dne jejich cesty na sever se jezdci, kteří přepadli jejich vesnici, setkali s jinou skupinou, která přiváděla do Kubratu další zajatce a kořist. To Krispa překvapilo.

Nikdy nepřemýšlel o světě, který ležel za humny, a najednou byl s celou rodinou chycen a odváděn pryč do neznámé země společně s více lidmi, než si dříve dokázal představit.

„Odkud jsou tito lidé, otče?“ zeptal se, jakmile se skupina zmatených a špinavých venkovanů klopýtavě připojila k ostatním zajatcům.

Otec pokrčil rameny, což vyvolalo smích u Evdokie, která se mu vezla na ramenou. „Kdo ví?“ odpověděl. „Prostě další vesnice farmářů, kteří měli smůlu jako my.“

„Smůlu.“ Krispos nad tím slovem přemýšlel, ale nezdálo se mu příliš přiléhavé. Jemu se to docela líbilo. Spaní pod hvězdami není takový nedostatek, pokud je léto a je vám šest let. Zato otec, jak se Krispovi zdálo, neměl Kubratoi vůbec rád a kdyby mohl, určitě by jim oplatil, co museli zažít. To Krispa přimělo zeptat se na věc, která ho do té doby nenapadla. „Proč odvádějí farmáře do Kubratu?“

„Tady zrovna jeden jede.“ Otec počkal, až je jezdec minul a ukázal mu na záda. „Řekni mi, co vidíš.“ „Muže na koni s dlouhým plnovousem.“ „Koně nemají vousy,“ řekla Evdokia. „To je pěkná blbost, Krispe.“

„Kuš,“ řekl jí otec. „Přesně tak, synu — muže na koni. Kubratoi ze svých koní téměř neslézají. Jezdí na nich, válčí na nich, na nich pasou svoje stáda. Nemůžeš být farmář, pokud sedíš celou dobu na koni.“

„Asi nechťejí být farmáři,“ řekl Krispos.

„Ne, to opravdu nechťejí,“ souhlasil s ním otec. „Ale každopádně farmáře potřebují, ať už chtějí nebo ne. Nemůžeš jíst pořád jenom maso, ani s ním nenakrmíš koně. Takže přitáhnou sem dolů do Videssosu a odvečou do Kubratu farmáře jako — no, jako jsme my.“

„Možná nebude tak zle, Phoste,“ řekla Krispova matka. „Těžko nám mohou vzít víc než císařští výběřčí daní.“

„Kdo říká, že nemohou?“ odpověděl otec. „Phos, náš velkokrýsý a milosrdný Pán, ví, že nemám výběřčí daní nijak v lásce. Ale přeci jen nám nechají aspoň tu trochu, co potřebujeme k vlastnímu životu. Jenom nás podojí — nestahují

znáš kůži. Kdyby ti Kubratoi byli tak dobří, jak říkáš, nemuseli by každých pár let shánět nové lidi. Byli by schopní udržet si ty, které už mají.“

Tu noc byl mezi zajatci zmatek. Mnoho z nich evidentně souhlasilo s Krispovým otcem a pokusilo se uprchnout. Výkřiky, které se ozývaly ze tmy, byly mnohem hrozivější než ty, které zněly první noci, kdy divocí jezdci přijeli do vesnice.

„Blázní,“ řekl Phostis. „Teď to odneseme všichni.“

Měl pravdu. Muži ze severu teď vyrazili na cestu každý den před svítáním a zastavovali na jídlo až po poledni. Po skrovném obědě se pokračovalo v cestě tak dlouho, dokud bylo vidět na cestu. Díky tomu se na severním obzoru brzy začaly tyčit do výše Paristrijské hory.

Tábořištěm, které Kubratoi rozbili na noc, protékala malá říčka. „Sundej si košili a běž se umýt,“ řekla Krispovi matka. Sundal si košili — jedinou, kterou měl — ale do vody se mu nechtělo. Vypadala, že bude pěkně studená. „Proč se taky nejdeš vykoupat, mami?“ zeptal se. „Jsi špinavější než já.“ Věděl, že pod tou špinou se skrývá jedna z nejhezčích žen jejich vesnice.

Matčiny oči rychle mrkly směrem ke Kubratoi. „Jsem v pořádku, o mě neměj strach.“ Mezi řečí si přejela špinavou rukou po tváři.

„Ale—“

Uder otcovy ruky na holou ho poslal do proudu. Voda byla přesně tak studená, jak vypadala, přesto ho zadek pátil, ještě když vylézal zpátky na břeh. Otec na něj kývl takovým zvláštním způsobem, jako by oba byli dospělí muži. „Budeš přistít s matkou diskutovat, až ti řekne, abys něco udělal?“ zeptal se.

„Ne, otče,“ odpověděl Krispos.

Otec se zasmál. „Každopádně bych to na tvém místě nedělal zase se staženými kalhotami. No dobrá, to už stačí.“

Tady máš košili.“ Sám se mezitím svlékl a vlezl do vody. Po pár minutách byl zpátky mokrý a rukama si vytřepával vodu z vlasů.

Krispos sledoval, jak se otec obléká, potom se opatrně zeptal: „Otče, je to diskutování, když se tě zeptám, proč se my dva koupáme a maminka ne?“

Chvilí si myslel, že to asi nebyl dobrý nápad, a připravil se na další ránu. Ale otec nakonec řekl: „Hmm — asi ne.“

Pokusím se ti to vysvětlit — bez ohledu na to, jak jsme čistí, Kubratoi nepovažují mě ani tebe za nijak krásné. Chápeš?“

„Ano,“ odpověděl Krispos, ačkoliv považoval svého otce — s jeho širokými rameny, upravenými černými vousy a tmavými očima posazenými hluboko pod huňatým obočím — za skvělého a pěkného muže. Ale sám musel uznat, že by o něm neřekl, že je krásný.

„Dobře, pokračuji. Už jsi viděl, že Kubratoi jsou obyčejní zloději. Ukradli nás všechny i naše zvířata. Kdyby některý z nich věděl, jak krásná maminka je, pokud chce —“ Krispova matka poslouchala, usmála se na otce, ale nic neřekla. „— mohl by chtít vzít si ji pro sebe. Ale my nechceme, aby se to stalo, že?“

„Ne!“ Krispovi se údivem rozšířily oči, když si uvědomil, jak jsou jeho rodiče moudří. „Aha! Už rozumím! Je to trik, stejně jako když kouzelník při vy stoupení změnil Gemistovi barvu vlasů na zelenou.“

„Něco takového,“ souhlasil otec. „Ale to bylo skutečné kouzlo. Gemistovy vlasy byly opravdu zelené, než je ten kouzelník změnil zpátky na hnědé. Tohle je spíš jako lra, jako když si při oslavách zimního slunovratu muži a ženy vyměňují oblečení. Přece se nestanu maminkou jen tím, že si vezmu její šaty?“

„Jasně, že ne!“ Krispos se zasmál. Jenže při oslavách slunovratu to nemělo nikoho napálit; přesně jak otec říkal, byla to pouze hra. Kdežto teď je to jinak — maminka je pořád krásná, ale podařilo se jí to skrýt tak, že si toho nikdo nevšiml. Ale jestli tohle není kouzlo, skrýt, co je na první pohled patrné, tak už Krispos vážně nevěděl, co by to mohlo být. Stejnou otázku si kladl druhý den, když výprava se zajatci dorazila do Kubratu. Před nimi se otevřely dva široké průsmyky, ale Kubratoi nezamířili ani k jednomu z nich. Místo toho vedli videsánské farmáře dolů lesní stezkou, která vypadala, že míří přímo k horským stěnám.

Ale nevedla do hor. Zavedla je do tak úzké soutěsky, že stromy a všechny horské vrcholy jim zmizely z očí. Ačkoliv nebe nad nimi bylo stále modré, v roklí panovala tma jako při soumraku. Slyšeli i houkat lelka, kterého, protože byl noční pták, tma zněla.

Na dně této srázné a klikaté rokle se výprava roztáhla do dlouhého zástupu lidí a zvířat, který- kupředu postupoval jen velmi pomalu. Měli za sebou pouze část cesty horami, když přišel opravdový soumrak.

„To bylo chytré,“ řekl Krispův otec se závistí. „I kdyby se za námi vydali císařští vojáci, v téhle roklí je hrstka mužů může držet donekonečna.“

„Vojáci?“ zeptal se Krispos překvapeně. Vůbec ho nenapadlo, že by se za Kubratoi mohli vydat videsánské jednotky.

„Myslíš, že o nás císařství tak stojí, že by o nás bojovali?“

Otcův úsměv nevypadal příliš pobaveně. „Já vím, že jsi viděl vojáky pouze jednou v životě, když před pár lety byla tak špatná úroda, že si k nám výběřčí daní netroufl přijít bez oddílu lučištníků za zády. Ale ano, myslím, že se o to pokusí. Videssos potřebuje na svých polích farmáře stejně jako Kubrat. Každý potřebuje farmáře, chlapče, bez nich by byl svět hladový.“

Většina z toho, co otec říkal, šla Krispovi jedním uchem dovnitř a druhým ven. „Vojáci,“ potichu zopakoval. Takže on — jak si to v tu chvíli představoval — byl tak důležitý, že pro něho Autokrat poslal vojáky, aby ho přivedli zpátky domů. To je jako — tedy skoro jako — by je Krispos poslal sám. V tu chvíli si připadal, že je — téměř — sám Autokratem. Měl aspoň o čem snít, než usnul.

Když se druhý den ráno probudil, byl si jistý, že něco není v pořádku. Rozhlížel se na všechny strany a snažil se zjistit, co by to mohlo být. Nakonec si jeho oči všimly skály daleko před nimi, kterou ozařovalo vycházející slunce. „To je špatný směr,“ vyhrkl. „Podívejte! Slunce vychází na západě.“

„Phosi, měj slitování, myslím, že ten kluk má pravdu!“ řekl švec Tzykalas, který stál nedaleko. Rukou nakreslil na prsou kruh, znak milosrdného boha slunce. Ostatní lidé se začali dohadovat; Krispos slyšel v jejich hlasech strach. Jeho otec na ně zařval „Přestaňte!“ tak hlasitě, že opravdu přestali. V náhlém tichu Phostis pokračoval: „Co je pravděpodobnější: že se svět obrátí vzhůru nohama, nebo že se tenhle kaňon tak krouží, že nerozeznáme východ od západu?“

Krispos si připadal jako hlupák. Podle výrazu lidí okolo usoudil, že oni také. Tzykalas mrzutě řekl: „Tvůj syn s tím začal, Phoste.“

„To je pravda. Ale co s tím? Kdo je větší blázen, hloupý chlapec nebo dospělý muž, který ho bere vážně?“ Někdo se zasmál. Tzykalas zrudnul a sevřel ruce v pěst. Krispův otec klidně stál a čekal. Nakonec Tzykalas s potřásáním hlavy a zlostným mumláním ustoupil. Další dva nebo tři lidé se zasmáli.

Krispův otec si jich nevšímal. Tiše řekl: „Příště, až se ti něco nebude zdát, nejdříve přemýšlej, synku.“

Krispos přikývl. Pořád se cítil jako hlupák. Další věc, kterou si musím zapamatovat, říkal si. Čím větší byl, tím více takových věcí ho potkávalo. Přemýšlel, jak to dospělí dokážou zvládnout.

K večeru toho dne se kaňon otevřel do stran. Zelená země, kterou viděli, nebyla příliš odlišná od okolí Krispovy rodné vesnice. Ukázal před sebe prstem a zeptal se: „Tohle je Kubrat?“

Jeden z jejich věznilů ho zaslechl. „To Kubrat. Dobré být zpátky. To domov,“ řekl lámanou videsánštinou.

Do té doby Krispa nenapadlo, že i tito jezdcí mají nějaké domovy. Připadali mu jako přírodní úkaz — jako vichřice nebo povodeň. Teď viděl na tváři kubratského válečníka šťastný úsměv. Vypadal jako muž, který se vrací domů po těžké práci. Možná měl doma malé syny nebo dcery. I myšlenka, že by tihle jezdcí mohli mít děti, Krispa překvapila.

Zjistil, že o mnoha věcech v životě vůbec nepřemýšlel. Když to vyslovil nahlas, jeho otec se zasmál. „To je tím, že jsi ještě pořád dítě. Až vyrosteš, budeš muset přemýšlet o věcech, které se tě týkají.“

„Ale já bych je chtěl znát už teď“, řekl Krispos. „To není spravedlivé.“

„Možná ne.“ Jeho otec se přestal smát a položil mu ruku na rameno. „Ale řeknu ti tohle — když se vylihně kuře, ví všechno, co potřebuje k životu. Být mužem je složitější; zabere to nějaký čas, než se všemu naučíš. Takže čím bys chtěl být, synu, kuřetem nebo mužem?“

Krispos strčil ruce do podpaží a zamával neviditelnými křídly. Párkrát zakdákával, potom vyjel smíchy, když ho otec polechtal na žebrech.

Příští ráno uviděl Krispos v dále několik — čeho vlastně? Ani domy, ani stany, ale něco mezi tím. Ta podivná stavení měla kola a vypadala, že je mohou táhnout zvířata. Ani jeho otec nevěděl, jak se jim říká.

„Můžu se zeptat Kubratovi?“ zeptal se Krispos rodičů.

Jeho matka začala vrtět hlavou, ale otec řekl: „Nech ho, Tatze. Stejně si na ně budeme muset všichni zvyknout a toho chlapce mají rádi od té chvíle, co se jim tu první noc postavil.“

Krispos se tedy zeptal jednoho z okolo projíždějících jezdců. Ten na něj chvíli zíral a pak se rozesmál „Tak malý chán nezná jurty? To, co vidíš, jsou jurty, dokonalé domy pro kočovný život.“

„Budeme taky žít v jurtách?“ Krispovi se celkem zamlouvala myšlenka žít každou chvíli někde jinde.

Ale jezdec zavrtěl hlavou. „Vy jste farmáři, dobří na pěstování rostlin. A jako jsou rostliny svázané se zemí, ve které rostou, tak budou i vaše domy.“ Odplivl si, aby ukázal své opovržení lidmi, kteří žijí stále na jednom místě, zaryl koni ostruhy do slabin a odjel.

Krispos se díval za ním a cítil se dotčeně. „Taky jednou budu cestovat,“ řekl nahlas. Jezdec ale na jeho poznámku nijak nezareagoval. Krispos si povzdechl a vrátil se k rodičům. „Budu cestovat.“ řekl svému otci. „Budu.“

„Budeš cestovat už za pár minut,“ odpověděl otec. „Připravuj se, že nás povedou dál.“

„Tak to nemyslím,“ řekl Krispos. „Budu cestovat kam budu chtít a kdy budu chtít.“

„Možná budeš, synku.“ Jeho otec si vzdychl, postavil se a protáhl. „Ale ne dnes.“

Jak se předtím zajatci z mnoha videsánských vesnic spojili v jednu velkou skupinu na cestu do Kubratu, tak se teď zase rozdělovali — každou chvíli se deset dvacet rodin oddělilo od hlavní skupiny a vydalo se do míst, kde budou pracovat pro své nové pány.

Většina lidí, kterým Kubratovi řekli, aby se připojili ke Krispově skupině, byla z jejich vesnice. Někteří však byli cizinci a na druhou stranu část Krispových rodáků odešla s někým jiným. Veškeré protesty proti tomuto rozdělení Kubratovi ignorovali. „I kdyby vaši vesnici stvořili bohové, stejně vám to nepomůže,“ řekl jezdec a v jeho hlase zaznělo stejné pohrdání, kterého si Krispos všiml u válečníka, kterému vysvětloval, co jsou jurty. A stejně jako ten předchozí i tenhle odjel, aniž by čekal na odpověď.

„Co myslí tím bohové?“ zeptal se Krispos. „Copak není pouze Phos? A Skotos,“ přidal po chvíli tiše jméno strašlivého Phosova nepřitele.

„Kubratovi neznají Phose,“ řekl mu otec. „Uctívají demony a duchy a kdo ví, co ještě. Pro svoji bezbožnost skončí po smrti navždy ve Skotově ledu.“

„Doufám, že tu budou kněží,“ řekla Tatze nervózně.

„Hlavně, že zůstaneme pohromadě,“ řekl Phostis. „Víme, co je dobré, a budeme se tím řídit.“ Krispos přikývl. Vždycky se snažil být dobrý — i když být špatný mu připadalo mnohem zábavnější. Doufal, že mu to Phos odpustí. Jeho otec to většinou udělal a v jeho představách byl dobrý bůh zvětšenou verzí jeho otce, jen místo jedné farmy sledoval celý svět.

Později téhož dne jeden z jezdců ukázal dopředu a řekl: „Tam vaše nová vesnice.“

„Ta je velká!“ podivil se Krispos. „Podívejte, kolik je tam domů!“

Jeho otec si však všiml něčeho jiného. „Ano, spousta domů. Ale kde jsou lidé? Pár na polích, několik ve vesnici.“ Povzdechl si. „Myslím, že důvod, proč nikoho nevidíme, je ten, že tady nikdo není.“

Jak se skupina Kubratoi a jejich zajatců přiblížila, několik mužů a žen vyběhlo ze svých slámou krytých chalup a zíralo na nově příchozí. Krispos toho nikdy moc neměl. Ale při pohledu na tyhle hubené a chudě oděné ubožáky mu bylo jasné, že někteří lidé toho mají ještě méně.

Jezdci zavedli nové obyvatele vesnice k těm původním, otočili koně a odjeli ... jak Krispos předpokládal, zpátky do svých jurt.

Po příchodu do vesnice si Krispos všiml, že mnoho domů je prázdných; některé byly jen zpola zastřešené, jiné byly pobořené, u některých ze zdí opadaly kusy jílu a odkryly tak dřevěnou kostru.

Jeho otec znovu vzdychl. „Myslím, že budeme rádi, když budeme mít střechu nad hlavou.“ Obrátil se k rodinám odvečeným z Videssosu. „Měli bychom si vybrat místa, kde bychom chtěli žít. Já si беру ten dům hned vpravo.“

Ukázal na opuštěné rozpadávající se stavení hned na kraji vesnice.

Jak vykročil spolu se ženou a dětmi k domu, který si vybral, jeden z původních obyvatel mu zastoupil cestu. „Kdo si myslíš, že jsi, že si můžeš vzít dům, aniž by ses nejdřív zeptal?“ řekl. Dokonce i Krispovi, který byl farmářský chlapec, se jeho přízvuk zdál příliš venkovský.

„Jmenuji se Phostis,“ řekl Krispův otec. „Kdo jsi ty, abys mi říkal, co můžu a co ne, když se tohle místo rozpadá před tvýma očima?“

Ostatní nově příchozí se k němu přidali. Muž z nich očima přešel na své vlastní spolence, kterých bylo podstatně méně a byli si mnohem méně jistí sami sebou, a splaskl jako propíchnutý balón. „Já jsem Roukhas,“ řekl. „Byl jsem tady předák, aspoň než jste přišli.“

„Nechceme nic, co patří vám, Roukhu,“ ujistil ho Krispův otec. Kysele se usmál. „Abych řekl pravdu, taky bych tě radši nepotkal, protože to by znamenalo, že jsem stále ve Videssosu.“ Když Roukhas s křivým úsměvem přikývl, pokračoval: „Teď jsme ale tady a já nevím, proč bychom měli stavět od základů, když je tady tolik volného místa.“

„No, když se to tak vezme, asi máš pravdu.“ Roukhas ustoupil a uvolnil tím Phostovi cestu k domu, který si vybral.

„V životě neslyšeli ani Autokratovo jméno,“ podivila se Krispova matka, když se celá rodina připravovala na podlaže nového domu ke spánku.

„Zřejmě se musí víc bát chána,“ odpověděl otec a zívł na celé kolo. „Mnoho z nich se tady už narodilo. Nedivil bych se, kdyby nevěděli, že vůbec nějaký Autokrat existuje.“

„Ale stejně,“ řekla matka, „mluvili s námi, jak bychom my mluvili s někým z hlavního města, kromě výběrčích daní samozřejmě. Přitom tam, odkud jsme, dávají líšky dobrou noc.“

„Tady dávají i dobré jitro, Tatze,“ odpověděl otec. „Jestli o tom pochybuješ, počkej, až uvidíš, kolik budeme mít práce.“ Znovu zívł. „Zítra.“

Život na farmě není nikdy jednoduchý. Ale teprve v příštích týdnech a měsících Krispos zjistil, jak těžký může být.

Pokud zrovna nesbíral slámu, kterou jeho otec vázal do snopů a kladl na střechu, kopal v říčním břehu jíl, ze kterého smícháním se slámou, kozí vlnou a ovčím trusem vyráběl mazaninu na opravu zdí jejich domu.

Plácát se s mazaninou byla aspoň trochu legrace. Dalších možností úspěšit se měl dostatek, když dělal, co mu právě rodiče řekli. Matce navozil jíl na výrobu pece, která vypadala jako úl, stejně jako jejich původní doma.

Mnoho času strávil s matkou a sestrou na zeleninových políčkách blízko domu. Kromě několika, o které se starala hrstka původních obyvatel, byla všechna zpustlá a zarostlá plevelem. Krispovi s Evdokií se udělali na rukou puchýře, než všechno vypleli. Zároveň sbírali a likvidovali hmyzí škůdce a slimáky, kteří ohrožovali jejich úrodu fazolí, kapusty, zelí, cibule, hrachu, řepy a tuřínů. Krispos pobíhal po polích s křikem, který odháněl hejna vran, vrabců a špačků. To byla docela legrace.

Musel také dávat pozor, aby se k zelenině nedostaly jejich slepice a kachny. Otec totiž brzy po příchodu do vesnice dostal za pomoc při řezání dřeva od jednoho z původních obyvatel dvě nosné slepice. Krispos se o ně staral a snažil se bránit jejich pustošícím výletům na zeleninové záhony.

I na polích s pšenicí, ovšem a ječmenem měl společně s ostatními dětmi z vesnice na starost plašení ptáků. S tím, jak nově příchozí předčili v počtu dětí narozené ve vesnici, stávali se takové chvíle příležitostí pro testování, kdo je silný a chytrý. Krispos nezůstal pozadu a dařilo se mu dobře; i chlapci o dva roky starší se rychle naučili vyhnout se mu širokým obloukem.

Našel si čas i na rošťárny. Roukhas nikdy nezjistil, kdo strčil shnilé vejce pod jeho slamník, přímo pod místo, kde mával hlavu. I s rodinou musel potom spát dvě noci venku, než se dům vyvětral natolik, aby se v něm opět dalo žít. Ovšem když Evdokia přiběhla s pláčem za matkou, že jí během koupání v řece někdo sebral šaty, neměla Tatze na rozdíl od Roukhasa žádné pochybnosti o viníkovi. Krispos spal tu noc na břiše.

S blízcími se dešti dostal Krispův otec za pomoc se spravováním střechy od pomalejších sousedů pár prasat — a Krispovi přibyla další starost. „Jedna z nich je prasnice,“ prohlásil otec s uspokojením. „Příští rok budeme mít pro sebe selata.“ Krispos se těšil na guláš, šunku a slaninu, ale z další práce radost neměl.

Vesnice měla i společné malé stádo ovcí, chované spíše pro vlnu než pro maso. Protože většina nově příchozích si své jediné šaty přinesla na sobě, byly ovce i jehňata ostříhány ten rok již podruhé. Krispova matka strávila každý večer chvíli předením a začala tuto dovednost učit i Evdokií. Venku před domem postavila ze dvou vidlicovitých větví primitivní stav a začala z upředěného vlákna vyrábět látku.

Neměli žádný dobytek, protože Kubratoi všechn odvedli s sebou. V Kubratu představoval dobytek bohatství ceněný téměř jako zlato. Místo volů používali vesničané k orání pár oslů.

Krispovu otci to dělalo starosti: „Voli mají rohy, za které je můžeš zapráhnout, ale osly musíš k pluhu přivázat za krk, takže se mohou uškrtit pokud hodně zaberou.“ Ale Roukhas mu ukázal speciální chomout vyrobený podle vzoru, který Kubratoi používali pro koně určené k tahání jurt. Na Krispova otce udělal vynález dobrý dojem. „Kdo by si pomyslel, že barbaři mohou vymyslet něco tak užitečného?“

Jednou z věcí, která se jim nedařila, bylo pěstovat tady na sever od hor vinnou révu. Místo hroznů proto jedli jablka a hrušky a pili pivo. Nově příchozí kvůli tomu nepřestávali nadávat, ačkoliv v pivu bylo tolik medu, že bylo sladké skoro jako víno.

Bez vinné révy měli malé i větší potíže. Jednoho dne přinesl otec domů párek králíků, které ulovil na polích. Matka maso nadrobno nakrájela, přidala česnek — a zarazila se. „Přeci nemůžu uvařit plněné vinné listy, když nemáme žádnou révu.“ Zdálo se, že ji mnohem více trápí, že nemůže uvařit to, co by chtěla, než že byla unesena z domu a donucena žít v Kubratu.

Phostis ji vzal kolem ramen a otočil se k synovi. „Skoč k Roukhovi a zeptej se, co Ivera používá místo vinných listů. Ted' hned!“

Krispos byl za chvíli zpátky. „Zeli,“ oznámil důležitě.

„To nebude stejné,“ řekla matka. Nebylo to stejné, ale Krispovi to stejně chutnalo.

Sklizeň začala dříve než na teplejším jihu. Dospělí muži, vyzbrojení srpy, nejdříve sklídili obilí. Krispos se zbytkem dětí chodil za nimi a sbíral zrna, která vypadla na zem. Většinu dávali do pytle, zbytek do pusy. Jakmile bylo zrní sklizeno, vrátili se muži na pole a začali kosit slámu a vázat ji do velkých snopů. Dvojice dětí odnášely snopy do vesnice.

Nakonec muži i ženy nanosili ve džberech na pole hnůj, aby pohnou půdu pro příští rok.

Jakmile skončila práce na obilných polích, začaly se sbírat fazole a z jejich rostlin připravovat krmivo pro prasata.

Teprve když byly obilí i fazole uskladněny v hlubokých sýpkách — kromě trochy ječmene, který byl ponechán stranou na výrobu piva — si celá vesnice viditelně oddechla.

„Když jsme sem přišli, měl jsem strach, jestli vůbec vypěstujeme tolik, abychom přežili zimu,“ řekl jednou večer Krispův otec poté, co si přihnul ze džbánu piva. „Ted', díky velkorysému a milosrdnému Phosovi, máme i něco do rezervy.“

Matka ale řekla: „Abys to nezakřiknul.“

„Podívej, Tatze, co se může stát?“ řekl otec s úsměvem. „Všechno je v bezpečí a pod střechou.“

O dva dny později přijeli Kubratoi. Přijeli v mnohem větším počtu a mnohem lépe ozbrojeni, než když do vesnice přiváděli skupinu nových farmářů z Videssosu. Podle jejich nesmlouvavých rozkazů otevřeli vesničané jednu ze tří sýpek a naložili zrní na nákladní koně, které s sebou jezdci přivedli. Jakmile byla sýpka prázdná, odjeli vyrabovat další vesnici.

Krispův otec dlouho stál a zkal do prázdné skladovací jámy vyhloubené v písčité půdě za vesnicí. Nakonec do ní s rozmyslem plivl. „Kobylky,“ řekl hořce. „Jsou jako kobylky. Mohli jsme mít dostatek, ale takhle budeme mít všichni hlad, než přijde jaro.“

„Příště bychom s nimi měli bojovat, Phoste,“ řekl jeden z mladších mužů, který pocházel ze stejné vesnice jako Krispos a jeho rodina. „Ať zaplatí za to, co nám ukradli.“

Ale Krispův otec potřásl smutně hlavou. „Přál jsem si to, Stanku, když jsem viděl, co nám udělali. Ale obávám se, že by nás zmasakrovali. Jsou to vojáci a je v povaze vojáků, aby si brali, co chtějí. Farmáři se s tím musí smířit.“

Roukhas byl stále Phostův rival ve sporu o vliv ve vesnici, ale teď s ním souhlasil. „Před čtyřmi nebo pěti lety se vesnice Gomatou, několik dní cesty na západ odsud, pokusila o vzpouru,“ řekl.

„No? Co se stalo?“ zeptal se Stankos. „Už tam žádná vesnice není,“ řekl Roukhas zachmuřeně. „Viděli jsme pouze kouř stoupající k nebi.“

O rebelii se od té chvíle nemluvalo. Krispovi a jeho kamarádům to bylo líto, protože jejich oblíbenou hrou bylo představovat si, jak ozbrojení meči, oštěpy a luky bojují s Kubratoi a vyhánějí je zpátky na pláně za řekou Astris, odkud přišli. Ve skutečnosti to byli Kubratoi, kteří měli zbraně, brnění a koně aktěři, a to bylo ještě důležitější, byli ochotni a schopni je použít.

Farmáři se s tím musí smířit, říkal si Krispos. Jenže on se nerad s něčím smířoval. Přemýšlel, jestli to znamená, že by neměl být farmářem. Jenže co jiného by mohl dělat? Nic ho nenapadlo.

Vesnice přežila zimu, která byla nejkrutější, jakou zatím Krispos zažil. Ani tradiční oslavy zimního slunovratu, po kterém se den opět prodlužuje, se nekonaly, protože venku zuřila sněhová bouře.

Krispos už byl dost velký, aby nesnášel být zavřený celé týdny doma a nečinně sedět. Na jižní straně hor bylo možné i uprostřed zimy hrát si občas venku ve sněhu. Takových dní tady bylo mnohem méně a mezery mezi nimi byly mnohem delší. I z krátkého výletu ven s nočníkem na hnojiště nebo pro palivové dříví se Krispos rád vracel do tepla domu — jakkoliv byl vzduch uvnitř vydýchaný a plný kouře.

Jaro nakonec přišlo a přineslo s sebou bahno, které bylo skoro stejně nepříjemné jako předtím sníh. Orání, vláčení, setí a plení pokračovalo a vracelo Krispa zpátky do nekonečného kruhu farmářské práce, takže si rád vzpomněl na lenošivé zimní dny. Na podzim si Kubratoi zase přišli pro svůj nezasloužený podíl na úrodě.

Další rok přijeli ještě několikrát. Jezdili po polích a nechávali za sebou dlouhé pruhy pošlapaného obilí. Při jízdě na sebe pokřikovali a vysmívali se bezmocným vesničanům, jejichž práci obrabovali vniveč.

„Všichni byli opilí,“ řekl Kristův otec znechuceně v noci poté, co se to stalo poprvé. „Škoda, že nespadli z koní a nezlámali si krky — konečně by se dostali ke Skotovi, kam patří.“

„Radši děkujeme Phosovi, že nepřijeli do vesnice a místo po obilí nešlapali po lidech,“ řekla Krispova matka. Otec se jenom zamračil a potřásl hlavou.

Krispos poslouchal a musel s otcem souhlasit. Všechno, co Kubratoi dělali, bylo špatné, a oni to navíc dělali záměrně.

Kdyby on udělal záměrně něco špatného, dostal by pořádně nařezáno. Vesničané nebyli dost silní, aby jim mohli nařezat, tak se mohli pouze utěšovat představou, jak jejich věznitelé stráví věčnost ve společnosti temného boha.

Když přišel podzim, přijeli Kubratoi a odvezli si stejné množství obilí jako doposud. Pokud by po špatné úrodě jejich vinou zůstalo vesničanům méně obilí, měli by farmáři smůlu.

Stejnou hru s nimi hráli kubratští jezdci i další rok. Toho roku také zmizela žena, která se šla vykoupat do řeky. Když ji

vesničané hledali, našli pouze otisky kopyt několika koní v jílovité půdě říčního břehu.

Jakmile se zpráva rozkřikla po vesnici, objal Krispův otec svou ženu. „Teď děkuji Phosovi, Tatze,“ řekl. „Mohla jsi to být ty.“

Jednoho rána na konci jara třetího roku, který strávili v Kubratu, probudil vesničany štěkot psů. Když se zalepenýma očima vyklopýtali z domů, setkali se s tuctem ozbrojených Kubratoi na koních. Jezdci drželi pohodně a mračili se ze sedel na zmatené a vystrašené farmáře.

Krispovi přejel mráz po zádech. Od chvíle zajetí na tu první noc strachu nemyslel. Teď se mu vzpomínky vrátily zpět. Jenže kam by je mohli odvléci odsud? Proč by to chtěli udělat?

Jeden z jezdců zvedl meč. Vesničané se stáhli zpátky a ztichli. Někdo začal naříkat. Ale válečník nezaútočil. Místo toho ukázal mečem na západ. „Půjdete s námi,“ řekl videsánsky s hrdelním přízvukem. „Teď hned.“

Krispův otec se zeptal na to, co zajímalo i ostatní: „Kam? Proč?“

„Kam řeknu, farmáři. Protože to říkám.“ Tentokrát bylo jezdcovo gesto s mečem hroživé.

Ve svých devíti letech věděl Krispos o světě mnohem více, než když mu bylo šest. Nezaváhal a vrhnul se k jezdcovi. Jeho otec po něm chmátl, aby ho strhl zpátky, ale už bylo pozdě. „Nech ho být!“ vykřikl Krispos na vojáka, který v jeho očích ohrožoval otce.

Jezdec divoce zavrčel, až ve světle pochodní zasvítily jeho zuby a zvedl meč. Krispova matka vykřikla. Ale meč nedopadl. Válečník sklonil pochodeň, téměř ji strčil Krispovi do obličej. Náhle se jeho krutý výraz změnil v úsměv.

Řekl něco ve vlastním jazyce. Jeho společníci se rozesmáli na celé kolo.

Promluvil znovu videsánsky. „Zapomněl jsi na mě, malý cháne? Dobře, že já nezapomněl, jinak jsi byl mrtvý. Už ses mi jednou postavil, tam ve Videsosu. Jak to, že farmářský kluk má odvalu dospělého muže — kubratského muže?“

Krispos jezdce, který zajal jeho a celou rodinu, nepoznal.

Ale rozhodl se využít toho, že jezdec poznal jeho. „Proč jste tady? Co s námi chcete udělat?“

„Odvést vás pryč.“ Jezdec se znovu zamračil. „Videsos za vás zaplatil výkupné. Pustíme vás.“ Nezdálo se, že by ho to těšilo.

„Výkupné?“ Slovo se šířilo mezi vesničany zprvu šeptem a nevěřičně, postupně však stále hlasitěji, až nakonec všichni nahlas a s bláznivou radostí volali: „Výkupné!“

Osadníci začali kolem jezdců tancovat, opojením ze znovunabyté svobody zbaveni strachu a nenávisti. Bylo to, říkal si Krispos, jako by někdo kouzlem změnil dnešek ve slavnost zimního slunovratu. Za chvíli si vesničané společně se svými bývalými pány připíjeli ze džbánů plných piva. Otvíral se další a další sud. Něco by mělo zůstat i na později, ale co na tom záleží. Oni už tady déle nebudou. Výkřiky „Výkupné!“ vystřídal za chvíli jiné.

„Vracíme se domů!“

Evdokia byla zmatená. „Co tím všichni myslí, Krispe, že půjdeme domů? Copak tohle není domov?“

„Ne, hlupáku, náš domov je to místo, o kterém neustále mluví naši rodiče.“

„Aha.“ Jeho sestra si na Videsos sotva pamatovala. „Je to tam jiné?“

„Je to ...“ Krispos si v téhle věci sám nebyl po třech letech v zajetí úplně jistý. „Je to tam lepší,“ dokončil větu nakonec. Zdálo se, že ji to uspokojilo. Jeho vlastní vzpomínky na život na jižní straně hor byly už dost mlhavé.

Kubratoi pospíchali stejně, jako když své zajatce přiváděli do Kubratu. Evdokia měla problémy udržovat tak rychlé tempo, otec ji proto chvílemi nesl na ramenou. Krispos celé tři dny šel sám, ale nohy měl samý puchýř a každou noc spal, jako když ho do vody hodí.

Vesničané a stovky dalších kubratských zajatců nakonec dorazili do širokého údolí. Krispos, který už měl zkušenosti s farmařením, okamžitě poznal, že půda je zde mnohem úrodnější než ta, na které tři roky pracovali. Několik velkých a bohatě zdobených jurt a stádo dobytka opodál vysvětlovalo, proč se zdejší půda neobdělává.

Jezdci shromáždili videsánské zajatce v ohradách podobných těm, ve kterých vesničané chovali kozy. Kolem postavili strážce, takže nikdo nemohl pomýšlet na útěk. Radost farmářů vystřídal strach. „Byli jsme opravdu vykoupeni,“ dohadovali se někteří, „nebo nás někomu prodali jako zvířata?“

„Ticho! Zítra velký obřad,“ křikl na ně jeden z jezdců, který mluvil videsánsky. Vylezl na ohradu a ukázal: „Podívejte támhle. Tam stany videsánských mužů a také císařský prapor. Žádný podvod.“

Krispos se podíval směrem, kterým ukazovala mužova ruka, ale byl příliš malý, takže neviděl přes stěnu ohrady.

„Zvedni mě, tati!“

Otec ho zvedl a s viditelnou námahou si ho posadil na ramena. Krispos uviděl vršky několika čtvercových stanů nedaleko od jurt, kterých si všiml předtím. Před jedním ze stanů byla zavěšena vlajka v barvě nebeské modři se zlatým sluncem uprostřed. „Tohle je videsánská vlajka?“ zeptal se. Přestože se snažil, na nic takového si nevzpomínal.

„Jo, ta je naše,“ řekl jeho otec. „Výběrčí daní ji vždycky vozil s sebou. Řeknu ti, že teď ji vidím mnohem radši než tenkrát.“ Postavil Krispa na zem.

„Já se chci taky podívat! Teď jsem na řadě já! Já chci taky!“ začala se Evdokia domáhat svého práva. Phostis si povzdechl, ale potom se usmál a zvedl i svoji dceru.

Druhý den ráno se všichni najedli lépe než za celou cestu do údolí; pečené skopové a hovězí se spoustou placek, které Kubratoi pekli místo chleba. Krispos se najedl tak, že se téměř nemohl pohnout a všechny ty dobroty zapil hlubokým douškem oslího mléka z koženého vaku.

„Zajímalo by mě, jak bude vypadat ten obřad, o kterém byla včera řeč,“ řekla jeho matka.

„Přál bych si z něj vidět víc,“ přidal se otec. „Když se to tak vezme, tak kdyby nebylo nás, žádný by se nekonal. Nelíbí se mi, že tu budeme zavření, zatímco páni budou slavit.“

Jejich prosby byly za chvíli vyslyšeny a Kubratoi je pustili ven z ohrady. „Tudy! Tudy!“ křičeli kočovníci, kteří mluvili videsánsky, a ukazovali lidem cestu k jurtám a ke stanům.

Krispos si mezi nimi všiml svého starého známého, který prohledával očima vycházející dav. Jejich oči se setkaly.

„Tady jsi, malý cháne, hledal jsem tě. Půjdeš se mnou — budeš součástí obřadu.“

„Cože? Proč já?“ Přes pochybnosti, které měl, se Krispos začal prodírat davem směrem ke známému válečníkovi. Opěšalý jezdec ho vzal za rameno, jako to dělal jeho otec. „Chán Omurtag chce nějakého Videsánce, který by během kouzelného obřadu vykoupení zastupoval všechny zajatce. Vyprávěl jsem mu o tobě, jak jsi odvážný. Řekl mi, ať tě přivedu.“

„Cože? Aha.“ Vzrušení bylo silnější než strach. Chán Omurtag byl v Krispových představách devět stop vysoký muž s vlčími zuby. A Autokratův vyslanec musel být ještě vznešenější — vysoký, krásný, oděný v pozlaceném kroužkovém brnění a vyzbrojený obrovským mečem...

Skutečnost nebyla tak vzrušující, jak už to v životě bývá. Kubratoi postavili z kůží napnutých mezi kládami malé pódium. Žádný ze čtyř mužů, který na něm stál, nebyl devět stop vysoký, ani neměl pozlacené kroužkové brnění. Válečník Krispa vyzvedl nahoru, takže s ním jich už bylo na pódiu pět.

„Pěkný chlapec,“ zašeptal malý muž s kyselým obličejem oblečený do zeleného hedvábného roucha prošívaného stříbrnou nití. Obrátil se ke kubratskému náčelníkovi, který stál naproti němu. „V pořádku, Omurtagu, chlapec je tady. Začni s tím ubohým pohanským rituálem, jestli si myslíš, že je to potřeba.“

Krispos čekal, že se něco strhne. Chán sice nebyl nijak zvlášť vysoký nebo krutě vypadající — ve skutečnosti se od svých poddaných lišil pouze tím, že jeho plášť nebyl vyroben z králíciích a liščíích kožešin, ale z kuních a sobolích — ale stále byl vládcem této země. Mluvit s ním tímhle způsobem mohlo stát videsánského vyslance hlavu.

Ale Omurtag pouze zaklonil hlavu a zasmál se. „Příjemný jako vždy, Iakovitzi,“ řekl. Jeho videsánština byla hladká a vytříbená stejně jako řeč císařského vyslance, tedy omnoho lepší než Krispova. „Kouzlo zpečení naší dohodu, jak jistě víš.“

„Phos vidí z nebes všechny dohody.“ Iakovitzes kývl na muže v modrém rouchu, který stál za ním. V Krispovi se probudily dávné vzpomínky. Takové muže s vyholenou hlavou už kdysi viděl a nebylo to v Kubratu; ten člověk byl kněz.

„Jak myslíš,“ odpověděl Omurtag. „Tady můj enaree zná duchy země a větru. Ti jsou blíží, než nějaký pyšný bůh daleko na nebesích, a já jim proto věřím mnohem více.“

Enaree byl první dospělý muž s oholenou bradou, kterého Krispos v životě viděl. Díky tomu vypadal jako přerostlé dítě — dokud se někdo nepodíval do jeho očí. Jeho oči hleděly mnohem dál, než chlapcovy ... mnohem dál, než by se člověk vůbec měl dívat, pomyslel si Krispos nervózně. Chán se obrátil k němu. „Pojď sem, chlapče.“ V první chvíli Krispos couvl zpátky. Potom si vzpomněl, že byl vybrán pro svou odvahu, narovnal se, vystrčil bradu a předstoupil před chána. Pevně napjaté kůže pod jeho nohama duněly, jako by tloukl na obrovský buben.

„Máme vaše lidi,“ zaintonoval Omurtag a chytil Krispovu paži svou levou rukou. Jeho sevření bylo pevné a tvrdé. Pravou rukou vytáhl z opasku dýku a přiložil ji Krispovi na krk. Chlapec stál, aru nedýchal. Chán pokračoval: „Jsou naši a můžeme si s nimi dělat, co chceme.“

„Císařství má zlato a zaplatí za jejich bezpečný návrat,“ odpověděl předepsanými slovy Iakovitzes. Zjeho hlasu však zaznívala nuda. Krispos si byl téměř jistý, že vyslanec již tento obřad absolvoval mnohokrát předtím.

„Ukaž nám to zlato,“ řekl chán. Jeho hlas byl stále formální, ale nuda z něho rozhodně nezněla. Lačně pozoroval váček, který Iakovitzes vytáhl ze záhybu svého roucha.

Videsánský vyslanec vytáhl jedinou zlatou minci a podal ji Omurtagovi. „Nechť tato mince zastupuje všechny ostatní, stejně jako tento chlapec symbolizuje ostatní zajatce,“ pronesl slavnostním hlasem.

Omurtag podal minci svému enaree. Ten nad ní něco šeptal a druhou rukou kreslil do vzduchu nějaká znamení. Krispos viděl nelibost ve tváři videsánského kněze, ale ten nakonec zůstal zticha. Enaree promluvil kubratským jazykem. „Říká, že je to dobré zlato,“ řekl Omurtag videsánskému vyslanci.

„Samozřejmě, že je to dobré zlato,“ neudržel se Iakovitzes, čímž narušil obřad. „Císařství už stovky let nerazí mince z ničeho jiného. Pokud jednou začne, bude to z důležitějšího důvodu než je vykoupení několika otrhaných farmářů.“

Chán se nahlas zasmál. „Tebe musela kdysi píchnout do jazyka vos, Iakovitzi,“ řekl. Potom pokračoval v obřadu.

„Říká, že je to dobré zlato. Ti lidé jsou tedy tvoji.“ Jemně postrčil Krispa směrem k Iakovitzesovi.

Vyslancův dotek byl teplý a příjemný. Jeho ruka se přesunula na Krispova záda způsobem, který byl Krispovi zároveň důvěrně známý i cizí. „Ty jsi ale pěkný chlapec,“ zašeptal Iakovitzes. Krispos poznal ten tón a pochopil, proč to pohazení bylo tak důvěrné: jeho rodiče se tak chovali, když se spolu milovali.

Krispos dobře věděl, co je to sex, protože žil celý svůj život s rodiči v jediné místnosti a spal s nimi ve stejné posteli. Přesto ho nikdy nenapadlo, že by bylo možné, aby se tak k němu choval někdo, jako je Iakovitzes. Teď, když se to stalo, se tím příliš netrápil. Pouze ustoupil o půl kroku zpět.

Iakovitzes stál svou ruku zpět, jako by byl překvapen, co dělá. Krispos ho upřeně pozoroval a pochyboval, že by překvapení bylo upřímné. Vyslancova tvář se změnila v masku, jejíž dokonalé nacvičení muselo trvat roky. Protože viděl, že ho Krispos stále sleduje, pokrčil rameny. Zdálo se, že tím říká jestli nechceš, tvoje chyba.

Slova, která pronesl nahlas, byla úplně odlišná. „Tím je to vyřízeno,“ řekl. Otočil se k davu vesničanů tísnicích se před pódium. „Lidé Videsosu, byli jste vyplaceni!“ vykřikl. „Autokrat Rhaptos vás s boží pomocí vykoupil z dlouhého a hrozného zajetí v této temné a barbarské zemi a zbavil vás tím degradující dřiny pod jhem nelidských pánů. Pánů? Spíš by se hodilo nazvat je zloději, protože vás oloupili o svobodu, která vám právoplatně patřila ...“

Řeč ještě nějaký čas pokračovala. Na Krispa nejprve zapůsobila a později ho zahltila spoustou velkých slov, která Iakovitzes pronášel nad hlavami farmářů. Nad našimi hlavami, pomyslel si chlapec. Nerozuměl každému třetímu slovu a pochyboval, že by někdo v tom davu na tom byl lépe.

Zívl. Omurtag si toho všiml, usmál se a mrknul na něho. Iakovitzes naplno zabraný do svého mluvnického vystoupení

si toho vůbec nevšiml.

Chán mu prstem naznačil, aby přistoupil blíž. Krispos se k němu vydal a Iakovitzes si ho znovu vůbec nevšiml, přestože kněz i enaree ho sledovali velmi pozorně.

„Pojď sem, chlapče,“ řekl Omurtag potichu, aby nerušil Iakovitzovu řeč. „Vezmi si to, jako upomínku na dnešní den.“ Podal Krispovi zlatou minci, kterou mu dal Iakovitzes jako symbol výkupného.

Když to uviděl kněz za Iakovitzovými zády, trhnul sebou a udělal na prsou kruhové znamení. Omurtagův enaree se sklonil k chánovi a začal mu něco rychle a naléhavě šeptat do ucha.

Omurtag odstrčil věštec tak silně, že málem spadl z pódia. Něco na něj zavrčel ve vlastním jazyce, potom se vrátil do videsánštiny a řekl Krispovi: „Ten blázen tvrdí, že když ta mince byla použita při obřadu, dal jsem ti společně s ní i videsánské zajatce. Co s nimi budeš dělat, chlapče?“

Zasmál se vlastnímu vtipu tak hlasitě, že i Iakovitzes se musel na chvíli odmlčet, než mohl pokračovat ve svém projevu. Krispos se také zasmál. Kromě tuniky a sandálů — a teď této mince — nikdy nic nevlastnil. Samotná myšlenka, že by mohl vlastnit nějaké lidi, byla absurdní.

„Vrať se zpátky ke svým rodičům,“ řekl Omurtag, když se znovu ovládl. Krispos seskočil dolů z pódia. Minci, kterou od chána dostal, svíral pevně v ruce.

„Čím dříve budeme pryč z Kubratu a čím rychleji budeme zpátky v civilizaci, tím lépe,“ sdělil Iakovitzes každému, kdo to mohl slyšet. Rychlost pochodu, kterou nasadil, byla vyšší, než když je do Kubratu přiváděli.

Osvobození Videsánci se nevraceli stejným klikatým a úzkým průsmykem, kterým do Kubratu přišli. Použili širší a schůdnější cestu o několik mil západněji. Štěrkem sypaná stezka se na jižní straně hor změnila v širokou a dobře udržovanou silnici.

„Vypadá to, že ta kubratská stezka bývala kdysi součástí téhle silnice,“ poznamenal Krispos.

Ani jeden z rodičů mu neodpověděl. Byli příliš zaměstnáni chůzí a starostmi o Evdokii, že neměli náladu na spekulace.

Ale slyšel ho kněz, který do Kubratu doprovázel Iakovitze. Jeho jméno, jak se Krispos dozvěděl, bylo Pyrrhos. Od chvíle, kdy Krispos dostal od chána svou zlatou minci, byl neustále nablízku, jako by chlapce sledoval. Teď na něho promluvil ze sedla svého mezka: „To je pravda, chlapče. Kdysi to byla jedna cesta, stejně jako to byla jedna země. Kdysi byl téměř celý svět spojený.“

Krispos se zamyslel. „Spojený svět? Vždyť je stále spojený, pane. Ani to jinak nejde.“ Phostis, který kráčet vedle něho, se usmál; v tu chvíli mluvil syn jako jeho otec.

„Myslím tím svět spojený pod vládou Videssosu,“ řekl Pyrrhos. „Před třemi sty lety jako trest za hříchy Videsánců dovolil Phos divokým kmenům žijícím na Pardrayánských pláních přijít do naší země. Nájezdníci zabrali obrovský kus země a vytvořili tři chanáty: Thatagush, Khatrish — a Kubrat. Ale ta země je stále podle práva naše. Jednoho dne, pokud velkorysý a milosrdný Phos shledá, že jsme se polepšili a žijeme ctnostným životem, tuto zemi dobudeme zpět.“ Rukou nakreslil na srdci kruhový sluneční symbol.

Krispos šel chvíli potichu a přemýšlel o tom, co mu kněz řekl. Třista let pro něho nic neznamenal. Pyrrhos mohl stejně tak říci před dávnými časy nebo bylo nebylo. Ale hříchy — to ho zaujalo. „Jaké to byly hříchy?“ zeptal se.

Pyrrhova dlouhá a úzká tvář se ještě prodloužila, když se jeho úzké rty nesmlouvavě semkly. „Byly to stejné hříchy, kterými Skotos —“ odplivl si na zem, aby ukázal svou nenávist vůči temnému bohu „— stále pokouší lidstvo: hřích nejednotnosti, ze kterého vzniká občanská válka; hřích arogance, kvůli kterému se ti blázni vysmívali barbarům, dokud nebylo pozdě; hřích přepychu, který je nutil lpět na bohatství, které měli, a nebyli ochotní ho bránit pro budoucí generace.“

V tu chvíli zvedl Krispův otec hlavu. „Myslím, že hřích přepychu se my bát nemusíme,“ řekl, „protože v celém tomhle davu nejsou ani tři lidé, kteří mají jiné oblečení než to, které mají na sobě.“

„Díky tomu jste lepší!“ zvolal kněz. „Ale hřích přepychu stále žije, nemysli, že ne. Ve městě Videssosu má spousta šlechticů na každý den roku jiné oblečení a přesto nikdo z nich nevěnuje pozornost svým sousedům, kteří mají méně než oni. Chtějí mít stále víc a víc. Ale jejich teplá roucha jim nepomohou proti mrazu Skotova ledu.“

Jeho kázání ale nemělo takový účinek, jaký předpokládal. „Na každý den jiné oblečení,“ opakoval s posvátným údivem Krispův otec. Pyrrhos se znechuceně zamařil a odjel. „Jak by se ti líbilo mít tolik šatů, synku?“

„Zdá se mi to hodně,“ řekl Krispos. „Ale jedny náhradní by se mi hodily.“

„Mně taky, chlapče,“ odpověděl se smíchem otec. „Mně taky.“

Další den se farmáři setkali s oddílem videsánského jezdecktva. Cinkot jejich brnění se mísil s úderem kopyt válečných koní. Iakovitzes podal jejich veliteli svitek. Kapitán si ho přečetl, podíval se na farmáře a přikývl. Potom vzdal Iakovitzovi formální hold se zatnutou pěstí položenou na srdci.

Iakovitzes mu pozdrav oplátil, potom obrátil svého koně k jihu a vyrazil tryskem pryč. Pyrrhos opustil farmáře ve stejný okamžik, ale jeho mezek na šlechticova koně rychle ztrácel. „Můj pane, buďte prosím tak laskav a počkejte na svého služebníka,“ volal za ním kněz.

Iakovitzes byl už tak daleko, že i Krispos, který stál na okraji skupiny, jen stěží jeho odpovědi rozuměl: „Jestli si myslíš, knězi, že přijedu do města ve společnosti tvého páchnoucího mezka, tak to ses šeredně spletl!“ Šlechtic brzy zmizel za ohybem cesty. Pyrrhos ho pomaleji následoval.

O něco později téhož dne dorazili na rozcestí, kde se od hlavní silnice odpojovala prашná cesta na východ. Videsánský kapitán zastavil farmáře a znovu si přečetl svitek, který dostal od Iakovitzese. „Patnáct sem,“ řekl svým vojákům. Ti vybrali náhodně patnáct mužů a za chvíli se patnáct rodin v doprovodu tří nebo čtyř jezdců vydalo po cestě k východu. Ostatní pokračovali v cestě na jih.

Zanedlouho se zastávka opakovala. Tentokrát se od hlavní skupiny oddělilo dvacet rodin. „Jednají s námi úplně stejně jako Kubrat,“ řekla Krispova matka poděšeně.

„Myslela sis, že se vrátíme do naší staré vesnice, Tatze?“ zeptal se jí manžel. „Já ne. Byli jsme dost dlouho pryč a naše pole už zřejmě obdělává někdo jiný. Myslím, že nás strčí tam, kde nás bude zrovna potřeba.“

Přesně tak se i stalo. Příští ráno byl Phostis jedním ze třiceti farmářů vybraných videsánskými vojáky. Společně s ostatními a jejich rodinami se on, Tatze, Krispos a Evdokia vydali cestou, která odbočovala z hlavní silnice na západ. Do své nové vesnice dorazili pozdě odpoledne. Při pohledu na ni a na její obyvatele se Phostis neudržel. Se zlostí se obrátil na jednoho z vojáků, kteří je doprovázeli. „I v Kubratu nás bylo na práci víc,“ řekl hořce. Krispos si všiml, jak mu poklesly ramena. Začínat během tří let podruhé úplně od nuly by zlomilo každého.

Ale voják odpověděl: „Pořádně si prohlédni ty, kteří na vás čekají, farmáři. Možná změníš názor.“

Phostis se podíval, stejně jako Krispos. Jediné, čeho si předtím všiml, bylo, že ve vesnici není mnoho mužů. Pamatoval si příjezd do Kubratu. Musel s otcem souhlasit: tehdy na ně čekalo více lidí než tady. Navíc nebylo nikoho vidět venku na polích. Tak k čemu by byla tahle hrstka mužů dobrá?

Něco ve způsobu, jakým stáli a čekali na nově přichozí, však Krispa zarazilo. Bylo na nich něco jiného, ale nedokázal přesně říci co.

Jeho otec to dokázal. „Nevěřím, že jsou to farmáři,“ řekl pomalu.

„Teď máš konečně pravdu.“ Jezdec se na něj zašklebil. „Jsou to váleční veteráni. Autokrat, Phos mu žehnej, rozhodl, že v každé nově osídlené vesnici bude pět nebo šest takových, jako jsou oni.“

„Ale k čemu nám budou platní, kromě páru silných rukou?“ zeptal se Phostis. „Pokud to nejsou farmáři, budeme jim muset všechno ukázat.“

„Možná budete muset, poprvé,“ řekl voják, „ale říkám ti, že jim nebudete muset často ukazovat nějakou věc dvakrát. A možná, že i oni vás mohou něčemu přiučit.“

Krispův otec pohrdavě odpověděl: „Co by nás asi mohli naučit?“

Myslel to spíš jako řečnickou otázku, ale voják mu odpověděl. „Práci s lukem a mečem, s kopím a se štítem, možná i jízdu na koni. Až příště přijdou Kubratoi, aby vás odvedli, třeba jim připravíte malé překvapení. Líbilo by se ti to?“

Než mohl otec odpovědět, zaklonil Krispos hlavu a zavyl jako vlk. Phostis se začal smát, ale náhle se zarazil. Sevřel ruce v pěst a přidal svůj hluboký Mas k vytí svého syna.

Přidávalo se k nim stále víc a víc farmářů a nakonec i někteří vojáci. Vstoupili do vesnice jako vyjící smečka. Kdyby nás teď Kubratoi slyšeli, pomyslel si Krispos pyšně, už nikdy by se na jih od hor neodvážili.

Přes všechno, co v životě zažil, uvažoval stále jako dítě.

2.

Několik let se Kubratoi ve Videsossu neukázali. Někdy si Krispos říkal, jestli Phos nevyslyšel jeho myšlenky a nevložil do srdcí divokých nájezdníků strach. Jednou, když mu bylo dvanáct let, to řekl jednomu z válečných veteránů, kteří žili v jejich vesnici. Jmenoval se Varades a přes svůj šedivý vous byl stále silný a pevný.

Varades se smál, až mu vyhrkly slzy. „Chlapče, přál bych si, aby to bylo tak jednoduché. Taky bych radši o našich nepřátelích přemýšlel, než s nimi bojoval. Ale počítám, že spíš starý Omurtag ještě neutratil všechno zlato, které za vás od Rhapta dostal. Až se to stane —“

„Až se to stane, zaženeme Kubratoi zpátky, kam patří!“ Krispos udělal výpad dřevěným mečem, který držel v ruce.

Dospělí muži už cvičili s opravdovými zbraněmi, vysloužilci jich měli dost pro všechny. Na stěně Krispova domu viselo i kopí a lovecký luk.

„Možná,“ řekl Varades. „Možná se nám to podaří, pokud to bude malá skupina na loupežné výpravě. Proti silné invazi nemáme mnoho šancí. Kubratoi umí bojovat; možná toho neumí o moc víc, ale tohle určitě. Vy farmáři nebudete nikdy nic jiného než amatéři. Takže bez velké přesily bych se s nimi utkat nechtěl.“

„Takže co budeme dělat, až přijdou a bude jich na nás moc?“ zeptal se Krispos. „To se máme zase nechat odvléct do Kubratu?“

„Je to lepší než se nechat zbytečně zabít a nechat je odvést tvou matku a sestry.“

Krispově druhé sestře, Koště, byly právě dva roky. Představil si, že by musela na sever a jeho matka by se musela starat o ni i o Evdokii. K tomu všemu by ještě truchlila nad ztrátou svého muže a syna. Takové představy se mu vůbec nelíbily.

„Možná Kubratoi vůbec neprijdou,“ řekl nakonec.

Varades se smál stejně jako předtím. „A možná, že některý z vašich oslů vyhraje dostihy ve Videsossu. Na tvém místě bych s tím moc nepočítal.“ Potom zvažněl. „Nechci ti nic namlouvat, chlapče. Ti zkurvysyni dřív nebo později přijdou znovu.“

Když bylo Krispovi čtrnáct, byl už skoro stejně vysoký jako jeho otec. Na bradě se mu začínalo objevovat chmýří a hlas mu začínal přeskakovat zrovna ve chvílích, kdy to nejméně potřeboval.

Na polích už pracoval jako dospělý muž. Varades a ostatní veteráni mu proto dovolili používat opravdové zbraně.

Drátem ovinutá rukojeť ocelového meče v něm vyvolávala úplně jiné pocity než dřevěná hračka, kterou používal předtím. Když ji držel v ruce, připadal si jako voják — ba co víc, připadal si jako hrdina.

Připadal si jako hrdina, dokud mu Idalkos — veterán, který mu dal meč — nevyrazil zbraň z ruky nejméně tucetkrát během deseti minut. V posledním případě ho Idalkos, místo aby ho nechal zvednout meč a pokračovat v učení, línal před sebou skoro až do vesnice. „Radši utíkej!“ křičel, když Krispa pronásledoval. „Jestli tě dohoním, rozsekám ti zadek namaděru.“ Od většího ponížení zachránila Krispa jen jedna věc: bývalý voják podobně terorizoval mnoho svých žáků — mezi nimi i dospělé muže ve věku jeho otce.

Nakonec Idalkos zastavil a prudce oddechoval. „Vrat’ se zpátky, Krispe,“ zavolal. „Dostal jsi první lekci, abys věděl, že

to není tak jednoduché, jak to vypadá.“

„To je mi už jasné,“ odpověděl Krispos. Jak krácel pomalu zpátky k Idalkovi, uslyšel něčí smích. Rozhlédl se a uviděl ve dveřích jejího domu Zoranne, dceru ševče Tzykala, pěknou dívku přibližně ve svém věku. Zrudnul až po uši. Jestli viděla jeho ponižující úprk ...

„Nestarej se o tu zábu,“ řekl Idalkos, jako by četl jeho myšlenky. „Udělal jsi, co jsi musel: já jsem meč měl a ty ne. Ale předpokládáme, že bys neměl kam utíkat. Předpokládáme, že jsi ztratil svou zbraň uprostřed bitvy a všude okolo tebe se bojuje. Co bys udělal v takovém případě?“

Zemřel, pomyslel si Krispos. Přál si zemřít, aby si nemusel pamatovat Zorannin smích. Ale to nebyla odpověď, na kterou Idalkos čekal. „Bojoval bych holýma rukama,“ řekl po chvíli.

„Opravdu?“ Idalkos odložil meč, rozkročil se a mírně se sehnul. „Pojď sem, já jsem starý muž. Uvidíme, jestli mě dokážeš přepřát.“

Krispos na něho skočil. Při rvačkách mezi kluky si vždycky vedl dobře. Byl větší a silnější než ostatní jeho věku a také rychlejší. Kdyby tak mohl oplátit Idalkovi ty trapné chvíle —

Než se vzpamatoval, ležel tvář k zemi a Idalkos seděl na jeho zádech. Znovu uslyšel Zorannin smích a musel potlačit slzy vzteku. „Bojoval jsi nečestně,“ vztekal se.

„Přesně tak,“ řekl Idalkos vesele. „Chceš se to naučit? Možná mě jednou takhle hodíš do kupy hnoje, abys udělal dojem na tu svou přítelkyni.“

„To není moje přítelkyně,“ řekl Krispos, když mu vysloužilec pomohl na nohy. Přesto se mu ta představa líbila — stejně jako vidina Idalka v kupě hnoje. „Dobrá, ukaž mi, jak jsi to udělal.“

„Rukou mě chytí za předloktí, teď se musíš přesunout za moje záda a zkroutit mi ruku — přesně tak — a přes nohu mě pošleš k zemi. Pojď, zkusíme to několikrát pomalu.“

„Už to chápu,“ prohlásil Krispos po chvíli učení. Oba byli v tu chvíli už pořádně špinaví, jak se střídavě posílali k zemi.

„A teď mi ukaž, co mám dělat, aby se ti to nepodařilo.“

Idalkova zjizvená tvář se rozjasnila. „Viš, chlapče, už jsem tenhle trik ve vesnici učil půl tuctu chlapů, možná víc. Ty jsi první, který má dost rozumu, aby se na to zeptal. Musíš udělat tohle ...“

To byl jenom začátek. Po zbytek léta a začátek podzimu, než začalo být venku chladno, se Krispos každou volnou chvíli učil od Idalka zápasení. Takových chvil ale nebylo dost na to, aby ho to uspokojilo, protože musel stále více pracovat na polích, starat se o dobytek a učit se bojovat i s jinými zbraněmi, než bylo vlastní tělo.

„Je pravda, že jsi dobrý a stále se zlepšuješ,“ řekl Idalkos jednoho studeného dne na začátku podzimu. Ohnul ruku v zápěstí, trhnul sebou, ale ohnul ji znovu. „Není, není to zřejmě zlomené. Ale bohužel ti nebudu k dispozici, až napadne sníh, opravdu ne — musíš mi dát šanci zůstat v teple, abych se do jara uzdravil.“

Všichni veteráni mluvili tímhle způsobem, přitom byli všichni v lepší formě než farmáři v jejich věku — nebo i o deset let mladší. Jakmile jim někdo uvěřil, provedli mu něco takového, jako Idalkos Krispovi první den, kdy spolu zápasili. Takže Krispos si pouze pohrdavě odfrkl. „Předpokládám, že to znamená, že nebudeš moci společně s ostatními oslavit den zimního slunovratu,“ řekl s přehnanou lítostí.

„Myslíš si, že jsi vtipný, že?“ Idalkos se natáhl, jako by chtěl Krispa chytit za košili. Ten uskočil, protože se naučil být neustále ve střehu. Veterán pokračoval, „První rok, kdy nebudu slavit den zimního slunovratu, synáčku, jdi na můj hrob a udělej nad ním sluneční znamení, protože v něm budu ležet.“

Sníh začal padat šest týdnů přede dnem zimního slunovratu. Většina veteránů sloužila na dalekém západě proti Makuranu. Předpovídali tvrdou a dlouhou zimu. Ti, kteří žili předtím v Kubratu, jim však nevěnovali žádnou pozornost. Farmáři se věnovali své práci: opravovali ohrady, pluhy a ostatní nástroje, řezali palivové dříví ... a připravovali se na hlavní svátek roku.

Na den zimního slunovratu byl mráz, ale slunce svítilo. Slunce nízko nad obzorem pospíchalo oblohou. Vesničané se modlili, aby zabránili Skotovi stáhnout slunce z oblohy a uvrhnout svět do věčné temnoty.

Jako na pomoc slunci hořely na návsi velké hranice dřeva. Krispos se k jedné z nich rozběhl a svými koženými botami rozkopával sníh. Skočil přes plameny. „Ať nešťěstí shoří v ohni!“ vykřikl, když byl přímo nad ohněm. Jak dopadl na zem, sníh se rozlétl na všechny strany.

Evdokia běžela hned za ním. Formule, která měla zaručit štěstí, zněla v jejím podání jako vyjeknutí — letos byla poprvé dost stará na to, aby mohla skákat přes ohně společně s ostatními. Krispos ji zachytil, protože dopadla dost neobratně. Usmála se na něj. Tváře jí hořely mrazem a vzrušením.

„Kdo je to?“ zeptala se a podívala se horkým vzduchem nad plameny, kdo skáče další. „To je Zoranne. Pojď, uhneme jí z cesty.“

Krispos táhnutý sestrou odešel od ohně. Jeho oči nebyly jediné, které sledovaly Zoranne během jejího skoku. Dopadla skoro tak špatně jako Evdokia. Kdyby se Evdokia neodtáhla, pomyslel si Krispos, mohl jsem jí pomoci. ,

„Mladší sestry jsou jenom na obtíž,“ prohlásil rádoby dospělým tónem.

Evdokia mu okamžitě dokázala, že má pravdu; sebrala hrst sněhu, nacpala mu ji za krk a utekla, zatímco on se kroutil a snažil se sníh vytřepat. Začal ji pronásledovat s křikem, ve kterém se mísila zlost se smíchem, a zastavoval se jen kvůli tomu, aby mohl udělat sněhovou kouli a hodit ji po ní.

Jedna kulička Evdokii minula, ale trefila Varada do ramene. „Tak ty si chceš hrát?“ zavolal na něj Varades a okamžitě mu ji poslal zpátky. Krispos se sehnul a sněhová střela zasáhla někoho za ním. Brzy po sobě házeli úplně všichni — na přátele, na nepřátele, na každého, kdo se ocitl ve správný čas na nesprávném místě. Čepice a ovčí kožichy vesničanů byly za chvíli tak bílé, že to vypadalo, jako by vesnice byla přepadena tlupou sněžných mužů.

Mezi ostatní přišla skupina mužů, mezi nimi Phostis, kteří si zřejmě půjčili šaty od několika největších a nejtlustších žen ve vesnici. Začali předvádět své ženy a dcery při práci na poli. Součástí toho představení byly klevety, ukazování

prstem na ty, kterých se řeč týkala, jídlo a pití vína, spousty vína. Krispův otec se začal chovat jako podnapilá žena a mluvil s takovým zápalem, že si nevšiml toho, že spadl ze židle, a pokračoval i na zemi.

Mužští herci se rozesmáli a ženy po nich začali házet sněh. Krispos se vrátil do svého domu pro trochu vína. Přál si, aby bylo teplé, ale dnes nikdo nechtěl zůstat u plotny, aby víno svařil.

Slunce právě zapadalo, když se vrátil na náves. Vesnické ženy a dívky právě uskutečňovaly svou odplatu. Oblečené v krátkých mužských tunikách a potlačující chvění představovaly lovce chlubící se velikostí svého úlovku — zatímco jedna z nich držela za ocas myš.

Přihlízející ženy se dobře bavily, kdežto muži na ně posměšně pokřikovali a házeli sněh. Krispos se toho neúčastnil.

Jednou z ženských „lovců“ byla Zoranne. Tunika, kterou měla na sobě, ji sahala pouze“ do půl stehen a její ňadra, ztuhlá zimou, napínala látku na prsou. Jak se díval a díval, cítil teplo, které nijak nesouviselo s vínem, které vypil.

Ženy skončily své představení za bouřlivého potlesku. Následovaly další parodie, které si všímaly nedostatků jednotlivých vesničanů: Tzykalova snaha o růst vlasů na jeho holé lebce — ve scéně mu narostla na hlavě sláma — Va-radovo prdění a mnoho dalších.

Krispos si náhle s hrůzou uvědomil, že dvojice farmářů představuje jeho a Idalka při výuce zápasení. Poloha, ve které skončili, byla spíše obscénní než atletická. Vesničané na ně začali hulákat a dožadovali se přidavku.

Krispos se se sklopenou hlavou vydal pryč. Byl ve věku, kdy se dokázal smát ostatním, ale nesnesl, aby se někdo bavil na jeho účet. Jediné, co chtěl, bylo zbavit se toho hnusného rámusu.

Protože se nedíval na cestu, málem vrazil do někoho, kdo se vracel do středu vesnice. „Promiň,“ zamumlal a šel dál.

„Co se stalo, Krispe?“ Krispos zvedl hlavu a zarazil se. Byla to Zoranne. Měla na sobě zpátky dlouhé šaty a kabátek a vypadala, že jí je mnohem větší teplo než před chvílí. „Co se stalo?“ zeptala se znovu.

„Ale nic, jenom ti stupidní vtípálci táhleh,“ vybuchl, „předvádějí mě a Idalka, jak spolu zápasíme a děláme přitom úplně něco jiného.“ Jakmile vyslovil nahlas, co ho trápí, polovina jeho zlosti byla pryč. Místo toho se začal cítit trapně.

Zoranne mu tím, že se začala smát, příliš nepomohla. „Je den zimního slunovratu, Krispe,“ řekla. „Je to všechno legrace.“ Tohle Krispos věděl, což mu jenom přitížilo. Zoranne pokračovala: „Při oslavě se může stát cokoliv a nikdo si s tím druhý den nedělá těžkou hlavu. Nemám pravdu?“

„Myslím, že máš,“ Jeho hlas zněl jistě, alespoň jemu se to zdálo.

„Kromě toho,“ řekla, „vy se přece k sobě takhle nechováte. Nebo snad ano?“

„Jasně, že ne,“ řekl tak rozhořčeně, že při posledním slově ho zradil jeho měnící se hlas. Jakoby odnikud se v Krispově paměti vynořila vzpomínka na Iakovitzovu ruku na zádech. Možná právě to byl důvod, proč se ho ta scénka tak dotkla. Zdálo se, že si toho nevšimla. „Tak vidíš,“ řekla.

Za jejich zády u hořících hranic vesničané opět vybuchli v smích při další scéně. Krispos si pomyslel, jak je tady na kraji vesnice pěkné ticho a jak jsou se Zoranne sami. Vzpomínka na to, jak vypadala v krátké mužské tunice, se znovu objevila v jeho mysli. Aniž by si toho byl vědom, udělal krok směrem k ní.

Ve stejnou chvíli ona udělala krok k němu. Skoro se srazili a Zoranne se znovu zasmála. „Při oslavě se může stát cokoliv,“ řekla potichu.

Když Krispos předtím utekl od ohňů, nevěnoval pozornost tomu, kterým směrem se vydal. Teď bez velkého překvapení zjistil, že je nedaleko vlastního domu. Jako obvykle, jeho otec dal přednost domu na okraji vesnice. Teď to vypadalo jako boží požehnání. Krispos sebral odvahu a vzal Zoranne za ruku. Ona se k němu přitiskla.

S tlukoucím srdcem ji vedl ke dveřím domu. Dovnitř vešli společně. Rychle za nimi zavřel, aby se zima nedostala dovnitř. Od ohniště uprostřed podlahy sálalo příjemné teplo.

„Měli bychom si pospíšet,“ řekl nervózně.

Právě v tu chvíli k nim z návsi dorazil další výbuch smíchu. Zoranne se usmála. „Myslím, že máme trochu času.“

Shodila ze sebe kabát a začala si svlékat šaty. Krispos se snažil svlékat a zároveň ji pozorovat, takže skoro neudržel rovnováhu a spadl. Konečně po chvíli, která se mu zdála příliš dlouhá, klesli společně na slaměnou postel.

Krispos rychle zjistil to, co každý v této situaci: jakékoliv vědomosti, které člověk o spojení muže a ženy má, ho neubrání překvapení. Nic z toho, co věděl, nepřipravilo Krispa na chuť Zoranniny hebké kůže, na pružnost jejích ňader, na způsob, jakým celý svět zmizí a zůstanou pouze jejich těla.

Realita se ale velmi rychle přihlásila o slovo. „Tlačíš mě,“ řekla Zoranne. Rázně a prakticky se posadila a začala si vytahovat stébka slámy z vlastních vlasů, potom z Krispových.

Protože nespíchlala a Krispos už nebyl tak nervózní, docela se mu to líbilo. Když byla hotová, postrčila ho, aby vstal a začal se oblékat. Také se oblékla — tentokrát bez horečného spěchu, ve kterém se svlékali, ale přesto rychle a rozhodně.

Krispos vůbec netušil, co si oněm teď Zoranne myslí, ani jak to zjistit. „Budeme ...?“ začal. Zbytek otázky se mu zasekl na jazyku.

Zoranne mu příliš nepomohla. „Já nevím. Budeme?“

„Doufám,“ vyhrkl Krispos.

„Muži vždycky doufají — aspoň to ženy říkají.“ Trochu se uvolnila. „Možná budeme, ale ne teď. Teď bychom se měli vrátit k ostatním.“

Krispos otevřel dveře a do tváře ho udeřil ledový venkovní vzduch. Zoranne řekla: „Měli bychom jít každý zvlášť. Babičky už takhle mají o čem klevetit.“

„Aha.“ Krispos byl ochoten vykřičet tu novinu na celou vesnici. Ale když Zoranne nechtěla... „Dobrá.“ Přesto nedokázal skrýt nespokojenost ve svém hlase.

„Neblázní,“ řekla netrpělivě. „Slibuji, že to nebylo naposledy.“ Když se to tak vezme, říkal si Krispos, má v podstatě pravdu. Rozradostněn vyhlídkami do budoucna zavřel dveře a pozoroval Zoranne, jak mizí ve tmě.

Svoje slovo dodržela, i když ne tak často, jak by se Krispovi líbilo. Každá chvíle, kdy se vyvlékli z práce a dokázali najít soukromí, v něm jen probouzela větší touhu. Protože neznal jiné slovo, říkal tomu láska.

Po nějaké době mu volných chvil ubylo, protože Varades začal jeho a několik mladších chlapců učit číst. Nebylo nijak obtížné získat Krispův zájem; napsat a přečíst vlastní jméno bylo skoro stejně vzrušující, jako schůzky se Zoranne. Líbilo by se mu to ale mnohem více, kdyby bylo ve vesnici něco ke čtení. „Proč si nás učil číst, když to nemůžeme použít?“ stěžoval si Varadovi.

„Abych měl něco na práci, stejně jako z mnoha jiných důvodů,“ odpověděl veterán upřímně. Na chvíli se hluboce zamyslel. „Řeknu ti, co uděláme. Až půjdou příští okolo vesnice mniši, můžeme od nich vyprosit Svatou knihu. Pomohu ti ji přečíst.“

Když ho o pár týdnů později Varades požádal, kněz přikývl. „Nechám vám okamžitě udělat kopii,“ slíbil. Krispos, který stál vedle Varada, měl radost, dokud muž nepokračoval: „Bude to trvat pár měsíců. Je mi to líto. ale klášterní skriptoria pracují pomalu.“

„Pár měsíců!“ opakoval Krispos s hrůzou. Byl si jistý, že všechno zapomene dříve, než kniha dorazí.

Ale nezapomněl. Otec ho donutil každý den psát do písku. „Nejvyšší čas, aby někdo z rodiny uměl číst,“ řekl Phostis. „Můžeš nám pomoci, až zase přijde výběrčí daní, aby nás neobral o víc, než je nutné.“

Krispos dostal šanci použít své dovednosti už na jaře, dříve než do vesnice dorazila kniha nebo výběrčí daní. Zorannin otec Tzykalas přes zimu vyrobil půl tuctu parádních bot. Jakmile silnice vyschly natolik, že se po nich dalo cestovat, odvezl je prodat do Imbrosu. Vrátil se s několika zlatými mincemi — a ohromujícími zprávami.

„Starý Autokrat, bůh chraň jeho duši, zemřel,“ oznámil mužům, které potkal na návsi.

Každý se přežehnal slunečním znamením. Odchod císaře nikdo nebral na lehkou váhu. Phostis se zeptal na to, co zajímalo i ostatní: „Jeho syn je ještě chlapec, že?“

Tzykalas přikývl. „Je starý asi jako tady Krispos. Aspoň myslím, podle jeho portrétu na minci.“ Švec vytáhl jednu ze svého váčku a ukázal portrét ostatním vesničanům. „Jmenuje se —“

„Já to přečtu!“ vykřikl Krispos. „Prosím!“ Natáhl se pro minci. Tzykalas mu ji váhavě podal. Byla jen o něco širší než chlapcův palec. Jediné, co se dalo z malého obrázku poznat, bylo, přesně jak říkal Tzykalas, že nový Autokrat je ještě příliš mladý, aby měl vousy. Krispos se podíval na minci zblízka, aby dokázal rozluštit malinkatá písmenka. „Jmenuje se Anthimos.“

„Přesně tak,“ řekl Tzykalas mrzutě. Vytrhnul chlapci minci z ruky. Pozdě, říkal si Krispos, který tak Tzykalovi vyfoukl nejdůležitější část jeho informací. Bez ohledu na to, co cítil k Zoranne, neměl jejího otce nikdy v lásce. Byl to jeden z důvodů, proč ji nepožádal o ruku; představa, že by se švec stal jeho tchánem, nebyla vůbec lákavá.

Napadlo ho, že by měl jít domů a vyhrabat minci, kterou dostal od Omurtaga, aby si ji mohl přečíst. Zakopal ji před domem pro štěstí, když se do něj nastěhovali, a zatím se neměli tak špatně, aby ji musel vytáhnout a utratit. Nakonec se rozhodl, že ještě nepůjde. Kdyby teď odešel, považoval by ho Tzykalas za nevychované.

„Nový Autokrat je ještě chlapec?“ řekl někdo. „To nebude dobré — kdo bude vládnout, zatímco se to ten kluk bude učit?“

„To vám můžu říct,“ řekl Tzykalas, opět s důležitostí v hlase. „V Imbrosu se povídá, že Rhaptův bratr Petronas bude regentem, dokud jeho synovec nedospěje.“

„Petronas? Tak to nebude tak zlé.“ Přilákán hloučkem bouřlivě diskutujících mužů přišel Varades včas, aby zaslechl konec Tzykalových zpráv. Vysloužilce pokračoval: „Sloužil jsem pod ním v Makuranu. Je to schopný voják a žádný blázen.“

„A co když se rozhodne zabrat trůn pro sebe?“ zeptal se Krispův otec.

„Co na tom, Phoste?“ řekl Varades. „Proč by se lidi, jako jsme my, měli starat o to, jak to dopadne?“

Krispův otec o tom chvíli přemýšlel. Nakonec rozhodl rukama. „Máš pravdu, Varade. Proč vlastně?“

Zoranne stála ve dveřích Tzykalova domu. Zavrtěla hlavou. „Ne.“

„Proč ne?“ Překvapen a podrážděn zároveň mávl Krispos rukou, aby ukázal, jak je vesnice prázdná. „Všichni jsou na polích až do večera a možná až do zítřka. Navíc jsi říkala, že si tvůj otec odešel koupit nějaké nástroje. Nikdy jsme neměli lepší příležitost.“

„Ne,“ zopakovala.

„Ale proč ne?“ Položil ruku na její paži.

Neodtáhla se, fyzicky ne, ale mohla to klidně udělat. Krispos ji pustil. „Prostě nechci,“ řekla.

„Proč?“ nevzdával se.

„Opravdu to chceš vědět?“ Počkala, dokud nepřikývl. „Dobrá, řeknu ti proč. Yphantes mě požádal nedávno o ruku a já jsem souhlasila.“

Naposledy byl Krispos tak omráčený a bez dechu, když ho Idalkos při zápasení kopl do břicha. Nikdy předtím nevěnoval Yphantovi pozornost. Stejně jako ostatní ve vesnici byl smutný, když mu před několika lety umřela žena při porodu, ale ... „Je starý,“ vyhrknul.

„Je mu něco přes třicet,“ řekla Zoranne, „a je na tom velmi dobře. Kdybych na tebe měla čekat, bylo by mi už hodně přes dvacet, než by ses dostal tam, kde je Yphantes teď. To je příliš dlouhá doba.“

„Takže — takže ty, ty jsi s ním —“ Krispos zjistil, že se nedokáže přimět vyslovit, co mu leželo na srdci.

Zoranne mu přesto rozuměla. „A co když ano?“ řekla vyzývavě. „Nikdy jsi mi nic neslíbil, Krispe, ani jsi nežádal žádný slib ode mne.“

„Nevěděl jsem, že je to potřeba,“ zamumlal.

„Tvoje chyba. Žádná žena nechce být považována za samozřejmost. Možná si to pro příště budeš pamatovat a dopadneš lépe.“ Její výraz změkl. „Krispe, pravděpodobně budeme oba žít v této vesnici až do konce života. Nemá

smysl, abychom se nenáviděli. Prosím.“

Protože ho nenapadlo nic lepšího, řekl jen: „V pořádku.“ Potom se otočil a rychle odešel. Nechtěl, aby Zoranne viděla jeho slzy. Na to byl až příliš hrdý.

Ten večer byl tak tichý, že si z něho sestra začala utahovat. Ale ani to ho neprobralo z apatie. „Jsi v pořádku, Krispe?“ zeptala se Evdokia a v jejím hlase zněla upřímná starost; muselo to být opravdu zlé, když nereagoval na její pošťuchování.

„Nic mi není,“ řekl. „Chci jen, abys mě nechala na pokoji, to je všechno.“

„Já vím, co se ti stalo,“ řekla náhle. „Má to něco společného se Zoranne, vid?“

Krispos velmi opatrně položil na stůl talíř tuřínové polévky, kterou právě jedl; kdyby se tak neovládal, byl by schopen ji na sestru vylít. Vstal a vyšel z domu ven do lesa.

Trvalo mu dlouho, než si uvědomil, že sezením mezi stromy nic nevyřeší. Byla už tma, když se konečně vrátil domů. Na dohled domu se málem otočil a vrátil do lesa; pár kroků ode dveří na něho čekal otec.

Nakonec si to rozmyslel. Dřív nebo později bude muset s otcem promluvit. Radši hned, pomyslel si. „Omlouvám se,“ řekl tiše.

Jeho otec přikývl, ale to bylo v houstnoucím šeru stěží viditelné. „To bys měl.“ Phostis na chvíli zaváhal, než pokračoval. „Předpokládám, že Evdokia měla pravdu — máš nějaké problémy se svou přítelkyní?“

„Už to není moje přítelkyně,“ řekl Krispos mrzutě. „Bude si brát Yphanta.“

„To je dobře,“ řekl otec. „Doufám, že to udělá. Už jsem to Yphantovi říkal několikrát. Jednou mi poděkuješ, že jsem tě uchránil od problémů, věř mi.“

„Cože jsi udělal?“ Krispos na něho zděšeně zíral. Přestože byl téměř v šoku, uvědomil si, co ho předtím nenapadlo, totiž že jeho sestra i otec věděli o něm a o Zoranne. „Jak ses o nás dozvěděl? Byli jsme přeci tak opatrní —“

„Možná si to myslíš,“ řekl Phostis, „ale já mám pocit, že jediný člověk ve vesnici, který o tom nevěděl, byl její otec. A i on by to věděl, kdyby nebyl hlupák, který nejdřív mluví a pak přemýšlí. Řeknu ti, že jsem velmi rád, že se nestane mým příbuzným.“

Krispos se na otce často zlobil, ale až do této chvíle ho nenapadlo, že by ho mohl chtít nenávidět. Ledovým hlasem se ho zeptal: „Proto jsi do toho namontoval Yphanta?“

„Je to jeden z důvodů,“ odpověděl Phostis klidně. Než mohl Krispos vybuchnout vzteky, pokračoval: „Ale není to ten nejdůležitější. Yphantes se potřebuje oženit. Potřebuje ženu, která by mu pomáhala, a dědice, o kterého by se mohl starat. A Zoranne se potřebuje vdát; ve čtrnácti letech je dívka už skoro ženou. Ale ty, chlapče, se ženit nepotřebuješ. Muž je ve čtrnácti letech pořád ještě dítě.“

„Já nejsem dítě,“ zavrčel Krispos.

„Ne? Copak se muž našve, když si z něho někdo dělá legraci? Choval ses jako Kosta, když jí řeknu, že už ji nebudu vozit na zádech. Mám pravdu nebo ne? Přemýšlej, než mi odpovíš.“

Poslední otcova věta zabránila Krispovi, aby vybuchl. Zamyslel se a musel uznat, že se před ostatními choval jako hlupák. „Dobře, tati, ale —“

„Žádné ale. Najít dívku, která by ti řekla ano, je moc pěkné. Phos ví, že bych ti nebránil. Když si vzpomenu na sebe —“ Otec se zarazil a usmál se vědoucím úsměvem. „Ale o mě teď nejde. Jenom proto, že ti řekla ano, s ní nemusíš žít celý život. Takové rozhodnutí vyžaduje víc zkušeností než jenom jednu, nemyslíš?“

Krispos si vzpomněl na svoje vlastní pochybnosti o Tzykalovi jako svém tchánovi. Bez velkého rozmyšlení přikývl.

„Asi máš pravdu.“

„Dobrá.“ Otec mu položil ruku na rameno, jako to dělal, když byl Krispos ještě malý chlapec. „Musíš si uvědomit, přestože ti je dneska hrozně, že tak to nebude navždy. Za chvíli to přebolí. Jenom musíš být trpělivý.“

Krispos se nad tím zamyslel. Dávalo to smysl. Přesto ... „Řekl bych, že je jednodušší to někomu říkat, než to sám zažít,“ řekl.

„Opravdu?“ Phostis se znovu usmál. „Myslíš, že to nevím?“

Krispos se odvážil zeptat: „Otče, jaká byla?“

„Kdo?“

„Ta, o které si před chvílí mluvil — však víš.“ „Ach tak.“ Phostis šel dál od domu. Podíval se zpátky a tišeji pokračoval.

„Jmenovala se Sabellia. Tvoje matka o ní ví. Myslím, že by jí nemuselo vadit, že o tom mluvím, kdyby měla jistotu, že v mém životě nebyla jiná žena. Ale nevytýkám jí to; jsem rád, že sama nikde nevypráví o svých mladistvých dobrodružstvích. A Sabellia? Muselo mi být tolik, co teď tobě, když jsem ji potkal...“

Krispos si pohládl bradu. Cítil škrábám vousů, ne takového chmýří, které mu na bradě rašilo od chvíle, kdy začal mutovat, ale opravdových mužských vousů. Ještě nějaký čas, pomyslel si. Několik patnáctiletých chlapců ve vesnici na tom bylo stejně jako on, přestože on byl o dva roky starší.

Znovu si promnul bradu. S takovými vousy na bradě, přestože byly ještě krátké, se dobře přemýšlelo. Nedaleko od tohoto místa našel, když byl naposledy v lese, jilmovou větev, která měla přesně tvar rukojeti k pluhu. Věnoval by jí mnohem více pozornosti, kdyby nebyl zaneprázdněn dívkou, která byla s ním.

Uviděl dub, který se mu zdál povědomý, dokud nepřišel blíž. Lísku, která rostla za dubem, si vůbec nepamatoval.

Povzdechl si, ale pokračoval. Už si byl jistý, že zašel příliš daleko, ale stejně se neobrátil zpátky. Vypadalo by to jako přiznání omylu.

Kdesi vpředu uslyšel slabý hluk. Zamračil se. Zřejmě někteří vesničané zašli příliš daleko na východ od domova. Sám by sem zavedl Likinii, protože si byl jistý, že tady by byli sami. Možná, že muži z vedlejší vesnice tady kácejí dřevo. To by ale znamenalo, že už pokáceli les až sem.

Zvuky ovšem nepřipomínaly kácení dřeva. Neslyšel údery seker, ani rány padajících kmenů. Když se přiblížil blíž,

zaslechl tiché zařehťám koně. To ho zmátlo ještě víc. Konež jsou dobří na stahování dřeva, ale tady žádné dřevo připravené nebylo.

Co z toho plyne? Zamračil se ještě víc — nejpravděpodobnější odpověď byla bandité. Nezdálo se mu, že by blízká cesta byla tak frekventovaná, aby uživila lupičskou bandu, ale mohl se zmýlit. Pokračoval dál k místu, odkud zvuky přicházely, s veškerou opatrností, které byl schopen. Chtěl zjistit, jestli jsou to opravdu bandité a pokud ano, přivést na toto místo tolik ozbrojených mužů, kolik jen bude možné.

K poslednímu křoví, které mu zastíralo výhled, se připlížil po břiše. Pomalu, pomaličku zvedal hlavu, dokud se mu neotevřel pohled mezi dvěma větvemi, jejichž listy částečně zakrývaly jeho obličej.

„Bože!“ Jeho rty se pohnuly, ale žádný zvuk z nich nevyšel. Muži, kteří odpočívali na kraji cesty, nebyli bandité. Byli to Kubratoi.

Jeho rty se znovu tiše pohnuly — dvanáct, třináct, čtrnáct jezdců. Ve vesnici nic o invazi nezaslechl, ale to nic neznamenalo. Když byl ještě chlapec, tak první, co je upozornilo na příchod barbarů, byly výkřiky v noční tmě. Zachvěl se; náhle, jak se mu vrátily vzpomínky na tu noc, si připadal zase jako chlapec.

Vzpomínka na ty strašné události mu rovněž odpověděla na otázku, kterou se trápil — proč tady Kubratoi sedí a odpočívají, místo aby vtrhli rovnou do vesnice. Udeří v noci, stejně jako předtím. S výhodou překvapení, ve tmě, která jejich počet ztrojnásobí, budou nepřemožitelní.

Zatímco se s maximální opatrností plazil zpátky, pozorně sledoval postavení slunce. Za chvíli bude poledne. Jeho plán proti banditům by se dal použít i v případě Kubratoi. Vesničané se už díky válečným vysloužilcům, kteří žili mezi nimi, naučili ovládat zbraně a na takovou chvíli byli připraveni.

Za chvíli byl Krispos tak daleko, že se mohl postavit. Tak rychle a potichu, jak to jen dokázal, se vracel do vesnice.

Chvíli zvažoval, jestli se nemá vrátit na cestu a běžet po ní. Bylo by to určitě rychlejší — pokud Kubratoi nepostavili na cestě hlídku, která měla dávat pozor, aby nikdo nezpůsobil předčasný poplach. Nakonec se rozhodl, že to nebude riskovat. Bude muset lesem až do vesnice.

Z lesa se dostal o hodinu a půl později, s roztrženou tunikou, poškrábanými rukama a obličejem. Místo výkřiku se zněj na první pokus vydralo jen zachraptění. Doběhl ke studni, vytáhl vědro plné vody a zhluboka se napil.

„Kubratoi!“ zakřičel tak hlasitě, jak to jen dokázal.

Vesničané, kteří ho slyšeli, se k němu obrátili a vyděšeně zírali. Jedním z nich byl Idalkos. „Kolik, chlapče?“ vyštěkl na něj. „Kde?“

„Viděl jsem jich čtrnáct,“ odpověděl Krispos. „V lese na silnici...“ Vysypal ze sebe celou příhodu.

„Jenom čtrnáct říkáš?“ V Idalkových očích se rozsvítilo divoké světlo. „Jestli jich není víc, můžeme je dostat.“

„Taky si myslím,“ řekl Krispos. „Vyzbroj muže, kteří jsou ve vesnici. Já zaběhnu na pole a přivedu zbytek.“

„Provedu.“ Idalkos byl mnoho let poddůstojníkem v armádě; když dostal rozkaz, který dával smysl, začal ho okamžitě plnit, aniž by se staral, kdo ho vydal. Že vydal rozkaz, si Krispos neuvědomil. Už utíkal k největší skupině mužů na polích a při běhu na ně volal.

„Kubratoi!“ řekl někdo se strachem v hlase. „S nimi přece nemůžeme bojovat!“

„Proč bychom nemohli?“ vyjel na něj Krispos. „Chcete se vrátit zpátky do Kubratu? Je jich pouze tucet a nebudou čekat, že na ně udeříme první. Je nás třikrát tolik, takže nemůžeme prohrát. I Idalkos věří, že vyhrájeme.“

To probralo i ty farmáře, kteří se dosud tvářili nerozhodně. Za chvíli všichni pospíchali zpátky do vesnice. Idalkos s několika muži už vydával vesničanům zbraně. Krispos zjistil, že svírá štít a spolehlivé kopí. „Půjdeme lesem?“

Od Idalka to sice, znělo jako otázka, ale Krispos nevěřil, že by se ho veterán opravdu ptal. „Určitě,“ řekl. „Jestli postavili na cestě hlídku, mohla by nás vidět a upozornit ostatní.“

„Máš pravdu,“ souhlasil Idalkos. Pokračoval: „Když jsme u toho — Stanku, osedlej jednoho mezka a jeď do Imbrosu tak rychle, jak jen dovedeš. Nejezdí po cestách. Pokud uvidíš, že celý kraj je obsazen Kubratoi, vrať se. Neposílám tě tam, abys zbytečně přišel o život. Ale jestli budeš mít pocit, že projedeš, zkus to. Vůbec by mi nevadilo, kdyby sem přijelo pár vojáků. Co je s vámi ostatními?“

Sklopené pohledy a nervózní úsměvy potvrzovaly, že jeho pochybnosti byly na místě. Vesničané byli připraveni bojovat, ale nikdo se na to zjevně netěšil.

Aspoň většina z nich. Ti starší, zajištění farmáři určitě ne. Ohlíželi se zpátky na svá pole, své domy, své ženy a dcery, které stály okolo skupiny svátečních válečníků, některé tiše, jiné jen s obtížemi přemáhající pláč.

Naproti tomu Krispos byl téměř zdvořelý vzrušením. „Jdeme!“ vykřikl.

Přidalo se k němu několik mladých mužů a následovali ho do lesa. Zbytek vesničanů je následoval mnohem pomaleji.

„Pojďte, pojděte, když budeme bojovat všichni, dokážeme to,“ řekl Idalkos. Společně s Varadem a ostatními veterány nakonec přinutili skupinu k chůzi.

Za chvíli se Idalkos připojil ke Krispovi. „Povedeš nás, aspoň do chvíle, než se dostaneme k těm zlodějům na doslech,“ řekl. „Jsi jediný, kdo ví, kde jsou. Bylo by dobré jít tak potichu, jak jen to je možné, už předtím, než by nás mohli uslyšet.“

„To je rozumné,“ řekl Krispos, překvapený, že ho to samotného nenapadlo. „Budu si dávat pozor.“

„Dobře.“ Idalkos se na něj zašklebil. „Jsem rád, že nejsi tak pyšný, abys mi nevěnoval pozornost jen proto, že jsi na to nepřišel sám.“

„Jasně že nejsem,“ řekl Krispos překvapeně. „Musel bych být blázen.“

„To je pravda, ale pobavilo by tě, kdybys zjistil, kolik je takových velitelů.“

„Možná, ale já nejsem veli—“ Krispos se zarazil. Vypadalo to, že opravdu vesničany vede on, pokud vůbec někdo. Pokrčil rameny. Je to jenom proto, že jediný vím, kde Kubratoi jsou, pomyslel si.

Byl asi ještě míli od místa, kde jezdci tábořili, když si všiml jilmu s větví, kterou předtím hledal. Zkusil si to místo

zapamatovat, aby příště šel už najisto.

O pár minut později se zastavil a počkal, až ho dojdou ostatní. V tu chvíli ho poprvé napadlo, jestli po boji, který je čeká, bude ještě nějaké příště. Tu myšlenku okamžitě zaplašil. Obrátil se k ostatním a řekl: „Už to není daleko. Odted'ka si představujte, že lovíte vysokou — tak tiše musíte jít.“

„Žádnou vysokou,“ ozval se Varades. „Vlky. Kubratoi mají zuby. Až zaútočíme, budeme všichni křičet 'Phos!', aby bylo jasné, kdo je kdo. Pokud se poděláte strachy, jste už napůl mrtví.“

Vesničané se začali plížit kupředu. Za chvíli Krispos uslyšel hašteření mužů a frkání koní. I jeho společníci to uslyšeli a podívali se jeden na druhého. Kubratoi nedělali žádné tajnosti s místem, kde tábořili. „Teď potichu, jak to jenom půjde,“ zašeptal Krispos. „Pošli to dál.“ Pokyn se šířil šepem celou skupinou.

Přes veškerou snahu nedokázali vesničané udržet svou přítomnost v tajnosti tak dlouho, jak by chtěli. Byli ještě přes sto yardů od tábořiště Kubratoi, když se šum hlasů náhle změnil. Idalkos ukázal zuby, jako když liška na lovu zjistí, že králík zachytil její pach. „Jdeme na to, pánové,“ zašeptal. „Vědí, že jsme tady. Phos!“ Poslední slovo byl domluvený válečný pokřik.

„Phos!“ Začali křičet ostatní vesničané. Vyrázili z křoví proti skupině Kubratoi. „Phos!“ Krispos křičel nejhlasitěji ze všech. Byl vzrušený, že bitva konečně začíná. Brzy, pomyslel si, bude hrdina.

Už byli z křoví venku. Než se mohl Krispos rozhlédnout, zasvítl mu kolem obličeje šíp a další ho škrábl na ruce.

Uslyšel, jak zasáhl muže za ním. Farmář padl s výkřikem k zemi. začal se kroutit a pokoušel se střelu vytáhnout.

Strach a bolest se v tu chvíli zdály pravděpodobnější než sláva.

Bez ohledu na výsledek byl boj stále před ním. Schovaný za štítem vyrázil na nejbližšího protivníka. Kubrati sáhl pro šíp. Zřejmě si však uvědomil, že u něho Krispos bude dříve, než stačí vystřelit. Odhodil proto luk a vytáhl meč.

Krispos na něho zaútočil kopím. Minul. Kubrati po něm sekl mečem. Díky náhodě a tréninku Krispos první ránu srazil štítem. Kubrati zaútočil znovu. Krispos ustoupil zpět, aby měl prostor pro použití kopí. Kubrati vyrázil za ním. Odlákal jeho pozornost mečem a kopnutím ho srazil k zemi.

Krispos udržel během pádu štít a kryl se pod ním. Naštěstí další dva vesničané zaměstnali jeho protivníka natolik, že mohl vstát. Na zemi leželo pár nájezdníků a dva nebo tři vesničané. Všiml si jednoho zneprátele, kterého šermířský souboj s Varadem plně zaměstnával. Ten nevěnoval Krispovi žádnou pozornost, dokud mu nevrazil kopí do boku. Nepřítel vydal podivný bublavý zvuk a hloupě zíral na krvavou špičku kopí, která mu trčela z břicha. Varadův meč se zasekl do jeho krku. Krev, která vystříkla, potřísnila Kri-spa ve tváři. Kubrati se zkroutil a padl na zem.

„Vytáhni si kopí, chlapče!“ zakřičel Varades Krispovi do ucha. „Myslíš, že na tebe budou čekat?“ Krispos polkl, opřel se nohou o mrtvé tělo a vysvobodil z něho svou zbraň. Vlášnost mrtvého těla vněm vyvolala vzpomínku na vesnickou zabíjačku. Žádná sláva* pomyslel si.

Všude kolem se vesničané rojili kolem svých nepřátel, dva tři na jednoho. Jednotlivě byl každý z Kubratoi lepší válečník než jeho protivníci, ale většinou nedostal příležitost, aby to dokázal. Za chvíli byli pouze čtyři nebo pět nájezdníků na nohou. Krispos viděl, jak se jeden z nich rozhlédl a zavolal něco na své přeživší společníky.

Ačkoliv se nikdy neučil kubratskou řeč, byl si Krispos jistý, že mu porozuměl. Zakřičel na ostatní: „Nenechte je dostat se ke koním! Mohli by nám ujet!“

Právě v tu chvíli přestali Kubratoi bojovat a rozběhli se ke svým koním. Krispos se s ostatními vrhl za nimi. Přemýšlel, proč nenasedli a neujeli hned, jak je uslyšeli; zřejmě si mysleli, že pro ně nepředstavujeme žádné nebezpečí, pomyslel si s uspokojením. To možná byla pravda před deseti lety. Ale už to neplatí a platit nebude.

Krispos vrazil kopí jednomu z prchajících do zad. Muž rozhodil ruce. Tři vesničané na něho skočili. Jeho křik brzy skončil. Za chvíli byl i zbytek Kubratoi stažen na zem a dobit. Několik vesničanů bylo v těch posledních zběsilých sekundách zraněno, ale většinou nešlo o nic vážného.

Krispos nemohl uvěřit, že bitva už skončila. Rozhlížel se a hledal dalšího protivníka, kterého by mohl zabít. Ostatní farmáři vypadali stejně. „Vyhráli jsme!“ řekl nakonec. Začal se smát, protože ho zarazilo, jak překvapeně zněl jeho hlas.

Vesničané začali vykřikovat: „Vyhráli jsme! Díky bohu! Je po nich!“ Začali se objímat, poplácávat se vzájemně po zádech a ukazovat si šrámy a modřiny. Krispos zjistil, že si tiskne ruku s Yphantem. Starší farmář se široce usmíval.

„Viděl jsem, že jsi dostal dva ty bastardy, Krispe,“ řekl. „Pro boha, já na tebe snad začnu žárlit. Myslím, že jsem jednoho trefil, ale jistý si nejsem.“

„Máš pravdu, bojoval dobře,“ přidal se Idalkos. Krispos zčervenál, když ho veterán pochválil. Zjistil, že mu nevádí, ani když ho chválí Yphantes. Ať už na něj Zorannin manžel žárlí nebo ne, Krispa už žárlivost opustila. Zoranne měla stále zvláštní místo v jeho vzpomínkách, ale jenom proto, že byla první. Co k ní cítil ve čtrnácti, bylo už po třech letech dospívání dávno pryč.

Podobné myšlenky zmizely, když Krispos uviděl přicházet svého otce, který se držel za levé rameno. Mezi prsty mu tekla krev a špinila mu tuniku. „Otče!“ vykřikl Krispos. „Co se ti —“

Phostis ho zarazil. „Přežiju to, chlapče. Už jsem si párkrát ublížil víc obyčejným srpem. Říkal jsem přeci, že se pro tuhle vojačinu nehodím.“

„Přežil jsi to, to je důležité,“ řekl Idalkos. „Navíc už to možná nebudeš potřebovat, Phoste, protože ten tvůj kluk je dobrý až dost. Věděl, co je potřeba, a udělal to — když navíc vydá rozkaz, muži ho poslechnou. To je dar od Boha — viděl jsem důstojníky, kteří to nedokázali. Pokud se někdy rozhodne vydat se do města Videssosu, armáda ho přivítá s otevřenou náručí.“

„Do města? Já?“ Krispos si nikdy nepředstavoval, že by navštívil hlavní město císařství. Teď tu myšlenku zvažoval. Po chvíli zavrtěl hlavou. „Radši budu farmářit. To umím pořádně. Kromě toho, nenalézám žádné potěšení v zabíjení lidí, stejně jako můj otec.“

„Ani já,“ řekl Idalkos. „To ale neznamená, že to není občas potřeba. Z tebe by byl dobrý voják, věř mi.“

„Ne, díky. Jediné, co chci, je mít dobrou úrodu fazolí, abychom nemuseli v zimě trpět hladem.“ Krispos mluvil tak přesvědčivě, jak to jen dokázal. Chtěl ujistit Idalka, že to myslí vážně, i přesvědčit sám sebe. Veterán pokrčil rameny. „Dělej, jak myslíš. Pokud chceš být farmářem, tak nejlepší, co můžeme udělat, je ujistit se, že v okolí není podobných skupin víc. V první řadě prohledáme zabitě.“ Někteří vesničané s tím už začali. Idalkos pokračoval: „Jejich brnění a luky jsou lepší než naše. Meče jsou dobré spíš k boji ze sedla, ale myslím, že se nám budou hodit.“

„Dobrá, ale co uděláme s ostatními Kubratoi?“ chtěl vědět Krispos. „Souhlasil jsi se mnou, že pravděpodobně mají u vesnice hlídku. Co když uprchne a upozorní nějakou jinou, větší skupinu —“

„V tom případě nám meče a luky, které sbíráme, nepomohou, protože nemáme dost mužů, kteří by se mohli postavit velké skupině rozhodnuté zaútočit za každou cenu. Takže jestli je tam hlídka, neměla by uprchnout.“ Idalkos potřásl hlavou. „Takže, statečný kapitáne Krispe, co bys udělal, aby uprchnout nemohla?“

Kdyby byl veteránův tón jiný, vypadalo by to jako výsměch. Takhle to spíš vypadalo, že Idalkos předkládá Krispovi k řešení problém, podobně jako to dělal Varades, když zadal svému žákovi ke psaní obzvlášť obtížné slovo. Krispos se zamyslel. „Pokud se většina z nás vrátí do vesnice po silnici,“ řekl nakonec, „musí si nás každý všimnout. Jezdec nás snadno objede oklikou lesem, ale potom se vrátí na silnici, aby zjistil, co se stalo s jeho společníky. Takže bychom mohli dát támhle nahoru několik lučištníků, kteří by ho dostali dřív, než vyjede ze zatáčky a zjistí, co se stalo s ostatními.“

„Asi bychom měli.“ Idalkos se usmíval a pozdravil Krispa vojenským pozdravem se zatnutou pěstí na srdci. Obrátil se k Phostovi. „Skota na tebe, človče, proč jsi ho vychoval tak, že musí kráčet v tvých šlápějích?“

„Vychoval jsem ho tak, aby měl zdravý rozum,“ řekl Krispův otec. „Radši obracet zemi každý rok pluhem, než ležet pod ní jen proto, že tě někdo zabil.“

Krispos rázně přikývl a Idalkos si povzdechl. „Dobrá, dobrá. Stejně je to dobrý plán; myslím, že to bude fungovat.“

Začal vykřikovat rozkazy. Několik vesničanů nařezalo větve na nosítka, aby mohli odnést své mrtvé a tři nebo čtyři muže, kteří byli zranění tak těžce, že nemohli jít sami. Kubratské koně nechali skupině lučištníků a mrtvolu Kubratoi divoké zvěři.

Když Krispos sledoval, jak se uskutečňuje jeho plán, měl stejný pocit, jako když pozoroval rostlinu, kterou sám zasadil. Přesně jak říkal, o několik mil dál na cestě do vesnice uviděli osamělého jezdce. Vyrazil hned, jak uviděl skupinu ozbrojených mužů běžících k němu. Pobídl koně do klusu, potom do cvalu. Vesničané ho pronásledovali, ale nechytily. Jak Krispos předvídal, jezdec se vrátil na cestu. Usmáli se na sebe s Idalkem, když viděli mračna prachu, která jeho kůň rozvířil. „To bychom měli,“ řekl Krispos vesele. „Teď můžeme jít domů.“

Dorazili chvíli po západu slunce — o něco dříve, než by jezdci zaútočili, pokud by zůstali naživu. V šeru viděl Krispos ženy a děti čekající venku na návsi. V jejich tvářích se zračily obavy, jestli se jejich manželé, otcové, synové a milenci vrátí zpět.

Vracející se vesničané vykřikli jako jeden muž: „Phos!“ Nejen proto, že žádný Kubrati by nikdy nic takového nevyřkl, ale také aby jejich milovaní poznali jejich hlasy. Čekající ženy a děti jim vyběhli vstříc. Některé radostné výkřiky se ale změnily v pláč, když si všimly, že se nevracejí všichni. Přesto pro většinu z nich to byla chvíle radostného setkání.

Krispos objal svou matku a všiml si přitom, jak hluboko se musel sklonit. Podivný byl i polibek, který dostal od Evdokie. Protože ji měl neustále na očích, jen málo si všiml toho, jak dospívá. Teď, když ji držel v náručí, mu připadala už jako žena. Po chvíli si uvědomil, že je stejně stará, jako byla Zoranne tehdy na slavnosti zimního slunovratu.

Jako by ji samotnou myšlenkou přivolal, zjistil že mu Zoranne leží v náručí. Její objetí bylo trochu neobratné, Krispos se musel naklonit přes její rostoucí břicho, plné nového života, aby dosáhl na její rty.

Vedle nich vykřikla žena: „Kde je můj Hermon?“

„Je v pořádku, Ormisdo,“ ubezpečil ji Krispos. „Zůstal s ostatními lučištníky, aby dostali kubratskou hlídku, která nám utekla. Všichni, kteří nepřišli s námi, tam zůstali.“

„Ach, budiž Phos pochválen!“ vydechla Ormisda. Políbila Krispa, ačkoliv byla téměř třikrát tak stará jako on. Ještě mnoho lidí ho políbilo — a jeden druhého — během příští hodiny, jako by se půl tuctu oslav zimního slunovratu spojilo v jediný den.

Když byly oslavy v nejlepším, vrátili se lučištníci. Ačkoliv na ně všichni vesele pokřikovali — Ormisda téměř udusila Hermona ve svém objetí — oni se k veselí ostatních vesničanů nepřipojili. Krispos pochopil, co to znamená. „Nedostali jste ho,“ řekl.

Cítil, že to zní jako obvinění. Stejný pocit měli i lučištníci. Sklopili hlavy. „Vystřelili jsme na něj a na jeho koně nejméně dvacet šípů,“ řekl jeden z nich ve snaze o obhajobu. „Některé ho určitě zasáhly — podle výkřiků, kterými nás proklínal.“

„Nedostali jste ho,“ zopakoval Krispos. Byla to nejhorší věc, jakou si dokázal představit. Ale ne, ještě ne; o chvíli později ho napadlo něco ještě mnohem horšího. „Přivede sem zbytek Kubratoi.“

Oslavy skončily velmi rychle.

Příštích pět dní strávil Krispos v neklidném očekávání. To platilo i pro zbytek vesničanů, ale Krispovy obavy měly dvojí příčinu. Stejně jako ostatní si byl Krispos jistý, že se Kubratoi pokusí pomstít zničení jedné ze svých skupin. Ale to pro něj v tu chvíli bylo vedlejší, protože otcovo zranění se rychle zhoršovalo.

Phostis, jak bylo jeho zvykem, se snažil své zranění zlehčovat. Jenže sotva se pokusil použít svou levou ruku, zhroutil se v horečkách. Žádný z obkladů, které připravily vesnické ženy, nepřinášel zlepšení. Phostis byl vždy statný muž, ale teď se změnil s šokující rychlostí a kůže na něm jen visela.

Krispos byl už značně vyčerpán čekáním, když se k večeru pátého dne ozvala hlídka usazená na vysokém stromě:

„Jezdci!“ Společně s ostatními muži si Krispos běžel pro zbraně — proti Kubratoi mohl aspoň bojovat. V záru boje by

mohl zapomenout i na otcovo zranění.

Hlídka se ozvala znovu. „Stovky jezdců!“ V jeho hlase se ozýval děs. Ženy a děti už utíkaly k lesu, aby se schovali před nájezdníky. „Stovky a stovky!“ křičel muž na stromě.

Někteří farmáři sklonili kopí a luky a přidali se k ženám. Krispos chytil jednoho z nich, aby nemohl utéct, ale Idalkos zavrtěl hlavou. „K čemu to bude?“ řekl veterán. „Pokud mají takovou přesilu, je úplně jedno, jestli nás bude o jednoho víc nebo méně. Nemůžeme vyhrát; můžeme jenom pobít co nejvíc těch bastardů.“

Krispos sevřel násadu kopí tak silně, až mu zběly klouby na nikou. Hlídka na stromě byla zbytečná. Už bylo slyšet úder kopyt; zatím potichu, ale zvuky se s hrozivou rychlostí přibližovaly.

Pevně se postavil. Jednoho dostanu kopím, pomyslel si, potom stáhnou dalšího z koně a probodnu ho. Potom — pokud budu ještě naživu — se můžu podívat, co by se ještě dalo udělat.

„Nebude to trvat dlouho, chlapci,“ řekl Idalkos, klidný, jako by se jednalo o přehlídku. „Budeme křičet 'Phos!' stejně jako předtím a modlit se k dobrému Bohu, aby nad námi držel svou ochranou ruku.“

„Phos!“ Nevykřikl nikdo z připravených obránců, ale hlídka na stromě. Jeho hlas zněl tak hlasitě vesele, že si Krispos pomyslel, že se jejich společník pomátl na rozum. Muž pokračoval: „To nejsou Kubratoi, jsou to videsánští vojáci!“ Farmáři na sebe chvíli nechápavě zírali, jako by muž na stromě mluvil nějakým cizím jazykem. Potom se rozjásali ještě hlasitěji, než když poprvé porazili Kubratoi. Idalkos všechny překřičel. „Stankos!“ volal. „Stankos přivedl naše vojáky!“ „Stankos!“ začali všichni vyvolávat. „Ať žije Stankos! Starý dobrý Stankos!“

Na Staňkovu adresu se v několika minutách sneslo víc požehnání než za posledních pět let. Krispos také vykřikoval farmářovo jméno, znovu a znovu, dokud nezačal chraptět. Od chvíle, kdy hlídka poprvé zavolala, byl připraven na smrt. Už ho nemohlo nic vyděsit hůř. Teď ale pochopil, jaký je to pocit, když odsouzenec na smrt dostane v poslední chvíli milost.

Rychle spočítal vojáky. Vyšlo mu sedmdesát jedna. Dost na to, aby hlídka křičela stovky a stovky, pomyslel si.

Kapitán jízdního oddílu sledoval ten poprask trochu nechápavě. „Nevypadáte, že byste nás nějak moc potřebovali,“ poznamenal.

„Ne, pane.“ Idalkos se trochu zklidnil. „Mysleli jsme, že vás budeme potřebovat, protože jsme nevěděli, kolik Kubratoi je tady v okolí. Pořádně jste nás vystrašili — naše hlídka si vás spletla s kubratskými jezdci.“

„Podle těl, která jsme našli, jsme pochopili, že s těmi, kteří vás chtěli napadnout, jste se vypořádali sami,“ řekl kapitán. „Podle toho, co víme, by to měli být všichni. Myslím, že vyrazili na vlastní pěst. Žádná velká invaze ani nic podobného se nekoná.“

Malá skupina zkoušející štěstí, pomyslel si Krispos. Ten den, kdy poprvé držel opravdový meč, mu Varades říkal, že s tím by si mohli poradit sami. Zjevně věděl, o čem mluví.

Videsánský důstojník se obrátil na kněze, který jel za ním. „Vypadá to, že tě dnes nebudeme potřebovat, Gelasie, leda na modlitbu díkyvzdání.“

„To mi vůbec nevadí,“ odpověděl Gelasios. „Mohu vyléčit zraněné muže, ale jsem také rád, že si poradili tak dobře, že nebudu své umění tolik potřebovat.“

„Pane!“ ozval se Krispos. Musel to ještě jednou zopakovat, než se kněz podíval jeho směrem. „Vy jste léčitel, svatý pane?“

„Jsem, mladý muži,“ odpověděl Gelasios. „Phos budiž pochválen, ty vypadáš docela zdravě.“

„Nejde o mě,“ řekl Krispos netrpělivě. „Můj otec. Tudy, prosím.“

Aniž by se ohlížel, jestli jde kněz za ním, pospíchal ke svému domu. Když otevřel dveře, ucítil kromě běžných pachů kouře a jídla nasládlý zápach, ze kterého se mu chtělo zvracet.

„Je mi to jasné,“ zamumlal Gelasios za Křišpovými zády. Zhluboka se nadechl, jako by podle zápachu hniloby dokázal poznat, co ho čeká. Vkročil dovnitř, ve dveřích se musel trochu sklonit. Krispos ho následoval.

Gelasios se sehnul k Phostovi, který ležel na kraji slavníku. Jeho oči, zamlžené horečkou, se dívaly skrz kněze na strop. Krispos se kousl do rtu. V těch prázdných očích, ve způsobu, jakým na jeho otci visela kůže, viděl známky přicházející smrti.

Pokud si toho Gelasios všiml, nedal to nijak najevo. Odhrnul Phostovu tuniku a sundal poslední neúčinný obklad, aby mohl zranění prozkoumat. Jakmile obklad odstranil, hnilobný zápach byl mnohem silnější. Krispos nevědomky ustoupil zpět, zarazil se a byl na sebe našťvaný — co to dělá, vždyť se štítí vlastního otce!

„To je v pořádku, chlapče,“ řekl Gelasios nepřítomně a dal tak poprvé najevo, že si Krispovu přítomnost uvědomuje.

Potom si ho zase přestal všimnout a o chvíli později to vypadalo, že se přestal zajímat i o Phosta. Jeho oči se otočily vzhůru, jako by mohl vidět skrz slamenou střechu domu slunce. „Modlíme se ktobě, Phosi, Pane velkorysý a milosrdný,“ začal odříkávat, „náš laskavý ochránce a troufáme si doufat, že ve velké zkoušce života se ctí obстоjíme.“

Krispos připojil svoji modlitbu. Byla jediná, kterou znal celou nazpaměť; věřil, že celé císařství nosí v srdci vyznání víry.

Gelasios modlitbu zopakoval, znovu a znovu a znovu. Začal dýchat pomalu, zhluboka a pravidelně. Jeho oči se pomalu zavřely, přesto si byl Krispos jistý, že si velmi dobře uvědomuje sebe a svoje okolí. Náhle, bez varování, položil ruku na Phostovo zraněné rameno.

Kněžův dotek nebyl právě jemný. Krispos předpokládal, že jeho otec bude protestovat proti takovému zacházení, ale Phostis zůstal tiše ležet, hluboce ponořen do horečnatých snů. Ačkoliv se Gelasios přestal modlit nahlas, jeho dech si udržoval stále stejný rytmus.

Krispos přešel očima z léčitelových očí na jeho ruku a na zranění pod ní. Náhle se mu hrůzou naježily vlasy — viděl, jak se široká, hněsem naplněná rána začíná uzavírat.

Když zůstala jen tenká, bílá jizva, Gelasios zvedl ruku z otcova ramena. Bylo skoro slyšet, jak se tok léčivé energie z

jeho těla do Phostova ramena zastavil. Kněz se pokusil vstát; zavrával, jako by ucítil tlak toho odloučení.

„Vino,“ zamumlal chraptivě. „Jsem vyčerpán.“

Teprve tehdy si Krispos uvědomil, kolik energie stálo kněze vyléčení jeho otce. Věděl, že by měl utíkat splnit léčitelského právníka, ale ještě nemohl. Prohlížel si svého otce. Podíval se mu do očí a po dlouhé době v nich spatřil světlo rozumu.

„Dej mu víno, synu.“ řekl Phostis, „a když už tam budeš, vezmi i pro mě.“

„Ano, otče, už běžím. A omlouvám se, svatý pane.“ Krispos byl rád, že se může věnovat hledání čistých pohárů a nejlepšího vína, jaké měli; díky tomu si nikdo nevšímal slz v jeho očích.

„Phos ti žehnej, chlapče.“ poděkoval Gelasios. Přestože víno vrátilo jeho tváři trochu barvy, stále se pohyboval s obtížemi, jako by za těch pár minut, které potřeboval k vyléčení Phosta, „zestárl o dvacet let. Když si všiml starosti v Krispově tváři, vyloudil na tváři slabý úsměv. „Nejsem tak slabý, jak vypadám — pořádné jídlo a dobrý spánek mě zase postaví na nohy. Kdyby to bylo potřeba, dokázal bych vyléčit ještě jednoho, možná dva muže, aniž by mi to natrvalo ublížilo.“

Protože se cítil zahanben, Krispos pouze přikývl. Jeho otec řekl: „Děkuji Phosovi, že jste tady byl, abyste mě vyléčil; I vám za to děkuji.“ Otočil hlavu, aby se mohl podívat na rameno a zranění, které teď vypadalo staré nejméně pět let.

„Není to paráda?“ řekl si jen tak pro sebe.

Postavil se. s menšími problémy než předtím Gelasios. Společně vyšli ven na sluneční světlo. Když vesničané viděli, že se Phostis uzdravil, začali jásat. Někdo vykřikl: „Škoda, z Tatze mohla být přitažlivá vdova!“ Všichni se rozesmáli, Phostis nejhlasitěji ze všech.

Krispos vyšel z domu za oběma staršími muži. Zatímco si většina vesničanů všimla jeho otce, Idalkos na něj kývl.

Mluvil s velitelem oddílu videsánské jízdy. „Právě jsem mluvil s tímhle pánem — jmenuje se Manges — o tobě,“ řekl Krispovi. „On si myslí —“

„Já mu to řeknu sám,“ přerušil ho Manges rázně. „Podle toho, co o tobě říká tvůj společník, Krispe — říkám to správně? — si myslím, že by pro tebe měla práci císařská armáda. Mohl bych ti nabídnout, hmm, pět zlatých zápisného, pokud se mnou pojeděš zpátky do Imbrosu.“

Krispos bez váhání zavrtěl hlavou. „Zůstanu tady, pane, teď ještě radši, když se díky vaší ochotě přijet a Gelasiově léčebné magii můj otec uzdravil.“

„Jak si přeješ, mladý muži,“ řekl Manges. On i Idalkos pokrčili rameny.

3.

Krispos se jednoho horkého dusného letního dne vrátil z pole a našel svoji matku, sestru a většinu vesnických žen shromážděné kolem kramáře, který jim předváděl krásné měděné hrnce. „Tyhle hrnce vás přejí, dámy, ať se propadnu, jestli vám lžu,“ horlil právě obchodník. Udeřil do jednoho svou holí. Některé ženy začaly vzrušeně diskutovat. „Vidíte? Ani šrám! Vyrobeno navždy, jak s oblibou říkávám. Žádná levná drátenická práce, kterou můžete v dnešní době tak často vidět. Navíc nejsou nijak drahé. Za pouhé tři stříbrňáky, za jednu osminu zlatých.“

Krispos zamával Evdokii, ale ta si ho nevšímla. Byla stejně jako všechny ostatní ženy hypnotizována kramářovou výřečností. Krispos šel dál trochu rozladěn. Stále si ještě nezvykl, že je jeho sestra pryč z domu, přestože se vdala za Domoka už téměř před rokem. Bylo jí už osmnáct, ale pokud si to Krispos neuvědomil, myslel na ni stále jako na malou holku.

Sám na tom byl skoro stejně; bylo mu jednadvacet a starší muži ho stále oslovovali chlapče. Asi se to nikdy nezmění, pokud jim to jednou pořádně neomláti o hlavu, pomyslel si a ušklíbl se.

„Drahé dámy, tyto hrnce —“ Kramář se náhle zarazil s vyjeknutím, které zjevně nebylo součástí jeho představení.

Přestože byl opálený, bylo vidět, jak zčervenal. „Omluvte mě, dámy, snažně vás prosím.“ Vyrazil k lesu, ale jeho chůze se rychle změnila v pokořující úprk. Ženy soucitně pokyvovaly hlavami. Krispos měl co dělat, aby se nerozesmál nahlas.

Kramář se objevil opar minut později. Zastavil se u studny, aby vytáhl vědro plné vody a zhluboka se napil. „Velice se omlouvám,“ řekl, když se vrátil ke svým hrncům. „Zdá se, že jsem chytil průjem. Kde jsem skončil?“

Pokračoval ve svých chvalořečech s téměř stejnou vervou, jakou ukázal předtím. Krispos se zastavil a poslouchal. Nehodlal si koupit hrnce, ale vykrmlil několik selat pro trhy v Imbrosu a chtěl se u kramáře přiučit něco ze způsobu prodeje.

O chvíli později musel obchodník svou přednášku opět přerušit. Tentokrát utíkal k lesu, jako by mu za patami hořelo. Nevypadal příliš vesele, když se vrátil; jeho tvář byla spíš šedá než červená.

„Dámy, přestože bych vám rád ještě vyprávěl o kvalitách svého zboží, myslím, že je nejvyšší čas začít obchodovat, než se zase znovu ztrapním,“ prohlásil po návratu.

Ani během dohadování, které následovalo, nevypadal příliš vesele. Kvůli nuceným přestávkám se jeho psychologická moc nad ženami oslabila, takže smlouvaly mnohem víc, než by se mu líbilo. Potřásal hlavou, když nakládal hrnce zpátky na svého meška.

„Pojďte, zůstaňte u nás na večeři,“ oslovila ho jedna z žen. „Přeci nevyrazíte na cestu tak pozdě.“

Kramář se usmál a hluboce se uklonil. „Jste velmi laskavá k poutníkovi. Děkuji vám.“ Ale předtím než dostal svou misku guláše, musel ještě dvakrát do lesa.

„Doufám, že je v pořádku,“ řekla večer Tatze svému manželovi a synovi.

Druhý den vzbudil vesnici pronikavý výkřik. Krispos vyběhl z domu s kopím v ruce a přemýšlel, co se stalo. Žena, která pozvala kramáře na noc, stála s hrůzou v očích u jeho lůžka. Společně s několika dalšími muži běžel Krispos k ní. Že by jí ten darebák chtěl oplátit její dobrotu pokusem o znásilnění?

Žena znovu vykřikla. Krispos si uvědomil, že je úplně oblečená. Potom se podíval společně s ní na lůžko. „Phosi,“ zašeptal. Zvedl se mu žaludek. Byl rád, že je prázdný; pokud by stihl posnídat, o snídani by teď asi přišel.

Kramář byl mrtev. Jeho tělo bylo zkroucené a plné modřin; velké fialové skvrny měl po celém těle. Podle vzhledu pokrývek, které byly zaneřáděné a odporně páchnoucí, to vypadalo, že ztratil všechny tělesné tekutiny během strašného záchvatu průjmu.

„Magie,“ řekl švec Tzykalas. „Černá magie.“ Požehnal se slunečním znamením. Krispos přikývl a nebyl jediný.

Nedokázal si představit nic přirozeného, co by mohlo člověka tak strašlivě zničit.

„Žádná magie,“ ozval se Varades. Jeho vousy už byly bílé stářím, ale až do dneška ho Krispos nepovažoval za starého muže. V tuto chvíli však nejenže vypadal na svůj věk, ale i jeho hlas náhle zestárl. Když pokračoval, hlas se mu trásl:

„Tohle je horší než magie.“

„Co může být horší než černá magie?“ zeptali se Iři muži naráz.

„Cholera.“

Pro Krispa to bylo pouze slovo. Podle toho, jak se ostatní zatvářili, to pro ně znamenalo mnohem víc. Varades pokračoval: „Viděl jsem to pouze jednou, díky bohu, když jsme před třiceti lety bojovali v Makuranu, ale stačilo mi to na celý život. Ztratili jsme víc mužů než ve třech bitvách — naštěstí nepřítel také, protože jinak by nás roznese na kopytech.“

Krispos se podíval z veterána na kramářovo zkroucené a zničené tělo. Na svoji otázku radši nechtěl znát odpověď. „Je to ... přenosné?“

„Ano.“ Varades vypadal, že se trochu sebral. „Těla těch, kteří zemřeli, jsme spálili. Zpomalilo to šíření, aspoň jsme si to mysleli. Myslím, že bychom to měli udělat i pro tohoto chudáka. A měli bychom udělat ještě něco.“

„A co?“ zeptal se Krispos.

„Co nejrychleji dojet do Imbrosu a přivést kněze, který se vyzná v léčení. Myslím, že ho budeme potřebovat.“

Kouř z kramářovy pohřební hranice stoupal k nebi. Spolu sním i modlitby vesničanů. Stejně jako před čtyřmi lety, když se objevili Kubratoi, se Stankos vydal do Imbrosu. Tentokrát místo na mezku jel na koni, kterého ukořistili po porážce kubratských nájezdníků.

Ale jakmile odjel a z hranice zůstalo jen černé, spálené místo na trávě, život se vrátil do starých kolejí. Jestli měli ostatní stejně jako Krispos strach pokaždé, když museli s potřebou do lesa, nemluvili o tom.

Pět dní, přemýšlel Krispos. Možná o trochu méně, protože tentokrát jede Stankos na koni a může se dostat do Imbrosu rychleji. Možná o něco déle, protože kněz třeba nepojede se stejným spěchem jako kdysi videsánské jezdeckto — Phos ale ví, že spěch by byl na místě.

Kněz léčitel dorazil ráno šestého dne po Staňkově odjezdu z vesnice. Za cholerou měl tři dny zpoždění. Do chvíle, než přijel, spálili vesničané další tři těla. Jedno z nich patřila nešťastné ženě, která nabídla kramáři přístřeší. Několik lidí bylo nemocných, trápených průjmem, jejich rty byly modré, kůže suchá a studená. Někteří z nich trpěli bolestmi a křečemi, jiní ne. Všichni bez výjimky trpěli nekončícím průjmem.

Když uviděl, nemocné, kteří ještě žili, udělal kněz na hrudi sluneční znamení. „Modlil jsem se, aby váš člověk neměl pravdu,“ řekl, „ale vidím, že moje modlitby nebyly vyslyšeny. Přesně jak říkal, je to cholera.“

„Můžete to vyléčit?“ zeptala se Zoranne a v jejím hlase zněl strach a zoufalství — Yphantes zůstával s problémy mimo svůj dům. „Proboha, můžete to vyléčit?“

„Dokud mi náš velkorysý a milosrdný Pán bude dávat sílu,“ odpověděl kněz a bez zastávky se vydal za ní. Zdraví vesničané je následovali.

„Jmenuje se Mokios,“ oznámil ostatním během chůze Stankos. „Auu, mě bolí zadek!“ dodal a rukou si třel postiženou část těla.

Mokios poklekl vedle Yphanta, který se chabě pokusil udělat sluneční znamení, když poznal kněze. „O to se teď nestarej,“ řekl kněz jemně. Odhrnul jeho zašpiněnou tuniku a položil mu ruce na břicho. Potom, stejně jako Gelasios, který léčil Krispova otce, začal dokola recitovat vyznání víry a zaměřovat veškerou svou vůli a energii na trpícího muže pod svými rukama.

Yphantes neměl na rozdíl od Phosta žádné povrchové zranění. Přihlížející proto tentokrát nemohli na vlastní oči pozorovat zázrak hojení. Bez ohledu na to, jestli bylo něco vidět, cítil Krispos opět tok energie mezi léčitelem a jeho pacientem.

Nakonec Mokios zvedl ruce. Odvrátil se od farmáře, takže v jeho tváři byla jasně vidět únava z vykonaného díla.

Yphantes se posadil. Jeho oči byly propadlé, ale jasné. „Vodu!“ řekl chraptivě. „Přísahám Phosovi, že jsem v životě neměl takovou žízeň.“

„Ano, vodu,“ vydechl Mokios. Jeho hlas zněl unaveněji, než hlas muže, kterého právě vyléčil.

Půl tuctu vesničanů se rozběhlo ke studni. Zoranne nebyla první, ale ostatní ji ustoupili z cesty, když řekla: „Já je obsloužím. Je to moje právo.“ S hrdostí královny vytáhla vědro plné vody a odnesla ho svému manželovi a Mokiovi. Oni společně vědro vyprázdnili.

Kněz si ještě rukávem vytíral vodu z vousů, když mu další žena začala pomáhat na nohy. „Svatý pane, pojdte se prosím podívat na mou dceru. Už sotva dýchá!“

Mokios se s obtížemi a s bolestným výrazem postavil. Následoval ženu, která ho oslovila. Ostatní vesničané šli opět za nimi. Phostis se dotkl Krispova ramene. „Teď se jenom můžeme modlit, aby léčil rychleji, než sami onemocníme,“ řekl tiše.

Mokios opět uspěl, přestože mu druhé léčení trvalo podstatně déle než první. Když skončil, zůstal ležet na zemi a těžce oddechoval. „Koukni na toho chudáka,“ zašeptal Krispos svému otci. „Sám by teď potřeboval někoho, kdo by ho vyléčil.“

„To je pravda, ale my ho potřebujeme ještě víc,“ odpověděl Phostis. Klekl si a zatřásl knězem. „Pojďte, prosím, svatý pane. Máme tu ještě další, kteří se bez Vaší pomoci nedožijí rána.“

„Máte pravdu,“ řekl kněz. Přesto zůstal ještě několik minut ležet na zemi a když vstal, pohyboval se jako opilý nebo velmi unavený člověk.

Krispos měl pocit, že léčení dalšího nemocného, malého chlapce, se nepodaří. Kolik může člověk ze sebe vydat, přemýšlel, aby mu ještě něco zůstalo pro sebe? Nakonec ale Mokios sebral A[^]eškerou sílu a chorobu v těle malého dítěte přemohl. Zatímco chlapec s pružností, která je dána malým dětem, okamžitě vstal a začal si hrát, kněz zůstal ležet a vypadal, že na místě umře.

Jenže ve vesnici bylo ještě hodně nemocných. „Budeme ho nosit, pokud to bude nutné,“ řekl Phostis. Bylo to nutné, takže k Varadovi, který byl dalším nemocným, museli kněze donést.

Mokios začal znovu recitovat modlitby, tentokrát hlasem tak suchým, jako byla kůže jeho cholerou postižených pacientů. Vesničané se modlili s ním, aby mu přidali sílu a aby se sami zbavili strachu. Kněz opět upadl do léčitelského transu a položil ruce na veteránovo břicho. Byly už špinavé od lidí, které vyléčil předtím.

Krispos opět ucítil tok léčivé energie mezi léčitelem a jeho pacientem. V tomto případě ale Mokios upadl do bezvědomí dříve, než mohl svůj úkol dokončit. Dýchal, ale vesničané ho nedokázali přivést k vědomí. Varades něco zamumlal a znovu se pokálel.

Když bylo vesničánům jasné, že se jim nepodaří kněze přivést zpátky k vědomí, přikryli ho přikrývkou a nechali ho odpočívat. „Ráno, dá-li Bůh, bude znovu schopen někoho vyléčit,“ řekl Phostis.

Ráno byl ale Varades mrtvý.

Mokios se probal, když slunce mělo za sebou už polovinu své denní dráhy. Videsánští kněží se řídí příkazem skromnosti v jídle a v pití, ale tenhle snědl za tři. „Léčitelé nemají tak přísná pravidla,“ zamumlal s pusou plnou medového koláče.

„Svatý pane, pokud vám to vrátí sílu k používání vašich schopností, nikdo neřekne ani půl slova i kdybyste toho snědl pětkrát tolik,“ řekl mu Krispos. Každý, kdo ho slyšel, hlasitě přitakal.

Toho dne vyléčil kněz další dva vesničany, muže a ženu. Při západu slunce se pokusil o dalšího. Stejně jako v případě Varada, upadl do bezvědomí dříve, než bylo léčení hotové. Tentokrát si Krispos myslel, že je mrtev, ale Idalkos mu nahmatal puls.

„Toho se můj otec obával,“ řekl Krispos. „Máme tolik nemocných, že stáhneme Mokia s sebou.“

Přál si, aby mu veterán odporoval, ale ten pouze přikývl a řekl: „Proč nejdeš domů, ať jsi chvíli na zdravém vzduchu? Máš štěstí; zatím nikdo z vašich nemá problémy.“

Krispos se přezehnal slunečním znamením. Za chvíli, když se ubezpečil, že o Mokia je dobře postaráno, se rozhodl řídit Idalkovou radou.

Když přišel k domu, zamračil se. Protože jejich dům stál na konci vesnice, byl vždy poměrně tichý. Ale měl by slyšet aspoň rodiče, jak spolu mluví, nebo matku, jak vzdělává Koštu v domácích pracech. Teď neslyšel nic. Ani kouř nevystupoval z díry uprostřed střechy.

Najednou se mu žaludek zhoupal jako na houpačce. Rozběhl se ke dveřím. Trhnutím je otevřel a ucítil zápach, kterého se celá vesnice naučila v posledních dnech tak bát.

Jeho otec, matka i sestra leželi na podlaze. Phostis byl nejvíce při vědomí a pokusil se svého syna odehnat. Krispos si ho ale nevšímal. Vytáhl otce ven na trávu, potom i matku a sestru. Když skončil, napadlo, proč on sám chorobě unikl. Když odnášel matku, nohy ho nesnesitelně bolely. Koštu stěží udržel v náruči kvůli křečím v rukou. Nepřemýšlel nad tím do chvíle, kdy ho náhle přepadla potřeba vyprázdnit vlastní žaludek. Rozběhl se ke keřům, které rostly nedaleko, ale nestihl to. Teprve v tu chvíli si uvědomil, že ani on nebyl ušetřen.

Chtěl volat o pomoc, ale zarazil se. Uvědomil si, že pomoci mu teď může pouze kněz, kterého před chvílí zanechal někde mezi spánkem a smrtí. Pokud by přišli někteří z vesničánů, kteří jsou ještě zdraví, riskovali by, že se sami nakazí. O chvíli později se pozvracel a znovu se přihlásil průjem. S bouřícími střevy se plazil zpátky ke své rodině. Snad u nich choroba nebude mít tak těžký průběh. Snad...

Začala mu stoupat horečka, takže za chvíli přestal přemýšlet úplně. Měl hroznou žízeň a dokázal v domě najít džbán s vínem. Nijak mu ale nepomohlo; za chvíli ho vyzvrátil.

Třesoucí se vyplazil zpátky před dům. Na obloze svítil měsíc v úplňku, tak jasný a krásný, jako by nic takového jako cholera neexistovalo. Bylo to to poslední, co si Krispos z té noci pamatoval.

„Phos budiž pochválen,“ řekl někdo, jako by z obrovské dálky.

Krispos otevřel oči. Uviděl nad sebou Mokiovu zneklidněnou tvář a za knězem vycházející slunce. „To není možné,“ řekl. „Musí být ještě tma.“ Potom se mu paměť vrátila. Pokusil se posadit. Mokiovy ruce, stále na jeho břiše, ho zatlačily zpátky. „Moje rodina!“ vydechl. „Můj otec, moje matka —“

Léčitelova vyčerpána tvář vypadala odevzdaně. „Phos zavolal tvoji matku k sobě,“ řekl. „Tvůj otec a sestra ještě žijí. Kéž by jim dal dobrý Bůh dostatek sil, aby vydrželi, než je budu moci vyléčit.“

Potom Krispovi pomohl se posadit. Krispos chtěl plakat pro svou matku, ale zjistil, že mu cholera tak vysušila tělo, že neměl žádné slzy. Yphantes, který už byl v pořádku, mu podal pohár s vodou. Krispos ho vypil, zatímco se stejně osvěžoval i Mokios.

Donutil se podívat se na Phosta a Koštu. Jejich oči a tváře byly propadlé. Kůže na rukou a na obličeji byla napjatá a šedá. Pouze mělký dech a nepřestávající průjem dokazovaly, že jsou stále na živu.

„Rychle, svatý pane, prosím vás,“ otočil se Krispos k Mokiovi.

„Pokusím se, mladý muži, opravdu se pokusím. Ale nejdřív bych chtěl poprosit —“ Podíval se na Yphanta. „— o trochu jídla. Nikdy jsem nebyl tak vyčerpan.“

Yphantes mu přinesl chléb a nasolené vepřové. Mokios všechno snědl a požádal o další. Snědl tolik jako poprvé, ale byl mnohem hubenější, než když přijel do vesnice. Jeho tváře, pomyslel si Krispos, byly skoro tak propadlé jako Phostovy.

Mokios si otřel čelo. „Dnes je vedro,“ řekl. Krispovi se ráno zdálo pořád ještě chladné. Proto pouze pokrčil rameny; před chvílí ještě ležel v horečkách, takže svému úsudku moc nevěřil. Podíval se ze svého otce na sestru. Jak dlouho ještě mohou vydržet? „Prosím vás, svatý pane, budete už připraven?“ zeptal se a zatínal bezmocně pěsti.

„Jakmile to jenom bude možné,“ odpověděl léčitel. „Kéž bych byl mladší a dokázal se vzpamatovat trochu rychleji. Kéž bych —“

Mokios se zarazil, aby si říhl. Vzhledem k tomu, kolik a jak rychle jedl, na tom Krispos neviděl nic zvláštního. Potom si prdnu, nahlas — jako Varades, který to už ale nikdy neudělá, pomyslel si Krispos. Část jeho mysli, která byla jinak plně zaujatá obavami o rodinu, pro starého veterána truchlila.

Náhle Mokiovu unavenou tvář ovládla naprostá hrůza. Chvilku to Krispos nechápal; zápach v jejich domě — a v celé vesnici — byl tak silný, že těžko dokázal rozeznat změnu. Ale když se knězovy oči obrátily k zvěšující se skvrně na jeho rouchu, Krispos pochopil.

„Ne,“ zašeptal Mokios.

„Ne,“ přidal se Krispos, jako kdyby jejich odpor mohl být silnější než skutečnost. Ale kněz pečoval o tolik obětí cholery, ušpinil se jejich výkaly a pracoval téměř k smrti, aby je vyléčil. Takže, co mohlo být pravděpodobnější, než že téměř už ztratilo svůj význam?

Krispos viděl jedinou malou šanci. Uchopil Mokia za obě ramena; přestože byl velmi slabý, byl silnější než léčitel.

„Svatý pane,“ řekl naléhavě, „svatý pane, můžete vyléčit sám sebe?“

„Výjimečně, zřídka kdy dá Phos někomu takový dar,“ odpověděl Mokios, „a navíc, nemám už žádnou sílu —“

„Musíte to zkusit!“ řekl Krispos. „Pokud umřete, vesnice umře s vámi!“

„Pokusím se.“ Ale v Mokiově hlase nebyla žádná naděje. Jeho rty se začaly pohybovat a Krispos recitoval modlitbu s ním. Náhle se zaradoval; i přesto, že sám byl nemocen, upadl kněz do léčebného transu.

Léčitelovy ruce se přesunuly na vlastní břicho. Ale když měl začít, spadla mu hlava. Soustředění v jeho tváři vystřídala bolest, se kterou vyzvrátil všechno, co mu předtím Yphantes přinesl. Zvracel tak dlouho, že nakonec se už jenom na sucho dával. Přidal se i průjem.

Poslední, co řekl, bylo: „Modli se za mě, mladý muži. a také za svou rodinu. Možná Phos pomůže, když já už nemohu; ne každý, kdo ochořel cholerou, na ni i zemřel.“ Požehnal se slunečním znamením.

Krispos se modlil jako nikdy předtím. Jeho sestra zemřela ještě ten den odpoledne, otec s přicházejícím večerem.

Mokios byl tou dobou hluboko v bezvědomí. Někdy uprostřed noci zemřel také.

Ačkoliv to vypadalo jako věčnost, po méně než měsíci epidemie skončila. Včetně statečného Mokia zemřelo třicet devět lidí, téměř každý šestý ve vesnici. Většina z těch, kteří se uzdravili, byli ještě několik týdnů tak slabí, že nemohli pracovat. Ale práce se kvůli tomu nedala odkládat; sklizeň se blížila.

Krispos pracoval bez přestání na polích, na zahradách nebo se zvířaty. Neustálé zaměstnání mu pomohlo vyrovnat se se ztrátou svých blízkých. Nebyl sám, kdo tímto způsobem řešil svůj smutek; pouze několik rodin neztratilo ani jednoho svého člena a každý oplakával ztrátu někoho ze svých přátel.

Pro Krispa byl každodenní návrat domů opravdovým utrpením. Společně s ním žilo v prázdném domě příliš mnoho vzpomínek. Stále se mu zdálo, že slyší Phostův hlas, nebo Tatze či Koštu. Pokaždé, když chtěl odpovědět, zjistil, že je sám. Bylo to opravdu těžké.

Většinou jedl s Evdokií a jejím manželem. Evdokia dopadla dobře. Domokos, ačkoliv onemocněl, byl zřejmě postižen jen lehce — jeho uzdravení to dokazovalo. Když se krátce po skončení epidemie Krispos dozvěděl, že je Evdokia těhotná, byl za to dvojnásob vděčný.

Někteří vesničané si k utišení bolesti místo práce vybrali víno; Krispos nepamatoval tolik opileckých rvaček. „Nemůžu jim nic vyčítat,“ řekl Yphantovi jednoho dne, když společně vykopávali plevel, který vyrostl v době řádění cholery, „ale už mě nebaví urovnávat ty jejich věčné hádky.“

„Měli bychom být všichni rádi, že to dokážeš vyřešit,“ řekl Yphantes. „Při tvojí síle a znalosti zápasu si nikdo nedovolí odmítnout, když řekneš dost. Jsem rád, že nepatříš k těm, kteří vyhledávají nepokoje, jen aby ukázali, jací jsou siláci. Zdedil jsi rozum svého otce, Krispe, a to je dobré pro muže tvého věku.“

Krispos se díval k zemi a vysekával kopřivy. Nechtěl, aby Yphantes viděl slzy, které se pokaždé vrátí, když myslí na někoho z rodiny, slzy, na které byl příliš slabý a vysušený, když zemřeli.

Jakmile byl znovu schopen mluvit, změnil téma. „Zajímalo by mě, jakou sklídíme úrodu.“

Takovou otázku bral každý farmář vážně. Yphantes si pohladil bradu, narovnal se a rozhlédl se po polích, která právě začínala zlátnout. „Nebude to žádná sláva,“ řekl váhavě. „Nestihli jsme všechny práce, které jsme měli udělat, a na sklizeň nás bude mnohem méně.“

„Na druhou stranu toho zase přes zimu tolik nesníme,“ řekl Krispos.

„Jestli bude sklizeň tak slabá, jak se obávám, bude to stačit jen tak tak,“ odpověděl Yphantes.

Od té doby, co byl chlapcem v Kubratu, se Krispos nemusel bát hladu. Kvůli nenasytnosti Kubratoi tehdy hladověli každou zimu. Teď by hlad snášel s radostí, pokud by mohl být se svou rodinou.

Pokrčil rameny. Takovou možnost na výběr neměl. Zvedl motyku a pokračoval v práci.

„Hmm,“ zamručel mrzutě Domokos, když se na cestě k vesnici objevil výběrčí daní se svým doprovodem. „Ten je tu nový.“

„Máš pravdu,“ odpověděl mu Krispos, „a kromě úředníků a nákladních koní si s sebou přivedl i vojáky.“

Nedokázal si představit horší kombinaci. Starý výběrčí, nějaký Zabdas, přijížděl do vesnice už celá léta; dalo se s ním

většinou dohodnout, což z něho dělalo mezi výběřčími daní světlou výjimku. Přítomnost vojáků obyčejně znamenala, že vláda bude chtít více, než je obvyklé. Tento rok navíc měla vesnice mnohem méně než v jiných letech.

Čím blíž byl nový výběřčí, tím méně se Krispovi líbil jeho pohled. Byl hubený, s kyselým výrazem a na ruku měl mnoho velkých prstenů. Způsob, jakým si prohlížel vesnici a pole okolo ní, připomínal ještětku, která sleduje mouchu. Jenže ještětkám většinou na lovu nepomáhají lučištníci.

Nedalo se nic dělat. Výběřčí se svou družinou zastavil uprostřed návsi. Posadil se do čalouněného křesla pod šarlatový baldachýn. Za ním postavili vojáci císařské ikony: obraz Autokrata Anthima a po jeho levici menší obraz jeho strýce Petrona.

Tento rok byl Autokratův obraz nový, všiml si Krispos, a zobrazoval císaře s plnovousem a šarlatovými botami, které patřily k jeho vysokému postavení. Přesto se příliš nepodobal obrazu svého strýce. Tvář staršího muže byla pevná a tvrdá a v jeho očích bylo něco, co říkalo, že Petronas vidí všechno aniž by musel otáčet hlavu. Už nebyl regentem — Anthimos byl korunován o svých osmnáctých narozeninách — ale přítomnost jeho obrazu svědčila o tom, že ve všem kromě titulu je stále pánem Videssosu.

Společně s ostatními vesničany se Krispos poklonil nejprve obrazu Anthima, potom obrazu jeho strýce a nakonec i živému představiteli císařské moci. Výběřčí odpověděl mírným pokývnutím hlavou. Z malé dřevěné skříňky, která mu stála u nohou, vyndal svitek, rozbalil ho a začal číst: „My, z boží vůle Autokrat Anthimos, prohlašujeme, že ježto jsme od začátku naší vlády usilovali o všeobecné blaho, starali jsme se o ochranu císařství, které velkorysý a milosrdný Phos vložil do našich rukou. Zjistili jsme, že státní pokladna je zatížena mnoha dluhy, které oslabují naši moc a brání nám ve výkonu našich povinností vůči našim poddaným. Protože i armádu postihl nedostatek prostředků, trpí naše země náporom nespočetných barbarů. Po důkladném rozvážení shledáváme, že situace vyžaduje nápravu ...“

V tomto stylu ještě nějaký čas pokračoval. Krispos se rozhlédl a viděl v očích ostatních vesničanů očekávání.

Naposledy slyšel tak nadutou řeč, když Iakovitzes vyplatil zajatce z Kubratu. Tamta řeč měla šťastný konec. Krispos pochyboval, že tahle skončí podobně.

Podle způsobu, jakým vojáci zbystřili svou pozornost, jako by byli připraveni zasáhnout, Krispos pochopil, že výběřčí se konečně blíží k jádru věci. A hned to přišlo: „Proto se výměra daní od letošního roku až do pomnutí výše zmíněných nepředvídatelných okolností tímto zvyšuje na jednu třetinu splatnou ve zlatě, nebo způsobem, který je v dané oblasti obvyklý. Tak nařizuje z boží vůle Autokrat Anthimos.“

Výběřčí daní ovázal svitek šarlatovou stuhou a vrátil ji zpátky do dřevěné skříňky. Jednu třetinu, pomyslel si Krispos. Není divu, že s sebou přivedl vojáky. Čekal, že se k němu někdo přidá s protestem, ale nikdo nepromluvil. Možná byl jediný, kdo dokázal sledovat řeč až do konce.

„Vzácný pane,“ řekl a počkal, než se oči výběřčího obrátí jeho směrem. „Vzácný ...“ zaváhal.

„Jmenuji se Malalas,“ řekl výběřčí daní zdráhavě.

„Vzácný Malale, letos nemůžeme zaplatit žádné zvláštní daně,“ řekl Krispos. Jakmile našel odvahu promluvit, ostatní mu začali přitakávat. Pokračoval: „Měli bychom potíže zaplatit i běžné daně. Měli jsme velmi obtížný rok, vzácný pane.“

„Opravdu? A jaké je vaše vysvětlení?“ zeptal se Malalas.

„Ve vesnici řádila choroba, vzácný pane — cholera. Mnoho lidí zemřelo a další byli ještě dlouho příliš slabí, než aby mohli pracovat. Měli jsme jen malou úrodu.“

Když pronesl to hrůzostrašné slovo cholera, někteří úředníci a pár vojáků se nervózně pohnulo. Malalas naproti tomu Krispa překvapil tím, že se rozesmál. „Dobrý pokus, ty troubo! Nazvat svoji lenost chorobou a ještě takovou, abyste měli jistotu, že okamžitě utečeme. Někoho bys možná nachytal, ale mě ne. Já jsem to už párkrát slyšel.“

„Ale to je pravda!“ řekl Krispos zděšeně. „Nikdy jste nás předtím neviděl, vzácný pane. Náš starý výběřčí, Zabdas, by okamžitě poznal, kolik lidí, které znal, tady už není.“

Malalas zivl. „Povedená historka.“

„Ale to je pravda!“ opakoval Krispos. Vesničané se k němu přidali: „Ano, pane, je to pravda!“ „Pro Boha, měli jsme spoustu mrtvých, i kněz zemřel!“ „Moje matka —“

„Můj otec —“ „Můj syn —“ „Měsíc jsem nemohl ani chodit.“

Výběřčí daní zvedl ruku. „To na věci nic nemění.“

Krispos cítil, jak v něm roste zlost. „Co tím myslíte, že to na věci nic nemění?“ Sklonil se pod Malalův baldachýn a ukázal prstem na seznam, který měl výběřčí v ruce. „Varades je mrtvý. Phostis — to byl můj otec — je mrtvý. Stejně jako moje matka a sestra. Tzykalův syn stejného jména je mrtvý ...“ Postupně prošel celým seznamem.

Nic z toho nepohnulo s Malalem ani o píď. „Přesně jak říkáš, mladý muži, jsem tady nový. Podle toho, co vím — a zdá se mi to dost pravděpodobné — se lidé, které jsi jmenoval, nejspíš schovávají někde v lese a vysmívají se mi. Už jsem takové věci viděl, můžes mi věřit.“

Krispos mu věřil. Pokud by nenarazil na takové podvodníky, nebyl by si tak jistý tím, co se ve vesnici stalo. Krispos by nejradši poslal ty podvodníky ke Skotovi, protože kvůli nim byl teď výběřčí naprosto hluchý ke skutečným problémům.

„Vybrat daň v dané výši je moje povinnost a já ji splním,“ pokračoval Malalas. „I kdyby každé slovo, které říkáš, byla pravda, daň platí vesnice a ne jednotlivci. Stát potřebuje daně a co stát potřebuje, si také vezme.“ Kývl hlavou dozadu na čekající vojáky. „Zaplaťte po dobrém, nebo to s vámi půjde po zlém.“

„Zaplaťte po dobrém a půjde to s vámi po zlém,“ řekl Krispos hořce. Věděl, že se daň platí kolektivně, aby se zajistilo, že vesničané mezi sebou nebudou tolerovat flákače a případně udělají práci i za ty, kteří pracovat nemohou. Zákon, který je má donutit hladovět, byl hrozně nespravedlivý.

Malala to nezastavilo. Oznámil jim výměru daně pro vesnici; kolik zlaťáků nebo ekvivalentní hodnotu v zemědělských plodinách, které právě sklídili. Všechno bylo důkladně a přesně zaznamenáno na seznamu výběřčího.

Vesničané přinesli všechno, co nechali stranou pro tuto příležitost. S tichými protesty shromáždili postupně skoro

stejně, kolik zaplatili loni. Zabdas by byl určitě spokojen. Malalas nebyl. „Zbytek si budeme muset vzít sami,“ řekl. Pod ochíranou vojáku se úředníci rozběhli po vesnici jak mravenci. Otvírali jednu sýpku za druhou a nakládali zrní, fazole a hrách do kožených pytlů.

Krispos sledoval systematické drancování. „Jste horší než Kubratoi!“ vykřikl na Malala.

Výběrčí daní to vzal jako kompliment. „To doufám, drahý příteli. Barbaři jsou chamtiví, ale nemají žádný systém.

Uvědom si, že my o ničem nerozhodujeme. Nebereme víc, než nařizují zákony Autokrata Anthima.“

„A vy si uvědomte, vzácný pane —“ Krispos vyslovil titul skoro jako nadávku, „— že díky Autokratovým zákonům někteří z nás umřou hladu.“

Malalas pouze pokrčil rameny. Na chvíli Krispa přepadla taková zlost, že téměř zavolal na vesničany, aby popadli zbraně a vrhli se na výběrčího a jeho doprovod. Ale i kdyby je pobili, k čemu by to bylo? Přišli by další vojáci a ti by přišli zabíjet a ne krást.

„Stačí!“ zavolal Malalas nahlas na své podřízené, když mu jeden z úředníků pošeptal něco do ucha. „Ten ječmen nepotřebujeme — vraťte ho do sýpky. A teď nás omluvte. Zítra musíme navštívit další takovou díru.“

Nasedl na koně. Společně sním i ostatní úředníci a vojáci, kteří ho chránili. Když vyjížděli z vesnice, postroje jejich zvířat cinkaly skoro vesele. Vesničané se dívali za nimi, potom do prázdných sýpek.

Dlouho nikdo nepromluvil. Potom se Domokos pokusil o trochu optimismu: „Možná, že když budeme všichni hrozně opatrní, tak bychom mohli ...“ Jeho hlas utichl. Ani on sám nevěřil tomu, co říká.

Krispos se pomalu vrátil do domu. Vzal lopatu, šel ven a začal kopat. Najít, co hledal, mu trvalo déle, než čekal. Po letech už zapomněl, kde přesně svou zlatou minci zakopal. Na konec ji přeci jen našel a třpytila se mu na dlani.

V první chvíli měl chuť ji zahodit; i samotná Autokratova tvář se mu hnusila. Zdravý rozum ale přeci jen zvítězil. „Může se hodit, než jich vydělám víc,“ zamumlal a strčil minci do váčku, který mu visel na opasku.

Vrátil se zpátky do domu. Z háčků na zdi sundal kopí a meč. Meč si připnul na opasek vedle váčku. Kopí mu může posloužit také jako hůl. Vyšel z domu. Na severu se kupily mraky. Pršet ještě nezačalo, ale asi brzy začne. Když se na cestách objeví bláto, může se hůl hodit.

Rozhlédl se. „Potřebuju ještě něco?“ zeptal se nahlas. Ještě jednou vešel dovnitř a vrátil se s půlkou bochníku chleba.

Vydal se zpátky na náves. Domokos s Evdokií tam stále stáli s několika dalšími vesničany. Bavili se o Malalově návštěvě tónem, jako by mluvili o záplavách nebo nějaké přírodní katastrofě.

Domokos zvedl obočí, když uviděl Krispovu výzbroj. „Jdeš na lov?“ zeptal se svého švagra.

„Dá se to tak říct,“ odpověděl Krispos. „Zkusím ulovit něco lepšího než tohle. Pokud nás císařství odírá hůř než Kubratoi, k čemu je farmaření? Kdysi jsem si říkal, co jiného bych mohl dělat. Jdu do města Videssosu zkusit to zjistit.“ Evdokia ho vzala za ruku. „Nechod!“

„Myslím, že musím, sestřičko. Ty s Domokem máte jeden druhého. Já —“ Sevřel rty. „Pokaždé, když přijdu domů, v duchu pláču. Ty víš proč.“ Počkal, dokud Evdokia nepřikývla. I její tvář zesmutněla. Pokračoval: „Kromě toho, aspoň budete krmit o jeden krk méně. Aspoň nějaká pomoc — i když jen malá.“

„Bude z tebe voják?“ zeptal se Domokos.

„Možná.“ Krispovi se ta představa pořád moc nelíbila. „Pokud nenajdu nic jiného, tak asi ano.“

Evdokia ho objala. „Kéž tě Phos ochrání na cestě i ve městě.“ Krispos si všiml, jak rychle mu přestala bránit, když si uvědomila, zeje nezvratně rozhodnutý.

Také ji objal a ucítil její rostoucí břicho. Stiskl Domokovi ruku. Potom je opustil společně se vším, co v životě znal a vydal se na východ k silnici, která vedla na jih do města.

Cesta z vesnice do hlavního města císařství trvala deset dní muží, který byl v dobré kondici a udržoval rychlé tempo. Krispos byl takovým mužem, ale trvalo mu to tři týdny. Zastavoval se na tady den sklízet fazole, jinde na odpoledne sekát dříví, nepohrhnul žádnou prací, na kterou narazil. Dorazil do města Videssosu s plným žaludkem a několika mincemi ve váčku.

Na cestě na jih už viděl několik divů, protože silnice do města se přiblížila k moři. Krispos se zastavil a dlouhé minuty pozoroval tu spoustu vody, která se neustále pohybovala. Ale to byl zázrak přírody a teď se blížil k jednomu, který byl vybudován člověkem: hradby Videssosu.

Už předtím viděl městské hrady, v Imbrosu a několika dalších městech, kterými cestou procházel. Zdály se dokonalé, pevné a vysoké. Ale proti hradbám, ke kterým se blížil, to byly obyčejné hračky, hračky pro batole.

Před vnějšími hradbami byl široký a hluboký příkop. Hradby měly výšku pěti nebo šesti dospělých mužů. Každých padesát až sto yardů stála čtvercová nebo šestiboká věž, která byla ještě vyšší. Krispos měl pocit, že takové opevnění by zastavilo i Skota, protože žádný smrtelník neměl jedinou šanci město dobýt.

Ale za vnější zdi stála další a ještě mohutnější. Její věže stály v mezerách mezi věžemi vnější hrady, takže každá píď země před hradbami byla pod dohledem.

„Nečum tady, troubo, překážíš,“ ozval se někdo za Krispem. Otočil se a uviděl nějakého vznešeného muže v plášti s kápí, který ho chránil před deštěm. Pršet začalo v noci; protože už byl dávno promočený naskrz, nevěnoval tomu Krispos zvláštní pozornost.

Zrudnul a vydal se k bráně. I tu sledoval Krispos s údivem. Byla vyrobena ze železa, bronzu a dřeva a byla silnější než lidské tělo. Když procházel vnější hradbou, díval se na strop a uviděl vojáky, kteří ho sledovali skrz mříže. „Co tam nahoře dělají?“ zeptal se strážce, který zajišťoval plynulost provozu v bráně.

Strážce se usmál. „Představ si, že jsi nepřítel a nějak se ti podařilo dostat se přes vnější bránu. Jak by se ti líbilo, kdyby ti na hlavu vyhlili vařící vodu nebo vysypali do ruda rozpálený písek?“

„Moc ne, díky.“ Krispos se otřásl.

Strážce se rozesmál. „Mně taky ne.“ Ukázal na Krispovo kopí. „Chceš vstoupit do armády? Dostaneš mnohem lepší

výstroj, to ti slibuju.“

„Možná. Pokud nenajdu nic lepšího,“ odpověděl Krispos.

Podle toho, jak strážce přikývl, Krispos pochopil, že tohle už určitě slyšel mnohokrát. Strážce ještě řekl: „Na jih odsud má armáda cvičiště. Jestli budeš hledat nějakého důstojníka, tam ho určitě najdeš.“

„Díky. Budu si to pamatovat“ poděkoval Krispos. Zdálo se mu, že ho každý do armády přímo tlačí. Zavrtěl hlavou; ještě pořád se nechtěl stát vojákem. Určitě najde ve městě tak skvělém, jak se o Videssosu vypráví, tak velkém, jak prozrazovaly jeho hradby, něco, cokoliv, co mu pomůže jeho život změnit. Pokračoval v chůzi.

Vnitřní brána byla ještě pevnější než brána ve vnějším opevnění. Když procházel hradbami, podíval se Krispos nahoru a uviděl stejné zařízení jako předtím. Připadal si už jako zkušený světoběžník, přátelsky kývl na vojáky nad sebou a šel dál. Ještě pár kroků a byl konečně uvnitř města Videssosu.

Stejně jako před hradbami se zastavil a zíral. Jediné, s čím dokázal srovnat pohled, který se mu otevřel, bylo moře. Díval se na moře budov. Nikdy by si nedokázal představit to množství domů, obchodů a Phosových chrámů s pozlacenými kupolemi, které se před ním rozprostíralo, kam až dohlédl.

Za ním se opět někdo ozval, aby uhnul z cesty. Udělal pár kroků, potom dalších pár a najednou zjistil, že prochází ulicemi města. Neměl žádnou představu, kam by měl jít; v tuhle chvíli mu každé místo připadalo stejně dobré, jako všechna ostatní. Všechno bylo stejně podivné a stejně úžasné.

V jednu chvíli se musel přimáchnout ke stěně domu, aby kolem něj mohl projet mezkem tažený dvoukolák. Ve vesnici by člověka na káře dobře znal. I v Imbrosu by na něj zřejmě kočí kývl, aby mu poděkoval. Tady mu nevěnoval žádnou pozornost, přestože kola jeho káry se skoro otřela o Krispovu tuniku. Podle výrazu tváře se musel někam dostat za každou cenu, ale vůbec to nestíhal.

Zdálo se, že je to obecná charakteristika lidí na ulicích. Přestože žili v nejskvělejších městě na světě, věnovali mu méně pozornosti než Krispos známým domům doma ve vesnici. Krispa si nikdo nevšímal, pokud mu zrovna nestál v cestě. V takovém případě ho lidé obcházeli s obratností tanečníků.

Jejich řeč, alespoň podle útržků, které Krispos zaslechl mezi skřípěním náprav, údery kladiv měditepců a šumem padajícího deště, byla stejně rychlá jako jejich chůze. Občas něčemu rozuměl, něco bylo úplně mimo jeho chápání. Ti lidé mluvili videsánsky, to ano, ale nebyl to stejný jazyk, který se Krispos naučil od rodičů.

Několik hodin bloumal ulicemi. Nakonec dorazil na velké náměstí, které se jmenovalo Dobytčí trh. Žádný dobytek neviděl, přestože se tady prodávalo snad všechno na světě.

„Smažené olihně!“ vykřikoval pouliční prodavač.

Závan větru přinesl Krispovi pod nos nádhernou vůni rozpáleného olivového oleje a nějakého pečeného mořského živočicha. Žaludek mu zabouřil. Při prohlížení města mu docela vyhládlo. Neměl tušení, co je to oliheň, ale zeptal se:

„Kolik?“

„Tři měďáky za kus,“ odpověděl prodavač.

Krispos měl ve váčku ještě pár drobných, které dostal za práci, než došel do města. „Dejte mi dvě.“

Prodavač je s pomocí kleští vyndal opatrně z pánve.

„Pozor na ruce, kamaráde, je to velice horké,“ řekl, když dostal zapláceno.

Krispos je málem upustil a ne proto, že by byly horké. Chytil kopí pod paží a ukázal na ně prstem. „Můžu jíst tyhle—tyhle—“ Neznal to správné slovo.

„Chapadla? Jasně — mnoho lidí tvrdí, že to je to nejlepší.“ Prodavač mu věnoval vědoucí úsměv. „Ty nejsi z tohoto kraje, že jo kámo?“

„Nee.“ Krispos se ztratil v davu. Nechtěl, aby ho prodavač sledoval, až bude s nedůvěrou jíst, co si koupil. Ukázalo se ale, že pod křupavou kůrkou je bílé a proti zvykání odolné maso bez nějaké zvláštní chuti. Mezi chapadly a zbytkem nebyl v tomto směru velký rozdíl. Olízl si prsty, z vousů vy-třepal drobky a šel dál.

Začalo se stmívat. Krispos věděl o městech dost na to, aby se vydal hledat hostinec. Brzy jeden našel. „Kolik chcete za pokoj s večeří?“ zeptal se vysokého hubeného muže, který stál za řadou vinných a pivních sudů, které sloužily jako barový pult.

„Pět stříbrňáků,“ odpověděl hostinský bez většího zájmu.

Krispos sebou trhnul. Když nepočítal svůj zlaťák pro štěstí, tolik neměl. I kdyby smlouval, nestáhne to pod tři. „Mohli bych spát ve stáji, když se postarám o zvířata nebo o pořádek v hostinci?“ zeptal se.

Hostinský zavrtěl hlavou. „Na to mám vlastní lidi.“ „Jak to, že je u vás tak draho?“ zeptal se Krispos. „Oliheň, kterou jsem si koupil odpoledne byla docela levná, tak jsem si myslel, že všechno ostatní — jak to mám říct — tomu bude úměrné.“

„Viš, olihně, ryby nebo škeble jsou strašně levné,“ řekl hostinský. „Kdybys chtěl rybí polévku, můžu ti dát vrchovatý talíř za pět měďáků. Ryb máme spoustu. Aby ne, vždyť Videssos je největší přístav na světě. Ale žije tady spousta lidí, takže místo, místo je tak drahé.“

„Aha.“ Krispos se poškrábal na hlavě. To, co hostinský říkal, dávalo svým způsobem smysl, i když Krispos nikdy takhle nepřemýšlel. „V tom případě bych si vzal jen tu polévku. Ale kde budu dneska spát? I kdyby nepršelo, tak by se mi na ulici moc spát nechtělo.“

„Ani bych ti to neradil.“ Hostinský na něj kývl. „Nejspíš by tě okradli už první noc — je úplně jedno, že jsi ozbrojen, protože by ses ani nevzbudil. Ale s tou výzbrojí bys mohl zkusit kasárna.“

„Dokud nezkusím všechno ostatní, tak ne,“ odpověděl Krispos tvrdohlavě. „Pokud jednou přespím v kasárnách, budu tam spát až do konce života. Potřebuju jenom místo, kde bych mohl složit hlavu, než si najdu nějakou poctivou práci.“

„Je mi to jasné.“ Hostinský šel k ohništi a zamíchal dřevěnou lžící polévku v hrnci, který byl zavěšený nad ním.

„Nejlepší pro tebe asi bude klášter. Pokud jim pomůžeš s prací, dají ti střechu nad hlavou i něco k jídlu. Nebude to sice

taková dobrota jako tohle —“ Naložil naběračkou Krispovi vrchovatou misku polévky. „— ale chleba, sýr a pivo, dost na to, abys neměl hlad.“

Krispos mu zaplatil. Polévka byla opravdu dobrá. Hostinský mu dal patku chleba, aby mohl misku vytřít do sucha. Když dojedl, utřel si ústa do rukávu své promočené tuniky a počkal než hostinský obslouží jiného zákazníka. Potom řekl: „Kláster je docela dobrý nápad. Kde bych nějaký našel?“

„Ve městě jich je aspoň tucet.“ Hostinský se zamyslel. „Nejbližší je klášter svatého Pelagia, ale ten je malý a nebude tam moc místa pro takové, jako jsi ty. Radši bys měl zkusit klášter svatého Skiria. Tam mají vždycky místo pro poutníky.“

„Díky. Půjdu tam. Jak se tam dostanu?“ Krispos si nechal trasu několikrát zopakovat, aby měl jistotu, že nezabloudí. Potom si stoupl na chvíli k ohništi, aby do sebe nasál trochu tepla. Když se trochu zahřál, vyrazil do noci.

Brzy toho litoval. Popis cesty by mu možná pomohl za denního světla. Ve tmě, když polovina ohňů, které měly osvětlovat ulice, byla uhašena deštěm, se za chvíli beznadějně ztratil. Teplo hostince se za chvíli stalo pouze krásnou vzpomínkou.

Na ulicích bylo v tak pozdní hodinu jen pár lidí. Někteří chodili ve větších skupinách a svítili si na cestu loučemi. Jiní chodili sami ve tmě. Jeden takový sledoval Krispa kus cesty a schovával se vždy, když se Krispos rozhlížel, kudy se má dát dál. Ačkoliv vyrůstal na farmě v zapadlé vesnici, věděl Krispos velmi dobře, co to znamená. Sklonil kopí a udělal pár kroků směrem ke svému pronásledovateli. Když se přišť otočil, byl pryč.

Čím dále Krispos šel, tím více byl překvapen, kolik ulic, kolik milí ulic město Videssos má. Podle únavy, kterou začal pociťovat, to vypadalo, že už musel projít úplně všechny a žádnou dvakrát, protože mu nic nepřipadlo povědomé. Kdyby narazil na další hospodu, utratil by bez váhání svoji zlatou minci.

Nakonec, spíš náhodou než díky popisu, který dostal, dorazil k nízké budově s několika bránami. Kromě jedné byly všechny zavřené a tmavé. V zářích pochodní u otevřené brány stál muž v modrém rouchu. Byl ozbrojen kyjem, který pozvedl, když se v kruhu mihotavého světla pochodní objevil Krispos.

„Co je tohle za budovu?“, zeptal se Krispos, když se zastavil. Svoje kopí držel tak, aby vypadal pokud možno neškodně. „Toto je klášter zasvěcený památce svatého Skiria. kéž Phos ochraňuje jeho duši navěky,“ odpověděl mu hlídač.

„Ještě dále!“ odpověděl Krispos vřele. „Mohl bych u vás požádat o místo na přespaní? Chodím po městě a hledám váš klášter snad — skoro celou věčnost.“

Mnich u brány se na něho usmál. „Tak dlouho snad ne. je sotva půlnoc. Pojď dál, cizinče, a buď vítán, pokud přicházíš v míru.“ Významně se podíval na Krispovo kopí a meč.

„Phos ví, že přicházím s těmi nejčistšími úmysly.“

„Dobrá,“ řekl mnich. „Vstup tedy a odpočiň si. Ráno se seznámíš s naším svatým opatem Pyrrhem společně s ostatními, které děšť zahnal pod naši střechu. On nebo někdo z jeho podřízených ti na zítra zadá nějakou práci. Nebo na delší dobu, pokud u nás budeš chtít zůstat dále.“

„Dohodnuto,“ odpověděl Krispos. Vcházel dovnitř kolem mnicha, ale náhle se zastavil. „Pyrrhos, říkáte? Kdysi jsem znal muže toho jména.“ Zamračil se a snažil se vzpomenout si, kde a kdy to bylo, ale po chvíli to vzdal s pokrčením ramen.

Také mnich pokrčil rameny: „Já sám znám dva nebo tři; je to docela obvyklé jméno.“

„Asi máte pravdu.“ Krispos zívá. Mnich mu ukázal cestu do společné ložnice.

Opat Pyrrhos měl sen. Byl to jeden z těch snů, kdy si uvědomoval, že sní, ale nijak se mu nechtělo přestat. Stál v řadě lidí, kteří předstupovali před soudce; jestli to byl soudce císařský, nebo božský, nebyl schopen říct.

Neslyšel rozsudky, které osoba na trůně vynášela nad lidmi, kteří stáli před ním, ale stejně ho to nijak nezajímalo. Věděl, že vedl zbožný a řádný život a že jeho světské hříchy byly nepatrné. Určitě ho nečeká žádný krutý trest.

Rada postupovala s rychlostí, jaká byla možná jen ve snu. Mezi ním a soudcem už stála pouze jedna žena. Potom i ona byla pryč. Odešla? Zmizela? Pyrrhos si nevšiml, ale tak to ve snu chodí. Opat se uklonil muži — pokud to byl muž — na trůnu.

Pyrrha sledovaly oči přísné, jako by patřily samotnému Phosovi. Opat se uklonil znovu a zůstal skloněný. Téměř klesl na kolena a potom na břicho, jako by stál před samotným Autokratem. „Vznešený pane —“ jeho snový hlas se trásl.

„Ticho, červe!“ Poprvé uslyšel soudcův hlas. Zaduňel v jeho hlavě jako úder hromu. „Udělej, co ti říkám, a bude to dobré pro Videssos. Pokud selžeš, bude to mít katastrofální důsledky. Rozumíš?“

„Ano, pane,“ řekl Pyrrhos ve snu. „Poroučejte, já naslouchám.“

„Jdi tedy do klášterní noclehárny. Jdi hned; nečekej na ráno. Zavolej jméno Krispos, jednou, dvakrát, třikrát. Muži, který ti odpoví, prokazuj úctu; pečuj o něho, jako by to byl tvůj vlastní syn. Jdi tedy hned a udělej, co jsem ti nařídil.“ Pyrrhos se probudil a zjistil, že je v bezpečí své postele. Kapající lampa osvětlovala jako pokoj. Od cel, ve kterých spali ostatní mniši, se lišil pouze tím, že byl o něco větší a přeplněný knihami — na rozdíl od jiných opatů považoval Pyrrhos osobní komfort za slabost.

„To byl zvláštní sen,“ zašeptal. Přesto nevstával. Místo toho zazíval a v několika minutách znovu usnul.

Za chvíli stál opět před soudcem na trůně. Tentokrát byl na začátku řady přímo před ním. Pokud se mu před tím zdály jeho oči přísné, tak teď z nich přímo šlehal plameny. „Mizerný lump!“ vykřikl na něho soudce. „Udělej, co ti říkám, nebo se celý svět otřese v základech. Vývolej muže jménem Krispos z noclehárny, jednou, dvakrát, třikrát. Postarej se o něho jako o vlastního syna. Nemarní čas lenošením v posteli. Musíš to udělat! Jdi!“

Pyrrhos se prudce probudil. Jeho čelo a hladce oholené temeno bylo zbrcené potem. Zdálo se mu, že mu v uších pořád zní poslední soudcovy slovo. Začal se zvedat z postele, ale zarazil se. Cítil se naštvaný sám na sebe. Co je to za sen, aby mu přikazoval, co má dělat?

Uvolněně si lehl zpátky a chystal se usnout. Tentokrát spánek přicházel mnohem pomaleji než předtím, ale jeho vycvičená mysl si nakonec vynutila odpočinek, jako by šlo o duchovní cvičení. Jeho oči se pomalu zavřely, začal

pravidelně oddechnout.

Ucítil mrazivý dotek hrůzy — soudce sestoupil z trůnu a mířil přímo k němu. Pyrrhos chtěl křičet, ale nemohl. Soudce ho popadl a zatřásl s ním, jako by byl lehký jako myš. „Zavolej muže jménem Krispos, blázne!“ zařval a odhodil Pyrrha od sebe. Opat padal a padal a padal navždy.

Probudil se na studené kamenné podlaze.

Když se zvedal na nohy, třásl se. Pyrrhos byl odvážný muž; i teď zamířil rovnou k posteli. Ale když si vzpomněl na soudce na trůnu a jeho hrozné oči — a jak by vypadaly, kdyby znovu neuposlechl — odvaha zmizela. Otevřel dveře a vyšel na chodbu.

Dva mniši vracející se do cel z nočních modliteb v chrámu překvapeně zírali, kdo jim jde v ústřety. Pyrrhos se díval skrz ně, jako by neexistovali, což bylo jeho právo. Ustoupili mu z cesty a sklonili hlavy. Dveře do noclehárny byly zvenčí zavřené na závoru. Pyrrhos si už chtěl celou věc rozmyslet, když zvedal závoru, ale potom si uvědomil, že naposledy spadl z postele, když byl ještě dítě. Ani teď nemohl uvěřit, že se mu dnes v noci něco takového přihodilo. Zavrtěl hlavou a vešel do noclehárny.

Jako vždy ucítil nejdřív zápach, zápach chudoby, hladu, zoufalství a beznaděje Videssosu: špinaví lidé, zvětralé víno a odněkud štiplavý pach zvratků. Dnešní déšť k tomu přidal ještě příchut' plesnivějící slámy a mastný puch mokré vlny.

Nějaký muž promluvil ze spaní a otočil se na druhý bok. Jiní chrápali. Jeden nocležník dostal záchvat nekonečného dusivého kašle. Mám se o jednoho z nich postarat jako o vlastního syna? pomyslel si opat. Jednoho z nich?

Měl na výběr zkusit to nebo se vrátit do postele. Pyrrhos už pokládal ruku na kliku, ale zjistil, že sni nedokáže pohnout. Pokrčil rameny a otočil se zpět. „Krispos?“ zavolal tiše.

Pár mužů se pohnulo. Opatovy oči se střetly s velkýma očima ve vyzábělé tváři nějakého souchotináře. Nebyl v nich žádný výraz. Nikdo se neozval.

„Krispos?“ zavolal Pyrrhos znovu.

Tentokrát promluvil hlasitěji. Někdo podrážděně zabručel, pár mužů se na postelích posadilo. Znovu nikdo neodpověděl. Pyrrhos se začal cítit trapně a zrudnul. Pokud se z tohohle nočního bláznovství nic nevyklube, bude asi muset hodně vysvětlovat. Možná i — při té představě se otřásl — samotnému patriarchovi. Nesnášel představu, že by se měl vystavit Gnatiově posměchu: ekumenický patriarcha Videssosu byl na jeho vkus příliš světský člověk. Jenže Gnatios byl Petronův bratranec, takže dokud bude Petronas nejmočnějším mužem císařství, zůstane jeho bratranec hlavou církevní hierarchie.

Ještě jedno neplodné zavolání a jeho úkol bude splněn. Pokud si z něj Gnatios bude chtít tropit legraci, vydržel už ve své službě Phosovi horší věci. Tahle myšlenka ho uklidnila, takže jeho hlas byl tentokrát jasný a hlasitý: „Krispos?“ Znovu se několik mužů posadilo na posteli. Opat se už otáčel ke dveřím, aby se vrátil do svého pokoje, když někdo odpověděl: „Tady, svatý pane, já jsem Krispos. Co ode mě potřebujete?“

To byla dobrá otázka. Opat by byl mnohem šťastnější, kdyby na ni znal dobrou odpověď.

Krispos seděl v klášterní studovně, zatímco Pyrrhos rozsvěcel lampy. Když byl hotov, posadil se naproti Krispovi.

Nejbližší lampa nedokázala osvětlit jeho oční důlky, ani prohlubně jeho tváře, takže vypadal podivně nelidsky, když si Krispa důkladně prohlížel.

„Co s tebou mám dělat, mladý muži?“ zeptal se nakonec.

Krispos zmateně zavrtěl hlavou. „Nevím, co máte na mysli, svatý pane. Volal jste moje jméno, tak jsem odpověděl; to je všechno, co vím.“ Potlačil zívnutí. Přál si co nejdřív se vrátit do noclehárny a pokračovat ve spánku.

„Opravdu? Nic jiného?“ Opat se k němu naklonil s potlačovanou dychtivostí. Vypadalo to, že by chtěl od Krispa něco slyšet, ale nechtěl ho k tomu nutit.

V tu chvíli ho Krispos poznal. Uplynulo už mnoho let od chvíle, kdy se setkali v Kubratu a on dostal od chána Omurtaga svou zlatou minci, kterou, jak si uvědomil, měl právě u sebe. Léta, která od té doby uběhla, si na Pyrrhově vyzábělé tváři vybrala jen malou daň, takže vypadal skoro stejně.

„Byl jste spolu s Iakovitzem a se mnou na pódiu,“ řekl Krispos.

Opat se zamračil. „Prosím? Kde to bylo?“

„V Kubratu, když nás Iakovitzes vykoupil ze zajetí,“ vysvětlil Krispos.

„Já jsem tam byl?“ Pyrrhův nechápavý pohled se náhle vyjasnil; Krispos viděl, že i opat si vzpomněl. „Pro Boha, já jsem tam byl“ řekl opat pomalu. Požehnal se slunečním znamením. „Ty jsi byl tehdy ještě chlapec.“

To znělo skoro jako obvinění. Jako by si uvědomil, že to už dávno není pravda, sevřel Krispos rukojeť svého meče. Potom kývnutím přisvědčil.

„Ale už dávno chlapec nejsi,“ souhlasil s jeho myšlenkami Pyrrhos. „Tak jsme se zase setkali.“ Znovu se požehnal a řekl něco pro Krispa naprosto nesrozumitelného: „Ne, Gnatios se nebude smát.“

„Prosím?“

„To nic.“ Opatova pozornost se chvíli někde potulovala. Potom se znovu zaostřila na Krispa. „Řekni mi, jak jsi se dostal z nějaké zapadlé vesnice do města Videssosu?“

Krispos vyprávěl. Popis smrti rodičů a sestry mu způsobil bolest skoro tak silnou, jako když zemřeli. Musel chvíli počkat než mohl pokračovat. „Vesnice se ještě nevzpamatovala, když nám zvýšili daně. Nejspíš potřebovali peníze na nějakou válku na druhé straně císařství.“

„Spíš na zaplacení dalšího — nebo tuctu dalších — Anthimových výstředních kratochvílí.“ Pyrrhův obličej ztvrdnul.

„Petronas ho radši nechá utrácet peníze, než by ho nechal vládnout. Ani jednoho z nich nezajímá, kde na to vezmou peníze.“

„Je to možné.“ řekl Krispos. „Ale nechci mluvit o příčinách naší situace, ale o důsledcích. Právě kvůli tomu jsem se vydal na cestu. Farmáři mají dost starostí s přírodou. Když nás ještě ničí daně, nemáme žádnou naději. Tak mí to aspoň

připadá a proto jsem z vesnice odešel.“

Pyrrhos přikývl. „Už jsem slyšel podobné věci. Teď ale musíme vyřešit, co s tebou. Přišel jsi do města, aby ses živil svými zbraněmi?“

„Ne, dokud budu mít jinou šanci,“ odpověděl Krispos. „Hm.“ Opat pohladil svůj hustý vous. „Celý život jsi žil na farmě, že? Jak jsi na tom s koňmi?“

„Myslím, že bych to zvládl,“ odpověděl Krispos, „ačkoliv se vyznám lépe v mezcích a oslech. S nimi jsem měl víc co do činění, jestli mi rozumíte. S těmi to umím. I s ostatními zvířaty. Proč to chcete vědět, svatý pane?“

„Protože si říkám, že když se naše osudy po tolika letech opět setkaly, bylo by možná dobré, abys znovu potkal i Iakovitze. Navíc vím, že Iakovitzes neustále hledá sluhy do svých stájí.“

„Myslíte, že by mě přijal, svatý pane? Někoho, koho nikdy — nebo skoro nikdy — neviděl? Kdyby mě přijal ...“ Krispovy oči se rozzářily. „Kdyby mě přijal, hned bych po tom skočil.“

„Myslím, že tě přijme, když se přimluví,“ řekl Pyrrhos. „Jsme svým způsobem bratranci: jeho pradědeček a moje babička byli sourozenci. Navíc mi dluží nějakou tu laskavost.“

„Něco tak parádního jsem si vůbec nepředstavoval.“ Krispos to tak myslel; pokud by pracoval se zvířaty, měl by to nejlepší z města a vesnice pohromadě. Zaváhal, potom se zeptal na věc, která mu vrtala hlavou: „Ale proč to pro mě děláte, svatý pane?“

Pyrrhos se požehnal slunečním znamením. Po chvíli Krispos pochopil, že to jediná odpověď, kterou dostane. Když opat promluvil, začal znovu o svém bratranci. „Podívej, mladý muži, můžeš to klidně a bez problémů odmítnout. Mnoho lidí by to udělalo bez váhání. Nevím, jestli si to pamatuješ, ale Iakovitzes je muž — jak to říci? — nevypočitatelné povahy.“

Krispos se usmál. To si pamatoval.

Opat se také usmál, ale mnohem méně. „Je tady ještě jeden důvod, proč neustále hledá nové sluhy. Možná ti neprokážu velkou laskavost, i když Phos ví, že bych chtěl.“

„Zdá se mi, že to právě děláte,“ řekl Krispos.

„Doufám.“ Pyrrhos se znovu přezehnal, což Krispa zmátlo. Opat chvíli váhal, potom pokračoval: „Abych řekl pravdu, je tady ještě jedna věc, před kterou tě musím varovat: Iakovitzes občas vyžaduje od svých sluhů, hm, i jiné služby, než je starost o zvířata.“

„Aha.“ Tentokrát i Krispos zaváhal. Vzpomínka na to, jak se ho tehdy Iakovitzes dotkl, byla nerozlučně spojena s ponížením, které zažil o zimním slunovratu, když si vesničané dělali legraci z něho a Idalka. „Nemám takové sklony,“ řekl opatrně. „Ale pokud na mě bude tláčit, myslím, že budu moci vždycky utéct — a nebudu na tom hůře, než když jsem vás potkal.“

„V tom, co říkáš, je znko pravdy,“ řekl Pyrrhos. „Dobrá tedy, pokud je to tvoje přání, zavedu tě k Iakovitzovi.“

„Jdeme!“ Krispos vyskočil na nohy.

Opat zůstal sedět. „Nejdeme ihned,“ řekl suchým hlasem. „Iakovitzes občas chodí spát ve tři ráno, ale rozhodně není jeho zvykem v tuto hodinu vstávat. Kdybychom teď přišli k němu domů, poslali by nás zpátky, pokud by na nás rovnou nevypustili psy.“

„Zapomněl jsem, kolik je hodin,“ řekl Krispos schlíple.

„Vrať se do noclehárny a vyspi se tam. Ráno navštívíme mého bratrance, slibuji.“ Pyrrhos zívá. „Taky si ještě zdřímnu a doufám, že zase nespadnu z postele.“

„Svatý pane?“ zeptal se Krispos, ale opat mu nic nevysvětlil.

4.

Iakovitzův dům byl velký, ale zvenčí nebyl nijak zvlášť působný. V dlouhém nabíleném průčelí bylo jen pár oken. Všechna byla úzká, takže se jimi žádný zloděj nemohl dostat dovnitř, i kdyby byl jakkoliv mladý nebo hubený. Druhé patro přesahovalo první o tři nebo čtyři stopy. V létě by díky tomu byl u dveří stín, ale teď, když začalo znovu pršet, to Krispa s Pyrrhem uchránilo od dalšího moknutí. Pyrrhos uchopil podkovu, která sloužila jako klepadlo, a uhodil s ní několikrát o mohutné vstupní dveře.

Za chvíli se uprostřed dveří otevřela špehýrka, kterou si je prohlédl nějaký služebník. „Opat Pyrrhos!“ oznámil. Krispos ho slyšel, jak sundává ze dveří závoru. Dveře se otevřely chvíli potom. „Pojďte dál, svatý pane, a váš přítel také.“

Hned za dveřmi ležela slaměná rohož. Pyrrhos si na ní očistil své zablácené sandály, než vkročil do domu. Krispos opata napodobil a musel obdivovat důvtip toho, kdo takové užitečné zařízení vymyslel.

„Snidali jste, svatý pane?“ zeptal se opata sluha.

„V klášteře,“ odpověděl Pyrrhos. „Mě to stačilo bohatě, ale myslím, že tady Krispos by nepohrdl přidavkem. V každém případě jsem za tvým pánem přišel právě kvůli němu.“

„Aha. Krispos, říkal jste? Dobrá. Počkejte prosím tady. Nechám mu něco poslat z kuchyně a půjdu okamžitě informovat Iakovitze.“

„Děkuji ti,“ řekl Pyrrhos. Krispos neřekl nic. Byl příliš zaměstnán pozorováním okolí. „Tady“ — Iakovitzův předpokoj — bylo nejnádhernější místo, jaké v životě viděl. Na podlaze byla mozaika s loveckou scénou, na které byli zobrazeni muži na koních lovící kance. Krispos viděl mozaiku zatím jednou v životě, ve Phosově chrámu v Imbrosu. Ani v nejdívočejších snech si nedokázal představit, že by někdo, možná s výjimkou Autokrata, měl doma vlastní mozaiku. Předpokoj se otvíral do atria, které se Krispovi zdálo skoro stejně velké jako náves u nich doma ve vesnici. Uprostřed atria stál kůň, vzpínající se na zadních a přesto nehybný. Krispos si teprve za chvíli uvědomil, že se dívá na sochu.

Kolem byly pravidelně uspořádány záhony květin a pečlivě sestříhané živé ploty. Většina květů už opadala, protože zima měla už brzy začít. Přímě před nimi vystřikovala voda mramorová fontána, tak vesele, jako by žádný déšť neexistoval.

„Prosím, pane.“ Pohled do atrie Krispa tak upoutal, že mladý sluha na něho musel promluvit dvakrát nebo třikrát, než si ho vůbec všiml. Když se s omluvou otočil, sluha mu podal plnou stříbrnou mísu. „Humr v krémové omáčce s pastinákem a tykví. Doufám, že budete spokojen, pane.“

„Cože? Aha. Ano. Samozřejmě. Děkuji.“ Krispos si uvědomil, že plácá nesmysly, tak radši zmlknul. Co si pamatoval, tak ho zatím nikdy nikdo neoslovil „pane“. Teď to tenhle chlapík udělal dvakrát ve třech větách.

Když zvedl poklici, nádherná vůně, která se linula z mísy, ho zcela zbavila takových starostí. Humr chutnal ještě lépe než voněl, což Krispa úplně nadchlo. Maso bylo chutnější než vepřové a jemnější než telecí a Krispos mohl pouze litovat, že zmizelo tak rychle. Iakovitzův kuchař také dovedl připravit pastinák a tykev mnohem lépe než kterákoliv žena od nich z vesnice.

Zrovna odložil mísu a věnoval se čištění svých vousů od krémové omáčky, když do předpokoje přišel Iakovitzes. „Bud' zdrav, Pyrrhe.“ Podal opatovi ruku. „Co tě sem přivádí tak brzy a kdo je tenhle urostlý mladík, kterého jsi přivedl s sebou?“ Jeho oči si Krispa důkladně prohlížely. „Už jsi ho jednou potkal, bratrance,“ řekl Pyrrhos. „Opravdu? Vtom případě bych měl přijmout poručníka, aby se staral o mé věci, protože má paměť už zřejmě není, to co bývala.“ S teatrálním gestem se chytil za hlavu. Ukázal návštěvníkům na pohovku a sám si sedl na židli blízko Krispa. Ještě si ji přisunul blíž. „Vysvětlí mi tedy, pokud můžeš, jak je to možné, že už začínám být senilní.“

Pyrrhos byl buď už dlouho zvyklý na Iakovitzovo přehánění, nebo, a to bylo pravděpodobnější, neměl dostatek smyslu pro humor, aby na ně mohl stejně reagovat. „Krispos byl tehdy mnohem mladší,“ vysvětloval. „Byl to ten chlapec, který byl s námi a s Omurtagem na pódiu během obřadu vykoupení zajatců.“

„Čím víc toho zapomenou o těch příšerných cestách do Kubraru, tím budu radši.“ Iakovitzes se na chvíli odmlčel, hladil si svůj pěstěný vous a očima studoval Krispa. „Už si vzpomínám!“ řekl najednou. „Byl jsi tehdy pěkný chlapec a teď je z tebe pěkný mladík. Podle toho hrdého profilu bych skoro řekl, že jsi Vaspur, ale to asi není možné, přestože jsi ze severního pohraničí.“

„Muj otec vždycky říkal, že máme v rodině Vaspurakanerskou krev,“ řekl Krispos.

Iakovitzes přikývl. „Může to být pravda; princové se tam kdysi přestěhovali po nějaké válce — nebo zradě. Tak či tak, vypadáš dobře.“

Krispos nevěděl, jak by na to odpověděl, tak byl radši zticha. Několika děvčatům z vesnice se líbilo, jak vypadá, ale zatím žádnému muži.

Naštěstí pro něho se Iakovitzes obrátil zpátky k Pyrrhovi. „Myslím, že jsi mi chtěl vysvětlit, proč a jak se náš drahý Krispos ocitl ve městě, místo aby farmařil v nějaké zapadlé vesnici, a také proč a jak se to týká mě.“

Krispos viděl, jak se Iakovitzovy oči zabodly do opatových. Bylo jasné, že nic nerozhodne, dokud si neposlechne celý příběh. Krispos byl rád; přes svou zálibu v radostech života ten člověk nebyl blázen.

Opat opakoval příběh, který v noci vyslechl od Krispa. Vysvětlení, proč se rozhodl Krispa zavolat uprostřed noci, bylo hodně neurčitě. Krispa to samozřejmě zajímalo, ale nebyl v takové pozici, aby se mohl zeptat. To neplatilo pro Iakovitze.

„Tomu vůbec nerozumím,“ řekl. „Můžeš mi, prosím tě, vysvětlit, jak se to stalo?“

Pyrrhos zaváhal. „Pokud odpřísáhneš při našem milosrdném Pánu, že to nikde nepovíš — ty také, Krispe.“ Krispos přisahal a po chvíli i Iakovitzes. „Dobrá tedy,“ řekl opat smířeně. Vyprávěl jim o třech snech, které se mu zdály včerejší noci, a o tom, jak při posledním skončil na podlaze.

Když skončil, v pokoji se rozhostilo ticho. Iakovitzes ho porušil otázkou: „A ty si myslíš, že to znamená — co?“

„To bych taky rád věděl,“ odpověděl Pyrrhos podrážděně. „Nikdo by zřejmě nepochyboval o tom, že je to nějaké znamení. Ale jestli dobré nebo špatné, jestli ho posílá Phos nebo Skotos, si netroufám tvrdit. Mohu jenom říct, že z nějakého mně neznámého důvodu je Krispos mnohem pozoruhodnější člověk, než se na první pohled zdá.“

„Mně se zdá dost pozoruhodný, i když asi ne vtom smyslu, jak myslíš,“ řekl Iakovitzes s úsměvem. „Takže jsi ho ke mně přivedl, bratrance, abys splnil příkaz pečovat o něho jako o svého syna? Vtom případě bych se asi měl cítit polichocen — pokud si ovšem nemyslíš, že tvůj sen nevěští nic dobrého a chceš mě do toho namočit.“

„Ne. Žádný Phosův kněz by nic takového nemohl udělat, aniž by navždy zatratil svou duši a odsoudil se tak k mrazivé věčnosti ve Skotově ledu,“ řekl Pyrrhos.

Iakovitzes zvedl varovně prst. „To doufám.“ S úsměvem, stejně okouzlujícím jako cynickým, se obrátil na Krispa. „Tak, mladý muži, když už jsi tady — ať v dobrém či zlém — co bys rád?“

„Přišel jsem do města Videssosu za prací,“ řekl Krispos pomalu. „Opat mi řekl, že sháníte sluhy. Kromě posledních několika týdnů jsem žil celý život na farmě, takže těžko najdete mezi lidmi narozenými ve městě někoho, kdo by rozuměl zvířatům lépe než já.“

„Na tom bude určitě něco pravdy.“ Iakovitzes zvedl obočí. „Varoval tě můj bratranec, nejsvatější opat —“ Přestože mluvil uhlazeně a beze změny výrazu, znělo to jako sarkasmus, — před tím, že, hmm, občas požaduji po svých služebnících i jiné služby, než jen péči o zvířata?“ „Ano,“ odpověděl Krispos upřímně a zůstal zticha. Po chvíli ho Iakovitzes pobídl: „A?“ „Pane, pokud ode mě chcete tohle, tak myslím, že to jinde najdete s menšími obtížemi. Mockrát vám děkuji za snídani a za váš čas. Vám také děkuji, svatý pane,“ obrátil se k Pyrrhovi poté, co vstal, aby odešel.

„Neukvapuj se.“ Iakovitzes se také postavil. „Opravdu potřebuji sluhy. Nebudu od tebe chtít nic jiného, než se starat o zvířata, a můžu ti nabídnout ubytování, stravu a — hmm — jeden zlaták týdně.“

„Ostatním platíš dva,“ řekl Pyrrhos. „Milý bratrance, myslel jsem, že kněží považují mlčení za ctnost,“ řekl Iakovitzes.

Krispos nikdy neslyšel tak elegantní výčitku. Iakovitzes se obrátil zpátky k němu. „Dobrá tedy, dva zlatáky týdně, i když nemáš dost odvahy, aby sis o ně řekl sám.“

„Jenom zvířata?“ chtěl se Krispos naposledy ujistit. „Jenom zvířata“ — Iakovitzes si povzdechl — „ale nesmíš se zlobit, když čas od času zkusím, jestli jsi nezměnil názor.“

„Budete se zlobit vy, když řeknu ne?“

Iakovitzes si znovu povzdechl. „Asi ne.“

„V tom případě jsme dohodnuti.“ Krispos napřáhl ruku. Iakovitzova ruka se v jeho skoro ztrácela, ale jeho stisk byl překvapivě silný.

„Gomare!“ zavolal Iakovitzes. Muž, který se za chvíli před nimi objevil, byl trochu zadýchaný. „Gomare, Krispos je od této chvíle nový sluha. „Dej mu nějaké lepší oblečení místo těch jeho hadrů a zaveď ho k ostatním, ať se seznámí.“

„Jistě, pane. Pojď, Krispe, a vítej v naší domácnosti.“ Gomaris počkal, než byli z doslechu, a dodal tiše. „Ať se tady děje cokoli, málokdy je tu nuda.“

„Tomu věřím,“ odpověděl Krispos.

„Tady je náš vesničan.“

Krispos uslyšel šepot, když vešel do stájí. Podle toho, jak se Barses s Meletiem na sebe šklebili, to měl slyšet. Zamračil se. Oba byli mladší než on, ale oba byli z města, z dobře situovaných rodin. Taková byla většina Iakovitzových sluhů. Zdálo se, že je těší znepríjemňovat Krispovi život.

Barses zvedl z podlahy lopatu a strčil ji Krispovi. „Tady máš, vesničane. Protože jsi žil celý život v hnoji, můžeš dneska uklidit stání pro zvířata. Stejně smrdíš jako koňský zadek.“ Jeho pěkná tvář se roztáhla do širokého posměšného úsměvu.

„Nejsem dneska na řadě,“ řekl Krispos pouze.

„No jo, ale my si myslíme, že bys to měl stejně udělat,“ odpověděl mu Barses. „Že je to tak, Meletie?“ Druhý služebník přikývl. Byl ještě hezčí než Barses; skoro by se dalo říct, že je krásný.

„Ne,“ řekl Krispos.

Barsovi oči se rozšířily předstíraným překvapením. „Vesničan je nějaký drzý. Myslím, že mu budeme muset dát lekci.“

„Asi ano,“ přitakal mu Meletios. Sebevědomě se ústníval a postavil se před Krispa. „Uvidíme, jak rychle se vesničané učí. Slyšel jsem, že nejsou moc chytrí.“

Krispos se zamračil ještě víc. Bylo mu od začátku jasné, že dřív nebo později k něčemu takovému bude muset dojít. Byl na to připraven — ale nepředstavoval si, že bude sám proti dvěma. Zvedl ruku. „Počkejte!“ řekl polekaně. „Uklidím to. Dejte mi tu lopatu.“

Barses mu ji podal. Jeho tvář vyjadřovala zajímavou směs pobavení, triumfu a opovržení. „Uděláš lépe, vesničane, když to neodflákněš. Nebo si to odskáčeš, i kdybys —“

Krispos popadl lopatu, otočil ji a vrazil násadu Meletiovi do břicha. Sluha splaskl jako nafouknutý balón, zhroutil se na zem a lapal po dechu.

Krispos odhodil lopatu. „Tak pojď!“ zavrčel na Barsa. „Nebo místo rukama bojuješ radši hubou?“

„Uvidíš, vesničane!“ Barses se na něho vrhnul. Byl silný, nebál se a trochu se v zápasení vyznal, ale nikdy se mu nedostalo takového školení, jaké Krispos dostal od Idalka. Za pár minut ležel na slámě vedle Meletia, sténal a snažil se chránit si zároveň naražené koleno, žebra, rozkrok a dva vykloubené prsty.

Krispos stál nad dvěma ležícími sluhy a ztěžka oddychoval. Jedno oko měl přivřené, kolem něj se začínala vybarvovat pěkná modřina a měl naraženou klíční kost, ale rozdal mnohem víc ran, než dostal. Zvedl lopatu a hodil ji mezi Meletia a Barsa. „Můžete se střídat.“

Meletios popadl lopatu a zaútočil Krispovy na nohy. Krispos mu ale dupnul na ruku. Meletios vykřikl a lopatu pustil. Krispos ho s rozmyslem kopl do žeber takovou silou, aby mu způsobil maximální bolest s minimálními trvalými následky. „Pamatuj si, Meletie, dneska uklízíš ty. Zrovna sis to zasloužil.“

Bez ohledu na bolest Meletios rozhořčeně vykřikl a obrátil se na Barsa, aby se u něho dovolal pomoci.

Druhý sluha si zrovna sedal. Zavrtěl hlavou a zašklebil se, aby dal svému příteli najevo, že s ním nemůže počítat.

„Nebudu se s ním hádat, Meletie, a jestli nejsi hlupák, tak ty také ne.“ Ušklíbl se. „Po dnešku se s ním nebude hádat nikdo, kdo má zdravý rozum.“

Problémy nezmizely. Ani to nebylo možné, protože v domě žilo tucet sluhů ve věku od Krispa po patnáctileté hochy a všichni si vzájemně koukali do talíře. Ale poté, co se Krispos vypořádal s Barsem a Meletiem, byl přijat mezi ostatní a oplácel každému stejnou mincí.

Navíc tam, kde mu dříve ostatní sluhové nevěnovali žádnou pozornost, teď chtěli znát jeho názor. Když řešili, jak zbavit jednoho z koní lehké, ale vytrvalé horečky, otočil se jeden z nich ke Krispovi a zeptal se: „Jak jste to řešili u vás v tom zapadákově, odkud pocházíš?“

„Na to je dobrá zelená píce,“ řekl po krátkém zamyšlení, „hodně vody a ovesná kaše. Ale slyšel jsem, že nejlepší je pivo.“

„Pivo?“ rozesmál se sluha.

„Pro nás nebo pro to zvíře?“ zeptal se Barses.

Krispos se také zasmál, ale řekl: „Pro koně. Dvě tri vědra by měla stačit.“

„On to myslí vážně,“ řekl Meletios překvapeně. Zamyšleně se otočil. Zajímalo ho všechno, co se týkalo koní. Iakovitzes ostatně netoleroval nezáměrnou pozornost ze svých sluhů, bez ohledu na jejich jiné přednosti. Pokračoval hloubavým tónem: „Proč to nezkusíš? Rozhodně tím tomu koni neuškodíme.“

Takže každé ráno dostal kůň do žlabu pár džberu piva a pokud se náhodou stalo, že si sluha vzal piva víc, než kolik kůň opravdu potřeboval, nikdo se tím netrápil. Po několika dnech se stav koně opravdu zlepšil; dech se zpomalil, oči se vyjasnily a kůň se přestal neustále potit.

„Dobrá práce,“ řekl Barses, když se kůň uzdravil. „Až budu mít příště horečku, aspoň víte, jak mě máte vykurírovat.“

Ačkoliv bych možná radši víno.“ Krispos po něm hodil hroudu bláta.

Iakovitzes sledoval léčbu se stejným zájmem jako ostatní sluhové. Když skončila, dal Krispovi zlaták. „A jestli chceš. přijď dnes večer se mnou povečeřet“ řekl tak příjemným hlasem, jakého byl jen schopen.

„Děkuji vám, pane,“ odpověděl Krispos.

Meletios měl po zbytek dne špatnou náladu. Krispos to nakonec nevydržel a zeptal se ho, co se děje. Sluha na něj upřel planoucí pohled: „Kdybych ti řekl, že žálím, tak mě zase zmlátíš.“

„Žárlíš?“ Krispovi chvíli trvalo, než pochopil. „Ach tak. S tím si nedělej starosti. Mě zajímají děvčata.“

„To říkáš ty,“ odpověděl ponuře Meletios. „Ale Iakovitze zajímáš ty.“

Krispos pokrčil rameny a vrátil se ke své práci. Při západu slunce se vydal do Iakovitzových pokojů. Bylo to první jídlo, které tady měl jíst od doby, kdy posnídal v předpokojí humra; sluhové měli vlastní jídelnu. Tak či tak, říkal si Krispos, Meletios se strchoval zbytečně; pokud se chystá nějaký banket, určitě nebudu sedět u jednoho stolu se svým pánem. Jakmile ho Gomaris uvedl do pokoje velkého akorát pro dva, pochopil Krispos, že Meletios měl pravdu a že on se mýlil. Malá lampa nechávala většinu pokoje v šeru. „Bud' zdrav, Krispe,“ řekl Iakovitzes, který vstal, aby ho přivítal. „Napij se vína.“

Sám mu nalil. Krispos byl zvyklý na stolní vína, která vyráběli vesničané. To, které dostal od Iakovitze, bylo jak sametové pohlazení. Kdyby nebylo tepla, které se mu rozlilo v žaludku, měl by pocit, že je to pouhý hroznový mošt.

„Ještě jednou?“ zeptal se Iakovitzes starostlivě. „Chtěl bych využít příležitosti a připít na tvůj úspěch s Vichrem. To zvíře je zase ve formě, díky tobě.“

Iakovitzes zvedl svůj pohár k připitku. Krispovi bylo jasné, že pít se svým pánem není zrovna nejlepší nápad, ale nevěděl, co jiného by teď mohl udělat, aby to nevypadalo jako nezdvořilost. Víno bylo navíc tak dobré, že ho svědomí příliš netížilo, když vyprázdnil další pohár.

Gomaris jim donesl večeři, podnos s platýzem grilovaným na česneku a na pórku. Výrazná vůně česneku připomněla Krispovi domov, ale jedinou rybou, kterou doma měl, byl příležitostný úlovek v řece, pstruh nebo kapr, který se nedal s přinesenou delikatesou vůbec srovnávat. „Vynikající,“ zamumlal v jednom zřídých okamžiků, kdy neměl plná ústa.

„Jsem rád, že ti chutná,“ řekl Iakovitzes. „Máme tady takové rčení: „Když přijdeš do města Videssosu, jez ryby.“ Navíc tahle ryba je připravená podle tvého vkusu.“

Po rybě následovaly uzené křepelky, pro každého jedna, a po nich švestky a fiky nakládáné v medu. Sluhové se neměli špatně, ale takové dobroty nedostávali. Krispovi bylo jasné, že se přejídá. Zjistil ale, že mu to vůbec nevadí; nakonec, Iakovitzes ho přeci pozval na večeři.

Jeho pán vstal, aby mu dolil pohár, ale místo toho mu věnoval káravý pohled, když zjistil, že je skoro plný. „Drahý chlapče, ty vůbec nepiješ. Víno ti nechutná?“

„Ne, je velmi dobré,“ odpověděl Krispos. „Já jenom —“ Na chvíli se zarazil: „Nechci se opít a chovat se potom jako hlupák.“

„To je chvályhodné, ale nemusíš mít obavy. Podle mě je jednou z radostí, které nám víno přináší, právě to, že se přestaneš hlídat, aby ses nechoval jako hlupák. A radostí není v životě tolik, abys jimi mohl opovrhovat.“ Když si Krispos vzpomněl na starosti, které ho donutily odejít z domova, musel dát Iakovitzovi částečně za pravdu. Ten zatím pokračoval: „Jsem si například jistý, že i když to nepříznáš, musíš být hrozně unavený po té práci s koňmi. Dovol mi, abych ti ulevil.“

Než mohl Krispos odpovědět, stál Iakovitzes za jeho židli a masíroval mu ramena. Věděl, co dělá, protože Krispos cítil, jak se zbavuje napětí.

Cítil ovšem také to, že Iakovitzovy ruce se třesou dychtivostí. Věděl, co to znamená; poznal to, už když mu bylo devět let. Po krátkém zaváhání se na židli otočil, takže se díval Iakovitzovi do očí. „Když jste mě přijímal, tak jsem vám říkal, že o takové věci nemám zájem.“

Iakovitzes si zachoval svou jistotu. „A já jsem ti řekl, že mi to nezabrání, abych to občas nevyzkoušel. Kdybys byl jako jiní, které znám, nabídl bych ti zlato. Ale u tebe by to asi nezabralo. Nebo se mýlím?“ zeptal se s nadějí v hlase.

„Nemýlíte,“ odpověděl Krispos.

„To je špatné.“ V mdlém světle lampy zahlédl Krispos v Iakovitzových očích záblesk potměšilosti. „Takže tě mám kvůli tvé tvrdohlavosti vyhodit zpátky na ulici?“

„Cokoliv si budete přát.“ Krispos promluvil klidným hlasem. Nechtěl dát Iakovitzovi jakékoliv zadostiučinění.

Iakovitzes si povzdechl. „To by ode mne bylo pěkně nevděčné, potom co jsi udělal s Vichrem, že? Ale jak si přeješ, Krispe. Nenabízím ti nic odporného. Mnoha mladíkům se to líbilo.“

„Jsem si jistý, že je to pravda, pane.“ Krispos pomyslel na Meletia. „Já k nim ale nechci patřit.“

„To je špatné,“ opakoval Iakovitzes. „Tak si dej aspoň ještě trochu vína. Stejně musíme dopít džbán.“

„Proč ne?“ Krispos vypil další pohár; víno bylo příliš dobré, než by se tomu bránil. Potom zívá a řekl: „Už musí být pozdě. Udělám lépe, když půjdu spát, abych zítra za něco stál.“

„Taky si myslím,“ řekl Iakovitzes neurčitým hlasem — pro něho byla každá hodina stejně dobrá. Když se pokusil políbit Krispa na dobrou noc, myslel si Krispos, že se mu vyhnul téměř přirozeně, dokud si nevšiml jeho ironického výrazu. Potom rychle odešel. Ke svému překvapení potkal Barsa a pár dalších služebných, jak na něho čekají. „Tak co?“ zeptal se Bares.

„Co co?“ Nechápal Krispos. Pokud chtěl Bares odvetu za výprask, který mu posledně naložil, mohlo se mu to podařit. Tři na jednoho, to měl skoro zaručené.

Ale na to Bares nemyslel. „Co ty a Iakovitzes samozřejmě. Dělalí jste to? Nemáš se za co stydět, pokud ano — chci to vědět, protože jsem se vsadil.“

„Na jaký výsledek?“

„To ti nepovím. Pokud nám to ale neřekneš ty, počkáme, až se to dozvíme od Iakovitze. A on to určitě řekne, uvidíš.“ Krispos si tím byl jistý. Víno, které vypil, zvukovalo jeho přesvědčení, že si události dnešní večere nechá pro sebe. „Ne, nedělali,“ řekl. „Mám rád děvčata dost na to, aby mě nebavily ty jeho kratochvíle.“

Barses se zašklebil, poplácal ho po zádech a otočil s k jednému z přítomných sluhů s nataženou dlaní. „Dej mi zlaták, Agrabaste, říkal jsem ti, že s ním nepůjde.“ Agrabast mu podal minci. „Ještě jednu otázku,“ řekl Barses. „Vyhodil tě za to, že jsi odmítl?“

„Ne. Přemýšlel o tom, ale neudělal to.“

„Ještě, že jsem tě nenechal zdvojnásobit sázku, Barse,“ řekl Agrabast. „Iakovitzes miluje svoje koně stejně jako svého ptáka. Nevhodil by nikoho, kdo se v nich vyzná.“

„Mně to bylo jasné,“ řekl Barses. „Jenom jsem doufal, že tobě to nedojde.“

„K ledu s tebou,“ odsekl Agrabast.

„K ledu s vámi se všemi, pokud mě nenecháte jít a trochu se vyspat.“ Krispos se začal tlačit mezi ně, ale zastavil se a dodal. „Meletios se aspoň nemusí trápit.“

Všichni se rozesmáli. Když výbuch smíchu odezněl, Barses řekl: „Ty jsi opravdu z vesnice, Krispe; možná se na tyhle věci díváme trochu jinak. Znovu opakuji — neměl by ses za co stydět, pokud bys Iakovitzovi řekl ano. Meletios není jediný z nás, který to udělal.“

„Já neříkám, že je,“ odpověděl Krispos. „Ale jak jsem si všiml, on jediný se tím trápil. Takže už nemusí.“

„To je vlastně pravda,“ řekl Barses uvážlivě.

„Ať už je, nebo není, jděte mi z cesty, nebo usnu přímo tady, kde stojím.“ Krispos se s hranou netrpělivostí postavil proti ostatním sluhům. Znovu se rozesmáli, ale ustoupili stranou a nechali ho projít.

Celou dlouhou zimu Iakovitzes Krispa důkladně pozoroval. A celou dlouhou zimu Krispos předstíral, že si toho nevšímá. Pečoval o pánovy koně. Když šel někde na hostinu, bral s sebou obyčejně jednoho ze sluhů, Krispa stejně často jako ostatní. A když sám hostil na oplátku nějaké šlechtice u sebe doma, všichni sloužící jim posluhovali, aby se s nimi mohl pochlubit.

Krispos nejprve pohlížel na šlechtu císařství se stejnou bází, s jakou si poprvé prohlížel město Videssos. Ale obdiv brzy zmizel. Zjistil, že jsou to muži jako každý jiný, někteří chytří, jiní obyčejní a někteří přímo hloupí. O jednom z nich Barses prohlásil: „Ještě že ty svoje peníze zdědil, protože sám by nikdy žádné nevydělal.“

Na rozdíl od toho mu město Videssos stále připadalo úžasné. Na svých toulkách neustále nacházel něco nového.

Každá ulička byla něčím zajímavá; lékárnický obchod nebo třeba Phosův chrám tak malý, že se do něj vešla jen hrstka věřících.

I ulice, které dobře znal, mu nabízely nové zážitky k vidění; snědé Makuránc v kaftanech a zvláštních kloboucích, vysoké blondaté Halogai, kteří zírali na město stejně jako on poprvé, podsadití Kubratoi v kožšinách. Těm se Krispos vyhýbal; nemohl se ubránit myšlenkám, jestli některý z nich nebyl náhodou mezi jezdci, kteří unesli celou jeho rodinu, nebo mezi těmi, kteří vypálili v Kubratu vesnici Gomatou.

Byli tu i Videsánci, obyvatelé města: drzí, namyšlení, hluční, cyničtí, v ničem nepodobní farmářům, mezi kterými Krispos vyrůstal.

„K ledu s tebou, ty užvaněnej mizernej packale!“ křičel jednou odpoledne obchodník na řemeslníka. „Ta skleněná tabule, kterou jsem si objednal, je o půl stopy kratší!“

„S tebou taky, příteli.“ Sklenář vytáhl kousek pergamentu. „Je to přesně, jak jsem si myslel: sedmáct na dvacet dva. Tak sis to objednal a přesně tak jsem to udělal. Já nemůžu za to, že neumíš měřit.“ Začal také křičet. Kolem obou se začal shromažďovat dav. Lidé vystrkovali hlavy z oken, aby viděli, co se děje.

Obchodník mu vytrhl pergamen z ruky. „Tohle jsem nepsal!“

„Samo se to nenapsalo, příteli.“

Sklenář se pokusil vzít si pergamen zpět, ale obchodník ucuknul rukou zpět. Stáli proti sobě, řvali na sebe a rozháněli se pěstmi. „Neměli bychom je dostat od sebe dřív, než vytáhnou nože?“ zeptal se Krispos muže, který stál vedle něho.

„A pokazit tu podívanou? Blázníš?“ Podle tónu jeho hlasu měl Krispos pocit, že si opravdu myslí, že narazil na blázna.

Po chvíli muž smířlivěji pokračoval: „Tak daleko to nenechají dojít. Budou na sebe řvát, dokud je to nepřestane bavit a pak půjdou každý po své práci. Počkej a uvidíš.“

Ukázalo se, že měl pravdu. Krispos to chtěl uznat, ale zjistil, že muž na výsledek hádky nepočkal. Když se dav rozcházel, Krispos také odešel. Zamyšleně vrtěl hlavou; vesnice je opravdu jiná než město.

Byl skoro u Iakovitzova domu, když uviděl pěknou dívku. Usmála se, když si všimla, že se na ní dívá, a vydala se mu naproti. Podle chůze a vyzývavého vzhledu pochopil, že je to prostitutka. I v tomhle ohledu byla vesnice jiná než město.

Když se setkali, řekla: „Jeden stříbrník a jsem tvoje na celé odpoledne, tři a můžeš mě mít celou noc.“ Položila mu ruku na paži. Její rty a nehty měly stejný odstín červené barvy.

„Promiň,“ řekl Krispos, „ale nemám pocit, že bych za to chtěl platit.“

Prohlédla si ho od hlavy až k patě a potom se smutně usklíbala. „Myslím, že to opravdu nemáš zapotřebí moc často.

Mám smůlu. Taky bych si to mnohem víc užila s někým, kdo si to nemusí kupovat.“ Když pochopila, že u něj nepochodí, vydala se dál ulicí. Jako většina lidí ve městě nemarnila čas, když neměla žádnou naději na zisk.

Krispos se otočil a sledoval ji, dokud nezašla za roh. Rozhodl se, že ještě domů nepůjde. Na oběd už bylo pozdě a na večeri nebo na něco pořádného k pití ještě brzy. Takže zbývala jenom jistá čiperná dívenka z hostince, o které věděl, že je vždy schopná si udělat čas na — na dost dlouho, pomyslel si s úsměvem.

Sníh se začal míchat s deštěm, který brzy převládl. Podle Krispova měřítka měl Videssos velmi mírnou zimu. Přesto byl rád, když přišlo jaro. Také Iakovitzovi koně byli rádi. Pochutnávali si na nové trávě, takže jejich trus byl zelený a řídký.

Radost z jara proto Krispovi trochu kazilo kydání hnoje.

Jednoho pěkného rána, když úklid ve stájích měl na starosti někdo jiný, vyrazil Krispos za vlastními záležitostmi — už to nebylo to děvče z hostince, se kterým se rozešel, ale více než přiměřená náhrada. Otevřel hlavní dveře Iakovitzova domu, ale překvapen zůstal stát na prahu. K jejich domu přicházel dav lidí, který vypadal jako přehlídka.

Obyvatelé města měli rádi přehlídky, takže příchozí byli obklopeni pořádným davem měšťanů. Krispos potřeboval chvíli, aby si všiml, že uprostřed toho shonu lidí jsou nosiči s — rychle to spočítal — jedenácti hedvábnými slunečníky. Pouze Autokrat Videssosu jich měl více.

Jak Krispos přemýšlel, kdo by mohl být Iakovitzovým návštěvníkem, oddělil se od čela průvodu nádherně oblečený služebník. Ohlásil: „Zde přichází Jeho Nejjasnější Výsost Sevastokrat Petronas, aby promluvil s tvým pánem. Buď tak laskav a ohlaš ho.“

Ve skutečnosti to byla Gomarova práce. Krispos se však vydal splnit rozkaz bez ohledu na takové drobnosti. Pokud si něco přeje císařův strýc, musí jít drobnosti stranou.

Na štěstí byl Iakovitzes už vzhůru a právě dojídal snidani. Když Krispos vrazil do předpokoje, kde si právě naléval druhý pohár vína, zamračil se. Když ze sebe Krispos vysypal, co je nového, zamračil se znovu, ale úplně jinak.

„Hrom do toho! Vypadá to tady jako v chlívků. No, nedá se nic dělat, když se Petronas rozhodne přijít na návštěvu, když ještě všichni spí.“ Iakovitzes do sebe obrátil zbytek vína a otočil se na Krispa. „Proč tady tak stojíš? Jdi říct Jeho Nejjasnější Výsosti, že ho s potěšením přijmu — a jakoukoliv sladkou lež, která tě po cestě napadne.“

Krispos vyrazil ze dveří a předpokládal, že tento zdvořilý vzkaz předá Petronovu sluhovi. Místo toho málem vrazil do samotného Sevastokrata. Vedle Petronova roucha z karmínových, zlatých a stříbrných nití vypadal jeho sluha jako žebrák.

„Opatrně, aby sis neublížil,“ řekl Sevastokrat pobaveně, když sledoval Krispa, jak málem upadl, když se pokusil naráz zastavit, uklonit se a pokleknout najedno koleno.

„V—výsosti,“ vykřikl Krispos. „Můj pán je p—pocťen, že vás může přijmout.“

„Takhle brzy asi ne,“ odpověděl Petronas suše.

Ze své pozice na jednom kolenu se Krispos podíval na nejmocnějšího muže Videsánského císařství. Obraz, který viděl ve vesnici, nijak nenaznačoval, že by tento muž měl smysl pro humor. Také ho zobrazoval o několik let mladšího, než byl ve skutečnosti; Krispos měl pocit, že padesátku má už za sebou. Přesto zcela správně vystihoval jeho rysy, které svědčily o vědomí vlastních schopností.

Petronas mu poklepal na rameno. „Pojď, mladý muži, doved' mě ke svému pánovi. Jak se jmenuješ?“

„Krispos, Výsosti,“ odpověděl Krispos, když se postavil. „Tudy, prosím.“

Petronas ho následoval. „Krispe, zatímco budu jednat s tvým pánem, mohl bys dohlédnout, aby můj doprovod dostal nějaké víno. možná i chléb a sýr? Čekání na mě musí být dost nudné.“

„Postarám se o to,“ slíbil Krispos.

Když uvedl Sevastokrata do přijímacího pokoje, všiml si, že Iakovitzes se stihl převléknout. Jeho roucho bylo také karmínové, ale odstín nebyl výrazný jako u jeho návštěvníka. Navíc, zatímco Iakovitzes měl na nohou sandály, Petronas měl vysoké boty s rudými ozdobami. Pouze Antliimos mohl nosit boty celé v šarlatu.

Když se Krispos zastavil v kuchyni, aby splnil Petronovo přání, kuchař, který připravoval Iakovitzovu snidani, se dal okamžitě do práce. Začal krájet čerstvý chléb a tvrdý sýr jako o život. Mezi tím hlasitě pokřikoval na ostatní, aby mu šli pomoci.

Krispos naplnil poháry vínem — obyčejné keramické poháry, ne ty křišťálové zdobené zlatem a stříbrem, které byly určeny pro Iakovitzovy bohaté hosty — a postavil je na podnosy. Jmí sluhové je odnesli Petronovým mužům. Když svůj úkol splnil, vyrazil z domu na schůzku se svou dívkou.

„Jdeš pozdě,“ řekla našťvaně.

„Promiň, Sirikio.“ Políbil ji, aby jí dokázal, jak moc ho to mrzí. „Zrovna když jsem odcházel za tebou, přišel mého pána navštívit Sevastokrat Petronas, takže jsem musel ještě chvíli pomáhat.“ Doufal, že si představí důležitější pomoc než nalévání vína v kuchyni.

Zřejmě ano, protože její rozmrzelost okamžitě zmizela. „Jednou jsem ho potkala,“ řekla Krispovi. Byla švadlena, takže i když by to neřekl nahlas, dost o tom pochyboval. Ale ona pyšně pokračovala: „Na slavnosti zimního slunovratu před pár lety mě štípl do zadku.“

„Při oslavě se může stát cokoliv,“ souhlasil sni klidně a usmál se na ni. „Myslím, že Petronas má dobrý vkus.“

Chvilí přemýšlela nad tím, co řekl, potom zamrkala a vrhla se mu kolem krku. „Ach, Krispe, to jsi řekl hezky!“ Zbytek dopoledne strávili k vzájemné spokojenosti.

Když se Krispos vrátil domů, zastavil ho na chodbě do pokojů služebnictva Gomaris. „Nepospíchej,“ řekl mu.

„Iakovitzes tě chce vidět.“

„Proč? Vždyť ví, že mám dnes volno.“

„Neřekl mi proč. Jen mi nařídil, abych tě našel. Ted' jsem tě našel. Je v malém předpokojí — však víš, vtom hned vedle jeho ložnice.“

Krispos pospíchal na určené místo, přemýšlel, v jakém je zase průšvih, a doufal, že si Iakovitzes pamatuje, že měl mít dnes volno. Iakovitzes seděl u malého stolku, na které leželo několik tlustých pergamenových svitků, a vypadal jako výběrčí daní. Mračil se tak, jako by přijel do vesnice vybrat nedoplatky na daních.

„Aha, to jsi ty,“ řekl, když Krispos vešel. „V nejvyšší čas. Běž balit.“

Krispos naprázdno polkl. „Pane?“ Ze všech věcí, které si představoval, bylo takové stručné vyhození na ulici tou poslední. „Co jsem udělal, pane? Mohl bych to nějak napravit?“

„O čem to mluvíš?“ zeptal se Iakovitzes podrážděně. Po několika sekundách se ale uklidnil. „Aha, ty nevíš, o čem já

mluvím. Vypadá to, že došlo k nějakým hádkám mezi našimi a Khatrishánci o úzký pruh země mezi dvěma řekami na sever od města Opsikionu. Místní eparcha nedokáže přivést Khatrishánce k rozumu — dohadovat se s nimi by přivedlo k šílenství i Skota. Petronas by byl nerad, kdyby tyto spory přerostly v pohraniční boje. Posílá mě do Opsikionu, abych se to pokusil vyřešit.“

Přes vysvětlení, kterého se mu dostalo, byl Krispos stejně zmatený jako předtím. „A proč bych kvůli tomu měl balit?“ „Protože jedeš semnou.“

Krispos otevřel ústa a potom je zase zavřel, protože si uvědomil, že nemá co říct. Cestování určitě proběhne za mnohem pohodlnějších podmínek, než jeho pochod z vesnice do města Videssosu. A když už bude v Opsikionu, může se od Iakovitzes něco přiučit. Zjistil, že čím víc toho umí, tím víc možností se před ním otvírá.

Na druhou stranu Iakovitzes určitě využije cesty, aby se ho znovu pokusil dostat do postele. Krispos nedokázal odhadnout, jak bude vytrvalý, ani jak se bude zlobit, pokud znovu řekne ne.

Příležitost nebo problémy. Podle jeho názoru to bylo vyrovnané. Stejně ale neměl žádnou jinou možnost, takže řekl: „Dobře, pane. Za chvíli jsem hotov.“

Silnice je nakonec dovedla k cíli. Najednou místo hor a nekonečných lesů uviděl Krispos kopce a za nimi modré moře. Tam, kde se setkávala země a voda, stál Opsikion a červené taškové střechy jeho domů zářily ve slunečním světle.

Krispos přitáhl koni uzdu, aby si mohl vychutnat nádherný výhled.

Iakovitzes dojel vedle něho a také zastavil. „To je nádhera, co říkáš?“ Pustil pravou rukou oště a jakoby náhodou ji položil Krispovi na stehno.

„Ano, to je,“ řekl Krispos s povzdechem. Vrazil svému koni paty do slabin, takže vystartoval kupředu.

Iakovitzes ho také s povzdechem následoval. „Jsi ten nejtvrdohlavější kluk, které jsem kdy chtěl,“ řekl podrážděným hlasem.

Krispos neodpověděl. Jestli chce Iakovitzes vidět někoho opravdu tvrdohlavého, pomyslel si, stačí, aby se podíval na svůj odraz ve vodě. Za měsíc cesty z Videssosu do Opsikionu ho sváděl každou noc a většinu dní i odpoledne. To ho ale nepřinutilo, aby toho nechal; ani když si občas našel do postele někoho povolnějšího.

Iakovitzes se k němu znovu připojil. „Kdyby ses mi tak nelíbil, sakra, tak už se tě dávno zbavím,“ vysvětlil mu rozzlobeně. „Ale nepokoušej osud. Pořád to můžu udělat.“

Krispos nepochyboval o tom, že Iakovitzes mluví pravdu. Přesto se zasmál. „Byl jsem farmář, který nemá co jíst. Co může být horšího?“ Když Iakovitzes pochopí, že mě nezastraší, pomyslel si Krispos, třeba toho nechá.

Zabralo to; Iakovitzes soptil vztekem, ale dál nevyhrožoval. Pokračovali v jízdě do města.

Protože jejich šaty byly po dlouhé jízdě značně ošuntělé, nevěnoval jim strážce u brány větší pozornost než komukoliv jinému. Museli čekat, zatímco strážci meči píchali do žoků vlny, aby se ujistili, že kudrnatý Khatrishánc. který je do města přijel prodat, v nich nevezde ještě něco jiného. Obchodníkova tvář byla tak dokonale nevinná, že ho Krispos podezíral už ze zásady.

Iakovitzes nebyl ochoten klidně čekat. „Hej, ty tam!“ zavolal na jednoho ze strážců povýšeným hlasem. „Přestaň se tam vybavovat a pojď sem!“

Strážce si dal ruce v bok a pořádně si Iakovitzes prohlédl. „A proč bych měl, ty prd'olo?“ Bez čekání na odpověď se otočil, aby pokračoval v rozdělané práci.

„Protože jsem, ty mizerný, drzý, páchnoucí hulváte, přijel jako přímý zástupce jeho Nejjasnější Výsosti Sevastokrata Petrona a jeho Císařského Veličenstva Autokrata Anthima III. do téhle smrduté díry vyřešit problémy, které vás eparcha zpackal, zfušoval a totálně podělal.“

Iakovitzes vyslovoval každé slovo s divokým potěšením. Během řeči rozbalil a ukázal strážci pergamen, který potvrzoval to, co říkal. Byl opatřen voskovými pečeti v několika barvách a podpisem samotného Autokrata vyvedeným oficiálním, děsivě krvavým inkoustem.

Strážcova tvář během několika úderů srdce změnila barvu z brunátné červené na strašidelně bílou. „Promiň, Bri-sone,“ zamumlal k obchodníkovi s vlnou. „Budeš muset chvíli počkat.“

„To sis ale pěkně zavařil,“ řekl Brison s šišlavým přízvukem. „Možná, že zatím trochu promíchám svoje koně, abys nepoznal, které už jsi kontroloval.“ Zašklebil se na strážce, aby viděl, jak se mu taková představa líbí.

„Táhni k ledu,“ řekl vyděšený strážce. Brison se nahlas zasmál. Strážce si ho už nevsímal a obrátil se k Iakovitzovi.

„Velice se omlouvám za nevhodné přijetí, vzácný pane. Jak vám mohu pomoci?“

„To už je mnohem lepší,“ přikývl Iakovitzes. „Myslím, že se tě nebudu muset ptát na jméno, abych o tobě mohl promluvit s tvým nadřízeným. Řekni mi, jak se vlastně dostanu k eparchově rezidenci. Pak se můžeš vrátit ke své práci a obsloužit toho chlapíka před námi. Myslím, že kromě jeho žoků s vlnou bys měl mečem pečlivě prozkoumat i jeho plnovous.“

Brison se zasmál a ukázal jim cestu. Iakovitzes se rozjel. Díval se přímo kupředu a už nikomu nevěnoval pozornost.

Krispos ho následoval.

„Toho arogantního bastarda v brnění jsem pěkně srovnal,“ prohlásil Iakovitzes, když v jeli s Krispem do města, „ale Khatrishánci jsou příliš prostomyslní, aby pochopili, že je někdo urazil. Většina z nich jsou obyčejní drzí tupci.“

Pokaždé ho naštvalo, když se mu nepodařilo dostat se někomu pod kůži. Tiše nadával, zatímco projížděli hlavní ulicí Opsikionu.

Krispos věnoval svému pánovi jen malou pozornost; na jeho špatné nálady už byl zvyklý. Mnohem víc ho zajímal Opsikion. Město bylo o něco větší než Imbros; před rokem by se mu zdálo obrovské, pomyslel si. Ve srovnání s Videssosem to ale bylo jenom městečko, malé, ale dokonalé. I Phosův chrám na hlavním náměstí byl postaven podle vzoru Nejvyššího chrámu v hlavním městě.

Eparchova rezidence byla na hlavním náměstí naproti chrámu. Iakovitzes si spravil náladu tím, že potrápil úředníka u

vchodu stejně jako strážce u brány. Jeho taktika byla krutá, ale efektivní. O chvíli později byl i s Krispem uveden do eparchovy kanceláře.

Místní vládce byl hubený muž s kyselým výrazem a jmenoval se Sisinnios. „Takže vy jste přijel, abyste se dohodl s Khatrishánci?“ řekl, když mu Iakovitzes ukázal svou působivou pověřovací listinu. „Snad vám to půjde o něco lépe než mně. Vždycky, když s nimi mám jednat, tak mě už předem rozbolí břicho a přestane až tři dny po skončení rozhovorů.“ „V čem je přesně problém?“ zeptal se Iakovitzes. „Předpokládám, že máme dokumenty, které potvrzují, že ten kus země je podle práva náš?“ Přestože to byla otázka, mluvil Iakovitzes se stejnou jistotou, jako by recitoval vyznání víry. Krispos měl občas pocit, že ve Videssosu neexistuje nic doopravdy, pokud o tom neexistuje nějaký dokument, který by to potvrzoval.

Když Sisinnios zvedl hlavu, vypadal díky kruhům pod očima jako smutný pes. „Samozřejmě, že máme dokumenty,“ řekl nevrle. „Ale problém je, aby jim Khatrishánci přikládali nějakou důležitost.“

„To zařídím,“ slíbil Iakovitzes. „Je tady nějaký slušný hostinec?“

„Nejlepší je asi Bolkanův,“ odpověděl Sisinnios. „Není to daleko.“ Vysvětlil jim cestu.

„Dobře. Krispe, jdi tam a zaříd' nám pokoje. My se zatím pane —“ To bylo určeno Sisinniovi, — „podíváme na ty dokumenty. A zaříd'te mi schůzku s tím Khatrisháncem, který si dovoluje popírat jejich důležitost.“

Bolkanův hostinec byl opravdu dobrý a podle měřítek Videssosu neskutečně levný. Krispos vzal Iakovitze doslova a pronajal oddělené pokoje. Věděl, že Iakovitzes bude našťavaný, ale nechtěl být každou noc neustále ve střehu. Iakovitzes opravdu reptal, když dorazil do hostince a zjistil, jaké uspořádání Krispos zařídil. Jeho námitky ale byly poměrně vlažné; většinu svého zájmu věnoval tlustému stohu dokumentů, který si přinesl pod paží. Vyjednávání bral opravdu vážně.

„Budeš se muset nějaký čas zabavit sám, Krispe,“ řekl mu, když společně zasedli k večeři tvořenou dušenými garnáty v hořčičné omáčce. „Jen Phos ví, jak dlouho budu muset vyjednávat s tím Lexem z Khatrishe. Jestli je takový, jak tvrdí Sisinnios, tak možná navěky.“

„Mohl bych vás, pane, požádat,“ řekl Krispos váhavě, „Jestli bych se mohl vašich rozhovorů zúčastnit?“

Iakovitzes se zarazil se soustem na půl cestě k ústům. „Proč bys to proboha chtěl dělat?“ Jeho oči se zúžily. Žádný videsánský šlechtic nedůvěřoval ničemu, čemu nerozuměl.

„Abych se něco přiučil,“ odpověděl Krispos. „Přeci víte, pane, že jsem odešel z vesnice teprve před několika měsíci. Většina vašich sluhů toho ví mnohem víc než já jenom proto, že celý svůj život prožili ve městě Videssosu. Rád bych využil každé šance, abych se přiučil něco užitečného.“

„Hmm“ Z Iakovitzovy tváře nezmizel ostražitý výraz. „Pravděpodobně tě to bude hrozně nudit.“ „Pokud bude, odejdu.“

„Hmm,“ zamručel znovu Iakovitzes a potom pokračoval uvolněněji: „Vlastně, proč ne? Myslel bych si, že si vystačíš s koňmi, ale pokud si myslíš, že máš na víc, nebudu ti bránit. Co já vím? Třeba z toho budu mít užitek i já, stejně jako ty.“ Iakovitzes se teď zatvářil vypočítavě, což Krispos velmi dobře znal. Jedním okem na něj mrknul, když pokračoval: „Ale kvůli tomu jsem tě s sebou nevzal.“

„Já vím.“ Krispos se už začínal učit neodhalovat své vlastní plány. Teď si zrovna říkal, že pokud se stane pro Iakovitze užitečný i jinak, přestane se možná šlechtic snažit dostat ho do postele.

„Uvidíme, jak to půjde,“ řekl Iakovitzes. „Sisinnios domluvil schůzku s tím Khatrisháncem na třetí hodinu denní — přesně mezi svítáním a polednem.“ Usmál se způsobem, který Krispos znal ještě lépe než jeho vypočítavý výraz. „Po čtení pod lampou mě bolívá hlava. Znal bych lepší způsob, jak strávit noc ...“

Krispos si povzddechl. Iakovitzes to ještě nevzdal.

Sisinnios řekl: „Vaše Excellence, představuji vám Lexa, který zastupuje Gumushe, chána Khatrishe. Lexo, toto je vzácný Iakovitzes z města Videssosu a jeho spatharios Krispos.“

Titul, kterým eparcha označil Krispa, byl snad nejobecnější ve videsánské hierarchii; doslova znamenal „nosič meče“ a přeneseně „pobočník“. Autokratův spatharios by mohl být vekni důležitý člověk. Spatharios obyčejného šlechtice jím ale nebyl. Přesto byl Krispos vděčný, když to slyšel. Sisinnios ho mohl představit jako sluhu a měl by pravdu.

„Teď, vznešení pánové, mě prosím omluvte. Musím se věnovat jiným záležitostem,“ řekl eparcha. Odešel mnohem rychleji, než bylo slušné, ale bylo na něm vidět, že se mu ulevilo.

Khatrishánc Lexo byl oblečen v elegantní lněné tunice, která byla po celé ploše vyšívána obrazy skákajících jelenů a levhartů. „Již jsem o vás slyšel, vzácný pane,“ řekl Iakovitzovi, zatímco si sedal do křesla. Jeho vousy a kníry byly tak husté a dlouhé, že Krispos stěží viděl jeho ústa. Mezi Videsánci nosili tak neupravené vousy pouze kněží.

„V tom máte přede mnou výhodu, pane.“ Iakovitzes by nepřipustil, aby ho cizinec předčil ve vybranosti chování.

„Přesto pevně věřím, že kterýkoliv vyslanec vašeho chána je velmi schopný muž.“

„Jste příliš laskavý k člověku, kterého neznáte,“ ohradil se spokojeně Lexo. Otočil se ke Krispovi. „Takže ty jsi, mladý příteli, Iakovitzův spatharios, že? Řekni mi, co s tím jeho mečem děláš?“

Lexův úsměv byl přívětivý. Přesto sebou Krispos trhnul, jako by ho něco píchlo. Chvilí myslel jenom na to, že s Lexem, který byl dvakrát starší a přibližně stejné váhy, přestože byl opar palců menší, vytře podlahu. Ale několik měsíců života v Iakovitzově domácnosti ho naučilo, že se nedá vždy bojovat jen rukama. Snažil se, aby vypadal klidně, když odpověděl: „Nosím ho proti jeho a Autokratovým nepřítelům.“ Podíval se Lexovi přímo do očí.

„Tvé názory tě jistě ctí,“ zamumlal Lexo. Otočil se zpátky k Iakovitzovi. „Dobrá, vzácný pane, jak hodláte vyřešit spor, o který se Jeho Excellence Sisinnios se mnou handruje již několik měsíců?“

„Tím, že se místo handrkování soustředím na fakta.“ Iakovitzes šel přímo k věci a odložil formální způsoby jako část oblečení. Ukázal na složku, kterou mu dal eparcha. „Musíte se mnou souhlasit, že fakta jsou zde. Mám tady kopie všech dokumentů vztahujících se k hranici mezi Videssosem a Khatrishem od doby, kdy jsme místo tlup kočovných banditů

neschopných jakoukoliv smlouvu podepsat a příliš zrádných na to, aby ji potom dodržovali, začali jednat s vaším státem. Zjišťuji, že ta druhá vlastnost vám stále zůstala.“

Krispos čekal, že Lexo vybuchne, ale vyslancův úsměv se vůbec nezměnil. „Slyšel jsem, že jste velmi okouzlující,“ řekl klidně.

Stejně, jako byl Lexo obměn proti urážkám, byl Iakovit-zes imunní proti ironii. „Nezajímá mě, co jste slyšel, pane. Já jsem slyšel — tyto dokumenty to jasně dokazují — že hranici mezi našimi zeměmi tvoří řeka Akkilaion, nikoliv řeka Mnizou, jak tvrdíte vy. Jak se odvažujete to popírat?“

„Protože paměť našeho lidu je dlouhá,“ řekl Lexo. Iakovitzes si odfrknul. Lexo si toho nevšímal a pokračoval:

„Vzpomínky jsou jako listy, víte. Jsou stále v lesích našich myslí a my se jimi brodíme.“

Iakovitzes si odfrknul znovu, tentokrát hlasitěji. „Moc pěkné. Nevěděl jsem, že Gumush začal posílat básníky, aby za něho mluvili. Řekl bych, že jejich nezáměr o pravdu je z takových jednání předem vylučuje.“

„Příliš mi lichotíte, pane,“ řekl Lexo. „Pokud toužíte po opravdové poezii, mohu vám nabídnout naše staré kmenové balady.“

Začal recitovat, částečně ve své šišlavé videsánštině, ale většinou v jazyce, který Krispovi připomínal řeč, kterou mezi sebou mluvili Kubratoi. Přikývl, když si uvědomil, že předkové Kubratoi i Khatrišánců přišli kdysi společně z pardryanských stepí.

„Mohl bych ještě chvíli pokračovat,“ řekl Lexo po chvíli recitace, „ale doufám, že jste pochopili podstatu; útok vedený synem Balbada Badbala dosáhl řeky Mnizou a všechny Videsánce zahnal na druhou stranu. Proto nárokuje Khatriš řeku Mnizou jako svoji jižní hranici.“

„Gumushův otec i děd nic takového netvrdili,“ namítl Iakovitzes, kterým řečnické umění jeho oponenta nijak nepohnulo. „Pokud porovnáte smlouvy, které podepsali, s vašimi kmenovými baladami, musíte dát za pravdu smlouvám.“

„Jak může někdo vědět, kde je mezi nimi rovnováha?“

Stejně jako nikdo neví, kde je Rovnováha mezi Phosem a Skotem,“ řekl Lexo. „Oboje má svoji váhu a význam; právě tohle nechtěl Sisinnios připustit.“

„Pokud věříš v Rovnováhu, skončíš ve Skotově ledu, učili nás ve Videssosu,“ řekl Iakovitzes, „proto vás prosím, abyste nezatahoval to vaše východní kacířství mezi vážné argumenty. Stejně jako Phos nakonec Skota porazí, tak i naše hranice bude na správném místě, kterým je, jak jsem již říkal, řeka Akkilaion.“

„Stejně jako je má víra kacířstvím pro vás, platí totéž i naopak.“ Jak byla dotčena jeho víra, ztratil náhle Lexo klidný, mírně pobavený výraz. Ostřejším hlasem, než jaký používal předtím, pokračoval: „Mohl bych také upozornit na to, že na tom pásu země mezi řekami Mnizou a Akkilaion je stejně khatrišánských pastevců jako videsánských farmářů. Takže představa Rovnováhy se mi zdá oprávněná.“

„Předložte mi nějaký precedens, který by podpořil tu vaši zatracenou Rovnováhu,“ požadoval Iakovitzes. „Ten ji převáží na stranu pravdy — na stranu Videssosu.“

„Balada o synu Balbada Badbala, kterou jsem zde již zmínil —“ Ironie byla tentokrát tak silná, že se Iakovitzes zamačkl. „— je jako precedens mnohem starší než cokoli z té vaší hromady trouchnivějících pergamenů, na kterou se neustále odvoláváte.“

„Ta balada lže,“ zavrčel Iakovitzes.

„Ne, pane, nelže.“ Lexův planoucí pohled se střetl s Iakovitzovým. Kdyby měli jiné zbraně, určitě by je také použili. Ve svém sporu úplně zapomněli na Krispa, proto na něj oba zírali, když se zeptal: „Je stáří to nejdůležitější, pokud se jedná o precedens?“

„Ano,“ řekl Lexo současně s Iakovitzovou odpovědí: -Ne“

„Pokud ano,“ pokračoval Krispos, „neměl by si Videssos dělat nárok na celý Khatriš? Císařství na tom území vládlo dávno předtím, než tam přišli předkové Khatrišánců.“

„To není totéž —“ začal Lexo, zatímco Iakovitzes vyl buch! „Přesně tak, proboha —“ Také se zarazil, aniž by větu dokončil. V jeho tváři nebyly vidět rozpaky, ale určitě je cítil. „Myslím, že se motáme v kruhu,“ řekl mnohem tišeji, než mluvil předtím.

„Asi ano,“ souhlasil Lexo. „Měli bychom poděkovat vašemu spathariovi za včasný zásah.“ Kývl na Krispa. „Musím vás zároveň požádat za prominutí, mladý pane. Vidím, že vaše funkce není pouze dekorativní.“

„Proč by měla?“ Krispovi by Iakovitzův souhlas udělal větší radost, kdyby jeho pán nevypadal tak překvapeně.

Lexo si hlasitě povzdechl. „Pokud dáte stranou ty vaše dokumenty, vzácný pane, nebudu vám už zpívat žádné balady.“ „Souhlasím.“ Iakovitzes jen zřídka kdy něco vzdal tak ochotně. „Teď budu muset najít jiný způsob, jak vám vysvětlit, že pastýři, o kterých jste mluvil, se budou muset vrátit na sever za řeku Akkilaion, kam patří.“

„To se mi líbí.“ Lexův tón však svědčil o naprostém opaku. „Proč by se neměli stěhovat vaši farmáři?“

„Protože kočovníci jsou kočovníci, samozřejmě. Je poněkud obtížné sbalit pole a odvést je někam jinam.“

Dohadování znovu začalo, tentokrát opravdu vážně, protože oba muži už věděli, že jejich soupeř to tak lehce nevzdá.

První setkání nepřineslo žádnou dohodu, ani druhé, ani šesté. „Blížíme se k cíli,“ řekl Iakovitzes jednoho večera po návratu do Bolkanova hostince. „Cítím to.“

„Doufám.“ Krispos se pustil do skopové pečeně; — už byl přejeden rybami.

Iakovitzes se po něm podíval. „Už tě to nebaví, co? Neříkal jsem ti to?“

„Možná trochu,“ odpověděl Krispos. „Nečekal jsem, že tady budeme týdny. Myslel jsem, že vás sem Sevastokrat poslal, protože Sisinnios nevykazoval v jednání s Lexem žádný pokrok.“

„Přesně tak to je,“ přikývl Iakovitzes. „Někdy trvá roky než se takové rozhory polinou z místa; to se nedá vyřešit přes noc. Čekal jsi snad, že díky mojí rétorice Lexo okamžitě ustoupí a bude se vším souhlasit?“

Krispos se musel usmát. „Když se na to ptáte, tak ne.“

„Hmmp. Měl jsi říct ano, abys posílil mé sebevědomí. Jenže v otázkách jako: jak se budou Khatrishánci stahovat, kolik jim budeme muset zaplatit, aby odešli, jestli ty peníze dáme chánovi nebo těm pastevcům, je sousta malých drobností, které je potřeba doladit. A to právě teď s Lexem děláme, přičemž se oba snažíme získat pro sebe ty nejlepší podmínky.“

„To jsem pochopil,“ řekl Krispos. „Ale obávám se, že není příliš zajímavé to poslouchat.“

„Tak jdi zatím dělat něco jiného,“ řekl Iakovitzes. „Myslel jsem, že to vzdáš mnohem dříve. Navíc jsi mi byl párkrát i užitečný, což jsem vůbec nečekal. Máš nárok na nějaké volno.“

Tak se Krispos místo vysedávání s diplomaty vydal na prohlídku Opsikionu. Ve srovnání s Videssosem byly místní trhy malé a celkem nic zvláštního se tady neprodávalo. Jedinou výjimkou byly nádherné kožešiny z Agderu, který ležel na severovýchodě, blízko země Halogalandu. Měl sice více peněz než kdykoliv předtím a téměř nic neutrácel, ale na získání pláště, z kožešiny sněžného leoparda nemohl ani pomyslet. Několikrát se přesto k prodávacům kožešin vrátil a obdivoval jejich zboží.

Pro svou přítelkyni švadlenu koupil korálový přívěsek. Málem za něj zaplatil svou zlatou minci pro štěstí. Od té doby, co přestala být jeho jediným zlatěákem, nosil ji na dně váčku zabalenou do kousku látky. Tentokrát se nějak zamíchala mezi ostatní. Krispos si toho všiml na poslední chvíli a stihl ji vyměnit za jinou.

Klenotník si ověřil, jestli je mince opravdu ze zlata. Když zjistil, že je pravá, pokrčil rameny. „Zlato jako zlato,“ řekl Krispovi, když mu dával zpět drobné.

„Promiňte,“ řekl Krispos. „S tímhle zlatěákem bych se nerad loučil.“

„To už mi pár zákazníků říkalo,“ odpověděl klenotník. „Pokud si chcete být jistý, že ho neutratíte omylem, měl byste ho nosit na řetízku kolem krku. Trvalo by mně jenom chvíli vám ho provrtat a tady máte jeden velmi hezký řetízek. Nebo se vám víc líbí tenhle ...“

Krispos vyšel z obchodu se svým zlatěákem pověšeným kolem krku a schovaným pod tunikou. Jeho přítomnost si uvědomoval jen prvních pár dní. Časem si na něj tak zvykl, že ho nesundával, ani když šel do postele.

V té době ztratil Iakovitzes něco ze svého počátečního optimismu. „Ten Khatrishánc je kluzký jako had,“ postěžoval si. „Když si myslím, že už jsme se na něčem dohodli, začne se všelijak vytáčet a za chvíli musíme začít znovu.“

„Chcete, abych se k vám znovu připojil?“ zeptal se Krispos.

„Co? Ne, to je v pořádku. Ale díky, že ses zeptal; zdá se, že jsi obětavější, než většina mladíků ve tvém věku. Asi nejvíc bys mi pomohl, kdyby ses za mě pomodlil. Phos ti možná bude naslouchat; ten paličatý osel Lexo určitě ne.“

Krispos věděl, že jeho pán si jen tak stěžuje. Přesto se do chrámu naproti Sisinniovy rezidence vydal. Phos byl spravedlivý bůh a Krispos byl přesvědčen, že ve sporu o pohraniční území je právo na jejich straně; proč by jim tedy Phos nemohl pomoci?

Dav, který obklopoval chrám, byl větší než obvykle. Když se Krispos zeptal nějakého muže, co se děje, usmál se a řekl: „Řekl bych, že nejsi z našeho kraje. Dnes je svátek svatého Abdaa, patrona Opsikionu. Přišli jsem mu poděkovat za jeho ochranu.“

„Aha.“ Společně s ostatními — snad každým obyvatelem města, pomyslel si, když mu tři lidé jeden po druhém šlápli na nohu — se Krispos dostal do chrámu.

Několikrát se modlil v Nejvyšším chrámu v hlavním městě. Nádherný pohled na mozaiku zobrazující Phose ho v domě pokaždé naplnil posvátnou úctou. Opsikion bylo pouze provinční město. Velkorysý a milosrdný Pán vypadal ve zdejší chrámu spíš mrzutě než majestátně. Krispos si toho příliš nevšímal; Phos byl Phos, nezáleželo na tom, jak vypadá jeho obraz.

Krispos se obával, že bude muset vzdát hold dobrému bohu ve stoje. Už když do chrámu vstoupil, byla většina lavic obsazená. V posledních řadách bylo ještě několik volných míst, ale pro spoustu lidí se k žádnému nemohl dostat včas. Stále je ještě duší vesničan, pomyslel si hořce; ve městě narozený člověk by byl v davu mnohem rychlejší a obratnější. Pozdě — už byl skoro před oltářem. S neutuchající nadějí se rozhlížel po nějakém, jakémkoliv místě k sezení. Žena, která seděla v postranní lodi, se také neustále rozhlížela; zřejmě čekala na svého přítele. Jejich oči se setkaly.

„Promiňte, má paní.“ Krispos se podíval jinam. Poznal šlechtici, když nějakou viděl, a věděl, že není moudré ji obtěžovat svým zíráním.

Neviděl proto, jak se jí rozšířily zorničky, jako by měla kočičí oči, nevšímal si, že její rysy náhle ochably, nezaslechl slovo, které zašeptala. Potom ale řekla něco, co nemohl přeslechnout: „Nechtěl byste se posadit, vzácný pane?“

„Má paní?“ řekl zmateně.

„Vedle mě je místo, vzácný pane.“ Žena strčila do mladíka vedle sebe, chlapce opět nebo šest let mladšího než Krispos; možná je to její synovec, pomyslel si Krispos, je jí hodně podobný. Celá řada se postupně o kousek posunula a nakonec bylo před Krispem opravdu volné místo.

Krispos se vděčně posadil. „Mnohokrát vám děkuji, ah —“ Zarazil se. Určitě — aspoň by měla — si bude myslet, že je příliš drzý, když se ptá na její jméno.

Nezdálo se, že by si to myslela. „Jmenuji se Tanilis, vzácný pane,“ řekla a skromně sklopila oči. Než to udělala, stačil si Krispos všimnout, jak jsou velké a tmavé. Se zrakem stále upřeným na zem pokračovala: „Tohle je můj syn Mavros.“

Krispos s mladíkem se kývnutím pozdravili. Tanilis musela být starší, pomyslel si Krispos; na první pohled by řekl, že je mezi nimi rozdíl jen pár let.

Pořád nebyl zvyklý, aby ho lidé oslovovali pane. Vzácný pane však bylo oslovení vhodné pro takové, jako byl Iakovitzes; jak by se on mohl stát šlechticem? Proč to tedy Tanilis používala? Chtěl jí co nejslušněji vysvětlit, že se mylí, ale začala nše, takže to musel odložit na později.

Vyznám víry mohl samozřejmě recitovat bez přemýšlení, tak hluboce v něm bylo zakořeněné. I ostatní modlitby a hymny dobře znal. Bezmyšlenkovitě je odříkával společně s ostatními, vstával a ve správnou chvíli si sedal. Málem

zapomněl požádat Phose o pomoc lakovitzovi v jeho rozhovorech s Lexem, přestože to byl důvod, proč do chrámu přišel.

Koutkem oka stále sledoval Tanilis. Její profil byl velmi elegantní; neměla žádnou druhou bradu. Ale v koutcích očí a úst se jí už začínaly objevovat vrásky, které však téměř zakrýval obratně nanesený pudr. Místy už jí v upraveném účesu prosvítal šedý vlas. Uvědomil si, že už opravdu může být ve věku, aby měla syna téměř jeho věku. Přesto byla krásná.

Zdálo se, že jeho pohledům nevěnuje žádnou pozornost a je plně zaměstnaná obřadem. Nakonec se i Krispos začal zajímat o dění v kostele, protože modlitby ke svatému Abdaovi byly používány pouze v Opsikionu; nikdy předtím je neslyšel. Ale přestože je pozorně poslouchal, většina jeho pozornosti stále patřila Tanilis.

Věřící odříkali naposledy vyznám víry. Na svém místě u oltáře zvedl místní kněz ruce k požehnáním. „Jděte v míru a pokoji,“ prohlásil. Mše skončila.

Krispos vstal a protáhl se. Tanilis a její syn také vstali. „Ještě jednou vám děkuji, že jste mi udělali místo,“ řekl jim, když se otočil k odchodu.

„Byla to pro mne čest, vzácný pane,“ odpověděla Tanilis. Její jemné zlaté náušnice tiše zacinkaly, když sklonila hlavu. „Proč mě tak stále oslovujete?“ utrl se na ni. Protože podráždění bylo silnější než jeho dobré způsoby. „Jsem pouhý sluha a dělám svoji práci rád — jinak bych asi někde umíral hladem. Představte si, že už se mi to párkrát stalo. To ale ze mě nedělá vzácného pána, to mi věřte.“

Ještě nebyl ani v polovině a už mu bylo jasné, že měl být zticha. Pokud by urazil mocnou místní šlechtičku, nemusely by ho ochránit ani lakovitzovy konexe v hlavním městě. Videssos byl příliš daleko. Přestože si to uvědomoval, nepřestal, dokud neřekl všechno, co měl na srdci.

Tanilis zvedla hlavu a znovu se na něj podívala. Snažil se vykoktat omluvu za svůj výbuch, ale náhle se zarazil a díval se jí do očí. Naposledy viděl takový nevidomý pohled prozrazující dokonalou koncentraci u kněze Mokia.

Pozoroval, jak se jí rozšířily zorničky, její pohled získal hloubku a její výraz se tím úplně změnil. Její rty se rozevřely.

Zamrazilo ho, když uslyšel slovo, které zašeptala: „Veličenstvo.“

Klesla k zemi v mdlobách.

5.

Krispos ji zachci dříve, než se mohla uhodit hlavou o lavici před sebou. „Ach, Phosi!“ řekl její syn Mavros. Vyrázil mu rychle na pomoc. „Díky, žeš ji chytil, Krispe. Pojď, vyneseme ji z chrámu. Brzy ji bude lépe.“

Jeho Has zněl velmi jistě, takže se Krispos zeptal: „Už se to někdy stalo?“

„Ano.“ Mavros zvýšil hlas, aby promluvil k lidem, kteří se k nim začali sbíhat poté, co Tanilis upadla. „Moje matka vstala příliš rychle ze své lavice a zatočila se jí hlava. Nechte nás projít, potřebujeme ji dostat na čerstvý vzduch. Nechte nás projít, prosím.“

Musel svoji prosbu několikrát zopakovat, než lidé uhnuli stranou. Několik žen a dva muži však zůstali u něho. Krispos chvíli přemýšlel, proč je také neodehnal, než mu došlo, že zřejmě budou součástí Tanilisina doprovodu. Pomáhali vyčistit cestu, aby Mavros s Krispem mohli vynést jejich paní ven z chrámu.

Když se slunce dotklo její tváře, Tanilis něco zamumlala a pohnula, se, ale ještě se neprobrala. Mavros s Krispem ji položili na zem, kde ji hned obstoupili ustarané ženy z její družiny.

Jeden ze služebníků se obrátil k Mavrovi: „Škoda, že jsme dnes nejeli z našeho domu ve městě. Paní mohla jet v nosítkách.“

„Bylo by jednodušší ji teď odnést domů, že? Bohužel ...“ Mavros se podivně usklíbl. Obrátil se ke Krispovi. „Moje matka občas ... vidí věci a vidí je tak silně, že sílu té vize nemůže snést. Zvykl jsem si na to, protože se jí to občas stává, ale byl bych rád, kdyby si pokaždé nevybrala tak nevhodnou příležitost. Bohužel, moje přání má jen velmi malý vliv na cokoliv.“ Znovu se zašklebil.

„Tak to většinou bývá.“ Krispos usoudil, že se mu Mavros líbí. Mladík se s nastalou situací nejen dobře vypořádal, ale udržel si i smysl pro humor. Podle všeho, co Krispos zažil, to bylo mnohem těžší.

Mavros rozkázal: „Genzone, Naue, doved'te sem naše koně. Dav už řídne; neměli byste s tím mít problémy.“

„Půjdu s nimi, pokud dovolíš,“ řekl Krispos. „Mezi tolika lidmi není jednoduché, když jeden muž vede více koní.“

„Díky, je to od tebe velmi šlechetné. Sám jsem tě o to měl požádat.“ Mavros ustoupil pár kroků od své družiny a připojil se ke Krispovi. „Co ti má matka řekla tam v chrámu? Byla ke mně zády, neslyšel jsem ji.“

„Jo tohle.“ Krispos sraštíl čelo a zatvářil se zahanbeně. „Viš, kvůli tomu povyku kolem se mi to úplně vykouřilo z hlavy.“

Dohonil Genzona a Naua. Nebyl šťastný, že musel Mavrovi lhát, ale přesto zalhal bez váhání. Musel sám hodně přemýšlet o tom neuvěřitelně fascinujícím, neuvěřitelně nebezpečném slově, kterým ho Tanilis oslovila, než sám sobě přiznal — nikomu jinému — že to opravdu slyšel.

Většina zvířat, které sluhové přiváděli, byli poníci pro Tanisin ženský doprovod. Ovšem čtyři koně byli tak krásní, že by mohli patřit i do lakovitzových stájí. Čtyři — to znamenalo, že Tanilis nebyla špatný jezdec. Krispa to ani nepřekvapilo. Zřejmě to bylo žena mnoha kvalit.

Když Krispos. Genzon a Naues přivedli koně k chrámu, podařilo se jí už posadit, ale zjevně stále nevnímala sebe ani svoje okolí. Mavros stiskl Krispovi ruku. „Ještě jednou díky. Jsem vděčný za všechnu tvoji pomoc.“

„Bylo mi ctí.“ Krispos zaslechl v Mavrově hlase odměřenost. Sklonil hlavu a vydal se zpátky do Bolkanova hostince. lakovitzes v hostinci nebyl; zřejmě opět rokoval s Lexem. Krispos doufal, že jeho mechanicky odříkaná modlitba přinese jeho pánovi nějaký užitek. Vydal se do výčepu pro trochu vína a aby se Bolkana na něco zeptal.

Obojí šlo pomaleji, než by chtěl. Hostinec byl plný lidí, kteří neslavili svátek městského patrona tak zbožně jako ostatní v chrámu. Všechny stoly byly plné. Dostat se k baru vyžadovalo značnou dávku trpělivosti, ale ta Krispovi nechyběla. „Červené víno, prosím,“ řekl Bolkanovi.

Hostinský vytáhl odměrku a naplnil vínem hliněný džbánec. Teprve když ho podával přes pult, všiml si, koho obsluhuje. „Bud' zdrav, Krispe,“ řekl a potom se otočil k dalšímu muži, kterému se podařilo protlačit se k baru. „Co to dneska bude, Rekile?“

Krispos nechtěl opustit místo, které si u pultu vybojoval. Počkal, než Bolkanes obsloužil další dva muže a potom prohodil: „Dnes jsem v chrámu viděl opravdu krásnou paní. Prý se jmenuje —“

Zarazil se; někdo požádal hostinského o něco lepšího, než měl na baru, tak musel odběhnout dozadu, aby mohl zákazníka obsloužit. Když se vrátil — a obsloužil dalšího zákazníka — Krispos chtěl svoji větu zopakovat, ale Bolkanes ho předtím poslouchal, jen byl příliš zaměstnaný, aby mohl mluvit. Skočil mu do řeči: „To určitě byla Tanilis.“

„Ano, tak se jmenovala,“ souhlasil Krispos. „Vypadá to, že je tady v okolí dobře známá.“

„To bych řekl,“ přitakal mu Bolkanes. „Vlastní -*- hej, Zerne, ještě jednou bílé? Už ti ho nesu.“ Zernes nechtěl jenom víno, ale i drobné za zlaťák a přepočítával je třikrát, než byl spokojen. Dalšíh pět tuctů mužů čekalo na obsloužení, když se Bolkanes vrátil k pultu. Nakonec Bolkanes pokračoval, „Tanilis? Vlastní tady všude spoustu půdy. Mnoho lidí si myslelo, že o všechno přijde poté, co její manžel — jak se jmenoval její muž, Apsyrte?“

„Vledas, nebo tak nějak,“ odpověděl Apsyrtos. „Dej mi teďka pohár medoviny.“

„Když to budeš takhle míchat, bude tě zítra pěkně bolet hlava,“ varoval ho Bolkanes, ale už se oháněl naběračkou.

Když byl hotov, obrátil se ke Krispovi. „Vledas, přesně tak. Umřel před deseti, ne, už to musí být dvanáct let, co umřel, a jí se stále daří. Nejedná vždy podle zákonů, říká se, ale to nemůžu potvrdit. Její majetek každopádně utěšeně roste. Je to skoro záhada — je to přeci jenom ženská.“

„Hmm,“ zamručel Krispos, i když měl pocit, že Tanilis je jenom žena, asi jako Videssos je jenom město.

O chvíli později dorazil Iakovitzes. Jeho dobrá nálada, která i za normálních podmínek nevydržela dlouho, zmizela, než se dokázal davem svátečních návštěvníků prodrat k baru. „To, že nějaký svatý muž dokázal zbavit koně blech, ještě není důvod, aby ho muselo celé město uctívat,“ zabručel.

„Svatý Abdaas neudělal nic jiného?“ zeptal se Krispos. „Jak to mám vědět? V takovém maloměstě, jako je Opsikion, to určitě stačí, aby si lidé mysleli, že děláš zázraky.“ Iakovitzes vyprázdnil svůj pohár a postavil ho na pult, aby mu ho Bolkanes znovu naplnil.

Krispos znovu myslel na Tanilis. To, co viděl, bylo rozhodně víc než odhánění blech. Přemýšlel, jak by se o ní mohl dozvědět víc. Pokud byla tak bohatá a mocná, jak ji Bolkanes popisoval — neměl žádný důvod o tom pochybovat — nemohl prostě jít a domluvit si s ní schůzku. Takovou troufalost by mu určitě neodpustila. Možná by nebylo špatné dostat se k ní přes jejího syna. Mavros se Krispovi líbil, pokud mohl soudit z těch několika vět, které spolu prohodili. Bolkanes možná bude vědět, jaký druh zábavy vyhledává, když přijede do města...

Krispos si uvědomil, že mu Iakovitzes něco říká. „Promiňte, co jste říkal?“

Jeho pán se zamračil. „Chvilí jsem měl pocit, jako bych znovu mluvil s Lexem, aspoň podle pozornosti, kterou jsi mi věnoval. Ten holomek mi dnes začal zase recitovat ty svoje mizerné balady a skončil teprve tehdy, když jsem se ho zeptal, jestli by se mu líbilo, kdybych mu přečetl něco z historie vlády Stavrakia Velikého. To ho přivedlo zpátky k rozumu, ale ne úplně. U Phose, já ho snad otrávím, jestli mě donutí strávit tady v té mizerné díře celou zimu.“

Ještě včera by sním Krispos okamžitě souhlasil. Ve srovnání s Videssosem bylo město Opsikion malé, zaostalé a nudné — jedním slovem provinční. Teď, když měl před sebou záhadu Tanilis, by si přál, aby zůstali déle. „Dej mu zabrat. Lexo,“ zašeptal tiše, aby ho jeho pán neslyšel.

Bolkanes právě kutálel do výčepu od schodů do sklepa nový sud s vínem, když o pár dní později přišel Krispos do hostince. „Nechcete pomoci?“ zeptal se. Bez čekání na odpověď se hrnul k hostinskému.

„Přišel jsi, když už mám to nejhorší za sebou.“ Bolkanes si otřel pot z čela. „Tohle už zvládnou. Ale na tebe někdo čeká u baru. Už je tady hodinu, možná déle.“

„Na mě?“ Krispos pochyboval, že by ho v Opsikionu někdo znal tak dobře, aby se s ním chtěl setkat. Šel do výčepu. Vysoký a hubený muž se otočil, když zaslechl jeho kroky. „Naue!“ oslovil ho Krispos, potom se s pochybami zarazil: „Nebo jsi Genzon?“

Tanilinův služebník se usmál. „Já jsem Genzon. Vůbec se nezlobím, že si to nepamatuješ. V chrámu byl posledně dost zmatek.“

„To je pravda.“ Krispos zaváhal. „Doufám, že vaší paní se daří lépe.“

„Ano, díky.“ Genzon polkl zbytek vína. „Moc ti děkuje za pomoc a ochotu, kterou jsi prokázal. Aby se ti odvděčila, zve tě dnes na večeři, pokud máš čas.“

„Opravdu?“ vyhrknul Krispos. Stále se mu ještě nedařilo nechávat si svoje myšlenky pro sebe. Potřeboval chvíli, aby se uklidnil. „Budu poctěn. Počkáš chvíli, než se připravím?“

„Jasně. O pár minut víc nebo míň, aspoň budu mít čas dát si ještě trochu vína.“ Genzon kývl na Bolkana, který společně se svým pomocníkem právě pod pult dostrkal další sud vína.

Krispos řekl hostinskému: „Řekněte prosím Iakovitzovi, že jsem byl pozván na večeři.“ Jakmile si byl jistý, že ho Bolkanes slyšel, vyrazil ke schodům. Nechtěl běžet, dokud ho Genzon vidí, ale bral schody po dvou.

Chvilí přemýšlel o tom, že by si půjčil Iakovitzovy šaty. Vždycky se mu zdály nevkusné, ale teď by rád na Tanilis zapůsobil. Jenže Iakovitzes byl o půl stopy menší a trochu hubenější, takže jeho tunika by Krispovi asi dobře neseděla. Vzal si tedy svoji nejlepší, jednoduchou tmavě modrou tuniku a kalhoty, které se k ní hodily. Seběhl ze schodů tak rychle, že se musel chytnout zábradlí, aby nespádl.

„Jdu si osedlat koně, sejdem se před hostincem,“ zavolal na Genzona. Služebník přikývl. Krispos zašel do stájí za

hostincem. Rychle koně osedlal, zkontroloval, jestli je sedlový řemen pevně utažený — to se naštěstí naučil ještě ve vesnici, protože Iakovitzovi sluhové by mu nikdy neprozradili, jak je to důležité — nasedl a vyjel na ulici.

Genzon vyšel z hostince opar minut později. „Pěkné zvíře,“ řekl, když sám nasedl.

„Můj pán se vyzná v koních,“ odpověděl Krispos. „To vidím. Má krásné držení těla a krok.“ Genzon chtěl zřejmě ještě něco říct, ale rozmyslel si to. Krispos měl pocit, že ví, co by Genzona zajímalo: Proč jeho paní pozvala na večeři sluhu a ne jeho pána, který přijel z hlavního města? Protože sám neměl v tomto směru jasno, kromě odvážných nadějí a spekulací, byl rád, že nemusí odpovídat.

Genzon ho vedl z Opsikionu jižní branou. Cesta brzy opustila mořské pobřeží a zamířila do kopců. Krispův kůň ve stoupání nezaváhal, dokonce vypadal, že se mu změna líbí. Musím s ním jezdit častěji, pomyslel si Krispos.

Na svazích některých kopců byla vybudovaná terasovitá pole. Zezhora Krispos viděl muže plející záhony a prořezávající keře vinné révy. Jak je pozoroval, ozvala se mu v zádech vzpomínka na vlastní mládí. Farmaření byla nejtěžší práce, jakou si dokázal představit. Protože tak sám žil mnoho let, uvědomoval si, jaké měl štěstí, že tomu mohl uniknout.

Přemýšlel, jak se asi daří jeho sestře a švagrovi. Předpokládal, že už je strýcem a doufal, že Evdokia zvládla porod bez problémů.

„Tohle všechno patří naší paní,“ poznamenal Genzon.

„Opravdu?“ řekl Krispos zdvořile. Přemýšlel, kolik to představuje desítek, stovek lidí. Chrání Tanilis své poddané před zvůli výběřčích daní nebo přidává své požadavky k požadavkům státu?

Doufal, že se o své poddané stará dobře. Na druhou stranu si říkal, co by ho před rokem nenapadlo, totiž, jestli jsou páni, kteří chrání své poddané před požadavky státu, dobří pro Videssos. Pokud se ze šlechticů stanou nezávislí vládci na vlastních pozemcích, jak může fungovat centrální vláda? Zavrtěl hlavou a byl rád, že je to Anthimův problém — nebo možná Petronův — a ne jeho.

Nějakou dobu pokračovali v jízdě. Slunce se už sklánělo k západnímu obzoru, když Genzon ukázal před sebe a řekl:

„Tááhle je sídlo mé paní.“

Budova před nimi byla tak velká, že ji Krispos pokládal za pevnost. Měla dobrou polohu pro pevnost, na vrcholku vršku, který vévodil okolní krajině. Jakmile ale přijeli blíž, zjistil Krispos, že budova není stavěná jako pevnost, protože měla příliš mnoho oken a dveří, které by se v případě ohrožení špatně hájily.

Přemýšlel, kolik poddaných muselo hladovět, když místo na svých polích pracovali na této stavbě. Říkal si, jestli by něco takového napadlo i někoho z majitelů. Pochoyboval o tom. Nikdo, kdo měl takový dům — ve srovnání s ním vypadal Iakovitzův dům jako Krispova stará chalupa — nebyl nikdy farmářem.

Někdo jim vyšel naproti. Když přijeli blíž, zjistil Krispos, že je to Mavros. Tanilisin syn ho poznal — nebo spíš Genzona — o chvíli později. Zamával jim. Genzon i Krispos mu zamávali v odpověď a popohnali koně do klusu.

Mavros vyrazil k nim. „Nejvyšší čas,“ řekl a zašklebil se. „Matka si už dělá starosti a kuchař začíná být nervózní. No nic, jsi tady a to je důležité.“

Několik chlapců přispěchalo postarat se o jejich koně a zavést je do stáje. Krispos předpokládal, že jeho kůň se tady bude mít lépe než v Bolkanově hostinci. Ne že by měl něco proti hostinskému, ale Tanilis určitě nepočítá každý měďák.

„Na zbytek dne máš volno. Genzone,“ řekl Mavros. Sluha poděkoval úklonou hlavy. Když odešel, obrátil se Mavros ke Krispovi. „Tak ses konečně dostal do matčiných spárů, bídáku.“

„Já? Proč?“ Krispos si náhle představil — a rychle tu představu potlačil — jak ho Tanilis pevně objímá.

„Ať mě vezme led, jestli to vím,“ pokrčil Mavros vesele rameny. Krispos by si přál být taky tak veselý tváří v tvář něčemu neznámému. V jeho životě bylo neznámé a nebezpečné totéž. Mavrovi, který vyrůstal v dostatku, připadal svět mnohem příjemnější. Pokračoval: „Jsem si jistý, že až uzná za vhodné, vysvětlí to. Já si myslím, že to má co dělat s tím, co řekla v chrámu. Co to vlastně bylo?“

„Neřekla ti to?“ zeptal se Krispos překvapeně.

„Přesně si to nepamatuje. Její, hmm, vize jsou občas takové.“ Mavros znovu pokrčil rameny. „Ať to bylo cokoli, bylo to hodně silné. Někteří staří sluhové říkají, že takový zmatek tady nebyl od doby, co tady za časů mého dědečka večeřel Autokrat Sermeios.“

„Autokrat —“ opakoval slabě Krispos. Pokusil se zasmát, ale znělo to spíše jako smrtelný chrapot. „Já nejsem Autokrat, věř mi.“

„Věřím ti,“ řekl Mavros, ale neznělo to jako urážka. „Vypadáš jako dobrý chlapík. Já si to myslím a moje matka by tě sem určitě nepozvala, kdyby viděla něco špatného. Nebo snad ano?“

„Ne,“ odpověděl Krispos. To, že bude večeřet tam, kde kdysi jedl i sám Autokrat, bylo vzrušující — i když, Petronas také jedl v Iakovitzově domě a to byl také Autokrat ve všem, kromě titulu. Ale ta nervozita hodná příchodu samotného císaře ho zarazila — rád by dostal příležitost znovu se tomu zasmát. Byl si jistý, že podruhé by se mu to povedlo.

Mavros řekl: „Pojď dál, pojď dál. Čím déle budeme stát tady venku, tím déle budou všichni uvnitř nervózní. Kuchař se přestane při vaření klepat, což by nám mohlo jenom prospět.“

Krispos se požehnal slunečním znamením, když procházel pod Phosovým obrazem, který byl zavěšený nade dveřmi. Podlaha vstupní haly byla z lesklého mramoru. „To jsi ty, synu?“ dolehl k nim Tanilisin hlas, když Mavros zabouchl dveře. „Kde může ten Krispos být?“

„V tuhle chvíli je tady vedle mě,“ řekl Mavros. Krispos slyšel, jak Tanilis vydává povely sluhům. Mavros mu řekl:

„Pojď za mnou, matka je v zahradě.“

Krispos se podíval do každého pokoje, který míjeli, jak procházeli chodbou. To, co viděl, mu připomnělo Iakovitzovo nádherné vybavení, ale zároveň to prozrazovalo lepší vkus a více peněz. Ten obrovský kulatý stůl vykládaný zlatem a slonovinou ... ani Autokrat by se nemusel stydět jíst z takového stolu.

Také zahrada byla větší a krásnější než Iakovitzova, i když Krispos po pravdě zatím neviděl zahrady svého pána v plném květu. Tanilis mu podala svou štíhlou ruku. Krispos se k ní sklonil. Na jejích prstech se leskly prsteny. „Děkuji vám, má paní, za pozvání.“ řekl. „Je to tady úžasné.“

„Těší mě, že to říkáte, vzácný pane. Přesto jsem si jistá, že jste ve Videssosu musel vidět mnohem krásnější domy.“ Uvědomil si, že znovu použila ten honosný titul. Možná si nepamatuje všechno, pomyslel si, ale ani všechno nezapomněla. Vrátil se k tomu, co řekla. „Ve skutečnosti ne,“ řekl pomalu. „Město Videssos není význačně krásou nějakého domu, ale tím, že je tam tolik domů a lidí na jednom místě.“

„Chytrá odpověď,“ řekla Tanilis. „Já jsem nikdy v hlavním městě nebyla.“

„Já také ne,“ zapojil se do rozhovoru Mavros. „Rád bych se tam jednou podíval, i když si těžko dokážu představit město větší než je Opsikion.“

Krispos se usmál. Bez ohledu na to, jak byl Mavrův život bohatý a jednoduchý, některé věci znal lépe než on. „Kdyby byl Videssos vlk, spolkl by takovou myšku, jako je Opsikion, ani by ji nemusel rozkousat,“ řekl.

Mavros hvízdal, dlouze a tiše, a zavrtěl hlavou. „To si neumím představit.“

„Je to pravda, podle toho, co říkal tvůj otec,“ řekla Tanilis. „Vledas byl v hlavním městě, když byl jen o něco starší než ty, a mluvil o tom až do konce svého života.“

„Na to si nevzpomínám,“ řekl Mavros smutně. Krispos si uvědomil, že musel být ještě malý chlapec, když jeho otec zemřel. Byl překvapen, že se cítí šťastnější než tenhle bohatý mladík, protože se svým otcem mohl žít až do své dospělosti.

Kdyby Phostis zemřel, když byl ještě malý, třeba v Kubratu, kdo by mu potom zabránil dělat hlouposti? Nejspíš by si vzal Zoranne a celý život by pracoval jako farmář. Po necelém roce od chvíle, kdy vypadl z nekonečného koloběhu farmářské práce, už neměl pocit, že by to byla ta jediná správná životní cesta.

„Jednoho dne také uvidíš Videssos, synu.“ Tanilisin hlas byl prázdný, její oči nezaostřené. Krispos cítil na zádech mravenčení. Záhadný tón zmizel, když pokračovala: „Ale teď navrhuji o něco kratší cestu. Můžeme jít dovnitř a něco sníst?“

Kuchař, nervózní malý mužík jménem Evtykhes, se přestal třást a s úlevou si oddechl, když viděl, že si všichni sedají k malému stolu krytému perletí, který se leskl a proměňoval ve světle lamp, které přinesli další sluhové.

„Polévku?“ zeptal se Evtykhes. Když Tanilis přikývla, odběhl do kuchyně. Chlapec s koufíci miskami se objevil tak rychle, že to vypadalo, jako by je chtěl kuchař za každou cenu udržet u stolu.

Ve vesnici by Krispos polévku pil přímo z misky. V hospodách a jídelnách ve městě to stále tak dělal. Ale u Iakovitz se naučil používat lžici. Protože Tanilis i Mavros jedli lžící, přizpůsobil se. Než se ale dostal na dno misky, polévka byla studená. Možná to šlechticům nevadilo, ale jemu rozhodně ano. Tiše si povzddechl.

Na používání vidličky byl zvyklý mnohem více a už se pro ni natahoval, když si všiml, že Tanilis i Mavros jedí chřest rukama. Znovu se přizpůsobil. Pravidla stolování mu připadala poněkud zmatená.

Jeden chod střídal další: grilovaná kachna s angreštem, houby plněné želvím masem, pečené kaštiny, salát z jablek a pomerančů a nakonec pečené kůzle ve sladkokyselé omáčce s nasekanou cibulkou. Mavros i Krispos snědli, co se do nich vešlo. Mavros stále ještě rostl a Krispos byl z vesnice pořádně se najíst, když k tomu byla příležitost, protože příští jídlo nebylo nikdy jisté. Tanilis ochutnala kousek od každého chodu a pokaždé upřímně chválila svého kuchaře.

„Dobrý bože,“ řekla, když pozorovala, jak Krispos s jejím synem likvidují táč se sýrem a jahodami, který se na stole objevil po kůzleti. „Já bych mohla ztloustnout jen z toho, že budu s vámi dvěma sedět v jedné místnosti.“

„V tom případě za to může Krispos,“ prohlásil Mavros s plnou pusou jídla. „Kdyby to záviselo jen na mé přítomnosti, už by se to dávno stalo.“

Krispos si prohlédl Tanilis, která měla tak perfektní a elegantní postavu, jako by ji udělal umělec na hrnčířském kruhu. To přirovnání sedělo ještě v jedné věci, protože Tanilis svoji postavu udržovala s disciplinovanou zručností dobrého řemeslníka. Proto ji řekl: „Nevěřím, že by Phos — nebo vy — něco takového dopustil.“

Tanilis sklonila hlavu a zdánlivě studovala svůj pohár s vínem. „To byl kompliment i pravda zároveň — dobrý bůh ale pomáhá těm, kteří si dokáží pomoci sami.“

„V tom případě mi pomáhá právě teď.“ Mavros strčil do pusy poslední jahodu.

„Synu, ty jsi nepolepšitelný,“ řekla Tanilis laskavě.

„Vypadá to tak,“ souhlasil s ní Mavros.

Krispos ochutnal další víno; tentokrát bylo sladké a těžké, aby vyrovnalo ostrou chuť sýra. Řekl: „Jedině Phos ví, proč dělá to, co dělá. Má paní, doufám, že budete tak laskavá a řeknete mi, proč tohle všechno pro mě děláte. Jak jsem vám říkal v chrámu, jsem pouhý sluha a jsem za to vděčný. Mám pocit, že vás příliš využívám.“ Pokud budete mít jednou stejný pocit, pomyslel si, nebudu z toho mít velkou radost.

Tanilis počkala, než sluha odnese poslední talíře. Vstala a zavřela dveře do jídelny, jakmile odešel. Teprve potom mu tichým hlasem odpověděla: „Řekni mi pravdu, Krispe, nikdy sis nepředstavoval, že bys mohl být něco lepšího než jsi teď? Po pravdě?“

Bez ohledu na její důraz na pravdu, chtěl odpovědět „Ne“. Ale než to stačil vyslovit, vzpomněl si na tu deštivou noc, kdy ho Pyrrhos vzbudil v klášterní noclehárně. Potom si vzpomněl, jak se na něj Pyrrhos i Omurtagův enaree dívali během obřadu, při kterém Iakovitzes vykoupil farmáře zkubratského zajetí. Také slovo, které Tanilis vyslovila v chrámu, mu znělo v hlavě.

„Já ... představoval jsem si,“ řekl nakonec

„Že by sis měl představovat, je úplně jasné pro toho, kdo dokáže ... vidět věci jako já.“ Tanilis zaváhala stejně jako on předtím.

Mavros vypadal, že už se zvědavostí neudrží. „Co jsi mu řekla tam v chrámu?“ zeptal se jí. „Zdá se, že už to zase víš.“ Místo odpovědi se Tanilis podívala na Krispa. Zaváhal, potom lehce zavrtěl hlavou. Ačkoliv většinu svého života strávil na farmě, věděl, že svět je nebezpečný. Tanilis kývla hlavou také téměř neznatelně. „Vím a ty to budeš vědět také, synu,“ řekla. „Ale ne teď.“

„Mockrát děkuju.“ řekl Mavros. Slova byla sarkastická, ale jeho tón ne. Krispos usoudil, že Mavros je příliš dobrosrdečný, aby někdy dosáhl Iakovitzova mistrovství v ironii.

„Když jste viděla ... co jste viděla, co chcete ode mě?“ zeptal se Krispos Tanilis.

„Mít prospěch z tvého vzestupu, samozřejmě,“ odpověděla. Krispos zamrkal; nečekal, že půjde přímo k věci.

Pokračovala: „Já, moje rodina, máme teď tolik, kolik kdy budeme mít. To jsem také viděla — pokud se nepřidáme k někomu, kdo má vyšší cíle. Ten někdo, myslím, jsi ty.“

Krispos se rozhlédl po místnosti. Představil si dům, jehož byl tento pokoj součástí, a rozsáhlé pozemky v okolí. Proč, podivil se, by někdo chtěl ještě víc? On sám chtěl ještě víc, ale měl toho málo a to co měl, záviselo na rozmarech jeho pána. Pokud mu Tanilis pomůže získat víc, nebude se bránit. A pokud si myslí, že zněj udělá maňáska, který se pohne jenom na její příkaz, bude jednou pořádně překvapená.

Věděl, že by nebylo dobré říkat to nahlas. „Co ode mne chcete?“ zopakoval. „A jak mi můžete pomoci vtom ... vzestupu ... který jste viděla?“

„První věc, kterou bych chtěla, je, aby sis svým vzestupem nebyl příliš jistý,“ odpověděla. „Nic není definitivní. Pokud si myslíš, že dostaneš všechno, aniž bys proto musel něco udělat, tak to je podle mne nejlepší způsob, jak nedostat nikdy nic.“

Noc, ve které Kubratoi přepadli jejich vesnici, Krispa naučila, že nic není definitivní. Přikývl. „Co dál?“

„Chci, abys vzal Mavra s sebou do Videssosu a považoval ho od této chvíle za svého mladšího bratra,“ pokračovala Tanilis. „Konexe, které tam získá, se vám oběma budou hodit po zbytek života.“

„Mě? Do Videssosu? Opravdu?“ Mavros zaklonil hlavou a radostí vykřikl.

„Rád ho vezmu s sebou,“ řekl Krispos, „ale já o tom nemohu rozhodnout. Musí to dovolit Iakovitzes.“ Prohlédl si Mavra a pokusil se vidět ho Iakovitzovým očima. „Asi nebude tak těžké přemluvit mého pána, aby ho vzal s sebou do města, ale —“ Zarazil se. Nerad by mluvil o Iakovitzovi špatně, aspoň ne před lidmi, které sotva znal.

„Znám jeho záliby,“ řekla Tanilis. „V jeho prospěch svědčí to, že se nesnaží předstírat, že je jiný, než doopravdy je, Mavros se o sebe dokáže postarat, myslím, a je stejně dobrý s koňmi — druhá vašeň tvého pána, ne? — jako kdokoliv jeho věku z okolí Opsikionu.“

„To se bude hodit,“ souhlasil Krispos. Usmál se pro sebe — další pěkný mladík, kterého se budou muset Meletios a ostatní začít obávat. Zvážněl a pokračoval: „Kromě Mavra, co můžete nabídnout mně?“ Připadal si jako koňský handlíř, s tím rozdílem, že Tanilis mu slíbila svoje koně dodat až za několik let. Chtěl se maximálně ujistit o té části dohody, která se týkala přítomnosti.

„Zlato, rady a podporu až do tvé nebo mé smrti,“ řekla Tanilis. „Pokud chceš, budu přísahat při našem velkorysém a milosrdném Pánovi.“

Krispos nad tím přemýšlel. „Zlepší to přísaha, pokud se vaše vize mýlí?“

Tanilis sklopila oči, až jí vlasy zakryly tvář. Přesto měl Krispos pocit, že prošel zkouškou.

Mavros řekl netrpělivě: „Mohli byste vy dva přestat spřádat ty svoje plány beze mě? Pokud se mám vydat do Videssosu, neměl bych vědět proč?“

„Je pro tebe bezpečnější, když to nebudeš vědět“ odpověděla mu matka. Ale zřejmě se jí zdál synův protest spravedlivý, protože ukázala na Krispa a zašeptala slovo, které použila již v chrámu.

Mavrovi se údivem rozšířily oči. „On?“ vydechl. Krispos se nijak nedivil, že vypadal tak překvapeně. Sám té předpovědi ještě úplně neuvěřil.

Ale Tanilis odpověděla: „Tak by to mělo být.“ Pokud všechno, co dnešní večer řekla, byla pravda, měla by být schopná tomu pomoci. Snažila se naplnit možnou budoucnost, kterou viděla, nebo donutit realitu, aby akceptovala její vlastní plány? Krispos se pokusil nad tím přemýšlet, ale po dvou nebo třech pokusech to vzdal. Tanilis pokračovala:

„Nikdo z nás by to slovo neměl opakovat, dokud nebude ten správný čas, pokud někdy bude.“

„Máš pravdu.“ Mavros zavrtěl udiveně hlavou a zašklebil se na Krispa. „Vždycky jsem si říkal, že bych potřeboval zázrak, abych se dostal do Videssosu, ale nikdy jsem nevěděl, jak takový zázrak vypadá.“

Krispos si odfrkl. „Já nejsem žádný zázrak.“ Ale zjistil, že se na Mavra šklebí stejně, jako on na něj. Z Mavra bude veselý bráška, pomyslel si. Obrátil se k Tanilis. „Má paní, mohl bych vás požádat o doprovod? Jinak bych asi potřeboval zázrak, abych se v téhle tmě do města dostal.“

„Zůstaň přes noc,“ odpověděla. „Počítala jsem, že zůstaneš; služebnictvo pro tebe připravilo pokoj.“ Vstala a otevřela dveře do chodby. Tichý zvuk přivolał dva sluhy. Tanilis kývla na jednoho z nich. „Xyste, zaveď prosím našeho vzácného hosta do jeho pokoje.“

„Jak si přejete.“ Xystos se uklonil, nejdříve Tanilis, potom Krispovi. „Pojďte prosím za mnou, vzácný pane.“

Když Krispos vstal, aby následoval sluhu do svého pokoje, Tanilis promluvila znovu: „Protože jsme se stali partnery v této záležitosti, Krispe, využij výsady partnera a oslovuj mne mým jménem.“

„Děkuji vám, uh, Tanilis,“ řekl Krispos. Její úsměv měl před očima celou cestu do pokoje.

Ložnice byla větší než jeho pokoj v Bolkanově hostinci.

Xystos se mu ještě jednou uklonil a zavřel za ním dveře. Krispos použil nočník, svlékl se, zhasl lampu, kterou mu Xystos nechal, a lehl si do postele. Byla měkčí než kterákoliv z těch, ve kterých spal předtím — a to byl pouhý pokoj pro hosty.

Přestože byla kolem tma, nedokázal hned usnout. Před očima měl stále Tanilisin úsměv, který mu věnovala v jídelně.

Možná za ním v noci přijde, aby vlastním tělem zpečetila tu zvláštní dohodu, kterou dnes udělali. Nebo mu možná pošle nějakou svoji služebnou, jako příjemnou pozornost. Nebo možná ...

Možná jsem blázen, řekl si, když se ráno probudil sám v posteli. Použil opět nočník, oblékl se a rukou si prohrábl vlasy. Právě šel ke dveřím, když na ně někdo zaklepal. „Aha, ty už jsi vzhůru,“ řekl Mavros, když mu okamžitě otevřel. „Pokud ti ke snídani stačí tvrdé rohlíky a uzené skopové, můžeme posnídat po cestě do města.“

„V pořádku.“ Krispos si vzpomněl, kolikrát musel vyrazit do práce na poli bez snídaně. Věděl, že něco takového se Mavrovi nikdy nestalo. Zůstal ale zticha, ani ne ze zdvořilosti, ale protože sám zjistil, že hladovět není žádná ctnost — s plným žaludkem byl život lepší.

Svoji snídani zapíjeli vínem z koženého měchu. „Máš nádherného koně,“ řekl Krispos po chvíli.

„Že jo?“ rozzářil se Mavros. „Nepatřím k nejmenším, ale moji váhu vůbec necítí, ani když mám na sobě helmu a brnění.“ Vzal uzdu do levé ruky, takže pravou mohl vytáhnout nůž a předvést výpad, jako by to byl meč. „Možná na něm jednou pojedou do války proti Makuranu nebo Kubratu — nebo třeba proti Khatrishu. pokud vyjednávání tvého pána selže. Tady máš, hnusný barbare!“ bodal nožem do křoví kolem cesty.

Krispos se musel usmát při pohledu na jeho nadšení. „Opravdový boj není tak ... elegantní, jak si ho představuješ.“

„Ty už jsi někdy bojoval?“ Když Krispos přikývl, byl Mavros zvědavost sama. „Vyprávěj mi o tom!“

Krispos chtěl odmítnout, ale Mavros na něho dorážel tak dlouho, až se o bitce vesničanů s kubratskými nájezdníky dozvěděl všechno. „Měli jsme obrovské štěstí, že to byla jenom jedna malá skupina,“ končil Krispos vyprávění.

„Kdyby o pár dní později místo videsánské kavalerie přijel velký oddíl Kubratů, nebyl bych dnes tady, abych ti o tom mohl vyprávět.“

„Slyšel jsem, že velcí válečníci o slávě moc nemluví,“ řekl Mavros už klidnějším hlasem.

„To, čemu se říká sláva, je spíše úleva, kterou pocítíš po boji, který jsi přežil a nebyl jsi při něm zmračen. Pokud se ti to ovšem podaří.“

„Hmm.“ Mavros jel chvíli potichu. Přesto než se dostali do Opsikionu, začal znovu sekat do keřů kolem cesty. Krispos mu v tom nijak nebránil. Předpokládal, že Mavros by byl lepší voják, než on sám — zdálo se, že mladý šlechtic byl schopen vrhat se do všeho střemhlav bez ohledu na následky, což byla důležitá vojenská vlastnost, aspoň v Krispových očích.

Dorazili do Opsikionu uprostřed dopoledne. Ve společnosti Mavra projel Krispos jižní branou za zdvořilých pozdravů stráží. Když přišli do Bolkanova hostince, našli Iakovitzu sedět u snídaně — na rozdíl od většiny lidí nevstával za svítání.

Pronikavě si Krispa prohlédl. „Je od tebe pěkné, že sis vzpomněl, kdo je tvým pánem.“ Jeho pohled se stočil na Mavra. „Nebo jsi dováděl s tímhle nádherným stvořením?“

„Ne,“ řekl Krispos rezignovaně. „Můj pane, dovolu, abych vám představil Mavra. Je to syn urozené paní Tanilis a rád by se s námi vrátil do Videsossu, až váš úkol tady bude hotov. Byl by zněj skvělý služebník, můj pane; vyzná se v koních.“

„Tanilisin syn, povídáš?“ Iakovitzes vstal, aby Mavrovi vrátil poklonu; evidentně věděl, kdo je Tanilis. Pokračoval:

„Když chce někdo pracovat v mých stájích, je úplně jedno, či je syn, i kdyby byl třeba Autokratův.“

Zeptal se Mavra na několik věcí ohledně koní, což pro mladíka nebyl žádný problém. Potom vyšel ven, aby se podíval na Mavrova koně. Když se vrátil, spokojeně pokyvoval hlavou. „Máš tu práci mít, pokud jsi ten, kdo se stará o to zvíře venku.“

„To jsem,“ odpověděl hrdě Mavros.

„Dobrá, dobrá, věřím ti. Měli bychom odjet dřív, než přijde podzim. Myslím, že do té doby se s Lexem dohodnu.

Alespoň v to opět začínám doufat.“ Iakovitzes vypadal na chvíli skoro vesele, když se posadil. Potom ale přeci jen objevil něco, na co by si mohl stěžovat. „Hrom do toho! Ta klobása je studená. Bolkane!“

Než stačil hostinský přispěchat, pošeptal Mavros Krispovi: „Tvůj pán je pořád takový?“

„Teď, když se na to ptáš, tak mám pocit, že ano,“ zašeptal Krispos odpověď.

„Když si představím práci pro něho, říkám si, jestli opravdu tolik toužím vidět Videsoss.“ Ale Mavros si dělal legraci.

Obrátil se k Iakovitzovi a nahlas řekl: „Jedu teď zpátky domů, ale jsem často ve městě. Až budete připraveni odjet, pošlete pro mě posla a já přijedu připraven na cestu.“ Uklonil se znovu Iakovitzovi a odešel.

S ústy plnými čerstvé, horké klobásy Iakovitzes řekl: „Takže ty se teď kamarádíš s mladými šlechtici, Krispe? Zlepšil ses ve výběru svých přátel.“

„Kdybych nestrávil posledních několik měsíců ve vaší společnosti, můj pane, nevěděl bych ani, jak se k němu mám chovat,“ odpověděl Krispos. Jak zjistil, na Iakovitze platily nejlépe podobně zamaskované lichotky.

Teď to fungovalo. Iakovitzův pohled ztratil pronikavost, která byla známkou jeho podezřívavosti. „Hrmp,“ zabručel a pokračoval ve snídani.

O tři dny později pozval Mavros Krispa znovu na večeři.

Krispos šel do města a koupil si novou šafránově žlutou tuniku, která pěkně ladila s jeho opálenou pletí. Když za ni platil, cítil se zvláštně. Bylo to poprvé, co si koupil něco na sebe jen proto, aby měl něco nového.

Tanilisin pochvalný pohled, kterým ho přivítala, ho přesvědčil, že to stálo za to. I ona zvolila oblečení, které na něho udělalo dojem. Tenké bílé lněné šaty zdůrazňovaly její úzký pas a na zápěstích a kolem krku se jí třpytily zlaté šperky.

„Jsi u nás vítán, kdykoliv přijdeš na návštěvu,“ řekla a podala mu ruku.

Krispos ji přijal. „Děkuji vám, má ... Tanilis.“ Přestože to vyslovil omylem, viděl, jak její oči zazářily, když ta poslední dvě slova vyslovil najednou. Možná jeho naděje na předchozí návštěvě nebyly tak bláznivé.

Pokud to tak bylo, nedala na sobě u večeře nic znát. Naopak, mluvila jen velmi málo. Většinu konverzace obstaral

Mavros, který překypoval nadšením nad představou cesty do hlavního města. „Kdy vyrazíme?“ ptal se Krispa. „Viš

to? Jak je na tom Iakovitzes s těmi svými rozhovory?“

„Myslím, že je to lepší,“ odpověděl Krispos. „Ještě je zpocený, když se vrátí zeparchovy rezidence. U něj je to velmi dobré znamení.“

„V tom případě začnu balit.“

„Klidně začni, ale nebal si nic, co bys ještě mohl do odjezdu potřebovat. Už to jednou vypadalo nadějně, před několika týdny, a potom z toho nic nebylo.“ Krispos si vzal poslední kousek výborného borůvkového koláče a obrátil se k Tanilis. „Přál bych si, aby váš kuchař jel do Videssosu s námi. Myslím, že jsem nikdy neměl nic tak dobrého.“

„Řeknu mu, že jsi ho chválil,“ odpověděla Tanilis s úsměvem. „Tvoje chvála ho potěší mnohem víc než naše — u tebe se nečeká, že to říkáš jen ze zdvořilosti.“

To Krispa nenapadlo. Sluhové v Iakovitzově domě byli jediní, které znal, a sám k nim patřil. Iakovitzes navíc nikoho nepochválil jen ze zdvořilosti. Na své lidi používal spíš bič než cukr.

Tanilis pokračovala: „Přestože si Evtykha musím ponechat, budeš potřebovat mnohem víc, než máš, aby se uskutečnilo to, v co doufáme. Až budete s Mavrem odjíždět do hlavního města, dám ti nějaké zlato.“

„Má paní —“ V tomto případě použil Krispos vědomě radši její titul než pouhé jméno — „přestože se mnou ve Videssosu bude Mavros, co mi zabrání utratit to zlato pouze za ženy a víno?“

„Ty sám.“ Tanilis se mu podívala přímo do očí. Její velké tmavé oči ho hypnotizovaly; měl nepříjemný pocit, že do něho vidí lépe, než on sám. Byl první, kdo sklopil zrak.

Mavros vstal. „Mám dost. Jestli mám brzy odjet, musím začít s loučením.“

Tanilis sledovala, jak odchází. „Mluvil jsi o ženách a víně?“ zeptala se. „Myslím, že většina jeho loučení bude tohoto druhu.“

„Dostává se do mužských let a začíná chápat mužské radosti,“ odpověděl znalecky Krispos ze své pozice dvaceti dvou let.

„To je pravda,“ Tanilisin hlas byl zamyšlený. Znovu se podívala Krispovi do očí, ale tentokrát se dívala spíš skrz něho než do něho, jako by viděla věci dávno minulé. „Muž. Je to zvláštní. Musela jsem být v jeho věku, když se narodil.“

„Určitě mladší,“ řekl Krispos.

Tanilis se usmála, bez radosti, ale také bez hořkosti. „Jsi galantní, ale já umím počítat roky. Jsou mojí součástí, tak proč bych se tomu měla vzpírat?“

Místo odpovědi se Krispos s přemýšlivým výrazem napil vína. Udělal chybu, že porušil pravidlo, které používal, když lichotil Iakovitzovi. S někým jako byla Tanilis se nehodilo dělat chyby.

Zanedlouho se Krispos zvedl k odchodu a řekl: „Znovu vám děkuji za pozvání, za pomoc, kterou jste mi slíbila, a za vynikající večeři.“

„Pokud to příliš nerozhněvá tvého pána, můžeš tady zůstat přes noc,“ řekla Tanilis. „Potmě je cesta do Opsikionu dvakrát tak dlouhá a v kopcích se skrývají bandité, které se nám ještě nepodařilo chytit.“

„Iakovitzes je rozhněvaný většinu svého života. Příliš?“ Krispos se zašklebil. „Myslím, že to s ním zvládnou. Ještě jednou vám děkuji.“

Tanilis zavolala Xysta. Sluha odvedl Krispa do stejného pokoje, ve kterém spal už předtím. Měkká postel ho lákala ke spaní. Svlékl se, vklouzl pod tenkou přikrývku, která mu za teplých letních nocí bohatě stačila, a okamžitě usnul.

Spal tvrdě, zvyklý chodit spát mnoho let tak unavený, že by ho vzbudilo snad jen zemětřesení. Že je v místnosti ještě někdo jiný si uvědomil až ve chvíli, kdy pod váhou dalšího těla zaskřípala postel.

Prudce se posadil. „Co —“ řekl rozespalé. I malý, mihotavý plamínek lampy, kterou si Tanilis přinesla, dokázal oslnit jeho zalepené oči. Na její tváři se objevil tajuplný úsměv. „Omlouvám se,“ řekla. „Nechtěla jsem tě polekat.“

„To je — v pořádku,“ odpověděl po chvíli, kterou potřeboval k tomu, aby se úplně probudil. Stále si nebyl jistý, proč přišla — a protože se nechtěl zachovat nevhodně v případě, že by jediná odpověď, která ho napadla, byla špatná — přitáhl si pokrývku, aby se zakryl.

Její úsměv se ještě rozšířil. „Dobře, že jsi opatrný. Ale to teď není třeba.“ Její výraz se náhle změnil. „Co je to za minci, kterou máš kolem krku?“ zeptala se, hlasem náhle ostrým a věcným.

„Tohle?“ Krispos sevřel minci mezi prsty. „To je pro štěstí.“

„Myslím, že nejen pro štěstí,“ řekla Tanilis. „Prosím, řekni mi, jak siji získal, jestli ti to nevádí.“

Vyprávěl jí, jak minci dostal od Omurtaga při obřadu vykoupení, když byl ještě chlapec. Její oči se třeptily ve světle lampy, když pozorně naslouchala jeho líčení dávné události. Když si myslel, že už řekl všechno, začala mu klást tak podrobné otázky, jako když Iakovitzes zkoušel Mavra ze znalosti koní.

Takto povzbuzen si vzpomněl i na věci, o kterých si myslel, že už dávno zapomněl, včetně takových podrobností jako výraz na tváři kubratského enaree. Čím déle odpovídal, tím si byl jistější, že Tanilis zapomněla, proč vlastně do jeho pokoje přišla. To je špatné, pomyslel si. Teplé světlo lampy jí dělalo obzvlášť krásnou.

Ale zdálo se, že ona si nedělá hlavu s tím, že jsou spolu v jedné posteli. Když už z něho nemohla dostat další vzpomínky, řekla: „Není divu, že jsem viděla, co jsem viděla. Setba tvého osudu byla zaseta už dávno; teď se konečně dostává na světlo.“

Zašklebil se. V tu chvíli se jen málo zajímal o mlhavou budoucnost. Byl příliš zaměstnán přemýšlením o tom, co by rád dělal v nejbližší přítomnosti.

„Jsi ještě mladý a tak se o takové věci moc nestaráš,“ řekla Tanilis. Krispos naprázdno polkl; říkal si, jestli dokáže číst myšlenky. Potom si všiml, že se dívá dolů na tenkou pokrývku, která jasně prozrazovala jeho myšlenky. Cítil, že rudne, ale Tanilis se opět usmívala. „Myslím, že tak to má být,“ řekla a zhasla lampu.

Z mnoha důvodů byl zbytek noci jedno z největších školení, jakého se kdy Krispovi v životě dostalo. Každá žena, se kterou byl před Tanilis, vypadala ve srovnání s ní jako dívka. Vlastně to byly dívky, uvědomil si Krispos; v jeho věku

nebo mladší, které si vybral kvůli jejich vzhledu a vztah udržoval tak dlouho, dokud ho to bavilo. Teď zjistil, jak důležité jsou zkušenosti.

Když ráno vyčerpaný přemýšlel o tom, co se stalo, měl pocit, že ho Tanilis vedla jako Iakovitzes koně. Pokud ho tímto způsobem chtěla ještě něco naučit, byl si jistý, že by jí to měl mít za zlé. Trochu se na ni zlobil, ale jeho zloba musela soupeřit s ospalostí a únavou.

Chvilí přemýšlel nad tím, jestli to z její strany bylo pouze dobře naučené umění. Hýbala se a přijímala jeho laskání potichu, bez ohledu na to, co dělal. A přestože všechno, co dělala jemu, bylo víc než příjemné, měl pocit, že to všechno pro ni byla rutina.

Nakonec i ji ovlivnila jeho naléhavost. Sama vzrušená byla mnohem méně neosobní. Když cítil její chvění a slyšel její zrychlený dech, chtěl zapomenout na veškerou předchozí technickou dokonalost.

Divil by se, kdyby to chvění a vzdechy bylo také pouze součástí jejího umění. Zašklebil se, zatímco si zapínal tuniku. Takové umění by bylo nerozeznatelné od reality; bylo by to, jako by se Petronův obraz mohl hýbat a mluvit Sevastokratovým hlasem.

Později, když následoval sluhu do malé jídelny na snídani, si uvědomil, že se bál zbytečně. Pokud ji nedokázal uspokojit, pochyboval, že by znovu dostal příležitost.

Čekala na něho v jídelně, její sebeovládání bylo dokonalé jako vždy. „Věřím, že jsi spal dobře,“ řekla tónem, který by použila každá zdvořilá hostitelka. Než mohl odpovědět, pokračovala: „Dej si na chleba trochu medu. Je jetelový smíchaný s pomerančovým a je velmi dobrý.“

Trochu si nabral a ochutnal. Med byl opravdu dobrý.. Pokusil se — jak nejlépe dovedl mezi příchody a odchody sluhů její domácnosti — zjistit, jak se cítí po předchozí noci. Byla velmi uzavřená. To nevěstilo nic dobrého.

Potom přišel Mavros a Krispos to musel vzdát. Tanilis se mnohem víc zajímala o řeči svého syna, než předtím o Krispovy diskrétní otázky.

Teprve když se Krispos loučil, dala mu aspoň malou naději. „Přiď kdykoliv budeš chtít; nemusíš čekat na formální pozvání.“

„Děkuji, Tanilis, přijdu,“ řekl a pozorně sledoval její tvář. Kdyby viděl nějakou známku zklamání, nikdy by už do jejího domu nevstročil. Ona místo toho přikývla a usmála se.

Donutil se čekat čtyři dny, než se za ní znovu rozjel. Kuchař Evtykhes neměl připraveného nic zvláštního, ale stejně jako Iakovitzův dokázal i z obyčejných věcí udělat specialitu.

Co se stalo později v noci bylo mnohem zajímavější a ani trochu obyčejné. „Příště nečekej tak dlouho,“ řekla Tanilis, když odcházela z jeho pokoje do vlastní ložnice. „Nebo sis myslel, že si tě chci tímhle způsobem ochočit?“

Krispos zavrtěl hlavou a Tanilis odešla, aniž by se ho dál vyptávala. Nebyl si moc jistý, že na její otázku odpověděl podle pravdy; radši nepromluvil, protože nevěřil svému hlasu.

Přesto mu bylo jasné, že by měl přijet znovu a dříve než za čtyři dny. Znamenalo to, že je ochočený? Možná ano, pomyslel si hořce. Byl si jistý, že tak lákavé návnadě by stejně neodolal.

Iakovitzes vzhlédl od své snídaně na Krispa, který přicházel k jeho stolu v Bolkanově výčepu. Zvedl obočí. „Je od tebe hezké, že ses ke mně připojil,“ řekl. „Pouze tyto řídké okolnosti mi umožňují doufat, že si ještě pamatuješ, že pracuješ pro mě.“

Krispos cítil, že rudne. Něco zabručel — nejbezpečnější odpověď, která ho v tu chvíli napadla — a posadil se. Před Iakovitzem nebylo nic v bezpečí. „Ačkoliv bych nerad nějak zasahoval do tvých soukromých záležitostí,“ pokračoval, „obávám se, že ta tvoje záležitost s tou Mavrovou pokojskou, nebo co to je, bude muset skončit.“

Krispos nedokázal před lidmi utajit své časté výlety na Tanilisino sídlo. Tyto návštěvy — a přespávání s nimi spojené — zřejmě podnítily lidskou zvědavost. Aby měl Krispos jistotu, že se tyto úvahy nebudou ubírat špatným — lépe řečeno správným — směrem, podporoval fámy o tom, že má známost s jednou z Tanilisiných sloužících. Teď se tedy opatrně zeptal: „Opravdu? Proč myslíte, můj pane?“

„Protože jsem se konečně s tou zmijí Lexem dohodl na podmínkách smlouvy.“

„Vážně?“ zeptal se Krispos s nepředstíraným překvapením.

„Vážně, dokonce to pro nás dopadlo víc než dobře. Kdybys byl tady, jak bys měl, místo abys někde prozkoumával něčí soukromé partie, nepřipadalo by ti to jako tak náhlý pokrok.“

Krispos sklonil hlavu, když ho jeho pán pokáral. Kyselost Iakovitzova hlasu dělala jeho výtky horšími, než by měli být, ale Krispos věděl, že je to zasloužené. Na druhou stranu cítil i určitou úlevu. Pokud Iakovitzes odjíždí zpátky do Videssosu, měl by jet s ním. Ani Tanilis by nechtěla nic jiného. Těžko by si dokázal představit vhodnější konec jejich poměru.

Iakovitzes pokračoval: „Protože jsi u Mavra častým hostem, buď tak dobrý a dej mu vědět, že odjíždím brzy. Opravdu nevím, proč tě nenechám tady a nevrátím se jenom s ním. Můžeš mi to říct?“

Krispa nejprve nenapadlo, že by si z toho měl dělat starosti. Pokud by ho chtěl Iakovitzes vyhodit, mohl to udělat už dávno. A i kdyby ho opravdu vyhodil, mohl jít zase k Tanilis — mohl vůbec? Krispos trochu vystřízlivěl, když nad tím přemýšlel. Pokud se jeho štěstí změní, mohou se změnit i její vize.

Nakonec usoudil, že by si měl udržet Iakovitzovu přízeň za všech okolností, samozřejmě kromě případu, že by ho jeho pán zase začal tahat do postele. „Na jakých podmínkách jste se nakonec s Lexem dohodli, můj pane?“

„Najednou tě to nějak zajímá,“ odsekl Iakovitzes, ale bylo jasné, že je příliš pyšný na to, čeho dosáhl, aby zůstal zticha.

„Khatrishánci se stáhnou zpátky za řeku Akkilaion do konce příštího roku a tři čtvrtiny náhrady, kterou jim vyplatíme, dostanou přímo odsunutí pastevců. Zbytek dostane chán Gumush. Musel jsem něco zaplatit bokem i Lexovi, aby s tím souhlasil, ale myslím, že to byly dobře investované peníze.“

„Rozumím,“ přikývl Krispos. „Když náhradu škody dostanou místní Khatrishánci, stejně většinu utratí tady v

Opsikionu, takže nakonec se ty peníze císařství vrátí.“

„Možná právě to je důvod, proč si tě nechám přes všechny tvoje nespočetné prohřešky: tvůj selský rozum. Ani Lexo proti této podmínce neprotestoval a to je starý podvodník, který už párkrát Videssos pěkně natáhl. Prostě jsem ho dostal, dostal, dostal.“ Nic nemohlo Iakovitzovi zlepšit náladu víc, než vzpomínka na to, jak přelstil svého protivníka.

„Kdy podepíšete dohodu?“ zeptal se Krispos.

„Už jsme ji podepsali — podepsali a zpečetili. Jednu kopii mám nahoře v pokoji a kam si strčil Lexo tu svoji, to opravdu nevím.“ Iakovitzes vyplil náraz velký pohár vína. Pouze podle mírné nejistoty v chůzi Krispos usoudil, že to nebyl jeho první pohár. Jeho řeč byla přesto dokonale jasná. S kynáčením zamířil ke dveřím a prohodil přes rameno: „Představ si, jdu teď do eparchovy rezidence a hodlám zmalovat tomu Khatrishánci ksicht za to, jak dlouho jsem tady musel zkejsnout. Chceš se přidat?“

„Jste si jistý, že je moudré, můj pane?“ řekl Krispos, místo aby se ho zeptal, jestli úplně ztratil rozum. Kdyby Iakovitzes Lexa pořádně naštvál — a jestli by to někdo dokázal, tak on určitě — co by mu zabránilo vtom, aby svoji zpečetěnou kopii roztrhal a ještě vyhlásil Videssosu válku, kterou Petronas rozhodně nechtěl, nebo aspoň začal celé vyjednávání od začátku?

Ale Iakovitzes řekl: „Ať se nažere vlastní blbosti.“ Ze dveří skoro vyběhl.

Krispos slyšel rachot a cinkání těžkého povozu, aniž by mu věnoval zvláštní pozornost; byl to prostě jeden ze zvuků, který k životu ve městě patří. Najednou zaslechl, jak někdo vykřikl: „Dávej pozor, ty zatracený ožralo! Uхни —“ To nemohl ignorovat, zvuky přicházely z ulice přímo před hostincem. Po bolestném výkřiku, po kterém následovaly zvuky brždění, vyběhl společně s ostatními návštěvníky hostince ven podívat se, co se stalo.

Povoz byl naložen bloky šedého vápence z jednoho zlomu v kopcích nedaleko Opsikionu a tažený šesti těžkými koňmi. Iakovitzes ležel mezi posledním koněm a pravým kolem povozu. Ještě kousek a povoz by ho rozdrtil.

Krispos rychle vyrazil a odtáhl svého pána stranou. Iakovitzes vykřikl, jakmile s ním pohnul. „Moje noha!“ Chytil se za ni. „Moje noha!“

Bledý vozká začal okamžitě vysvětlovat: „Ten blázen vběhl přímo přede mě. Přimo přede mě. jako bych tam nebyl, a to mám nejtěžší a nejhlasitější vůz ve městě. Přimo přede mě! Jeden kůň na něj musel šlápnout, možná jich bylo víc. Ještě že jsem rychle zabrzdil, jinak jediné, co bys mohl udělat, by bylo utřít dlažbu. Přimo přede mě!“

Pár kolemjdoucích potvrdilo, že Iakovitzes si povozu vůbec nevšiml. „Šel tak,“ řekl jeden, „že by si nevšiml, ani kdyby si pro něj přišel z nebe samotný Phos.“ Několik zbožnějších lidí se přezehnilo slunečním znamením, když zaslechl boží jméno.

Krispos vyhrnul Iakovitzovu tuniku, aby se podíval, jak vypadá jeho zranění. Nepřirozeně ohnutá levá noha mezi kolenem a kotníkem a velká tmavá skvrna, která se na noze objevila, zatímco ji pozoroval, mu řekla všechno, co potřeboval. „Je to zlomené,“ řekl.

„Jasně, že je zlomená, ty stupidní imbecile!“ vykřikl Iakovitzes a bolest a vztek učinily jeho hlas ještě hlasitější a pronikavější než obvykle. „Myslíš, že tě potřebuju k tomu, abys mi to říkal?“ Neobvyklé kletby, které ze sebe chrtil několik dalších minut, potvrdily, že jeho rozum žádné poškození neutrpěl, přestože měl šrám na čele a na jedné tváři pořádnou modřinu. Nakonec se zřejmě vyčerpal natolik, že vykřikl na kolem stojící: „Proč tady všichni stojíte a zíráte jak posraní kretění? Přiveďte někdo léčitele!“

Jeden z místních odběhl pryč. Iakovitzes pokračoval v nadávám; Krispos věřil tomu, že se za celou čtvrt hodinu, než přišel kněz, ani jednou neopakoval. Někteří kolemjdoucí, kteří by normálně již dávno odešli, zůstali, aby ho mohli poslouchat.

„Co se tady stalo?“ zeptal se kněz léčitel, když dorazil na místo nehody.

Několik lidí z hloučku, který se kolem utvořil, začalo knězi — jmenoval se Sabellios — vysvětlovat, co se přihodilo. Ze své pozice na dláždění se do toho netrpělivě vložil Iakovitzes. „Zlomil jsem si svoji mizernou nohu, to je všechno. Proč se nepřestaneš vybavovat a nezačneš léčit?“

„On už je takový, svatý pane,“ zašeptal Krispos Sabelliovi, když se k němu kněz sklonil.

„Málokdo je veselý, když si zlomí nohu,“ prohlásil Sabellios. „Klid, pane, klid,“ obrátil se k Iakovitzovi, který začal opět nadávat na celé kolo, když léčitel položil ruce na jeho zlomenou nohu.

Stejně jako jiní léčitelé, které Krispos viděl, i Sabellios opakoval vyznání víry tak dlouho, až upadl do transu. Potom slova utichla a mezi léčitelovou vůlí a zraněním už nestála žádná bariéra. Krispos s posvátnou úctou sledoval, jak otok kolem zlomené kosti mizí a modročerná skvrna se ztrácí.

Léčitel nakonec přerušil svůj dotek. Utřel si pot z čela do rukávu své ho modrého roucha. „Udělal jsem, co jsem mohl,“ řekl vyčerpaným hlasem, jakým mluvil každý léčitel po skončení léčení. Krispos si všiml úsilí, které musel vynaložit na to, aby zvedl hlavu a podíval se po kruhu zvědavců, kteří jeho a Iakovitze stále obklopovali. „Někdo z vás by měl jít a přivést sem doktora Ordana. Umí rovnat kosti jemněji, než to dokáží já.“

„Rovnat kosti?“ zasykl Iakovitzes mezi zuby. „Tý tu zlomeninu nevyléčíš?“

Sabellios se na něho překvapeně podíval. „Vyléčit — zlomeninu?“

„Proč ne?“ řekl Iakovitzes. „Už mi to jednou dělali ve Videssosu, když jsem spadl z koně na lovu. Nějaký modro-kabátník z Čarodějného kolegia to pro mě udělal — myslím, že se jmenoval Heraklonas.“

„Měl jste obrovské štěstí, že se vás ujal takový mistr, vzácný pane,“ řekl kněz. „Stejně jako většina mých bratří, i já mám moc pouze nad tkáněmi, ne nad kostmi, na které nemám dostatek síly ani vědomostí. Víte, kost je částečně neživá, takže na ni nepůsobí životní síla, kterou nám dává léčitelský dar. Nikdo v Opsikionu — a pravděpodobně v žádném městě kromě Videssosu — nedokáže vyléčit zlomenou kost. Mrzí mě, že vám to musím říct.“

„Co mám tedy dělat?“ houkl na něj Iakovitzes, v tu chvíli byl vztek silnější než bolest.

„Nemějte strach, pane,“ řekl Sabellios. „Ordanes je zkušený ranhojič a já mohu odstranit veškeré komplikace, které vás

během léčení mohou obtěžovat. Za dva nebo tři měsíce budete zase chodit a pokud budete cvičit, až vám sundají dlahy, nebudete ani kulhat.“

„Dva nebo tři měsíce?“ Iakovitzes zakroutil očima jako chycené zvíře. „Jak dlouho bude trvat, než budu moci jezdit na koni?“

Sabellios zvažněl. „Přibližně ještě jednou tak dlouho. Ovládání koně vyžaduje značnou zátěž na nohy jak jistě víte.“

„Dva nebo tři měsíce?“ opakoval nevěřicně Iakovitzes. „Chceš říct, že než se vyléčím, bude zima?“

„Ano, pravděpodobně ano,“ odpověděl Sabellios. „Proč šeptáte?“

„V zimě nejedí žádné loď, je příliš mnoho bouří. Po zemi se také jet nedá — závěje jsou větší než kůň i s jezdcem.“

Iakovitzes mluvil potichu, jakoby sám pro sebe. Najednou se rozkřičel. „Chceš mi tím naznačit, že v téhle mizerné, zavšivené, Phosem zapomenuté díře zůstanu až do jara?“

„Buďte zdraví ve spolek.“ Tlustý a plešatý muž se protlačil davem a zašklebil se na Iakovitze. „Zdá se, že máte dnes dobrou náladu. Nějaká zlomená noha přece nemůže takového muže rozházet.“

„Asi ti nejdřív zlámu krk,“ zařval Iakovitzes. „Ze které jámy tě Skotos vypustí?“

„Jmenuji se Ordanes,“ odpověděl tlouštík klidně — patřil zřejmě k těm výjimečným lidem, které několik dobře mířených Iakovitzových slov nemohlo rozházet. „Tu nohu vám srovnám, pokud chcete — myslím, že ji budete potřebovat celou, abyste si potom mohl obě nohy nacpat do chřtánu.“ Iakovitzes polkl a chtěl mu peprné odpovědět, ale doktor pokračoval: „Budete potřebovat pár silných chlapů, aby ho podrželi. To, co mu budu dělat, se mu vůbec nebude líbit.“

„Jeden jsem já,“ řekl Krispos. „Je to můj pán.“

„To máš štěstí.“ Ordanes ztišil hlas, aby ho Iakovitzes nemohl slyšet. „Nerad to říkám, mladý příteli, ale ty a tvůj pán si tady pěknou chvíli pobudete. Na to si předtím stěžoval, že?“

Krispos přikývl.

„Jestli si jeho člověk, budeš se muset o něj nějakou dobu starat, jako by byl dítě, protože první měsíc nebude moci sám ani vylézt z postele, pokud mu ty kosti mají pořádně srůst. Myslíš, že na to máš? Musím říct, že ti to nijak nezávidím.“

Představa, že bude Iakovitzovi neustále po ruce celý měsíc, byla dost hrozná. Přesto Krispos řekl: „To zvládnou. Vzal mě do služby přímo z ulice, když jsem neměl nic jiného, než to, co jsem měl na sobě. Dlužím mu za to víc než dost; nechťel bych mu to oplatit tím, že uteču ve chvíli, kdy mě opravdu potřebuje.“

„Hmm.“ Ordanovy oči byly začervenale a napůl ztracené v jeho masité tváři, ale velmi bystré. „Zdá se mi, že má lepšího sluhu, než jaký je sám pán, ale do toho mi nic není.“ Doktor se rozhlédl po hloučku přihlížejících. „Tak lidi, nestůjte tady jen tak. Nechtěli byste, aby vám někdo pomohl, kdyby to byla vaše noha? Pomůžete? Ty tam a ty v té v modré tunice.“ Když se muži sklonili, aby drželi Iakovitze během zákroku, uvědomil si Krispos, že jeden z jeho problémů je tím vyřešen. Pokud neodjede z Opsikionu, může znovu vidět Tanilis ... A znovu a znovu, pomyslel si.

Iakovitzes sykal a potom úpěl, když se Ordanes pustil do práce. Přesto měl Krispos co dělat, aby se neusmíval. V duchu se před ním rýsovala vyhlídka na další noci strávené s Tanilis.

6.

Měsíc neustálé péče o Iakovitze byl ještě horší, než Ordanes předvídal. Lékař to přirovnal ke starostem o mimino. Ale mimina jenom brečí. Iakovitzes používal svůj nabroušený jazyk k tomu, aby informoval Krispa ovšem svých požadavcích a o všech jeho nedostacích.

Podle pánova počítání jich měl Krispos spoustu. Iakovitzes ho obviňoval z toho, že voda v lázni je příliš studená nebo příliš horká, stěžoval si, když mu Bolkanova kuchyně připravila jídlo, které považoval za nevhodné, když nočník nestál na správném místě nebo když ho bolela zraněná noha, což bylo skoro pořád.

Co se nočníku týče, Krispos měl občas chuť ho omlátit Iakovitzovi o hlavu. Přesto to byla jediná Iakovitzova přednost oproti miminu: Krispos nemusel neustále měnit povlečení. Protože v tom období pocíťoval Krispos jen málo radostí, spokojil se i s takovou drobností.

Jednoho odpoledne asi tři týdny po nehodě zaklepal někdo na dveře Iakovitzova pokoje. Krispos vyskočil. Na návštěvu k Iakovitzovi skoro nikdo nepřicházel. Otevřel dveře s rukou připravenou na noži. Ocítl se tváří v tvář pěknému mladíkovi, který se na něho zíral s podobným podezřením.

„To je v pořádku, Krispe, to je Graptos,“ zavolal Iakovitzes ze své postele. „Vlastně, Krispe, mám pro tebe dobrou zprávu. Můžeš si vzít na zbytek dne volno. Uvidíme se ráno.“

„Můj pane?“ zeptal se Krispos pochybovačně. „To pro mě zařídil Bolkanes,“ ujistil ho Iakovitzes. „Když jsem upoutaný na lůžko, tak si tam můžu dělat, co chci, jestli mi rozumíš. A protože ty jsi v některých věcech tak neuvěřitelně tvrdohlavý...“

Krispos na víc nečekal. Zavřel za sebou dveře a pospíchal do stáji. Když si bude Iakovitzes užívat, on může taky. Do západu slunce zbývala ještě hodina, když dojel na Tanilisino sídlo.

Musel chvíli čekat, než ji uviděl; řešila spor mezi dvěma farmáři, kteří žili na její půdě. Ani jeden z nich nevypadal nespokojeně, když odcházeli. Krispa to nepřekvapilo; Tanilis měla smyslu pro spravedlnost víc než dost.

Usmála se, když Naues uvedl Krispa do její pracovny. „Říkala jsem si, jestli tě po nehodě tvého pána ještě uvidím,“ řekla. Před sluhou svůj hlas dokonale kontrolovala.

„Měl jsem stejný pocit.“ Také Krispos zůstal formální. Byl si jistý, že Tanilis pochopí všechny dvojsmysly, které do svých slov vloží, včetně těch, kterých si sám nevšimne. Pokračoval: „Vznešený Iakovitzes má v poslední době lepší náladu.“ Vysvětlil jí, kdo se o jeho pána stará a jakým způsobem.

Naues si odfrkl, Tanilis přeběhl po tváři krátký úsměv. Nahlas řekla: „Jsi zde vítán bez ohledu na okolnosti. Mavros se vrátí na věčen, ale potom zase odjede. Teď, když ví, že odjede nejdříve na jaře, věnuje veškerou svou pozornost jediné

dívce, protože je mu jasné, že ten vztah nepřežije jeho odjezd.“

Takový chladný a vypočítavý přístup ukazoval spíš na Tanilis než na Mavra; na chvíli se Krispovi zdálo, že slyší vlastního otce v době, kdy myslel pouze na Zoranne. Doufal, že Mavros je dost chytrý, aby si uvědomil, že jeho matka je ještě chytřejší.

„Naue, čeká tam ještě někdo, kdo mě potřebuje?“ zeptala se Tanilis. Když sluha zavrtěl hlavou, řekla mu: „Běž a upozorni Evtykha, že Krispos zůstane na večeři a že doufám, že se objeví i můj syn.“

Mavros přijel. Když zjistil, že Krispos je u nich na návštěvě, uráčil se zůstat na večeři. „Jak ses dokázal utrhnout?“

zeptal se. „Myslel jsem, že tě Iakovitzes potřebuje neustále.“ Krispos mu vysvětlil situaci. Mavros se rozesmál. „Ten má ale štěstí! To se musí cítit lépe, ne?“

„Ano, ale ještě stále není v pořádku. A protože můžou každý den začít podzimní deště, dopadne to, jak se obával. Nebude moct jet do Videssosu dříve než na jaře. Zatím nemůže ani chodit, natož sám jet na koni.“

„To je špatné,“ řekl Mavros smutně. „Už pár týdnů jsem připraven vyrazit a teď musím čekat několik měsíců. Tak dlouho.“ S povzdechem se napil vína.

Tanilis řekla: „Buď rád, že jsi tak mladý, že ti několik měsíců připadá jako dlouhá doba. Mně připadá příští jaro jako pozití.“

„Mně tedy ne,“ odpověděl Mavros. Krispos se přikláněl spíše k Mavrovi; ve dvaceti dvou letech mu připadal život příliš pomalý, aby ho uspokojil. Teď ale pochopil, že i pomalost může mít své výhody. Proto řekl: „Slyšel jsem, že máš nějakou dívku. Tak to ber tak, že s ní můžeš strávit o to víc času.“

„Přál bych si, aby to bylo tak jednoduché,“ řekl Mavros, „jenže když jsem s ní, tak mi to připadá, že čas utíká hrozně rychle a nikdy ho není dost. Což mi připomíná —“ Dopil víno, vstal a naznačil úklonu své matce i Krispovi. „Slíbil jsem jí, že se sejdeme, než vyjde měsíc.“ Rychle opustil jídelnu.

„Můj ubohý, poblázněný syn,“ řekla Tanilis suše. „Už neviděl svou milou, ach, několik hodin. Myslím, že bych měla žálit, ale místo toho se musím smát.“

Krispos zamyšleně jedl jeden z Evtykhových citrónových koláčků. Tanilis neřekla nic, co by už nevěděl; její pragmatický přístup byl na hony vzdálený Mavrovu nadšenému zamilování. Přesto by si Krispos nepřál tak upřímnou milenkou.

Bez ohledu na to, co říkala u večeře, za ním v noci opět přišla. Pokud to, co spolu dělali, pokládala ze nevhodné, dokázala to výborně skrývat. Později v noci, když leželi vedle sebe, se Krispos opřel o loket a podíval se na ni. „Proč já?“ zeptal se. Tanilis se na něho zvědavě podívala. „Proč já?“ zopakoval Krispos. „S tím, jaká jsi a co všechno máš, si můžeš vybrat kteréhokoliv muže v okruhu sta mil od Opsikionu a ten rád přiběhne. Tak proč sis vybrala zrovna mě?“

„Protože se mi líbíš, jsi mladý a silný. Protože když jsem tě uviděla, nemohla jsem odolat.“

Taková slova si Krispos přál slyšet. Ale zdálo se mu, že její odpověď je nějaká mdlá, jako by říkala, co chtěl slyšet.

Přestože jí chtěl věřit, nedokázal to. Řekl: „Našla bys tucet takových, kteří mě už na pohled předčí ve všem, co jsi řekla — a stovky nebo tisíce podobných. Neudělala jsi to, proto si myslím, žeš mi stále neodpověděla.“

Posadila se na posteli. Krispos měl pocit, že teď ho poprvé brala vážně pouze kvůli němu samotnému a ne jako jedno kolečko ve složitém mechanismu osudu, do kterého mohla nahlížet. Po krátké pauze pomalu řekla: „Protože si nevybíráš ty nejlehčí odpovědi, ale hledáš, co za tím vším vězí. Takový přístup je výjimečný v každém věku, tím spíš ve tvém.“

Teď cítil, že už se dotkla pravdy, ale neřekla mu ji celou. „Proč ještě?“ zeptal se znovu.

Na chvíli si pomyslel, jestli jeho snaha dozvědět se pravdu ji nerozzlobí, ale brzy zjistil, že ne. Naopak měl pocit, že o něm začíná mít lepší mínění; když odpověděla, její hlas byl velmi vážný, jako u někoho, kdo domlouvá velký obchod.

„Nebudu předstírat, že moc obsažená v tomhle —“ ukázala na zlatou minci na jeho krku, „mě nepřitahuje. Tady v Opsikionu a okolí jsem už dosáhla všeho, v co jsem vůbec mohla doufat. Abych dostala svého syna do Videssosu ve spojení s někým, kdo by mohl být ... tím, čím by mohl být, jsem schopná udělat téměř cokoli. Ale pouze téměř. Můžeš si myslet, že jsem necitlivá, vypočítavá a vychytralá, jestli chceš, ale nemysli si, že jsem obyčejná děvka.“ Její hlas už nezněl obchodnický, ale velmi nebezpečně.

Krispos pouze přikývl. Stejně jako u Iakovitze, jeho hlavní taktikou bylo nenechat se za žádnou cenu zastrašit. „A dál?“ zeptal se.

Jediná lampa v pokoji vrhala na její obličej stíny, takže jakákoliv změna jejího výrazu byla zdůrazněna hrou světla a stínu. Proto si Krispos všiml, že chce změnit téma. „Dál,“ řekla, „nezajímají mě muži, kteří mě chtějí dostat do postele kvůli mému majetku a ne kvůli mně; ani ti, kteří se mnou chtějí chlubit, jako bych byla pes; ani ti, kteří se zajímají pouze o mé tělo a nevadilo by jim, ani kdybych měla v hlavě napěchovanou slámu. Myslíš, že patříš do některé z těch skupin?“

„Ne,“ odpověděl Krispos. „Ale když se to tak vezme, nepatříš ty do té první skupiny, myslím ve vztahu ke mně?“

Tanilis na něho zírala. „Jak se odvažuješ —“ Musel obdivovat, jak rychle se dokázala ovládnout. Po chvíli se začala smát. „Dostal jsi mě, Krispe, chytil jsi mě na má vlastní slova. Ale už jsme se dohodli. Přesto musím říct, že naše dohoda teď vypadá jinak než předtím.“ Možná pro tebe, pomyslel si Krispos. Tanilis pokračovala: „Poslední důvod, proč jsem si tě vybrala, Krispe, je to, že se učíš rychle, jak jsem hned zjistila. Jedna z věcí, které ještě musíš vědět, je, že někdy máš příliš mnoho otázek.“

Natáhla ruku a stáhla ho dolů k sobě. Přestože se rád nechal poučit, byl si jistý, že mít mnoho otázek není na závadu.

Najít správný způsob a čas, kdy se zeptat, to bylo něco jiného, v tom s ní musel souhlasit. Ale to nebyl tenhle případ, stačil si ještě pomyslet, než ho všechny myšlenky opustily.

Když se ráno probudil, na střechu bubnoval déšť. Znal ten zvuk dobře, přestože byl zvyklý na měkké zvuky kapek na slaměné střeše víc než na rachot deště na hliněných taškách. Doufal, že Tanilisini poddaní už skončili se sklízni, potom se musel sám pro sebe zasmát: teď už skončili určitě, ať chtěli, nebo ne.

Tanilis, jak bylo jejím zvykem, odešla z jeho pokoje v noci. Někdy se vzbudil, když vstávala z postele, většinou ale ne, stejně jako minulou noc. Napadlo ho, ne poprvé, jestli její služebnictvo ví o tom, že jsou milenci. Pokud ano, nedávali to nijak najevo. Už u Iakovitzes se naučil, že být diskrétní je považováno za jednu z povinností dobrého sluhy. Tanilis určitě špatné sluhy netolerovala.

Napadlo ho také, jestli o tom ví Mavros. O tom pochyboval. Mavros měl hodně dobrých vlastností a určitě až vyroste, jich bude ještě víc, ale Krispos si nedokázal představit, že by to zahrnovalo i diskrétnost.

S vlasy perfektně upravenými, jako by se jich nikdy nedotýkal, na něho Tanilis čekala v malé jídelně. „Obávám se, že cesta do Opsikionu bude hodně mokrá,“ řekla a ukázala mu rukou, že si má sednout do křesla naproti ní. Pokrčil rameny. „Už jsem párkrát zmokl.“ „Pořádný talíř vařeného šunky tě na cestě aspoň zahřeje, když už musíš zmoknout.“

„Má paní je ve všem štědrá,“ řekl Krispos. V očích se jí zablesklo, když se na ni podíval.

Cesta na sever se už začínala měnit v bláto. Krispos se nesnažil pospíchat. Pokud Iakovitzes nedokáže pochopit, proč přijede do města pozdě, má smůlu.

Krispos si pověsil mokrý kabát v hale Bolkanova hostince a v mokrých botách vyběhl po schodech nahoru podívat se, jak se jeho pánu daří. To, co našel v Iakovitzově pokoji, ho nepříjemně překvapilo; jeho pán byl na nohou a zkoušel s pomocí dvou holí belhat po pokoji. Jediná známka Graptovy přítomnosti byl lehký závan vůně.

„Podívej se. co dokážu!“ řekl Iakovitzes, pro jednou tak potěšen sám sebou, že nic nepředstíral.

„Vidím“ odpověděl Krispos krátce. „Byl byste teď tak laskav a vrátil se do postele, kam patříte? Kdybyste byl kůň, vzácný pane —“ Naučil se používat titul jako výčitku. „— museli by vás kvůli zlomené noze utrčit. Pokud si ji zlomíte znovu, protože jste neposlechl lékaře, myslíte, že si zasloužíte něco jiného? Ordanes vám řekl, že máte zůstat ležet ještě aspoň dva týdny.“

„Ten mizera Ordanes,“ odpověděl Iakovitzes. „Je to možná mizera, ale tomuhle určitě rozumí lépe než vy.“

Iakovitzes si odfrkl. „To pochybuju.“

Krispos pokračoval vážnějším hlasem. „Nemohu vám samozřejmě dávat rozkazy, můj pane, ale chtěl bych se vás zeptat, jestli byste trápil některého z vašich koní, jako trápíte sám sebe. Nemáte pro to žádný důvod; teď, když začaly deště, stejně nemůžeme nikam jet.“

„Mmmm,“ zabručel Iakovitzes. Ten zvuk byl hodně vzdálen jakékoliv formě souhlasu, ale Krispos věděl, že dosáhl svého.

Iakovitzes pokračoval v léčení. Postupně, na Ordanova doporučení, se začal pohybovat s pomocí dvou holí, které dělaly takový rámus, že si hosté ve výčepu začali Bolkanovi stěžovat. Protože hostinský na svém zraněném hostu dobře vydělával, jeho uši byly k jejich stížnostem hluché.

V době, kdy se Iakovitzes pohyboval už po celém hostinci, bylo jasné, že kvůli deštům se nikam nedostane. Mimo větší města bylo v císařství jen málo dlážděných cest, protože prach byl šetrnější ke koňským kopytům. Cena za tyto ohledy byla několik týdnů neprůjezdného bahna každé jaro a podzim. Iakovitzes nadával každý šedivý a mokrý den, což znamená, že nadával opravdu hodně.

Krispos se ho pokusil trochu pokárat. „Děšť představuje požehnání pro farmáře, můj pane, a bez farmářů bychom všichni trpěli hladu.“ Sotva to vyslovil, uvědomil si, že to jsou slova jeho otce.

„Jestli máš tak strašně rád farmaření, proč si nezůstal v té své díře, odkud jsi přišel?“ zavrčel Iakovitzes. Krispos se jeho názor nepokoušel změnit; snažit se Iakovitzes zastavit, když se rozhodl nadávat, bylo jako pokoušet se nacpat měsíc do pytle. Jeho špatná nálada se zdála být vytrvalá stejně jako měsíční fáze.

Brzy začal Krispos na dešť nadávat také. Jak byl Iakovitzes stále víc schopen postarat se sám o sebe, měl Krispos čím dál víc volného času. Chtěl strávit co nejvíce času s Tanilis, jednak kvůli své nepřestávající zálibě v jejím těle, jednak stále víc kvůli zkoumání všech náležitostí jejich zvláštní smlouvy. V dešti nebyla cesta do jejího sídla tak jednoduchá. Proto byl velmi potěšen, když mu jednoho studeného dne, kdy se dešť už začal míchat se sněhem, řekla: „Myslím, že už se brzy přesunu na zimu do Opsikionu. Mám tam dům, nedaleko od chrámu, jak víš.“

„Nezapomněl jsem,“ přisvědčil Krispos. Tu noc v soukromí pokoje pro hosty řekl: „Doufám, že tě budu moci ve městě vidat častěji. Tohle hrozné počasí —“

Tanilis přikývla. „Předpokládám, že budeš.“

„Rozhodla ses —“ Krispos se zarazil, ale potom pokračoval: „Rozhodla ses přestěhovat se do Opsikionu i kvůli mně?“ Její smích byl natolik dobrosrdečný, že přestože se trochu zarazil, neurazil se. „Moc si o sobě nemysli, můj — vlastně, když ti řeknu můj drahý, nebudeš si o sobě moc myslet? V každém případě, stěhuji se do Opsikionu každý rok touhle dobou. Kdyby se něco důležitého stalo, nemusela bych to zjistit několik týdnů, kdybych tady zůstala.“

„Aha.“ Krispos se na chvíli zamyslel. „Nemůžeš zůstat tady a vidět, co potřebuješ?“

„Dar vidění přichází sám od sebe, ne kdy já chci,“ řekla Tanilis. „Kromě toho chci taky občas vidět nové tváře. Navíc, kdybych se modlila v místní kapli, místo abych na den svatého Abdaa jela do Opsikionu, nikdy bych se s tebou nesetkala. A ty bys navždy zůstal sluhou.“

Krispos si vzpomněl na Iakovitzův výsměch a řekl: „Je to jednodušší život, než jaký jsem vedl předtím, než jsem přišel do města.“ Také si pomyslel, trochu našťavaně, že by možná dopadl stejně, i kdyby Tanilis nepotkal. To si ale nechal pro sebe. Místo toho řekl: „Až se budeš stěhovat do Opsikionu, měla bys s sebou vzít tu pěknou malou pokojskou — Phronia se jmenuje, ne?“

„Cože? A proč?“ Tanilisin tvář byla v tu chvíli dokonale bez výrazu.

Krispos odpověděl rychle, protože věděl, že je na tenkém ledě. „Protože jsem rozšířil fámu, že právě ona je důvodem, proč jezdím do tvého domu. Pokud bude také v Opsikionu, budu mít lepší výmluvu pro další návštěvy.“

„Dobrá, když to říkáš takhle, pojede se mnou.“ Tanilisin pohled připomínal Krispovi sokola pozorujícího z výšky králíka na poli. „Ale neradila bych ti tu historku využít k tomu, že se s Phronií opravdu začneš stýkat. To bych ti opravdu

neradila.“

Krispovi přejel mráz po zádech, přestože ho Phronia nepřitahovala o nic víc než pěkná dívka každého mladého muže. V tomto směru měl čisté svědomí, takže ho mrazení za chvíli přešlo. Přesto ho zaujal způsob, jakým Tanilis uvažovala: jeho by vůbec nenapadlo maskovat jednu lež druhou, zatímco Tanilis ta možnost napadla ihned. To znamenalo, že už se s tím setkala, a z toho plynulo, že někteří lidé takové složité úskoky používají. Zase něco, co bych se měl naučit, pomyslel si Krispos s tichým povzdechem. „Kvůli čemu to bylo?“ zeptala se ho Tanilis. Krispos si přál, aby nebyla tak ostražitá, ale odpověděl: „Jenom jsem si říkal, že jsi mě naučila spoustu věcí.“

„To jsem také měla v úmyslu. Pokud máš být víc než jen sluha, musíš toho také mnohem víc umět a vědět.“

Krispos přikývl ještě předtím, než mu došlo, co všechno její slova znamenají. Potom ho napadlo, jestli ho v souvislosti s Phronií nevarovala jen proto, aby mu ukázala, jak funguje dvojité lež. Chtěl se jí na to zeptat, ale rozmyslel si to. Tak to přeci nemohlo být. Smutně se usmál. Ať dělala cokoli, neustále ho učila, aby nevěřil prvnímu dojmu... ani druhému... ani třetímu.... Takhle by člověk vlastně nemohl nic považovat za jisté, říkal si.

Vzpomněl si na Iakovitze a Lexa, jak se spolu nekonečně dohadovali, která z pravd, které prosazovali, je pravdivější. Aby byl úspěšný ve městě Videssosu, bude potřebovat každou Tanilisinu lekci.

Protože Opsikion ležel u Moře námořníků, předpokládal Krispos, že zima tady bude poměrně mírná. Bohužel zimní větry nepřicházely od moře, ale od severu a západu; z míst, kde vyrůstal. Přesto z nich neměl žádnou radost.

Dokonce i moře zamrzlo a led byl i několik mil od pobřeží dost silný, aby unesl pěšího muže. Pro obyvatele Opsikionu to byla velmi tvrdá zima. Pro Krispa to byla hrozná představa; už viděl zamrzlé řeky a jezera, ale zamrzlé moře ho přimělo přemýšlet nad tím, jestli heretická myšlenka Rovnováhy je opravdu tak nesmyslná. Celý kraj vypadal, jako by se část Skotova ledového pekla ocitla na zemi.

Místní lidé si však s počasím hlavu moc nelámali. Vyprávěli historky z roku, kdy bouře přihnala z Agderu nebo z Halogalandu obrovský ledovec, který rozbil polovinu přístavu, než se zastavil o ochranná mola a vlnolamy. A eparcha Sisinnios poslal ozbrojené hlídky na sever od města.

„Co tam budete hledat, démony?“ zeptal se Krispos, když jednou ráno viděl takovou hlídku vycházet z města.

Nervózně se zasmál. Pokud zmrzlé moře vypadalo jako Skotovo království, měli by tam být i démoni.

Velitel hlídky se také zasmál. Myslel si, že si Krispos dělá legraci. „Horší než démony,“ řekl a chvíli počkal, než zneklidněnému Krispovi odpověděl: „Khatrishánci.“

„V tomhle počasí?“ Krispos měl na hlavě naraženou beranici z veverčích kožešin a ústa a nos mu zakrývala tlustí vlněná šála. Ten malý kousek odhalené kůže mezi nimi už dávno necítil.

Velitel hlídky byl oblečený podobně. Jeho dech se měnil v oblaka páry. „Vezmi si kopí a pojď s námi,“ řekl Krispovi.

„Ty jsi tady s tím chlápem z hlavního města, že jo? Aspoň mu budeš moci říct, co se venku děje.“

„Proč ne?“ Krispos si rychle došel do zbrojnice pro kopí a bíle pomalovaný štít. Brzy už šel po zamrzlém pobřeží společně s ostatními. Led byl mnohem tvrdší, než čekal, a celé moře vypadalo, jako by zmrzlo v jediném okamžiku.

„Dávej si pozor, abys vždycky viděl alespoň dva další muže,“ řekl Krispovi velitel hlídky, který se jmenoval Saborios.

„Sám by ses tu určitě ztratil. A když jsi už teď uprostřed ledového pekla, kde by potom měla skončit tvoje duše?“

Krispos si s úlevou oddechl, protože zjistil, že není sám, kdo má kacířské myšlenky.

Hlídky se věnovala svému poslání, ale zřejmě to nikdo nepřeháněl. Zbývalo dost času na hrubé žertování a vzájemné popichování. Krispos šel uprostřed ostatních. Protože neznal terén ani nebezpečí, která tady hrozila, musel jim stačit.

„Ještě že nesněží,“ řekl jeden z členů hlídky. „Kdyby sněžilo, může kolem nás projít khatrishánská armáda a my si ničeho nevšimneme.“

„Myslím, že bychom si toho všimli po návratu domů,“ odpověděl mu jiný. Jeho kolega se zasmál.

Krispovi připadalo všechno stejné; obloha, zmrzlé moře i pevnina měly stejné odstíny bílé a šedé. Cokoli barevného by bylo vidět na několik mil. Nikdy by ho ale nenapadlo, jak dokonale může s touto krajinou splynout pašerák.

Kdyby o něj téměř nezakopl muž po Krispově levici, nikdy by ho zřejmě neobjevili. Přesto kdyby zůstal klidně ležet, možná by jejich pozornosti unikl; měl na sobě kožich z bílé lišky a na dvacet kroků byl dokonale neviditelný. Jenže ztratil hlavu a snažil se utéct. Na kluzkém ledě ale nebyl příliš rychlý, takže ho za chvíli dostihli.

Saborios natáhl ruku ke Khatrishánci, který v maskování zašel tak daleko, že si zabítil i obličej a vousy. „Doufám, že jste si nezapomněl vzít si s sebou vaši dovozní licenci. Nebo snad ano?“ zeptal se velitel hlídky přívětivě. Khatrishánc stál a s mrzutým výrazem mlčel. „Ano?“ řekl Saborios, skoro jako by byl doopravdy překvapen. „V tom případě vás budu muset požádat o vaše zboží.“

Pašerák sáhl pod kožich a vytáhl kožený pytlík.

Velitel hlídky ho otevřel. „Jantar, že ano? Velmi pěkný. Dal jsi mi všechno? Jak víš, trest za dovoz zboží bez licence je konfiskace.“

„Je to všechno, sakra,“ řekl Khatrishánc nevrle.

„Dobrá.“ Saborios přikývl. „V tom případě ti určitě nebude vadit, pokud tě Domentzios a Bonosos svléknou a prohledají. Pokud zjistí, že jsi mluvil pravdu, vrátí ti potom šaty.“

Krispos se ve svých kožešinách otřásl. Přemýšlel, jak dlouho může nahý muž vydržet takový mráz. Určitě ne dost dlouho na to, aby se odsud dokázal dostat. Viděl, že pašerák došel ke stejnému, pro něho neradostnému závěru. Proto vytáhl z každé boty další váček. Velitel je oba potěžkal a potom pokynul oběma mužům, které předtím jmenoval. Ti už drželi Khatrishánc za kožich, když vykřikl: „Počkejte!“

Muži se podívali na svého velitele, kteří přikývl. Pašerák si sundal svoji kožešinovou čepici. „Budu k tomu potřebovat nůž,“ řekl. Saborios opět přikývl. Pašerák rozpáral podšívku a vytáhl ještě jeden kožený váček. Potom schoval nůž.

„Teď mě můžete prohledat.“

Prohledali ho důkladně, ale nic nenašli. Když se třesoucí a s kletbami oblékal, Saborios poznamenal: „Ten poslední

bychom asi nenašli.“

„To jsem si taky říkal,“ odpověděl pašerák s drkotáním zubů. „Pak jsem si zase řekl, že byste ho najít mohli.“

„Rozumné,“ řekl Saborios. „Tak jo, vemte ho mezi sebe. Myslím, že dneska už máme vyděláno.“

„Co s ním uděláte?“ zeptal se Krispos, když se hlídka obrátila zpátky k Opsikionu.

„Necháme ho vyplatit,“ odpověděl Saborios. „Nic jiného udělat nemůžeme, když pašoval jantar. Gumush za něho zaplatí, neměj strach.“ Protože Krispos pořád vypadal nechápavě, Saborios pokračoval: „V Khatrishu platí na jantar královský monopol. Chán se chce velmi často vyhnout placení cla, to je všechno. Tentokrát se mu to nepodařilo, takže zboží je naše zadarmo.“

„Propašuje toho tolik, aby se mu to vyplatilo?“

„To je chytrá otázka — myslel jsem, že jsi Iakovitzův sluha a ne jeho účetní. Jediné, co ti na to můžu říct, je, že si to musí myslet, jinak by to nedělal. Tentokrát mu to ale nevyšlo.“ Saboriovy oči, v podstatě jediná viditelná část jeho obličeje, vyjadřovaly spokojenost.

Iakovitzes se netajil svou škodolibou radostí, když mu večer Krispos historku vyprávěl. Seděli blíž než obvykle u krbu v Bolkanově hostinci; Krispos měl před sebou pohár se svařeným vínem. Vděčně se usmál, když mu ho jedna z obsluhujících děvčat dolila. Iakovitzes řekl: „Gumush dostane co proto. Nic mi neudělá takovou radost, jako když vidím, že zloděj musí zaplatit za svou zlodějnou.“

„Nezvýší prostě později ceny, aby se mu to vrátilo?“ zeptal se Krispos. „Myslím běžné ceny na trhu.“

„Asi ano,“ přikývl Iakovitzes. „Ale co je mi po tom? Nezajímá mě jantar. A bez ohledu na to, kolik na tom vydělá, na světě není tolik zlata, aby dokázal zapomenout na to, jak se ztrapnil.“ Cizí neúspěch dokázal Iakovitzovi spolehlivě zlepšit náladu.

Když to o pár dní později vyprávěl Tanilis, skoro se rozzuřila. „Ten jantar byl pro mě; mám s Gumushem takovou dohodu,“ řekla. „Mám na tom čtyřicet procent zisk, což je pro něho stále výhodné, protože clo je padesát procent. Zaplatila jsem mu polovinu peněz dopředu. Myslíš, že mi je vrátí, až vyplatí svého kurýra?“ Její hořký úsměv mu řekl, že to není příliš pravděpodobné.

„Ale ...“ Krispos svraštil čelo. „Autokrat potřebuje celní poplatky, aby mohl platit vojáky a spravování silnic a —“

„A prostitutky, drahá vína a cetky,“ dokončila Tanilis za něj; zdálo se, že na Anthima má stejný názor jako Pyrrhos.

„Ale i kdyby to bylo, jak říkáš, i já potřebuji peníze. Proč bych měla za jantar platit dvakrát tolik, než je nutné, aby na tom vydělala hrstka bohatých lidí ve Videssosu, kteří pro mě nic neudělají?“

„Nic?“ zeptal se Krispos. „Myslím, že bych sem se svým pánem nepřišel, kdyby se pánové ve Videssosu nestarali o hranici s Khatrishem. Nebo jsi taková královna, že by tví poddaní dokázali s nájezdníky bojovat sami?“ Vzpomínka na Kubratovi odvádějící ho i s rodinou do Kubratu se mu vybavila tak živě, jako by se to stalo včera.

Tanilis se zamračila. „Ne, nejsem královna; na tom, co říkáš, je trochu pravdy. Ale Autokrat a Sevastokrat se pro mír s Khatrishem rozhodli ze svých vlastních důvodů.“

Když si vzpomněl na Petronovy ambice v Makuranu, musel jí dát za pravdu. Přesto řekl: „Ale na výsledku to nic nemění. To znamená, že bys za to měla platit.“ On a ostatní vesničané byli ochotni zaplatit cokoliv, jen aby zabránili další invazi z Kubratu. Z vesnice odešel jen proto, že požadavky císařství šly mnohem dál, ale všichni ostatní tam zůstali a platí stále.

„Máš pravdu,“ řekla Tanilis. „Musím přiznat, že jsem loajální především vůči svým vlastním lidem, teprve potom Videsánskému císařství. Myslím, že stejně je to s většinou šlechticů, vlastně skoro se všemi, kteří nežijí přímo ve Videssosu. Nám se zdá, že císařství spíše usiluje o omezení naší moci než o její ochranu. Takže se vyhýbáme požadavkům z hlavního města, jak to jenom jde.“

Čím víc mluvil Krispos s Tanilis, tím úplnější byl jeho obraz světa. Kdysi ve vesnici si představoval šlechtu jako agenty císařství a děkoval Phosovi, že svobodní majitelé půdy, mezi kterými žil, nad sebou neměli žádného takového pána. Teď mu Tanilis nepřipadala jako spojenec centrální vlády, ale spíš jako její rival. Zároveň nebyla velkým přítelem svých poddaných: prostě je chtěla ovládat místo císaře.

Krispos se snažil představit si, jak to asi vypadá z Petronovy perspektivy. Možná se ho jednoho dne zeptá — nakonec, už se s ním jednou setkal. Trochu se usmál, pobaven svou vlastní troufalostí.

„Co si připadá tak veselé?“ zeptala se ho Tanilis.

Krispos zrudnul. Občas, když byl s Tanilis, si připadal jako svitek, který ona může jednoduše rozvinout a číst si v něm. Naštvaný na sebe, že byl tak otevřený, a jistý si tím, že by nedokázal lhát tak, aby nic nepoznala, jí to vysvětlil.

Vzala ho vážně. Vždycky ho brala vážně, to jí musel nechat. Byl si jistý, že jí často musel připadat mladý a nezkušený, ale nikdy jeho názory nezesměšňovala, přestože mu dávala najevo, že je nesdílí. Úcta, kterou k ní cítil, a přitažlivost jejího těla způsobily, že s ní chtěl být neustále, v posteli nebo mimo ní. Říkal si, jestli takhle začíná láska.

Ta myšlenka ho tak zaskočila, že přeslechl její odpověď. Všimla si toho, proto ji zopakovala: „Pokud by ti to Petronas řekl, myslím, že by ses hodně přiučil. Regent, který si dokáže udržet moc, i když nový vládce dospěje — ještě tak, že to Autokratovi příliš nevádí — je muž, se kterým se musí počítat.“

„Taky si myslím.“ Krispos věděl, že jeho odpověď byla značně abstraktní a doufal, že Tanilis nepřijde na to proč. Láska k ní by mu pouze zkomplikovala život; tím spíš, že ona ho nemilovala.

Zprávy se do Opsikionu v průběhu zimy dostávaly velmi pomalu a se značným zpožděním. Krispos se dozvěděl o smrti chána Omurtaga až o několik týdnů později: vládcem Kubratu se stal jeho syn Malomir. V Thatagushi, severovýchodně od Khatrishe, vyplenila skupina halogajských jezdců pod vedením náčelníka, který si říkal Harvas Černý plášť, celou řadu měst a rozdrtila armádu, která se jí postavila. Někteří šlechtici se okamžitě spojili s Halogai proti chánovi. Král králů Makuranu poslal do Videssosu mírové poselstvo. Petronas ho poslal zpátky.

„Náš velkokorýs a milosrdný pán mi dosvědčí, že jsem tady pro Petrona udělal přesně to, co ode mě chtěl,“ prohlásil

Iakovitzes, když se novinky dozvěděl. „A co on s tím udělá?“ V jeho smíchu zněla určitá škodolibost. „Vsadil bych se, že takhle si to nepředstavoval.“

„Ne?“ Krispos opatrně pomohl svému pánovi vstát ze židle. Šlechtic už dokázal s pomocí hole chodit, ale stále zřetelně kulhal; jeho levé lýtko bylo jenom poloviční ve srovnání s pravým. Krispos opatrně pokračoval. „Sevastokrat mi vždycky připadal jako muž, který většinou dostane, co chce.“ „To máš pravdu. Už můžu sám, díky.“ Iakovitzes zasyčel, když přenesl váhu na zraněnou nohu. Ordanes mu předepsal sérii posilovacích cvičení. Iakovitzes pokaždé nadával, když měl začít, ale zatím je ani jednou nevynechal.

Udělal několik kroků směrem ke schodišti, které vedlo do jeho pokoje, pak pokračoval: „Jenže Petronas chce dobýt Makuran a to se mu nepodaří. Nedokázal to ani Stavrakios Veliký v době, kdy císařství hraničilo až na severu s Halo-galandem. Myslím, že makuranský Král králů zase sní o tom, že jednou bude uctívát ty své Čtyři Proroky ve videsánském Nejvyšším chrámu, ale jeho šance na úspěch jsou přibližně stejné. V každém případě, když se Petronovi podaří zabrat kus Vaspurakanu, bude to stát za to. Těži se tam kovy a je tam dost lidí, které můžeme použít, přestože to jsou heretici.“

Strážce, kterému právě skončila služba, otevřel dveře do Bolkanova výčepu. Přestože za sebou dveře okamžitě přibouchl, Krispos i Iakovitzes se otřáslí, když je ovanul ledový vzduch zvenčí. Zůstal stát v hale a oprašoval si z oblečení a z vousů sněh.

„Hrozné počasí,“ řekl Iakovitzes. „Už bych mohl jet na koni, ale k čemu mi to je? S nejvyšší pravděpodobností by se někde na půl cesty ze mě stal kus ledu a to by byla velká škoda. Ty bys asi taky zmrzl.“

„Děkuji vám, že na mě myslíte,“ řekl Krispos mírně. Iakovitzes se na něho překvapeně podíval. „Ten nevinný tón ti docela jde. Zkoušíš to před zrcadlem?“

„Mmm — ne.“ Krispos věděl, že díky častým rozhovorům s Tanilis se hodně zlepšil ve způsobu myšlení a řeči, ale netušil, že si toho všiml ještě někdo jiný.

„Možná je to tím, jak se neustále potloukáš kolem Mavra,“ řekl Iakovitzes. Krispos zamrkal; odhad jeho pána byl dost dobrý na to, aby ho polekal. Iakovitzes pokračoval: „Má už šlechtické způsoby, přestože je tak mladý.“

„Toho jsem si nevšiml,“ řekl Krispos. „Myslím, že to má od své matky.“

„Možná.“ Jako pokaždé, když byla řeč o ženách, zněl Iakovitzův hlas lhostejně. Mezitím došel ke schodům. „Můžu se o tebe opřít?“ Krispos přikývl. Bez ohledu na zimu se Iakovitzes potil, když dorazil nahoru; jeho noha ještě nebyla v pořádku.

Krispos musel jako obvykle vynaložit veškerou snahu, aby mohl odejít. „Po roce se mnou ještě stále nevěříte, že nemám zájem?“ zeptal se.

„Ale věřím,“ řekl Iakovitzes. „Ale neberu to vážně.“ S kulháním se vydal chodbou ke svému pokoji.

Na okénice bubnoval déšť. „To je už druhá bouřka bez sněhu,“ řekla Tanilis. „Už ani v noci nemrzne. Zima se chýlí ke konci.“

„To je pravda,“ řekl Krispos s neutrálním výrazem. Blížící se návrat pěkného počasí pro něho představoval tolik změn, že si nebyl jistý, jestli z toho má mít radost.

Tanilis se posadila na postel a rukou si pročísala vlasy. Toto jednoduché gesto vystavilo Krispovi na odiv její nahé tělo. Tanilis ale pokračovala: „Až deště konečně skončí, vrátím se zpátky na své sídlo. Myslím, že by nebylo moudré, abys mě tam jezdil navštěvovat.“

Krispos čekal, že mu něco takového dříve nebo později řekne. Myslel si, že je na to připraven. Přesto ho zabolelo, když ta slova slyšel. „Takže to skončilo,“ řekl beznadějně.

„Tato část ano,“ souhlasila s ním.

Znovu měl pocit, že by to měl přijmout a bez trápení se vydat zpátky do Videsosu. Kdyby si jeho pán nezlomil nohu, už by tam dávno byl. Jenže přezimování v Opsikionu, kde s Tanilis trávil spoustu času, to zkomplikovalo víc, než předpokládal. Všechna jeho pečlivě připravená předsevzetí ho teď opustila. Sevřel jí v náručí a řekl: „Nechci tě opustit!“

Nebránila se jeho objetí, ale její hlas byl odměřený a praktický. „Co tedy budeš dělat? Chceš opustit všechno, co ti bylo předurčeno, chceš zradit tohle —“ Ukázala na zlatou minci, kterou dostal od Omurtaga. „— abys zůstal v Opsikionu? A myslíš, že když to uděláš, nebudu tebou pohrdat?“

„Ale já tě miluju!“ řekl Krispos.

Vždycky někde hluboko cítil, že by byla velká chyba, kdyby jí to řekl. Jeho instinkt měl pravdu. Tanilis odpověděla: „Pokud tady kvůli tomu zůstaneš, nikdy tě milovat nebudu. Já už jsem dosáhla všeho, čeho jsem byla schopná, ale ty stále ještě objevuješ, co bys mohl být. Myslíš, že bys mohl být dlouho v Opsikionu šťastný jako moje hračka? Možná bys měl trochu respektu díky vztahu ke mně, ale lidé by se ti za zády vysmívali. Je to opravdu to, co chceš, Krispe?“ „Tvoje hračka?“ To ho tak naštválo, že neposlouchal zbytek. „Nic jiného to neznamenal? To jsem byl pouze tvoje hračka?“

„Víš, že to tak není, nebo bys to aspoň měl vědět,“ řekla Tanilis klidně. „Copak popírám, že mi s tebou bylo dobře? Nechci to popírat. Ale to nestačí. Zasloužíš si být víc než jenom společník do postele, bez ohledu na to, jak jsi v tom dobrý. Kdybys se mnou zůstal, zjistil bys, že jen těžko bys mohl být něco jiného. Nejen že mám mnohem víc zkušeností a neskonale větší majetek než ty, ale hlavně se nechci s nikým dělit o moc, kterou jsem vlastním přičiněním za mnoho let získala. Co by potom zbylo pro tebe?“

„To je mi jedno,“ řekl Krispos. Přestože zněl velmi upřímně a přesvědčeně, sám už věděl, že to není pravda.

Věděla to i Tanilis. „Opravdu? Dobrá, představme si, že tady zůstaneš a že se vezmeme, třeba o příštím svátku svatého Abdaa. Co potom řekneš svému nevlastnímu synovi Mavrovi?“

„Mému —“ Krispos naprázdno polkl. Dokázal si bez problémů představit Mavra jako svého bratra. Ale syna?

Nedokázal říct ani slovo. Místo toho se začal smát a polechtal Tanilis na žebrech. Většinou nebyla lechtivá, ale teď ji překvapil. Trhla sebou a zírala na něho.

„Mavros můj —“ Zkusil to znovu, ale rozesmál se ještě víc. „To se ti Tanilis opravdu povedlo.“

„Dobrá. Říkala jsem si, že to pochopíš, i když jsem tě musela pořádně praštit, abys otevřel oči.“ Otočila hlavu.

„Co se děje?“ zeptal se Krispos.

„Jenom poslouchám. Myslím, že už chvíli neprší.“ Její ruka chvíli bloudila, než našla, co hledala. Usmála se jako kočka.

„Mám pocit, že i ty už máš jiné myšlenky. Neměli bychom promarnit čas, který nám ještě zbývá.“

Krispos neodpověděl, alespoň ne slovy, ale nebyl vůbec proti.

„Nechte mě. ať vám pomohu, můj pane,“ řekl Krispos, když jim přivedli jejich jezdecké a nákladní koně.

„Hloupost,“ odsekl Iakovitzes. „Pokud nedokážu sám nasednout, nemůžu nikdy dojet do Videsosu. A pokud na to nemám, můžu si vybrat pouze ze dvou stejně hrozných možností: zůstat tady nebo skočit ze skály do moře. Když si to představím, asi bych si vybral to moře. Aspoň bych se nedozvěděl, co se dělo v mém domě, zatímco jsem byl pryč.“ Svá slova doprovodil dokonalým výrazem hrůzy.

„Když jste napsal, že jste zraněn, Sevastokrat se určitě o vaše záležitosti postaral.“

„To určitě,“ prohlásil Iakovitzes skepticky. „Jediné záležitosti, o které se Petronas stará, jsou jeho vlastní.“ Otočil se na chlapce, který držel jeho koně. „Jdi pryč. Pokud to nedokážu je nejvyšší čas to zjistit.“

Chlapec ustoupil. Iakovitzes dal levou nohu do třmenu a vyšvihl se na koňský hřbet. Trhnul sebou, když se na chvíli celou vahou opřel o vyléčenou nohu, ale pak už seděl v sedle a triumfálně se usmíval. Trénoval nasedání na koně už celý týden, ale pokaždé to pro něho i pro každého přihlížejícího bylo dobrodružství s otevřeným koncem.

„A kde je Mavros?“ zeptal se. „Ještě pořád mi sezení v sedle nepřipadá příliš pohodlné. Takže jestli si někdo myslí, že budu marnit čas čekáním, škaredě se mýlí, to mu slibuji.“

Krispos neměl pocit, že by Iakovitzes mluvil přímo k němu; vypadalo to, že spíš varuje celý svět. Naposledy zkontroloval věci naložené na nákladních koních a nasedl také.

Bolkanes se přišel rozloučit se svým hostem. Uklonil se Iakovitzovi a řekl: „Bylo mi potěšením vám sloužit, vzácný pane.“

„To doufám. Pěkně jsi na tom vydělal,“ odpověděl Iakovitzes, laskavý jako vždy.

Zatímco se hostinský pokoušel o rychlý ústup, objevil se Mavros na velkém hnědém valachovi. Vypadal velmi mladě a bezstarostně v širokém klobouku se dvěma bažantími pery a s rukou na rukojeti meče. Mávl na Krispa a sklonil hlavu směrem k Iakovitzovi. „Vypadáte, že jste chtěli odjet beze mě.“

„Já jsem chtěl,“ odsekl Iakovitzes.

Pokud si myslel, že tím mladíka zastraší, spletl se. „Tak už nemusíte, protože jsem tady,“ prohlásil Mavros vesele. Otočil se ke Krispovi. „Moje matka mě požádala, abych ti vyřídil její pozdrav.“ Jeho výraz říkal: další úkol splněn.

„Ach. To je od ní velmi milé,“ řekl Krispos. Přestože Tanilis neviděl, ani o ní neslyšel více než měsíc, myslel na ní každý den. Při takové vzpomínce ho pokaždé bodlo u srdce. Tato bolest našťestí zůstala před ostatními skryta.

„Mohli bychom jet, místo abyste vy dva žvanili jak staré báby?“ zeptal se Iakovitzes. Bez čekání na odpověď začal pobízet svého koně k odjezdu. Krispos s Mavrem jeli za ním.

Městské strážě se stále nenaučili věnovat Iakovitzovi nějakou zvláštní pozornost, zvlášť když se s nimi nedostal do kontaktu už od konce léta. Přesto si Krispův pán nemohl stěžovat na neuctivé zacházení, když opouštěl město.

Ma-vrova přítomnost jim zaručila, že všechny strážě stály v pozoru a salutovaly, když kolem nich projížděli. Iakovitzes napůl vážně prohlásil: „To by měl vidět Anthimos, aby pochopil, co je to respekt.“

„Myslím, že ve svém městě je na tom úplně stejně,“ řekl Mavros. Iakovitzes si ho důkladně prohlédl a všiml si šibalského mrknutí. Chladně se usmál, což byla jeho obvyklá reakce na cizí důvtip.

Ten úsměv bylo to jediné, co ten den bylo chladné, pomyslel si Krispos. Počasí bylo mírné a slunečné. Na obou stranách cesty rostla nová, jasně zelená tráva. Mezi rozvíjejícími se květy bzučely včely. Sladký vlhký vzduch byl plný štěbetání ptáků, kteří se vrátili ze svých zimovišť v teplejších krajích.

Přestože cesta stoupala rychle do hor, takhle blízko Opsikionu byla ještě široká a dobře sjízdná. Krispos byl překvapen, když uprostřed odpoledne Iakovitzes přitáhl koni oště a řekl: „Pro dnešek to stačí. Tady se utáboříme do zítřka.“ Když ale sledoval, jak jeho pán sesedá z koně, nepotřeboval vysvětlení. Iakovitzes pokračoval: „Mám stehna odřená jak přístavní děvka, když v přístavu zakotví císařská loďstvo.“

„Žádný div, můj pane,“ řekl Krispos. „Tak dlouho jste ležel v posteli, že vaše kůže na určitých místech odvykla jízdy na koni.“

„To se mi nezdá,“ řekl Mavros. „Moje kůže ničemu ne-odvykla, přestože ležím v posteli poměrně často.“

Iakovitzův baziliščí pohled upřený na Mavra opět nefungoval. Nakonec něco zabručel, odkulhal do křoví a po cestě si pomalu rozepínal kalhoty. Krispos sledoval jeho pomalou a opatrnou chůzi a zašeptal Mavrovi: „Odšel si zadek od sedla. Myslím, že nečekal, že by se mu někdy mohlo něco takového stát.“

„No vypadá to, že si na to bude muset zase zvyknout. Ale hned tak ještě nepřijde.“ Mavros ztišil hlas a sáhl do sedlové brašny. „To znamená, že je teď příhodná chvíle, abych ti předal něco od své matky. Dárek na rozloučenou, dá se říct. Kladla mi na srdce, abych ti to předal, až se nebude nikdo dívat.“

Krispos se natáhl pro malou dřevěnou krabičku, kterou mu Mavros podával. Netušil, jaký dárek mu Tanilis poslala a trochu se zarazil, protože nevěděl, co všechno Mavrovi o nich dvou řekla. Mavros jako nevlastní syn, vzpomněl si Krispos — velice obratně dokázala zchladit jeho nadšení. Možná, řekl si v duchu, je to jako v těch romantických rytířských písních a ona mě opravdu miluje, ale nemůže to dát najevo jinak, než že mi pošle dárek, když už jsem pryč. Jakmile však krabičku držel v ruce, bylo mu jasné, že se jedná o mnohem pragmatičtější dar, než očekával.

„Zlato?“ zeptal se.

„Jeden a půl libry,“ odpověděl Mavros. „Když se máš stát — tím, čím se máš stát — tohle ti pomůže. Peníze plodí peníze, jak říká moje matka. A ještě víc ti to bude k užitku, když se to nikdo nedozví.“

Jeden a půl libry zlata — krabička se pohodlně vešla Krispovi do dlaně. Pro Tanilis to bylo množství, které mohla bez problémů postrádat. Krispos ale věděl, že kdyby teď opustil svého pána a Mavra a vrátil se do své rodné vesnice, byl by široko daleko nejbohatší čkrvěk. Mohl by se vrátit domů skoro jako hrdina; chlapík, který se neztratil ve velkém městě.

Jenže vesnice, kde se narodil, už nebyla jeho domovem. Už se tam nemohl vrátit, stejně jako nemohl zůstat v Opsikionu. Ať v dobrém či zlém, zvykl si na rychlý život ve Videssosu. Jakmile ho ochutnal, už mu nic jiného nestačilo. Šustění v křoví prozradilo, že se Iakovitzes vrací. Krispos rychle schoval krabičku se zlatem. Když měl sto osm zlatých mincí, nemusel by už pro Iakovitze pracovat. Ale když zůstane, nebude je muset začít utrácet. Teď se stejně nemusel rozhodovat, když sotva vyjel z Opsikionu.

„Asi to přežiju,“ prohlásil Iakovitzes. Zašklebil se, když se posadil na zem, a začal si sundávat boty. „Ještě pořád se mi chce žít. Co bude k večeři?“

„To, co byste čekal,“ odpověděl Krispos. „Dvakrát pečený chleba, klobása, tvrdý sýr a cibule. Máme dva měchy s vínem, ale do dalšího města je to ještě pěkný kus cesty, takže bychom s vínem neměli příliš pospíchat. Slyším tamhle potok, takže máme spoustu vody na zapití.“

„Vodu. Dvakrát pečený chleba.“ Iakovitzův pohrdavý výraz přesně vyjadřoval, co si šlechtic o večeři myslí. „Až bude Petronas příště chtít, abych kvůli němu někam jel, budu s sebou chtít kuchaře. A věřím tomu, že taková chvíle přijde.“

„V potoce by mohli být raci a možná i pstruzi,“ řekl Mavros. „Mám s sebou pár háčků. Mám jít zkusit štěstí?“

„Já zatím zapálím oheň,“ navrhnul Krispos. „Pečení pstruzi, raci v popelu ...“ Podíval se, jak se taková představa líbí Iakovitzovi.

„Mohlo to být horší, mnohem horší,“ připustil šlechtic neochotně. „Zkus se, Mavre, podívat, jestli bys někde nenašel růst majoránku. Ta by tomu přidala tu správnou chuť.“

„Pokusím se.“ Mavros se prohrabal svými zavazadly, dokud nenašel háčky a tenký provázek. „Myslel jsem, že bych chytal na kus klobásky. Myslíte, že na tu majoránku taky něco chytanu?“

Iakovitzes po něm hodil botu.

Jednoho dne, když už se blížili k polovině cesty do Videssosu, našel Krispos mezi svými věcmi jantarovou ozdobu, kterou koupil pro Sirikii. Překvapeně na ni zíral, než si uvědomil, o co jde; na svoji švadlenu si už několik měsíců nevzpomněl. Doufal, že si našla někoho jiného. Vrátit se k ní po téměř roce s Tanilis by bylo jako odjet z Videssosu zpátky do rodné vesnice: bylo to možné, ale velmi nepravděpodobné.

Po cestě se nechoval jako mnich; odříkání nebylo v jeho povaze. Ale konečně pochopil, že se nemusí po jedné noci cítit hned zamilovaný. Mavros stále vzdychal, když za sebou zanechal další dívku z hostince.

Cestovatelé se zastavili ve městě zvaném Develtos, aby nechali odpočinout koně. Iakovitzes si město prohlédl s opovrhlivým výrazem. Jeho jediná věta vystihla situaci dokonale. „Při našem dobrém Pánu, Opsikion vypadá ve srovnání s touhle dírou jako metropole.“

Mavros chtěl protestovat, ale Krispos svému pánovi rozuměl. Develtos se chlubil pevnými městskými hradbami, ale kromě nich už toho k chlubení moc neměl. Když Krispos viděl, jak malé a ušmudlané městečko hradby brání, divil se tomu, proč je vůbec někdo stavěl.

„Na silnici musí být po určité vzdálenosti opevněné místo,“ vysvětlil mu Iakovitzes, když svoje pochyby vyslovil nahlas. Šlechtic se ještě jednou rozhlédl kolem a beznadějně si vzdychl. „Budeme se muset o zábavu postarat sami. Když o tom mluvím ...“ Jeho pohled zabloudil zpátky ke Krispovi.

Teď bylo na Krispovi, aby si povzdechl. Iakovitzes ho od chvíle, kdy se k nim připojil Mavros, neobtěžoval. Pokud Krispos věděl, nedařilo se jeho pánovi ani u Mavra. Kdyby neviděl na jedné z jejich zastávek v hostinci mladého pěkného pomocníka ve stájích, jak si nasazoval jeden z Iakovitzových prstenů, měl by strach o jeho zdraví. Užival si klidu, dokud trval,

Hostinec, který Iakovitzes vybral, vypadal živěji než zbytek města, jehož obyvatelé se zdáli stejně šediví a nudní jako kámen, ze kterého bylo jejich město postaveno. Nebylo to zásluhou hostinského; byl střízlivý stejně jako jeho spoluobčané. Ale skupina skoro tuctu obchodníků s perletí ze vzdáleného východního ostrova Kalavrie udělala z hostince veselé místo i navzdory jeho vlastníkovi. Krispos už jednoho nebo dva z nich potkal v Opsikionu; tam přistáli, než se vydali do vnitrozemí.

„Proč prostě nejedete po moři až do města Videssosu?“ zeptal se jednoho z obchodníků nad pohárem vína.

„Přinést perleť do města?“ vykřikl nosatý ostrovan, který se jmenoval Stasios. „To by bylo jako nosit mouku do mlýna. Videssos má perleti víc, než potřebuje. Tady daleko od moře je zboží málo a je vzácné, takže nám nabízejí dobré ceny.“

„Asi se ve svém oboru vyznáš lépe,“ uznal Krispos. Podle toho, jak obchodníci utráceli peníze, vyznali se opravdu velmi dobře.

Ve výčepu hostince se zešeřilo, když přišel večer. Hostinský čekal déle, než by se Krispovi líbilo, než rozsvítil svíčky; patrně doufal, že jeho hosté půjdou spát a ušetří tím náklady. Jenže obchodníci z Kalavrie se do postele vůbec nechystali. Zpívali, pili a vyprávěli si s Krispem a jeho společníky historky.

Po chvíli vytáhl jeden z obchodníků kostky. Když je hodil na stůl, aby zkusil štěstí, zvedl se Iakovitzes od stolu. „Jdu nahoru,“ řekl svým dvěma sluhům, „a jestli vy dva máte aspoň špetku zdravého rozumu, půjdete taky. Pokud s nimi začnete hrát, budete tady sedět až do rána.“

Obchodníci se zasmáli. „Takže naše pověst se donesla až do hlavního města?“ zeptal se Stasios. „Vsadil bych se, že jo.“

„A neprohrál bys,“ řekl mu Iakovitzes. „Když na něco vsadíte, musí to už stát za to, to se mi taky doneslo. Právě proto

jdu do postele, místo abych tady s vámi zůstal.“

Mavros chvíli váhal, ale nakonec se zvedl také. Krispos se rozhodl zůstat a zkusit na chvíli štěstí ve hře. Sázky, jak si všiml s úlevou, byly ve stříbře, ne ve zlatě. „My jsme přátele,“ řekl jeden z obchodníků, když si všiml jeho upřeného pohledu na mince ležící na stole. „Nedělalo by nám potěšení někoho úplně oškubat, zvláště když spolu musíme vydržet celou zimu.“

„Na tom něco je,“ odpověděl Krispos. Za chvíli muž sedící po jeho levici hodil dvě šestky a přišel o kostky. Dostal je Krispos. Zamíchal je v dlani a hodil je na stůl. Když se zastavily, dívali se hráči na dvě jedničky. „Phosova maličká slunička!“ řekl Krispos vesele. Bral všechny sázky.

„To byl tvůj první hod!“ řekl jeden z ostrovanů. „Jestli máš pořád takové štěstí, nedivím se, že jsi chtěl zůstat s námi. Věděl jsi, že nás obereš.“

„Jsou to tvoje kostky,“ namítl Krispos. „Klidně sis je mohl nějak upravit.“

„Ne, to by udělal jen Rhangawe,“ řekl Stasios. „Ten s námi letos není — někdo ho doma na ostrově chytil při podvádění a zlomil mu ruku. Je to mizernej bastard, švindluje, přestože má víc peněz, než kdokoli z nás.“

Krispos trochu vyhrál, trochu prohrál a zase trochu vyhrál. Najednou se přistihl, že živá. Vstal od stolu. „Mě to už stačí,“ řekl. „Rád bych se zítra udržel na koni.“

Několik obchodníků na něj mávalo, když zamířil ke schodům. Většina však nedokázala odtrhnout oči od těch malých kousků opracované kosti. Za barem seděl a podřimoval hostinský. Každou chvíli se s trhnutím probudil. „Nejste už taky unavení, pánové?“ zeptal se naříkavě, když viděl Krispa odcházet. Hráči se mu jenom vysmáli.

Krispos byl na vrcholu schodiště, když viděl někoho, jak se plíží ze dveří Iakovitzova pokoje. Jeho ruka sklouzla na rukojeť meče. Potom se uvolnil. Přestože byla chodba osvětlena jen několika blikajícími lampičkami, poznal Mavra. Mladík se obrátil zpátky do dveří, zamumlal něco, čemu Krispos nerozuměl a odešel do svého pokoje. Ten byl dál v chodbě, takže se ke Krispovi otočil zády a nevšiml si ho.

Krispos se zamračil, když otevřel dveře do svého pokoje, a potom je za sebou zavřel na petlici. Pokoušel se namluvit si, že to, co viděl, neznamená to, co si myslí. Ale sám tomu nevěřil. Věděl, jak vypadá polibek na dobrou noc, bez ohledu na to, kdo ho dával.

Musel se ptát sám sebe, jestli to pro něho znamená nějaký problém. Žil už dlouho vlakovitzově domácnosti, aby věděl, že mezi sluhy, kteří šli se svým pánem do postele, a těmi, kteří odmítli, nebyl žádný velký rozdíl, kromě Vyberu společníků na noc. Pokud se Mavrovi líbilo, co mu Iakovitzes nabídl, je to jeho problém a ne Krispův. To ho přeci nedělalo mnohem méně veselého, chytrého nebo bláznivého.

Touto myšlenkou se zabýval tak dlouho, že se mezitím stihl svléknout a lehnout si do postele. Nakonec došel k závěru, že to přeci jen je jeho problém. Tanilis mu uložila chovat se k Mavrovi jako k mladšímu bratrovi. Bez ohledu na to, co si myslel o ostatních povolných služebnících, byl si jistý, že by se mu nelíbilo, kdyby se jeho mladší bratr choval jako Mavros.

Povzdechl si. Zase něco nového a nevídaného, čím by se měl trápit. Neměl žádnou představu, co by měl Mavrovi říct, nebo co dělat, pokud, a to bylo pravděpodobnější, mu Mavros odpoví: „No a co?“ Přesto nedokázal usnout, dokud si sám sobě neslibil, že mu určité něco řekne.

Příležitost ale neměl hned ráno. Když sešli ráno s Mavrem na snídani do výčepu, několik obchodníků stále sedělo u stolu a hrálo a jejich rozhovor se nedal přeslechnout.

Dokonce když o pěknou chvíli později vstal Iakovitzes, bylo ve výčepu stále rušno. Iakovitzes obrátil oči v sloup.

„Měli byste se vsadit, jestli na konci času vyhraje Phos nebo Skotos,“ řekl hráčům znechuceně.

Stasios a několik dalších vzhledlo od liry. „Mohli bychom, kdybychom chtěli,“ řekl. Brzy se začali během hry přitěžet o teologických otázkách.

„Gratuluji,“ řekl Mavros Iakovitzovi. „K čemu proboha?“ Iakovitzes poslouchal hrající obchodníky, jako by nemohl věřit vlastním ušima.

S vychytralým úsměvem Mavros odpověděl: „Kolik lidí se může chlubit, že se jim podařilo před snídání vynaleznout novou herezi?“

Krispos jenom ztěžka polkl. Mavros ho přátelsky poplácal po zádech. Iakovitzes se znechuceně zamračil. Po zbytek dne byl k Mavrovi stejně odměřený jako vůči komukoli jinému. Krispos si začal říkat, jestli se nespletl. Ale ne, viděl dobře. Když i poslední hráči, kteří vydrželi celou noc, začali odcházet do postele, začali ze svých pokojů přicházet ti, kteří odešli už dříve. Hra vůbec nekončila. Krispos už byl netrpělivý. Čekání na chvíli, kdy bude moci s Mavrem promluvit, ho jenom víc znervózňovalo.

Když druhý den ráno pozorně prohlédli koně, rozhodl Iakovitzes, že pojedou dál. „Jeden den koním neublíží, ale mě ano, pokud bych tady musel zůstat s těmi maniaky,“ řekl a ukázal do výčepu, kde stále pokračovala hazardní hra v kostky.

Vyznal se dost dobře v koních, aby je nenutil do rychlé jízdy, když byli unavení, a nechával je často odpočívat. Když na jedné z takových zastávek odkulhal do křoví vykonat potřebu, dostal Krispos konečně možnost, na kterou čekal.

„Mavre,“ řekl potichu.

„Copak je?“ Mavros se k němu otočil. Když uviděl výraz v Krispově tváři, zvážněl také. „Co se stalo?“ zeptal se změněným hlasem.

Teď, když měl možnost, Krispos zjistil, že zapomněl svoji pečlivě připravenou řeč. „Skončil jsi s Iakovitzem v posteli?“ vybuchl.

„Co když ano? Žárlíš?“ Mavros si Krispa znovu prohlédl. „Ne, nežárlíš. Tak co je? Proč se staráš?“

„Protože jsem se stal tvým bratrem, pamatuješ? Nikdy jsem neměl bratra, pouze sestry, takže nevím, co mám dělat. Ale vím, že bych nechtěl, aby některý můj sourozenec spal s někým jenom proto, aby si u něj polepšil.“

Pokud Mavros věděl o něm a o Tanilis, uvědomil si Krispos v okamžiku, kdy domluvil, vrátí mu to teď i s úroky. Ale Mavros určitě nic nevěděl. Řekl: „Proč si myslíš, že bych si u něj potřeboval polepšit? Je pravda, že žije v hlavním městě, ale co se majetku týče, tak na tom rozhodně nejsem hůř než on. Díky tomu mi nemůže ničím vyhrožovat a dobře to ví.“

Krispos chtěl odpovědět, ale náhle se zarazil. Pochopil, že posuzoval Mavrovu situaci podle své vlastní, a došlo mu, že na tom nejsou stejně. Na rozdíl od něho se Mavros mohl klidně vrátit domů a pokračovat v pohodlném životě, pokud by se mu ve městě nelíbilo. Pokud byl na Iakovitzovi tak nezávislý, proč mu tedy vyhověl? To byla otázka, na kterou se Krispos měl zeptat a taky to udělal.

„Abych zjistil, jaké to je,“ řekl mu Mavros. „Měl jsem už spoustu děvčat, ale nikdy jsem nezkusil nic jiného. Podle toho, jak o tom Iakovitzes mluvil, jsem si myslel, že o něco přicházím.“

„Aha.“ V odpovědi neskrývané požitkářství Krispovi připomnělo Tanilis. Potřeboval chvíli, aby sebral odvalu se zeptat: „A co jsi zjistil?“

Mavros pokrčil rameny. „Bylo zajímavé to jednou zkusit, ale můj koníček to asi nebude. Pokud to můžu posoudit, děvčata jsou mnohem zajímavější.“

„Aha,“ zopakoval Krispos. Cítil se hloupě. „Asi jsem měl radši zůstat zticha.“

„Asi ano,“ řekl nejprve Mavros, ale pak se zarazil. „Ne, беру to zpátky. Pokud máme být bratry, máš právo mi říct, když tě něco trápí — a stejně tak i naopak.“

„To bude jenom spravedlivé,“ souhlasil Krispos. „V téhle záležitosti se musím pořád smířovat s něčím novým.“

„U věcí, které organizuje moje matka, to tak většinou bývá,“ řekl Mavros vesele, „ale na konci potom všechno funguje. A pokud tahle konkrétní dohoda bude fungovat —“ Zarazil se. Byli široko daleko sami kromě Iakovitze někde v křoví, ale stále si dával pozor, aby nemluvil o tom, co jeho matka viděla. Krispos si ho kvůli tomu víc vážil. Mavros byl více než opatrný.

„O čem si vy dva šuškáte?“ zeptal se jich Iakovitzes, když se k nim o několik minut později vrátil.

„O vás, samozřejmě,“ řekl Krispos svým nejnevinnejším hlasem.

„Opravdu důstojné téma.“ Iakovitzes nasedal s o poznání menšími problémy, než když vyjížděli z Opsikionu. Nohama a uzdou popohnal koně a Mavros s Krispem ho následovali dál směrem k hlavnímu městu.

„Rychle, Krispe! Už jsi připraven?“ zeptal se Iakovitzes. „Nechceme přeci při takové příležitosti přijít pozdě.“

„Ano, můj pane,“ odpověděl Krispos. Byl připraven už skoro hodinu. Naopak Iakovitzes si zkoušel jedno roucho za druhým, trápil se nad tím, jak velký kroužek by si měl dát do levého ucha a jestli má být ze zlata nebo ze stříbra a jakou vůni by ho měli sluhové navonět. Tentokrát mu Krispos podrážděnost nevyčítal. Šli na hostinu k Sevastokratovi Petronovi.

„V tom případě můžeme jít,“ řekl Iakovitzes. O chvíli později dodal, jako by ho to právě napadlo: „Vypadáš dnes večer velmi dobře. Myslím, že jsem tohle roucho na tobě ještě neviděl.“

„Děkuji vám, můj pane. Ještě jste ho nemohl vidět. Koupil jsem si ho před pár týdny.“

Krispovo roucho bylo z tmavě modré, nádherně měkké vlny. Střízlivá barva a jednoduchý střih by se hodily pro muže staršího a v lepší pozici, než byl Krispos. Za Tanilisino zlato si koupil několik podobných věcí. Jednou možná bude potřebovat, aby ho lidé brali vážně. Může mu jedině prospět, když nebude vypadat jako sluha.

Jel po Iakovitzově levici, půl kroku za ním. Jeho pán nadával pokaždé, když kvůli husté dopravě museli zpomalit a doslova se rozzuřil, když uviděl, že Palamovo náměstí je plné lidí. „Z cesty, vrtáku!“ zařval, když uvízl za malým mužikem, který vedl velkého mezka. „Mám schůzku se Sevastokratem.“

Drze, stejně jako každý obyvatel Videssosu, chlapík odpověděl: „I kdybys měl schůzku se samotným Phosem, tak by mi to bylo úplně jedno. Jsem před tebou a tak budeš muset počkat.“

S mnoha kletbami se Iakovitzovi s Krispem podařilo dostat se před něho. Tak se ocitli blízko západní strany Palamova náměstí a minuli amfiteátr a obelisk Milníku z rudé žuly, od kterého se měřily vzdálenosti v celém císařství.

„Tady to už snad bude lepší,“ řekl Krispos podle pravdy, protože doprava už tady nebyla tak hustá.

„To doufám.“ Iakovitzes nevypadal spokojeně, ale Krispos věděl, že si stěžoval jenom z principu. Na západní straně náměstí stály císařské paláce, do kterých nikdo nevstupoval, pokud ho tam nepřivedly nějaké povinnosti. Iakovitzes brzy mohl pobídnout koně do klusu a potom do cvalu.

„Kam jedeme?“ zeptal se Krispos, zatímco se snažil udržovat nasazené tempo.

„Do paláce devatenácti lehátek.“

„Devatenácti čeho?“ Krispos si nebyl jistý, jestli slyšel správně.

„Lehátek,“ zopakoval Iakovitzes.

„Proč se mu tak říká?“

„Protože asi před sto lety lidé na hostinách leželi, místo aby seděli na židlích, jak jsme zvyklí dnes. Neptej se mě, proč to dělali, protože to nevím — možná, aby se mohli snadněji něčím polít. Přestože tam už pěkně dlouho žádná lehátka nejsou, jméno se uchytilo.“

Zahnuli kolem skupiny okrasných stromů. Krispos uviděl pochodně osvětlující velkou čtvercovou budovu a mnoho lidí, kteří vcházeli dovnitř. „To je ono?“

„To je ono.“ Iakovitzes pohledem přeměnil množství koní a nosítek před palácem. „Přijeli jsme akorát — ani příliš brzy, ani příliš pozdě.“

Jejich koně odvedli sluhové v hedvábných stejnokrojích. Krispos následoval svého pána po širokém schodišti do paláce. „Pěkný kámen,“ poznamenal Krispos, když se dostal tak blízko, aby ve světle pochodní rozeznal detaily.

„Opravdu se ti líbí?“ zeptal se Iakovitzes. „Bílý mramor se zeleným žilkováním mi pokaždé připomene jeden z těch páchnoucích sýrů.“

„To mě nenapadlo,“ řekl Krispos podle pravdy. Musel ale uznat že to přirovnám bylo na místě. Přesto by sám nic takového neřekl. Chyběl mu k tomu Iakovitzův zatrpklý pohled na svět.

Dveřník v nádherných šatech se Iakovitzovi hluboce uklonil, potom se otočil a hlasitě oznámil: „Vznešený Iakovitzes!“ Takto ohlášen vstoupil Iakovitzes hrdě do vstupní haly, přestože stále trochu kulhal. Krispos, který nebyl tak důležitý, aby ho dveřník ohlásil, následoval svého pána.

„Iakovitzes!“ Petronas přispěchal, aby si s příchodem potřásl rukou. „Udělal jsi pro mě v Opsikionu opravdu pěkný kus práce. Jsem ti zavázán.“ Sevastokrat se ani nesnažil ztlumit hlas. Ostatní hosté se otáčeli, aby viděli, koho poctil takovou veřejnou pochvalou.

„Děkuji vám. Vaše Výsosti,“ řekl Iakovitzes, očividně potěšen.

„Moje díky sis opravdu zasloužil. Vedl sis dobře.“ Petronas se už otočil k odchodu, ale náhle se zarazil. „Krispos, že?“

„Ano, Vaše Císařská Výsosti,“ řekl Krispos, překvapen tím, že si Sevastokrat zapamatoval jeho jméno po jednom krátkém setkání téměř před rokem.

„Myslel jsem si to.“ Zdálo se, že i Petronas je sám se sebou spokojen. Otočil se zpátky k Iakovitzovi. „Přivezl sis z Opsikionu nového sluhu, že? Mavros se jmenuje, jestli se nemýlím. Tanilisin syn.“

„Iakovitzes přikývl. „Ano, je to tak.“

„Myslel jsem si to,“ zopakoval Petronas. „Přiveď ho někdy s sebou, až budeš mít příležitost. Rád bych se s ním seznámil. Kromě toho —“ Sevastokratův úsměv byl cynický. „— jeho matka je tak bohatá, že bych ji nerad nějak rozzlobil, takže když si s ním promluvíš, může mi to u ní pomoci.“

Petronas odešel přivítat další hosty. Iakovitzův pohled ho doprovázel. „Nic mu neunikne,“ řekl zamyšleně.

„Zajímalo by mě, který z mých lidí mu o Mavrovi řekl.“ Ať to byl kdokoliv, Krispos mu vůbec nezáviděl, pokud se to jeho pán dozví.

Iakovitzes zamířil pro víno, ale stále si pro sebe něco mumlal. Z nádoby se sněhem vzal pohár, vyprázdnil ho a natáhl se pro další. I Krispos si vzal číši s vínem. Upíjel z ní za chůze ke stolu obloženému předkrmy. Několik plátků vařeného baklažánu a pár naložených ančoviček zahnal největší hlad. Dával si pozor, aby nejedl příliš; chtěl si vychutnat večeři, která je teprve čekala.

„Tvá zdrženlivost tě ctí, mladý muži,“ řekl někdo za ním, když po chvíli od stolu s předkrmy odcházel.

„Prosím?“ Krispos se otočil a rychle dodal: „Svatý pane. Nejsvatější pane,“ opravil se; kněz — nebo spíše prelát — který na něj promluvil, byl oblečen do nádherného roucha z modrého hedvábí, které zdobil na levé straně prsou symbol Phosova slunce.

„Ale nic,“ řekl kněz. Jeho ostré, jako by liščí rysy připomněly Krispovi Petrona, ale chyběla jim jeho tvrdost a přisnost. Pokračoval: „Já jen, že vidět při takové příležitosti, kdy obžerství je takřka pravidlem, někoho, kdo se ho dokáže vystříhat, je hodné podivu.“

Krispos pouze doufal, že pochopil správně, co znamená „vystříhat“, ale odpověděl: „Hodlal jsem propadnout obžerství později.“ Vysvětlil, proč se u předkrmů dlouho nezdržoval.

„Aha.“ Prelát zaklonil hlavu a zasmál se. „Dobře, mladý muži, oceňuji tvou upřímnost. Věř mi, že ta je při takových příležitostech ještě vzácnější než zdrženlivost v jídle. Myslím, že jsme se ještě nepotkali?“ Díval se na Krispa s očekáváním.

„Jmenuji se Krispos, nejsvatější pane. Jsem jedním z Iakovitzových sluhů.“

„Rád jsem tě potkal, Krispe. Protože vidím, že máš modré boty mě neprozradily, také se představím: jmenuji se Gnatios.“ Stejně jako pouze Autokrat mohl nosit boty celé rudé, pouze jeden kněz měl právo na boty celé modré. Krispos si s leknutím uvědomil, že právě společensky konverzuje s ekumenickým patriarchou Videsánského císařství.

„N— nejsvatější pane,“ vykoktal ze sebe v předklonu. I se skloněnou hlavou ale cítil pýchu — kdyby ho tak mohli vidět jeho bývalí sousedé!

„Obejdeme se bez formalit; i já jsem si přišel pochutnat na dobrém jídle,“ řekl Gnatios s lehkým úsměvem. Náhle jeho rysy ztuhly. „Krispos? Přeci jen jsem tvoje jméno už slyšel. Mělo to něco společného s Pyrrhem, nebo ne?“

„Ano, nejsvatější pane, opat byl tak laskavý, že mi našel místo u Iakovitze,“ odpověděl Krispos.

„To je všechno?“ nenechal se odbýt Gnatios.

„Co jiného by v tom mohlo být?“ Krispos věděl moc dobře, co jiného; pokud to Gnatios nevěděl, on mu to říkat nebude.

„Kdo ví?“ Patriarcha se usmál. „V Pyrrhově případě se nedá mluvit o přemíře pověřivosti, takže všechno je možné. No, nevadí, mladý muži. Že je něco možné, ještě neznamená, že je to i pravda. Ne vždy. Příjemný večer.“

Gnatiova oholená lebka se ve světle pochodní leskla jako jedna z pozlacených kupolí Phosova chrámu. Krispos najednou dopil zbytek vína ve svém poháru a vydal se pro další. Potil se, přestože víno bylo chladné. Patriarcha byl z povahy svého úřadu Autokratův člověk. Kdyby se před ním chlubil, místo aby držel jazyk za zuby ... Nebyl si jistý, jestli by se do Iakovitzova domu vrátil živ a zdrav.

Víno postupně Krispa uklidnilo. Vypadalo to, že Gnatios nebral historky, které zaslechl, příliš vážně. Náhle se vedle něho objevil sluha. „Jsi Iakovitzův služebník?“ zeptal se Krispa.

Krispos ucítil srdce až v hrdle. „Ano,“ odpověděl, připraven srazit toho muže na zem a uprchnout.

„Mohl by ses připojit ke svému pánovi?“ řekl sluha. „Budeme usazovat hosty k večerní tabuli a vy dva sedíte vedle sebe.“

„Aha. Samozřejmě.“ Krispos se vdachu úlevou rozesmál a vydal se hledat Iakovitze. Přál si, aby byl šlechtic o něco vyšší, protože bylo obtížné ho najít. Přestože ho stále neviděl, brzy ho uslyšel, jak s někým nahlas diskutuje. Vydal se směrem k němu.

Jedni sluhové odnesli stůl s předkrmy, jiné začali přinášet stoly a židle na večeři. Přestože se jim hosté pletli do cesty,

pohybovali se rychle a s jistotou. Rychleji, než by Krispos očekával, byla místnost připravena a sluhové začali uvádět hosty na jejich místa.

„Tudy, vzácný pane, pokud dovolíte,“ ukázal sluha Iako-vitzovi směr. Musel to ale několikrát zopakovat: Iakovitzes právě s vervou diskutoval s nějakým mužem, který byl natolik nerozvážný, že s ním nesouhlasil. Nakonec si šlechtic všiml sluhovy přítomnosti. Když se s Krispem vydali za ním, sluha prohlásil: „Máte tu čest sedět u Sevastokratova stolu.“

Pro Krispa to byla známka toho, jak si Petronas cení práce, kterou Iakovitzes odvedl v Opsikionu. Iakovitzes pouze zabručel: „Tam už jsem několikrát seděl.“ Když se přiblížili ke stolu, udiveně zvedl obočí. „Ale až do dneška se mi nestalo, že bych tam seděl společně s barbary.“

Čtyři Kubratoi, kteří ve svých chundelatých kožešinách vypadali poněkud exoticky, už seděli u stolu. Rychle vyprázdnili džbánky s vínem a křikem se dožadovali dalšího. Sluha řekl: „Jsou to vyslanci nového chána Malomira a mají vyslanecká privilegia.“

„Pfff.“ byla jediná Iakovitzova odpověď. „Chceš mi říct, že ten svalovec uprostřed je vyslanec? Vypadá spíš jako nájemný vrah.“ I Krispos si všiml muže, o kterém Iakovitzes mluvil. Se svou zjizvenou, zamračenou tváří, širokými rameny a obrovskými rukama rozhodně nevypadal jako žádný diplomat, kterého Krispos viděl.

Sluha odpověděl: „Jako řádně akreditovaný člen kubratského poselstva musí být pozván společně s ostatními.“ Snížil hlas. „Řekl bych, že oblastí jeho zájmu je spíše zápas než cokoli jiného.“

Iakovitzův výraz byl dostatečně výmluvný, ale další pohled na obrovského zápasníka ho přiměl odpustit si hlasité poznámky.

Sluha je usadil dost daleko od Kubratoi, jenom pár míst od Petrona. Krispos doufal, že večere Malomirovo poselstvo utiší. Pomohlo to, ale ne mnoho — mluvili dál s plnými ústy. Sluhové začali přinášet podnosy s polévkou, garnáty, koroptvemi a jehněčím. Krispos za chvíli ztratil přehled o počtu chodů, které snědl. Věděl pouze, že je nacpaný k prasknutí.

Když se snědl i poslední chod, kandované meruňky, Petronas vstal a zdvihl svůj pohár. „Na zdraví a dlouhý život Jeho Císařského Veličenstva Autokrata Videssosu, Anthima III.“ prohlásil. Všichni se k přípitku připojili. „A na úsilí jeho moudrého a zkušeného diplomata, vznešeného pana Iakovitze!“ Všichni se znovu napili a připojili zdvořilý potlesk.

Iakovitzes vstal, zjevně potěšen tím, že byl jmenován hned po císaři. „Na Jeho Císařskou Výsost Sevastokrata Petrona!“

Petronas se po přípitku uklonil. Zachytil pohled jednoho z kubratských vyslanců. „Na dlouhou a klidnou vládu velkého chána Malomira a na tvoje další úspěchy, Glebe.“

Gleb se postavil a pozvedl svůj pohár. „Připíjím také na zdraví vašeho Autokrata,“ řekl pomalu čistou videsánštinou. „Nečekal bych, že bude mít tak dobré způsoby,“ zašeptal Iakovitzes Krispovi. Podle šumu, který naplnil místnost, se zdálo, že překvapených lidí bylo víc.

Gleb si ještě nesedl. „Protože se Jeho Císařská Výsost Sevastokrat Petronas až teď uráčila zmínit mého pána chána Malomira a mě —“ Palác devatenácti lehátek náhle ztichl; Krispa napadlo, jestli má teď jeho pán větší radost, když vidí, jak vyslanec ponížilo pořadí přípitku, „— navrhuji teď připítek, který mu připomene moc Kubratu. Připíjím proto na sílu zde přítomného svého přítele, věhlasného a hrůzostrašného Besheva, který porazil každého Videsánce, proti kterému se postavil.“

Gleb vypil svůj pohár, stejně jako ostatní Kubratoi. Většina Videsánců nechala své poháry na stole.

„Zachází příliš daleko!“ Iakovitzes se tentokrát nenamáhal mluvit potichu. „Věděl jsem, že Kubratoi jsou domýšliví chvástalové, ale tohle přesahuje všechno. On —“

Krispos ho posunkem zarazil. Věhlasný a hrůzostrašný Beshev vstával. Když vstal, Krispos si ho důkladně prohlédl. Byl určitě hrozně silný, ale byl také rychlý? Podle toho, jak se hýbal, určitě ne moc. Na druhou stranu, jestli byl tak pomalý, jak se zdálo, jak mohl vyhrát všechny ty zápasy?

Beshev zvedl svůj pohár vysoko. Jeho Videsánština byla mnohem horší než Glebova, ale stále se mu dalo rozumět. „Připíjím na duši odvážného Styliana, kterému jsem v zápase zlomil vaz, a na duše všech Videsánců, které ještě porazím.“

Vyprázdnil svůj pohár. Gleb také, se spokojeným úšklebkem. Petronas si prohlížel kubratské vyslance s kamennou tváří. Začaly se ozývat rozzlobené výkřiky. Žádný, jak si Krispos všiml, se neozval v blízkosti Besheva. Dokonce ani Iakovitzes se neodvážil něco nahlas říct.

Krispos se otočil ke svému pánovi. „Nechte mě, ať si to sním rozdám!“

„Cože?“ Iakovitzes se zamračil. Když mu došlo, o co Krispos žádá, podíval se na něho, potom na Besheva a pomalu zavrtěl hlavou. „Ne, Krispe. Statečná nabídka, ale musím odmítnout. Ten barbar není možná nic jiného než tupá hora svalů, ale v zápase se určitě vyzná. Nechci tě zbytečně ztratit.“ Položil ruku na Krispovo rameno.

Krispos zavrtěl hlavou: „Tak vy mě nechcete zbytečně ztratit,“ řekl, našťavaný na Iakovitze i na arogantního kubratského zápasníka. „Já se také v zápasení vyznám. Pokud o tom pochybujete, vzpomeňte si, jak jsem si poradil s Barsem a Meletiem před rokem a půl. Učil jsem se zápasit už doma ve vesnici od starého veterána císařské armády.“

Iakovitzes si Besheva znovu prohlédl. „Ten chlap je velký jako Barse s Meletiem dohromady,“ řekl, ale do jeho hlasu se už vloudily pochybnosti, „Jsi si opravdu jistý, že ho dokážeš porazit?“

„Samozřejmě, že si nejsem jistý, ale myslím, že mám šanci. Chcete si tuhle hostinu pamatovat kvůli veřejné chvále, které se vám dostalo, nebo jenom kvůli těm domýšlivým Kubratoi, kterým nikdo nedokázal ukázat, zač je toho loket?“

„Hmm.“ Iakovitzes přemýšlel a tahal se přitom za svůj navoskovaný knír. Náhle se rozhodl a postavil se. „Dobrá, dostaneš šanci. Pojd’ — promluvíme s Petronem.“

Sevastokrat se otočil na židli, když za ním Iakovitzes s Krispem přišli. „Co chcete?“ zabručel: Gleb s Beshevem mu vzali

veškerou radost z večera.

„Pane, tento muž je ochoten, pokud mu to dovolíte, bojovat s tím věhlasným —“ Iakovitzes doprovodil slovo pohrdavým úšklebkem, — kubratským zápasníkem. Jeho vychloubání je urážkou pro všechny Videsánce a bylo by asi ještě horší, kdyby se vrátil do Kúbratu neporazen.“

„To je pravda. Kubratoi jsou hrozně domýšliví,“ řekl Pe-tronas. Prohlédl si Krispa očima zkušeného důstojníka.

„Možná by to mohlo vyjít,“ řekl si pro sebe a pomalu vstal. Počkal na ticho a zvedl svůj pohár nad hlavu. „Připijím na odvahu neohroženého Krispa, který oplátí Beshevovi jeho nestoudné vychloubání.“

Ještě chvíli bylo ticho, potom najednou celý palác ožil výkřiky: „Krispos!“ „Krispos!“ „Krispos!“ „Ať žije Krispos!“ „Nandej to tomu barbarovi!“ „Uzemni ho!“ „Rozmázní ho na kaši!“ „Krispos!“

Zvuk vlastního jména Krispa rozpálil jako víno. Cítil se silný, že by přemohl tucet Kubratoi najednou. Poslal Beshevovi vyzývavý pohled.

Beshevův pohled byl tak chladný a prázdňý, že to zchladilo Krispovo nadšení. Pro Besheva byl pouze dalším tělem, které měl zlomit. Zápasník beze slova vstal a začal se svlékat.

Krispos si přetáhl svou tuniku přes hlavu a odhodil ji stranou. Svlekl si i tenké tílko, které nosil pod ní, a zůstal stát pouze v plátěných kalhotách. Slyšel, jak přítomné dámy obdivně vzdychají. Když si sundával sandále, musel se usmát. Úsměv mu zmizel z tváře, když se podíval na Besheva. Krispos byl vyšší, ale Kubrati byl mnohem těžší. Na jeho těle nebyl žádný zbytečný tuk; jeho ohromné pevné svaly vypadaly jak vytesané z kamene.

Zatímco se svlékali, vydával Petronas rozkazy. Služebnictvo rychle odstrkalo stoly stranou a uprostřed místnosti tak vzniklo prázdné místo. Oba zápasníci se tam přemístili. Krispos studoval Beshevovy pohyby. Stále se mu nezdály příliš rychlé. Doufám, že nebudou, pomyslel si Krispos, jinak mi zlomí vaz stejně jako Stylianovi.

Stálo ho velké úsilí, než se té myšlenky zbavil. Strach ho mohl porazit, stejně jako protivníková síla. Několikrát se zhluboka nadechl a soustředil se na studený, hladký mramor pod svými nohama.

Hladký ... Otočil se zpátky k Petronovi. „Výsosti, mohl byste poručit, aby sem sluhové přinesli nějaký písek? Nechtěl bych, aby tento zápas rozhodlo pouhé uklouznutí.“ Zvlášť kdybych uklouzl já sám, pomyslel si.

Sevastokrat se podíval na Besheva, který přikývl. Čtyři sluhové odběhli na Petronův rozkaz. Oba zápasníci stáli stranou a čekali, dokud se nevrátí. Za chvíli přinesli dvě velká vědra plná písku, vysypali je na podlahu a uhladili písek košťaty.

Když skončili, zaujali zápasníci místa na opačných stranách připraveného bojiště. Beshev zatínal pěsti a pozoroval Krispa. Ten mu se založenýma rukama pohled oplácel a snažil se tvářit pohrdavě.

„Jste oba připraveni?“ zeptal se Petronas nahlas. Mávl rukou. „Do toho!“

Oba muži vykročili proti svému protivníkovi přikrčení s nataženýma rukama. Krispos předstíral útok na Beshevovu nohu, ale Kubrati jeho ruku srazil. První dotek Krispovi potvrdil, že Beshev je přesně tak silný, jak vypadá.

Kroužili kolem sebe a očima sledovali soupeřovy nohy a ruce. Beshev vyrazil dopředu. Opravdu se vyznal; jeho útok byl nečekaný. Přesto Krispos uhnul před jeho rukama a protáhl se za jeho záda. Uchopil Besheva v pase a pokusil se ho porazit na zem.

Byl však příliš těžký. Beshev místo toho popadl Krispa za ruce a chtěl ho strhnout pod sebe na zem. Krispos se během pádu naštěstí otočil, takže oba soupeři dopadli vedle sebe. Navzájem se sevřeli, potom se od sebe odtrhli, vyskočili na nohy a znovu se do sebe zaklesli.

Beshev měl zvláštní schopnost vyklouznout z Krispova sevření. Pokaždé, když měl Krispos pocit, že může svého protivníka srazit na zem, se Kubrati dokázal osvobodit. Bylo to skoro, jako by měl kůži natřenou olejem, přestože Krispovi nepřípadala nějak kluzká. Znechuceně a zmateně zavrtěl hlavou. Vypadalo to, že Beshev znal triky, o kterých starý Idalkos nikdy neslyšel.

Naštěstí i mohutný Beshev měl s Krispem problémy. Vykroutil svou ruku, přestože si Krispos byl jistý, že se mu to nemůže podařit a o chvíli později Krispos jen zoufalým trhnutím hlavou zabránil tomu, aby mu vypíchl oko. Teď oba stáli, zhluboka oddechovali a nenávidně se měřili očima.

Během této krátké přestávky si Krispos uvědomil rámus, který naplnil celý palác. Dokud bojoval, výkřiky vůbec nevnímal. Teď slyšel Iakovitzovo a Petronovo povzbuzování, slyšel spousty lidí, které vůbec neznal a kteří mu fandili. Povzbuzování mu pomohlo obnovit duševní rovnováhu a dodalo mu chuť do dalšího boje.

Besheva nikdo nepovzbuzoval. Gleb a ostatní Kubratoi stáli na okraji jejich kolbiště a pozorovali jejich zápolení, ale byli zticha. Glebova tvář prozrazovala dokonalé soustředění; jeho ruce, které držel před sebou, se pohybovaly, jako by žily svým vlastním životem.

Kdysi dávno už Krispos něco podobného viděl. Neměl ale čas na vzpomínání; Beshev se na něho vrhnul jako lavina. Kubrati nepotřeboval žádné povzbuzování. Krispos chtěl proklouznout kolem něho, ale Beshev ho zachytil za koleno a stáhl na zem.

Byl pomalý. Ale jakmile jednou Krispa držel, už to nerozhodovalo. Krispos ho kopl volnou nohou do žeber. Beshev jenom zavřel a nepustil ho. Když se pokusil mu zkroutit ruku, ruce se mu smekly.

Protože se nemohl osvobodit, nechal se přitáhnout k protivníkovi. Potom ho vši silou praštil pod bradu. Beshevova hlava odskočila dozadu. Jeho sevření na chvíli povolilo, dost dlouho na to, aby se Krispos osvobodil.

Vstal a těžce oddechoval. Také Beshev se postavil. Musel si prokousnout jazyk, protože z koutku úst mu do vousů tekla tenká pramínek krve. Zamračil se na Krispa a za ním totéž udělal Gleb, jehož ruce se stále pohybovaly.

Či ruce dělaly stejné pohyby? Krispos přenesl svou váhu a vzpomněl si na stejný pocit, který měl, když krácel po pódiu během obřadu vykoupení zajatců. Tehdy tam s ním byl Iakovitzes, Pyrrhos, Omurtag — a Omiirtagův enaree.

Když tehdy šaman ověřoval kvalitu Iakovitzova zlata, jeho ruce se hýbaly stejně, jako teď Glebovy. To znamená, že Gleb provozuje magii? Krispos se ušklíbl. Vsadil by všechno zlato, které dostal od Tanilis, že věděl, jakému druhu

magie se Gleb právě teď věnuje. Není divu, že nebyl schopen za celou dobu Besheva aspoň jednou nahlas povzbudit! Krispos se sehnul a nabral si plnou hrst písku, který předtím sluhové vysypali na podlahu. S výkřikem se vrhnul na Besheva. Kubrati mu vyrazil naproti, ale Krispos byl rychlejší. Protáhl se kolem něho a hodil všechen písek Glebovi do tváře.

Gleb zaječel a odvrátil se stranou. „Promiňte. Nehoda,“ řekl Krispos s úšklebkem. Potom se otočil zpátky k Beshevi. Krátký pohled na překvapení a zmatek v soupeřově tváři mu potvrdil, že jeho odhad byl správný. Beshevův pohled znovu ztvrdl. I bez čarodějné pomoci byl stále mohutný, zkušený a nesmírně silný. Zápas ještě nebyl rozhodnut. Znovu se do sebe zaklesli. Krispos se neubráníl radostnému výkřiku. Besheva kůže teď byl úplně obyčejná — kluzká od potu, ale to bylo přirozené. Když ho Krispos chytil, udržel ho. A když zahákl svojí nohu za jeho a zatlačil, zřít se Beshev na zem.

Kubrati byl ale zkušený zápasník. Stejně jako Krispos předtím, i on se pokusil stočit, aby Krispos nedopadl na něho. Krispos mu však hned skočil na záda. Beshev se pokusil zvednout, ale Krispos mu srazil ruce. Beshev se složil na podlahu.

Pokusil se zvednout znovu, ale Krispos ho popadl za vlasy a praštil mu hlavou o zem. Beshev zachroptěl, ale udělal ještě jeden pokus. Krispos znovu udeřil jeho hlavou o mramorovou podlahu. „Za Styliana!“ vykřikl. Beshev zůstal ležet.

Krispos se ztěžka postavil na nohy. Pokřik davu okolo spíš cítil, než slyšel. Iakovitzes k němu přiběhl a políbil ho, napůl na ústa a napůl na tvář. Krispovi to v tu chvíli vůbec nevadilo.

Něco ho udeřilo do nohy. Šokovaně se otočil — copak to Beshevi nestačilo? Byl si jistý, že ho utloukl do bezvědomí. Ale ne, Beshev se stále nehýbal. Pouze u Krispových nohou ležela zlatá mince. O chvíli později dopadla do písku další.

„Zvedni je, blázne!“ zasyčel na něj Iakovitzes. „Házejí je tobě.“

Krispos se začal shýbat, ale zarazil se. Opravdu chtěl, aby si ho přítomní šlechtici pamatovali, jak sbírá jejich zlato jako pes, když mu hodí kost? Zavrtěl hlavou a narovnal se. „Bojoval jsem za Videsos, ne kvůli zlatu,“ řekl.

Vřava ještě zesílila. Nikdo v paláci netušil, proč se Krispos tak usmívá. Bez peněz, které dostal od Tanilis, by si nikdy takové gesto nemohl dovolit.

Oprášil se, aby se zbavil písku. „Jdu se obléci,“ řekl a procházel davem. Muži i ženy mu potfásali rukou, dotýkali se jeho paží a poplácávali ho po zádech, když mezi nimi procházel. Potom se otočili, aby se mohli vysmívat kubratským vyslancům, kteří odnášeli svého poraženého šampiona.

Svět na chvíli zmizel, když si Krispos přetáhl tuniku přes hlavu. Když se znovu objevil, stál před ním Petronas. Krispos se chtěl uklonit, ale Sevastokrat mu podal ruku. „Po tom nádherném vítězství se přeci obejdeme se bez formalit,“ řekl. „Doufám, že nebudeš nic namítat, Krispe, když tě sám budu chtít odměnit, zvlášť —“ zatvářil se pobaveně, „— když to nebude ve zlatě.“

„Jak bych mohl odmítnout?“ řekl Krispos. „Nebyla by to — jak se to říká? — urážka majestátu?“

„Nebyla, protože já nejsem Autokrat, ale pouze jeho služebník,“ řekl Petronas s dokonale upřímným výrazem. „Ale prozrad’ mi, jak jsi dokázal přemoci toho divocha, který porazil naše nejlepší zápasníky?“

„Myslím, že mu Gleb trochu pomáhal.“ Krispos Petronovi řekl, co věděl, nebo co si myslel, že věděl o Glebově roli při zápase. Potom pokračoval: „Tak jsem si řekl, že bych rád viděl, jak bude Beshev bojovat bez toho kubratského čarování a ukázalo se, že potom už nebyl tak hrozným protivníkem.“

Petronas se zamačkal. „Gleb dělá úplně totéž, když spolu vedeme nějaké jednání. Myslíš, že se pokusil očarovat i mne?“

„To musíte vědět lépe než já,“ řekl Krispos. „Vadilo by vám vzít si s sebou příště svého vlastního čaroděje?“

„To by vůbec nevadilo a určitě to udělám,“ prohlásil Petronas. „Při našem milosrdném a velkorysém Pánu, už kolikrát jsem se divil, že jsem souhlasil s jejich návrhy. Teď už asi vím, co za tím bylo a tím pádem mám o důvod víc tě odměnit, protože dnes večer jsi mi prokázal dvě dobré služby. Děkuji ti.“

Krispos se tentokrát hluboce uklonil. Když se narovnal, měl na tváři mazaný úsměv. „A já děkuji vám.“

Petronas chtěl odpovědět, ale zarazil se. Zamyšleně si Krispa prohlédl. „Vidím, že kromě síly ti docela dobře slouží i rozum. To si budu pamatovat.“ Než mohl Krispos odpovědět, Sevastokrat se otočil a zavolal na služebnictvo. „Vino! Vino pro každého a ať nikdo nemá po zbytek noci prázdný pohár! Budeme oslavovat vítězství a vítěze. Na Krispa!“ Videsánská šlechta pozvedla své poháry. „Na Krispa!“

Krispos hřebelcoval koně v rytmu, který ladil s bušením v jeho hlavě. Těžký teplý vzduch ve stájích mu kocovinu nijak neulehčoval, ale tentokrát mu vůbec nevadilo bolení hlavy ani neklidný žaludek. Připomínalo mu to, přestože se věnoval své každodenní rutinní práci, co se stalo včera v noci.

Nedaleko od něho si Mavros pískal, zatímco lopatou kydal hnůj. Krispos se pro sebe zasmál. Těžko si dokázal představit něco přízemnějšího než kydání koňského hnoje. „Mavre?“ zavolal na svého přítele.

Lopata se zastavila. „Copak je?“

„Jak to že rozmazlenému mladému šlechticovi nevadí hrabat se v koňských hovnech? Kydám hnůj skoro celý život, tady i předtím ve vesnici, kde jsme měli kozy, krávy, ovce a prasata, ale nikdy mě to nebavilo.“

„K ledu s kozami, krávami, ovci a prasaty. Tohle jsou koně,“ odpověděl Mavros, jako by to všechno vysvětlovalo.

Možná ano, pomyslel si Krispos. Ani Iakovitzovi nevadila práce ve stájích, ale Krispos si nedokázal představit, že by měl něco společného s prasaty. Zavrtěl hlavou. Pro každého farmáře byla domácí zvířata pořád jenom zvířata. Mít k nim nějaký citový vztah byl luxus, který si nemohl dovolit.

Podobné nic neřešící myšlenky mu pomohly překlenout čtvrt hodinu, kterou potřeboval k tomu, aby se kůže klisny, kterou hřebelcoval, začala lesknout. Spokojen s výsledkem ji pohládl a přemístil se do vedlejšího stání.

Zrovna začal, když uslyšel, že někdo vešel do stájí. „Krispe! Mavre!“ volal na ně Gomaris.

„Co je?“ zeptal se zvědavě Krispos. Iakovitzův komorník totiž málokdy chodil do stájí.

„Pán chce vás dva, teď hned,“ oznámil jim Gomaris. Krispos se podíval na Mavra. Oba pokrčili rameny. „To je radost,“ řekl Mavros. „Ale doufám, že mi dá aspoň pět minut, abych se mohl umýt a převléct.“ Pokrčil nos. „Nedá se říct, že bych byl společensky upraven.“ „Teď hned,“ zopakoval Gomaris. „Dobrá, jak si přeje,“ řekl Mavros a znovu pokrčil rameny. „Bude to u něj v pokoji.“

Během cesty do pánových pokojů Krispos přemýšlel, o co může jít. Určitě něco neobvyklého. Krispos neměl pocit, že je v nějakém průsvihu, zvlášť když chtěl Iakovitzes vidět i Mavra. Jedině — nedozvěděl se Iakovitzes něco o jeho vztahu k Tanilis nebo o tom, co viděla? Ale jak by mohl, když nic nezjistil už v Opsikionu?

S Iakovitzem na ně čekal šedovlasý muž, kterého Krispos neznal. „Tady jsou, Eroule, v celé jejich —“ Iakovitzes se ostentativně nadechl, „— kráse.“ Otočil se ke svým sluhům. „Eroulos je komorníkem v domácnosti Jeho Císařské Výsosti Sevastokrata Petrona.“

Krispos se hluboce uklonil. „Vzácný pane,“ zamumlal. Mavros se uklonil ještě hlouběji. „Jsem vám k službám, vznešený pane.“

„Nebudete sloužit mně, ale spíš Sevastokratovi,“ odpověděl jim Eroulos. Byl vzpřímený a ostražitý, obklopen aureolou moci, kterou by Krispos u Petronova komorníka očekával. Pokračoval: „Jeho Císařská Výsost ti slíbila odměnu za tvou odvahu, Krispe. Rozhodla se jmenovat tě správcem svých stájí. Ty, Mavre, jsi rovněž pozván do paláce, aby tak Sevastokrat prokázal úctu, kterou chová k tvé matce.“ Zatímco Krispos s Mavrem zůstali stát s otevřenými ústy, Iakovitzes řekl mrzutě: „Měli byste oba vědět, že od nikoho jiného než od Petrona bych takové přetahování svého služebnictva nestrpěl. I v jeho případě se mi to nelíbí. Jenže to je zbytečná ztráta času; co Sevastokrat chce, to dostane. Takže jděte a ukažte jemu i jeho lidem, jaké služebnictvo pracuje v tomhle domě.“ To bylo přesně podle Iakovitzova vkusu, pomyslel si Krispos: nejsrdečnější rozloučení, jakého byl schopen, spojené s vlastní sebechválou.

Náhle si Krispos uvědomil, že to, co ho trápí, je už minulostí. Bude pracovat v domácnosti Sevastokrata! Měl chuť vykřiknout radostí. Přinutil se zůstat klidný. „Dostaneme trochu času na sbalení našich věcí?“

„A na koupel?“ dodal Mavros naříkavě. Eroulos se neubránil úsměvu. „Předpokládám, že ano. Budete připraveni, když pro vás zítra ráno někoho pošlu?“ „Ano, vzácný pane.“ „To by bylo skvělé, vznešený pane.“ „Uvidíme se zítra.“

Eroulos vstal a uklonil se Iakovitzovi. „Je pro mne vždy potěšením vás vidět, vznešený pane.“ Kývl na Gomara. „Byl byste tak laskav a doprovodil mne ven?“

Když Eroulos odešel, Iakovitzes promluvil: „Pevně věřím, že žádný z vás, mladí pánové, i když byl povýšen, nezapomene, kde ve Videssosu začínal.“

„Samozřejmě, že ne,“ odpověděl Krispos, zatímco Mavros zavrtěl hlavou. Krispos slyšel v Iakovitzově hlase něco nového. Najednou k nim jejich pán — nebo spíše jejich bývalý pán, pomyslel si — mluvil jako k lidem sobě rovným, místo aby předpokládal jejich poslušnost. Iakovitzes nikdy neplýval úctou tam, kde nebyla třeba. Že ji dal najevo teď, bylo pro Krispa tím nejjasnějším znamením významu Eroulovy návštěvy.

Zpráva o důležité návštěvě se do pokojů sluhů dostala dřív než Krispos s Mavrem. Ostatní sluhové na ně čekali s velkým džbánem vína. Krispos začal balit až pozdě v noci. Byl hotový rychle — neměl toho mnoho — a ulehlo do postele.

„Můžeš si ten svůj pytel dát na jednoho z mých koní, jestli chceš,“ řekl mu Mavros druhý den.

„Díky, ale už jsou naložení dost. Já to zvládnu.“ Kromě kopí, které si do města přinesl z vesnice, se mu veškerý jeho majetek vešel do jednoho batohu. Nahodil si ho na záda. „Tak kde je ten člověk od Petrona?“

„Nejspíš v hospodě popíjí svou snídani. Pokud pracuješ pro Sevastokrata, těžko se v celém císařství najde někdo, kdo by si stěžoval, že jdeš pozdě.“

„Asi máš pravdu,“ přisvědčil Krispos.

Slíbený sluha se objevil o chvíli později. „Mám to vzít?“ zeptal se a ukázal na Krispův batoh. Zatvářil se překvapeně, když Krispos odmítl. Pokrčil rameny a řekl: „Pojďte za mnou.“

Vedl Krispa s Mavrem přes Palamovo náměstí do palácové čtvrti. Paláce, jak Krispos zjistil, tvořily téměř samostatné město. Jednotlivé budovy byly od sebe oddělené řadami stromů. Za chvíli se dostali do míst, kde Krispos nikdy předtím nebyl. „Co je tamhle za budovu za těmi třešněmi?“ zeptal se.

„Nic, co by vás mohlo zajímat — stejně jako mě, když na to přijde,“ odpověděl jejich doprovod s úsměvem. „To je Autokratova soukromá rezidence, kde má i své vlastní císařské služebnictvo. Jeho sluhové si o sobě myslí, že jsou lepší než my ostatní. Samozřejmě,“ pokračoval po krátké pauze, „většina z nich jsou eunuši, takže asi mají být na co hrdí.“

„Eunuši.“ Krispos si jazykem navlhčil rty. Už několikrát ve městě eunuchy viděl, jak vyřizují své pochůzky. Pokaždé se otřásl; už víckrát, když si rozepínal poklopec nebo vyhrnoval tuniku, aby si ulevil, děkoval Phosovi, že je celý muž.

„Proč eunuši?“

Sevastokratův sluha se zasmál, když uslyšel tak naivní otázku. „Zprvu proto, že žádný z nich se nemůže stát Autokratem — jejich nedostatek je vylučuje předem. A za druhé — komu jinému by císař mohl důvěřovat, aby se staral o jeho ženu?“

„Asi nikomu.“ To, co sluha říkal, dávalo smysl. Přesto si Krispos pohladil svůj hustý, tmavý, kučeravý plnovous, šťastný, že si ho mohl nechat narůst.

Sluha zavedl Mavra k budově nedaleko od císařova soukromého paláce. „Tady budeš ubytován, s dalšími Petrono-vými spatharii. Najdi si volný pokoj a ubytuj se.“

„Takže ze mě bude spatharios?“ řekl Mavros. „Jenže jsou spathariové a spathariové, jestli mi rozumíš. Jakého chce Petronas ze mě, užitečného nebo jenom na okrasu?“

„Předpokládám, že takového, na jakého se budeš hodit,“ odpověděl sluha. „Řeknu ti jedno, i když nevím, jestli ti to

pomůže: Petronas se nestydí ušpinit své vlastní ruce, pokud je to potřeba.“

„To je dobře, já taky ne.“ Když se Mavros zasmál, vypadal ještě mladší, než byl ve skutečnosti. „Jestli o tom pochybuješ, zeptej se Eroula, jak jsem voněl, když včera přišel k Iakovitzovi.“

„Já tady také zůstanu?“ zeptal se Krispos.

„Co? Ne. Ty půjdeš se mnou,“ řekl sluha.

Krispos zamával Mavrovi a následoval svého průvodce.

Ten ho zavedl k jedné z největších a nejkrásnějších budov v celém palácovém komplexu. Ze tří stran obklopovala malé náměstí a kolem dokola byla záfony pečlivě sestříhaných okrasných keřů.

„To je Velký palác,“ vysvětlil mu sluha. „Jeho Císařská Výsost Sevastokrat žije v tom křídle, ke kterému právě jdeme, takže je po ruce, kdykoliv je potřeba něco důležitého projednat.“

„Aha,“ řekl Krispos pomalu. Anthimova rezidence byla docela daleko, ale přesto Krispos usoudil, že Petronas o nic nepřichází. Potom ho něco napadlo a zastavil se. „Počkej. Říkal jsi, že Sevastokrat chce, abych žil tady?“

„Takové jsem dostal pokyny.“ Sluha pokrčil rameny, jako by říkal, „to není můj problém.“

„Je to mnohem lepší, než jsem čekal,“ řekl Krispos, když ho sluha uvedl dovnitř. Znovu se zastavil. „Kde jsou stáje? Jestli mám být správce stájí, nemyslíš, že bych měl vědět, jak se dostanu do práce?“

„Možná ano a možná ne.“ Sluha si ho prohlédl od hlavy k patě. „Doufám, že ti nevadí, že to říkám, ale připadáš mi trochu ... nezkušený ... na správce stájí, když někteří muži ve stájích tam pracovali, už když se tvůj otec narodil.“

„Určitě máš pravdu, ale to neznamená, že se ve stájích ani neukážu. Nebo si snad Petronas přeje, abych lenošil stejně jako Mavros?“

Teď zůstal stát Sevastokratův sluha. Znovu si Krispa prohlédl, tentokrát zamyšleně. „Mmm, možná ne, když sám nebudeš chtít.“ Vysvětlil Krispovi, jak se dostane do stájí. „Ale nejdřív se pojď ubytovat.“

Proti tomu Krispos nemohl nic namítat. Sluha ho vedl nahoru po schodech. U prvních dveří, které mijeli, se opírali o zeď dva strážci v kroužkovém brnění. „Celé tohle patro patří Jeho Císařské Výsosti,“ vysvětlil sluha. „Musíme o jedno výš.“

Patro nad Sevastokratovými pokoji bylo rozděleno do více bytů. Podle velikosti dveří pařil Krispův k těm nejmenším. Přesto měl samostatnou ložnici a obývací pokoj. Krispa to nadchlo, ale nahlas nic neřekl. Nikdy pro sebe neměl víc než jeden pokoj.

V pokoji našel i velký psací stůl a šatník, ve kterém se batoh s celým jeho majetkem úplně ztratil. Hodil kopí na postel, zamkl za sebou dveře a vydal se po schodech dolů. Ostré sluneční světlo venku ho přinutilo zamrkat. Rozhlédl se, aby se zorientoval. Ta dlouhá nízká cihlová budova za vrbovou alejí by měly být stáje, pokud svého průvodce dobře pochopil.

Vykořčil tím směrem. Za chvíli ho zápach a hluk přesvědčily, že jde správně. Vrbová alej zakrývala skutečnou velikost stájí. Byly větší než Iakovitzovy a Tanilisiny dohromady. Někdo Krispa zahlédl a vběhl dovnitř. Krispos sám pro sebe přikývl. Mohl čekat, že se to stane.

Jakmile mu pod nohama zakřúpala sláma pokrývající podlahu stájí, všichni štolbové, podkovaní a jejich pomocníci už byli shromáždění a čekali na něho. Zkoumal jejich tváře a viděl v nich rozmrzelost, strach i zvědavost. „Věřte mi,“ řekl, „že jsem překvapen stejně jako vy, že jsem tady.“

To vyvolalo několik úsměvů, ale většina jeho nových podřízených stála tiše s rukama složenýma na prsou a čekala, co bude dál. Na chvíli se zamyslel. „Nežádal jsem o tuhle práci. Ale dostal jsem ji a chci udělat, co bude v mých silách.“

Mnoho z vás ví o koních mnohem víc než já. Vůbec by mě nenapadlo to popírat. Každý z vás ví mnohem víc než já o Sevastokratových koních. Doufám, že mi pomůžete.“

„Co když nebudeme chtít?“ zavrčel jeden z mužů, drsně vyhlížející chlapík jen o pár let starší než Krispos.

„Pokud budete dělat, co máte, nebude mi to vadit,“ řekl Krispos. „I to mi pomůže. Ale pokud se budete snažit mi to znepříjemnit, nebude se mi to líbit — a vám potom taky ne.“ Ukázal na modřinu pod okem. „Museli jste slyšet, proč mě Petronas na tuhle práci přijal. Po Beshevovi si myslím, že už bych zvládl kohokoliv. Ale nepřišel jsem sem bojovat. Budu bojovat, pokud budu muset, ale nechci. Chci v klidu pracovat.“

Čekal, jaká bude jejich odpověď. Něco si mezi sebou mumlali. Potom ten muž, který už promluvil předtím, udělal krok směrem k němu. Krispos se připravil. Menší prošedivělý muž však svého kolegu zastavil. „Nech toho, Onorie,“ řekl.

„Zdá se, že to myslí dobře. Uvidíme, jestli to dokáže splnit.“

Onorios zavrčel. „Dobrá, Stotzi, když to říkáš ty.“ Nevraživě se na Krispa podíval. „Ale klidně se vsadím, že za měsíc sem nestrčí ani nohu. Bude brát plat, který si ty zasloužíš mnohem víc, bude sedět v paláci a chlastat s ostatními víno.“

„Já se s tebou rád vsadím, Onorie,“ řekl Krispos ostře. „Na konci měsíce — nebo za dva nebo za tři, jestli chceš — zaplatí ten, kdo prohraje, vítězi všechno, co dokáže vypít.“

Bereš to?“

„To bych řekl, při našem dobrém Bohu.“ Onorios natáhl ruku a Krispos ji přijal. Oba stiskli tak pevně, až sebou škubli. Když se pustili, oba museli ruku několikrát sevřít a otevřít, aby se jim do ní znovu dostala krev.

Krispos řekl: „Stotzi, mohl bys mě provést po stájích, prosím?“ Pokud mu starší štolba prokázal trochu přízně, bylo by lepší být s ním zadobře.

Stotzas mu ukázal Sevastokratova koně určeného pro přehlídky. „Krásný, že? Bohužel nedokáže na deseti yardech předhonit želvu.“ Potom válečného koně. „Drž se dál od jeho kopyt — je zvyklý vyhazovat. Asi bys mu měl donést nějaké jablko, aby si na tebe zvykl.“ Následovali Petronovi koně určené k lovu, klisny, několik vysloužilých hřebců a valachů, energická hříbata — tolik zvířat, že Krispos pochopil, že je nikdy nebude znát všechny.

Když byla prohlídka téměř u konce, stáli na vzdáleném konci stájí, daleko od ostatních. Stotzas si Krispa zkoumavě prohlédl. „Myslíš, že to zvládneš?“ zeptal se nedůvěřivě.

„Pokusím se. Co jiného teď můžu říct? Jenom doufám, že mi řekneš i o lidech tolik, co o koních.“

Starý štolba neodpověděl. Teprve po chvíli si Krispos uvědomil, že se směje. „Takže nejsi jenom obyčejný blázen, co nemá nic kromě svalů. Doufal jsem, že nebudeš. Lidi ti budou dělat mnohem větší problémy než zvířata, ale když budou spokojeni a budou si hledět své práce, všechno půjde, jak má. Pokud to dokážeš, synku, budeš se mít dobře.“

„Doufám.“ Krispos se podíval Stozovi do očí. „Také doufám, že mi pomůžeš.“

„Určitě ti nebudu stát v cestě,“ řekl Stotzas po krátké pauze. „Každý mladík, který dokáže přiznat, že potřebuje s něčím pomoci, si zaslouží dostat šanci. A s Onoriem jsi to zvládl skvěle. Myslím, že svoji sázku prohraje.“ „Určitě,“ slíbil Krispos.

„Dobrá, vrátíme se,“ řekl Stotzas. Když se vrátili na začátek stájí, kde na ně čekali ostatní, zvýšil hlas: „Takže, co bychom měli udělat s tím loveckým koněm s naraženou holení?“

„Říkal jsi, že ho necháváte odpočívat a přikládáte mu studené obklady?“ Krispos počkal, až Stotzas přikývne, potom pokračoval: „Nevypadá nějak zle. Ještě několik dní pokračujte jako dosud, potom ho nechte proběhnout po měkké zemi a bude v pořádku.“

Nikdo z přihlížejících netušil, že se předtím o koni a o jeho léčbě bavili u jeho stání. Stotzas si promnul bradu, potom moudře přikývl. „Dobrá rada, pane. Zařídíme to.“ Ukázal do davu přihlížejících. „On to zařídí.“

Spojení dělá život jednodušším, pomyslel si Krispos.

Několik dalších týdnů strávil Krispos většinu svého času ve stájích. Naučil se o koních i o lidech víc, než věděl kdy předtím. Když na Onoriovu vyhrál sázku, získal si ho tím, že sám koupil stejné množství vína. Poté, co se spolu opili, plnil Onorios bez řeči veškeré Krispovy úkoly. Stotzas nic neříkal, ale v očích se mu pokaždé při takové příležitosti pobaveně zablesklo.

Krispos pracoval tvrdě, takže mu chvíli trvalo, než si všiml, jak se jeho život změnil po přestěhování do Velkého paláce. U Iakovitze byl pouhým sluhou, ale teď měl sluhy sám. Povlečení bylo stále čisté a jeho šaty jako by se nějakým kouzlem samy čistily a věšely zpátky do šatníku.

Také brzy zjistil, že cokoliv cenného může snadno, také jako kouzlem, zmizet. Byl rád, že dar od Tanilis dobře ukryl za uvolněný díl obložení. Každou chvíli odtahoval skříňku, kterou před svou skrýš postavil, a přidával dovnitř peníze. Žil skromně, protože byl příliš zaměstnaný, aby mohl žít jinak.

Jednoho teplého letního večera, když se už chystal do postele, zaklepal někdo na jeho dveře. Jeho známost s ostatními úředníky a dvořany žijícími ve stejném patře byla přinejlepším povrchní; byl příliš často ve stájích, aby je poznal lépe.

„Kdo je to?“ zavolal.

„Eroulos.“

„Oh!“ Krispos neviděl Petronova komorníka ode dne, kdy pro něho přišel do Iakovitzova domu. Rychle si natáhl tuniku a otevřel dveře. „Pojď dál!“

„Ne, ty půjdeš se mnou,“ řekl Eroulos. „Mám přikázáno přivést tě dolů k Sevastokratovi. Jeho Císařská Výsost má ... hosta. Rád by mu tě představil.“

„Hosta?“

„Brzy sám uvidíš. Pojď, jestli můžeš.“

Krispos následoval Eroula chodbou a dolů po schodech. Petronovy strážce je oba u vchodu do Sevastokratových pokojů důkladně prohledaly. Krispos se nechal prohledat bez protestování, konec konců procházel tímto vchodem poprvé. Ale překvapilo ho, že stejně strážce zacházeli i s Eroulem. Pokud Petronas nevěří svému komorníkovi, tak komu tedy věří? Možná nikomu, pomyslel si Krispos.

Nakonec strážce s přikývnutím uhnuli stranou. Jeden z nich otevřel dveře. Eroulos dal Krispovi ve dveřích přednost. Krispos byl zvědavý, jak Sevastokrat žije. To, co viděl, mu připomnělo Tanilisino sídlo: spojení velkého bohatství a docela dobrého vkusu.

Jeho pohled zaujal ikona Phose. Úcta k dobrému bohu i k umění malíře, který obraz vytvořil, ho přiměla požehnat se slunečním znamením; nikdy neviděl Phose zobrazeného tak, aby jeho výraz dokonale spojoval přísnost a dobrotu. Eroulos si všiml jeho pohledu. „Říká se, že obraz Phose v Nejvyšším chrámu je malován podle tohoto,“ poznamenal komorník.

„Tomu věřím,“ řekl Krispos. I když šel dál, měl stále divný pocit, že se na něho bůh z obrazu dívá.

„Tak jsme tady,“ řekl Eroulos, když zastavil přede dveřmi vykládanými zlatem a slonovinou. Zaklepal na ně. Dva hlasy, které byly slyšet přes dveře, však neutichly. Jeden byl Petronův, druhý zřejmě patřil někomu mladšímu. Eroulos zaklepal znovu. „No dobrá,“ zabručel Petronas.

Komorník otevřel dveře. Pohybovaly se potichu, na dobře namazaných pantech. „Je tady Krispos, Vaše Výsosti.“

„Dobře.“ Sevastokrat se otočil k muži, který seděl na protější straně malého stolu. „Tak, synovče, myslím, že náš spor může pár minut počkat, než budeme zase pokračovat. Chtěl jsi vidět toho odvážlivce, který porazil slavného Besheva a poslal Gleba do Kubratu mnohem pokornějšího, než jaký přišel. Tohle je Krispos.“

Petronův synovec! Krispos se před mladým mužem hluboce uklonil, potom klesl na kolena a nakonec ležel tvář k zemi na podlaze. „Vaše Veličenstvo,“ zašeptal.

„Vstaň, vstaň! Jak ti mám potřást rukou, když ležíš na zemi?“ Anthimos III.. Autokrat Videssosu, netrpělivě čekal, než se Krispos vyhrabe zpátky na nohy. Potom mu opravdu stiskl ruku a několikrát s ní nadšeně potřásl. „Není nic nudnějšího, než poslouchat vyprávění Kubratovi o tom, jak jsou skvělí. Díky tobě je chvíli poslouchat nemusíme. Jsem tvým dlužníkem, což samozřejmě znamená, že celý Videssos je tvým dlužníkem.“ Kývl hlavou a usmál se na Krispa.

Krispos zjistil, že se také usmívá; Anthimův trochu pokřivený úsměv byl nakažlivý. „Děkuji vám, Vaše Veličenstvo,“ řekl. Na chvíli byl zase pouhým vesničanem jatým posvátnou hrůzou. Bez ohledu na to, co Tanilis viděla, si nikdy nedokázal představit, že by se mohl císaře jen dotknout, nebo cítit jeho dech.

„Synovče, možná bys chtěl Krispovi své díky vyjádřit nějakým hmatatelným důkazem,“ řekl Petronas přívětivě.

„Cože? Ach, ano. Tady máš, Krispe.“ Usmál se, když si sundal z krku zlatý řetěz a přetáhl ho Krispovi přes hlavu.

„Omlouvám se. Jelikož mám na hraní celou císařskou pokladnici, zapomínám, že jiní lidé na tom nejsou stejně.“

„Jste velmi laskav, Vaše Veličenstvo,“ řekl Krispos, když ucítil na krku váhu drahého kovu. „Chudý muž by za tolik zlata mohl živit sebe i svou rodinu po velmi dlouhou dobu.“

„Opravdu? No, doufám, že ty nejsi chudý a že tě můj strýc živí dobře.“

„Krispos u mě má místo správce stájí,“ řekl Petronas. „Mohl tuto funkci považovat za teplé místo, kde by nemusel nic dělat, jenom brát svou mzdu, a stejná vděčnost, kterou k němu cítíš ty, synovce, by mě donutila mu to dopřát. Ale on se do práce vrhnul po hlavě; jeho pracovní nasazení je vlastně hlavní důvod, proč jsem ti ho ještě nepředstavil — jen málokdy je k zastizení mimo stáje.“

„To je v pořádku,“ řekl Anthimos. „Trocha práce nikdy nikomu neublížila.“

Krispos si pomyslel, kolik toho asi Anthimos o práci ví — podle toho, jak vypadal, moc ne. Ačkoliv z jeho rysů bylo patrné, že je Petronův blízký příbuzný, postrádaly tvrdost a cílevědomost Sevastokratovy tváře. Nebylo to pouze věkovým rozdílem; i kdyby byl Anthimos starý jako jeho strýc, jeho výraz by působil stejně lhostejně. Krispos se nemohl rozhodnout, jestli se mu líbí nebo ne. Neznal nikoho, kdo si mohl dovolit luxus lhostejnosti kromě Tanilis a Petrona a ti si ho stejně nedopřávali.

Petronas řekl: „Vino, Krispe?“

„Ano. děkuji vám.“

Sevastokrat mu nalil. „Pro mě také ještě jednou, prosím,“ řekl Anthimos. Petronas mu podal pohár. Anthimos pohár vypil a podával ho strýci zpátky, aby mu znovu nalil. Petronas mu vyhověl a o chvíli později znovu. Sám jen občas usrknul ze svého poháru, stejně jako Krispos. Oba si vystačili pouze s jedním.

Když si bral Anthimos další pohár, víno se přelilo přes okraj a polil si ruku. Olízl si ji a usmál se na své společníky poněkud rozostřeným úsměvem. „Promiňte.“

„Nic se nestalo, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl jeho strýc. „Teď bychom se mohli vrátit k diskuzi, kterou jsme vedli, než Krispos přišel. Znovu Vás uctivě žádám, abyste podepsal rozkaz k postavení nových dvou pevností na jihozápadní hranici, který jsem Vám poslal minulý týden.“

„Nevím, jestli ho chci podepsat.“ Anthimos ohrnul spodní ret. „Skombros říkal, že ty pevnosti pravděpodobně vůbec nebudeme potřebovat, protože jihozápadní hranice je velmi klidná.“

„Skombros!“ Petronas ztratil něco ze své zdvořilosti, kterou uněho Krispos vždycky předtím pozoroval. Ani se nenamáhal skrýt své opovržení, když pokračoval: „Opravdu si nedokážu představit, proč si v těchto věcech necháš radit od svého vestiaria. Co může eunuch vědět o správném umístění pevností? Proboha, synovče, udělal bys lépe, kdyby ses zeptal Krispa, co si o celé věci myslí. Přinejmenším viděl větší kus světa než jenom císařské paláce.“

„Dobrá, udělám to,“ odpověděl Anthimos. „Co si o celé věci myslíš, Krispe?“

„Já?“ Krispos málem rozlil svoje víno. Byl pyšný, že popíjí se Sevastokratem a Autokratem, a cítil se velmi důležitý. Být zatažen do jejich sporu však bylo něco jiného; to se mu vůbec nelíbilo. Byl si dobře vědom Petronova významného pohledu a proto volil slova s největší opatrností. „Ve věcech, které se týkají války, bych radši spoléhal na úsudek vojáka,“ řekl nakonec.

„Poznáš upřímnou odpověď, když ji slyšíš, Anthime?“ zeptal se Petronas.

Autokrat si pohladil bradu. Špička jeho vousu byla navoskovaná do špičky. Mírně překvapeným hlasem odpověděl:

„Ano, to dává smysl, že? Dobře, strýčku, podepíšu tvůj hrozný rozkaz.“

„Podepíšeš? Výborně!“ Petronas vyskočil na nohy a poplácal Krispa po zádech tak silně, až zavrával. „Další dar dostaneš ode mne, Krispe, a i tentokrát si ho zasloužíš.“ „Vaše Výsost je velmi laskavá,“ řekl Krispos. „Odměňuji dobré služby,“ řekl Petronas. „Na to nezapomínej. Po zásluze odměňuji i ty špatné; ani na to nezapomínej. Teď už můžeš jít. Brzy by ses začal nudit, kdybys nás déle poslouchal.“

„Rád jsem tě poznal, Krispe,“ řekl Anthimos, když se Krispos na rozloučenou uklonil. Napůl opilý Autokrat měl velmi okouzující úsměv.

I přes dveře, které za sebou zavřel, Krispos jasně slyšel Petronův hlas: „Vidíš, Anthime? I ten štolba ví lépe než tvůj drahý vestiarios, co je potřeba udělat.“ Sevastokrat se na chvíli odmlčel a jeho hlas zněl přemýšlivě, když pokračoval:

„U Phose, on to ví —“

„Pojď, doprovodím tě ven,“ řekl Eroulos. Krispos sebou trhnul. Neslyšel, že komorník přišel.

„Císař. Neřekl jsi mi, že mě vedeš k císaři,“ řekl Krispos vyčítavě, když vyšli na schodiště.

„Neměl jsem ti to říkat. Sevastokrat chtěl vědět, jak budeš reagovat.“ Eroulos doprovázel Krispa i do schodů. „Ve skutečnosti bys neměl být překvapen. Petronas vládl za Autokrata a stále vládne — spolu s ním.“

Krispos si všiml jeho krátkého zaváhání. Skrz něho, chtěl Eroulos říct. Ale muž tak diskretní, aby mohl pracovat jako Sevastokratův komorník, byl příliš opatrný, než aby řekl něco takového.

Něco jiného zaměstnalo Krispovy myšlenky. „Proč chtěl vidět, jak budu reagovat?“

„Nedovolil bych si mluvit za Jeho Císařskou Výsost odpověděl Eroulos zdrženlivě. „Ale nepovažoval bys i ty za moudré, dozvědět se maximum o kvalitách lidí, kteří ti slouží? Zvlášť těch, které jmenuješ za odměnu na zodpovědné místo?“

Tím myslí mě, pochopil Krispos. Mezitím došli až k jeho dveřím. Zamyšleně přikývl, když vešel dovnitř. Tanilis by určitě udělala něco podobného. A pokud Petronas uvažuje stejně jako Tanilis — Krispos by nedokázal najít lepší kompliment pro jeho důvtip.

Tanilis nikdy nezapomněla na slíbenou odměnu. Ani Petronas nezapomněl. Navíc mu ji předal veřejně, když za ním přišel do stájí a daroval mu dýku s rukojetí vykládanou rubíny. „Za to, že jsi přemýšlel rychle a správně,“ řekl uznalým

hlasem.

Krispos se hluboce uklonil. „Jsem poctěn, Výsosti.“ Koutkem oka zahlédl Onoria, který byl najednou velmi pilný, když nůžkami zastíhal koním hřívu. Krispos se pro sebe usmál.

„Zasloužíš si to,“ řekl Petronas. „Pracuješ tady dobře, podle toho, co jsem slyšel, i podle stavu mých koní.“

„To není pouze moje zásluha. Měl jste dobré koně a štolby dávno předtím, než jste si mě všimnul — to ovšem neznamená, že bych vám za to nebyl vděčný, Výsosti,“ dodal Krispos rychle.

„Jsem rád, že si to uvědomuješ a také že máš dostatek rozumu, aby ses o zásluhy podělil. Není mým zvykem zaměstnávat blázny a jsem opravdu potěšen, když zjišťuji, že ani v tvém případě jsem toto pravidlo neporušil.“

Petronas se podíval do stání, trochu se usmál tomu, co uviděl, a vydal se k dalšímu. „Pojď, Krispe, projdeme se spolu.“

„Samozřejmě, Vaše Výsosti.“

Stejně jako Stotzas před několika týdny i Petronas počkal, dokud nebudou z doslechu. Potom řekl: „Řekni mi, co víš o povinnostech osobního sluhy.“

„Výsosti?“ Otázka Krispa překvapila. Pomalu odpověděl: „Nic moc, ačkoliv, když nad tím přemýšlím, dalo by se říct že jsem pracoval jako Iakovitzův osobní sluha, když ležel v Opsikionu se zlomenou nohou. Aspoň myslím, že je to něco takového.“

„V podstatě ano,“ souhlasil Petronas. „To by mělo stačit. Vlastně jsem si jistý, že to stačit bude. Na místě, které mám na mysli, budeš muset většinou pouze dohlížet na ostatní a jen někdy sloužit sám.“

„Co je to za místo?“ zeptal se Krispos. „Váš komorník jistě ne. Nebo se na Eroula zlobíte za něco, o čem nevím?“ Pokud Sevastokrat nebyl s Eroulem spokojen, v jeho domácnosti se o tom nemluvalo. Bylo to možné, ale nepravděpodobné, usoudil Krispos.

I Petronas zavrtěl hlavou. „Ne, Eroulos mi slouží dobře. Myslel jsem na ještě něco většího. Jak by se ti líbilo stát se jednoho dne Anthimovým vestiariem?“

Krispos řekl první věc, která ho napadla: „Nemusí být vestiarios eunuch?“ Cítil velmi nepříjemný pocit v podbřišku, jen když to slovo wslovil; měl co dělat, aby si rukama nezačal instinktivně chránit rozkrok.

„Je to obvyklé, ale rozhodně to není nutné. Troufám si tvrdit, že tě dokážeme udržet v celku.“ Petronas se zasmál a potom pokračoval: „Promiň; nikdy jsem tě neviděl tak vystrašeného. Chci, abys nad tím přemýšlel, i když ti nemůžu ten úřad slíbit brzy — a možná vůbec ne.“

„Vy mi ho nemůžete slíbit, Výsosti?“ zeptal se Krispos, překvapen takovou možností. „Copak nejste dost mocný? Copak nejste zároveň Sevastokrat a Autokratův strýc? Myslíte, že by vás nevyslyšel?“

„V téhle věci asi ne. Jeho komorník na něho má také velký vliv, takže bude velmi obtížné ho odstranit.“ Petronas se zhluboka, pomalu a se zlostí nadechl. „Ten zatracený Skombros je mazaný jako liška. Pracuje na tom, aby mě oslabil a upevnil moc sebe a svých příbuzných. Vůbec by mě nepřekvapilo, kdyby se snažil jednoho z nich dosadit na trůn. Tím spíš, že Autokratova manželka, císařovna Dara, stále ještě nepočala dítě.“

„Takže byste chtěl, aby Anthimos měl vestiaria, který vám bude loajální a nebude mít žádné vlastní ambice,“ řekl Krispos. „Teď tomu rozumím.“

„Ano, přesně tak.“

„Děkuji vám za důvěru.“

„Já nikomu přiliš nevěřím,“ odpověděl Sevastokrat. „Ale vím jedno: pokud tě dostanu nahoru, mohu tě dostat i dolů, pokud to bude potřeba. Rozumíš tomu, Krispe?“ Jeho hlas, přestože byl stále tichý, byl teď tvrdý jako kámen.

„Velmi dobře, Výsosti.“

„Dobrá. Myslím, že nejlepší způsob, jak to zařídit, je — pokud, jak jsem říkal, to vůbec půjde nějak zařídit — čas od času tě Anthimovi ukázat. Zdá se, že ti to myslí dobře a že dokážeš svoje myšlenky formulovat tak, že přestože postrádají určitou eleganci, znějí stále přesvědčivě. Protože žije mezi eunuchy, není Anthimos zvyklý na jasně formulované srozumitelné názory, které mu říkám možná jenom já. Anthimos má rád všechno, co je nové a exotické. Měl by si přát poznat tě o trochu víc, potom ještě o trochu — to bude vypadat jako boží vůle.“ Petronas položil svou velkou, těžkou ruku Krispovi na rameno. „Zkusíme to? Dohodnuto?“

„Ano, Výsosti, dohodnuto,“ odpověděl Krispos.

„Dobrá,“ řekl Petronas. „Uvidíme, co se stane.“ Otočil se a bez jediného ohlédnutí zamířil k východu ze stájí.

Krispos ho mnohem pomaleji následoval. Takže Sevastokrat si myslí, že si zněj udělá ochočené zvířátko, až se stane vestiariem? Krispos řekl, že tomu rozumí. Ale neřekl nic o tom, že by s tím souhlasil.

8.

Lovci jeli na koních pomalu, smáli se, povídali si a popíjeli víno z kožených měchů. Oddechli si, když vjeli pod stromy, které je ochránily před paprsky letního slunce. „Kdo nám zazpívá?“ zavolal Anthimos.

Krispos si vzpomněl na písničku, kterou znal z dětství. „Malé prasátko se chytlo do pasti,“ začal. „Hloupé prasátko bez špetky chytrosti ...“ Stejně jako prasátko byli hloupí i všichni muži, kteří se ho snažili různými způsoby osvobodit.

Když skončil, mladí šlechtici, kteří tvořili loveckou společnost, se rozesmáli. Písnička byla pro ně nová; sami se nikdy nemuseli starat o prasata. Krispos věděl, že není žádný zpěvák, ale aspoň udržel tón. Stejně to už bylo každému jedno.

Kožené měchy s vínem se rychle vyprazdňovaly.

Jeden ze šlechticů se podíval na slunce, které zrovna minulo nejvyšší bod své denní dráhy. „Vraťme se do města, Veličenstvo. Moc jsme toho dnes nechytli a nemáme mnoho času, abychom to nějak výrazně napravili.“

„To je pravda,“ souhlasil s ním Anthimos. „Budu si o tom muset promluvit se svým strýcem. Tenhle park měl být dobře zazvěřen. Krispe, připomeň mu to, až se vrátíme.“

„Ano, Veličenstvo.“ Ale Krispos viděl, že zvíře je dost. Jenže Autokrat a jeho společníci byli slyšet na míli daleko, jak jezdili s rámusem po lese, takže každé zdravé zvíře se jim obloukem vyhnulo.

Anthimos si nepřestal stěžovat a zamiloval k západu. Zbytek lovců ho následoval. I oni začali reptat a nahlas, když vyjeli zpátky na sluneční světlo.

Náhle se jejich stížnosti proměnily ve výkřiky úžasu a překvapení — z křoví přímo před nimi vyrazil na louku jelen.

„Za ním!“ vykřikl Anthimos a sám vrazil svému koni ostruhy do slabin. Někomu se podařilo vystřelit, ale šíp jelena vůbec neohrozil.

Nikdo z lovců — dokonce ani Krispos, který by měl — se nedivil tomu, že jelen vyrazil z úkrytu až těsně před nimi. Byli dost mladí a možná i dost opilí, aby si mysleli, že si něco takového na konec dne zaslouží. Překvapilo je proto, když na louku přímo pod kopyta jejich koní vběhla smečka vlků, která jelena pronásledovala.

Koně zaržáli. Někteří jezdci začali křičet, jak jejich zvířata začala skákat, stavět se na zadní a vyhazovat. Vlci vrčeli a štěkali; byli na lovu a zřejmě je nenadálé setkání překvapilo úplně stejně. Jelen zatím dorazil k lesu a zmizel.

Jelena si v tu chvíli všiml možná pouze Krispos. Jel na statném valachovi, který přestože byl dost rychlý a silný, nedálo se s ním počítat pro chov. Byl proto na konci lovecké družiny, když se s vlky srazili a navíc na koni, který se hned nesplašil, když mu něco přelétlo přes nos.

Nikdo samozřejmě neměl lepšího koně než Anthimos. Ani Iakovitzes by nevyváděl tak, jako tenhle kůň. Anthimos byl dobrý jezdec, ale i dobří jezdci padají. Spadl ztěžka na zem a omráčený zůstal ležet. Někteří z jezdců vykřikl na poplach, ale většina měla tolik starostí s ovládnutím vlastních koní a s odrážením vlků, kteří koním chňapali po nohách a po břichu, že nemohli přijít císaři na pomoc.

Přímo k němu se vydal velký vlk. Na chvíli se zarazil, když se Anthimos pohnul a zasténal, ale potom pokračoval dál kněmu. Jazyk mu visel z tlamy, rudý jako krev. Zmrzačená kořist, zdálo se, že si vlk říká. Snadná kořist.

Krispos vykřikl na vlka. Jeho výkřik však byl jedním z mnoha ve všeobecném zmatku okolo. Měl luk, ale příliš si nevěřil — neuměl střilet za jízdy na koni. Přesto vytáhl šíp a vystřelil. V nějakém romantickém příběhu by určitě šíp letěl přímo a jistě.

Minul. Málem trefil spíš Anthima než vlka. S nadávkami popadl palcát, který mu visel na opasku a sloužil k dobývání kořisti — ve velmi nepravděpodobném případě, že by nějakou ulovil, pomyslel si, znechucen tím, že vlka minul.

Vrhnul palcát celou svojí silou, takže se ve vzduchu se roztočil. Přesto to nebyl hod podle jeho představ — líbilo by se mu, kdyby okovaným koncem palcátu rozdrtil vlčí lebku. Místo toho trefil dřevěnou rukojetí vlčí čenich.

To stačilo. Vlk krátce vyštěkl bolestí a sedl si na zadek. Dřív, než se mohl vzpamatovat a znovu na Autokrata zaútočit, podařilo se jednomu z lovců dostat svého koně mezi ně. Železem pobitá kopyta udeřila do země jen kousek od hlavy vlčího útočníka. Ten vyštěkl, otočil se a utíkal pryč.

Někdo, kdo byl lepší lučištník než Krispos, trefil jiného vlka do břicha. Bolestivé vytí zraněného zvířete přimělo zbytek smečky vzít nohy na ramena. Pár vlků oběhlo celou jejich skupinu, zachytilo znovu jelení stopu a vydalo se za ní.

Loveci sesedli ze svých koní a shromáždili se okolo ležícího císaře. Všichni si oddechli, když se za minutu nebo dvě dokázal posadit. Když mu masírovali ramena, řekl: „Beru to zpět s tou zvířetí. Zábavy je tady až až.“

I ten nejslabší císařův vtip dokázal vyvolat smích. „Jste v pořádku, Vaše Veličenstvo?“ ptal se Krispos společně s ostatními.

„Zjistíme to.“ Anthimos se vydrápal na nohy. Jeho úsměv nebyl úplně jistý. „Jsem celý. Nevěřil bych, že je to možné. Jedině kdyby ten zatracený vlk byl dost velký na to, aby mě spolkl v celku. Tlamu měl na to velkou dost.“

Pokusil se sehnout, záupl a chytil se za žebra. „Musím si dávat pozor.“ Druhý, opatrnější pokus se zdařil. Když se narovnal, držel v ruce palcát. „Či je tohle?“

Krispos musel uznat, že se ostatní lovci zachovali čestně. Čekal by, že se některý z nich k záchraně Autokrata přihlásí. Místo toho všichni mlčeli a dívali se jeden na druhého. „Ehm, to je můj palcát,“ přiznal se nakonec.

„V tom případě dovol, abych ti ho vrátil,“ řekl Anthimos. „Věř mi, že nezapomenu, čí ruka ho hodila.“

Krispos přikývl. Něco takového by řekl i Petronas. Pokud má Autokrat v sobě něco zvláštností svého strýce, mohlo by se Videssosu dařit dobře i v případě, že by se schopnému Petronovi něco přihodilo.

„Vrátíme se do města,“ řekl Anthimos. „Tentokrát to myslím doopravdy.“ Jeden z mladých šlechticů chytil císařova koně. Při nasedání na koně se Anthimova tvář zkrivila bolestí, ale jel celkem bez problémů.

Celá společnost zůstala poněkud zakřiknutá i po návratu do paláce. Všem bylo jasné, že se octli jen krůček od katastrofy.

Krispos si pokusil představit, co by Petronas udělal, kdyby se vrátili se zprávou, že se Anthimos zabil při nějaké hloupé lovecké příhodě. Taková nehoda by z něj samozřejmě udělala císaře Videssosu. Určitě by se okamžitě rozšířily pověsti, že to nebyla obyčejná nehoda, ale že v ní měl Petronas prsty. Odměnil by Sevastokrat za takových okolností svědky, kteří by dosvědčili jeho nevinu, nebo by je naopak tvrdě potrestal, aby ukázal, že měli Anthima chránit lépe?

Krispos si odpovědi vůbec nebyl jistý a byl rád, že to nemusí řešit

Jak se lovecká družina rozcházela, přišel jeden šlechtic ke Krispovi a tiše mu řekl: „Myslím, že bych rád obětoval kus svého mužství, abych to byl já. kdo Autokrata zachránil.“

Krispos si ho důkladně prohlédl. Nebylo mu ani dvacet let, ale jezdil na krásném koni, který mu určitě patřil, na rozdíl od Krispova vypůjčeného valacha. Jeho košile byla z hedvábí, jezdecké kalhoty z jemné kůže a ostruhy ze stříbra. Jeho kulatá, baculatá tvář prozrazovala, že nikdy nepoznal hlad. Přestože nezachránil Anthima, měl před sebou více než pohodlný život.

„Nechci být neslušný, vzácný pane, ale nejsem si jistý, jestli cena, kterou byste byl ochoten zaplatit, je dost vysoká,“ odpověděl Krispos po krátkém zaváhání. „Potřebuji mnohem víc štěstí než vy, protože jsem, na rozdíl od vás, začínal od nuly. Teď, pokud mě omluvíte, se musím vrátit do stájí svého pána.“

Šlechtic za ním nevěřicně zíral. Krispos se obával — ne, byl si jistý — že měl držet jazyk za zuby. Byl v tom lepší než většina mužů jeho věku, ale teď viděl, že by se mohl ještě zlepšit.

„Tak kdy ti konečně nejsvatější Gnatios položí korunu na hlavu?“ zeptal se Mavros o několik dní později Krispa, když ho potkal na cestě ze stájí.

„Dej pokoj,“ odpověděl Krispos svému adoptivnímu bratrovi. Neměl strach, že by ho Mavros prozradil; jen chtěl, aby ho nechal na pokoji. Mavrovo škádlení byla ta nejpřirozenější věc pod sluncem. Ačkoliv se Krispos sám svým činem nechlubil, historku o tom, co se na lovu stalo, už znal celý palác.

„Dát pokoj? Ponižený služebník slyší a poslechne, šťastný, že ho Vaše vznešenost uzná za hodného několika slov.“ Mavros smekl klobouk a zlomil se v pase jako zavírací nůž v přehnané pokloně.

Krispos měl chuť ho praštit. Místo toho se rozesmál. „Já ti dám ponižený.“ Odfrkl si. Mavros nebral nic vážně; kdokoliv se v jeho blízkosti začal brzy chovat stejně.

„Tvoje kuráž se musela na honu na jelena krásně vyjímat“ řekl Mavros.

„Někdo by ti měl přejet jazyk kartáčem,“ odsekl Krispos.

„To je další z tvých vylepšení v péči o koně?“ Mavros vyplázl jazyk a zašilhal, aby se na něj podíval. „Zdá se, že opravdu potřebuje trochu vyhrbělcovat. Jsem zvědav, jestli se potom bude lesknout.“

Tentokrát ho Krispos doopravdy udeřil, ale ne nijak silně. Několik minut spolu z legrace zápasili. Krispos nakonec nasadil Mavrovi chvat, ze kterého se nemohl dostat. Mavros ho zrovna nepřesvědčivě odprošoval, když k nim přišel Eroulos. „Pokud jste skončili...“ řekl komorník kousavě.

„Co se děje?“ Krispos pustil Mavra, který se dokázal tvářit naprosto nevinně a zároveň si títit zápěstí.

Jeho herecký výkon však přišel nazmar; Eroulos si ho vůbec nevšímal. Místo toho mluvil ke Krispovi: „Jdi okamžitě do Velkého paláce. Čeká tam na tebe služebník Jeho Císařského Veličenstva.“

„Na mě?“ nechápal Krispos.

„Nemám ve zvyku se opakovat,“ řekl Eroulos. Krispos na nic nečekal a rozběhl se do paláce. Mavros mu možná zamával na rozloučenou, ale Krispos se neohlédl.

Strážé před vchodem do Petronova křídla paláce sklonili svá kopí, když viděli, že knim někdo běží. Když poznali Krispa, uvolnili se. Jeden z nich ukázal Krispovi muže opřeného o zeď paláce. „Ten chlapík na tebe čeká.“

„Ty jsi Krispos?“ Anthimův sluha byl vysoký, štíhlý a vzpřímený, ale jeho bezvousé tváře a bezpohlavní hlas prozrazovaly, že je to eunuch. „Bylo mi řečeno, že jsi Sevastokratův správce stájí, ne že budeš sám smrdět po koních.“ Sám voněl růžovým olejem.

„Byl jsem v práci,“ řekl Krispos stručně. Popotahováním nosem mu dal eunuch jasně najevo, co si o tom myslí.

„V každém případě jsem dostal pokyn, abych tě pozval na oslavu, kterou Jeho Císařské Veličenstvo pořádá zítra večer. Vráť se pro tebe zítra, abych tě doprovodil. Co nejuctivěji však navrhuji, bez ohledu na to, jak si vážíš své práce, aby ses toho zápachu stájí do zítra nějak zbavil.“

Krispos cítil, že mu hoří tváře. Spolkl zlostnou odpověď a přikývl. Eunuchova poklona byla naprosto dokonalá, nebo spíš byla by, kdyby její hloubkou nedával najevo spíš své pohrdání než úctu.

„Nikdy se nesnaž přechytračit eunucha,“ poznamenal jeden ze stráží, když už byl Autokratův služebník z doslechu. „Nemůžeš to vyhrát.“

„Taky bys byl takový, kdyby ti udělali to, co jemu,“ řekl jiný strážce. Všichni se zasmáli. Krispos se také usmál, ale musel dát vojákovy za pravdu. Protože o tolik přišli, museli si to eunuchové vynahrazovat jak jen to bylo možné.

Druhý den skončil s prací o něco dříve, aby mohl jít do lázní; nechtěl dát tomu povýšenému eunuchovi další záminku k výsměchu. Natřel se olejem, speciálním nožem si oškrábal kůži a zaplatil měďák chlapci, který mu pomohl na místech, na která nedosáhl. Studený bazén a horká lázeň, které následovaly, ho uvolnily, zbavily ho špíny i únavy. Když si vykračoval zpátky k Velkému paláci, byl se sebou velmi spokojený.

Tentokrát na Autokratova služebníka musel čekat. Eunuch si nespokojeně odfrkl; možná čekal, že budu pořád cítit po koních, pomyslel si Krispos. „Pojď se mnou,“ řekl, ale jeho hlas nebyl omnoho veselejší, i když bylo všechno v pořádku.

Krispos nikdy nebyl — a ani ji nikdy neviděl — v malé budově, ke které ho jeho průvodce zavedl. Nepřekvapilo ho to; palácový okrsek ukrýval mnoho budov, velkých, malých, ve kterých nikdy nebyl. Některé z těch velkých byla kasárna císařské gardy. I některé malé sloužily vojákům. Ostatní budovy používali předchozí císaři a teď byly prázdné a čekaly na další využití. Tu, ke které právě přicházeli, skrytou za vrbami a hrušněmi, si zřejmě oblíbil současný císař.

Krispos uslyšel hudbu, ještě když šel po cestě mezi stromy. Ať hrál kdokoliv, měl víc nadšení než talentu, pomyslel si. Hudebníky doprovázel divoký zpěv. Krispovi chvíli trvalo, než poznal známou hospodskou odrhovačku. Teprve, když se zpěváci dostali k refrénu — „Vino opíjí, ale ty jsi opilý!“ — si byl jistý. Následoval bouřlivý potlesk.

„Zdá se, že už začali,“ poznamenal.

Eunuch pokrčil rameny. „Je ještě brzy. Ještě jsou oblečení, alespoň většinou.“

„Aha.“ Krispos přemýšlel, jestli měl eunuch na mys většinu hostů nebo většinu jejich oblečení. Nakonec usoudil že to vyjde nastejno.

Konečně došli ke dveřím. Před nimi stál oddíl stráží, velcí blondatí halogajští žoldáci ozbrojení sekerami. Vedle nich stála amfora na víno skoro stejně vysoká jako oni, špičatým koncem zaražená do země. Jeden z gardistů si všiml Krispova zkoumavého pohledu. Severanův široký, přihlouplý úsměv prozradil, že naběračku, která byla pověšena na okraji nádoby, už použil, a jeho halogajský přízvuk nebyl to jediné, co dělalo jeho řeč nesrozumitelnou. „Dobrá služba tady, to tedy ano.“

Krispos si říkal, co by asi udělal Petronas, kdyby nachytl některého ze svých strážců pít ve službě. Byl si jistým že by to nebylo nic příjemného. Potom ho ale eunuch uvedl dovnitř a na podobné myšlenky zapomněl.

„Krispos je tady!“ vykřikl Anthimos. Položil flétnu, na kterou hrál — žádný div, že hudba zněla tak podivně, pomyslel si Krispos — a hrnul se přivítat nově příchozího. „Privítejme Krispa!“

Všichni se poslušně přidali. Krispos poznal několik mladých šlechticů, se kterými byl na lovu, a několik dalších lidí, kteří se někdy zúčastnili hostiny u lakovitze. Většinu přítomných ale vůbec neznal a podle, jak vypadali, by byl rád, kdyby to tak zůstalo.

Místnost osvětlovaly pochodně z voňavého santalového dřeva. Zdobily ji také sladce vonící lilie, fialky, růže a hyacinty. Navíc mnoho císařových hostů používalo voňavku. Krispos musel uznat, že eunuch, který ho přivedl, měl pravdu — zápach koní se sem opravdu nehodil.

„Ber si, co chceš,“ řekl mu Anthimos. „Později si budeš moct brát, koho budeš chtít.“ Krispos se nervózně zasmál, i když neměl pocit, že by Autokrat žertoval.

Vzal si pohár s vínem a koláček, který, jak se později ukázalo, byl plněný humřím masem. Stejně jako na hostině u Petrona v Paláci devatenácti lehátek, i tady povstal jeden z hostů, aby pronesl přípitek. Musel ovšem čekat na ticho podstatně déle než Sevastokrat. Když se ostatní přeci jen trochu ztišili, pronesl: „Na Krispa, který zachránil Jeho Veličenstvo a s ním i naši společnou zábavu!“

Tentokrát byly souhlasné výkřiky hlasitější. Nikdo z přítomných by se nemohl bavit takovým způsobem bez Anthimovy štědrosti, pomyslel si Krispos. Pokud by vlk císaře zabil, Petronas by jistě zabral trůn pro sebe. Většina přítomných by v takovém případě mohla mluvit o štěstí, pokud by nebyli vypráskáni z města.

Anthimos položil svůj zlatý pohár na stul. „Co jde dovnitř, musí jít i ven.“ prohlásil. Vytáhl nočník a otočil se zády k hostům. Nočník byl také zlatý s krásnými smaltovanými vzory. Krispos přemýšlel, kolik takových císař má. Kvůli takovým zlatým nočníkům musel odejít ze své farmy.

To zjištění by ho mělo rozčítit. Trochu ho to rozněžovalo, ale mnohem méně, než by považoval za možné. Snažil se zjistit proč. Nakonec usoudil, že Anthimos nepatří k lidem, kteří jsou schopní v ostatních vyvolat vztek. Chtěl si jenom užívat. Velmi krásná dívka položila Krispovi ruku na prsa. „Chtěl bys?“ zeptala se a mávla rukou směrem k hromadě polštářů navršené u jedné zdi.

Krispos na ni překvapeně zíral. Bylo na ní co k vidění. Její roucho ze zeleného hedvábí bylo jednoduše střižené, ale na důležitých místech téměř průhledné. To ale nebyl jediný důvod, proč tam stál s otevřenými ústy. Jeho venkovské normy se už hodně změnil od chvíle, co přišel do Videssosu. Několikrát odešel z hostiny v doprovodu povolné tanečnice a jednou dokonce se znuděnou manželkou jednoho z hostů. Ale „Přede všemi?“ vyhrknul.

Vysmála se mu. „Ty jsi tady nový, že?“ Odešla, aniž by mu dala šanci na odpověď. Krispos si vzal další pohár vína a rychle ho vypil, aby uklidnil své pocuchané nervy.

Za chvíli se už nějaká dvojice v polštářích činila. Krispos zjistil, že je neustále sleduje, aniž by chtěl. Odtrhnul zrak jen proto, aby za chvíli zjistil, že už se zase dívá jejich směrem. Otočil se k nim zády, našťavaný sám na sebe.

Většina hostů nevěnovala dvojici žádnou pozornost. Podle toho, jak se dál věnovali svým záležitostem, to vypadalo, že takové výjevy vídají dost často, aby je přestaly zajímat. Někteří naopak nabízeli svoje rady. Jeden takový návrh donutil muže přerušit to, co dělal. „Zkus si to sám, jestli tě to baví. Jednou jsem to zkusil a málem jsem si zlomil záda,“ řekl a nevzrušeně pokračoval, jako by skládal cihly.

Nedaleko Anthima seděl jeden muž, který dvojici celou dobu sledoval. Roucho, které měl na sobě, bylo stejně bohaté jako císařovo a pravděpodobně stálo ještě víc, protože muselo pojímat mnohem větší objem. Jeho tvář byla hladká a bezvousá. Další eunuch, pomyslel si Krispos, a potom, jen ať se dívá — nic jiného stejně dělat nemůže.

Některé druhy zábavy byly obvyklejší. Nástrojů, které odložil Anthimos a jeho přátelé, se chopili opravdoví hudebníci. Mezi hosty se pohybovali akrobaté, kteří předváděli své umění. Na žonglérech bylo pozoruhodné pouze to, že to byly samé ženy a všechny byly skoro nebo úplně nahé.

Krispos musel obdivovat sebeovládání jedné z nich, když k ní přišel jeden z hostů a začal ji hladit na prsou. Kolotoč ovoce, který držela ve vzduchu, se nezastavil — pouze jedna přežralá broskev přistála s mlasknutím na jeho hlavě. Zaklel a zahrozil jí pěstí, ale bouře smíchu v místnosti ho donutila hrozbu neochotně stáhnout.

„Zotikos si dnes večer vytáhne první los!“ prohlásil Anthimos nahlas. Následoval další smích. I Krispos se smál, i když nevěděl, co tím Anthimos myslí. Císař pokračoval: „Skombre, dej mu vybrat.“

Eunuch, který tak dychtivě sledoval milující se dvojici, se zvedl ze židle. Tak tohle byl Petronův soupeř, pomyslel si Krispos. Skombros mezitím obešel stůl a vzal velkou křišťálovou mísu plnou malých zlatých kuliček. Důstojně ji donesl k Zotikovi, který si zatím vyčesával z vlasů a vousů zbytky broskve.

Krispos zvědavě přihlížel. Zotikos si vybral jednu kuličku z mísy a otevřel ji. Zevnitř vyndal malý proužek pergamenu. Když si ho prohlédl, jeho tvář se protáhla.

Skombros jemně vytáhl pergamen z jeho prstů. Eunuchův hlas byl hlasitý a čistý, když četl, co bylo na pergamenu napsáno: „Deset mrtvých psů.“

Vypukla bouře smíchu. Sluhové přinesli mrtvá zvířata a složili je Zotikovi u nohou. Ten zíral na ně, na Skombra a na polonahou žonglérku, která jeho ponížení začala. Potom s nadávkami opustil palác. Doprovázely ho posměšné výkřiky, takže u dveří skoro běžel.

„Zdá se, že o svoji výhru nestojí. Jaká škoda,“ řekl Anthimos. Císařův úsměv nebyl úplně příjemný. „Dáme příležitost dalšímu. Už vím! Co takhle Krispos?“

Krispa naplnila zlost, když se Skombros s mísou přiblížil. Tohle měla být odměna za Anthimovu záchranu — stát se terčem Autokratových vtípů? Měl chuť vykopnout Skombrovi křišťálovou mísu z ruky. Místo toho si s odhodlaným výrazem vytáhl jednu kuličku a otevřel ji. Pergamen byl složený.

Skombros čekal s chladným opovržením, než se Kns-povi podaří pergamen rozbalit. „Umíš číst, štolbo?“ zeptal se nahlas.

„Umím, eunuchu,“ odsekl mu Krispos. Ve Skombrově tváři se nic nezměnilo, ale Krispovi bylo jasné, že si udělal nepřítele. Nakonec se mu podařilo pergamen rozbalit. „Deset —“ Hlas ho najednou zklamal, jako by byl malý chlapec. „— deset liber stříbra.“

„Jaké štěstí,“ řekl Skombros nevýrazně.

Anthimos vstal a políbil Krispa na tvář. „Máš štěstí!“ vykřikl. „Doufám, že vyhraješ něco pěkného!“ Krispos nevěděl, že je to vůbec možné. Stál jako omráčen, když mu sluha přinesl velký cinkající pytel. Teprve když ucítil jeho váhu v ruce, uvěřil, že je pro něho. Deset liber stříbra bylo skoro půl libry zlata; třicet zlaťáků, spočítal za chvíli.

Pro Tanilis představovalo jeden a půl libry zlata — 108 zlaťáků — dost na to, aby z Krispa udělala poměrně bohatého muže. Pro Anthima bylo třicet zlaťáků — ale asi i třista nebo tři tisíce — jenom drobná pozornost. Krispos poprvé pochopil rozdíl mezi bohatstvím, které Tanilis zajišťovaly její rozsáhlé pozemky, a tím, kterým vládl Anthimos. Žádný div, že Anthimovi nepřipadalo zvláštní mít nočník ze zlata.

Rozdalo se několik dalších losů. Jeden muž se stal pyšným majitelem deseti liber peří — svoji výhru dostal v mnohem větším pytli než Krispos. Další získal poukaz na deset návštěv v nevěstinci. „To znamená, že druhou noc už budu muset zaplatit?“ zeptal se chvástavě, načež mu výherce peří vysypal svoji výhru na hlavu.

Zdálo se, že deset liber peří naplnilo celou místnost. Hosté si sním hráli, jako by to byl sníh. Služebnictvo se snažilo bílé nadělení uklidit, ale přes veškerou snahu to trvalo dost dlouho, než jejich práce přinesla kýžené ovoce. Zatímco se většina sluhů oháněla košťaty, zbytek začal roznášet další chod.

Anthimos si vyndal z vousů poslední pírkou a pustil ho na zem. Podíval se na podnosy. „A, hovězí žebírka s česnekem v rybí omáčce,“ řekl. „Můj šéfkuchař je opravdu umí. Nevypadají sice na pohled moc vábně, ale chutnají výborně.“

Žebírka opravdu nevypadala nijak extra — téměř plavala v ostré rybí omáčce — ale voněla příjemně. Jeden z mužů, kterého Krispos poznal na lovu, se k nim dostal jako první. Vytáhl z omáčky žebírko a zakousl se do něj.

Žebírko zmizelo. Mladíkovi zuby se hlasitě scvaknuly naprázdno. Vypil už předtím dost vína, takže teď nechápavě zíral na masnou, ale jinak prázdnou ruku. Jeho pohled se otočil na Krispa. „Držel jsem ho, že jo?“ Jeho hlas ale nezněl příliš jistě.

„Jsem o tom přesvědčen,“ odpověděl Krispos. „Počkej, zkusím to sám.“ Vytáhl žebírko z mísy. V ruce mu pňpa-dalo pevně a masitě. Zvedl ho ke rtům. Když se do něj pokusil kousnout, zmizelo.

Několik přihlízejících se pozhledlo slunečním znamením. Ostatní, lépe obeznámení s průběhem Anthimových hostin, se obrátili na císaře. Autokrat měl na rván uličnický úsměv. „Říkal jsem kuchařům, že se musí rozplývat na jazyku, ale takhle jsem si to nepředstavoval,“ prohlásil.

„Předpokládám, že jste jim ani neřikal, aby ta husí játra, která se servírovala posledně, udělali ze sádry,“ ozval se jeden z hostů.

„Půl tuctu mých přátel si na těch játrech vylámalo zuby,“ řekl císař. „Tohle je mnohem bezpečnější. Skombros to navrhnul.“

Eunuch vypadal spokojeně, mimo jiné i proto, že jedním z těch, kteří se nachytali, byl i Krispos. Krispos si olízl z rukou rybí omáčku a masnou šťávu z žebírka. Chutnalo to skvěle. Říkal si, že je nespravedlivé, aby ho nějaký kouzelnický trik připravil o takovou pochoutku.

Vzal si z mísy další žebírko. „Někteří lidé,“ prohlásil Skombros, aniž by mluvil k někomu konkrétnímu, „mají víc tvrdohlavosti než rozumu.“ Vestiaros si sedl zpátky na židli a spokojeně čekal, až ze sebe Krispos udělá ještě většího hlupáka.

Tentokrát se Krispos nepokoušel do žebírka kousnout. Už zjistil, že to nefunguje - - zřejmě skousnutí aktivuje kouzlo. Místo toho vzal ze servírovacího stolku nůž a z obou stran kosti odřízl dlouhý pruh masa.

Zvedl jeden z kousků k ústům. Věděl, že pokud maso navzdory jeho předpokladům zmizí i tentokrát, bude vypadat jako hlupák. Kousl do něho, usmál se a začal žvýkat. Přesně jak čekal, oddělení masa od kosti zrušilo i kouzlo, které by jinak způsobilo zmizení.

Pomalů snědl všechno maso, které z žebírka odřízl. Potom vytáhl další, okrájel z něj maso, naložil ho na malý talířek a podal ho Anthimovi. „Nechcete ochutnat, Vaše Veličenstvo? Měl jste pravdu; je to opravdu velmi chutné.“

„Díky Krispe, myslím, že si dám.“ Anthimos všechno snědl, utřel si ruce a prohlásil: „Opravdu je to výborné.“

Krispos se zeptal: „Myslíte, že i váš ctěný —“ Eunuchové měli speciální tituly, které se používaly pouze pro ně. „— vestiaros by rád ochutnal?“

Autokrat se podíval na Skombra, který je s kamenným výrazem pozoroval. Anthimos se zasmál. „Ne, je to dobrý chlapík, ale na svých kostech má masa víc než dost.“ Krispos pokrčil rameny, uklonil se a odešel, jakoby to byla nevýznamná záležitost. Nedokázal vymyslet lepší způsob, jak Skombra ještě víc ponížit.

Jakmile Krispos ostatním předvedl, jak žebírka jíst, mizela spíš v žaludcích hostů než ve vzduchu. Sluhové odnesli podnosy a objevili se zpěváci. Po nich následovalo erotické představení vystřídané skupinou tanečníků. Veškeré předvedené výkony měly výbornou úroveň. Krispos se musel usmát Anthimos si mohl dopřát jen to nejlepší.

Skombros dál procházel mezi hosty se svou křišťálovou mísou. Nikdy se však nedostal do Krispovy blízkosti. Šlechtic, který vyhrál deset liber zlata, bral svou výhru vyrovnaně. Krispos si byl jistý, že musí být velmi bohatý. Anthimos jeho dohad potvrdil, když řekl: „Další peníze na pomalé koně a rychlé ženy, Sphrantze?“

„Doufám, že koně budou rychlí, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Sphrantzes za všeobecného smíchu.

„Pochybují, že se to změní,“ odpověděl Anthimos. Sphrantzes jako by na znamení porážky rozpráhl ruce.

Někdo jiný vyhrál deset pávů. Krispos přemýšlel, jak asi může páv chutnat. Jenže ptáci, které sluhové přihnali, byli až příliš živí. Různě kvkali, vřeštěli, roztahovali své nádherné ocasy a všeobecně byli na obtíž. „Co snima budu dělat?“ nařikal vítěz, který držel v každé ruce jednoho a snažil se chytit třetího.

„Nemám nejmenší tušení,“ odpověděl Anthimos s nedbalým mávnutím rukou. „Proto jsem je dal jako výhru — abych to zjistil.“

Nešťastný výherce nakonec odešel se dvěma pávy a na zbytek zapomněl. Hostům, účinkujícím a služebnictvu se spojenými silami nakonec podařilo vyhnat ostatních osm pávů ze dveří. „Ať se o ně postarají Halogai,“ prohlásil někdo a Krispos to považoval za dobrý nápad.

Když se jim podařilo pávy zahnat — výkřiky zvenčí naznačovaly, že i strážé mají s vyděšenými ptáky problémy — hostina se na chvíli zklidnila, jako by každý potřeboval trochu času, aby chytil druhý dech. „To už snad nemůže překonat,“ řekl Krispos muži vedle sebe. Stáli umísy se sladkou želatinou a kandovaným ovocem, ale nic z toho nebylo k jídlu; v želatině byly páví stopy.

„To nevím,“ odpověděl Krispův společník, „ale myslím, že on to dokáže.“

Krispos potřásl hlavou. Skombros mezitím začal znovu obcházet se svou křišťálovou mísou. Zastavil se před mladým mužem, kterému předtím jako prvnímu zmizelo žebírko. „Nechcete los, vzácný Pagre?“

„Co?“ Pagrovi chvíli trvalo, než se probрал z vinného opojení. Mírně se potácel, zatímco si los vybíral, a ještě víc, když ho otvíral. Přečetl si svou výhru; Krispos viděl, jak se mu pohybují rty. Ale místo, aby nahlas oznámil, co vyhrál, otočil se na císaře a řekl: „Tomu nevěřím.“

„Nevěříš čemu, Pagre?“ zeptal se Anthimos.

„Deset tisíc blech,“ řekl Pagras a znovu se podíval na pergamen. „Ani vy nejste takový blázen, abyste sháněl dohromady deset tisíc blech.“

Za jiných okolností by šlechtic mohl o svůj jazyk přijít, kdyby si dovolil vyjadřovat se tak neomaleně. Anthimos byl naštěstí také opilý, což u něho znamenalo, že má dobrou náladu. „Takže ty pochybuješ?“ zeptal se pouze. Ukázal na dveře, ze kterých vyšel služebník s velkou alabastrovou mísou zakrytou víkem. „Hle: deset tisíc blech.“

„Žádné blechy nevidím. Jediné, co vidím, je nějaká zatracená mísa.“ Pagras dovrávorál k sluhovi a vytrhl mu nádobu z rukou. Nazvedl víko a několik hrozných sekund zíral dovnitř.

„Pokud je chceš spočítat, Pagre, měl bys to udělat rychleji,“ poznamenal Anthimos.

Pagras blechy nepočítal. Pokusil se přirazit víko zpátky, ale mísa mu vyklouzla z rukou a roztříštila se o mramorovou podlahu. Krispos měl pocit, že vidí hromádku mletého pepře. Jenže ta hromádka se hýbala a mizela i bez větru, který by ji rozfoukal. Nějaký muž vykřikl; jedna z přítomných žen zaječela a plácla se po noze.

Hostina potom skončila velmi rychle.

Krispos strávil příští ráno škrábáním. Při práci ve stájích měl kousance od blech dost často, ale nikdy ne tolik najednou jako po Anthimově hostině. A to navíc patřil k těm šťastlivcům, kteří nestáli blízko u rozbité mísy a současně to neměli daleko ke dveřím. Říkal si, jak asi vypadá chudák Pagras — určitě je pokousaný do krve.

Petronas Krispa překvapil svou návštěvou chvíli před polednem. Na jeho pokyn zůstali sami. „Slyšel jsem, že se zábava u mého synovce včera nějak zvrhla,“ prohlásil.

„I tak se to dá říct, Výsosti,“ odpověděl Krispos.

Petronas se krátce zasmál, potom opět vážně pokračoval: „Co si myslíš o takových hostinách?“

„Nikdy jsem nic takového předtím neviděl,“ řekl Krispos popravdě. Petronas na to nic neřekl a čekal. Když Krispos pochopil, že od něho očekává víc, pokračoval: „Jeho Císařské Veličenstvo ví, jak zorganizovat takovou hostinu. Dobře jsem se bavil, tedy pokud nepřišly ty blechy.“

„V pořádku. S člověkem, který se nedokáže bavit, není něco v pořádku. Navíc oceňuji, že jsi přišel dnes ráno do práce jako obvykle.“ Petronův úsměv zmizel. „Ano, Anthimos dokáže organizovat takové hostiny. Občas mám pocit, že to je to jediné, co umí. Na tom ale teď nezáleží. Slyšel jsem, že se ti podařilo vypálit Skombrovi rybník.“

„Nic zvláštního jsem nedokázal.“ Krispos vysvětlil, jak se mu podařilo zrušit kouzlo, díky kterému mizela žebírka.

„Rád bych znal takové kouzlo, po kterém by navždy zmizel Skombros,“ řekl Sevastokrat. „Ale udělat z toho tlustého červa blázna je mnohem lepší, než ukázat, že se mýlí, jak jsi to udělal před několika týdny. Čím hůř bude vypadat v očích mého synovce, tím dříve přijde o funkci vestiaria. Až oni přijde — Anthimos poslechne toho, ským mluvil naposled. Bylo by to mnohem jednodušší, kdyby to nebyl Skombros.“

„Ale vy, mými ústy,“ pochopil Krispos. Petronas přikývl. Krispos se na chvíli zamyslel, než pokračoval. „V tom nevidím žádný problém. Výsosti. Podle toho, co jsem viděl, uvažujete velmi rozumně. A kdybych si myslel, že děláte chybu —“

„Řekni mi, co bys udělal, kdyby sis myslel, že dělám chybu,“ přerušil ho Petronas. „Řekni, co bys udělal, kdyby sis ty, obyčejný farmář povýšený na vrchního štolbu jen díky mé laskavosti, kdyby sis myslel, že já, šlechtic, který byl generálem a státníkem, ještě než ses narodil, dělám chybu. Vysvětlí mi to velmi podrobně, Krispe.“

Krispos se u Iakovitze a Tanilis dobře naučil, že se nesmí nechat zastrašit. Postavit se Petronovi bylo ale mnohem obtížnější. Váha Sevastokratova úřadu i jeho osobní moc tížily Krispa jako kámen. Málem se mu podvolil. Ale nakonec ho napadla odpověď, kterou by si udržel svou hrdost a zároveň proti sobě neobrátil Petronův hněv. „Kdybych si myslel, že děláte chybu, Výsosti, řekl bych to nejdříve vám, nejlépe v soukromí. Jednou jste mi sám říkal, že Anthimos od nikoho neslyší jasné a srozumitelné názory.“

„To máš pravdu.“ Petronas si pohrdavě odfrkl. „Dobrá, na tom, co říkáš, je něco pravdy. Každý důstojník, který svého velitele neupozorní na to, co považuje za chybu, neplní svou povinnost dobře. Ale ten, který neposlechne rozkaz nadřízeného ...“

„Rozumím,“ řekl Krispos rychle.

„Myslím, že opravdu rozumíš. Pokud ti to vydrží, nemusí trvat dlouho a místo koňského hnoje začneš vonět pudrem a parfěmy. Co tomu říkáš?“

„Je to ten nejlepší důvod, jaký jsem kdy slyšel, proč bych měl zůstat ve stájích.“

Tentokrát se Petronas rozesmál nahlas. „Opravdu ses narodil jako farmář? Uvidíme, jestli se nám povede z tebe udělat

pořádného vestiaria.“

Krispos jezdil s Autokratem na lovy, při závodech válečných vozů seděl v Amfiteátru v lóži rezervované pro Anthimovy blízké přátele a zúčastňoval se hostin, na které byl pozván. Jak se léto střídalo s podzimem, pozvání přicházela stále častěji. Krispos pokaždé odcházel mezi prvními, ale jako jeden z mála chodil druhý den do práce. O Anthimovi to neplatilo. Jen zřídka se zajímal o státnické záležitosti. Podle toho, s kým mluvil naposledy, říkal „Dojdi s tím za mým strýcem“ nebo „Zeptej se Skombra — nevidíš, že mám spoustu práce?“ kdykoliv, když za ním přišel ministr financí nebo nějaký diplomat a domáhal se jeho rozhodnutí. Jednou, když na něj před Amfiteátre čekal celní úředník a nějakým technickým problémem, obrátil se na Krispa a řekl: „Jak bys to vyřešil ty?“

„Můžete mi zopakovat, o co jde?“ zeptal se Krispos. Úředník šťastný za jakoukoliv audienci mu celou záležitost podrobně vysvětlil. Když skončil, Krispos řekl: „Jestli jsem vás dobře pochopil, tak požadujete, aby se za účelem zvýšení obchodu snížila cla a mýtné na některých vnitrozemních hraničních stanicích mimo říční cesty.“

„Přesně tak, vzácný Krispe,“ odpověděl úředník vzrušeně. „Protože pohyb zboží po zemi je mnohem dražší než po vodě, často se vůbec nedostane dál od moře. Snížení poplatků a mýtného by to mohlo napravit.“

Krispos si vzpomněl na kalavrijské obchodníky v Develtosu a na to, jaké neskutečné sumy chtěli za svou perleť. Také si uvědomil, jak zřídka přicházeli obchodníci i s tím nejobyčejnějším zbožím do jejich vesnice, a kolik věcí uviděl poprvé až ve Vídessosu. „Myslím, že je to rozumné,“ řekl nakonec.

„Takže rozhodnuto!“ prohlásil Anthimos. Vzal pergamen, ze kterého celní úředník četl údaje na podporu svého stanoviska, a podepsal ho. Úředník ho vzal a s radostí odešel. Anthimos si zammul ruce, potěšený sám sebou. „Tak! A je postaráno.“

Jeho společníci zatleskali. Krispos společně s ostatními doprovázel Autokrata na další hostinu, kterou císař připravil.

Celou dobu ale musel myslet na to, co se stalo. Problémy, jako byl ten dnešní, by se měli prostudovat a důkladně zvážít; ne je rozhodnout v jediném okamžiku — pokud vůbec. Anthimos se tím ale netrápil.

Krispos neschvaloval císařův nezáměr o státnické záležitosti, ale přesto ho měl rád. Říkal si, že by z Anthima byl skvělý hostinský — měl dar udržovat všechny kolem sebe v dobré náladě. Bohužel, od Autokrata Vídessosu se očekávalo mnohem víc.

Krispovi to ale nijak nekazilo zábavu, kdykoliv byl v Anthimově společnosti — císař neustále objevoval nové způsoby, jak své přátele zabavit. Uspořádal celou sérii hostin v jednotlivých barvách: jednou bylo všechno červené, podruhé žluté a příště modré. Při modré hostině se podávaly ryby v modré omáčce, takže vypadaly jako vytažené přímo z moře.

Losy, které se na hostinách rozdávaly, nebyly nikdy stejné. Muž, který vyhrál sedmáct vos, se vzpomínkou na ubohého Pagra odmítl mísu otevřít. Nakonec mu to Anthimos musel poručit a jeho hlas zněl v tu chvíli téměř vladařsky. Ukázalo se, že vosy jsou včetně křídel vyrobené ze zlata se smaragdy místo očí.

Krispos dostal los pouze výjimečně. Skombros držel křišťálovou mísu s dutými zlatými kuličkami mimo jeho dosah, což mu ani nevadilo. Byl rád, že se vestiarios nepokusil přidat mu do polévky jed. Možná se obával Petronovy odplaty. V každém případě se spokojil s nenávisnými pohledy. Krispos mu je občas oplácel, ale častěji předstíral, že nic nevidí, a tím šel Skombrovi na nervy ještě víc.

Anthimovi jejich němý souboj neunikl. Po nějaké době si všiml, že Krispos neměl ruku v křišťálové míse s losy už několik týdnů. „Nabídní los také Krispovi, Skombre,“ řekl jednou. „Uvidíme, jaké má štěstí.“

„Má velké štěstí, že mu Vaše Veličenstvo projevuje svou přízeň,“ odpověděl Skombros. Přesto došel ke Krispovi a vrazil mu mísu s losy pod nos. „Vezmi si, štolbo.“

„Děkuji vám, ctěný pane.“ Každý, kdo je nikdy předtím neviděl, by Krispův tón považoval za dokonale uctivý. Ale i přes silnou vrstvu tuku bylo vidět, jak se Skombrovi na spánku napnul sval, když pevně sevřel čelisti.

Krispos otevřel zlatou kuličku. Ten den byl ve znamení čísla čtyřicet tři. Výherci už získali čtyřicet tři zlatáků, čtyřicet tři yardů hedvábí nebo čtyřicet tři pastináků. „Čtyřicet tři liber olova,“ přečetl Krispos.

Kolem se ozval smích. „Jaká škoda,“ řekl Skombros, skoro jako by to myslel vážně. Zadíchaný sluha přinesl bezcennou výhru. Vestiarios pokračoval: „Věřím, že víš, co s tím.“

„Ve skutečnosti jsem uvažoval o tom, že vám to daruji,“ řekl Krispos.

„Na důkaz úcty? Dost primitivní vtip, ale od tebe bych stejně víc nečekal.“ Tentokrát mu dal eunuch najevo své pohrdání.

„Ne tak docela, ctěný pane,“ odpověděl Krispos nevzrušeně. „Jen jsem si říkal, že jste zvyklý nosit nějakou tu libru navíc.“

Několik lidí, kteří Krispa slyšeli, ustoupili o krok nebo dva stranou, jako kdyby náhle zjistili, že má nějakou nakažlivou nemoc. Zamračil se, když si vzpomněl na svou rodinu a všechny ostatní, kteří takovou až příliš reálnou chorobu dostali. Skombrův vztek však může být stejně nebezpečný jako cholera. Vestiarios zrudnul, ale jinak zůstal jeho obličej beze změny a pohrdavě se otočil ke Krispovi zády.

Anthimos byl příliš daleko, aby mohl slyšet, o čem se Krispos se Skombrem baví, ale komorníkovo opovržlivé gesto mu neuniklo. „Přestaňte, vy dva,“ řekl. „Přestaňte, povídám. Nechci, aby se dva z mých oblíbených přátel hádali, a nebudu to tolerovat. Rozumíte mi?“

„Ano, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Krispos. „Veličenstvo,“ řekl Skombros, „slibuji, že budu Krispovi prokazovat veškerou úctu, kterou si zasluhuje.“

„Výborně,“ rozzářil se Anthimos. Krispos věděl, že eunuchova slova znamenají něco jiného. Skombra by nikdy nenapadlo prokazovat mu nějakou úctu. Ale Skombrova zášť v tu chvíli Krispa netrápila. Císař nazval jeho a vestiaria „dvěma ze svých oblíbených lidí“. Jakkoliv se mu Skombros hnusil, to, že ho Anthimos zmínil jedním dechem se svým dlouholetým komorníkem, byl určitě pokrok.

Skombros se vrátil na své místo pomalu a těžkopádně jako obchodní loď se slabým větrem v plachtách. Posadil se a úlevou si oddechl. Jeho malé oči našly Krispa. Krispos mu poslal rozzářený úsměv a zvedl svůj pohár s vínem na pozdrav. Nebýt Skombrovy hrubosti, trvalo by mnohem déle, než by zjistil, co si o něm Anthimos myslí.

Eunuch se zamračil ještě víc. Krispův úsměv se ještě rozšířil.

Mavros setřásl sníh z bot. „Máte tady teplo,“ řekl vděčně. „Ti koně jsou jako krb. Vlastně lepší, pokud chceš nějak jet; na krbu se jezdit nedá.“

„To máš pravdu. Navíc tě nemůžu do koně za ty tvoje vtipky hodit, i když bych chtěl,“ odpověděl Krispos. „To jsi přišel jenom proto, abys mi to řekl? Pokud ano, podařilo se ti to a můžeš jít.“

„Ehm, ehm.“ Mavros hodil hlavou a předstíral uraženou ješitnost. „Dobře, jak chceš. Tak já jdu, ale novinky si nechám pro sebe.“ Tvářil se, že se chystá odejít.

Krispos a několik stájových pomocníků mu v tom zabránili. „Jaké novinky?“ zeptal se se zájmem Krispos. Dokonce i do Videssosu, do srdce Videsánského císařství, přicházely v zimě novinky jen zřídka a byly proto vždycky vítané. Každý, kdo Mavra slyšel, přiběhl, aby zjistil, co je nového.

„Tak zaprvé,“ řekl, potěšen množstvím posluchačů, „skupina halogajských žoldáků pod vedením Harva Černého pláště — pamatuješ, Krispe, slyšeli jsem o něm minulou zimu v Opsikionu — pokračovala v rabování cestou přes Thatagush až do Pardrayánských stepí.“

„A teď budou rabovat zase cestou zpátky,“ předpověděl Stotzas. „Stepní kočovníci toho moc nemají, co by stálo za to ukrást.“

„Koho by zajímalo, co se děje v Thatagushi?“ řekl někdo jiný. „Je to příliš daleko, aby se o to někdo staral.“ Několik lidí s ním souhlasilo. Přestože nepromluvil nahlas, Krispos zavrtěl hlavou. Znal příliš dlouho jen svou vesnici a nejbližší okolí, takže teď byl vděčný za jakoukoliv informaci ze světa.

„Další drb už asi znáš, Krispe, pokud jsi byl předminulou noc na císařově hostině,“ řekl Mavros.

Krispos znovu zavrtěl hlavou, tentokrát výrazněji. „Ne, tam jsem zrovna nebyl. Potřeboval jsem se jednou pořádně vyspat.“

„Nemůžeš být úspěšný, pokud nepřekonáš takové slabosti,“ prohlásil Mavros s mávnutím ruky. „No, má to taky něco společného s Halogai, lépe řečeno s Halogana.“

„Halogajská žena?“ Dva nebo tři posluchači promluvili najednou, se zvědavostí v Hase. Mohutní světlovlasí severané často přicházeli do Videssosu za obchodem nebo do služby v armádě, ale svoje ženy a dcery nechávali vždycky doma. Krispos se pokusil představit si, jak asi Halogana vypadá. „Řekni nám víc,“ řekl. Opět nebyl jediný.

„Oči barvy letního nebe, jak jsem slyšel, světlounce růžové bradavky a zlaté vlasy odshora dolů,“ řekl Mavros. To snad nemůže být pravda, pomyslel si Krispos; nezdálo se mu to. Ostatní mumlali a vduchu si kreslili vlastní představu. Mavros pokračoval: „Nikdo nemůže Anthimovi vyčítat, že ji na místě vyzkoušel.“

Mumlání zesílilo. „Já bych mu nevyčítal, ani kdyby si ji nechal celý týden, celý měsíc, nebo celý rok —“ Onorios pouze vzdychal. Představa, kterou si v duchu vytvořil, se mu musela líbit.

Ale Krispos a Mavros řekli najednou „Ne“. Podívali se jeden na druhého. Krispos kývl na Mavra, který, jak věděl, to dokázal lépe vysvětlit. „Jeho Veličenstvo,“ vysvětlil Mavros, „spí s takovými dívkami pouze jednou. Má pocit, že kdyby to udělal vícrát, dalo by se to ze strany císařovny považovat za manželskou nevěru.“

„Takové pojetí nevěry by se mi taky líbilo,“ řekl Onorios. „Mně taky!“ řekl někdo jiný. „I mně!“ přidali se další.

„Většina z vás mi spíš připomíná toho starého boháče, který si vzal mladou ženu a slíbil jí, že ji ubije svou vášní,“ řekl Krispos. „Potom se jednou udělal, usnul a chrápal celou noc. Když se konečně probudil, podívala se na něj a řekla, 'Dobré ráno, vrahu.'“

Dotčení posluchači zasyčeli. Krispos se smíchem dodal: „Kdybychom navíc strávili všechnen čas v posteli, nikdy bychom nic neudělali a Phos ví, že toho máme na práci víc než dost.“ Sykot se ozval znovu, přesto se všichni začali rozcházet.

„Zdá se, že Jeho Veličenstvu nevadí, že nic neudělá,“ řekl Onorios.

„Nevadí, ale on má lidi, kteří to udělají za něho. Takže jestli sis náhodou najal sluhu, zatímco jsem se nedíval, také pracovat nemusíš,“ řekl Krispos.

„Bohužel ne.“ Onorios smutně mlaskl jazykem a vrátil se do práce.

„Podívej se na to — ta pijavice!“ Petronas praštil pěstí do hromady pergamenů před sebou. Krispos je měl vzhůru nohama, ale nevadilo to, protože Sevastokrat mu okamžitě všechno vysvětlil. „Tři tisíce šestset zlatých — padesát liber zlata! — dal ten mizerný Skombros svému synovci, tomu hnusnému slimákovi Askyltovi a dalších dvacet liber jeho odpornému otci, Evmolpovi. Až ukážu tyhle účty svému synovci —“

„Co myslíte, že se stane?“ zeptal se Krispos nedočkavě. „Myslíte, že dá Skombrovi padáka?“

Ale Petronův vztek se změnil v zasmušilost. „Ne, jenom se tomu zasměje, zatraceně. Ví moc dobře, že Skombros je zloděj. Je mu to jedno. Jenže nevidí, že ten darebák dělá ze svých příbuzných mocné muže. Takovým způsobem končí dynastie.“

„Pokud Jeho Veličenstvu nevadí, že Skombros krade, proč mu stále chodíte ukazovat účty?“ zeptal se Krispos.

„Aby mu to začalo vadit, proboha, než mu ta liška, kterou považuje za svého domácího mazlíčka, prokousne hrdlo.“ Sevastokrat si povzdychl. „Donutit Anthima, aby se staral o něco jiného než o svoje vlastní potěšení, je jako honit vodu do kopce hráběmi.“

Krispos si uvědomil, že nenávist Petronovi znemožnila vidět jiné způsoby, jak Skombra porazit, než ty, o kterých už bylo jasné, že nefungují. „Co by se stalo, kdyby ho Skombros nedokázal pobavit, nebo ho pobavil špatně?“ zeptal se Krispos.

„O čem to mluvíš?“ zeptal se Petronas mrzutě.

Chvilí ani sám Krispos nevěděl. Jednou z lekcí, kterou se naučil od Tanilis, bylo mlčet, pokud není co říct. Poníženě sklonil hlavu. Ponížení ... vzpomněl si, jak se cítil, když byl ještě mladík a dvojice vesničanů předváděla o slavnosti zimního slunovratu jeho zápasení s Idalkem. „Jak by se asi Anthimos líbilo, kdyby se celé město smálo jeho vestiariovi? Do oslav zimního slunovratu zbývá jenom pár týdnů.“

„Co to má společného s—“ Petronas náhle pochopil, kam Krispos míří. „To není špatný nápad. Takže ty chceš, aby vypadal směšně. Proč ne, to nebude žádný problém.“ Sevastokratovi se rozzářily oči. Jakmile znal svůj cíl, naplánoval si jeho dosažení s vojenskou přímostí. „O výstupy v Amfiteátru se stará Anthimos. Poskytují mu zábavu, takže jim věnuje pozornost. Přesto se mi myslím podaří přidat na seznam jeden bez jeho vědomí. Chce to nějaký nevinný název, aby mu nedošlo, o co jde, kdyby si toho přeci jen všiml. Musíme najmout herce, kteří ještě nejsou zadání. A kostýmy — ztraceně, stihneme včas připravit kostýmy?“ „Musíme také vymyslet, co budou ti herci předvádět,“ připomněl Krispos.

„To je pravda, ačkoliv Phos ví, že o eunuchovi se dá navykládat spousta věcí.“

„Dejte mi Mavra,“ řekl Krispos. „Ten má pro skandály pochopení.“

„Opravdu?“ Petronas téměř předl blahem. „Dojdi pro něj — okamžitě.“

„Tak tomuhle,“ prohlásil Mavros, „říkám Amfiteátr.“ Natáhl krk, aby se podíval kolem a nad sebe.

„Trochu mi vadí, že si připadám jako na dně polévkové misky plné lidí,“ prohlásil Krispos. Padesát tisíc, sedmdesát, devadesát — nebyl si jistý, kolik lidí se do této obrovské budovy vešlo. V každém případě, dnes byla všechna místa obsazena. Nikdo si nechtěl nechat ujít oslavy zimního slunovratu.

„Radši budu tady dole než někde nahoře,“ řekl Mavros. „Kdo má lepší sedadla než my?“ Seděli hned v první řadě a před nimi byla už jen závodní dráha, na které teď stála otevřená tribuna.

„Někteří jsou na tom ještě lépe.“ Krispos ukázal na tribunu.

Mavros si odfrknul. „Ty nejsi nikdy spokojen, že?“ Na tribuně seděl Autokrat, Sevastokrat, patriarcha a hlavní ministři císařství. Krispos viděl i Skombra, nedaleko od Anthima; vestiaria šlo snadno rozeznat podle velkého břicha a bezvousá tváře. Jediní muži na tribuně, kteří nepatřili mezi nejvyšší panstvo, byli sekerami ozbrojení Halogai z císařské gardy. Mavros kývl směrem k nim. „Vidíš? Skoro se tam nevejdou. Já budu radši tady v pohodlí.“

„Já asi taky,“ souhlasil s ním Krispos. „Přesto —“

„Ticho! Už začínají.“

Anthimos vstal ze svého trůnu a zamířil na malé pódium uprostřed tribuny. Tam se postavil a čekal. Ticho se šířilo Amfiteátre, jak si ho všimalo stále víc a víc lidí. Když publikum ztichlo, Autokrat promluvil:

„Lidé Videssosu, dnes se slunce obrací zpátky na své nebeské pouti.“ Akustika Amfiteátru byla tak dokonalá, že jeho hlas byl slyšet až v nejvyšších řadách, odkud ho lidé viděli pouze jako barevnou skvrnu. Pokračoval: „Skotovi se znovu nepodařilo stáhnout nás do věčné temnoty. Poděkujme Phosovi, našemu velkorysému a milosrdnému Pánu, za naši záchranu a oslavujme jeho vítězství po celý den. Zábava může začít!“

Amfiteátr vybuchl jásotem. Na cestě ke svému trůnu se Anthimos zapotácel. Krispos si říkal, jestli akustika funguje i obráceným směrem, jestli se hluk z celé obrovské budovy soustředí do místa, kde císař stál. Pokud ano, zapotácel by se každý. Na druhou stranu, možná začal Anthimos pít už ráno.

„Jdeme na to,“ prohlásil Mavros. První skupina kaulaunů oblečená vmnišských hábitech vyšla z brány, kterou obvykle na dráhu vyjížděli koně. Koně byli zřejmě stále citliví, protože jeden z herců si držel nos.

„Mniši“ začali předvádět různé, velmi světské činnosti. Publikum vylo smíchy. O zimním slunovratu nebylo nic svaté. Krispos se podíval na tribunu, jak se Gnatiovi líbí zesměšňování jeho mnichů. Patriarcha nevěnoval výstupu žádnou pozornost; byl nakloněný přes opěradlo svého křesla, aby si mohl povídat se svým bratrancem Petronem. Společně se smáli nějakému soukromému vtipu.

Jakmile odešla první skupina, nahradila je jiná. Snažili se zobrazit zhyřalý život jednoho z Anthimových kumpánů.

Diváci střídavě popadali dech a hulákali na herce. Na rozdíl od svého strýce a Gnatia Anthimos výstup pozorně sledoval a smál se na celé kolo. I Krispos se usmíval, přinejmenším proto, že většina věcí, které herci považovali za dost divoké, byla mnohem mírnější než skutečnost na Anthimových hostinách.

Další skupina přišla v pruhovaných kaftanech a plstěných kloboucích, které vypadaly jako převrácený kbelík. Tito jakože Makuránci začali poskakovat dokola. Lidé v hledišti na ně začali volat různé posměšky a nadávky. Petronas ve svém vysokém křesle na tribuně vypadal, že je se sebou spokojen.

„Udělej z lidí na západě blázny a slabochy a všichni půjdou do války proti nim mnohem ochotněji,“ poznamenal Mavros. Rozchechtal se, když jeden z herců předstíral, že si ulevil do svého klobouku.

„Máš pravdu,“ řekl Krispos. „Ale tady ve městě je spousta lidí z Makuranu, obchodníci s koberci, se slonovinou a tak. Jsou to jen ... lidé. Polovina těch, co tady sedí, s nimi musí přijít někdy do kontaktu. Přece vědí, že Makuránci takoví nejsou.“

„Řekl bych, že to vědí, pokud se zastaví a zamyslí se nad tím. Jenže kolik znáš takových lidí, kteří se pokaždé zastaví a zapřemýšlí?“

„Moc ne,“ souhlasil Krispos trochu smutně.

Pseudo—Makuránci s hrůzou uprehli, když se na scéně objevila další skupina, oblečená jako videsánští vojáci. To vyvolalo najednou smích i pozdravné výkřiky. „Vojáci“ se brzy ukázali jako stejní zbabělci, což podle Krispova názoru oslabilo poselství, které chtěl Petronas lidem sdělit.

Výstupy se střídaly jeden za druhým, všechny podařené a některé dokonce velmi směšné. Diváci se zakláněli na svých sedadlech, aby si podívanou užili. I Krispovi se to líbilo, i když by si přál, aby herci nebyli tak dokonalí. U nich ve vesnici spočívala velká část zábavy v tom, že vesničané sami ve scénkách hráli a dělali si legraci jeden ze druhého, pokud něco popletli. Tady vystupovali sami profesionálové, kteří nic nezkazili.

Když si postěžoval nahlas, Mavros mu odpověděl: „Už stovky let organizují císaři podobná představení a zábavu pro lid, aby jejich poddaní náhodou nezačali vymýšlet nějaké svoje vlastní vylomeniny. Myslím, že kromě hospodských rvaček se už sami bavit nedokáží.“ Vyklonil se ze sedadla. „Vidíš ty tanečníky? Hned po nich přijde skupina, kterou najal Sevastokrat.“

Tanečníci přišli, předvedli své číslo a odešli. Krispos si jich příliš nevšímal. Netrpělivě očekával další vystoupení a nervózně podupával nohou. Donutil se přestat.

Na dráhu vyšlo několik nových herců. Někteří byli oblečeni jako obyčejní měšťané, jiní na sobě měli uniformy císařské armády. Měšťané si mezi sebou povídali, vojáci pochodovali sem a tam. Najednou se mezi nimi objevil vysoký muž v císařských barvách. Vojáci se postavili do pozoru, civilisté se vrhli tváří k zemi.

Za hercem, který představoval Autokrata, se objevili sluhové se slunečníky. Bylo jich tučt, tedy množství, na které měl právo pouze císař. Brzy bylo zřejmé, že nedoprovázejí Autokrata, ale muže, který se objevil za nimi. Ten měl na sobě také nádherné roucho, ale to bylo tak vycpané, že vypadal mnohem širší. Amfiteátre proběhl tichý smích, jak publikum poznalo, koho herec představuje.

„Kolik jsme museli tomu herci zaplatit, aby si oholil vousy?“ zeptal se Krispos. „Bez nich je Skombrovi mnohem podobnější.“

„Trval na dvou zlatých,“ odpověděl Mavros. „Nakonec jsem mu je zaplatil. Máš pravdu; takhle je to mnohem lepší.“

„Možná bys mu mohl zaplatit i dovolenou mimo město, dokud mu vousy zase nedorostou. Zvlášť pokud se chce dožít příštího zimního slunovratu,“ řekl Krispos. Mavros se zatvářil překvapeně, ale po chvíli přikývl.

Petronas na tribuně seděl klidně a zdálo se, že stále nevěnuje hercům velkou pozornost. Krispos musel obdivovat jeho chladnokrevnost; při pohledu na něj by nikdo nehádal, že má s probíhajícím vystoupením něco společného. Anthimos se na trůnu zvědavě vyklonil, aby lépe viděl — bez ohledu na to, co se o tomto vystoupení dozvěděl předem, tohle určitě nečekal. A Skombros — Skombros seděl klidně a nehybně jako vytesaný z žuly.

Falešný Anthimos se procházel po dráze a přijímal pozdravy svých poddaných. Nosiči slunečníků zůstávali s pseudo—Skombrem, kterého doprovázeli dva oškliví nohsledi, jeden s šedivými a druhý s černými vlasy.

Herci představující měšťany se seřadili do zástupu, aby císaři zaplatili daně. Ten od každého dostal měšec mincí a zamířil k vojákům, aby jim zaplatil žold. V tu chvíli k němu zamířil Skombros. Zastavil ho, poplácal ho po zádech, objal ho kolem ramen a odvedl jeho pozornost, aby mu mohl sebrat měšce s penězi. Autokratovo zděšení, když zjistil, že nemá peníze pro vojáky, vyvolalo u diváků bouři smíchu.

Mezitím herec představující vestiaria rozdělil získané peníze mezi své dva Úlisné kolegy, kteří si s nimi začali hrát.

Potom, jako by ho to právě napadlo, se pseudo—Skombros vydal znovu za Autokratem. Stejným způsobem jako předtím odlákal jeho pozornost a sebral mu z hlavy korunu. Herec představující Anthima se tvářil, jako že si toho nevšímal. Skombros korunu odnesl ke svému černovlasému oblíbenci a zkusil mu ji dát na hlavu. Koruna však byla příliš velká; spadla chlapíkovi až na nos. S pokrčením ramen, jako by říkal „ještě ne“, ji vestiarios vrátil Anthimovi.

Během vystoupení byly ochozy zticha. Teď ale někdo v horních řadách vykřikl: „K ledu se Skombrem!“ Jediný slabý výkřik naráz protřhl bouři nevole vůči eunuchovi.

Krispos se s Mavrem podívali jeden na druhého a usmáli se. Petronas na tribuně stále zachovával svůj neutrální výraz. Opravdový Skombros seděl bez hnutí a na výkřiky z davu nereagoval. Má silné nervy, připustil Krispos s nechutí.

Potom se podíval na muže, pro kterého byl celý výstup připraven, na Autokrata Videssosu.

Anthimos si třel bradu a zamyšleně se díval střídavě na skupinku odcházejících herců a na Skombra. „Doufám, že mu to došlo,“ řekl Mavros.

„Došlo mu to,“ řekl Krispos. „Možná je blázen, ale rozhodně není hlupák. Já jen doufám, že si z toho vezme — hej!“

Krispa udeřilo do ramene jablko vržené někým z horních řad. Kolem hlavy mu prosvístěla hlávka zelí. Další jablko, hozené někým s větší silou, dopadlo kousek od Skombrova křesla. „Spočítejte mu kosti!“ zaječela nějaká žena videsánskou výzvou k boji. Za chvíli to po ní opakoval celý Amfiteátr.

Petronas se postavil a promluvil s velitelem halogajské gardy. Bledé zimní slunce se zablýsklo na čepelích jejich seker, když je pozvedli do obranné polohy. Halogai společně vykřikl a ten hluboký zvuk přehlušil výkřiky z publika.

„Zajímavá otázka,“ poznamenal Mavros. „Zastaví je to, nebo se nám tady strhne lidové povstání?“

Krispos naprázdno polkl. Když Petronovi předložil svůj plán, s tímhle nepočítal. Zbavit se Skombra byla jedna věc, ale zničit společně s ním i celý Videssos bylo něco jiného. Při pohledu na běsnící lůzu to nevypadalo tak nemožné.

Halogai vykřikl znovu a tentokrát byla v jejich hlasech jasně patrná hrozba. Další jednotka severanů se sekerami připravenými k boji napochodovala na dráhu z útrob Amfiteátru.

„Je tady tolik lidí, že by je mohli ušlapat,“ řekl Krispos nervózně.

„Já vím.“ Zdálo se, že Mavros se dobře baví. „Ale je tady tolik lidí, kteří by se při tom nechali zmrazit?“

Nebylo. Na Skombrovu hlavu dál pršely z ochozů nadávky, ale už nic jiného. Nakonec někdo zakřičel: „Pošlete ty vojáky pryč. My chceme klauny!“ Za chvíli křičeli všichni: „My chceme klauny! My chceme klauny!“

Tentokrát s velitelem Halogai promluvil Anthimos. Na jeho rozkaz sklonili severané svoje zbraně. Nově přichozí jednotka císařské gardy odpochoďovala zpátky branou, kterou přišla. O chvíli později je vystřídala nová skupinka herců. Amfiteátr naplnily radostné výkřiky.

„Nestálí pitomci,“ prohlásil Mavros opovržlivě. „Za půl hodiny si polovina z nich nebude pamatovat, co tady křičeli.“

„Možná ne,“ řekl Krispos, „ale Skombros si to pamatovat bude a Anthimos také.“

„A to je důležité, ne?“ Mavros se na svém sedadle spokojeně protáhl. „Tak se podíváme, co zajímavého nám předvedou další, co ty na to?“

Trůn ve Velkém paláci patřil Anthimovi. Petronas, který seděl na vyvýšeném místě oblečený do roucha se všemi odznaky své moci, vypadal majestátně, pomyslel si Krispos sedící po levici svého pána.

Rozhlédl se. „Tahle místnost vypadá nějak jinak,“ řekl.

„Támhle jsem dal postavit zástěnu,“ ukázal Petronas. Teprve teď si Krispos uvědomil, že tam stojí dřevěná zástěna podobná té, která zaručovala císaři soukromí v Nejvyšším chrámu.

Otvory v dřevěné stěně byly tak malé, že Krispos neviděl, co je za ní, pokud tam vůbec něco bylo. Zeptal se: „Proč jste ji tam postavil?“

„Rekněme, že nejsi jediný, kdo má občas dobré nápady,“ odpověděl Sevastokrat. Krispos pokrčil rameny. Pokud mu to Petronas nebude chtít vysvětlit sám, těžko ho k tomu může nutit.

Vešel Eroulos a uklonil se Petronovi. „Jeho Veličenstvo a vestiarios jsou zde, Výsosti.“

„Uved’ je tedy dovnitř,“ řekl Sevastokrat. Petronův zdatný komorník hned nabídl Anthimovi i Skombrovi pohár s vínem. Císař se usmál na Krispa, když s Petronem povstali, aby ho přivítali. Skombrova tvář byla vážná. Krispos usoudil, že kdyby se nedokázal ovládat, těkal by teď očima z jednoho na druhého. Takhle je pouze beze slova sledoval. Petronas ho přivítal poměrně vlídně a nabídl mu křeslo hned vedle trůnu, které bylo ještě krásnější než jeho vlastní — Sevastokrat se vyhýbal jednoduchým náznakům. Jakmile Eroulos dolil Anthimovi víno, Petronas řekl: „Co pro vás mohu udělat dnes, synovce?“

Anthimos pomalu usrknul vína z poháru, podíval se z Petrona na Skombra, olízl si rty a napil se pořádně. Takto posilněn řekl: „Můj vestiarios by chtěl, ehm, napravit všechny rozepře, které mezi vámi dvěma panují. Může nyní promluvit?“

„Vy jste můj Autokrat,“ prohlásil Petronas. „Pokud je to vaše vůle, aby se mnou mluvil, samozřejmě ho vyslechnu s veškerou pozorností, kterou si zaslouží.“ Otočil se ke Skombrovi a čekal.

„Děkuji vám, Vaše Císařská Výsosti. Jste velmi laskav,“ řekl Skombros měkkým a přesvědčivým tónem. „Protože se zdá, že jsem nějakým způsobem urazil Vaši Císařskou Výsost — a poněvadž to rozhodně nebylo mým záměrem, jelikož se, stejně jako vy, starám pouze o pohodlí a obzvlášť o slávu Jeho Císařského Veličenstva, kterému oba sloužíme — usoudil jsem, že bude v tuto chvíli nejlepší nabídnout vám svou nejhlubší a nejupřímnější omluvu za cokoliv, čím jsem se mohl Vaši Císařské Výsosti nějak dotknout a připojit své ujištění, že takový čin byl v každém případě spáchán neúmyslně a rozhodně se nebude opakovat.“

Na chvíli se zarazil, aby nabral dech. Krispos mu to nevyčítal; sám by nedokázal pronést tak dlouhou větu, ani kdyby na tom závisel jeho život. Pochyboval dokonce, že by dokázal něco tak komplikovaného napsat.

Petronas byl však zvyklý na nepostradatelnou nabubřelost formálního videsánského jazyka. Kývl na vestiaria a začal: „Ctěný pane —“

Sbor ženských hlasů zpoza nově postavené zástěny zapěl: „Máš mastnou bradu a tučné břicho pod ní.“ Krispos právě upíjel víno z poháru a málem se zakuckal. S výjimkou obsahu zněl ukrytý sbor jako součást chrámové mše.

Skombros zůstal dokonale klidný, ale nedokázal zabránit tomu, aby celý zrudnul. Anthimos se překvapeně rozhlížel, jako by si nebyl jistý, kde je tajemný sbor ukrytý a jestli ho vůbec slyšel. Petronas se oklepal. „Promiňte,“ řekl Skombrovi. „Něco se mi muselo zdát. Co jste to chtěl?“

Vestiarios to zkusil podruhé. „Vaše Císařská Výsosti, já bych se chtěl, ehm, omluvit za, ehm, cokoliv, čím jsem vás mohl, ehm, urazit a chtěl být vás ujistit, že, ehm, jsem vám tím nechtěl způsobit, ehm, škodu.“ Tentokrát byla jeho řeč poněkud neobratná, řekl si Krispos.

Petronas přikývl. „Ctěný pane —“

„Máš mastnou bradu a tučné břicho pod ní,“ zazpíval skrytý sbor znovu.

Tentokrát byl Krispos připraven a tvářil se, jako by se mu nestalo. Anthimos se znovu rozhlédl a potom se zasmál.

Když to Skombros uslyšel, ztratil odvahu. Petronas ho pobídl: „Co jste říkal?“

„Záleží na tom?“ zeptal se Skombros skličene.

„Proč, ctěný pane —“

Sbor navázal tam, kde Sevastokrat skončil: „Máš mastnou bradu a tučné břicho pod ní.“

Anthimos se zasmál znovu, hlasitěji. Skombros na chvíli zapomněl na dvorskou etiketu, ztěžka se zvedl ze svého křesla a důstojně zamířil ke dveřím. „Proboha,“ řekl Petronas, když za sebou bouchl dveřmi. „Řekl jsem něco špatného?“

9.

Mavros, jak bylo jeho zvykem, věděl všechno první. „Skombros včera v noci rezignoval na svou funkci.“

„Cože, ctěný pán?“ Krispos zapískal melodii sborové odpovědi.

„Přesně tak.“ Mavros se rozesmál — historka se šířila palácovým komplexem jako stepní požár. „Nejen to, nechal si oholit hlavu a vstoupil do kláštera. Slyšel jsem, že totéž udělal i jeho synovec Askyltos a jeho švagr Evmolpos.“

„Kdybych byl na jejich místě, taky bych vstoupil do kláštera,“ řekl Krispos. „Petronas má v úctě ty, kteří uctívají dobrého boha, takže je možná nechá na pokoji a nebude chtít jejich hlavu, když teď přišli o svého ochránce.“

„Možná jo,“ řekl Mavros lítostivě. Potom se rozzářil. „Teď, když jejich ochránce padl, kdo bude nový vestiarios?“ Zasmál se a ukázal na Krispa.

„Uvidíme. Záleží na Autokratovi, samozřejmě.“ Přes veškeré dobré vztahy s Anthimem a Petronovo naléhání bylo Krispovi jasné, že si císař za svého komorníka může klidně vybrat dalšího eunucha. Je to nejjednodušší a Anthimos nemá rád složitě věci.

Ale o několik hodin později, zatímco se Krispos ujišťoval, že Petronův oblíbený lovecký kůň má správně přibité nové podkovy, za ním přišel Onorios a řekl: „Venku je nějaký eunuch a chce s vámi mluvit.“

„Díky. Hněd jsem tam.“ Krispos zkontroloval ještě jedno kopyto. Jak předpokládal, kovář odvedl dobrou práci. Vědět je lepší než předpokládat, pomyslel si. Když skončil, vyšel ven, aby se setkal s císařovým služebníkem.

Čekal na něho vysoký štíhlý eunuch, který ho doprovázel na první hostinu u Anthima minulého léta. Tentokrát však neměl žádné jízlivé poznámky ohledně koňského pachu. Místo toho se hluboce uklonil. „Krispe, Jeho Císařské Veličenstvo si přeje, abyste se připojil k jeho služebnictvu jako vestiarios, správce jeho domácnosti.“ „Jsem počtěn. Řekněte mi, prosím, své jméno, ctěný pane. Pokud máme oba sloužit Jeho Veličenstvu, měl bych ho znát.“

Eunuch se narovnal. „Jmenuji se Barsymes,“ řekl s uznáním, jakého se od něj Krispovi ještě nedostalo. „Teď, kdybyste mě následoval, ehm—“ Zarazil se. „Mám vám říkat 'ctěný pane' nebo 'vážený pane'?? Jste vestiarios a tuto funkci tradičně zastává ctěný pán, ale vy—“ Znovu zaváhal, „— máte vousy. V protokoluje trochu zmatek.“

Krispos se začal smát, ale potom si uvědomil, že právě o takové věci se bude na svém novém místě starat. „Vyhovuje mi obojí, Barsyme,“ řekl.

„Mám to!“ Eunuch vypadal potěšený. „Teď, kdybyste mě následoval, ctěný a vážený pane ...“

Krispos se k němu poslušně přidal. Pokud Barsymes našel oslovení, které ho uspokojilo, v pořádku. Brodili se chvíli sněhem mlčky, až Krispos řekl: „Doufám, že vám a vašim kolegům nebude vadit sloužit s... sloužit s někým, kdo má vousy.“

„Je to Autokratova vůle,“ řekl Barsymes, čímž se vyhnul přímé odpovědi. Sel dál a nedíval se na Krispa. Po chvíli se rozhodl pokračovat. „Pamatujeme si, že jste Skombra zesměšnil za to, že je eunuch.“

„Ale až poté, co on zesměšnil mě za to, že jsem štolba,“ bránil se Krispos.

„Ano, na tom je něco pravdy,“ řekl Barsymes rozvázně, „ale právě teď vidíte, že váš stav se může změnit snadněji než Skombrův.“ „Protože ho nenapadla lepší odpověď,“ Krispos pouze přikývl. Cítil se trochu lépe, když Barsymes spíš pro sebe dodal: „Pořád ale máte možnost svou reputaci napravit, pokud budete chtít.“

Prošli hájkem holých a omrzlých višňových stromů. Před branou elegantní malé budovy uprostřed lesíku stáli ozbrojení Halogai. Krispos je už předtím viděl na některých Anthimových hostinách. Tehdy byla většina z nich opilá. Teď vypadali, že jsou střízliví a ostražití. Krispos věděl, jak to v armádě chodí, ale taková změna byla nápadná.

Jako kdyby dokázal číst jeho myšlenky, Barsymes řekl: „Strážce, který poleví v ostražitosti při hlídání rezidence Jeho Veličenstva, je okamžitě vykázán zpátky do Halogalandu a ztrácí zároveň nárok na veškerou mzdu, kterou si ve službě vydělal.“

„Dobrý nápad.“ Krispos nechápal, proč to tak nefunguje bez ohledu na to, jakou budovu právě hlídají. Jak znal Anthima, tak možná proto, že když se sám dobře baví chce, aby se ostatní bavili s ním.

Halogai kývli na pozdrav Barsymovi a zvědavě si prohlíželi Krispa, který eunucha doprovázel. Jeden ze strážců řekl něco ve svém rodném jazyce a ostatní se zasmáli. Krispos si bez problémů dokázal představit několik vtipných poznámek na svůj účet. Povzdech si. Jakkoliv to pro něj hodně znamenalo, dostat se na místo, které obvykle zastával eunuch, přinášelo i komplikace.

V tlumeném světle uvnitř císařské rezidence potřebovaly jeho oči trochu času na rozkoukání. Chvilku mu také trvalo než zjistil, že zdrojem světla nejsou ani pochodně a většinou ani okna. Místo nich byly na stropě průsvitné alabastrové desky.

Bledé jasné světlo, které přes ně procházelo, ozařovalo poklady rozmístěné po obou stranách centrální chodby.

Barsymes na některé ukázal, když kolem nich s Krispem procházeli. „Tohle je válečná přílba makuránského Krále králů získaná před staletími po obrovském vítězství nedaleko Ma-shizu... Toto je kalich, ze kterého pili preláti shromáždění na velkém synodu při rituálním zařikávání Skota poté, co byl postaven Nejvyšší chrám... Zde visí portrét císaře Stav-rakia, většinou zvaného Dobyvatele...“

Portrét Krispa upoutal. Stavrakios byl zobrazen v rudých botách, s císařskou korunou a v pozlaceném kroužkovém brnění, ale přesto Krispovi nepřipomínal císaře. Vypadal spíš jako zkušený poddůstojník, který dokázal dát svým jednotkám pořádek do těla.

„Pojďte dál,“ řekl Barsymes, když se Krispos zastavil a zkoumal císařův přísný obličej. Krispos pokračoval v chůzi, ale musel myslet na to, že ani Anthimos nesplňuje jeho představu císaře. V duchu se zasmál. Možná jenom nevěděl, jak by měl takový císař vypadat.

Nějaký eunuch uslyšel Barsyma s Krispem přicházet a vystrčil hlavu ze dveří. „Přivedl jsi ho?“ řekl. „Výborně. Jeho Veličenstvo bude rádo, že je tady.“ Pokud i eunuch měl radost z Krispova příchodu, dokázal své potěšení dokonale skrýt.

Sluhova hlava na chvíli zmizela. Krispos slyšel jeho hlas, příliš tichý, aby rozuměl jednotlivým slovům, a potom hlasitou Anthimovu odpověď: „Co je, Tyrovitzi? Už je tady? Přiveď ho sem.“ Barsymes to slyšel také a uvedl Krispa dovnitř.

Anthimos seděl u malého stolku a jedl koláče. Krispos se vrhl tvář na zem v rituálním pozdravu. „Vaše Císařské Veličenstvo,“ zašeptal.

„Vstaň, vstaň,“ pobídl ho císař netrpělivě. „Nemusíš se pořád uklánět a vrhat na zem, když jsi tady. Teď jsi součástí mé domácnosti. Doma ses také neukláníš, nebo snad ano?“

„Ne, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Krispos. Napadlo, co by asi jeho otec udělal, kdyby měl takovou domácnost jako Anthimos. Asi by se z toho zbláznil. To, že Anthimos použil takové přirovnání, jenom ukazovalo, jak málo si uvědomuje, že žije úplně jinak než ostatní.

Císař řekl: „Myšlíš, že budeš něco potřebovat, Krispe?“

„Pomohlo by mi. Vaše Veličenstvo, kdybyste měl na paměti, že jsem zvyklý starat se víc o koně než o lidi,“ řekl Krispos. Anthimos na něho nejprve překvapeně zíral, potom se rozesmál. Krispos pokračoval: „Jsem přesvědčen, že vaši ostatní služebníci mi pomohou naučit se co nejrychleji vše, co budu potřebovat.“

Anthimos se podíval na Barsyma. „Samozřejmě, Vaše Veličenstvo,“ řekl eunuch neutrálním tónem.

„Dobře. Takže vyřízeno,“ řekl Anthimos. Krispos si přál, aby to bylo tak jednoduché. Anthimos pokračoval: „Barsyme, zaveď Krispa do jeho pokoje. Na dnešek a na zítřek má volno, aby si zvykl; předpokládám, že vy ostatní se o mě a o Daru ty dva dny postaráte.“

„Zajisté, Vaše Veličenstvo,“ souhlasil Barsymes. „Teď nás, prosím, omluvte. Tudy, Krispe.“ Na chodbě začal Krispovi vysvětlovat: „Ložnice vestiaria je hned vedle císařovy, aby mu byl k dispozici v kteroukoliv denní či noční hodinu.“ Eunuch otevřel dveře. „Tady budete bydlet.“

Krispos zalapal po dechu. Nikdy neviděl pohromadě takové množství zlata a nejjemnějšího hedvábí. Petronas měl určitě obojího víc, ale nijak se tím nechlubil. A uprostřed pokoje ležela péřová matrace tak tlustá, že měl strach, aby se v ní ve spánku neudusil.

„Věřím, že pochopíte,“ řekl Barsymes, když si všiml jeho výrazu, „že Skombros, který neměl naděje na potomstvo, neviděl žádný důvod, proč by měl omezovat své osobní pohodlí. Osobní poklesky nejsou u eunuchů výjimkou, ale bývají v našem případě poměrně jednoduché.“

„Tomu věřím,“ odpověděl Krispos, stále ještě oslněn bohatou výzdobou. Nedaleko postele visel malý stříbrný zvonek, pověšený ze stropu na rudé šňůře. „K čemu je tohle?“

„Šňůra vede do císařské ložnice. Pokud zvonek zazvoní, musíte císaře obsloužit.“

„Rozumím.“ Krispos na chvíli zaváhal, potom pokračoval: „Díky, Barsyme. Pomohl jste mi.“ Podal eunuchovi ruku. Barsymes ji přijal. Jeho ruce byly hladké, ale stisk měl překvapivě silný. „Ne všichni jsme měli Skombra rádi,“ poznamenal. „Pokud námi nebudete opovrhovat za to, co jsme, mohli bychom spolu dobře vycházet.“

„Doufám.“ Z Krispovi strany to nebyla pouhá zdvořilost; stejně jako v Petronových stájích věděl, že nemůže uspět, pokud by se lidé, které měl řídit, obrátili proti němu. A eunuchové navíc na rozdíl od stájových pomocníků jednali s příslovečnou lstivostí; nebyl si jistý, zda by dokázal čelit jejich intrikám. Pokud bude mít štěstí, tak možná nebude muset.

Ulevilo se mu, když místnost, která patřila Skombrovi a teď byla jeho, opustil. Napadlo ho, jak se asi Skombrovi líbí klášterní cela, tak strohá oproti nádheře, na kterou byl zvyklý. Jak procházel chodbou, Stavradiův portrét znovu upoutal jeho pozornost. Představa, co by asi tento císař válečník řekl na Skombrovi — a Anthimovi — přepych, ho rozesmála. V takové náladě se vydal zpátky rozloučit se s přáteli a sbalit si svůj majetek.

Poté, co ve stájích absolvoval nevyhnutelné kolečko gratulací, potřásání rukou a plácání po zádech, zavolal si na chvíli stranou Stotze. „Chtěl bys moje místo, když teď odcházím?“ zeptal se starého štolby. „Dobrý bůh ví, že ze všech lidí tady rozumíš koním nejlépe a já o tobě rád s Petronem promluví.“

„Jsi hodný, chlapče, a jsem rád, že ses zeptal, ale ne, díky,“ řekl Stotzas. „Máš pravdu, mám rád koně a měl bych na ně mnohem méně času, kdybych se místo nich musel starat o lidi kolem.“

Krispos přikývl. Myslel si, že Stotzas odmítne, ale musel to zkusit; pokud by stařík o tu práci stál, zasloužil by si ji. Přestože odmítl, musel o něm Krispos se Sevastokratem promluvit.

Když se vrátil po svého pokoje ve Velkém paláci, zjistil, že se mu jeho věci už do jednoho pytle nevejdou. Usmíval se pro sebe, když se vrátil do stájí, aby si naposledy půjčil Petronova hnědého valacha. Kůň vyčítavě zafíkal, když na jeho záda nakládal svůj veškerý pozemský majetek.

„Kuš,“ odbyl ho. „Radši tvůj hřbet než můj.“ Kůň nevypadal přesvědčeně, ale nechal se odvést i s nákladem do císařské rezidence.

Zvonek vedle Krispovy postele zazvonil. Krispos se nejdřív pokusil přesvědčit sám sebe, že se mu to jen zdá, ale zvonek zvonil dál. Rychle vstal. Anthimos ho volá!

Z postele vyskočil nahý, natáhl na sebe tuniku, vrazil nohy do sandálů a pospíchal do císařské ložnice. „Vaše Veličenstvo,“ řekl zadýchaně. „Čím vám mohu posloužit?“

Anthimos seděl v posteli a nebyl oblečen omnoho víc než Krispos. Postel vypadala pohodlně, ale nepůsobila tak obrovsky jako ta, kterou Krispos zdědil po svém předchůdci. Autokrat se usmál na svého nového vestiaria. „Na tvé rychlé příchody si budu muset zvyknout,“ řekl. Krispa tím uklidnil — znamenalo to, že ho nemusel dlouho budít. Anthimos pokračoval: „Je čas začít nový den.“

„Jistě, Vaše Veličenstvo.“ Celé včerejší odpoledne eunuchové Krispa poučovali o tom, jak vypadá běžný císařův den. Krispos doufal, že si všechno zapamatoval. Vedle postele stál nočník; první důležitá věc po ránu, ať je člověk císař nebo farmář. Krispos se sehnul, zvednul ho a podal ho Anthimovi.

Než Autokrat vstal a použil ho, Krispos mu připravil čisté spodky a nové roucho. Pomohl mu s oblékáním a obřadně ho doprovodil k naleštěnému stříbrnému zrcadlu. Anthimos na svůj odraz dělal obličej, zatímco mu Krispos česal vlasy a vousy. „Vypadá to jako já,“ řekl císař, když Krispos skončil. „Ani nemám tak zarudlé oči — zřejmě jsem šel včera brzo spát.“ Obrátil se zpátky k posteli. „Je to tak, Daro?“

„Cože?“ Císařovna byla až po krk zachumlaná v příkrývkách a podle hlasu ještě napůl spala.

„Že jsem šel včera brzy spát?“ zopakoval Autokrat. „Zjistil jsem, že to má i výhody — moje oči jsou mnohem jasnější než obvykle po ránu bývají.“

Dara se převálila na posteli a posadila se. Krispos se musel snažit, aby nezůstal stát s otevřenou pusou — císařovna spala stejně jako Anthimos naha. Náhle si Krispa všimla, vyjekla a přitáhla si příkrývku k bradě.

Anthimos se zasmál. „Nemusíš se bát, má drahá. Tohle je Krispos, nový vestiarios.“

S pohledem na špičky vlastních nohou řekl Krispos co nejformálnějším hlasem: „Nechtěl jsem vás polekat, Vaše Veličenstvo.“

„To je — v pořádku,“ řekl Dara po chvíli. „Jenom mě překvapilo, když jsem uviděla tvoje vousy, to je všechno. Jeho Veličenstvo mi říkalo, že jsi normální muž, ale nějak mi to vypadalo z paměti. Pokračuj klidně ve své práci; zavolám svou komornou.“ I ona měla na své straně postele šňůru od zvonku, na rozdíl od Anthima zelenou. Jednou rukou si

přidržovala příkrývku a druhou za ni zatáhla.

Krispos vytáhl ze šatníku císařovy rudé boty a pomohl mu do nich. Byly úzké a dostat je Anthimovi na nohy si vyžádalo velké úsilí. Zatímco s nimi zápasil, přišla Darina komorná. Krispových vousů si vůbec nevšimla. Vzhledem k tomu, že byl skloněný u císařových nohou, to mohla snadno přehlédnout — kdyby na to přišlo, přehlédla by i rohy nebo vlčí tesáky. Ze šatníku vybrala šaty a rychle císařovnu oblékla.

Dara stále pozorovala Krispa trochu nervózně, ale uklidnila se, když viděla, že se věnuje vlastním povinnostem.

Krispos si dával záležet, aby se pohledu na ni vyhýbal. Pokud jí nevadila přítomnost předchozího vestiaria, nechtěl ji o její klid oloupit ani on.

Jeho krátké a rozpačité pohledy ho přesvědčily, že císařovna je krásná mladá žena. Nebyla vysoká a její tmavší pokožka ladila s lesklými, modročernými vlasy, které praskaly, když je komorná česala. Měla orlí profil s výraznými lícními kostmi a silnou, špičatou bradu. Její tělo bylo stejně krásné jako její obličej.

Krispos se divil, proč Anthimos, když má takovou císařovnu, musí spát s každou dívkou, která se mu zalíbí. Možná Dara postrádala vášeň. Nebo byl Anthimos jako někteří muži v Petronových stájích a nedokázal nevyužít žádnou příležitost, která se mu naskytla. Na rozdíl od nich jich měl určitě spoustu — jen málokterá řekla ne videsánskému císaři. Zabývat se takovými otázkami ale neměl v popisu práce. Obouvat císaře ano. S vypětím všech sil se mu to nakonec podařilo. „Slušný výkon,“ zasmál se Anthimos a poplácal ho po hlavě. „Podle toho, co jsem slyšel, tě zápasení s mými botami vysílilo víc než souboj s tím kubratským obrem.“

„To byl úplně jiný zápas, Veličenstvo.“ Krispos si musel připomenout, co v císařově programu následuje. „Co byste si vy a vaše paní přáli k snídani?“

„Pro mě uzenáče,“ řekl Anthimos. „Uzenáče a víno. A co ty, má drahá?“

„Jenom kaši,“ řekl Dara. Krispovy sympatie byly na její straně. Uzená a slaná makrela byla výborná, ale takhle by si svoji snídani nepředstavoval.

Došel ohlásit požadavky císařského páru do kuchyně a než mu kuchař nachystal podnos, sám posnídal misku kaše.

„Díky bohu, že Jeho Veličenstvo dnes nemá složité chutě,“ prohlásil kuchař, zatímco naléval víno z amfory do stříbrné karafy. „Už jsi někdy zkoušel uvařit omáčku z garnátů a chobotnic, zatímco na ní čekal? Nebo, ještě hůř, zkoušel koupit pomeranče mimo sezónu jen proto, že na ně dostal chuť?“

„A sehnal jsi je?“

„Ale ano, je tady jeden nebo dva obchody, kde je uchovávají za pomoci magie pro ty, kteří na ně dostanou chuť a mohou si to dovolit. Stálo to dvacetkrát víc než obvykle a jak myslíš, že mi poděkoval? Nijak.“

Zatímco nesl podnos se snídání do jídelny, která byla nedaleko ložnice, přemýšlel Krispos nad tím, jestli Anthimos vůbec tuší, že každé ovoce je běžně k dostání pouze v určitém období, když je sklizeň. Kde by se to mohl naučit?

Kdykoliv něco chtěl, stačilo si o to říct.

Císař svoji snídani s mlaskáním zhltnul. „Má drahá,“ obrátil se k Daře, „proč se nejdeš na chvíli věnovat svému vyšívání? Musíme s Krispem probrat důležité záležitosti.“

Krispa by takové kavalírské propuštění našťvalo. Ať si Dara myslela cokoli, nedala to najevo. Vstala, přikývla Anthimovi a beze slova odešla. Krispovi věnovala si tolik pozornosti jako židli, na které seděl.

„Co potřebujete vyřešit, Vaše Veličenstvo?“ zeptal se Krispos se zájmem, i trochu znepokojen; žádný z císařových eunuchů ho neupozornil, že se něco chystá.

Ale Anthimos odpověděl: „Musíme vymyslet, jaké budou dnes večer výhry v loterii.“

„Aha,“ pochopil Krispos. Na polici, kam ukazovala Anthimova ruka, uviděl křišťálovou mísu plnou zlatých kuliček. Sundal ji dolů, kuličky rozdělal a rozložil je na stůl mezi sebe a Anthima. „Kde bych mohl najít pero a pergamen, Vaše Veličenstvo?“

„Někde tady,“ odpověděl Anthimos neurčitě. Zatímco Krispos prohledával zásuvky psacího stolu, Anthimos pokračoval: „Číslo dnešního večera by mohlo být jedenáct, jako když hodiš na kostkách dvě jedničky a bereš všechno. Co se hodí k jedenáctce?“

Krispos konečně našel psací potřeby. „Co třeba jedenáct kostek zlatých, Vaše Veličenstvo, když už jste s tím začal?“

„Výborně! Věděl jsem že jsi chytrý. Co dál?“

„Co třeba — hmm — jedenáct myší hravých?“

„Tak rýmovat se ti zachtělo. Proč ne? Myslím, že sluhové zvládnou do večera najít jedenáct myší. Co dál?“

Postupně přidávali jedenáct koní plavých, jedenáct jablek zralých, jedenáct vši kousavých — „Jsem si jistý, že ty bez problémů najdou,“ prohlásil Anthimos — jedenáct lahví vín starých, jedenáct věcí krásných a jedenáct neřestí zrádných. „Oba poslední losy zavedou výherce do bordelu,“ prohlásil Anthimos.

„Co třeba jedenáct zlaťáků pravých?“ navrhnul Krispos, když už mu začala docházet inspirace. „Já vím, že to není příliš originální —“

„Jen to tam přidej,“ řekl Anthimos.

„Mohl bych vám, Vaše Veličenstvo, ještě něco ohledně těch losů navrhnout?“ zeptal se Krispos. Po císařově přikývnutí pokračoval: „Možná byste mohl nechat táhnout kromě svých hostů i ty chudáky, kteří vás na hostině baví. Rozhodně nejsou bohatí; představte si, jakou by měli radost, kdyby si vytáhli některý z těch dobrých losů.“

Anthimos se škodolibě usmál. „A jak by je našťvalo, kdyby si vytáhli nějaký špatný. Zkusíme to.“

Krispos věděl, že svého cíle dosáhl z jiných důvodů, než chtěl, ale netrápilo ho to. Někteří žongléři, hudebníci nebo kurtizány si polepší a i kdyby si nevytáhli zrovna nejlepší výhru, říkal si, nebudou na tom hůř, než kdyby to nezkusili vůbec.

„Co tam máš dál?“ zeptal se Autokrat.

„Dozvěděl jsem se, že do města přijelo nové makuránské poselstvo,“ nadhodil Krispos opatrně. „Pokud byste měl

zájem, mohl byste se sejít s jejich velvyslancem.“

Anthimos zazíval. „Možná někdy jindy. Petronas se jim bude určitě rád věnovat. Je to jeho práce, starat se o takové nudné detaily.“

„Jak si přejete, Vaše Veličenstvo.“ Krispos na císaře nijak nenaléhal, naopak se snažil, aby schůzka s Makuránci vypadala jako nudná záležitost. Věděl, že Petronas chtěl mít vztahy s nejbližšími sousedy císařství pevně ve svých rukou.

Místo schůzky s makuránským velvyslancem šel Anthimos do Amfiteátru. Jedl mastné pochoutky, které tam prodávali pouliční prodáváci, pil kyselé víno z nakřaplého poháru a věnoval pět zlatých vozataji, který dokázal v posledních několika kolech předstihnout své soupeře a vyhrát. Davy chválily jeho štědrost. Všechno fungovalo, pomyslel si Krispos; lidé měli symbol, Anthimos se bavil a Petronas vládl.

A co z toho mám já? napadlo Krispa. Část odpovědi byla zřejmá: dobré jídlo, dobré ubytování a dokonce možnost ovlivňovat rozhodnutí videsánského Autokrata — například v takových věcech, jako byly losy pro účastníky jeho hostin. Bylo to samozřejmě neskonale lepší než nic, které měl, když před několika lety do Videsosu přišel.

Zjistil, že čím víc má, tím víc by chtěl. Přečetl dvě nebo tři kroniky o minulosti císařství. V žádné z nich autor nepovažoval za nutné zaznamenat jméno obyčejného vestiaria.

O několik dní později jel Anthimos na lov. Krispos zůstal doma. Chod císařské rezidence, i bez Autokratovy přítomnosti, byla práce na plný úvazek. Když se chvíli před polednem objevil Eroulos, neznamenal to pro Krispa velké překvapení. Tentokrát se mu Petronův komorník uklonil. „Jeho Císařskou Výsost Sevastokrata by potěšilo s vámi poobědvat, ctěný a vážený pane, pokud vám to povinnosti dovolí.“

„Samozřejmě.“ Krispos si Eroula tázavě prohlédl. „Ty už jsi slyšel můj nový titul?“

Zdálo se, že Krispova otázka Eroula překvapila. „Znáť takové věci je moje povinnost.“

Také Petronas už ovšem věděl. „Ach, sám ctěný a vážený vestiarios,“ řekl s úklonou, když před ním Krispos poklekl najedno koleno. „Pojď, napij se vína. Tak jak se daří mému synovci?“

„Docela dobře. Výsosti,“ odpověděl Krispos. „O schůzku s novým makuránským poselstvem neprojevil příliš velký zájem.“

„Ještě aby,“ řekl Petronas podmrčeně. „Brzy bude válka — pokud ne letos, tak příští rok. Pravděpodobně příští rok. Sám budu muset jet s armádou, takže bych potřeboval, abys k Anthimovi nepustil nikoho, kdo by mu chtěl po dobu mé nepřítomnosti napovídat nějaké hlouposti.“

V tomhle tedy tkví Petronova slabost, pomyslel si Krispos: přestože vládl, nebyl právoplatným vládcem. Pokud by se někdy Anthimos rozhodl převzít otěže vlády, nebo kdyby ho k tomu někdo donutil, prestiž císařského titulu by Petronovi zabránila v realizaci jeho plánů, pokud by byly v rozporu s císařovými rozkazy.

Krispos řekl: „Jsem rád, že ve mně vkládáte takovou důvěru, Výsosti.“

„Už jsem ti vysvětlil, proč to dělám.“ Petronas plynule změnil téma hovoru: „S tebou Anthimos hodně získal, ale já jsem ztratil. Lidé ve stájích dělají svoji práci pořád docela dobře, ale bez tebe jim chybí jednotné vedení. Ptal jsem se Stotze, jestli by nechtěl tvoji práci, ale odmítl to.“

„Mně řekl totéž, když jsem se ho ptal, jestli chce, abych vám ho navrhnul jako svoji náhradu.“ Krispos zaváhal. „Mohu navrhnout někoho dalšího?“

„Proč ne? Koho máš na mysli?“

„Co třeba Mavros? Já vím, že je ještě mladší než já, ale všichni ho mají rádi. A určitě se nebude flákat; koně bere velmi vážně. Ve skutečnosti se v nich vyzná mnohem víc než já. Musel jsem vědět, co dělám, aby se mi to podařilo, ale on na to má přirozený cit.“

„Hmm.“ Petronas se podrbl ve vousích. Nakonec řekl: „Možná máš pravdu. Z lidí, kteří mě napadli, by se v každém případě hodil nejlépe. Uvidím, co na to řekne Eroulos: na rozdíl od tebe není Mavrův osobní přítel. Pokud si bude myslet, že by to ten mladík mohl zvládnout, dám mu šanci. Díky.“

„Rád jsem vám pomohl, přestože už nepatřím k vaší domácnosti.“ Krispos velice pochyboval, že by Eroulos řekl o Mavrovi něco špatného. Na druhou stranu si všiml Petronovy opatrnosti. Nerozhodl se bez toho, aniž by vyslechl nezaújatý názor, protože věděl, že Krispův takový není.

Zase něco, co bych si měl zapamatovat, pomyslel si Krispos. Přesto pochyboval, jestli to vůbec někdy využije. Příležitost dostal mnohem dříve, než očekával. O několik dní později dostal dopis od jistého Ypatia, ve kterém mu navrhoval schůzku, kde by mohli „prodiskutovat záležitosti společného zájmu“. Krispos o Ypatiovi nikdy neslyšel. Diskrétní šetření mezi eunuchy odhalilo, že se jedná o majitele velkého obchodního domu. Krispos se schůzkou souhlasil a pozval Ypatia do císařské rezidence na odpoledne, které Anthimos trávil na závodech válečných vozů. Barsymes uvedl Ypatia do předpokoje, kde na něho čekal Krispos. Muž se uklonil: „Děkuji vám za přijetí, ctěný pane,“ začal, ale hned se zarazil, když uviděl Krispovy vousy. „Nechtěl jsem vás tím titulem nijak urazit, pane. Jste vestiarios, ale vidím —“

„Obvykle jsem titulován 'ctěný a vážený'.“ Krispos si uvědomil, že na podobné situace si bude muset zvyknout. Ypatios rychle nabyl ztracenou rovnováhu. „Ctěný a vážený, říkáte. Výborně.“ Obchodníkovi mohlo být kolem padesátky, byl dobře živený a působil velmi inteligentním dojmem. „Jak jsem psal ve svém dopise, ctěný a vážený pane, věřím, že máme společné zájmy.“

„To jste opravdu psal,“ souhlasil s ním Krispos. „Bohužel jste neuvedl, které zájmy by to mohly být.“

„Člověk nikdy neví, kolik lidí si jeho dopis přečte,“ odpověděl Ypatios. „Vysvětlím vám to: já a moji synové se specializujeme na dovoz kvalitních kožešin z Agderského království. Jeho Císařské Veličenstvo, dej mu bůh dlouhou vládu, se po určitý čas zabývalo přípravou zákona na snížení dovozního cla na tyto kožešiny. Opatření tohoto zákona, to nebudu popírat, by nám velmi pomohla.“

„Opravdu?“ Krispos zatřásl prsty na stůl. Začínalo mu docházet, kde je zakopaný pes. Ypatios vážně přikývl. „Opravdu. Moji synové a já jsme připraveni projevít určitou štedrost na znamení našich díků. Protože jste v tak těsném kontaktu s Jeho Císařským Veličenstvem, určitě byste našel příležitost, jak naši věc podpořit. Naše vlastní ponížené prosby vyjádřené v dopise, který jsme Jeho Veličenstvu poslali, se zřejmě nedostaly až na místo určení.“

„Možná ne,“ řekl Krispos. Věděl, že i kdyby byl Anthimos ten nejsvědomitější vládce, jakého kdy Videssos poznal, těžko by dokázal osobně vyřešit všechny problémy císařství. Protože Anthimos byl všechno možné, jen ne svědomitý, bylo mnohem pravděpodobnější, že zákon, jehož přípravou se měl zabývat, vůbec nikdy neviděl. Krispos pokračoval:

„Proč jsou cla na dovoz kožešin tak vysoká?“

Ypatios se ze široka usmál. „Kdo ví, proč hloupé zákony stále platí. Zřejmě proto, aby ze mě a z mé rodiny udělaly chudáky.“ Nevypadal na to, že by musel v dohledné době začít žebrat na ulici. Jeho další slova to potvrdila. „Myslím, že si mohu dovolit investovat dvacet zlatých do nápravy této nespravedlnosti.“

„Ozvu se vám,“ odpověděl Krispos. Ypatiův úsměv zvadl, uklonil se a odešel. Krispos se podrbl ve vousech a přemýšlel. To gesto mu připomnělo Petrona. Rozhodl se navštívit Sevastokrata.

„Jak mohu pomoci ctěnému a váženému vestiariovi?“ zeptal se Petronas. Krispos mu celou záležitost vysvětlil. Petronas řekl: „Nabídl ti jenom dvacet zlatých? Pokud se rozhodneš to pro něho udělat musíš z něj vytáhnout aspoň libru zlata. Možná se bude trochu kroutit, ale může si to dovolit.“

„Měl bych to udělat?“ zeptal se Krispos nerozhodně.

„V takových záležitostech musíš používat vlastní rozum, chlapče. Mně je jedno, jak se rozhodneš — o takové drobnosti se nezajímám. Pokud ale zrovna netrpíš nedostatkem peněz, možná bys mohl zjistit, proč je ten zákon zrovna takový. To ti pomůže rozhodnout, jestli by se měl změnit.“

Krispos se rozhodl to zjistit. Ukázalo se ale, že projít bludištěm videsánské byrokracie není dvakrát jednoduché.

Soudní úředník ho odkázal na správce archivů. Správce ho poslal na úřad městského eparchy. Eparchův zástupce se ho pokusil poslat zpátky na soud, což Krispa rozčílilo. Zástupce si to rozmyslel a doporučil mu navštívit celního komisaře.

Celní komisař nebyl ve svém úřadě a měl se vrátit až za týden; jeho manželka zrovna porodila. Když už chtěl Krispos mrzutě odejít, někdo zavolal: „Vzácný pane! Mohu vám nějak pomoci, vzácný pane?“

Krispos se otočil a ocitl se tváří v tvář celnímu úředníkovi, jehož návrh doporučil Anthimovi k přijetí. „Možná můžete,“ řekl a vůbec ho netrápilo, že úředník nepoužil jeho správný titul. „Potřeboval bych tohle ...“

„Myslím, že to najdu,“ prohlásil úředník, když mu Krispos celou záležitost vysvětlil. „Je pro mě potěšením moci vám oplatit vaši laskavost. Kdybyste byl tak laskav a chvíli tady počkal, vzácný pane.“ Zmizel v místnosti plné krabic se svítky. Nakonec se objevil a oprašoval si prach z rukou i z oděvu. „Omlouvám se, že to trvalo tak dlouho; je v tom hrozný zmatek. Zákon, který jste zmínil, byl vydán, aby ochránil živobytí lovců žijících u řeky Astris před konkurencí z Agderu.“

„U řeky Astris?“ zeptal se Krispos. „Ale v té oblasti už několik staletí vládnou Kubratoi.“

„Vy to víte, já to vím, ale zákon o tom zřejmě ještě neslyšel.“

„Uslyší,“ slíbil Krispos. „Díky za pomoc.“

„Potom, co jste pro mne udělal, to byla pro mne čest.“

Krispos se vrátil do císařské rezidence a napsal vzkaz pro Ypatia. „Přestože vaše argumenty jsou dost pádné, ještě stále nemají takovou váhu, aby se vaše záležitost dala vyřešit k vaší spokojenosti.“ Byl si jistý, že obchodník pochopí, že mluví o váze zlatých mincí.

Jeho jistota se ukázala jako oprávněná, protože první věc, na kterou se ho Ypatios zeptal, když se znovu sešli, byla:

„Tak jakou váhu by moje argumenty měli mít, aby vás přesvědčily?“

„Myslím, že libra by mohla stačit,“ odpověděl Krispos podle Petronovy rady. Řekl to klidným hlasem, ale měl strach, že na něho Ypatios začne křičet.

Obchodník s kožešinami si jenom povzddechl. „Libra říkáte, ctěný a vážený pane? Pořád je levnější spolupracovat s vámi než se Skombrem.“

„Opravdu?“ Když se stal Skombros mnichem, veškerý jeho světský majetek propadl státní pokladně. I Anthimos by z něj mohl dlouhý čas bez problémů žít, pomyslel si Krispos a napadlo ho, kolik úplatků musel bývalý vestiarios přijmout.

Jakmile zlato změnilo majitele, předložil Krispos návrh na změnu zákona Anthimovi. „Proč ne?“ prohlásil Autokrat.

„Sláva levnějším kožešinám!“ Krispos připravil nezbytné dokumenty a Anthimos je podepsal rudým císařským inkoustem.

Krispos poslal Petronovi tučt zlatých. Sevastokrat mu je vrátil se vzkazem: „Potřebuješ je víc než já, ale budu si pamatovat, že sis na mě vzpomněl.“ Krispos měl radost, když je dostal zpátky, protože Petronas měl pravdu; opravdu je potřeboval víc než on. Protože Sevastokrat pochopil, proč mu je poslal, dosáhl svého cíle, aniž by za to musel platit. Zpěvák otevřel zlatou kuličku, přečetl „Čtrnáct zlaťáků,“ vykřikl a políbil Krispa na rty. Krispa by to asi potěšilo mnohem víc, kdyby to byl zpěvačka, ale jinak si nemohl vůbec stěžovat. Zpěvák pobíhal po místnosti a samou radostí vykřikoval z plných plic.

Pro většinu Anthimových hostů nepředstavovalo čtrnáct zlaťáků žádný důvod k nadměrnému veselí. Když viděli, že někoho může nadchnout taková zanedbatelná částka, náramně je to pobavilo, přesně jak Krispos předpokládal. Ani pro něho by čtrnáct zlaťáků nebylo k zahození.

Krispos se v duchu usmál — od chvíle, kdy odešel z Iakovitzova domu, si nemusel lámat hlavu s mužskými polibky — a napil se zhluboka vína. Na Anthimových hostinách se naučil být ve víně zdrženlivý. Ovšem dnes se nekontroloval

tak důkladně jako obvykle; cítil, že se mu začíná motat hlava.

Protlačil se mezi hosty k císaři. „Omluvíte mne. Vaše Veličenstvo?“

Anthimos se zamračil. „Tak brzy?“ Bylo něco kolem půlnoci.

„Dopoledne máte schůzku s Gnatiem, jestli si vzpomínáte,“ ušklíbl se Krispos. „A zatímco vy můžete spát do poslední chvíle, případně nechat nejsvatějšího čekat, já musím vstávat brzy, abych zajistil, že všechno bude, jak má být.“

„Dobrá, dobrá,“ zabručel Anthimos. Náhle se mu oči rozzářily. „Podej mi mísu. Po zbytek večera budu losy roznášet sám.“ Obvyčejně dával přednost mnohem divočejší zábavě, ale v tu chvíli to pro něho bylo něco nového a proto ho to nadchlo.

Krispos se křišťálové mísy s radostí zbavil. Chladný a sladký vzduch jarní noci mu pomohl vyčistit hlavu. Hluk hostiny za ním pomalu utíchal, jak se blížil k císařské rezidenci. Halogajští strážci mu přikývnuli na pozdrav, když kolem nich prošel; už si na něho dávno zvykli.

Zrovna ulehl, když zazvonil zvonek na rudé šňůře. Zatímco se potmě oblékal, zamračil se; co dělá Anthimos tak brzo doma? Napadlo ho pouze, že se Anthimos vrátil, aby si z něho dělal legraci, že chodí tak brzo spát. Anthimos by byl schopen něco takového udělat, ale ne ve chvíli, když byl tak zaujat rozdáváním zlatých kuliček s losy.

V císařské ložnici svítilo několik lamp, ale Anthimos tam nebyl. Na posteli se posadila císařovna: „Nemůžu dnes v noci usnout, Krispe,“ řekla. „Mohl bys mi přinést pohár vína?“

Moje komorné už spí a tebe jsem slyšela přicházet.

Nevadí ti to?“

„Samozřejmě, že ne, Veličenstvo,“ řekl Krispos. Řekl pravdu — vestiariovi nemohlo vadit splnit přání videsánské císařovny. „Hned jsem zpátky.“

V jídelně našel džbán vína a odlil z něho do poháru.

„Díky,“ řekla Dara, když jí ho přinesl. Vypila ho stejně rychle, jak by to na jejím místě udělal Anthimos. Byla stejně nahá jako to ráno, když Krispos poprvé přišel do její ložnice, ale tentokrát se nesnažila svou nahotu zakrýt; chovala se, jako by na jeho místě byl eunuch. S pohárem v ruce ho požádala: „Přines mi ještě jeden, prosím.“ „Samozřejmě,“ zopakoval Krispos. Druhý pohár vyprázdnila stejně rychle jako první a postavila ho na noční stolek. „Řekni mi,“ požádala ho, „myslíš, že se Jeho Císařské Veličenstvo vrátí brzy?“

„Nevím, kdy se Jeho Veličenstvo hodlá vrátit,“ odpověděl Krispos. „Když jsem odcházel, vypadalo to, že se dobře baví.“

„Aha,“ řekla Dara nevýrazně. „Všimla jsem si, že obvykle přichází chvíli po tobě. Proč ne dnes?“

„Protože já musím ráno brzy vstávat, abych připravil schůzku Jeho Veličenstva s patriarchou. Jeho Veličenstvo bylo tak laskavé, že mě nechalo odejít dříve.“

„Aha,“ řekla Dara znovu. Bez varování jí začaly z očí téct slzy. Stékaly jí po tvářích a kapaly na její odkrytá ňadra. Že ji Krispos viděl plakat jí vadilo mnohem víc, než že mohl spatřit její nahotu. Zajíkla se: „Jdi pryč!“

Obrátil se a odešel. Už byl jednou nohou na chodbě, když ho císařovna požádala: „Ne, počkej. Vrat' se, prosím.“ Váhavě se otočil. Raději by čelil sám a neozbrojen hladovému vlku než rozrušené císařovně. Ale nemohl si dovolit jí neposlechnout. „Co se stalo. Vaše Veličenstvo?“ zeptal se stejným tichým, klidným hlasem, jakým by se pokusil uchlácholit toho vlka.

Teprve teď si přitáhla pokrývku pod bradu; pokud nějakou muže, začala ho vnímat aspoň jako osobu a ne jako bezejmenného sluhu.

„Co se stalo?“ zopakovala hořce. „Co se asi mohlo stát, když jsem tady neustále zavřená a můj muž tráví dny na lovech a koňských dostizích a noci na těch svých zatracených hostinách?“

„Ale — on je Autokrat,“ řekl Krispos.

„Takže může dělat, co se mu zlíbí, já vím,“ řekla Dara. „Občas mám pocit, že je jediný svobodný člověk v celém videsánském císařství. A já jsem jeho žena. Jsem já svobodná? Ha! Žena obchodníka má víc svobody než já, mnohem víc.“

Krispos věděl, že má pravdu. Kromě několika ceremoniálních vystoupení ve Velkém paláci žila císařovna odloučeně, od zbytku světa dokonale izolována svými komornými a palácovými eunuchy. Řekl, jak nejjemněji dokázal: „Přeci jste musela vědět, jak to bude vypadat, když jste svolila stát se císařovou ženou.“

„O nějakém svolení se nedá mluvit,“ řekla Dara. „Viš, jak vypadaly námluvy, Krispe? Byl jsem jedna z dlouhé řady pěkných dívek a Anthimos si vybral mne. Překvapilo mě to, že jsem skoro nemohla mluvit. Můj otec vlastní pozemky na západě, nedaleko hranic s Makuranem. Byl nadšen — jeho vnuk se měl stát Autokratem. Jenže já — jsem zatím nedokázala — udělat — co se ode mě čeká.“ Začala znovu plakat.

„Máte spoustu času,“ řekl Krispos. „Jste mladší než já.“

To na chvíli upoutalo její pozornost, přesně jak si Krispos přál. Důkladně si ho prohlédla a odhadovala jeho věk.

„Možná o trochu,“ řekla nakonec nepřesvědčivě.

„Jsem si tím jistý. A Jeho Veličenstvo se o vás určitě —“ Zarazil se, aby se ujistil, že použije vhodná slova, „— stále zajímá.“

Dara ho pochopila. „Ale ano, pokud je zrovna tady, není opilý nebo si zrovna neužívá s některou z těch svých poběhlic — případně se šesti najednou.“ V jejích slzách se odrážel oheň; Krispos pochopil, že v sobě ukrývá vášnivý temperament. Potom ale svěsila ramena a sklonila hlavu. „Ale k čemu mi to je? Nedala jsem mu dítě a pokud to neudělám, dřív nebo později mě zapudí.“

Krispos opět věděl, že má pravdu. I tak lehkovážní císaři jako Anthimos, který se o nic nestaral, se dřív nebo později začnou strachovat o potomka. Jenže Dara už trpěla dost na to, aby s ní jenom tak souhlasil. Místo toho řekl: „Možná

právě teď nosíte Autokratova syna. Pevně v to doufám.“

„Možná ano. ale nemyslím si to,“ řekla Dara. Studovala ho se zájmem v tváři. „Říkáš to, jako bys to opravdu tak myslel. Skombros říkával totéž, ale byla jsem si jistá, že lže“

„Skombros se našel dosadit na trůn vlastního synovce,“ řekl Krispos. Díky tomu si vzpomněl na svou neteř — ne, už vlastně neteře, jak se dozvěděl — u nich ve vesnici. Své sestře Evdokii a Domokovi posílal každý rok nějaké zlato. Teď, když měl víc, rozhodl se svoje příspěvky zvýšit.

„To je pravda,“ řekla Dara nepřítomně. „Jsem ráda, že je pryč.“ Po chvíli ještě dodala: „Pokud mi doneseš ještě jeden pohár vína, Krispe, myslím, že už usnu.“

Krispos přinesl do ložnice celý džbán. „Pokud dostanete chuť na další, máte ho tady.“

„Děkuji ti, Krispe.“ Podala mu pohár k naplnění. Když jí ho plný podal zpátky, její prsty se na chvíli sevřely kolem jeho.

„Děkuji ti také, že jsi mě vyslechl. Myslím, že to od tebe bylo velmi laskavé.“

„Doufám, že se vám podaří usnout, Veličenstvo, a dobře se vyspíte. Mám zhasnout lampy?“

„Buď tak hodný. Jen tu na mém nočním stolku nech svítit, prosím. Zhasnu ji potom sama.“ Když se Krispos uklonil, aby odešel z ložnice, Dara dodala: „Doufám, že i ty se dobře vyspíš.“

Krispos se znovu uklonil. „Děkuji vám, že na mne myslíte. Veličenstvo.“ Vrátil se do svého pokoje. Přes množství vína, které vypil na císařově hostině, ležel dlouho v posteli a nemohl usnout.

Anthimos se zvedl ze svého křesla. „Nechceš se se mnou na chvíli projít, Gnatie?“

Krispos si připadal, jako by tloukl hlavou do zdi. Pokud se Autokrat s patriarchou půjdou projít, tak tři čtvrtiny jeho příprav budou úplně zbytečné. Navíc mohl spát o hodinu nebo dvě déle. Bolavá hlava a kruhy pod očima potvrdzovaly, že by to potřeboval.

I Gnatios vstal. „Jak si Jeho Veličenstvo přeje.“

Možná, pomyslel si Krispos s nadějí, by si mohl na chvíli zdřímnout, zatímco bude jeho pán rozmlouvat s patriarchou.

Ale Anthimos řekl: „Pojď také, Krispe.“

Krispos šel, ale v duchu byl otrávený. Když vycházeli z rezidence, připojila se k nim dvojice císařských stráží.

Anthimos vedl malou skupinku palácovým komplexem a přitom vesele klábosil. Gnatiovy odpovědi byly zdvořilé, ale také čím dál zvědavější, protože patriarcha vůbec netušil, kam Anthimos míří, ať už v hovoru nebo v chůzi. Krispos v duchu zuřil. Pokud si chtěl Anthimos jenom povykládat o počasí, k čemu potřeboval patriarchu?

Autokrat se nakonec zastavil u pobožené stavby oddělené od nejbližších budov — ne že by nějaká poblíž stála — hustým lesíkem temně zelených cypřišů. „Rozhodl jsem se studovat magii,“ prohlásil. „Poté, co jsi včera odešel z hostiny, Krispe, předváděl jeden mág takové kousky, že jsem se rozhodl něco takového naučit také.“

„Aha,“ řekl Krispos. Pochopil, o co se jedná; Anthimos se zase pro něco nadechnul a hodlá se tomu věnovat, dokud ho to nezačne nudit.

Gnatios řekl: „Promiňte, Vaše Veličenstvo, ale mohu se zeptat, jak souvisí váš náhlý zájem o magii s tímto starým chrámem?“

„Vidím, že sis všiml, co to je, nebo lépe řečeno bylo. Dobrá.“ Anthimos se rozzářil. „Všechna kouzla nejsou jednoduchá nebo bezpečná — to víš stejně dobře jako já. Proto bych chtěl, Gnatie, zbourat tuhle zříceninu a místo ní postavit pořádnou kouzelnickou studovnu. Určitě se mnou budeš souhlasit, že tohle místo je ideální, izolované od ostatních paláců.“

„Vy chcete nechat zbourat chrám?“ zopakoval Gnatios nevěřicně.

„Přesně tak. Nikdo ho nepoužívá už několik desetiletí. Uvnitř najdeš pouze pavučiny. Do některých z nich by se chytl i pták. Rozhodně to nebude žádná svatokrádež.“ Císař věnoval Gnatiovi jeden ze svých nejzářivějších úsměvů.

Ekumenický patriarcha byl více než dvakrát starší než jeho pán a také neskonale serióznější. Přesto ho Anthimos okouzluje, jako by už magii používal. Gnatios zavrtěl hlavou, ale odpověděl: „Pyrrhos a ti jeho bigotní fanatici na mě budou určitě nadávat, ale v podstatě máte pravdu. Vaše Veličenstvo. Dobrá, souhlasím; můžete tenhle nepoužívaný chrám zbourat a pozemek použít, jak uznáte za vhodné.“

„Možná byste, Vaše Veličenstvo, mohl nechat postavit někde ve městě nový chrám, abyste tím vyrovnal zbourání starého,“ vložil se do debaty Krispos.

„Výborný nápad,“ řekl Gnatios. „Slíbíte mi, že to uděláte, Vaše Veličenstvo?“

„Ale jistě,“ odpověděl Anthimos. „Krispe, dohlídni na to, aby logothetes v pokladně vyčlenil fond na nový chrám. Takže tenhle starý můžeme příští týden zbourat. Chci, abys u toho byl, Gnatie.“

Gnatios si pohladil svou hladce oholenou hlavu. „Jak si přejete, Vaše Veličenstvo, ale k čemu bude moje přítomnost dobrá?“

„Abys odříkával modlitbu, zatímco se chrám bude bourat, samozřejmě.“ Anthimos znovu věnoval patriarchovi svůj rozzářený úsměv.

Tentokrát to nezabralo. Gnatios pomalu zavrtěl hlavou. „Obávám se, že to nepůjde, Vaše Veličenstvo. Máme sice modlitbu, která se používá při stavbě nového chrámu, ale po svých předcích jsme nezdědili žádnou, která by se hodila k jeho bourání.“

„Tak nějakou vymysli,“ navrhl Anthimos. „Jsi velký vědec, Gnatie. Určitě najdeš správná slova, která potěší našeho velkého boha.“

„Jak může být potěšen, když se bourá jeden z jeho chrámů?“ zvolal patriarcha. „Možná by to strpěl, protože je chrám starý a již dlouho prázdný, ale nemohu po něm žádat víc.“

„Ale protože se tenhle zbourá, bude mít brzy nový, který prázdný nebude,“ namítl Krispos.

Gnatios se na něj nepřátelsky podíval. „S radostí se pomodlím za postavení nového chrámu. Stejně bych to udělal. Ale za ztrátu chrámu — ne, za to se modlit nemohu.“

„Pyrrhos možná ano,“ řekl Krispos.

„Ne. Na tom bychom se shodli ... nebo ne?“ Gnatios byl stejným dílem politik jako kněz. To ho v tu chvíli zradilo. Spíš pro sebe, než pro Krispa a Anthima, pokračoval: „Kdo ví, čeho je Pyrrhos schopen, aby získal císařskou přízeň pro svůj fanatismus?“ Po chvíli mrzutě dodal: „Tak dobrá, Vaše Veličenstvo, dostanete ode mne svoji modlitbu.“

„Skvěle,“ řekl Anthimos. „Věděl jsem, že se na tebe mohu spolehnout, Gnatie.“

Gnatios zůstal zticha a pouze přikývl. Anthimos ho vesele poplácal po zádech a vydal se zpátky do císařské rezidence. Krispos s Gnatiem ho s odstupem následovali. Gnatios potichu řekl: „Přál bych si, kdybys radši zůstal zticha, vestiarie.“

„Sloužím svému pánu,“ řekl Krispos. „Pokud mu mohu pomoci získat, co chce, udělám to.“

„Při tom obřadu, který si přeje, budeme oba vypadat jako blázni,“ řekl Gnatios. „Takhle si představuješ správnou službu?“

Krispos měl pocit, že se Gnatios obává víc o svou pověst než o císařovu, ale řekl pouze: „Jeho Veličenstvo vaše obavy nesdílí.“ Gnatios si odfrkl a zrychlil krok, takže svými modrými botami šoupal o dlažbu.

O týden později se na císařovu žádost sešla u chrámu malá skupinka kněží a úředníků. Petronas se nezúčastnil; vedl jednání smakuránským poselstvem. Aspoň ten dělal něco pořádného, pomyslel si Krispos.

Anthimos kněmu přistoupil a řekl: „Krispe, tento muž vedle mne je Trokoundos, mág, který mne bude učit. Trokounde, toto je můj vestiarios, Krispos. Pokud bude Trokoundos potřebovat peníze na nákup aparatur nebo magických předmětů, postarej se Krispe, aby dostal, oč žádá.“

„Jistě, Vaše Veličenstvo.“ Krispos si Trokounda podezřívavě prohlédl. Zase jeden, co by chtěl císaře ovládnout, pomyslel si Krispos rozhořčeně. Zlost, kterou pocítil, ho však za chvíli opustila; aspoň pochopil, co ke svému synovci cítí Petronas.

Trokoundos Krispův pohled přivřenýma očima opětoval. „Uvidíme se často, když teď budu učit Jeho Veličenstvo,“ řekl. Měl hluboký a sytý hlas. Příliš se to nehodilo k jeho postavě — byl pouze střední postavy a značně hubený. Hlavu si holil jako kněz, ale na sobě měl pro kněze nepředstavitelné oranžové roucho.

„Rád jsem tě potkal, kouzelníku.“ Krispův chladný hlas ho usvědčoval ze lži.

„I já tebe, eu—“ Trokoundos se zarazil. Chystal se Krispovi odpovědět stejným způsobem, jako to kdysi udělal Krispos Skombrovi, ale příliš pozdě si uvědomil, že to na Krispa nezabere. „I já tebe, vestiarie,“ řekl nakonec.

Krispos se usmál. Potěšilo ho, že mág je natolik lidský, že se dokáže splést. „Můj titul je ctěný a vážený pán,“ řekl Krispos, aby Trokounda za jeho chybu ještě víc potrestal.

„Á, Gnatios už jde,“ řekl Anthimos vesele. Krispos i Trokoundos se oba obrátili, aby mohli sledovat patriarchův příchod.

Gnatios se zastavil před Autokratem a s ponurou důstojností si v rituálním pozdravu lehl tváří k zemi. „Modlitbu, kterou jste ode mne žádal, jsem složil,“ řekl, když vstal.

„Tak už ji proboha řekni, ať můžou dělníci začít,“ odpověděl mu císař.

Gnatios se obrátil k chrámu, který měl být zbourán. Odplivl si na zem v gestu, které znázorňovalo odmítnutí Skota, a potom zvedl ruce k nebi. „Sláva budiž Phosovi trpícímu na věčnosti,“ začal recitovat, „nyní i na věky věků. Staniž se.“

„Staniž se,“ zopakovali po něm shromáždění hodnostáři.

Jeich hlasy nebyly tak srdečné, jak by měly být; Krispos nebyl zdaleka jediný, kdo se podíval, jak Anthimos zareaguje na modlitbu žádající Phose, aby byl trpělivý k jeho vrtochům.

Císař si skryté kritiky zřejmě nevsíml. Uklonil se Gnatiovi. „Děkuji, nejsvatější pane. Přesně tak jsem si to představoval.“ Potom zavolal na skupinu dělníků stojících vedle chrámu: „Pusťte se do toho, chlapci.“

Dělníci záutočili na rozpadající se budovu sochory a krumpáči. Jak obřad skončil, palácoví úředníci a kněží začali odcházet. Když se Krispos chtěl vydat za Anthimem do císařské rezidence, Trokoundos mu položil ruku na rameno.

Krispos se vytrhl. „Co chceš?“ zeptal se hrubě.

„Potřebuji peníze na nákup několika set listů pergamenu,“ odpověděl mág.

„Na co potřebuješ několik set listů pergamenu?“

„Já je nepotřebuji,“ řekl Trokoundos. „Ale Jeho Veličenstvo ano. Pokud se chce stát kouzelníkem, musí nejdříve vlastní rukou opsat všechny magické formule, které potom bude používat.“ Založil si ruce v bok v očekávání, že Krispos odmítne — a připraven okamžitě si jít stěžovat za Anthimem.

Ale Krispos řekl: „Žádný problém. Okamžitě ti nechám peníze poslat.“

„Opravdu?“ podívil se Trokoundos. Jeho útočný výraz zmizel.

„Vlastně,“ pokračoval Krispos, „pokud půjdeš se mnou zpátky do rezidence, dám ti zlato okamžitě; vezmu je z domácí pokladny.“

„Opravdu?“ řekl Trokoundos znovu. Jeho přivřené oči se úžasem otevřely. „Mnohokrát ti děkuji. Je to od tebe velmi laskavé.“

„Sloužím Jeho Veličenstvu,“ řekl Krispos, stejně jako předtím Gnatiovi. „Kolik myslíš, že budeš potřebovat?“ S radostí by zaplatil jakoukoliv částku. Pokud chtěl Trokoundos donutit Anthima přepsat několik set stránek kouzelných zaklínadel, říkal si, přestane to císaře brzo bavit. A to Krispovi vyhovovalo.

„Gnatios s tebou není spokojen,“ řekl Petronas o několik dní později, když Krispos našel příležitost seznámit ho s průběhem obřadu.

„Proč, Výsosti?“ zeptal se Krispos. „Nemyslím si, že šlo o něco důležitého, zvláště když Anthimos nechá postavit nový chrám za ten, který nechal zbourat.“

„Když se to vezme takhle, tak máš pravdu.“ Bez ohledu na povzbuzující slova, Petronas stále studoval Krispa zpod přivřených víček. „Můj bratranec patriarcha, bohužel, není, abych tak řekl, zvyklý, aby ho někdo před císařem

ponižoval a donutil ho tak dělat věci, které dělat nechce.“

„Nepokoušel jsem se ho zesměšnit,“ protestoval Krispos.

„Přesto se ti to podařilo,“ řekl Petronas. „No, nechme to být. Já Gnatia už nějak uklidním. Netušil jsem, že jsi tak dobrý v přesvědčování lidí — obzvláště lidí s tak silnou vůlí, jako má můj bratranec — aby udělali, co chceš.“

„Aha,“ řekl Krispos. „Chtěl jste, abych se stal vestiariem, protože jste si myslel, že bych mohl zařídit, aby Anthimos dělal, co budete chtít. Proč vám vadí, když totéž v ostatním záležitostech dělám pro něho?“

„Mně to nevadí. Jenom ... přemýšlím,“ odpověděl Se-vastokrat.

Krispos vzdychl, ale utěšil se tím, že Petronas mu stejně nikdy moc nevěřil. Nevěřil tomu, že by tento spor mohl nějak změnit jeho vztah k Anthimovu strýci.

Petronas pokračoval: „Co jsem to slyšel o nějakém kouzelníkovi, který se pověsil na císaře?“

„Myslím, že jsem se o něho postaral.“ Krispos vysvětlil, jak dal Trokoundovi přesně to, co chtěl.

Sevastokrat se nahlas rozesmál. „Ty bys zabil kotě tím, že bys ho utopil ve smetaně. Udělal jsi to lépe, než bych to zvládl já; já bych prostě toho mizeru vykopnul a to by An-thima našťvalo. A já teď vůbec nepotřebuji, aby byl našťvaný.“

„Rozhovory s Makuránci nepokračují dobře?“ zeptal se

Krispos.

„To není problém,“ odpověděl Petronas. „Makuránci mají rádi takové rozhovory stejně jako my a to už něco znamená.

V tuhle chvíli potřebuji udržovat jednání tak dlouho, dokud nebudu připraven k boji. Ale nelíbí se mi rachot, který slyším z Kubratu. Malomir zatím zůstával od smrti starého Omurtaga zticha. Pokud se rozhodne záutočit teď, válka s Makuranem bude muset počkat a já čekat nechci. Už jsem čekal dost dlouho.“ Udeřil pěstí do čalouněného opěradla. Krispos přikývl. Ještě teď mu při představě nájezdu divokých jezdců přeběhl mráz po zádech. Pokud budou videsánská vojska zaměstnaná válkou na západě, mohou Kubratovi projet bez obtíží celou zemi až k hradbám Vídessosu. Hlavní město už několikrát obléhali. Napadlo ho, jestli náhodou není hranice s Kubratem důležitější než západní hranice s Makuranem, která by zřejmě zůstala klidná, pokud by Petronas neměl v té oblasti vlastní záměry.

Měl pravdu? Nebyl si jistý; Sevastokrat ho varoval, že nemá potřebné zkušenosti, aby mohl dělat podobné závěry.

Možná se nakonec nic nestane; možná si Kubratovi nechají zaplatit a zůstanou doma, jak to občas dělávali. Doufal, že to tak bude. V takovém případě by bylo všechno jednodušší.

Čím výš a čím blíže ke skutečné moci se dostal, tím mu připadaly věci složitější.

Anthimos pokračoval ve svých magických studiích s vytrvalostí, která Krispa překvapila. Zatímco na místě bývalého chrámu rostla jeho nová studovna, přepisoval potřebné texty v císařské rezidenci. Krispos musel zajít za písaři ve Velkém paláci, aby zjistil, jak dostávají z rukou inkoustové skvrny. Když se vrátil s malým kouskem pemzy, vychválil ho Anthimos až do nebe.

„Pro dnešek stačí,“ řekl císař jednoho horkého dusného letního odpoledne a třepal rukou, kterou celou dobu psal.

„Tolik práce člověka unudí. Co máme připraveno na večer?“

„Na hostině vystoupí skupina s cvičenými velkými psy a malými poníky,“ odpověděl Krispos.

„Opravdu? No, aspoň budou mít sluhové co uklízet.“ Anthimos šel dál chodbou. „Které roucho si pro mne vybral?“

„Modré hedvábné. To by mělo být v tomhle počasí nejchladivější. Promiňte, Vaše Veličenstvo,“ zavolal za vzdalujícím se císařem, „ale myslím, že jste na něco zapomněl.“ Anthimos se zastavil. „Na co?“

„Máte ruce špinavé od inkoustu. Zapomněl jste si je očistit pemzou. Přeci nechcete, aby lidé říkali, že Autokrat Vídessosu pracuje jako vlastní sekretář? Počkejte chvíli, donesu vám pemzu.“

Anthimos se podíval na svou pravou ruku. „Zapomněl jsem si očistit ruce?“ Tentokrát bylo na Krispovi, aby se zarazil.

„Pemzu mi nosit nemusíš. Myslím, že tohle zvládnou sám.“

Se soustředěným výrazem roztáhl inkoustem potřísněné prsty pravé ruky. Mávl nad nimi levou rukou a začal rytmicky odříkávat zaklínadlo. Náhle vykřikl a sevřel obě ruce v pěst. Když je otevřel, byly čisté.

Krispos se poželhal slunečním znamením. „Zvládl jste to!“ vykřikl a doufal, že jeho hlas nezněl tak překvapeně, jak se cítil.

„Ano, zvládl jsem to,“ řekl Anthimos samolibě. „Malá aplikace zákona dotyku, který říká, že předměty, které byly jednou v kontaktu, na sebe mohou i nadále působit. Protože jsem si už tolikrát drhnul ruce pemzou, pouze jsem pomocí zaklínadla celou akci zopakoval.“

„Nenapadlo mě, že začnete čarovat ještě předtím, než přepíšete všechna svoje zaklínadla,“ řekl Krispos. „Chcete, abych vrátil pemzu písařům, od kterých jsem ji dostal?“

„Ne, ještě ne. Za prvé —“ Anthimos se usmál jako malý uličník. „— Trokoundos neví, že už čaruji. Myslím, že je přesvědčen, že ještě nemohu. Za druhé, očistit ruce magicky je poněkud obtížnější než pouze oškrabat inkoust pemzou. Chtěl jsem to ukázat tobě, ale unavilo mě to. A já nechci být unaven, zvláště když se dnešní hostiny zúčastní tolik zajímavých žen. Zúčastní se, doufám?“

„Samozřejmě, Vaše Veličenstvo. Pokaždé se snažím vás v tomto směru uspokojit.“ Krispa znovu napadlo, proč Anthimos nevěnuje když ne všechnu, tak alespoň část své pozornosti Daře. Pokud nic jiného, měl by aspoň větší šanci zplodit legitimního potomka, pokud by se svou ženou trávil víc času. To neznámá, že by Dara nebyla žádoucí, pomyslel si Krispos — ve skutečnosti spíš naopak.

Přes svoje objevené kouzelnické nadání Anthimos nedokázal číst myšlenky. V tuhle chvíli to bylo jenom dobře.

Autokrat pokračoval: „Nemůžu se dočkat, až předvedu své magické umění na hostině. K tomu bych ale potřeboval něco zajímavějšího než je čištění špinavých rukou bez pemzy. Už jsem něco zkoušel, ale nefungovalo to.“

„Opravdu?“ Tentokrát Krispos nijak nezakrýval svoje zděšení. Mág, který kazil kouzla, potřeboval potomka ještě víc než Autokrat. „Co jste udělal?“

Zdálo se, že Anthimos má špatné svědomí. „Pokoušel jsem se jedné z těch malých želv, které lezou po zahradě, přidělat křídla. Myslel jsem, že by moje hosty pobavilo, kdyby mezi nimi při hostině poletovala. Ale musel jsem něco pokazit, protože jsem dostal holuba s krunýřem. Slib mi, že to neřekneš Trokoundovi.“

„Můžete být rád, že jste sám neskončil se želvím krunýřem na zádech,“ řekl Krispos přísně. Anthimos přešlapoval z nohy na nohu jako školák, který dostává vyhubováno a ví, že si to zaslouží. Stejně jako pokaždé předtím Krispos zjistil, že se na něho nemůže dlouho hněvat. Zavrtěl hlavou a pokračoval: „Neřeknu to Trokoundovi, pokud mi slíbíte, že se přestanete rýpat ve věcech, kterým nerozumíte.“

„Dobře,“ řekl Anthimos. Než si Krispos uvědomil, že to žádný slib nebyl, odešel si císař prohlédnout roucho, které mu Krispos připravil na hostinu. Ale i kdyby to Anthimos slíbil, Krispos pochyboval, že by svůj slib bral vážně a dodržoval ho. Anthimos prostě nevěřil, že by se jemu mohlo přihodit něco špatného.

Krispos byl v téhle věci zkušenější. I kdyby mu život na farmě nedal nic jiného, tak tohle by stačilo.

10.

Zvonek vedle Krispovy postele tiše zacinkal. Probudil se s mumláním. Když Anthimos pořádal hostinu, předpokládalo se, že se bude bavit s císařem — a císař se dokázal bez spánku obejít lépe než on. Pokud trávil Anthimos noc s Darou v císařské rezidenci, myslel si Krispos, že by si mohl konečně odpočinout.

Když se oblékal, pochopil, že tentokrát se mu to nepodaří. Ačkoliv si zvykl nechávat přes noc rozsvícenou lampu, aby se mohl v případě potřeby rychle obléknout, Anthimos ho volal pouze zřídka, když už byl sám v posteli. Jenže dnes, pomyslel si mrzutě, se ukázalo, že zřídka neznamená nikdy.

Vyšel z pokoje a po chodbě došel ke dveřím do císařské ložnice. Byly zavřené, ale pod nimi prosvítalo světlo. Otevřel dveře. Anthimos i Dara k němu otočili hlavu.

Zůstal na místě stát a cítil, že rudne. „Mmm, prosím za prominutí.“ vykoktal. „Myslel jsem, že jste mě volal.“

„Nechod pryč, ještě ne. Volal jsem tě,“ řekl císař, klidný jako by byl přerušen při hraní dámy — nebo na jedné ze svých hostin. Po prvním překvapeném pohledu ke dveřím se Dara podívala dolů na Anthima. Její dlouhé černé vlasy, nyní neupravené, jí splyvaly na ramena a zakrývaly ji, takže jí Krispos neviděl do tváře. Anthimos si odhrnul její vlasy z tváře a pokračoval: „Dones mi trochu olivového oleje, Krispe, bude se nám hodit.“

„Ano, Vaše Veličenstvo,“ řekl Krispos prkenně. Rychle odešel z ložnice. Za sebou ještě zaslechl Anthima, jak říká:

„Proč jsi zpomalila, má drahá? Líbilo se mi to.“

Krispos našel džbán s olejem rychleji, než by chtěl. Po pravdě řečeno se mu zpátky do ložnice vůbec nechtělo. Chovat se v přítomnosti Dary jako eunuch mu ze začátku připadalo jednoduché, ale zkomplikovalo se to po té noci, kdy se poprvé začal dívat na Daru spíš jako na ženu než na císařovnu. Teď ... teď bude mít problémy, aby si na místě Anthimova těla nepředstavoval svoje.

Když se po chodbě vracel k ložnici, říkal si, co si asi myslí ona. Možná na to byla zvyklá, stejně jako Anthimos. V takovém případě by asi byla i zvyklá nevěnovat pozornost tomu, co si sloužící představují. Asi to tak bude, pomyslel si.

Zůstal stát u dveří. „Trvalo ti to nějak dlouho,“ řekl Anthimos. „Nestůj tam, přines mi ten olej. Jak si myslíš, že na něj dosáhnu, když stojíš půl míle daleko?“

Krispos se neochotně přiblížil. Dara měla skloněnou hlavu, takže jí vlasy znovu zakryly tvář. Nechtěl mluvit ani ji upozorňovat na svou přítomnost víc, než bylo nutné. Beze slova podal džbán Anthimovi.

Anthimos si rukou nabral trochu oleje. „Postav to na noční stolek, Krispe, kdybychom to ještě potřebovali.“ Krispos přikývl, udělal, co mu Anthimos řekl, a odešel. Ale ještě než opustil ložnici, uslyšel zvuk Anthimových mastných prstů na Darině kůži.

Zbytečně prudce vlezl zpátky do postele a dlouho ležel a zíral do stropu. V mihotavém světle lampy mu všechno připadalo obscénní. Najednou začalo pršet. Měkké ťukání kapek na střeše ho nakonec uspalo.

Když ho ráno probudil zvonek, vyděšeně sebou trhnul; vrátit se do císařské ložnice bylo to poslední, co by chtěl. Jeho přání bohužel neměla na Anthima nejmenší vliv. Zvonek zazvonil znovu, hlasitě a netrpělivě. Krispos si oblékl čisté šaty a vyrazil plnit příkazy svého pána.

Nebýt džbánu olivového oleje na nočním stolku, zdálo by se, že se minulou noc nic nestalo. Podle Anthimova výrazu bylo všechno v naprostém pořádku. „Dobrý den,“ řekl. „Vidím, že prší. Myslíš, že je to jenom přehánka, nebo letos začal podzim o něco dříve?“

„Pokud jsou to podzimní deště, zničí celou úrodu,“ odpověděl Krispos s úlevou, že dokáže mluvit klidně. „Budete si pro dnešek přát roucho purpurové nebo zelené?“

„Asi zelené.“ Anthimos vylezl z postele a přehnaně se zatřásl. „Brr! Podzim je už ve vzduchu. Ještě že má tahle budova vytápění, jinak bych asi musel spát oblečený.“ Obrátil se zpátky na Daru, která byla stále zachumlaná pod přikrývkami.

„A to by nebyla žádná legrace, že má drahá?“

„Jak myslíš.“ Císařovna vystrčila zpod přikrývky ruku a zatáhla za šňůru od zvonku, aby si zavolala komornou.

Anthimos ohrnul nos. Nechal se od Krispa obléknout a nazout si boty. „Dal bych si snídani,“ oznámil. Podíval se znovu na Daru a zamračil se. „Nejdeš taky, lenochu?“

„Hned.“ Císařovna komorná už přišla, ale Dara stále nevypadala, že by se chystala vstávat. „Proč nezačneš beze mne?“

„Dobrá tedy. Krispe, zeptej se kuchaře, jestli má ve spíži nějaké holoubě. Pokud ano, dal bych si dvě, pečená, a k tomu džbáněk toho sladkého zlatého vaspurakánského vína, které se k nim tak hodí.“

„Zjistím to, Vaše Veličenstvo.“

Kuchař holoubata měl. Usmál se na Krispa. „Aby ne, když je ve městě tolik soch a věží, na kterých žijou holubi. Jeho Veličenstvo je chce pečené, říkáš? Bude je mít pečené.“

Krispos donesl Anthimovi holoubata s chlebem, medem a vínem, které si přál. Autokrat s chutí posnídal, potom vstal a řekl: „Jdu se vzdělávat v magii.“ Dara přišla do jídelny se svou komornou právě, když odešel. Jeho hlas se ještě rozléhal na chodbě, „Tyrovitzi! Longine! Přineste deštníky a rychle. Nechci po cestě do studovny plavat.“

Sandály eunuchů zapleskaly na mramorové podlaze, jak se rozběhli splnit císařovo přání. Krispos se zeptal Dary: „Co byste si přála k snídani, Vaše Veličenstvo?“

„Nemám velký hlad,“ odpověděla. „Kousek tady toho chleba s medem mi bude stačit.“

Jenom si kousek uđobla. „Nechcete něco jiného, Vaše Veličenstvo?“ zeptala se její komorná. „Nejste ptáček, aby vám stačily drobečky.“

Dara se podívala na kůrku, kterou držela v ruce, a položila ji zpátky na stůl. „Možná bych si dala meloun, Verino — dušený, ne syrový.“

„Přinesu vám ho. Veličenstvo.“ Verina vstala a pokrčila nos. „Zatímco se bude dusit, budu muset klábosit s kuchařem. Phestos ví o všem tři dny předtím, než se to stane.“

„Dobře, že aspoň někdo.“ Dara poslouchala, jak se Ves-tiny kroky vzdalují, potom tiše řekla: „Krispe, chci, abys věděl, že jsem nečekala, že tě An— Jeho Veličenstvo včera večer zavolá. Pokud ses cítil trapně, omluvám se. I mně to bylo hloupé.“

„Hmm.“ Krispos se na chvíli zamyslel, kolik si toho může dovolit říct. Nakonec dodal: „Cítil jsem se nevhodně, když se mnou Jeho Veličenstvo jednalo, jako bych byl jenom — kus nábytku.“

„To jsi řekl pěkně.“ Dara stále mluvila potichu, ale oči jí zářily. „Tak se Anthimos chová ke každému kolem sebe — jako ke kusu nábytku, jako by to byla hračka pro jeho pobavení, kterou může strčit na polici, dokud si s ní zase nebude chtít hrát. Při velkorysém a milosrdném Pánu, Krispe, já nejsem hračka a mám už po krk toho, že se tak ke mně chová.“

„Hmm,“ řekl Krispos znovu, tentokrát jiným tónem. Když se Dara rozzlobila, rozhodně nepůsobila jako hračka; připomínala mu Tanilis, jenom mladou a nezkušenou. Na rozdíl od Tanilis na svůj hněv zapomněla hned, jak přešel.

Tanilis by nikdy nedovolila, aby jí císař držel takhle v pozadí.

„Už se Skombrem to bylo dost ošklivé, s těma jeho neustále zírajícíma prasečíma očima,“ řekla Dara, „ale časem jsem si na to zvykla a ještě jsem ho litovala, protože co jiného mohl dělat?“

Krispos přikývl: vzpomněl si, že ho napadlo totéž, když bývalého vestiaria pozoroval na první hostině, které se zúčastnil

Dara pokračovala: „Ale radši to měl vydržet bez oleje, nebo si pro něj dojít sám, než aby tě zavolal. Tebe, který taková představem nepotřebuješ a jsi mužem, jak má být —“ Náhle se zarazila a pozorovala svoje ruce.

„Už před včerejší nocí jsem věděl, že Vaše Veličenstvo je krásné,“ řekl Krispos tiše. „Nic z toho, co jsem viděl, mě nepřesvědčilo o opaku.“ Uslyšel na chodbě kroky a zvýšil hlas. „Tady je váš meloun. Doufám, že si na něm pochutnáte víc než na chlebu s medem.“

Dara mu věnovala vděčný pohled. „Také doufám, děkuji ti.“ Do jídelny vstoupila Verina a otevřela mísu, ve které ležel dušený meloun. „I tobě děkuji, Verino. Voní to krásně.“

„Doufám, že vám bude chutnat.“ Komorná se rozzářila, když viděla, že její paní meloun snědla celý. „Chce to jenom zjistit, co chcete, že Vaše Veličenstvo?“

„Přesně tak, Verino, přesně tak,“ řekla Dara. Nedívala se při tom na Krispa; věděla, jak tenká a křehká byla v paláci bublina soukromí. V tu chvíli Krispos pochopil další důvod, proč funkci vestiaria obvykle zastává eunuch.

„Uhněte stranou, hloupí barbaři, nebo z vás nadělám žluté hady!“

Krispos pobaveně sledoval, jak se Halogai klidí Tro-koundovi z cesty. S výjimkou mágova silného hlasu byli severané mnohem větší než on, nejméně o hlavu větší a dvakrát širší v ramenou. Ale žádný z nich nechtěl vyzkoušet, jestli mág svou hrozbu myslí doslova.

Trokoundos vystoupal po širokých schodech. Na každém kroku zněj tekla voda a dělala na schodech loužičky. „Ty taky uhni,“ zavrčel na Krispa.

„Nejdřív si tady na té rohoži očisti boty,“ řekl Krispos. Zamračený Trokoundos poslechl. Otíral si boty tak zuřivě, až měl Krispos podezření, že by si přál, aby to nebyla obyčejná rohožka. „Včem je problém?“ zeptal se Krispos. „Neměl bys být ve studovně s císařem?“

„Dal mi padáka, v tom je ten problém,“ odpověděl mág. „Taky jsem zrovna utratil sedmnáct zlatých za nové náčiní, takže doufám, že je dostanu zpátky. Proto jsem tady.“

„Samozřejmě, pokud mi dáš potvrzení na to, co jsi koupil,“ řekl Krispos.

Trokoundos obrátil oči v sloup. „Musel bych být mnohem lepší kouzelník, než jsem, abych dostal od úředníka peníze bez potvrzení — myslíš, že to nevím? Tady je máš.“ Z kožené brašny, kterou měl připevněnou na opasku, vytáhl několik složených kusů pergamentu.

Krispos při sčítání jednotlivých položek potichu pohyboval rty. Ještě jednou výsledek zkontroloval a potom řekl:

„Sedmnáct zlatých přesně. Pojď se mnou; zaplatím ti hned.“

„Dobře,“ zabručel Trokoundos. „Aspoň sem už nebudu muset nikdy přijít a nebudu riskovat, že bych toho císařského blázna potkal a řekl mu, co si o něm myslím.“

Protože na chodbě slyšel hlučný cizí hlas, vykoul Barsymes z jídelny, aby zjistil, kdo to je. Jakmile však uslyšel, co ten hlučný cizí hlas prohlašuje o jeho pánovi, vyjel a zmizel zpátky v jídelně.

Krispos otevřel pokladnici a napočítal sedmnáct zlatých. Trokoundos mu je vytrhl z ruky. „Kromě ztráty trpělivosti a zhoršeného trávení jsem na tom teď stejně jako na začátku,“ řekl a po jednom nasypal zlatáky do brašny.

„Mohu se zeptat, co se stalo?“ řekl Krispos. „Podle toho, co říkalo Jeho Veličenstvo, jsem měl pocit, že dělá pokroky.“

„Ale ano, dělá. Je z něj nadějný začátečník, možná ještě víc než nadějný. Dokáže být velmi rychlý, když chce, a má dobrou paměť na to, co se učí. Ale chce všechno okamžitě.“

To se Anthimovi podobalo, pomyslel si Krispos. Zeptal se: „Co tím myslíš?“

„Teď, když má za sebou některé základy, by chtěl hned přeskočit k nejnáročnějším kouzlům — ohnivé plameny, démoni, kdo ví, co ho napadne příště? Ať to bude cokoliv, je jisté, že to bude něco tak složitého, že bude velmi nebezpečné cokoliv pokazit. Řekl jsem mu to a proto mě vyrazil.“

„Nemohl bys ho vést v některých věcech, které by chtěl vyzkoušet, a případně opravit jeho chyby?“

„Ne, ze dvou důvodů. Za prvé, nedovolil bych to žádného svému žákovi, a Jeho Císařské Veličenstvo Anthimos III. není Autokrat magie, ale jen další učeň.“ Krispos sklonil před Trokoundem hlavu, protože za tato slova si ho velmi vážil. Mág zatím pokračoval: „Za druhé, nejsem si jistý, jestli bych vůbec dokázal opravit zaklínadla, která chce vyzkoušet, pokud by je zkušoval, jak to většinou učňové dělají. Abych k vám byl upřímný, ctěný a vážený pane, nechci to vůbec zkoušet.“

„Co se stane, když bude pokračovat bez tebe?“ zeptal se Krispos poplašeně. „Je schopen zabít sám sebe a každého v okruhu půl míle?“ Pokud ano, bude si muset Petronas na svého synovce zase jednou pořádně došlápnout. Ale Trokoundos zavrtěl hlavou. „Nemyslím si, že by něco takového hrozilo. Jakmile dnes opustí svou malou laboratoř, všechna kouzla zapsaná jeho vlastní rukou zmizí. Není první bohatý diletant, kterého jsem zkoušel učit. Existuje kouzlo, jak je obnovit, ale to kouzlo musí provést ten, komu knihy patří a není vůbec jednoduché. Myslím, že Jeho Veličenstvo na to nemá, a pochybuji, že bude mít trpělivost znovu všechno opsat vlastní rukou.“

„Překvapilo mě, že to vydržel poprvé,“ souhlasil s ním Krispos. „Takže nebude moci čarovat vůbec? Nenajde si dalšího mága, který ho bude učit?“

„I kdyby se mu to podařilo, bude muset začít od začátku. Ale ne, není úplně neškodný — stále může použít to, co si zapamatoval. Dá-li Phos, bude mu to stačit, aby byl šťastný.“

Krispos se zamyslel, potom pomalu přikývl. „Domnívám se, že by mohlo. Stejně se učil jen proto, aby dokázal ohromit hosty na svých hostinách.“

„Myslel jsem si to,“ řekl Trokoundos pohrdavě. „Má pro magii dobré předpoklady, nebo měl by, ale nemá vůbec žádnou disciplínu. Nemůže v ničem uspět, pokud nemá silnou vůli tvrdě pracovat, aby ses naučil svoje řemeslo.“

Podíval se na Krispa. „Myslím, že víš, o čem mluvím.“ „Vím, učil jsem se zápasení,“ odpověděl Krispos. „Takže to víš, jasně.“ Trokoundos náhle zbystřil. „Vzpomínám si — ty jsi porazil toho kubratského hromotluka, že? Tehdy jsi ještě nebyl vestiariem. Spojil bych si tvé jméno s tou historkou dříve, kdybys tě vždycky neviděl v nějakém přepychovém rouchu.“

„Ne, tehdy jsem nebyl vestiarios, ale pouhý sluha,“ řekl Krispos. Usmál se na Trokounda při vzpomínce, jak se jeho osud změnil. „Navíc jsem si nemyslel, že jsem pouhý sluha, jestli mi rozumíš. Vyrůstal jsem na farmě, takže ve srovnání s tím mi všechno připadalo skvělé.“

„Ano, slyšel jsem to vyprávět.“ Mág studoval Krispa pohledem, stejně jako v případě Tanilis měl Krispos pocit, že je pro toho muže úplně průhledný. „Učil bych tě magii, kdybys mě o to požádal. Myslím, že bys dělal, co by bylo třeba a nestěžoval by sis. Ale ty se učíš jinému řemeslu, že?“

„Co tím myslíš?“ zeptal se Krispos. Trokoundos už byl venku ze dveří a neodpověděl. „Ti zatracení kouzelníci musí mít vždy poslední slovo,“ zamumlal si Krispos pro sebe.

Anthimos řádl jak pomínutý, když zjistil, že všechna jeho těžce vydřená zaklínadla zmizela. „Přineste mi koule toho bastarda,“ řval, „a jeho uši a nos taky!“

Přestože normálně nebyl krutý, začal teď vypočítávat způsoby, jakými bude Trokounda mučit, od štípacích kleští přes nože až po rozžhavené jehly, dokud se ho Krispos, který dostal strach, že to myslí vážně, nepokusí uklidnit:

„Můžete být rád, že jste se toho kouzelníka zbavil. Myslím, že vašemu strýci by se nelíbilo, že studujete něco tak nebezpečného, jako je magie.“

„K ledu s mým strýcem!“ vykřikl Anthimos. „Já jsem Autokrat, ne on, sakra!“ Ale skupina Halogai, kterou poslal, aby Trokounda uvěznili, společně s knězem, kdyby se kouzelník bránil magií, našla jeho dům prázdný. „Ten mizera musel utéct z města,“ prohlásil císař s určitým uspokojením, když mu tu zprávu oznámili. Tím se mu vrátil jeho smysl pro humor. „Myslím, že je to horší trest, než jaký bych dokázal vymyslet sám.“

„Dobře, že jsme se ho zbavili,“ řekl Krispos, který tajně Trokounda upozornil, aby na nějaký čas zmizel z města. Ke Krispově překvapení a zděšení začal Anthimos svou knihu zaklínadel přepisovat znovu. Nikdy úplně nepřestal, ale zanedlouho se jeho tempo značně zpomalilo. Na jedné ze svých hostin kouzlem dokázal, aby zelí bylo opojné jako víno a víno neškodné jako mléko. „Vidíš?“ řekl triumfálně Krispovi druhý den ráno. „Jsem mág, přestože se mi v tom ten smrdutý Trokoundos snažil zabránit. Slyšel jsi, jak mě obdivovali, když kouzlo fungovalo přesně tak, jak jsem chtěl?“

„Ano, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Krispos. Jeho žaludek vydával zvuky jak vzdálená bouřka. Minulou noc snědl příliš mnoho zelí. Kdyby si mohl vybrat, radši by se opil vínem.

Kdyby se opil vínem, mohl by teď žvýkat zelné listy, aby se vyléčil z následků přemíry pití. Napadlo ho, jestli by pohár vína nepomohl na kocovinu ze zelí. Zasmál se a rozhodl se, že to zkusí.

Zimní slunovrat přišel a odešel. Jedná část Amfiteátru byla plná vojáků. Jakmile silnice po podzimních deštích zmrzly, začal Petronas ve východních provinciích organizovat odvody do války s Makuranem. Vojáci tvořili hlučné publikum, opijeli se vínem a herce na jevišti podle okamžité nálady buď povzbuzovali nebo vypískali.

Kocovina, která Krispa sužovala ráno po oslavách zimního slunovratu, neměla me společného se zelím — a nechtěla ani před ním ustoupit. Vína, které teď Krispos pil byla jemnější a sladší než ta, kterými se opíjel loni, ale to neznamenal, že by jejich pití zůstalo bez následků.

Přesto se cítil spokojeně. Ypatios nezůstal jediným bohatým mužem, který byl ochoten a schopen zaplatit za vliv na

císaře. Některým Krispos pomoci nemohl, některým nechtěl. Jejich zlato odmítl. To, co si vzal od ostatních, mu však stačilo na slušné živobytí, i podle měřítek města Videssosu.

Koupil si koně. Na tržiště nedaleko Dobyčtího trhu s sebou vzal Mavra. „Je pěkné, že mi důvěřuješ,“ řekl Mavros.

„Uvidíme, jestli se nám pro tebe podaří sehnat nějakou hroznou herku.“

„To se mi líbí,“ řekl Krispos. „Takhle se mi chceš odvděčit za to, že jsi byl jmenován správcem stájí?“

„Teď, když jsi mi to připomněl, tak asi ano. Příliš se to podobá práci. Mnohem víc se mi líbilo sedět celý den na zadku jako spatharios. Asi bych na tebe měl vztek, kdybych nedělal s koňmi.“

„Co by asi řekla tvoje matka, kdyby slyšela, že tak rád lenošíš?“

„To, co říká vždycky — přestaň si stěžovat a jdi něco dělat.“

První obchodník, na kterého narazili, byl malý buclatý chlapík jménem Ibas. Měl velké, kulaté, jakoby usazené oči a důvěryhodný výraz, takže Krispos ihned zpozorněl. Hluboce se uklonil, ovšem až poté, co zkušeným zrakem zhodnotil střih a látku jejich oblečení. „Pokud hledáte jezdeckého koně, vzácní pánové, ukážu vám nádherné zvíře, které nemá ani sedm let,“ prohlásil.

„Ukaž nám ho,“ řekl Mavros.

Krispovi se předvedený kůň docela líbil. Nádherné asi nebylo to správné slovo, ale s tím Krispos počítal; koňští handlíři zřejmě sají schopnost přehánět společně s mateřským mlékem. Kůň měl zdravá kopyta a jeho grošovaná kůže byla dobře vyhřebelcovaná a úplně zářila.

Mavros jenom zamručel: „Podíváme se na zuby.“ Ibas přikývl a přistoupil s ním ke koňově hlavě. „Vidíte,“ řekl, zatímco Mavros prohlížel koni chrup, „čtyři prostřední zuby v obou čelistech jsou krásně oválné a známka — nebo kavita, jak někteří říkají — uprostřed každého zubu je přesně tak hluboká a tmavá, jak má být.“

„Já vidím jenom tlamu plnou slin,“ odporoval Mavros. Zamyšleně si prohlížel malou mezeru mezi horními a dolními řezáky. „Možná se vrátím, Ibas. Díky, že jste nám ho ukázal.“ Zdvořile, ale neústupně nasměroval Krispa k dalšímu obchodníkovi.

„Co na něm bylo špatného?“ zeptal se Krispos. „Mě se docela líbil.“

„Sedm let, říkal Ibas? Tomu koni bylo aspoň dvanáct. Takovým, jako je Ibas, se mezi handlíři říká kněz — snímá ze svých koní hříchy stáří, nejčastěji pilníkem. Je šikovný; když má kůň tak mokrou tlamu, nemůžu si být jistý, jestli mu zuby obrousil. Jenže když opiluješ koni přední zuby, aby měly tvar jako u mladého zvířete, zůstane mezi čelistmi mezer, protože se zadními zuby se nic nedělá. A jestli měl Ibas jednoho, budou taková i ostatní jeho koně, takže u něho rozhodně nakupovat nebudeme.“

„Ještě, že jsi šel se mnou,“ řekl Krispos. „Já bych to zvíře koupil, docela se mi líbilo.“

„Mně by se taky líbilo, kdyby ho prodával jako dvanáctileté. Ale snažit se mu ubrat pět let — to je příliš. Netvař se tak mrzutě, příteli. Je tady víc koní, kteří se ti budou líbit. Musíme se dívat pořádně.“

Dívali se tedy pořádně, celý den a ještě část dalšího. Nakonec Krispos koupil, tentokrát s Mavrovým souhlasem, sedmiletého hnědého valacha. „Podle zubů je mu opravdu sedm nebo osm let,“ řekl Mavros. „Není to špatné zvíře. V Petronových stájích by nepatřil k nejhorším — do nejlepšího má sice daleko, ale do toho nejhoršího také.“

„Nejlépe vypadající zvíře v Petronových stájích je jeho přehlídkový kůň a ani proti oslu bych na něj nevsadil zlamanou grešli,“ řekl Krispos.

„Na tom něco je.“ Mavros poplácal valacha po hřbetě. „Doufám, že ti bude sloužit dobře.“

„Já také. I když valach pravděpodobně stráví většinu času ve stáji, Krispos byl rád, že ho má. Vlastnictví koně představovalo další známku toho, jak vysoko se vypracoval. U nich ve vesnici nikdo koně neměl až do památné porážky Kubratoi; i potom zvířata vlastnili všichni společně. Ve městě se staral o koně ostatních a půjčoval si je, když si potřeboval někam vyjet.“

Teď měl svého vlastního a štolbové v císařských stájích se postarají o jeho každodenní péči. Nebyl to sice vztah hodný šlechtice, ale to Krispovi nevadilo. Šlechtici chovají koně, protože chtějí, ne protože musejí. A Krispos chtěl taky něco udělat jenom proto, že chce.

„Jak mu budeš říkat?“ zeptal se Mavros.

„Nad tím jsem nepřemýšlel.“ Krispos se zamyslel. Za chvíli se usmál. „Mám to! Perfektní jméno.“ Mavros ho sledoval s netrpělivým očekáváním. Krispos prohlásil: „Budu mu říkat Pokrok.“

Anthimos se pokusil použít kouzlo na odklizení sněhu z cesty vedoucí do paláce, ve kterém pořádal své hostiny. Ale podařilo se mu pouze změnit barvu sněhu na světle modrou. Nijak se kvůli nepovedenému kouzlu netrápil. „Vždycky jsem si přál hodovat, dokud všechno nezmodrá,“ prohlásil, „a teď mám konečně příležitost.“

„Jak myslíte, Vaše Veličenstvo.“ Krispos poslal muže s lopatami odklidit obarvený sníh z cesty, aby se Anthimos se svými hosty mohl dostat na hostinu. Napadlo ho, jestli se Anthimos nenaučil nějaké kouzlo na zahřátí studených místností; krby v paláci na to sotva stačily. Pochyboval o tom — takové praktické kouzlo by pravděpodobně císaře nezaujalo, nebo by ho rychle zapomněl, i kdyby se ho naučil.

Hostina samotná se Krispovi líbila, alespoň od určité doby. Jednotvárnost císařových hostin ho už začínala nudit. Rozhlédl se, aby našel Anthima. Císaře obšťastňovala úžasně pružná dívka — jedna z pozvaných akrobatů, pochopil Krispos, když zaujala novou pozici. Při určitých příležitostech, jak Krispos zjistil, Anthimovi při takové činnosti vyrušení nevadilo, ale pochyboval, že by žádost o povolení odejít byla dostatečným důvodem. Mísu s losy předal jinému sluhovi, našel svůj kabát a odešel.

Mezi roztrhanými mraky svítil měsíc. V jeho bledém světle vypadal sníh, který Anthimos obarvil, skoro černý a podivně zvýrazňoval okraj cesty. Když Krispos došel k císařské rezidenci, zjistil, že Halogai pro to mají jiné pojmenování. „Není to největší pitomost, jakou jsi v životě viděl?“ zeptal se jeden z nich a rukou ukázal, co má na mysli.

Krispos se ohlédl k paláci, ve kterém probíhala hostina, a uviděl na bílém sněhu dlouhý černý pruh. „Když se nad tím

zamyslím, tak asi ano.“

Halogai se zasmáli. Jeden z nich, veterán, který císaři sloužil už mnoho let, poplácal Krispa po zádech. „Ty se mi líbit, Krispe,“ řekl se silným severanským přízvukem. „Říct takový vtip Skombrosovi, on poví císař a my jedeme možná zpátky do Halogaland.“ Zbytek stráží přikývl.

„Díky, Vagne,“ odpověděl Krispos: chvála těchhle velkých blondatých válečníků po pokaždé potěšila. „Jednoho dne se asi domů vrátíte, ale bude lepší, když to bude z vaší vlastní vůle.“

Vagn ho znovu poplácal, tentokrát tak silně, že ho málem srazil ze schodů dolů do sněhu. „Jasně, ty rozumět co čest být,“ zařval nadšeně. Zvedl sekeru na pozdrav a podržel dveře, jako by vstupoval sám císař. „Běž zahrát.“

Krispos se rád zařídil podle Vagnovy rady. Vyhrívací kanály pod podlahou trochu vzduch vevnitř ohřály, ale přesto po příchodu do svého pokoje zapálil pánev na dřevěné uhlí. Zahřál si nad ní ruce a počkal, dokud mu nerozmrzly uši a nos. Zrovna, když se začal svlékat, zazvonil u jeho postele zvonek.

Tentokrát věděl, že se za ním Anthimos nevydal, ale už si zvykl na to, že ho občas takhle pozdě v noci přivolávala císařovna; pokaždé si s ní ráda popovídala. „Vaše Veličenstvo,“ řekl, když vstoupil do císařské ložnice.

Dara mu ukázala, aby se posadil do křesla vedle postele. Sama na posteli seděla, ale kvůli zimě měla ramena zakrytá kožešinou. Krispos nechal dveře otevřené. Občas je zahlédl nějaký eunuch nebo komorná při nočním nájezdu na spižírnu. Jednou, když se s Darou bavili o koních, přišel dokonce Anthimos. Pro Krispa to byla kritická chvíle, ale Autokrat bez nejmenšího znepokojení zalezl do postele a hádal se s nimi až do rána.

Dřív, než se Krispos posadil, zeptal se: „Mohu vám něco přinést, Veličenstvo?“

„Ne, díky, dnes ne. Jeho Veličenstvo je také na cestě domů?“

Krispos si vzpomněl, čím byl Anthimos zaměstnán, když odcházel, a odpověděl: „Myslím, že ne.“

Tón jeho hlasu zřejmě prozradil víc, než zamýšlel. „Proč? Co dělal?“ zeptala se Dara ostře. Když ho rychle nenapadala žádná přijatelná lež, řekla: „To je jedno. Myslím, že si to dokážu představit.“ Na chvíli od něj odvrátila hlavu. „Změnila jsem názor. Dala bych si nějaké víno. Přines rovnou celý džbán, ne jen pohár.“

„Ano, Vaše Veličenstvo.“ Krispos spěchal splnit její přání.

Když se vrátil, Dara řekla: „Můžeš si vzít pohár i pro sebe, jestli chceš.“

„Ne, děkuji. Měl jsem dost na —“ Připomínat Daře hostinu asi nebyl dobrý nápad. „Měl jsem dost,“ řekl Krispos a nechal to tak být.

„Opravdu? Můžeš mluvit o štěstí.“ Císařovna se napila a beze slova podala pohár Krispovi. Ten ho znovu naplnil. Vypila asi polovinu a potom postavila pohár na noční stolek tak prudce, až víno vyšplácho ven. „Na co mi to je? At' jsem opilá nebo střízlivá, stejně na to nezapomenu.“

Krispos našel hadr a šel k nočnímu stolku utřít rozlité víno. „Nezapomenete na co, Vaše Veličenstvo?“

„Na co asi, Krispe?“ řekla Dara hořce. „Mám to říct tak, aby to pochopilo i dítě? Dobře, jestli chceš: zapomenout na to, že můj manžel — Autokrat, Jeho Veličenstvo, můžeš mu říkat, jak chceš — si tam venku užívá s ... ne, řeknu to tak, jak to je ... tam venku smilní s nějakou děvkou. Zase. Je to už třetí noc v tomhle týdnu, jestli se nemýlím, nebo dokonce čtvrtá? Občas zapomínám. Nebo se mýlím, Krispe?“ Podívala se na něho, do očí jí vstoupily slzy, ale zatlačila je zpátky. „Můžeš mi říct, jestli se mýlím?“

Krispos se jí nedokázal podívat do očí, ani odpovědět. S odvráceným pohledem zavrtěl hlavou.

„Takže mám pravdu,“ řekla Dara. „Vím o tom už celé roky. Při našem velkorysém a milosrdném Pánu, věděla jsem to už pár dní po tom, co nám v Nejvyšším chrámu položili na hlavu květinovou manželskou korunu. Většinou se mi daří na to nemyslet, ale když to nejde —“ Téměř na minutu se zarazila. „Když to nejde, je to velmi zlé. A já nevím proč.“

„Vaše Veličenstvo?“ zeptal se Krispos zmateně. „Proč?“ zopakovala Dara. „Proč to dělá? Nedá se říct, že by mě nenáviděl. Když je tady a vzpomene si na mne, je ke mně velmi laskavý. Tak proč. Krispe? Můžeš mi to vysvětlit?“

Krispos se otočil k ní. „Vaše Veličenstvo, pokud mi odpustíte, že jsem tak smělý, říkal jsem si totéž od prvního dne, kdy jsem vás spatřil.“

Jako by ho neslyšela. „Může to být tím, že mě nechce? To mu připadám tak odpudivá?“ Náhle ze sebe stáhla příkrývku. Pod ní, jako obvykle, byla nahá. „Připadala bych ti — připadám ti — odpudivá, Krispe?“

„Ne, Vaše Veličenstvo.“ Měl sucho v krku. Viděl císařovninu nahotu již několikrát. I teď byla úplně nahá. Viděl, jak má chladem ztuhlé bradavky — nebo možná z jiného důvodu. Poprvé vyslovil její jméno. „Ach ne, Daro,“ vydechl.

„Lhát je hrozně snadné,“ řekla tiše. „Zavři dveře, potom uvidíme.“

Málem dveřmi prošel, místo aby zůstal stát před nimi a zavřel je. Bylo mu jasné, že ho chce spíš jako odplatu Anthimovi než kvůli němu samotnému. A jestli ho chytí v její posteli, mohl by zůstat vestiariem pouze za předpokladu, že se stane tím, čím byli jeho předchůdci v této funkci.

Ale chtěl ji. Už několik měsíců se znepokojením pociťoval svou touhu, jakkoliv se ji snažil potlačit. Anthimos, pomyslel si, bude ještě nějakou chvíli zaměstnán. Eunuch nebo komorná jdoucí okolo ložnice si mohou myslet, že je zde císařovna sama — aspoň v to doufal. Zavřel dveře.

I Dara cítila nebezpečí. „Rychle!“ Natáhla k němu ruce.

Svléknout se byla otázka okamžiku. Lehl si vedle ní na postel. Sevřela ho tak pevně, jako by se topila na moři a on byl záchranný pás. „Rychle,“ řekla znovu, tentokrát přímo jemu do ucha. Krispos se pokusil jí vyhovět.

Přirovnání k moři — k rozbouranému moři — ho napadlo znovu, když se o chvíli později na posteli posadil. Bolely ho rty a na zádech začínal cítit škrábance. A to si myslel, že císařovna není vášnivá! „Jeho Veličenstvo,“ prohlásil upřímně, je blázen.“

„Proč?“

„Proč myslíte?“ Pohládl její rozcuchané vlasy. Zavrněla a přitiskla se k němu. Přesto Krispos zdráhavě vylezl z postele. „Radši se obléknu.“ Oblékl se stejně rychle, jako se předtím svlékl. Dara se zachumlala zpátky pod příkrývku. Krispos

znovu otevřel dveře a zhluboka si oddechl, když našel chodbu prázdnou. „Prošlo nám to.“

„Prošlo.“ Daře zazářily oči. Ukázala mu, aby se znovu posadil do křesla, kde bylo jeho místo v této místnosti. „Jsem ráda.“

„Jste ráda, že nám to prošlo?“ Krispovo zachvění nebylo přehnané. „Kdyby ne...“ Už jednou přemýšlel nad následky v případě, že by jim to neprošlo. Jednou mu to bohatě stačilo.

Dara zavrtěla hlavou. „Jsem ráda, že jsme ... to udělali.“ Zvedla hlavu a důkladně si ho prohlížela. „Jsi jiný než Anthimos.“ Mluvila potichu; nikdo, kdo by šel po chodbě, by jejím slovům nerozuměl.

„Opravdu?“ zeptal se Krispos, protože ho nic lepšího nenapadlo. Rozprostřelo se mezi nimi ticho. Nakonec, protože se zdálo, že to Dara chce, se zeptal: „A v čem?“

„Všechno, co dělá, všechno, co mě nechá dělat, je hlavně pro jeho potěšení a teprve potom pro moje, pokud na to vůbec dojde,“ odpověděla Dara.

To bylo Anthimovi podobné, pomyslel si Krispos. Co to tenkrát Daře řekl, když zavolal Krispa, zatímco se spolu milovali? „Pročjsi zpomalila? Líbilo se mi to.“

Císařovna pokračovala: „Ty, aspoň myslím, ses pokusil uspokojit ... mě.“ Zaváhala, jako by tomu sama nemohla uvěřit. „To je samozřejmě.“ Krispa naplnil soucit. „Je to lepší pro vás a pro mě také.“

„Anthimos takhle neuvažuje,“ řekla smutně Dara. „Nevěděla jsem, že někdo ano. Jak bych také mohla? Je to jediný muž, se kterým jsem až do této chvíle byla v posteli. Až do této chvíle,“ zopakovala, napůl potěšená, že aspoň jednou mohla císařovi oplatit jeho častou nevěru, a napůl zasnoucí nad vlastní odvahou.

„Měl bych se vrátit do svého pokoje,“ řekl Krispos. Dara přikývla. Vstal z křesla, přistoupil k posteli a rychle ji políbil.

Usmála se na něho unaveným, šťastným úsměvem.

„Asi tě někdy zavolám znovu,“ řekla, když už byl skoro u dveří.

„To doufám, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Krispos. Oba se zasmáli.

Další věc, na kterou si musím dávat pozor, pomyslel si Krispos, když uleh do vlastní postele, je nedát na sobě zítra ráno nic znát. Měl v takovém způsobu chování praxi s Tanilis, takže předpokládal, že mu to nebude dělat potíže. Doufal, že ani Daře.

Anthimos si ničeho neobvyklého nevšiml, takže si zřejmě vedli dobře. Krispos se začal těšit, až zase pozdě v noci zazvoní stříbrný zvonek.

Krispos se hluboce uklonil. „Doufám, že se vám daří dobře, vznešený pane.“

„Docela to ujde, ctěný a vážený pane.“ Iakovitzova poklona byla stejně hluboká jako Krispova. Hned potom se s úlevou posadil do nabídnutého křesla. „Docela to ujde, jenom ta zatracená noha už není, co bývala. Ale o tom jsem si promluvit nepřišel.“

„To by mě ani nenapadlo,“ řekl Krispos. Nabídl Iakovit-zovi víno a garnáty v hořčičné a zázvorové omáčce. „O čem jste si tedy se mnou přišel promluvit?“

Než odpověděl, věnoval se Iakovitzes chvíli garnátům. Nakonec si otřel ústa a knír ubrouskem. „Slyšel jsem, že válka s Makuranem začne hned, jak skončí jarní deště.“ Mávl rukou k oknu, na kterém se rozstříkávaly dešťové kapky.

„To není žádné tajemství, vznešený pane,“ řekl Krispos. „Sevastokrat shromažďuje vojáky a výzbroj už od loňského podzimu.“

„Všiml jsem si, díky,“ řekl Iakovitzes, kousavý jako vždy. „Také jsem si všiml, že podle všech znamení Malomir na jaře vytáhne z Kubratu, a Petronas, zdá se, to lehkovážně ignoruje. Navštívil jsem to Phosem opuštěné místo už tolikrát, abych věděl, o čem mluvím.“

„Petronas o Kubratu moc dobře ví,“ řekl Krispos pomalu. „Opravdu. Jenže válku proti Makuranu chystá už tolik let, jak víte, že teď, když ji má na dosah, nechce slyšet o ničem, co by mu v ní mohlo zabránit. Řekl jste mu to, co jste právě teď řekl mně?“

„Každé slovo a ještě mnohem víc. Je to přesně, jak říkáš — nechce nic slyšet. Myslí si, že naše obrana na hranici je zastaví, 'pokud zaútočí', jak říká.“ Iakovitzes zvedl obočí. „Oni zaútočí.“

„Přece loni zvýšil poplatky, které Kubratu platíme, ne?“ řekl Krispos, jako by se snažil najít trochu naděje. „To možná udrží Malomira doma.“

„Jeho Vznešená Výsost si to myslí. Jenže Malomir není idiot. Když mu dáš peníze, vezme si je. A když se rozhodne bojovat, bude kurevsky dobře bojovat. Kubratovi rádi bojují, jak víš. Kdo jiný by to měl vědět lépe než ty?“ řekl Iakovitzes. Krispos přikývl a Iakovitzes pokračoval: „Jednotky, které máme na severu, ty divochy nezastaví, pokud se rozhodnou zaútočit. Podle všeho, co o nich vím, letos zaútočí. A to by bylo velmi nepříjemné.“

„Máte pravdu.“ Krispos si představil své dvě malé neteře, jak je Kubratovi odvlékají do zajetí — pokud by měly štěstí. Představil si, co by se jim mohlo stát, kdyby štěstí neměly ... i jeho sestře a každému v jejich vesnici a spoustě dalších lidí, o kterých nikdy neslyšel. „Jak můžeme Petrona donutit, aby zastavil stahování armády do války s Makuranem a posílil severní hranici?“

„Já nemohu. Bůh ví, že jsem to zkoušel. Ale vás, ctěný a vážený pane, poslouchá Jeho Veličenstvo Autokrat. A pokud Jeho Veličenstvo vydá rozkaz, ani Sevastokrat nemůže odporovat.“ Iakovitzes se mazaně usmál. „Nerad bych vás nudil vzpomínkami na vaše dřívější postavení, ale odvažuji se doufat, že byste mi mohl být přátelsky nakloněn ...“

I Krispos se usmál. „Myslíte, že by vám to mohlo přinést nějaké výhody?“

„Samozřejmě. Kvůli tomu má přece člověk přátele na vysokých místech.“

„Uvidím, co by s tím šlo udělat,“ slíbil Krispos.

„Výborně,“ řekl Iakovitzes. „Políbil bych tě, abych ti ukázal, jak jsem potěšen. Jenže ty bys zřejmě využil svůj vliv k tomu, abys mě poslal do dolů, kdybych to zkusil. Takže radši odejdu.“

„Jste nepolepšitelný.“

„Proboha, Krispe, to doufám.“

Krispos se smál celou dobu, co doprovázel svého bývalého pána z císařské rezidence. Ale jakmile byl Iakovitzes pryč, smích ho přešel. Místo něho se ho zmocnily nepříjemné obavy. Pokud by se pokusil zastavit válku s Makuranem, Petronovi by se to určitě nelíbilo. A bez ohledu na to, jaký měl vliv na císaře, věděl moc dobře, že Petronas je mnohem mocnější než on.

„Vaše Císařská Výsosti,“ zamumlal Krispos s očima upřenými na podlahu, když před Petronem poklekl na jedno koleno.

Sevastokrat se zamračil. „K čemu je to dobré, Krispe? Už pěkně dlouho nemusíš být v mé přítomnosti tak formální a moc dobře to víš. Je to jenom ztráta času a já si teď nemůžu dovolit ztrácet čas, když se připravuji k odjezdu na západ, jakmile mi to počasí umožní. Takže mi řekni, proč jsi přišel.“

„Jistě, Nejjasnější Výsosti,“ řekl Krispos. Petronas se zamračil ještě víc. Krispos se zhluboka nadechl, než pokračoval: „Nejjasnější Výsosti, když jste byl tak laskav a pomohl mi stát se vestiarierem, slíbil jsem vám, že s vámi promluvím o každé pochybnosti, kterou budu mít o vašem konání. Přišel jsem, abych splnil tento slib.“

„Opravdu?“ Kdyby byl Petronas lev, jeho ocas by teď švihal ze strany na stranu. „Dobrá, ctěný a vážený pane, máte mou pozornost. Pokračujte, je-li to nutné.“ Ted' mluvil formálně i on a to věstilo nebezpečí.

„Nejjasnější Výsosti, je opravdu moudré použít ve válce s Makuranem celou armádu císařství? Jste si jistý, že na severní hranici zůstalo tolik jednotek, aby jí mohly bránit?“ Tlumočil mu Iakovitzovy obavy z Malomirových plánů.

„To všechno jsem už slyšel,“ řekl Petronas, když Krispos skončil, „a nezajímá mě to.“

„Myslím, že by mělo. Vaše Císařská Výsosti,“ oponoval mu Krispos. „Iakovitzes jedná s Kubratovi už nejméně dvacet let. Pokud někdo dokáže odhadnout jejich plány, je to on. A pokud říká, že pravděpodobně zaútočí — riskoval byste ztrátu severu, abyste mohl získat západ?“

„Kdybych si musel vybrat, ano,“ odpověděl Petronas. „Západní země jsou bohatší a rozlehlejší než oblast mezi Videssosem a hranicí s Kubratem. Ale řeknu ti totéž, co jsem řekl Iakovitzovi — vybírat si nemusím. Malomir dostal zaplacené, aby nás nechal na pokoji a severní hranice není tak nechráněná, jak ti možná připadá.“

Krispos si vzpomněl na tisíce vojáků, kteří na své cestě na západ prošli Videssosem. Právě přítomnost těchto mužů na hranici nutila Kubratovi zůstat na svém území. Malomirovi se zcela jistě doneslo, že odešli.

Když se s touto obavou svěřil, Sevastokrat mu odpověděl: „Nech to na mně. Říkám ti, že Kubratovi nezaútočí. A pokud se mýlím a oni nás napadnou, jejich bandy se stejně nedostanou daleko do vnitrozemí.“

„Jsem klidnější, když to říkáte, Nejjasnější Výsosti, ale co když se opravdu mýlíte?“ Krispos zaváhal. „Budete moci přerušit boje v Makuranu a poslat vojáky zpátky na sever? To asi nebude tak jednoduché.“

„Ne, nebude,“ odpověděl Sevastokrat. „Jenže stejně se tím nechci zabývat, dokud to nebude nutné. Ujišťuji tě, že i kdyby všechno, co jsi teď říkal, byla pravda, stále existují způsoby, jak přinutit Kubratovi k poslušnosti.“

Krispos se zatvářil skepticky. „Může mi to Vaše Císařská Výsost vysvětlit?“

„Ne, nemůže. Poslouchejte mě, ctěný a vážený pane —“ Ačkoliv Petronas nebyl nikdy sluhou, osvojil si umění používat tituly spíš jako projev pohrdání než chvály, „— a poslouchejte mě dobře: já nemusím nikomu kromě Auto-krata nic vysvětlovat a myslím, že to nebude nutné ani v tomto případě. Řekl jsem to dost jasně, Krispe?“

„Ano, Nejjasnější Výsosti.“ Petronas by určitě nechtěl, abych to probral s Anthimem, pomyslel si Krispos. „Budou si muset rozmyslet, jak celou věc vyřešit.“

308 Harry Turtledove

„Rozmysli si to důkladně, Krispe.“ To bylo jasné varování. „Rozmysli si velmi důkladně, než se pokusíš obrátit svůj vliv u císaře proti mně. Vzpomeň si, jak dopadl Skomb-ros, a posuď sám, jestli bys chtěl strávit zbytek svých dní v prázdné cele jako mnich. Ujišťuji tě, že bys to zvládal mnohem hůř než eunuch, a to je ještě to nejlepší, co by tě mohlo potkat. Pokud mě našteješ, může se ti přihodit něco mnohem horšího. Pořádně si to zapamatuj.“

„Věřte mi, že to udělám, Nejjasnější Výsosti.“ Krispos vstal, aby odešel. Snažil se, aby nebylo vidět, jak mu tluče srdce. „Budou si ale také pamatovat, co je nejlepší pro císařství.“ Uklonil se a odešel. Pokud nic jiného, napadlo ho, bylo to poprvé, kdy v rozhovoru s Petronem měl poslední slovo.

Listy stromů zezelenaly pod paprsky jarního slunce. Otevřeným oknem císařské rezidence pňcházely dovnitř trylky ptáků, kteří se vrátili s novým jarem, společně se slunečními paprsky a sladkou vůní višňových květů, které kvetly na stromech kolem budovy.

Krispos zanesl Anthimovi a jeho strýci podnos s vínem a cukrovím a potom se potloukal po chodbě nedaleko ode dveří do pokoje, ve kterém spolu mluvili. Měl sice prachovku a každou chvíli s ní otřel některou z vystavených starožitností, ale každému, kdo by ho spatřil, by muselo dojít, že poslouchá za dveřmi.

Autokrat a Sevastokrat si nejdříve navzájem vyměnili oficiální zdvořilosti. Krispovi se zachvěla ruka, když se Petronas zeptal na Daru. „Má se celkem dobře, díky,“ odpověděl Anthimos. „V poslední době je docela šťastná.“

„To je dobře,“ řekl jeho strýc. „Snad ti dá brzy syna.“

Při čištění starodávné válečné přilby makuránského Krále králů si Krispos s úsměvem pomyslel, že Dariny naděje na početí dítěte opravdu v posledních dnech značně vzrostly. Po prvním milování ho při první příležitosti zavolala k sobě do postele znovu a potom znovu a znovu. Přestože museli být velmi opatrní, využívali každé příležitosti, která se jim naskytla.

Po úvodních formalitách se Anthimos zeptal: „Strýče, kéž dobrý bůh posvěti tvé vítězství ve válce s Makuranem, ale jsi si jistý, že jsi na hranici nechal dostatek vojáků, aby dokázali zadržet Kubratovi, pokud se rozhodnou zaútočit?“ Krispos nechal oprašování a natáhl krk, aby mu neunikla Petronova odpověď.

Chvilí trvalo, než Sevastokrat odpověděl. Nakonec řekl: „Nemyslím si, že Kubratovi letos podniknou nějaký větší nájezd.“

„Ale mě se zdá, že už začali.“ Anthimos zašustil pergameny. „Podívej, tady mám zprávy, které jsem právě obdržel. Jedna je z blízkosti Imbrosu, druhá z místa ležícího o něco východněji a obě mluví o nájezdu skupiny barbarů, kteří ukradli nějaký dobytek a ovce. Takové zprávy nemám rád. Zneklidňují mě.“ Ve většině případů se k mladému císaři špatné zprávy nedostávaly. Ovšem Krispos tentokrát zajistil, aby si tyhle dvě Anthimos určitě přečetl.

„Podívám se na ně.“ Následovala další pauza, během které si Petronas zřejmě obě hlášení rychle pročetl. Potom si pohrdavě odfrkl. „Vždyť to bylo jenom takové škádlení, Anthime. Pohraniční jednotky bez problémů obě bandy zahaly zpátky do Kubratu.“

„Ale co když se to zhorší?“ nenechal se odradit Anthimos. „V takovém případě by na to jednotky, které jsi zanechal na hranici, nestačily.“ Krispos si pro sebe přikývl. Podařilo se mu přenést na císaře své vlastní pochybnosti.

„Shledávám to velmi nepravděpodobné, Vaše veličenstvo,“ řekl Petronas.

„Obávám se, že já ne, strýče,“ odporoval Anthimos. „Pokud útoky z Kubratu už začaly, nepochybně budou pokračovat a budou mnohem silnější. Musím trvat na tom, abys některými jednotkami, se kterými jsi počítal pro tažení na západ, posílil severní hranici.“

Tentokrát byl Petronas zticha dlouho. „Musíš trvat?“ zeptal se, jako by nevěřil vlastním uším. Znovu to slovo zopakoval: „Trvat, synovce?“ Jeho hlas zněl, jako by přistihl císaře při omylu a čekal na vysvětlení.

Ale Anthimos, i když třesoucím hlasem — Krispos věděl, že i jemu by se hlas třásl, kdyby měl čelit Petronovu i hněvu — řekl: „Ano, opravdu na tom musím trvat.“

„I kdyby to znamenalo zastavení válečného tažení proti Makuranu?“ zeptal se Petronas tiše.

„Ano, i v takovém případě,“ odpověděl Anthimos už jistějším hlasem. „Koneckonců, Autokrat jsem já.“

„To opravdu jsi,“ řekl Petronas. „Pouze mě překvapuje, že jsi najednou projevil takový zájem o zasahování do vojenských záležitostí. Myslel jsem si, že v těchto věcech mám tvou plnou důvěru.“ Používal hlas jako dokonalý nástroj, který teď nevyjadřoval nic než trpělivost.

„Mojí důvěru máš stále. To přeci víš, strýčku,“ řekl Anthimos. Krispos dostal strach, že císař svému strýci nakonec ustoupí. Ale Anthimos pokračoval: „Ale v těchto věcech mám pocit, že tvoje chuť bojovat tě připravila o velkou část opatrnosti, která ti byla v minulosti vlastní.“

„Je to vaše poslední slovo, Vaše Veličenstvo?“

„Ano.“ Anthimos dokázal vystupovat jako císař, když si dal záležet, pomyslel si Krispos. Jen si nebyl jistý, jestli to bude stačit na prosazení jeho vůle proti Petronovi.

Zdálo se, že to stačit bude a potom zase, že ne. Po další dlouhé zamyšlené odmlce Petronas řekl: „Vaše Veličenstvo. vy víte, že vaše slova jsou pro mne rozkazem.“ Krispos věděl, že není pravda, nebyl si však jistý, jestli to ví i Anthimos. Nedostal příležitost to zjistit, protože Sevastokrat pokračoval: „Přesto doufám, že budete tak laskav a vyslechnete návrh řešení, které by mi umožnilo ponechat si celou armádu a současně zabránit Kubratovi v útoku.“

„Pokračuj,“ řekl Anthimos opatrně, jako kdyby nechápal, stejně jako Krispos, jak může Petronas současně dosáhnout obou cílů, které se jevily jako neslučitelné.

„Díky, Anthime. Možná si vzpomínáš na skupinu halogajských žoldáků vedenou seveřanem, která si říká Harvas Černý plášť.“

„Ano, když jsi mi to teď připomněl. Nadělali pořádnou spoušť v Khatrishi, jestli se nemýlím.“

„V Thatagushi, Vaše Veličenstvo. Dovolil jsem si tomuto Harvovi navrhnout, jestli by se nechtěl radši obrátit na Kubrat. Pokud se to podaří, Malomira na nějaký čas přejde chuť dělat nám problémy. A to všechno bez použití jediného videsánského vojáka. Co tomu říkáš?“

Tentokrát zaváhal Autokrat. Krispos si zatím na chodbě zlostně dupnul. Takže Petronas měl rezervní plán, navíc docela dobrý. Krispos pochopil, jaké to je být poražen.

„Budu si to muset rozmyslet, strýčku,“ prohlásil Anthimos nakonec.

„Dobrá, ale přemýšlej rychle, protože teď, když se umoudřilo počasí, si nemůžu dovolit ztratit ani jediný den,“ odpověděl Petronas.

„Zítřka se dozvíš mé rozhodnutí,“ slíbil Anthimos.

„To mi stačí,“ řekl Petronas spokojeně.

Krispos slyšel, jak položil pohár na stůl a jak pod ním zaskřípala židle, když vstal. Chtěl se schovat do nějakého pokoje — po setkání se Sevastokratem teď rozhodně netoužil. Ale byl buď příliš pomalý, nebo nadělal příliš velký hluk, protože Petronas přišel za ním. Jak vyžadoval protokol, poklekl před druhým nejvyšším mužem ve videsánské hierarchii na jedno koleno. „Vaše Císařská Výsost,“ řekl s očima upřenými na podlahu.

„Podívejte se na mě, ctěný a vážený pane,“ přikázal mu Petronas. Krispos proti vlastní vůli poslechl. Sevastokratova tvář byla tvrdá a chladná, jeho hlas naprosto klidný. „Nevyhodil jsem z úřadu vestiaria lišku jenom proto, aby ji nahradil lev. Varoval jsem tě, ne jednou ale několikrát, že pokud mne nebudeš poslouchat, tvrdě za to zaplatíš. Teď musím pouze rozhodnout, jak tě za tvou neposlušnost potrestat.“

„Myslel jsem si, že děláte chybu, když necháváte hranici s Kubratem bez ochrany,“ prohlásil Krispos rozhodně. „Řekl jsem vám to a myslím si to pořád. Váš nový plán se mi nelíbí o moc víc. Jakou škodu může udělat banda žoldáků tak velké zemi, jako je Kubrat? Pravděpodobně ne dost velkou, aby to Kubratovi odradilo od nájezdů na Videsosos.“

„Thatagush je dvakrát větší než Kubrat a Harvovi žoldáci ho sužovali několik let.“ Petronas na Krispa kývl. „Líbí se mi, že se přede mnou neplážíš. Kdybys zestárl a získal víc zkušeností, stal by se z tebe opravdu nebezpečný protivník. Jenže pochybuji, že by se ti podařilo toho dosáhnout.“

Krispos se už chystal říct, že ho Anthimos před Sevastokratem ochrání. Zarazil se, protože mu došlo, že to není pravda. Sevastokrat měl mnohem silnější vůli než jeho synovec. I kdyby mu to Anthimos zakázal, stejně by na Krispa udeřil. Anthimos by možná Krispova nedobrovolného odchodu litoval, minimálně do doby, než by si zvykl na tichého a

bezpečného eunucha, který by ho jistě nahradil. Dara by ho postrádala víc. Ale ani jeden z nich by nedokázal Petrona zastavit.

Útěk? Pokud by ho někdo v celém císařství dokázal najít, byl by to určitě Petronas. Navíc, pomyslel si, by tím přišel o všechny přátele a spojence. Na nějaké polní cestě by se ho Petronas zbavil mnohem jednodušeji než tady. Bude lepší zůstat a pokusit se hrozbě čelit. Stále v kleku na jednom kolenu se podíval Petronovi do očí: „Mohu vstát Vaše Výsosti?“

„Můžeš,“ odpověděl Petronas. „Stejně brzy zase padneš.“

Krispos se ze všech sil snažil přemluvit Anthima, aby Petronovi nedovolil použít proti Kubratovi halogajské žoldáky Harva Černého pláště namísto videssánských jednotek. Anthimos ho vyslechl a potom zavrtěl hlavou. „Ale proč. Vaše Veličenstvo?“ protestoval Krispos. „I když ti žoldáci obrátí Kubrat naruby, Kubratovi stejně napadnou vaše severní provincie.“

Ani zdůrazněním toho, že císařství je jeho osobní majetek, Anthima nepřesvědčil. „Možná napadnou, ale nezpůsobí takové škody. Proč by mě měly zajímat nějaké pohraniční šarvátky? To se dá později napravit.“

To, co Anthimos nazýval „pohraniční šarvátkou“, představovalo pro Krispa katastrofu. Napadlo ho, jak by se asi Autokrat cítil, kdyby měl v té oblasti sestru, dvě neteře a švagra. Jenže co se Anthima přímo netýkalo, jako by pro něj neexistovalo.

S veškerým sebeovládáním, jakého byl schopen, Krispos řekl: „Vaše Veličenstvo, invaze, kterou i vy připouštíte, by se dala zastavit, pokud by se naši vojáci vrátili tam, kam patří. Vy to víte.“

„Možná ano,“ souhlasil s ním Anthimos. „Ale když nechám Petrona odjet, bude pryč několik měsíců. Jen si představ ty nádherné hostiny, které mohu uspořádat, až tu nebude.“ Autokrat se na Krispa podíval s očekáváním. Krispos se pokusil ukrýt své znechucení — copak takhle si císař vybíral mezi válkou a mírem? Potom se Anthimův výraz změnil. Najednou se tvářil tak vážně, jak to jen v jeho případě šlo. Potichu pokračoval: „Když na to přijde, stejně si nedovolím svému strýci říct aby ty vojáky, které celou dobu shromažďoval, odvolal.“

„Proč ne?“ zeptal se Krispos. „Jste Autokrat nebo ne?“

„Teď ano,“ odpověděl Anthimos, „a chtěl bych jím ještě dlouho zůstat, pokud víš, co tím myslím. Představ si, že Petronovi nařídím zastavit válku s Makuranem. Nemyslíš si, že okamžitě tu svou armádu použije k tomu, aby mě sesadil? Potom na Makuran stejně zaútočí a já přijdu o své hostiny, nad kterými jsi před chvílí ohrnoval nos.“

Krispos v rozpacích sklonil hlavu. Po chvíli pochopil, že Anthimos má pravdu. Překvapilo ho, že svou situaci chápe naprosto přesně. Když se mu chtělo, byl schopný víc než dost. Problém byl v tom, že většinu času se mu nechtělo.

Krispos zamumlal: „V tom případě vám děkuji za podporu, Vaše Veličenstvo.“

„Musel jsem to s Petronem probrat, když se ukázalo, že by odvedení tolika mužů na západ mohlo způsobit problémy na severní hranici. Ale když dokázal najít způsob, jak válčit s Makuranem a zároveň zadržet nájezdy Kubratovi, proč mu nedopřát trochu zábavy? On mi do mé také nemluví.“

Krispos se uklonil. Pochopil, že svůj souboj s Petronem prohrál. „Jak si Vaše Veličenstvo přeje, samozřejmě,“ řekl, čímž dal najevo, že to vzdává.

„Tak se mi líbí. Nechci, aby ses kvůli tomu mračil.“ Anthimos se na Krispa usmál. „Zvlášť když k tomu nemáš žádný důvod. Dnes večer se pořádně pobavíme, abychom smyli pachut' těch nudných záležitostí, které jsme museli vyřešit, a zítra se budeme cítit jako noví muži.“ Jeho úsměv se rozšířil. „Nebo jestli se chceš cítit spíš jako žena, myslím, že by se to také dalo zařít.“

Krispos se ten večer opravdu cítil jako žena, ale ne jako jedna z těch úslužných dívek, které navštěvovaly Anthimovy hostiny. Přál si promluvit si s Tanilis, aby zjistil její názor na to, jak mu může ublížit prohraný spor s Petronem. Protože Tanilis byla daleko, mohla mu pomoci Dara. Ačkoliv se domníval, že je stále loajální spíš Anthimovi než jemu — Anthimos byl na rozdíl od něho Autokrat — byl si jistý, že by mu dala přednost před Anthimových strýcem.

Jenže když se pokusil, stejně jako mnohokrát předtím, odejít z hostiny brzy, císař ho nepustil. „Říkal jsem ti, že nechci vidět, jak se mračíš. Očekávám, že se dnes večer budeš dobře bavit.“ Ukázal na velmi dobře tvarovanou brunetu. „Ta by tě mohla dobře pobavit.“

Žena, o kterou Krispos stál, však byla v císařské rezidenci. Vysvětlovat to císaři by asi nebylo moc rozumné. Krispos si občas na hostině s některou dívkou užil, ale pouze proto, aby se Anthima nezmocnilo podezření, že něco není v pořádku. Ale teď se vzepřel: „Dnes nemám náladu. Myslím, že se budu chvíli věnovat pití vína.“ Pití vína bezpochyby spadalo do Anthimovy definice dobré zábavy.

„Já vím, co potřebuješ!“ vykřikl Anthimos. Vytřhl mu z ruky křišťálovou mísu. „Na, vezmi si los. Už je roznášíš tak dlouho, že ani nevíš, jaké to je, něco vyhrát.“

Krispos poslušně sáhl do mísy a vytáhl zlatou kuličku. Otevřel ji a rozbalil proužek pergamentu schovaný uvnitř.

„Dvacet čtyři liber koňského hnoje,“ přečetl. Anthimos se tak rozesmál, že málem mísu upustil. Šklebicí se sluhové seznámili Krispa s jeho výhrou. Podíval se zapáchající hnědou hromadu a zavrtěl hlavou. „No, to je zase den.“

Další den nebyl o moc lepší. Musel uvítat Petrona, když si přišel vyslechnout Anthimovo rozhodnutí. Potom musel snést jeho triumfální úsměv, když se dozvěděl, že už mu nic nestojí v cestě. „Jeho Veličenstvo s potěšením přijalo zprávu, že do týdne vyrazíš s armádou na západ,“ prohlásil Petronas.

Samozřejmě — jinak bys ho zabil a vystavil jeho hlavu na Milníku uprostřed Palamova náměstí, aby si ji mohla prohlédnout lůza, pomyslel si Krispos. Nahlas řekl: „Kéž zvítězíte, Vaše Nejjasnější Výsosti.“

„Zvítězím, neměj strach,“ odpověděl mu Petronas. „Nejdříve vyrazíme do Vaspurakanu; 'princové', do jednoho dobrých vojáků, se ke mně určitě přidají, protože věří ve Phose, i když jsou to kacíři, a budou rádi, že se dostanou zpod nadvlády těch, kteří utvářejí Čtyři — falešné — Proroky. A potom — přímo na Mashiz.“

Krispos si pamatoval, co mu Iakovitzes vyprávěl o staletích bezvýchodných válek mezi Videssosem a Makuranem.

Petronův plánovaný výlet do Mashizu by mohl být rychlý a snadný, pouze kdyby s ním jeho nepřátele spolupracovali. Pokud spolupracovat nebudou, zřejmě se celá záležitost poněkud protáhne. „Kéž zvítězíte,“ zopakoval.

„Jaký se z tebe stal obratný lhář; radši bys viděl, jak moje maso trhají krkavci. Bohužel, to se asi nestane. Určitě ne. V každém případě, jak už jsem říkal, tvůj trest tě nemine. Myslím, že to nebude trvat tak dlouho, abychom se ještě po mém vítězném návratu potkali. Krásný den, ctěný a vážený pane.“ Petronas pyšně odkráčel.

Krispos zíral na jeho vzdalující se záda. Zdálo se, že si je velmi jistý sám sebou. Co měl v plánu, najmout bandu nájemných vrahů, aby napadli císařskou rezidenci? Takoví odvážlivci by po setkání s císařovými Halogai skončili jako potrava pro kočky. A cokoliv jedl Krispos, jedl i Anthimos. Pokud se Petronas nechce zároveň s Krispem zbavit i svého synovce, nemůže použít jed. A svého synovce se zjevně zbavit nechtěl, alespoň dokud mu nezačne překážet. Co zbývalo? Nic moc, pomyslel si Krispos, pokud se to má stát, dokud bude Petronas pryč. Sevastokrat si může najmout vraha odněkud zdaleka, ale jednoho muže se Krispos příliš nebál; věřil svým schopnostem, že by takový útok zvládl. Možná se ho Petronas jenom snaží vylekat a znovu donutit k poslušnosti — a možná, že jeho hněv během válečného tažení vychladne. Krispos se obával, že v tomto případě bylo přání otcem myšlenky. Petronas nepatřil k lidem, kteří by dokázali zapomenout na pomstu.

O několik dní později se armáda pod Sevastokratovým vedením přesunula do přístavu. I Anthimos přišel do přístavu a pronesl před vojáky povzbudivou řeč. Vojáci jásali. Patriarcha Gnatios se pomodlil za úspěch ve válce. Vojáci znovu zajásali. Potom se seřadili k nástupu na trajekty, které je měly převést přes Dobyťčí průliv, mořskou úžinu, která oddělovala město Videssos od západních provincií císařství.

Krispos sledoval bachraté lodě plující na západ; sledoval, jak na druhé straně přistávají; sledoval, jak se na plážích druhého břehu řadí vojáci: spatřil, jak se na něčem brnění zalesklo jasné jarní slunce. To byl nějaký generál, pomyslel si, možná sám Petronas. Bez ohledu na Sevastokratovy výhrůžky mu na druhé straně Dobyťčího průlivu nepřípadal tak strašlivý.

Anthimos zřejmě myslel na totéž. „Tak,“ prohlásil, když se obrátil k návratu do paláce, „město je teď na chvíli moje a není tu nikdo, kdo by mi říkal, co musím a co nesmím dělat.“

„Ještě jsem tu já, Vaše Veličenstvo,“ ozval se Krispos.

„Ale ty to vždycky říkáš takovým příjemným tónem, takže to můžu ignorovat, když se mi chce,“ odpověděl císař.

„Mého strýce bohužel ignorovat nedokážu, i když se opravdu snažím.“ Krispos přikývl, i když si nebyl jistý, jestli by s tím Petronas souhlasil — Sevastokrat byl přesvědčen, že ho jeho synovec ignoruje neustále.

Protože pominulo bezprostřední ohrožení, rozhodl se to Krispos pořádně oslavit na hostině, kterou Anthimos večer s předstihem uspořádal „na oslavu vítězství našich zbraní na západní frontě“, jak prohlásil. Pil víno z velké zlaté mísy na ovoce zdobené erotickými reliéfy, když k němu přišel jeden z halogajských strážných a poklepal mu na rameno. „Někdo tam venku tě chce vidět,“ vysvětlil Krispovi.

Krispos na něj zíral. „Kde venku?“ zeptal se nechápavě.

Strážce se zarazil a tupě na Krispa civěl. „Tam venku,“ řekl po delší pauze. Krispos pochopil, že strážce je víc opilý než on sám.

„Jdu tam,“ řekl. Došel skoro ke dveřím, když mu náhle došlo, že v tomhle stavu není schopen přeprat ani batole, natož profesionálního vraha. Už se chtěl otočit a jít zpátky, když ho strážce chytil za ruku a stáhl ze schodů — nebyl v tom žádný záměr, severan se jenom potřeboval o někoho opřít, aby neupadl.

„Krispe!“ zavolal někdo ze tmy.

„Mavre!“ Krispos se uvolnil ze strážcova sevření a vrávoral svému adoptivnímu bratru v ústretu. „Co tady děláš? Myslel jsem, že jsi na druhé straně Dobyťčího průlivu s Petronem a spolkem jeho zbytečnosti — zbytkem jeho společnosti,“ opravil se opatrně.

„Byl jsem a zase se tam hned vrátím — nemůžu si dovolit, aby mě postrádali. Kousek odsud na mě čeká člun. Musel jsem se vrátit, abych tě varoval: Petronas si najal mága. Přišel jsem do jeho stanu, abych se zeptal, jakého koně si bude přát na zítra, a on se s tím mágem bavil o tom, jak někoho v tichosti odstranil. Nikoho nejmenovali, dokud jsem tam byl, ale myslím, že mluvili o tobě!“

11.

Krispos okamžitě pochopil, co to znamená. „Máš pravdu. Musíš mít.“ Přestože byl opilý — možná právě proto — najednou jasně viděl, že to je přesně ten způsob, jakým by se Petronas vyrovnal s někým, kdo by se mu znelíbil. Bylo to dokonale vymyšlené; Sevastokrat nemusel odpovídat na žádné nepříjemné otázky, i kdyby se někdo odvážil je položit.

„Co budeš dělat?“ zeptal se Mavros.

Otázka Krispa vytrhla z obdivných úvah nad Petronovou chytrostí. Pokusil se popohnat vlastní pomalé myšlenky.

„Asi si najdu vlastního čaroděje,“ napadlo ho nakonec.

„To bude nejlepší,“ souhlasil s ním Mavros. „Ať se ale rozhodneš udělat cokoliv, udělej to rychle — myslím, že Petronas nebude čekat dlouho a ten mág, se kterým mluvil, vypadal, že taky žádné přípravy nepotřebuje. Teď se musím vrátit, než mě začnou postrádat. Kéž tě náš velkorysý a milosrdný Pán ochrání.“ Přistoupil ke Krispovi, objal ho a pospíchal pryč.

Krispos se díval, jak mizí ve tmě a poslouchal ozvěnu jeho kroků, dokud docela neutichla. Říkal si, jaké má štěstí, že má tak obětavého přítele v Sevastokratově domácnosti. Potom si vzpomněl, co musí udělat. „Čaroděj,“ zopakoval si nahlas, jako by si to chtěl připomenout. Nejistou chůzí se vydal do města. Došel skoro na Palamovo náměstí, než mu došlo, kam vlastně jde. Znal pouze jediného čaroděje. Měl štěstí, že to nebyl on, kdo si Trokounda zneprátelil. Na

druhou stranu, Anthimův bývalý učitel se možná radši připojí k Petronovu mágovi, než aby Krispovi pomohl proti němu.

Trokoundos žil v elegantní ulici nedaleko palácového okrsku. Krispos zabušil na dveře bez ohledu na to, že už muselo být po půlnoci. Nepřestal bušit, dokud Trokoundos dveře neotevřel. Mág měl v jedné ruce lampu a ve druhé velmi nemagický krátký meč. Sklonil ho, když Krispa poznal. „Proboha, ctěný a vážený pane, zbláznil jste se?“

„Ne,“ odpověděl Krispos. Trokoundos ucukl, když ucítil vinné výpary, které se kolem Krispa šířily. Krispos pokračoval: „Jsem v nebezpečí života. Potřebuji čaroděje. Vzpomněl jsem si na vás.“

Trokoundos se zasmál. „Jste v takovém nebezpečí, že by to nepočkalo do rána?“

„Ano,“ přikývl Krispos.

Trokoundos zvedl lampu a důkladně si Krispa prohlédl. „Uděláte lépe, když půjdete dovnitř,“ řekl. Zatímco se Krispos řídil jeho radou, čaroděj se otočil a zavolal: „Promiň, Phostino, ale obávám se, že mám práci.“ Ženský hlas něco mrzutě odpověděl. „Ano, pokusíme se být potichu,“ slíbil Trokoundos. Krispovi vysvětlil: „Moje žena. Posadte se tady, jestli chcete, a řekněte mi o nebezpečí, které vám hrozí.“

Krispos mu všechno povyprávěl. Když skončil, Trokoundos pokýval hlavou a zamyšleně si mnul bradu. „Udělal jste si mocného nepřítele, ctěný a vážený pane, který pravděpodobně zaměstnal mocného a nebezpečného mága. Nevíte nic jiného, než že máte být napaden?“

„Ne,“ odpověděl Krispos, „a můžu být rád, že vím aspoň to.“

„Máte pravdu, ale značně to ztíží můj úkol, protože nestačí, abych vás ochránil před konkrétním kouzlem, ale před magií jako takovou. To přirozeně oslabí moje opatření, ale udělám, co bude v mých silách. Čest by mi nedovolila pro vás udělat méně po tom, co jste mě varoval před hněvem Jeho Veličenstva. Pojdte prosím do mé studovny.“

Pokoj, ve kterém Trokoundos připravoval svoje kouzla, v sobě spojoval knihovnu, klenotnickou dílnu, herbárium a zoo. Těžký a vlhký vzduch byl plný nepříjemných zápachů; Krispovi se zvedl žaludek. S pevným odhodláním se přemohl a posadil se, zatímco se Trokoundos radil se svými knihami.

Čaroděj sklapl knihu, sroloval svitek, převázal ho stuhou a vrátil ho zpátky do zásuvky ve stole. „Protože nevím, jakou bude mít útok na vás podobu, použiji na vaši ochranu všechna tři království — zvířecí, rostlinné i minerální.“ Přinesl velkou zakrytou mísu a zvedl víko. „Tohle je hlemýžď vykrmený dobromyslem, nejlepší prostředek proti jedům a jiným škodlivostem. Snězte ho, pokud to dokážete.“

Krispos polkl naprázdno. „Lepší by byl pečený s česnekovým máslem.“

„Bezpochyby, ale tak upraven by působil pouze na váš jazyk. Udělejte, co vám říkám: rozmáčknete ulitu a oloupejte ji, jako by to bylo vejce natvrdo, a potom to spolkněte.“

Krispos poslechl a snažil se nemyslet na to, co dělá. Hlemýžď byl na jazyku studený a vlhký. S odporem ho spolkl dříve, než mohl zjistit, jak chutná. Se staženým hrdlem přemýšlel, jestli by ho kouzlo chránilo, i kdyby kouzelného hlemýžďe vyzvrátil.

„Výborně,“ pochválil ho Trokoundos, aniž by věnoval pozornost jeho nesnázím. „Šťáva z narcisů nebo asfodele vám rovněž pomůže. Smíchal jsem ji s medem, aby se dala snést.“ Krispos ji vypil. Ve srovnání s hlemýžďem se opravdu dala snést. Trokoundos pokračoval: „Zabalím vám ještě trochu sušeného asfodele do lněného plátna. Noste ho na kůži; odpuzuje demony a jiné ďábelské duchy.“

„Modlím se k bohu, abyste měl pravdu,“ prohlásil Krispos. Když mu Trokoundos podal plátěný pytlíček, zastrčil ho pod tuniku.

„Minerál, minerál, minerál,“ mumlal si pro sebe Trokoundos. Luskal prsty. „Tohle je to pravé!“ Chvilí se přehraboval mezi kameny na stole, až jeden tmavě hnědý vytáhl.

„Tohle je chalcedon, který, když ho provrtáte a pověsíte si ho na krk, je odolný proti kouzelným iluzím a ochrání vaše tělo proti vašim nepřítelům a jejich ďábelským intrikám. Říká se tomu pozhennání chalcedonu. Čím ho provrtáme?“

Znovu se prohrabal hromadou kamení, až našel tvrdý kámen, který hledal.

Přípevnil chalcedon k desce stolu a začal do něho vrtat ostrým koncem smírkového kamene. Při práci si propěvňoval.

„Moc, kterou hledáme, leží uvnitř kamene,“ vysvětloval mág. „Tahle písnička jenom urychlí mou práci, která by jinak trvala moc dlouho. Tak a je hotovo!“ Ještě chvíli pokračoval, aby otvor trochu rozšířil, potom podal chalcedon

Krispovi. „Máte nějaký řetízek, na který si to můžete pověsit?“

„Mám.“ Krispos si přes hlavu přetáhl řetízek, na kterém nosil zlaták od Omurtaga.

Trokoundos chvíli překvapeně zíral na minci, která se leskla ve světle lampy. „Podívejme se,“ řekl pomalu. Jakou bude mít můj kamínek společnost.“ Zdálo se, že se chce Krispa na něco zeptat, ale potom zavrtěl hlavou. „Na zvědavost není čas. Kéž vás ochrání kámen, rostlina i živý tvor.“

„Děkuji vám.“ Krispos navlékl provrtaný kámen na řetízek a pověsil si ho zpátky kolem krku. „Co jsem vám dlužen za vaši pomoc?“

„Ani měďák, protože nebýt vašeho varování, těžko bych teď tady stál. Ne, trvám na tom — ujistěte vás, že mě to nezruinuje.“

„Děkuji vám,“ zopakoval Krispos s úklonou. „Měl bych se vrátit do císařské rezidence.“ Otočil se k odchodu, ale ještě ho něco napadlo. „Ne že bych nevěřil vašim kouzlům, ale můžu udělat něco pro to, aby fungovala ještě lépe?“ Doufal, že jeho otázka Trokounda neurazí.

Mágovi jeho zájem očividně nevadil, protože okamžitě odpověděl: „Modlit se. Náš velkorysý a milosrdný Pán neschvaluje takové zlovolné jednání, takže možná vyslyší vaše upřímná slova a zajistí vám svou ochranu. Také by vám mohlo pomoci, kdyby se za vás modlil Phosův kněz; svatí muži přísahali bojovat s zlem ve všech podobách, takže jim Phos přirozeně dopřává sluchu.“

„Udělám oboje,“ slíbil Krispos. Co nejdříve, pomyslel si, by měl navštívit Gnatia a požádat ho o jeho modlitby; není

přeci vyššího kněze než je ekumenický patriarcha.

„Dobrá. Já se za vás budu modlit také,“ slíbil Trokoundos. Pořádně zazíval. Ať už zíval doopravdy nebo to měla být nepřímá narážka, Krispos pochopil, že je čas jít domů. Ještě jednou čarodějovi poděkoval a vyšel na ulici. Východní obzor už zrůžověl očekávaným východem slunce. Krispos odříkal dvě modlitby Phosovi, jednu za svoje bezpečí a druhou, aby ho Anthimos nebudil brzy.

„Včera v noci jsi měl nějak napilno,“ rýpl si Anthimos, když mu Krispos přinesl roucho. Císař šel spát pozdě, ale zas ne tolik. Krispovi třesla hlava. Anthimos pokračoval: „Nebyl jsi ve svém pokoji, když jsem se vrátil. Vyzíval sis s jednou z těch holek? Byla dobrá?“

Aniž by se podíval jejím směrem, Krispos vycítil, že Dara poslouchá velmi pozorně. „Žádná holka, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl. „Přišel za mnou starý přítel, aby mi zaplatil prohranou sázku, a tak jsme to šli spolu zapít.“

„Měl jsi mi to říct, než jsi odešel,“ řekl císař. „Když na to přijde, mohl jsi svého přítele pozvat dovnitř. Možná by na hostinu přinesl trochu vzruchu.“

„Ano, Vaše Veličenstvo. Promiňte, Vaše Veličenstvo.“ Krispos pomohl Anthimovi s oblékáním a když skončil, došel do šatníku pro jeho císařské rudé boty.

Jak se obrátil, pohlédl zběžně na císařovnu. Doufal, že „starý přítel“ ji uklidnil. Jeho výmluva měla tu výhodu, že byla alespoň zčásti pravdivá; kdyby si ji ověřovala, určitě by našla někoho, kdo ho viděl s Mavrem. Aspoň v to doufal.

Kdyby měla pocit, že ji podvádí, stačilo by jí promluvit s Anthimem, aby ho zničila. Nelíbilo se mu, že je proti ní tak bezbranný. Jenže tím se asi měl zabývat předtím, než s ní šel do postele. Teď už bylo pozdě.

Anthimos odešel do Amfiteátru, jakmile dojedl snídani. Krispos se ještě chvíli zdržel v císařské rezidenci, než zamířil do patriarchova sídla. Gnatios měl svůj dům v severní části města Videssosu, ve stínu Nejvyššího chrámu.

„Vy jste ...?“ zeptal se ho u dveří kněz způsobem, který ho podráždil.

„Jsem vestiarios Jeho Císařského Veličenstva Anthima III., Autokrata Videssosu. Rád bych si okamžitě promluvil s ekumenickým patriarchou.“ Založil ruce v bok a čekal. Doufal, že se mu podaří zapůsobit arogantním dojmem,

přestože byl spíš nervózní; pouze Petronas a jeho mág věděli, kdy na něho zaútočí. Možná bude potřebovat Gnatiovu modlitbu dříve, než by se mu líbilo.

Zřejmě zvolil správný tón — kněz splaskl. „Ano, ehm, ctěný, ehm, vážený pane —“

„Ctěný a vážený,“ úsečně ho opravil Krispos.

„Ano, jistě, samozřejmě; omlouvám se. Nejsvatější pán je ve své studovně. Pojdte prosím za mnou.“ S mnoha úklonami a omluvami ho provedl patriarchovým sídlem. Umělecká díla na stěnách ave výklencích mohla soupeřit i s císařskou rezidencí, ale Krispos si jich nevšiml. Následoval svého průvodce a přál si, aby šel rychleji.

Gnatios zamračeně vzhledl od knihy na stole. „Zatraceně, Badourie, říkal jsem ti přece, že si dnes ráno nepřeji být rušen.“ Potom si ale všiml, jakou návštěvu kněz přivádí, a vstal ze židle. „Samozřejmě, že pro tebe vždycky udělám rád výjimku, Krispe. Posad' se sem, jestli chceš. Dáš si víno?“

„Ne, děkuji, nejsvatější pane,“ odpověděl Krispos s ohledem na svoji kocovinu. „Mohu vás požádat o soukromí?“

„Stačí, když se natáhneš a zavřeš za sebou dveře,“ řekl Gnatios. Krispos udělal, co mu poradil. Patriarcha se naklonil přes stůl, který stál mezi nimi. „Vzbudil jste mou zvědavost, ctěný a vážený pane. Co byste ode mne potřeboval?“

„Vaše modlitby, nejsvatější pane, protože jsem zjistil, že někdo připravuje magický útok na můj život.“ Jakmile začal Gnatiovu celou záležitost vysvětlovat, uvědomil si, že udělal chybu, když sem přišel, velkou chybu. Sevřelo se mu hrdlo a nemohla za to přemíra pití. I kdyby Gnatios nebyl do Petronových plánů zasvěcen, byl to stále jeho bratranec. Krispos mu nemohl říct, kdo ho varoval, protože by tím Mavrovi mohl způsobit potíže. Věděl, že jeho historka začíná trochu pokulhávat.

Zdálo se, že si toho Gnatios nevšiml. „Samozřejmě se za vás budu modlit, ctěný a vážený pane,“ prohlásil Úlisně.

„Pokud mi řeknete jméno toho muže, který vás tak statečně varoval, budu se modlit i za něho. Jeho odvaha by neměla zůstat neodměněna.“

Slova byla správná. Znělo to upřímně — možná až příliš. Náhle si byl Krispos jistý, že kdyby prozradil Mavrovo jméno, patriarcha by ho okamžitě oznámil Petronovi.

Takže odpověděl: „Nejsvatější pane, obávám, že neznám její — ehm, jeho — jméno. Přišel za mnou, jak mi řekl, protože nemohl dovolit, aby jeho pán se mnou jednal tak nečestně. Vždyť já ani nevím, kdo její — jeho — pán je.“ S trochou štěstí by tahle předstíraná přerádnost mohla Gnatia odradit od zjišťování, od koho a co všechno Krispos ví.

„Od této chvíle budu ve svých myšlenkách a modlitbách s vámi,“ slíbil mu patriarcha.

„Ano, ale jak? musel se Krispos sám sebe ptát. „Děkuji vám, nejsvatější pane. Jste velmi laskav,“ poděkoval Krispos. Uklonil se a po cestě ven přemýšlel, co by měl udělat dál. Na ulici zapadl o kousek dál do vinárny, aby mohl přemýšlet vsedě. Tušil, že se Gnatios nebude modlit za jeho pevné zdraví. Kdo by se tedy za něj u Phose mohl přimluvit?

Jak tak seděl a přemýšlel, kolem vinárny prošel kněz. V okolí Nejvyššího chrámu se kněží vyskytovali běžně, stejně jako blechy, ale tenhle připadal Krispovi povědomý. Po chvíli si vzpomněl: Badourios, Gnatiovu dveřník. Kampak tak pospíchal? Krispos hodil na pult pár měďáků za oschlý koláček, který mezitím snědl, a vydal se za ním, aby to zjistil. Sledovat Badouria nebylo složité; vypadalo to, že ho vůbec nenapadlo, že by ho někdo mohl sledovat. Krispos brzy pochopil, kam míří: do přístavu. To znamenalo, že jakmile se dostane na druhý břeh Dobytčího průlivu, dozví se Petronas, že jeho oběť o celém plánu ví.

Z toho dále vyplývalo, že Krispos měl velmi málo času a že všechno, z čeho Gnatia podezřívá, byla pravda. Ale to v tu chvíli Krispa tolik netrápilo. Přes tuniku se dotkl chalcedonu, který dostal od Trokounda. Mág přeci říkal, že ani amulet, sušený asfodel a syrový hlemýžď ho sami o sobě nezachrání.

Vyrazil k Nejvyššímu chrámu, aby požádal prvního kněze, na kterého narazí, o modlitbu na svoji ochranu. Většina kněží byli dobří muži; takže se Krispos rozhodl vsadit všechno na náhodu. Potom ale dostal lepší nápad. Opat Pyrrhos už

dvakrát ovlivnil jeho osud. Nejenže bezpochyby patří k obzvlášť svatým představitelům videsánské církve, ale navíc se zavázal starat se o Krispa jako o vlastního syna. Krispos se obrátil, našťavaný sám na sebe, že si na Pyrrha nevzpomněl dříve. Ke klášteru zasvěcenému památce svatého Skiria se šlo — tudy. Krispos šel rychleji než předtím Badourios do přístavu.

Mnich hlídající u dveří ho nechal čekat. „Bratři právě zahájili polední modlitby. Nesmějí být v žádném případě rušeni.“ Krispos netrpělivě bubnoval prsty o zeď, dokud mniši nezačali vycházet z chrámu stojícího na klášterních pozemcích. Dveřník ustoupil, aby ho nechal projít. S oholenými hlavami a v modrých sutanách byli mniši hrozně podobní jeden druhému, ale Pyrrhova vysoká, štíhlá a vzpřímená postava se nedala přehlédnout.

„Svatý pane! Opat Pyrrhe!“ zavolal Krispos. Každou chvíli očekával, že ho útok Petronova mága srazí na zem. Čekání na konec modliteb mu mohlo poskytnout dostatek času, aby to udělal.

Pyrrhos se otočil a všiml si Krispova drahého roucha, tak odlišného od prosté modré vlněné sutany, kterou oblékal on sám. V jeho očích se objevilo pohrdám. Potom poznal Kri-spa. Jeho výraz se změnil — trochu. „Dlouho jsem tě neviděl,“ řekl. „Domníval jsem se, že se ti prostopášný život v palácích zalíbil víc než způsob, jakým žijeme tady.“

Krispos cítil, že rudne, hlavně proto, že Pyrrhos měl v podstatě pravdu. Proto řekl pouze, „Svatý pane, potřebuji vaši pomoc,“ a čekal, co opat udělá. Kdyby mu chtěl Pyrrhos začít kázat, musel by rychle začít hledat jiného kněze.

Ale opat mu kázat nechtěl. Krispos viděl, že ještě nezapomněl na podivnou noc, kdy Krispos přišel do kláštera svatého Skiria poprvé. „Phos nám káže pomáhat každému člověku, aby tak všichni mohli poznat dobro,“ řekl Pyrrhos pomalu.

„Pojď do mé studovny; řekneš mi, co tě trápí.“

„Děkuji vám, svatý pane,“ oddechl si Krispos. Následoval opata úzkými spoře osvětlenými chodbami kláštera. Jednou už tudy krácel, uvědomil si Krispos. ale tehdy byl příliš zmatený, než aby věnoval pozornost svému okolí.

Studovnu si pamatoval. Stejně jako Pyrrhos, i jeho studovna byla skromná a neútluná a svému účelu sloužila bez zbytečných okras. Opat ukázal Krispovi na tvrdou židli, sám si přitáhl druhou a naklonil se ke svému hostu. „Jak ti mohu pomoci? Myslel bych, že půjdeš spíš za Gnatiem, protože ten považuje většinu hříchů za bezvýznamné maličkosti.“

Pyrrhos mi to rozhodně neulehčoval, pomyslel si Krispos. Ale když odpověděl: „Gnatiος mi nemůže pomoci, protože člověk, který způsobil moje potíže, je Sevastokrat Petronas,“ věděl, že upoutal opatovu pozornost.

„Čím ses Petronovi zprotivil?“ zeptal se Pyrrhos. „Dovolil sis císaři navrhnout, že by měl trávit víc času spravováním státních záležitostí než nemravnostmi, ve kterých ho jeho strýc podporuje?“

„Něco takového,“ souhlasil Krispos; opravdu se snažil v Anthimovi probudit větší zájem o problémy císařství. „A kvůli tomu, svatý pane, se Sevastokrat rozhodl zničit mě černou magií, zatímco bude mimo město na válečném tažení. Bylo mi řečeno, že modlitby kněze by mohly oslabit sílu kouzelného útoku. Pomodlíte se za mou ochranu, svatý pane?“

„Samozřejmě!“ Pyrrhos se prudce postavil a chytil Krispa za ruku. „Pojď se mnou k oltáři a pomodlíme se společně.“

Oltář v klášterním chrámu nebyl ze zlata, stříbra, slonoviny a drahokamů jako v Nejvyšším chrámu. Byl z prostého dřeva, jako by měl připomínat prostotu klášterního života. Pyrrhos i Krispos před ním plivli na zem, což byl rituální symbol odmítnutí temného boha Skota, Phosova věčného protivníka. Potom se obrátili k nebesům a společně začali recitovat vyznám víry: „Modlíme se k tobě, Phosi, Pane velkorysý a milosrdný, náš laskavý ochránce, a trouláme si doufat, že ve velké zkoušce života se ctí obstaráme.“

Krispos se dál modlil potichu. Pyrrhos, který byl zvyklejší vyjadřovat své myšlenky nahlas, pokračoval: „Phosi, prosím tě, ochraňuj tohoto čestného mladého muže od zla, které se k němu blíží. Kéž projde touto zkouškou bezpečně a se ctí, stejně jako obstál v hříchu císařských paláců. Modlím se za něho, jako bych se modlil za svého syna.“ Jejich pohledy se na chvíli setkaly. Pyrrhos nezapomněl na Krispovu první noc v klášteře.

„Ochrání mě vaše modlitba, svatý pane?“ zeptal se Krispos, když opat skončil.

„To je ve Phosových rukou,“ odpověděl Pyrrhos, „a záleží to na tom, jakou budoucnost pro tebe připravil — a také, nepopírám, na síle kouzla, které na tebe bude sesláno. Ačkoliv Phos nakonec Skota porazí, temný bůh se stále pohybuje volně po světě. Pomodlil jsem se a uvnitř se modlím stále. Doufám, že ve spojení s ostatními opatřeními, která jsi učinil, to bude stačit.“

Pyrrhos ho příliš nepovzbudil, ale byl upřímný; nesliboval nic, co nemohl splnit. V jiném případě by to Krispos určitě schválil, ale teď, pomyslel si, by mu možná milosrdná lež pomohla cítit se lépe. Poděkoval opatovi, do klášterní pokladničky hodil zlaták a vydal se zpátky do paláce.

Zbytek dne prožil v tíživém napětí. Pokud má čaroděj zaútočit, přál si, aby to už udělal. Připadalo mu těžší čekat a přemýšlet, jestli útok přežije, než mu čelit.

Přání se mu splnilo, když Anthimovi a Dara servíroval večeři. A stejně jako v mnoha podobných případech litoval, že si vůbec něco takového přál. Zrovna sundával z ramene na stůl, u kterého císař s císařovnou seděli, těžký stříbrný podnos, když ho náhle opustila síla, jako když se víno vylije ze džbánu. Připadalo mu, že podnos náhle váží tuny. I přes zoufalou snahu ho udržet spadl na podlahu. Anthimos a Dara vyskočili od stolu, císařovna vyjekla. „To se ti moc nepovedlo, Krispe,“ prohlásil Anthimos. „I kdyby sis myslel, že nám to maso nebude chutnat, mohl jsi nám dát aspoň šanci ho ochutnat.“

Krispos se pokusil odpovědět, ale z úst mu vyšlo jenom podivné zachřčení; neměl sílu, aby vládl jazykem. Když se Dara zeptala: „Jsi v pořádku?“ nohy mu náhle vypověděly službu a on se zhroutil jak hadrový panák do trosk večeře, kterou před chvílí přinesl.

Naštěstí dopadl na bok. Díky tomu mohl stále dýchat. Kdyby skončil obličejem v rozlité omáčce, nejspíš by se udusil, protože se nemohl ani pohnout.

Slyšel, jak Dara křičí. Neviděl ji; jeho oči mířily jinak a ani s nimi nedokázal hnout. S každým nádechem bojoval o vzduch. Srdce mu začínalo vynechávat.

Anthimos se k němu sehnul a otočil ho na záda. Dýchání bylo náhle mnohem jednodušší. „Co se stalo. Krispe?“ snažil se zjistit Anthimos. Do místnosti přispěchali sluhové, přivolání pádem podnosu a Dařiným výkřikem. „Dostal nějaký záchvat, chudák,“ oznámil jim Anthimos.

Barsymes navrhnul: „Ondeseme ho do jeho postele. Pojd', Tyrovitzi, pomoz mi odtáhnout ho z toho nepořádku.“ Oba eunuchové s námahou Krispa odnesli stranou. Barsymes mlaskl jazykem. „Tak mě napadlo, že bude lepší nejdříve ho očistit, než ho strčíme do postele. Vyneseme ho zatím na chodbu.“ Jako pytel s čočkou ho odnesli z jídelny.

„Na chvíli ho položíme,“ řekl Tyrovitzes. Barsymes mu pomohl složit Krispa na zem. Tyrovitzes se vrátil do jídelny.

„Vaše Veličenstva, omlouvám se za to vyrušení. Hned sem někdo přijde, aby uklidil tu spoušť a přinesl vám novou večeři.“

Kdyby to Krispos dokázal, musel by se teď rozesmát. Promiňte, že se vestiarios přímo před vašima očima proměnil v hadrového panáka, Vaše Veličenstva. Hned dostanete novou večeři, takže si s tím nemusíte dělat starosti. Ale kdyby se totéž stalo někomu jinému, věděl, že by se také snažil, aby to nenarušilo běžný chod císařovy domácnosti. Tak už to v paláci fungovalo.

„Krispe, slyšíš mě? Rozumíš mi?“ zeptal se Barsymes. Přestože odpověď na obě otázky byla ano, Krispos odpovědět nedokázal. Mohl se pouze na Barsyma dívat. Eunuchova hladká tvář se zamyšleně protáhla. „Pokud rozumíš, můžeš mrknout?“

Krispos musel vynaložit takové úsilí, jako by zvedal balvan velikosti dospělého muže, ale nakonec se mu podařilo oči zavřít. Svět se ponořil do temnoty. Při pokusu oči opět otevřít se mu čelo orosilo potem. Dokázal to. Cítil se unavený, jako by absolvoval sto sklizní během jediného dne.

„Slyší nás a rozumí nám,“ řekl Tyrovitzes.

„Dobrá,“ Barsymes položil svou chladnou ruku na Krispovo čelo. „Horečku nemá, řekl bych. Dá-li bůh, nebude to přenosné — ať je to cokoliv.“ Komorník rozeplnul Krispovi tuniku a svlékl mu ji, jako by byl panenka na hraní. „Dones vodu a ručníky, Tyrovitzi. Umyjeme ho, položíme ho do postele a uvidíme, jestli se to zlepší.“

„Co jiného můžeme dělat.“ Krispos slyšel, jak Tyrovitzovy sandály pleskají po podlaze.

Barsymes si dřepnul a pozoroval Krispa. Jak mu Krispos pohled oplácel, uvědomil si, že je úplně bezbranný. Stačila by vzpomínka na jedinou drobnou urážku nebo zášť, kterou by eunuch mohl vůči Krispovi cítit, a Petronova magie by byla úspěšná, i kdyby ho nezabila.

Tyrovitzes se vrátil a postavil na podlahu vedle Krispovy hlavy vědro s vodou. Oba eunuchové se beze slova pustili do práce. Voda byla ledová. Krispos se třásl. Tělesné funkce, které nedokázal přímo ovládat, zřejmě fungovaly. Pouhé mrknutí ho vyčerpalo; nedokázal by na svou ochranu zvednout ani prst.

Eunuchové ho odnesli chodbou do pokoje, který kdysi patřil Skombrovi. „Jedna, dva —“ odpočítal Barsymes. Na „tři“ Krispa zvedli a položili na postel.

Krispos zíral do stropu; jinou možnost neměl. Jestli ho Sevastokratovo kouzlo dokázalo takhle umrtvit, i když se na něj připravil, co by se mu teprve muselo stát, kdyby žádnou ochranu neměl. Asi totéž co býkovi, když ho řezník na jatkách praští mezi oči kladivem. Padl by mrtev k zemi.

Barsymes přišel o chvíli později s širokou nízkou miskou, kterou šetrně umístil Krispovi pod zadek. „Asi byste si nechtěl ušpinit prostěradlo,“ prohlásil. Krispos se pokusil o děkovaný pohled, ale velký efekt jeho snaha nepřinesla. Nikdy ho nenapadlo, že by se o sebe nedokázal postarat. Během strašně dlouhého a pomalého léta a podzimu si toho měl užít do sytosti.

Při životě ho udržovali palácoví eunuši. Starali se o členy císařské rodiny ve všech obdobích jejich života. O Krispa někdy pečovali jako o malé dítě, jindy jako o senilního starce. Longinos ho držel ve stoje, zatímco ho Barsymes po lžičkách krmil vývarem. Krispos sledoval, jak hubne.

Přišli lékaři, aby ho prohlédli, a zase bez úspěchu odešli. Anthimos k němu povolal kněze — léčitele. Kněz upadl do transu, ale probral se z něho zmatený a bez výsledku. „Mrzí mě to, Vaše Veličenstvo, ale na příčinu jeho choroby můj talent nestačí,“ řekl Autokratovi.

To bylo několik dní po tom, co se Krispos zhroutil. Během těch několika prvních dní byl Anthimos neustále v jeho pokoji a dával eunuchům rady ohledně péče o něho. Některá doporučení Krispovi pomohla; donutil například eunuchy, aby Krispa pravidelně otáčeli z boku na bok, aby se zpomalila tvorba proleženin. Jenže když Krispos nejevil žádné známky toho, že by chtěl vyskočit na nohy a znovu se věnovat svým povinnostem, jako by se nic nestalo, začal císař pomalu ztrácet zájem ne o něho, ale o jeho případ, a přicházel se na něj podívat méně a méně často.

Přestože nedokázal okamžitě vyskočit na nohy, jeho stav se přeci jen pomalu zlepšoval. Kdyby zůstal tak slabý, jako byl, když ho magický útok zasáhl, nejspíš by pomalu zemřel hladu nebo udušením. Jeho stav se zpočátku zlepšoval po malých krůčcích, tak malých, že si jich sotva všiml. Koho by taky napadlo považovat za pokrok, že dokáže mrknout nebo zakašlat. Po mrkání a kašlání následovalo polykání a potom, o něco později, začal být schopen rozkousat měkkou potravu.

Stále ale nedokázal mluvit, protože to vyžadovalo mnohem citlivější ovládnutí, než jakého byl ve své situaci schopen. Pro něho mělo svůj význam už to, že se mohl usmívat a mračit. Malé děti nepotřebují nic jiného, aby dali okolí najevo své pocity.

Krispos měl zvlášť radost, že dokáže ovládat výrazy tváře, když za ním přišla Dara. Nenavštěvovala ho často, určitě ne tak často jako Anthimos v prvních dnech po magickém útoku. Ale když o něj Anthimos začal ztrácet zájem, protože se jeho stav zlepšoval příliš pomalu, Dara ho navštěvovat nepřestala.

Jednou za čas si od jednoho z eunuchů vzala misku a lžiči, podepřela Krispovi záda polštáři a nakrmila ho. Tyrovitzes. Longinos i ostatní palácoví eunuchové byli jemnější a šikovnější než ona. Ale Krispovi to nevadilo. Pro ně představoval pouze další povinnost; ona mu pomáhala z vlastní vůle. Tím, že se na ni usmál, jí dával najevo, že si je

toho vědom.

Přestože nemohl odpovídat, při svých návštěvách na něho mluvila. Vyprávěla mu palácové drby a novinky ze světa. Tak se dozvěděl, že Petronas v Makuránci drženém Vaspurakanu postupoval, ale pomalu. Výrazná změna, dobytí Mashizu, o kterém Petronas snil, se nedala v brzké době očekávat. Někteří jeho generálové začínali reptat. Jednoho se zbavil — jistý Mammianos teď velel v západních pobřežních nížinách, v bohaté, ale tak klidné provincii, že pro vojáka to musel být krutý trest.

Kdyby se Petronas sám z války na západě nevrátil, Krispos by pro něho neplakal — kdyby mu to jeho stav dovolil, samou radostí by tancoval po pokoji. Doufal jen, že Mavros je v pořádku.

Už méně Krispa potěšilo, že Petronův plán na zastavení Kubratoi zatím fungoval přesně tak, jak Sevastokrat předvídal. Halogajští žoldáci Harva Černého pláště zaútočili na Kubrat od severu a znemožnili tak Kubratoi podnikat větší nájezdy na Videssos.

„Říká se, že Malomir málem přišel o trůn,“ sdělila Dara Krispovi jednoho teplého letního večera. Krispos by se rád dozvěděl víc, proto se snažil dát pohledem najevo svůj zájem. Jenže místo dalšího vyprávění o situaci v Kubratu se Dara podívala do chodby: „Dnes večer je klid,“ řekla. V jejím pohledu se mísil vztek a utrpení, směs, které si už Krispos u ní předtím všiml. „Taky proč by neměl být klid? Anthimos už od oběda někde pije a jen bůh ví, kdy nás poctí svým návratem. Většina služebnictva se bezpochyby vydala za vlastními záležitostmi.“

Císařovnin smích byl plný sebelitosti. „A s tebou v tomhle stavu, Krispe, si taky moc neužiju. Zjistila jsem, že mi chybíš, víc než bych čekala. Myslíš, že bychom mohli ...“

Darin hlas se změnil v chraplavý šepot, když mu vysvětlovala, co by sním chtěla dělat. Její představivost byla buď velmi bujná nebo nad tím přemýšlela už hodně dlouho.

Krispos cítil horko, které nemělo nic společného s počasím. Cítil i něco jiného; ty části jeho těla, které neměl pod vědomou kontrolou, byly Petronovým kouzlem postiženy daleko méně než ostatní.

Dara si všimla, co její slova způsobila. Po rychlém pohledu do chodby natáhla ruku a dotkla se ho přes pokrývku.

„Škoda to promarnit,“ řekla. Vstala a vyšla z pokoje.

Když se vrátila, zhasla lampu. Znovu vyšla na chodbu, rozhlédla se a přikývla. „Dost velká tma,“ slyšel Krispos, jak říká. Vrátila se k posteli a stáhla z Krispa pokrývku. „Dveře do mé ložnice jsou zavřené,“ zašeptala. „Každý si bude myslet, že jsem tam. A sem nikdo z chodby nevidí. Takže, když budeme potichu...“

Sundala si kalhotky. Šaty si nesvlékla, ale vyhrnula si je nahoru, aby se na Krispa mohla posadit. Pohybovala se pomalu, aby pod nimi neskřípala postel. I tak bylo Krispovi jasné, že nevydrží tak dlouho, aby ji uspokojil. Jenže s tím nemohl nic dělat.

Dara náhle ztuhla. Přerušení nemělo nic společného s vášní. I Krispos uslyšel na chodbě sandále. Kolem dveří prošel Tyrovitzes. Dara se chtěla otočit na bok, ale při jejím prudkém pohybu postel zaskřípala. Znovu ztuhla. Krispos se hýbat nemohl, ale cítil, jak se v ní scvrkává, protože strach byl silnější než touha.

Eunuch se do pokoje nepodíval, pouze prošel kolem. Dara i Krispos čekali bez hnutí na jeho návrat. Když se vrátil, chroupal jablko a ani tentokrát nevěnoval dveřím do Krispova pokoje žádnou pozornost. Zvuk jeho kroků a kousání postupně utichl.

Když bylo zase všude ticho, Dara vstala z „postele a znovu Krispa přikryla. Na její kůži zašustila látka, jak se sama oblékala. „Omlouvám se,“ zašeptala. „Byl to hloupý nápad.“ Odešla a tentokrát se nevrátila.

0 něco později ležel Krispos opět vzrušený, ale nemohl s tím nic dělat. Dost hloupý nápad, pomyslel si pořádně našťavaný. Neuspokojilo to nikoho.

Léto pomalu uběhlo. Jednoho rána se Krispos probudil na břiše. Nejdříve ho nenapadlo z toho dělat nějaké závěry. Potom si uvědomil, že se musel otočit ve spánku. Pokusil se obrátit se zpátky a nakonec se mu to s velkou námahou podařilo.

Nedlouho poté se mu vrátila řeč. Nejdříve jako chraptivý šepot, který postupně stále víc připomínal jeho hlas tak, jak si ho pamatoval. Pomalu získával zpátky kontrolu nad svými pažemi a nohama, dokázal se posadit na posteli a nakonec i postavit, přestože stál nejistě jako batole, když se učí chodit.

To přimělo Anthima, aby si ho znovu začal všimnat. „Nádhera,“ prohlásil. „Jsem rád, že jsi zase v pořádku. Už se nemůžu dočkat, až mě zase budeš obsluhovat.“

„Také se na to těším, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Krispos a uvědomil si, že to myslí upřímně. Po měsících nucené nečinnosti by se těšil i na těžkou dřinu na poli. Ne, opravil se, možná na nějakou lehčí práci. Ale těšil se na návrat do císařské ložnice, za přítomnosti Anthima a ještě víc bez něho.

Zjistil, že je slabý a nemotorný jako štěně. Začal cvičit. Ze začátku ho vyčerpala i ta nejjednodušší práce, ale síla se mu postupně vracela. Několik týdnů předtím, než začaly podzimní deště, se vrátil do práce. Komorníkům, kteří se o něho tak dlouho a dobře starali, koupil dárky.

„To nebylo nutné,“ řekl Barsymes, když rozbalil balíček s těžkým zlatým řetězem. „Uleví se mi, když se vrátíš do služby a já nebudu muset Jeho Veličenstvo doprovázet na ty jeho hostiny ...“ Eunuch zavrtěl hlavou. Ale na jeho podlouhlé tváři, obvykle zamračené, se objevil malý zdráhavý úsměv. Krispos usoudil, že svoje peníze utratil moudře.

Brzy ukojil i svůj hlad po nových informacích. Nemusel se ani moc snažit, protože všude se mluvilo o nejdůležitějších novinkách: nejenže Harvas Černý plášť Kubratoi znovu porazil, ale jeho Halogai obsadili Pliskavos, hlavní a v podstatě jediné opravdové město, kterým se mohl Kubrat chlubit. „Slyšel jsem, že ho dobyli pomocí magie,“ oznámil mu Longinos. Pn slově magie ztišil hlas a požehnal se slunečním znamením.

Při zmínce o magii se Krispos zachvěl. Přesto zavrtěl hlavou: „Magie se nedá v bitvě moc dobře použít,“ řekl. „V takovém zmatku se nikdo nemůže pořádně soustředit, aspoň jsem to slyšel.“

„Já také,“ souhlasil Longinos. „Ale také vím, že můj zdroj na severu nelže.“

Palácovní eunuši slyšeli o všem a většinou rozeznali pravdu od nezaručených zpráv. Krispos svraští čelo a na chvíli se zamyslel. Poslal vzkaz Iakovitzovi. Pokud někdo opravdu ví, co se na severu za Paristrijskými horami stalo, bude to on. Druhý den donesl jeden z Iakovitzových sluhů odpověď: „Tam nahoře šlo všechno k ledu. Harvas je horší vrah než všichni chánové dohromady. Možná je i čaroděj. Nenapadá mě, jak jinak by mohl tak rychle a snadno zvítězit.“ Krispos si s tím několik dní dělal starosti. Potom ho začalo trápit něco důležitějšího. Ze západu přijel do města Videssosu posel se vzkazem, že se Petronas vrací.

Zpráva o Sevastokratoru návratu vyděsila i Anthima. „Bude nemožný,“ prohlašoval Anthimos a chodil sem a tam, zatímco ho Krispos chtěl obléknout. „Říkám ti, že bude úplně nemožný. Válčil s Makuranem celé léto a nezískal ani dvě pořádná města. Bude se cítit ponížený a vybijí se to na mně.“

Na tobě? pomyslel si Krispos. Ale držel jazyk za zuby. Od té doby, co se mu vrátila řeč, nikomu neřekl, že jeho zhroucení zavinil Petronas. Neměl jiný důkaz kromě Mavrova svědectví a Mavros byl s Petronem na západě. Radši pořádně cvičil a znovu začal trénovat s mečem.

Hrozba Petronova návratu přiměla Anthima zahájit nekončící sérii hostin, jako by se bál, že až se vrátí, nebude k tomu mít příležitost. Přetrvávající slabost dala Krispovi perfektní záminku neúčastnit se hostin s ním. Jak doufal, stříbrný zvonek v jeho pokoji občas v císařově nepřítomnosti zazvonil.

Po nebezpečném fiasku během jeho uzdravování Dara párkrát využila příležitosti. Volala ho k sobě až po půlnoci, kdy už celá domácnost spala. Někdy ho naopak k sobě pozvala otevřeně už pozdě odpoledne, aby si s ním mohla popovídat. Nevadilo mu to, ba naopak. Od Tanilis se naučil, že i rozhovor je forma styku mezi mužem a ženou.

„Jaké myslíš, že to bude, až se Petronas vrátí?“ zeptala se pn jedné z takových rozprav Dara pár dní před Sevastokratorovým návratem.

„Asi by ses neměla ptát mě,“ odpověděl Krispos opatrně. „Viš, že naše názory na tuhle válku se lišily. Řekl bych, že i bez něho zůstalo císařství pohromadě.“ Dál si netroufl zajít, protože nevěděl, jaký má císařovna k Petronovi vztah. Záhy to zjistil. „Přála bych si, aby ho Makuránci sejmuli,“ prohlásila vášnivě. „Dělal všechno možné, aby Anthimos zůstal nejdřív chlapcem a potom nezodpovědným prostopášníkem, jen proto, aby mohl sám nerušeně vládnout.“ Přestože to byla nepopíratelná pravda a Petronas ho dosadil na místo vestiaria právě proto, aby mohl císaře lépe ovládat, Krispos zůstal zticha.

Dara si povzddechla a pokračovala: „Doufala jsem, že když Petronas nebude ve městě, bude se Anthimos chovat konečně jako Autokrat. Ale on se tak nechoval, že?“ Smutně zavrtěla hlavou. „Asi jsem si neměla nic takového myslet. Je jenom to, co z něj jeho strýc udělal.“

„Ale on se Sevastokrata také bojí,“ řekl Krispos. „Je to jeden z důvodů, proč mu tu válku na západě dovolil. Měl strach, že by Petronas použil armádu, kdyby mu v tom chtěl zabránit.“

„To jsem věděla,“ řekla Dara. „Ale netušila jsem, že to ví ještě někdo jiný. Kdyby Petronas obsadil trůn, co by se stalo s Anthimem nebo se mnou — nebo s tebou, když na to přijde?“

„Nic příjemného,“ odpověděl Krispos. Nedokázal si představit Daru jako jeptišku — to nejlepší, v co mohla doufat — a ještě méně Anthima jako mnicha. Jeho samotného by život v klášterní cele také příliš netěšil. Pokračoval: „Ale Anthimos má moc, aby se mu dokázal postavit. Jen kdyby měl také dostatek vůle k jejímu použití.“

„Jen kdyby.“ Z Dannych slov cynismus přímo čísel.

„Ale už to jednou skoro udělal, letos na jaře,“ namítl Krispos. Teprve později mu došlo, že je poněkud zvláštní, když před svou milenkou obhajuje jejího manžela. „Jenže pak Petronas přišel s tím nápadem na využití Harvovy bandy proti Kubratu a to poskytlo Anthimovi záminku, aby ho mohl pustit. Ale stejně si myslím, že to neměl dělat.“

„Co myslíš, že by se stalo potom?“

„Na to se ptej boha a ne mne. Anthimos je Autokrat, ale Petronas přivedl celou tu armádu do města. Možná by poslechli Anthima a možná ne. Jediní vojáci, kteří jsou mu určitě věrní, jsou Halogai v jeho gardě a těch není mnoho. Možná je nakonec dobře, že to dopadlo, jak to dopadlo.“

„Když se vzdáš jednou, příště je to lehčí.“ Dara se otočila, aby automaticky zkontrolovala dveře. V očích jí zasvítily rozpustilá světylka a ztišila hlas. „Jak oba dobře víme.“

Krispos byl rád, že změnili téma hovoru. Také se usmál a řekl: „Máte pravdu, Vaše Veličenstvo, a já jsem rád, že to tak je.“ Ale věděl, že Dara původně myslela něco jiného a musel s ní souhlasit.

Zajímalo by ho, co by Anthima přimělo k tomu, aby přestal svého strýce poslouchat. Možná hrozba, že když ustoupí, stane se mu něco horšího, než kdyby poslechl. Nebo pocit, že mu sám dokáže vzdorovat. Bohužel Krispa nenapadal jediný způsob, jak toho dosáhnout.

Ačkoliv se Petronas nevracel z Makuranu s triumfálním vítězstvím, udělal všechno proto, aby si to obyvatelé Videssosu mysleli. Nechal městem pochodovat dva regimenty drsně vypadajících veteránů od Stříbrné brány Prostřední ulicí až do palácové čtvrti. S nimi jely vozy naplněné získanou kořistí a několik sklíčených makuránských zajatců klopýtalo v řetězech mezi zbytkem jeho mužů. Sám jel v čele na svém nádherném, ale jinak úplně zbytečném přehlídkovém koni.

Během pochodu městem herold vyvolával: „Sláva Jeho Nejjasnější Výsosti Sevastokrata Petronovi, vítězi nad Makuranem! Září z něho Phosovo slunce, z dobyvatele Artazu a Hanzithu, Fizu a Barday a Thelawu!“

„Sláva!“ zařvali vojáci. Podle toho, jak křičeli a jak herold vyslovoval jména dobytých měst, mohli mít špatně informovaní diváci pocit, že jde o velká města. A zatím to bylo několik vaspuránských vesnic, které by dohromady daly město velké asi jako Imbros nebo Opsikion.

A zatímco z Petrona zářilo Phosovo slunce, nedokázalo proniknout hustými šedými mraky nad městem. Přehlídku zmácel déšť. Někteří Videsánci stáli pod deštníky, markýzami obchodů nebo v podloubí, aby mohli Petronovu armádu uvítat. Většina zůstala doma.

Krispos si nasadil široký slamák, aby se alespoň částečně ochránil před deštěm, a pozoroval Petrona, jak posílá vojáky do kasáren potom, co přešli Palamovo náměstí a ukázali se veřejnosti. Sevastokrat potom s vodou kapající z vousů popohnal svého koně do klusu — jediný rychlejší pohyb, kterého bylo zvíře schopno — a zamířil do vlastního sídla ve Velkém paláci.

Anthimos přijal Petrona druhý den. Na Krispovu radu to udělal ve Velkém paláci. Ozdoben všemi císařskými insigniemi Anthimos s klidnou tváří pozoroval, jak Petronas prochází špalírem tvořeným služebnictvem, dvořany a halogajskou gardou.

Jak vyžadovaly zvyklosti, Petronas se zastavil asi deset stop od trůnu, poklekl na obě kolena a v ceremoniálním pozdravu ulehl před svým synovcem tváří na podlahu. Jak uléhal, všiml si Krispa, který stál po císařově pravici. Jeho oči se nepatrně rozšířily. Krispovy rty se pohnuly, ale jeho výraz se nedal nazvat úsměvem.

Petronas svůj hlas ovládl. „Veličenstvo,“ řekl s tváří na mramorové podlaze.

„Vstaň, odpověděl Anthimos o chvíli později, než by měl: drobná narážka, která naznačovala, že Petronas nepoživá plně císařovy přízně, a které si musel každý dvořan všimnout.

Ani Petronovi to určitě neuniklo, ale když povstal, nedal na sobě nic znát. Nedal najevo, ani že selhal v dosažení svých cílů ve válce na západě. „Vaše Veličenstvo, dosáhli jsme slíbeného pokroku ve válce proti bezbožným uctíváčům Čtyř Proroků,“ prohlásil. „Jakmile nám to počasí na jaře dovolí, budou jistě následovat další vítězství.“

Krispos stojící vedle císaře ztuhl. Nečekal, že Sevastokrat tak bezostyšně zamlčí vlastní selhání a bude dělat, jako by se nic nestalo. Šepot, který jako větřík ve větvích stromu zašuměl sálem, říkal totéž. Jenže ačkoliv na trůně seděl Anthimos, vládu nad císařstvím už mnoho let držel pevně v ruce Petronas. Jak Anthimos odpoví?

Ani Krispos netušil. Hlavu měl plnou starobylých pravidel dvorní etikety, ale jeho pohled sklouzl k trůnu. Anthimos znovu zaváhal, tentokrát podle Krispova názoru pouze proto, že nevěděl, co říci. Nakonec odpověděl: „Do příštího jara je ještě hodně času. Do té doby rozhodneme, jak v té věci budeme pokračovat.“

Petronas se uklonil. „Jak si Vaše Veličenstvo přeje, samozřejmě.“ Krispos v duchu zajásal. Přes veškerou svoji a Darinu snahu dodat Anthimovi odvalu věděl, že i odklad znamená v tuhle chvíli vítězství.

I zbytek dvora to cítil. Znovu sálem zašuměl tlumený šepot. Petronas odcházel pozpátku čelem k císaři, každých pár kroků se uklonil, dokud nebyl dost daleko, aby se mohl otočit. Přesto když opouštěl Velký palác, nepůsobil dojmem poraženého muže.

Krispos zavrtěl hlavou. „Vyříd', prosím. Jeho Císařské Výsosti mou omluvu, vážený Eroule. Byl jsem nemocen téměř celé léto a obávám se, že jsem stále ještě příliš slabý, než abych se mohl dostavit do Sevastokratova domu.“ Byl to nejzdvořilejší způsob, jaký ho napadl, jak Petronovi sdělit, že mu nedůvěřuje natolik, aby ho navštívil.

„Předám vaše vysvětlení svému pánovi,“ řekl Eroulos vážně. Krispa napadlo, jakou roli v magickém útoku na něho Petronův komorník sehrál. Měl Eroula rád a myslel si, že i Eroulos cítí totéž. Jenže Eroulos byl Petronovi loajální.

Politické spory tak rozdělovaly přátele.

Petronas se neuráčil navštívit Krispa v císařské rezidenci. Přesto ji navštěvoval často, když se pokoušel získat od svého synovce svolení k pokračování války s Makuranem. Kdykoliv potkal Krispa, díval se skrz něho, jako by neexistoval.

Přes veškeré Krispovo naléhání začalo Anthimovo přesvědčení ochabovat. Autokrat byl mnohem víc zvyklý poslouchat Petrona než Krispa ... a Petronas stále velel armádě. Krispos se mrzutě připravoval na další porážku a nebyl si jistý, jestli si udrží svoji pozici.

Najednou do města dorazila zpráva ze severní hranice, zpožděná kvůli špatnému zimnímu počasí. Halogajské bandy Harva Černého pláště na několika místech hranici překročily, vyloupily několik vesnic na videsánském území, zmasakrovaly jejich obyvatele a odtáhly.

Krispos zajistil, aby si Anthimos přečetl zprávy popisující vyvraždění vesničanů do nejmenších podrobností. „To je příšerné!“ vykřikl císař a z jeho hlasu bylo patrné, že je opravdu znechucen. Odstrčil pergamen stranou.

„Ano, je to hrozné. Vaše Veličenstvo,“ přidal se Krispos. „Tihle severané jsou ještě krutější než Kubratoi.“

„To tedy jsou.“ Jakoby fascinován popisovanou hrůzou si Anthimos zprávy vzal a znovu si je přečetl. Zachvěl se a pustil je na zem. „Zdá se, že se rozhodli naplnit Skotovo dílo.“

Krispos přikývl. „Výstižně řečeno, Vaše Veličenstvo. Vypadá to, že zabíjejí jenom pro zábavu, že? Vzpomeňte si, kdo způsobil, aby se tihle řezníci dostali do blízkosti císařství a kdo chtěl, abyste je ignoroval, jen aby mohl pokračovat ve své zbytečné válce s Makuranem.“

„Asi tě budeme muset oženit, Krispe,“ řekl Anthimos s neveselým úsměvem. „Myslím, že tak dokonale já jsem ti to říkal jsem ještě neslyšel.“ Krispos se poslušně usmál a pomyslel si, že by to ani nebyl Anthimos, aby vydržel být dlouho vážný.

Ale Anthimos to bral vážně. Druhý den přišel Petronas, aby s císařem znovu mluvil o válce na západě. Anthimos mu beze slova podal zprávy ze severní hranice. „Smůla, ale co s tím?“ prohlásil Petronas, když dočetl. „Když se to tak vezme, tak na té hranici odjakživa byli barbaři a barbaři, jak už to bývá, vždycky čas od času pokoušejí naši trpělivost.“ „Přesně tak,“ řekl Anthimos. „Jenže když to zkusí, tak by měli narazit na naše vojáky a ne zjistit, že jsou všichni někde na západě. Strýče, zakazují ti pokračovat ve válce s Makuranem, dokud se tihle tvoji noví barbaři nenaučí, že je za jejich nájezdy stihne tvrdá odplata, a dokud je nedostaneš pod svou kontrolu.“

Krispos na chodbě potichu uznale hvízdal. Nečekal, že by si Anthimos troufl mluvit s Petronem tak nesmlouvavě. Začal se s nadšením ohánět prachovkou.

„Zakazujete mi to, Vaše Veličenstvo?“ Petronas se zeptal tónem, který už tady Krispos jednou slyšel; tónem, jakým mluví dospělý muž s dítětem.

Většinou si toho Anthimos nevšiml, nebo tomu nevěnoval pozornost. Tentokrát ho to muselo naštvat. „Ano, proboha,

já ti to zakazuji,“ vyštěkl. „Já jsem Autokrat a vyslovil jsem se jasně. Máš snad v úmyslu neuposlechnout můj přímý rozkaz?“

Krispos čekal, že se ho Petronas pokusí uchláholit, stejně jako to udělal už mnohokrát. Ale Sevastokrat řekl pouze: „Vždycky vás budu poslouchat, Veličenstvo, tak dlouho, dokud budete císařem.“ Nohy jeho židle zaskřípaly na podlaze, když vstal. „Když mě omluvíte, musím se věnovat ještě dalším povinnostem.“

Petronas prošel kolem Krispa, jako by tam nebyl; kdyby stál uprostřed chodby, Sevastokrat by ho nejspíš radši srazil na zem, než aby sám uhnul stranou. O několik minut později vyšel z pokoje Anthimos. Velmi necísařským pohybem si utřel čelo rukávem.

„Fíhal!“ prohlásil. „Postavit se mému strýci je zatraceně těžké, ale zvládl jsem to! Slíbil, že mě poslechne.“ Evidentně na sebe byl pyšný. Krispos mu to nevyčítal.

Protože byl, jaký byl, oslavil Anthimos to, co považoval za svůj triumf nad Petronem, džbánem vína a potom ještě jedním. Takto posilněn vyrazil na večerní hostinu a Krispa odtáhl s sebou.

Krispos na hostinu jít nechtěl. Čím déle si v duchu opakoval Petronova slova, tím méně mu připadala jako slib poslušnosti. Tentokrát neměl problém odejít brzy; toho večera se Anthimos opil do bezvědomí, což se za dobu, co ho Krispos znal, stalo pouze několikrát. Krispos hostinu opustil a spěchal zpátky do císařské rezidence.

Když viděl pod zavřenými dveřmi do císařské ložnice světlo, tiše zaklepal. Dara otevřela o chvíli později. Usmála se.

„Jsem ráda, že ses osmělil,“ řekla. Přitiskla se k němu a nastavila mu rty k polibku.

Dal jí ho s potěšením, ale potom se od ní odtáhl. „Řekni mi, co si myslíš o tomhle,“ řekl a zopakoval jí Anthimův rozhovor s Petronem tak přesně, jak jen dokázal.

Když skončil, Darin výraz se změnil. „Řekl, že ho bude poslouchat tak dlouho, dokud bude císařem? A co se stane, když císařem nebude?“

„To mě taky napadlo,“ řekl Krispos. „Chtěl jsem mít jistotu, že si nevymyslím. Pokud chce Petronas Anthima stáhnout, nebude to mít těžké. Většina vojáků a téměř všichni vyšší důstojníci poslechnou jeho a ne Anthima. Zatím to nepotřeboval.“

„Neměl důvod,“ řekla Dara. „Anthimos ho vždycky nakonec poslechl — až doted, jak říkáš. Jak ho zastavíme?“ Její obavy se rychle měnily ve strach.

„Musíme Anthima přesvědčit, že se jeho strýc tak lehce nevzdá,“ navrhnul Krispos. „Musí se nám to podařit, zvláště když víme, že je to pravda. A až se nám to podaří —“ Chvilí přemýšlel. „Co bys řekla tomuhle ...?“

Dara zamračeně poslouchal jeho plán. V jednu chvíli zvedla ruku, aby ho zarazila. „Gnatios ne,“ řekla.

„Máš pravdu, proboha, a já jsem dvojnásobný idiot, že mě vůbec napadlo jeho jméno,“ zvolal Krispos. Dara se na něj tázvavě podívala, ale Krispos jí nic nevysvětlil. Místo toho pokračoval: „Zapomněl jsem, že i svatí muži mají svoje politické cíle. Opat Pyrrhos nám poslouží stejně dobře a udělá to rád,“ dokončil svůj plán.

„Možná,“ zhodnotila jeho návrh Dara. „Možná. Nic lepšího stejně nemáme. Zkusíme to.“

„Co pro vás mohu udělat, Vaše Veličenstvo?“ zeptal se Petronas nedbale. Jeho lhostejnost, pomyslel si Krispos, stačila k tomu, aby potvrdila všechna podezření.

„Strýce, myslím, že jsem se posledně poněkud unáhlil,“ začal opatrně Anthimos. Dara mu navrhla, aby předstíral, že je nervózní; řídit se tímto doporučením mu nečinilo nejmenší problémy.

„Taky si myslím,“ zabručel Petronas. Ne, ničeho si nevšiml, pomyslel si Krispos. Sevastokrat pokračoval: „To máš z toho, že posloucháš toho lumpa, co tam venku na chodbě předstírá, že utírá prach.“ Krispos cítil, že mu rudnou uši. Takže nebyl moc opatrný. Ale i tak nepřestal poslouchat.

„Hmm, ano,“ řekl Anthimos — nervózně. „No, doufám, že to můžu napravit.“

„Na to už je skoro pozdě,“ odpověděl Petronas. Krispos se zachvěl. Doufal jen, že ještě nebylo pozdě na záchranu Anthimovy koruny.

„Vím, že mám co napravovat,“ pokračoval Anthimos. „Nejen, jak jsem ti posledně zakázal bojovat s Makuranem, ale i to, že jsem ti nikdy dost nepoděkoval za všechno, co jsi pro mě a pro celé císařství udělal jako regent, když můj otec tak náhle zemřel a já jsem byl ještě dítě. Chtěl bych tě po zásluze odměnit, takže když dovolíš, rád bych tě za tři dny před celým dvorem prohlásil svým spoluvládcem. Za to, co jsi až dosud udělal, si zasloužíš rovnocenný podíl na titulu císaře.“

Petronas tak dlouho neodpovídal, že Krispos z nervozity sevřel ruce v pěst, až se mu nehty zaryly do dlaní.

Sevastokrat může získat veškerou moc — spokojí se jenom s polovinou, i když jí dostane legální cestou? Zeptal se:

„Pokud budu vládnout společně s tebou, Anthime, znamená to, že se přestaneš plést do armádních záležitostí?“

„Samozřejmě; víš přeci o těch věcech mnohem víc než já,“ slíbil Anthimos.

„Tomu věř,“ zabručel Petronas. „Nejvyšší čas, že sis vzpomněl. Ale myslíš to opravdu vážně? Vím, jak to zjistit. Řeknu ano, chlapče — pokud vykopneš toho falešného ničemu Krispa z paláce.“

„V ten okamžik, kdy položím korunu na tvou hlavu, strýčku, vyženu Krispa nejen z paláce, ale i z města,“ slíbil Anthimos. Krispos s Darou naplánovali, že císař právě tohle Petronovi řekne. Existovalo však určité riziko, že Anthimos udělá přesně to, co slíbil. Pokud se Petrona bál víc, než věřil své ženě, svému komorníkovi a svým vlastním schopnostem, možná by takovou cenu za svoje bezpečí byl ochoten zaplatit.

„Štve mě, že musím čekat tak dlouho,“ prohlásil Petronas. Potom se uvolnil: „Tak dobrá, synovče, nech si ho ještě tři dny, pokud ti to udělá radost. Dohodli jsme se.“ Sevastokrat vstal a triumfálně vyšel z pokoje, ve kterém s Anthimem hovořili. Když uviděl Krispa, promluvil k němu poprvé od doby, co se vrátil z Makuranu: „Tři dny, lumpe. Začni balit.“

Krispos se skloněnou hlavou utíral prach na rámu Phosovy ikony a neodpovídal. Petronas se vysmál jeho strachu a se Vztyčenou hlavou odešel.

Venku padal sníh, když se ve Velkém paláci sešli šlechtici a ministři císařství, aby se zúčastnili Petronova povýšení.

Trůní sál ohřívaly tepelné kanálky pod podlahou, které rozváděly horký vzduch z kotelny.

Jakmile úředníci a šlechtici zaujali svá místa, Krispos kývl na kapitána Anthimovy halogajské tělesné stráže. Kapitán kývl na své muže. Se zdviženými sekerami ve dvou řadách pomalu napochodovali doprostřed sálu, kde vytvořili uličku, kterou přijde Autokrat a jeho doprovod. Jejich pozlacené kroužkové brnění se lesklo ve světle pochodní.

Když se seřadili na svá místa, Anthimos, Dara, Pyrrhos a Krispos mezi nimi prošli k trůnu — ne, vlastně k trůnům, jak si Krispos všiml; vedle prvního vysokého křesla bylo připravené druhé. Pokud mají být spoluvládci, musí se oběma prokazovat stejná úcta. Koruna ležela na druhém křesle.

Hedvábí šustilo, jak dvořané uléhali tváří k zemi, když kolem nich procházel Anthimos. Když vstali, začali si mezi sebou šeptat. „Kde je Gnatis?“ slyšel Krispos, jak se někdo zeptal. „U korunovace císaře by měl být patriarcha.“

„Dostal hrozný průjem, chudák,“ odpověděl mu někdo jiný. „Pyrrhos je také velmi svatý muž. Myslím, že našemu dobrému Pánovi to nebude vadit.“

Celá patriarchova domácnost trpěla průjmem, pomyslel si Krispos. Když vzal v úvahu množství zlata, které zaplatil, aby se ten správný jed dostal do Gnatievy kuchyně, vůbec se tomu nedivil. Patriarcha a jeho úředníci budou běhat na latrínu ještě několik dní.

Anthimos vystoupil tři schody vedoucí k trůnům a usedl na ten, který mu vždy patřil. Dara stála po jeho pravici na nejvyšším schodě, Pyrrhos uprostřed nejnižšího schodu. Krispos také stál po císařově pravici, ale úplně dole pod schody. Představení, které mělo přijít, pomáhal naplánovat, ale odehrát ho musel Anthimos.

Autokrat seděl bez hnutí a pozoroval vchod do sálu. I Dara a Pyrrhos stojící vedle něho a před ním byli jako sochy. Krispos se chtěl podrbat, ale ovládl se.

Petronas dorazil. Měl stejné šarlatové hedvábné roucho posázené zlatem a drahokamy jako Anthimos. K tomu, aby se stal Autokratem, mu už chyběla pouze koruna. Vojenským krokem prošel sálem a zastavil se před trůny. Trochu se zamračil, když si všiml Krispa, ale jeho tvář se zase rozjasnila při pohledu na korunu ležící na trůnu, který měl být jeho. Znovu se na Krispa podíval a nepříjemně se usmál.

Naposledy pozdravil svého synovce ulehnutím na tvář. Potom vstal a uklonil se Anthimovi jako sobě rovnému.

„Veličenstvo,“ řekl. Jeho hlas byl silný a hrdý.

„Veličenstvo,“ zopakoval Anthimos. Někteří dvořané si začali znovu šeptat, protože to považovali za formální uznání Petronova povýšení. Ale Anthimos přemítavým tónem pokračoval: „Veličenstvo je slovo, které používáme k označení panovníka státu, přičemž moc, která mu náleží, je důležitějším atributem jeho svrchovanosti než třeba rudé boty, které může nosit pouze on.“

Petronas slavnostně přikývl. Krispos si všiml, že se uvolnil. Pokud se Anthimos rozhodl pronést před vlastní korunovací slavností řeč, Petronas to vydrží.

A Anthimos se opravdu rozhodl pronést řeč. Pokračoval: „Císařství je samozřejmě nedělitelné. Ale není to s vládou a oprávněním k ní stejné? Mnoho lidí by řeklo, že ne, protože Videssos už zažil ve své historii spoluvládce několikrát; jmenování dalšího nebude žádnou inovací starobylých zvyklostí našeho státu.“

Petronas přikývl znovu, tentokrát, jak si Krispos všiml, poněkud samolibě. Anthimos stále mluvil. „Dřívější Autokraté určitě měli důvody, které považovali za naléhavé, aby s někým sdíleli císařský titul; možná chtěli dát svému synovi nebo jinému vybranému následníkovi před svým odchodem možnost okusit zodpovědnost tohoto úřadu. Můj strýc Petronas, který teď stojí přede mnou, je, jak všichni dobře víte, s mocí, která se k titulu Autokrata váže, dobře obeznámen.“ Petronas znovu přikývl. Jeho synovec pokračoval: „Po mnoho let mu byla svěřena správa státu a velení našich armád. Nejdříve proto, že jsem byl příliš mladý, později proto, aby mohl pokračovat v tom, co začal.“

Petronas trpělivě čekal, až Anthimos konečně všem sdělí, co má na srdci. A Anthimos to udělal: „Pod jeho velením bojovaly naše armády proti našemu dávnému nepříteli. Když nedokázal během prvního roku dosáhnout ničeho, co by se dalo nazvat vítězstvím, chtěl další rok pokračovat, přestože nás na severní hranici začali ohrožovat barbari, za jejichž přítomnost sám nese částečně zodpovědnost.“

Úsměv z Petronovy tváře náhle zmizel. Anthimos si toho nevšímal a mluvil dál: „Když jsem ho žádal, aby své plány přehodnotil, prohlásil celou záležitost za bezvýznamnou maličkost a pohrozil mi, že pokud se rozhodnu válku s Makuranem zastavit, použije své vlády nad armádou a sesadí mě z trůnu.“ Anthimos zvýšeným hlasem přivolal do sálu halogajskou gardu. „Vojáci Videssosu, kdo je váš Autokrat, Anthimos nebo Petronas?“

„Anthimos!“ vykřikli seveřané tak silně, že se celý sál rozezněl ozvěnou. „Anthimos!“

Císař vstal z trůnu. „Zajměte tedy tohoto zrádce, který mě zastršováním chtěl donutit k tomu, abych mu předal podíl na císařské moci, na kterou nemá žádné právo!“

„Cože, ty —“ Petronas se vrhl ke svému synovci. Dara vykřikla a postavila se před Anthima. Ale než se Petronas dostal ke schodům, zastavil ho Krispos a držel ho tak dlouho, dokud k nim nedoběhli tři Halogai ozbrojení sekerami.

„Vzdej se nebo zemři!“ zařval jeden z nich na Petrona, který stále bojoval s Krispovým sevřením. I ostatní císařští gardisté zvedli zbraně a byli připraveni bojovat, pokud by se některý z Petronových stoupenců z řad shromážděných šlechticů, dvořanů a důstojníků pokusil jít Sevastokratovi na pomoc. Nikdo se nepokusil.

Krispos si myslel, že Petronas se radši nechá zabít, než aby se vzdal. Ale Sevastokrat byl zkušený voják, zvyklý odhadovat svoje možnosti v bitvě. Ačkoliv jeho oči žhnuly nenávistí, ovládl se, ustoupil dozadu a sklonil hlavu.

„Vzdávám se,“ vypravil ze sebe.

„Děláš dobře,“ řekl Anthimos, který se mezitím zase posadil na trůn. „Přisáhám při našem dobrém Bohu, že bych radši viděl na trůně tady Krispa než tebe.“ Dara stojící na schodech pod ním rázně přikývla. Anthimos pokračoval: „Přestože ses vzdal, musíme učinit taková opatření, abys nás už více neobtěžoval. Vzdáš se teď z vlastní vůle svých vlasů a dosavadního života a připojíš se k řeholním bratřím v klášteře podle našeho výběru, kde strávíš zbytek svého života rozjímáním o našem velkorysém a milosrdném Pánu?“

„Z vlastní vůle?“ Petronas znovu nabyl ztracenou rovnováhu a ironicky zdvihl obočí. „Ano, když vezmu v úvahu ostatní možnosti, vzdám se svých vlasů opravdu z vlastní vůle. Lepší přijít o vlasy než o hlavu.“ „Pyrrhe?“ zavolal Anthimos.

„S potěšením, Vaše Veličenstvo.“ Opat sešel po schodech dolů. Ve váčku na opasku měl přichystané nůžky a ostrou břitvu. Uklonil se Petronovi a otevřel Svatou knihu. Formálnost v jeho hlase přehlušila jakoukoliv škodolibou radost, kterou možná cítil. „Petrone, pohleď na zákon, kterým se budeš řídit, pokud si zvolíš klášterní život. Pokud upřímně věříš, že jsi schopen ho dodržovat, přijmi mnišský úděl; pokud ne, promluv ihned.“

Petrona neurazilo tak jednoduché oslovení — pokud se měl stát mnichem, tituly, které používal, mu přestaly patřit. Dovolil si ještě jeden významný pohled na ozbrojené gardisty stojící kolem něho, než odpověděl: „Budu ho dodržovat.“

„Věříš upřímně?“

„Věřím.“

„Upřímně?“

„Upřímně.“

Jakmile Petronas svůj slib potvrdil potřetí, Pyrrhos se znovu uklonil a řekl: „V tom případě skloň svou pyšnou hlavu a vzdej se svých vlasů na znamení podřízenosti Phosovi, velkorysému a milosrdnému Pánu.“ Petronas poslechl. Opat se začal ohánět nůžkami a na mramorovou podlahu začaly padat prošedivělé kadeře. Když vlasy ostříhal nakrátko, použil břitvu.

Koruna, se kterou Petronas počítal, ležela na velkém polštáři potaženém šarlatovým saténem. Když ho Pyrrhos oholil, došel ktrůnu, polštář zvedl a pod ním leželo složené modré mnišské roucho z hrubé vlny. Opat ho vzal a vrátil se k Petronovi.

„Oděv, který máš na sobě, neodpovídá postavení, které budeš od nynějška zastávat,“ řekl. „Svlékni ho a ty rudé boty také a potom si můžeš obléci roucho klášterní čistoty.“

Petronas opět poslechl a rozeplnul spony na císařském kabátci. S lhotejným pokrčením ramen nechal skvostný oděv spadnout na zem a sundal si boty. Jeho nátělník a spodky byly z jemného lesklého hedvábí. Stál klidně a čekal, až bude Pyrrhos pokračovat. Poražen nebo ne, pomyslel si Krispos, dokázal si udržet styl.

Když Pyrrhos uviděl Petronovo bohaté spodní prádlo, zamračil se. „Tohle ti bude odebráno po příchodu do kláštera,“ prohlásil. „Je to příliš luxusní pro prostý život řádových bratří.“

„Jestli chceš, klidně ti to dám hned,“ odpověděl Petronas s pokrčením ramen.

Krispos pochopil, že se snaží přivést opata do rozpaku. Podařilo se mu to; Pyrrhos celý zrudnul. Vzpatoval se a prohlásil: „Jak jsem řekl, počká to až do příchodu do kláštera.“ Podal Petronovi modré roucho. „Oblékni se.“ Zatímco Petronas plnil jeho rozkaz, Pyrrhos zadeklamoval: „Stejně jako roucho v páně Phosovy modří chrání tvoje tělo, kůže jeho spravedlnost naplní tvoje srdce a ochrání tě od všeho zlého.“

„Kéž se tak stane,“ řekl Petronas. Požehnal se slunečním znamením, stejně jako všichni ostatní v trůnním sále kromě pohanských Halogai. Krispos se tiše pomodlil, aby se z muže, který byl ještě před několika okamžiky Sevastokratem, stal dobrý mnich. Stejně jako všichni jeho krajané bral svou víru vážně — a bude pro něj lepší skončit živý v klášterní cele než mrtvý v krvi na naleštěné podlaze před trůnem.

„Je dokonáno, bratře Petrone,“ řekl Pyrrhos. „Teď půjdeš se mnou do kláštera svatého Skiria, kde se připojíš ke svým bratřím ve službě Bohu.“ Společně s novým mnichem se vydal k východu ze sálu.

„Svatý pane, ještě chvíli, prosím,“ zavolal Anthimos z trůnu. Pyrrhos se poslušně ohlédl, ale bylo zřejmé, že se inu zdržení nezamlouvá; spolupracoval s Anthimem na odstranění Petrona, ale životní styl mladého císaře se mu protivil snad ještě víc než v případě jeho strýce. Přesto počkal, než Anthimos pokračoval: „Možná by bylo dobré, aby vás po cestě do kláštera doprovodil Vagn, Hjalborn a Narvikka, pro případ, že by bratr Petronas, ehm, začal svého rozhodnutí sloužit bohu náhle litovat.“

Dara od chvíle, kdy drama v trůnním sále začalo, pozorovala Anthima s hrdostí, jako by nemohla uvěřit, že opravdu dokázal Petrona porazit. Teď, když slyšela svého muže navrhopat tak rozumné opatření, radostí zatleskala. Krispos si přál, aby se někdy podívala stejným způsobem i na něho.

Potlačil nápor žárlivosti. Anthimos měl tentokrát pravdu, takže žárlivost neměla smysl. Když Pyrrhos zaváhal, Krispos dodal: „Za jiné situace by vás Petronas ujistil, že je to dobrý nápad, svatý pane.“

„Učil ses dobře, Skotos tě vem,“ zaklel Petronas. Potom se překvapivě rozesmál. „Ale máš pravdu, udělal bych to.“ Pyrrhos přikývl. „Dobrá tedy. Taková pozdní lítost by byla těžkým hříchem a proti hříchu musíme bojovat. Ať je po vašem, Vaše Veličenstvo.“ Opat společně s novým mnichem a třemi statnými gardisty opustil palác.

„Anthime, tys zvítězil!“ vykřikl jeden z dvořanů — starobylý videsánský pokřik, který se používal při nástupu nového císaře na trůn. V okamžiku se celý palác naplnil hlomozem, jak se každý snažil překřičet své sousedy, aby ukázal svou loajalitu panovníkovi: „Anthimos!“ „Tys zvítězil, Anthime!“ „Tys zvítězil!“ „Anthimos!“

Rozzářený císař se opájel chválou. Krispos věděl, že většinou nebyla myšlena upřímně, protože i muži stále věrní Petronovi byli dost chytří na to, aby to nedali najevo, pokud chtěli u císařského dvora vydržet. V duchu si udělal poznámku, že nesmí zapomenout požádat Anthima, aby rozmístil kolem kláštera svatého Skiria část své gardy, která by posílila obranu tvořenou mnichy ozbrojenými dřevěnými kyji. Ale to mohlo počkat; Krispos byl ochoten, stejně jako Anthimos, si chvíli užívat triumf, který pomáhal připravit.

Nakonec Autokrat zvedl ruku a řekl: „Jako první výnos v novém období své vlády vám všem nařizuji jít domů a žít radostně až do konce svých dní!“

Velký palác se naplnil smíchem a jásotem. Krispos se k němu přidal. Přesto mu bylo jasné, že Anthimos bude muset přijít s mnohem serióznějším programem, pokud bude chtít vládnout jako opravdový císař. Trochu se usmál. Ten

program bude muset někdo připravit. Proč ne on?

„Jaké bude vaše přání, Vaše Veličenstvo?“ zeptal se Krispos. „Budeme pokračovat ve válce vašeho strýce proti Makuranu v menším měřítku, když jsme poslali část armády na sever, nebo sjednáme mír a stáhneme se z těch několika měst, která Petronas dobyl?“

„Teď mě s tím neobtěžuj, Krispe.“ Anthimos byl zabráný do čtení svitku. Kdyby seděl tak daleko, že by Krispos neviděl, co čte, musel by být císařovou pilností potěšen, protože svitek vypadal jako nějaký daňový dokument. Jenže Krispos věděl, že se jedná o seznam Petronových vín, která společně se zbytkem Sevastokratova obrovského majetku připadla císaři.

Krispos se nenechal odradit. „Vaše Veličenstvo, jaro už je za dveřmi.“ Ukázal k otevřenému oknu, kterým do místnosti proudil lehký, sladce vonící větřík a svítlo jasné slunce. „Pokud se nechcete setkat s vyslancem makuránského Krále králů, co mu mám říct?“

„Řekni mu, ať táhne k ledu,“ odsekl Anthimos. „Řekni mu, sakra, co budeš chtít. Tenhle seznam uvádí, že Petronas vlastnil pět amfor zlatého vaspurakánského vína a moji sklepmistři našli pouze tři.“ Autokrat se rozjasnil. „Už vím! Použiji kouzlo hledání.“

Krispos to vzdal. „Výborně, Vaše Veličenstvo.“ Doufal, že se mu podaří Anthima vést. Stejně jako Petronas ale brzy zjistil, že vedení většinou nestačí. Když bylo potřeba něco udělat, musel to udělat sám. Takže v době, kdy se Anthimos zabýval svým kouzlem hledání, Krispos se ukláněl Caihor—Všnaspovi, makuránskému velvyslanci.

Caihor—Všnasp se také uklonil, ale ne tak hluboko. Nemínil tím Krispa urazit. Pouze stejně jako většina jeho krajanů i Caihor—Všnasp nosil na hlavě válcovitý klobouk, který by určitě spadl, kdyby jeho majitel svou úklonu přehnal.

„Doufám, že se Jeho Císařské Veličenstvo brzy ze své momentální indispozice uzdraví,“ řekl perfektní videsánštinou.

„Také doufám,“ odpověděl Krispos, přestože mu bylo jasné, že Caihor—Všnasp ví, že se jedná pouze o zdvořilou výmluvu. „Mezitím bychom spolu mohli domluvit podmínky dohody, kterou mu potom předám ke schválení.“

„Pokusíme se o to, ctěný a vážený pane?“ Vyslancova znalost videsánských zvyklostí byla zřejmě dokonalá. Chvilí Krispa zamyšleně pozoroval, než dodal: „Tak to alespoň fungovalo s bývalým Sevastokratem Petronem.“ Lepší způsob, jak se zeptat, jestli obsadil Petronovu pozici, si Krispos nedokázal představit.

„Myslím, že Autokrat podepíše cokoli, co spolu dohodneme,“ odpověděl.

„Ach tak. Bylo mi řečeno, abych s něčím takovým počítal. Vtom případě bychom mohli probrat podmínky naší dohody.“ Podíval se Krispovi zpřima do očí. Jeho velké tmavé oči byly průzračně čisté, nevinné a důvěřivé jako oči dítěte. Krispovi připomněly oči Ibase, koňského handlíře, který vylepšoval zuby koňům, které chtěl prodat.

Čaihor—Všnasp dokázal i smlouvat jako koňský handlíř. Krispovi, který chtěl z války s Makuranem vycouvat, tím jeho úlohu značně ztížil; podle toho, co věděl o situaci na severní hranici a protože neznal počet Harvových žoldáků, považoval nebezpečí hrozící z Kubratu za mnohem akutnější než možnost získání dalších území na západě.

Zároveň se bál jen tak celou válku vzdát. Nějaký nespokojený generál by se určitě postavil do čela vzpoury, kdyby se o to pokusil. Všichni vyšší důstojníci videsánské armády složili po Petronově pádu Anthimovi znovu přísahu věrnosti, ale Krispos netušil, jak by se zachovali — jestli by vzpuru potlačili, nebo se k ní připojili. Nechtěl to ani zjišťovat.

A tak, se vzpomínkou na zdoluhavá Iakovitzova jednání s Lexem z Khatrishe, vyjednával s Čaihor—Všnaspem.

Nakonec se dohodli. Videssos si podrží malá města Artaz a Han-zith a údolí, ve kterém leží. Obyvatelé Vaspurakanu z okolí zbylých měst, která Petronas dobyl, mají povoleno se svobodně přestěhovat na videsánské území, ale jejich půda případně zpátky Makuranu.

Poté, co Krispos přísahal při Phosovi a Čaihor—Všnasp při svých Čtyřech Prorocích, že podmínky, které spolu dohodli, předloží svým panovníkům, Makuránc se vítězně usmál a řekl: „Jak víte, jenom málo obyvatel Fizu, Thelavvu a Barday se bude chtít stěhovat. Viděli jsme to už minulý rok — nenávidí heretický Videssos víc než pohanský Makuran, takže z toho velký užitek mít nebudete.“

„Já vím. Četl jsem zprávy z bojů,“ řekl Krispos klidně.

Čaihor—Všnasp sešpulil rty. „Zajímavé. Dlouho a tvrdě jste smlouval o ústupek, který sám považujete za bezvýznamný.“

„Není to bezvýznamný ústupek,“ odpověděl Krispos, „pokud to mohu Jeho Veličenstvu a císařskému dvoru prezentovat jako naše vítězství.“

„Aha. Tak to musím jeho Veličenstvu Nakhroganovi, Králi králů, mocnému, zbožnému a dobrotivému panovníkovi, kterému Bůh a jeho Čtyři Proroci zaručili dlouhou vládu a rozsáhlé panství, sdělit, že jeho přítel Anthimos má stále obratné rádce, přestože jejich jména se změnila.“

„Lichotíte mi.“ Krispos se pokusil nedat najevo potěšení, které cítil.

„Samozřejmě.“ Čaihor—Všnasp měl už čtyřicítku za sebou. Pohled, který Krispovi věnoval, byl další lichotkou, protože naznačoval, že považuje Krispa za sobě rovného. „Že jste si toho všiml je dalším důvodem, abych to udělal.“

Krispos se na svém křesle makuránskému velvyslanci uklonil a zvedl pohár s vínem. „Napijeme se na náš úspěch?“ I Čaihor—Všnasp zvedl svůj pohár. „S radostí.“

„Proboha!“ vydechl Mavros, když s očima rozšířenými úžasem pozoroval skupinu pěkných mladých akrobatů, kteří vytvořili lidskou pyramidu s několika velmi nekonvenčními prvky. „Něco takového jsem nikdy předtím neviděl!“

„Hostiny Jeho Veličenstva se nedají s ničím srovnat,“ souhlasil Krispos. Svého přítele a adoptivního bratra pozval na hostinu sám — Mavros se po Petronově nedobrovolném odchodu stal členem Anthimovy domácnosti. Všechny Sevastokratovy služebníky a celý jeho obrovský majetek získal Anthimos, stejně jako předtím v případě Skombra. Anthimos měl vlastního vrchního štolbu, ale Mavros jako jeho zástupce neměl o nic méně zodpovědnou práci.

Náhle, bez varování, se jeho oči rozzářily světlem, kterého už si Krispos všiml dříve, ale zatím nikdy nebylo tak intenzivní. Otočil se a pospíchal pryč. „Kam jdeš?“ volal za ním Krispos. Mavros neodpověděl a zmizel v noční tmě.

Krispa napadlo, jestli ho sledování akrobatů nevzrušilo natolik, že se rozhodl si najít společnost. Pokud chtěl Mavros tohle, neměl odcházet. Přítomné ženy byly mnohem atraktivnější, než jaké mohl najít ve městě — a Anthimos na své hostiny nezval žádnou, která by Mavrovi řekla ne. Krispos pokrčil rameny. Věděl, že nemůže přijít na všechno, i když se bude hodně snažit. Ale stejně Mavra nechápal.

Hráč na banduru uhodil do strun a začal zpívat oplzlou píseň. Za chvíli se k němu přidal další, hrající na dudy. Hlasitá, veselá hudba fungovala v císařském paláci stejně jako v kterékoliv zapadlé vesničce. Zvedla lidi z lehátek a odvedla jejich pozornost od mís vrchovatě naložených ježovkami, tuňákem, chřestem a dorty. Každý chtěl najednou tancovat. Jako na každé pořádné svatbě utvořili kroužky, poskakovali kolem dokola a za chvíli hudebníky překřičeli.

Venku mezitím asi pokřikovali strážé. Pokud ano, nikdo je neslyšel. Krispos se dozvěděl o Mavrově návratu, když žena obrácená ke vchodu do sálu vykřikla. Další, mezi nimi i muži, se přidali. Bandura a dudy zahrály ještě pár tónů a utichly. „Zdravím vás, Vaše Veličenstvo,“ řekl Mavros poté, co očima našel Anthima v jednom tanečním kroužku. „Napadlo mě, že by byla škoda, kdyby váš přítel přišel o veškerou legraci.“ Mlaskl na koně, na kterém seděl — jeden z Anthimových oblíbených — a patami ho pobídl k chůzi. Na hladké kamenné podlaze zaklapaly podkovy a kůň zamířil mezi hodovníky přímo ke stolům s jídlem.

„Nestůj tam jak solný sloup, Krispe,“ zavolal Mavros. „Podej tomu dobrákovi jahodu nebo rovnou celou hrst.“ Krispos měl chuť po Mavrovi něco hodit za to, že ho zatáhl do svého šíleného žertu. Váhavě se vydal ke stolům. Odmítnutí by vypadalo ještě hůř, pomyslel si. Vzal ze stolu mísu s jahodami. V nastalém tichu bylo jediným zvukem frkání koně, když je pojídal.

Potom se Anthimos zasmál. V tu chvíli se rozesmáli i ostatní: pokud se císař dobře baví, je všechno v pořádku. „Proč jsi nevzal s sebou i klisnu?“ zavolal Anthimos. „Mohli se věnovat stejné zábavě jako my.“

„Možná příště. Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Mavros s bezelstným výrazem.

„Jasně, proč ne,“ řekl Anthimos. „Škoda, že tu není nic, co by ho pobavilo.“

„To bych netvrdil, Vaše Veličenstvo.“ odpověděl Mavros bezstarostně. „Nakonec, může se dívat na nás — a pokud my nejsme zábavní, co jiného může být?“

Anthimos se znovu zasmál. Přes Krispovy obavy měl Mavrovův nerozvážný žert velký úspěch. Když se nad tím zamyslel, napadlo Krispa, jestli jeho adoptivní bratr neměl naprostou pravdu.

Císař řekl: „Něco pro něho udělat můžeme — pokud už dojedl ty jahody, proč mu nenaliješ víno? Vezmi si třeba tenhle džbán.“ Mavros přikývl a natáhl se pro džbán, na který Anthimos ukázal. Donesl ho ke stolu, u kterého kůň trpělivě stál nad mísou, ve které byly ještě zbytky rozmačkaných jahod. Nalil mu do ní víno, zlaté jako vlasy Halogai.

„Vaše Veličenstvo!“ vykřikl Krispos. „Není to náhodou víno z těch ztracených Peltonových amfor?“

„Ano, opravdu je.“ Anthimos se samolibě usmál. „Doufal jsem, že si toho všimneš. Moje kouzlo fungovalo docela dobře, co říkáš? Zavedl jsem sklepmistra přímo k nim.“

„To je skvělé.“ Krispos na císaře pohlédl s větší úctou, než jakou mu byl zvyklý prokazovat. Anthima zájem o magii neopustil a jejímu ovládnutí se věnoval mnohem usilovněji než čemukoliv jinému, kromě svých tělesných rozkoší. Pokud bylo Krispovi známo, čas od času některé kouzlo zkazil, ale zatím se nestalo, že by taková chyba pro něho měla nepříjemné následky. Kdyby se radši věnoval záležitostem vlády, pomyslel si Krispos. Kdyby chtěl, mohl by dokázat cokoliv, ale zřejmě mu to nestálo za námahu.

Krispos se pokusil odhadnout, kolikrát ho už tahle myšlenka napadla. Určitě už mnohokrát; kdyby dostal pokaždé zlatěák, mohly by se snížit daně v celém císařství.

Nemohly, samozřejmě; kdykoliv se objevily nějaké peníze, Anthimos okamžitě vymyslel způsob, jak je utratit. Jako například teď: Krispos ani nestačil domyslet svoji představu a už vedle něho stál Anthimos a řekl: „Viš, myslím, že si nechám před palácem postavit bazén, ve kterém budou plavat bělice.“

„Bělice. Vaše Veličenstvo?“ Pokud Anthimos zahořel vášní k rybaření, Krispos si toho zatím nevšiml. „Pstruzi by možná byli lepší.“

„Ne obyčejné bělice.“ Anthima podráždil nedostatek Krispovy představivosti. Pohledem ukázal na dvě kurtizány.

„Takovéhle. Nemyslíš, že by to bylo zábavné, kdyby tam tak za letního večera plavaly jako rybičky v příjemně chladivé vodě?“

„Předpokládám, že ano,“ řekl Krispos, „pokud vám — a jim — nebudou zábavu kazit komáři.“ Komárům, mouchám a ostatnímu kousavému hmyzu se v létě ve vlhku dobře dařilo.

Anthimův radostný výraz zvadl, ale jenom na chvíli. „Můžu je odehnat kouzlem.“

„Vaše Veličenstvo, kdyby bylo kouzlo na odpuzování hmyzu jednoduché, používali by ho všichni namísto moskytiér.“

„Možná nějaké jednoduché vymyslím,“ řekl Anthimos.

Možná ano, pomyslel si Krispos. Přestože neměl žádného učitele, stal se z Autokrata jakýs takýs kouzelník. Krispos ale neměl sebemenší zájem, aby se z něj stal opravdový čaroděj. Sám byl velmi prakticky založený. Řekl: „I bez kouzel můžete natáhnout sítě proti komárům kolem celého bazénu.“

„To je vlastně pravda.“ Anthimos se usmál a poplácal Kri-spa po zádech. Další půl hodinu mluvil jen o bazénu a o plánech, které s ním měl. Krispos ho okouzleně poslouchal. Anthimos byl mistr mezi požitkáři; sám měl — a ostatním rozdával — potěšení z toho, že mluvil o potěšení, která ho v budoucnu čekají.

Po nějaké době ho vidina budoucích rozkoší donutila nějakou vyhledat okamžitě. Kývl na jednu z přítomných prostitutek a odebral se s ní na jednu volnou hromadu polštářů. Sotva začal, když dostal další nápad. „Uděláme si vlastní pyramidu,“ zavolal na ostatní páry a skupinky polehávající okolo. „Co říkáte?“

Zkusili to. Krispos je nevěcně pozoroval. Nebyla tak pěkná jako ta první, ale vypadalo to, že jsou všichni spokojení.

To byl prostě celý Anthimos.

„Bělice,“ zasyčela Dara.

Krispos nikdy neslyšel, aby někdo používal jméno téhle ryby jako kletbu, takže mu chvíli trvalo, než pochopil, o čem Dara mluví. Zeptal se: „Jak ses o tomhle dozvěděla?“

„Anthimos se mi s tím včera večer svěřil, samozřejmě,“ odpověděla císařovna se zaťatými zuby. „Rád mi vypráví o svých plánech a tenhle ho tak nadchnul, že mi o něm řekl úplně všechno.“ Nazlobeně se na Krispa podívala. „Proč jsi mu v tom nezabránil?“

„Proč jsem mu co?“ Překvapeně na ni zíral. Anthimos se někde venku opíjel, ale bylo ještě brzy a dveře z císařské ložnice do chodby byly dokofán. Ať chtěl říct cokoliv, musel to říct takovým tónem, aby nepřilákal pozornost někoho, kdo by šel náhodou okolo. Tato okolnost Krispa přinutila se ovládnout. „Jak bych mu v tom mohl zabránit? Je to Autokrat, může si dělat, co se mu zlíbí. A nemyslíš, že by ho napadlo se zeptat, proč se mu to snažím vymluvit? A jaký důvod bych si měl vymyslet?“

„Že ten mizerný bazén — kéž by ho Skotos nechal zamrznout na celý rok — je jenom další způsob, navíc dost odporný, jak mi být nevěrný.“

„Jak bych mu něco takového mohl říct? Kdybych začal mluvit jako kněz, spíš by mi nechal oholit hlavu a daroval mi modré roucho, než aby mě poslouchal. A navíc ...“ Zarazil se. aby se ujistil, že na chodbě není nikdo, kdo by ho mohl slyšet. „Navíc, za stávajícího stavu věcí nejsem ten, kdo by mu něco takového chtěl říkat.“

„Ale on na tebe dá,“ nedala se Dara. „V poslední době na tebe dá víc než na kohokoliv jiného. Když se to nepodaří tobě, tak nikomu. Víš, že není vhodné, abych tě prosila —“

„Ani nezačíněj.“ Krispovi připadalo zvláštní, už když musel Anthima před Darou obhajovat. Teď po něm navíc císařovna chtěla, aby donutil Anthima k větší věrnosti, takže by měla méně času a chuti na schůzky s ním. Nestudoval logiku na Čarodějně Univerzitě, ale když narazil na nonsens, poznal to. Věděl také, že vysvětlovat to Darě bylo horší než ztráta času — nejspíš by ji to přivedlo k zuřivosti.

S povzděchem to zkusil ještě jednou. „Poslouchá mě, jenom když se mu chce. Ani ve věcech císařství to není pořád. Když dojde na ... na věci, které má opravdu rád, věnuje pozornost pouze sám sobě. Ty to přeci moc dobře víš, Daro.“ Krispos stále oslovoval císařovnu jménem, ale pouze velmi zřídka. Pokud to udělal, chtěl tím zdůraznit, že to, co říká, považuje za velmi důležité.

„Ano, já to vím,“ řekla císařovna potichu. „Od té doby, co je Petronas zavřený v klášteře, dělá Anthimos jenom to, co chce.“ Zvedla hlavu a podívala se Krispovi do očí. Věděla, co má dělat, aby jí nedokázal odporovat. „Aspoň se snaž, aby se staral o císařství. Kdo jiný, když ne on?“

„Už jsem to zkoušel, ale jestli si vzpomínáš, tu věc s Cailior—Všnaspem jsem za něj musel dodělat sám.“

„Zkus to znovu,“ řekla Dara s pláčem na krajičku. „Kvůli mě.“

„Dobrá, zkusím to,“ slíbil Krispos bez velkého nadšení. Znovu si pomyslel, že je zvláštní, když Dara používá svého milence k tomu, aby polepšila svého manžela. Napadlo ho, co to znamená — pravděpodobně byl pro ni Anthimos důležitější než on. Přes veškeré své chyby byl Autokrat příjemný a pěkný muž — a bez něho by Dara byla pouhou dcerou venkovského šlechtice a ne císařovnou Videssosu. Krispos dokázal pochopit její strach, protože celé její postavení záviselo na jejím manželovi.

Usmála se na něho, ale jinak než předtím. „Děkuji ti, Krispe. Myslím, že je to všechno.“ Teď promluvila jako císařovna k vestiariovi. Krispos vstal, uklonil se a odešel z jejího pokoje naštvaný, že tak náhle mění nálady, ale bez možnosti jí to říct.

Protože neměl nic lepšího na práci, šel si lehnout. Někdy kolem půlnoci u jeho postele zazvonil stříbrný zvonek. Byl zvědavý, jestli ho volá Dara nebo Anthimos. V každém případě, pomyslel si mrzutě, zatímco se oblékal a protíral si oči, si bude muset vyslechnout něčí přání a poslechnout.

Volala ho Dara; císař ještě stále hodoval. I přes potěšení z jejího těla nedokázal úplně zapomenout na způsob, jakým s ním předtím jednala. Stejně jako Tanilis, i Dara chtěla být víc než jen jeho společnice do postele. Někdy ho brala jako rovnocenného člověka. O to to potom bylo horší, když se zapomněla. Jednou, pomyslel si Krispos, si o tom s ní bude muset promluvit — jen kdyby věděl jak.

Krispos na podnosu odnesl zbytky nádobí od snídaně do kuchyně a vrátil se do jídelny, kde Anthimos popíjel svůj první ranní pohár vína. Už zjistil, že v tuto dobu je Anthimos ochotnější věnovat se důležitým záležitostem než kdykoliv jindy během dne. Jestli „ochotnější“ znamenalo i „ochotný“ záviselo na Anthimově náladě. Uvidíme, pomyslel si Krispos.

„Vaše Veličenstvo?“ začal opatrně.

„Ano? Copak je?“ Anthimův hlas zněl buď mrzutě nebo unaveně. Spíš to druhé, usoudil Krispos: Anthimos se už nedokázal ze svých pitek vzpamatovávat tak rychle, jako když se Krispos stal vestiariem. Nebylo to žádné překvapení. Někdo s méně odolnou konstitucí by už dávno zemřel, kdyby pil a hýřil po nocích jako císař.

Anthimova nálada byla jako vždy důležitá — špatně naladěný císař určitě nebude chtít ani slyšet o vládních záležitostech. Na druhou stranu Krispos Darě slíbil, že to zkusí — pokud se chce Anthimos udržet na trůnu, musí vládnout jako císař. Krispos tedy řekl: „Vaše Veličenstvo, hlavní správce státní pokladny mě požádal, abych vás informoval o věcech, které si podle jeho soudu zaslouží vaši pozornost.“

Anthimovi ztuhl úsměv na rtech. „Zrovna teď mě starosti správce pokladny vůbec nezajímají.“

„Ale on si myslí, že je to důležité, Vaše Veličenstvo. Poté, co jsem ho vyslechl, si to myslím také,“ nepřestal naléhat Krispos.

Anthimos dopil svůj pohár a na jeho tváři se objevil mučednický výraz. „Povídej, jestli je to nutné.“

„Děkuji vám, Vaše Veličenstvo. Správcova stížnost se týká toho, že někteří šlechtici na místech vzdálenějších od města Videssosu sice vybírají od poddaných na svém území daně, ale neodvádějí je do státní pokladny. Za tyto peníze skupují okolní pozemky svobodných farmářů, takže jejich majetek roste a majetek drobných venkovanů, kteří tvoří

páteř naší armády, se neustále zmenšuje.“

„To nezní příliš dobře,“ poznamenal císař. Problém byl v tom, že z jeho hlasu nezazníval příliš velký zájem.

„Správce pokladny vás žádá o vydání zákona, který by zabránil šlechtě v podobném konání a který by stanovil tak přísné tresty, že i největší zloděj by si dvakrát rozmyslel, než by se pokusil okrást státní rozpočet. Správce soudí, že je to velmi naléhavé, protože vás to stojí spoustu peněz, které byste určitě dokázal využít pro svou potřebu. Sepsal návrh zákona a žádá vás, abyste si ho prohlédl —“

„Až budu mít čas,“ přerušil ho Anthimos. Znamenalo to něco mezi později a nikdy. Upřeně se podíval do svého prázdného poháru a podal ho Krispovi. „Naliješ mi ještě jeden, budeš tak hodný? Vino je dobrý společník.“

Krispos naplnil pohár vínem. „Vaše Veličenstvo, správce pokladny mi svůj návrh předal. Mám ho tady. Mohu vám ho ukázat —“

„Řekl jsem, až budu mít čas.“

„Kdy to bude, Vaše Veličenstvo? Odpoledne? Zítřka? Příští měsíc? Za tři roky?“ Krispos cítil, že se přestává kontrolovat. Věděl, že je to nebezpečné, ale nedokázal si pomoci. Část jeho zlosti představovala dlouho potlačovaná frustrace z Anthimova odmítání dělat cokoliv, co mu nepůsobilo okamžité potěšení. Mnohem víc podráždění však pramenilo ze vzteku, který si v noci předtím nemohl vylít na Daře.

„Chceš mi ukázat ten pitomý zákon, který si vymyslel nějaký nudný byrokrat?“ Také Anthimos se rozčílil a mračil se na Krispa; ani Petronas si netroufl takhle sním mluvit. S těžkým oddechováním pokračoval: „Přines mi ho teď hned, okamžitě. Ukážu ti, co si o něm myslím.“

Krispovi se ulevilo a tak nevěnoval pozornost způsobu, jakým Anthimos formuloval svůj rozkaz. „Děkuji vám, Vaše Veličenstvo. Hned ho přinesu.“ Pospíchal do svého pokoje a přinesl Anthimovi požadovaný pergamen. „Prosím, Vaše Veličenstvo.“

Autokrat svitek rozbil a věnoval mu jeden rychlý, pohrdavý pohled. Roztrhnul ho na poloviny, potom na čtvrtiny a potom na osminy. Potom, s mnohem Větší pečlivostí, než jakou kdy věnoval vládě, roztrhal každý díl na spousty maličkých kousků, které rozházel po pokoji, který náhle vypadal jako po zásahu sněhové vichřice.

„Tohle si myslím o tom pitomém zákonu!“ vykřikl, když skončil.

„Proč, ty —“ Krispova ruka se automaticky sevřela v pěst a napřáhla k ráně. Kdyby byl Anthimos kdokoliv jiný, ta pěst by udeřila do jeho nechutně rozšklebeného obličeje. Pud sebezáchovy však Krispa donutil se ovládnout. Velmi opatrně, jako by patřila někomu jinému, napřaženou ruku spustil dolů a otevřel zatnutou pěst. Ještě pečlivěji potom řekl: „Vaše Veličenstvo, to byla hloupost.“

„A co? Co s tím uděláš?“ Než mohl Krispos odpovědět, Anthimos pokračoval: „Řeknu ti, co uděláš: vezmeš si smeták a lopatku na smet, zameteš všechny ty mizerné maličké kousíčky a hodíš je do záchodu. Přesně tam patří.“

Krispos na něho zíral. „Pohni se, ztraceně,“ vyštěkl na něj Autokrat. „Poručím ti to.“ I když se nedokázal chovat jako císař, dokázal tak mluvit. Krispos musel poslechnout. Zametal podlahu a nenáviděl při tom Anthima i sám sebe.

Autokrat stál nad ním a dával pozor, aby nepřehlédl ani jeden útržek pergamenu. Když byl konečně spokojen, prohlásil: „A teď je vyhod.“

Normálně si Krispos pachu na záchodě nevšiml; zápach a záchod k sobě prostě patřily. Tentokrát, když přišel s jiným posláním než obvykle, na jeho čich udeřil odporný smrad. Jak kousíčky roztrhaného zákona mířily ke svému cíli na dně žumpy, Krispos pochopil, že Anthimos by udělal totéž s celým císařstvím, kdyby bylo tak malé, aby se mu vešlo do rukou.

Krispos se nenechal odradit. Zatím se mu to celý život vyplácelo. Cílem jeho vytrvalé snahy se stal Anthimos.

Jakýkoliv návrh zákona nebo věc, která vyžadovala císařovo rozhodnutí, Krispos i nadále předkládal Anthimovi s nadějí, že ho to donutí změnit postoj a přiměje k plnění povinností.

Jenže Anthimos byl tvrdohlavý úplně stejně. Autokrat přestal každodenním záležitostem věnovat i tu trochu pozornosti, kterou jim dával kdysi. Už žádný návrh zákona neroztrhal, ale ani žádný nepodepsal ani nepečetl císařskou pečeti.

Po každém neúspěšném pokusu Krispos říkal: „Děkuji vám, Vaše Veličenstvo.“

Jenže sarkasmus po Anthimovi stékal jako voda po husím peří, „Bylo mi potěšením,“ odpovídal každý den. Krispos pokaždé dostal chuť praštit ho do zubů — připomínalo mu to, o co jediné se Anthimos zajímá.

Anthimos přesto dokázal tvrdě pracovat, když chtěl. To Krispa štválo víc než cokoliv jiného. Sledoval císaře, jak sám zvláštního zájmu trpělivě studuje magii; věděl, kolik vynalézavosti uplatňuje při organizování svých hostin. Mohl by být schopným císařem. Jenže to ho, bohužel, vůbec nezajímalo.

Krispos začal litovat, že se ho snažil donutit starat se o každodenní záležitosti, když se stalo něco, co rozhodně mezi každodenní záležitosti nepatřilo. Naléhavé zprávy ze severní hranice popisovaly čerstvé nájezdy halogajských band Harva Černého pláště. Ačkoliv po sesazení Petrona Anthimos severní hranici posílil, nájezdy ze severu začaly být tak početné a kruté, že si s nimi pohraniční jednotky nedokázaly poradit samy.

Anthimos odmítl poslat do ohrožené oblasti více vojáků. „Ale Vaše Veličenstvo,“ protestoval Krispos, „to je ta hranice, kterou odmítl bránit váš strýc a kvůli které jste ho sesadil.“

„To byl pouze jeden z důvodů.“ Anthimos si Krispa změřil pohledem. „Dalším důvodem bylo to, že jsem si konečně chtěl dělat, co budu sám chtít. Zdá se, že jsi na to zapomněl — začínáš být stejně únavný jako on.“

Takové varování se nedalo přeslechnout. Jednotky na sever neodešly. Krispos poslal do vesnice, ve které vyrůstal císařského kurýra za svým švagrem Domokem se zprávou, aby přijel s Evdokií a jejich dětmi do města Videssosu.

O týden a něco později dorazil do císařské rezidence unavený kurýr s Domokovou odpovědí. 'Zůstaneme tady', řekl jezdcí, který s ním mluvil, ctěný a vážený pane,“ vyřizoval poselství s pomocí kousku pergamenu, do kterého nahlížel. 'Jsme ti již příliš zavázáni', řekl a ještě, 'Nechceme se spoléhat na tvou dobročinnost, když se o sebe můžeme postarat

sami.' Tak to řekl a tak to jiný kurýr zapsal.“

„Děkuji ti,“ řekl Krispos roztržitě. Respektoval švagrovu hrdost a zároveň ho proklínal za jeho tvrdohlavost. Mezitím stál kurýr dál na svém místě. Po chvíli Krispos pochopil proč a dal mu zlaták. Kurýr potěšeně zasalutoval a odešel. Krispos usoudil, že když to nepůjde přes Anthima, zkusí to kolem něho. Promluvil s Darou a ta souhlasila. Společně požádali o schůzku Ouittia, jednoho z generálů, kteří sloužili pod Petronovým velením.

K jejich úžasu Ouittios odmítl přijít. „Nesetká se s vámi, pouze na přímý Autokratův rozkaz,“ vyřizoval generálův pobočník. „Pokud omluvíte jeho upřímnost a mou troufalost, že budu opakovat jeho slova, obává se, že by mohl být zatažen do něčeho, co by mohlo být později nazváno velezradou, stejně jako se stalo Petronovi.“

Krispos se zamračil, když slyšel generálovu odpověď, ale musel uznat, že z Ouittiovy pozice to dává smysl. Několik dalších pokusů o setkání dopadlo stejně. „Je třeba neodkladně jednat a já to sám nedokážu,“ postěžoval si Krispos Mavrovi, když další vysoce postavený důstojník odmítl mít s ním cokoliv společného.

„Jestli chceš, myslím, že by se mi podařilo spojit se s Agapetem,“ nabídl se Mavros. „Vlastní nějaké pozemky v okolí Opsikionu. Znával mého otce; moje matka oněm čas od času mluvila. Chceš, abych to zkusil?“

„Samozřejmě, tak rychle, jak jen to bude možné,“ odpověděl Krispos. Agapetos souhlasil, že s Mavrem jako prostředníkem přijde do císařské rezidence a promluví si s Krispem a s Darou. Přesto byla jeho tvrdá, hranatá tvář plná podezření, když se v jejich společnosti usadil do křesla. Podezření se změnilo v překvapení, když zjistil, k čemu ho potřebují. „Vy chcete, abych tam jel a bojoval?“ zeptal se a rukou si přejel po staré jizvě na tváři. „Myslel jsem, že chcete armádu rozpustit a ne ji používat. To si myslí všichni, potom co se stalo Petronovi. Proč s tím děláte takové tajnosti?“

„Protože císař se prostě o situaci na severu starat nechce, přestože ho o to soustavně žádám,“ odpověděl Krispos.

„Raději bych počkal, až to bude muset vyřešit sám, ale obávám se, že nemáme dost času. Co si o tom myslíte vy?“

„Nemáme,“ odpověděl Agapetos krátce. „Vím, že nemáme. Pouze mě překvapuje, že to víte i vy. Potom, co se stalo Sevastokratovi, pokud omluvíte mou upřímnost, čekal bych spíš, že se pokusíte ještě víc armádu oslabit, než že jí dáte pořádnou práci.“

„Petronas nemusel odejít, protože byl voják,“ vmísila se do hovoru Dara. „Musel odejít, protože byl vzpurný voják, jeden z těch, pro které jsou vlastní přání důležitější než rozkazy jejich pána. O vás to ale jistě neplatí, vzácný pane?“ Agapetův úsměv byl spíš pochmurný než veselý. „Kdyby ano, Vaše Veličenstvo, myslíte, že bych byl takový hlupák, abych se vám přiznal? Dobrá, myslím, že jsem pochopil vaše plány. Ale co se mnou bude, když Autokrat zjistí, že jsem místo jeho poslechl vás dva?“

„Co by vám mohl vyčítat, pokud vyhrajete?“ zeptal se

Krispos. „I kdyby se o to pokusil, naše podpora a vaše vítězství vám skýtá dostatečnou ochranu. Pokud prohrajete, můžete padnout a v takovém případě byste se měl obávat Phosovi spravedlnosti.“

„Uvažujete jako voják, i když podle oblečení bych to nečekal,“ poznamenal Agapetos. „Dobrá, zkusíme to po vašem. Anthimos kdysi řekl, že by mu nevadilo, kdybyste se stal Autokratem, že? Ted' už vím proč. A mě vůbec nebude vadit, abych řekl pravdu, vyrazit na tu halogajskou bandu. Sekery, které používá císařská garda, jsou dost hrůzostrašné, ale uvidíme, co jim budou platné proti ukázněné jízdě. Bude zajímavé to zjistit.“

Krispos si dokázal představit, jak Agapetos dopředu plánuje svoje tažení, jako když si řemeslník v duchu nakreslí výrobek, který chce vyrobit. „Kolik mužů vezmete s sebou?“ zeptal se.

„Celou svoji armádu,“ odpověděl Agapetos. „Řekněme sedm a půl tisíce vojáků. Je to víc než dost na zastavení takových skupin, na jaké asi narazíme. Víc potřebujete, pouze když se snažíte dobýt něco obrovského, něco jako Petronas loni v Makuranu. A podívejte se, jak dopadl — žádný podstatný úspěch a na konci modré roucho a mnišská cela.“

„To zavinila jeho vlastní ctižádost, vzácný Agapete,“ promluvila Dara. „Už jsem se vás jednou ptala, jestli máte podobné ambice, a vy jste odpověděl, že ne. Takže vám nic podobného nehrozí.“

Generál pokýval hlavou: „Doufám, že máte pravdu. Čím dříve začneme něco dělat, tím lépe, jestli dobře chápou naši situaci. Když vyrazím do deseti dnů, bude to stačit?“

Krispos s Darou se na sebe podívali. Krispos doufal, že uslyší něco víc nadšeného, něco jako. Vyrázím do bóje před slunce západem! Ale od doby, co přišel poprvé do města, už pochopil, že složité organizace potřebují obvykle více času než malé a jednoduché. „Bude,“ ubezpečil generála. Dara přikývla.

„V tom případě, pokud dovolíte, půjdu,“ prohlásil Agapetos a vstal ze židle. „Musím toho ještě hodně zařídit, než vyrazíme.“ Kývl na Krispa, hluboce se uklonil Dare a odešel.

„Doufám, že na to bude stačit,“ řekl Krispos po generálově odchodu. „Z toho, co Harvas zatím dokázal, je zřejmé, že bojuje tvrdě a dokáže se rychle přesunovat z místa na místo. Jenom doufám, že si to Agapetos uvědomuje.“

„Halogai bojují opěšalí,“ poznamenala Dara. „Jak by se mohli přesunovat rychleji než naši jezdci? Pravděpodobně se rozprchnou, jakmile se dozvědí, že se Agapetos blíží.“

„Asi máš pravdu,“ souhlasil Krispos. Přesto musel neustále myslet na to, že Harvas dokázal porazit Kubratoi a Kubratoi bojovali pouze jako jízda, i kdyby, jak říkal Agapetos, postrádali disciplínu.

Pokusil se obavy na chvíli setřást. Nakonec, udělal to nejlepší, co pro obranu severní hranice udělat mohl. Určitě udělal víc než Anthimos. Pokud Agapetova armáda nebude stačit, bude to znamenat regulérní válku pro celý Videssos. Ani Anthimos by nemohl něco takového ignorovat — aspoň doufal.

Krispos si stále víc a víc zvykal řídit státní záležitosti za Anthimovými zády spíš než jeho prostřednictvím. Petronas to tak dělal celé roky. Jenže Petronas byl Sevastokrat, příslušník císařské rodiny s prestiží téměř císařskou — někdy i víc císařskou než Anthimos. Protože byl pouhý vestiarios, musel se Krispos snažit mnohem víc, aby přesvědčil ostatní dělat, co bylo potřeba.

Přítomnost Dary na schůzce s Agapetem mu pomohla přetáhnout generála na jejich stranu. Občas se ale musel postavit úředníkům na jejich vlastním území. V takových případech, přestože by chtěl, nemohl vzít císařovnu s sebou. „Velice se vám omlouvám, ctěný a vážený pane, ale bez podpisu nebo pečeti Jeho Císařského Veličenstva nemohu tento nový zákon učinit součástí zákoníku,“ prohlásil jistý lavdas, pomocník správce pokladny. Krispos zůstal stát a překvapeně zíral. „Ale vždyť jste o něj sám požádal. Mám tady vaše memorandum.“ Ukázal lavdovi pergamen. „Je to dobrý zákon a spravedlivý. Měl by platit.“

„Já s vámi souhlasím, ale k tomu, aby mohl platit, musí být opatřen pečeti nebo podpisem. Na to je také zákon a já si nedovolím ho porušit.“

„Jeho Veličenstvo v poslední době zákony nepodepisuje,“ řekl Krispos pomalu. Čím víc do toho císaře nutil, tím víc to Anthimos odmítal. Zásadovost je pěkná vlastnost, ale Anthimovou zásadou bylo pouze jeho právo na naprostou lenost. „Přesto vás ujišťuji, že jsem ke změně zákona dostatečně oprávněn.“

„Bohužel s vámi nemohu souhlasit.“ Stejně jako většina úředníků státní pokladny, se kterými se Krispos setkal, i lavdas uvažoval pouze a přesně v intencích zákona. „Musím se řídit slovy zákona a ne jeho duchem, protože ten se dá vykládat různě. Bez formálního císařského potvrzení vám nemohu pomoci.“

Krispos měl sto chutí poslat ho někam, ale svůj vztek potlačil a přemýšlel. Jak má donutit lavda udělat něco, o čem je on sám přesvědčen, že je to nezbytné? „Co kdybychom tomu neřekli nový zákon?“ navrhl po krátkém zamyšlení.

„Řekněme, že je to pouze dodatek ke stávajícímu zákonu. Stačilo by potom moje slovo?“

lavdas se zamyslel. „Myslím, že by bylo technicky přesnější nazvat to odstraněním nejasného znění současného zákona. Váš návrh tak napsán není, ale může být přepracován a objeví se potom jako opravená kapitola platného zákoníku. A při menších opravách není císařský podpis ani pečť potřeba.“ S úsměvem se na Krispa podíval. „Děkuji vám, ctěný a vážený pane. Důmyslné řešení složitého problému, jak opravit problémová místa v současné legislativě i přes neústupnost Jeho Veličenstva.“

„Ehm, ano.“ Krispos se dal na ústup. Rozhovory s vysoce postavenými funkcionáři mu pokaždé připomněly nedostačenost vlastního vzdělání. Uměl číst a psát, sčítat i odčítat, ale pořád se cítil nesvůj, když ostatní používali nabubřelá slova jen proto, aby ukázali, že je znají. Proč, říkal si, nemůžou jasně říct, co si myslí? Pochopil, že lavdovi se jeho návrh líbí. To mu stačilo.

Přesto si večer, když ho Dara zavolala do své ložnice, postěžoval: „Nemůžeme pokaždé absolvovat takový kolotoč, když budeme potřebovat něco vyřešit. Nemusím vždycky najít způsob, jak Anthima obejít, a v takovém případě se nic nezmění. Kdyby jen Anthimos chtěl —“ Zmlkl. Nechtěl mluvit o Autokratovi, když ležel v jeho posteli s jeho ženou. Někdy se ale neudržel, jako třeba dnes.

Dara položila dlaň na jeho nahou hrud' a poslouchala, jak se tlukot jeho srdce pomalu vrací po milování do normálního tempa. S úsměvem řekla: „Kdyby mě nezanedbával, nebyli bychom spolu. Ale vím, na co myslíš. Stejně jako ty, i já jsem si myslela, že bude konečně vládnout sám, když se zbavil svého strýce. Ted’ —“

„Ted’ je na mě tak našťavaný, že nedělá ani tu trochu, co dělal dříve.“ Tys mě žádala, abych se pokusil ho donutit, pomyslel si. Nahlas ale nic neřekl. Dara chtěla pro svého manžela i pro císařství to nejlepší. Kdyby to vyšlo, všechno by bylo v pořádku.

„Na Anthima ted’ nemysli,“ zašeptala Dara, která zřejmě pochopila jeho rozpaky. Přitulila se k němu. „Myslíš, že bychom to zvládli ještě jednou, když budeme pospíchat?“

Krispos se pokusil jí vyhovět. Císařovně se nedá říct ne. Potom vylezl z postele a oblékl se. Tím se z milence stal zase obyčejný sluha, pomyslel si podrážděně. Při odchodu z císařské ložnice za sebou zavřel dveře. Vydal se zpátky do svého pokoje, ale potom si to rozmyslel a rozhodl se něco malého pojít. Zamířil do spižírny.

Vracel se zpátky a žvýkal rohlík s medem. Náhle uviděl přízračnou hlavu, jak pluje vzduchem proti němu. Zůstal stát s otevřenými ústy; kus rozžvýkaného rohlíku mu vypadl z pusy a spadl na podlahu. Potřeboval trochu času, než dokázal udělat něco jiného než stát a zírat. V tom okamžiku hrůzy, než stačil vykřiknout a utéct, tu hlavu poznal. Byla Anthimova.

I hlava ho poznala. S mrkáním promluvila, ale slova nebyla slyšet. Krispos se zamračil, jak se jí snažil odezírat ze rtů.

„Kdybys byl se mnou, najedl by ses lépe,“ pochopil, že říká.

„To m... máte asi pravdu, Vaše Veličenstvo,“ dostal ze sebe. Pokud Anthimos dokázal vyvolat tak mocné kouzlo, zatímco seděl na hostině, stával se z něj opravdu úchvatný kouzelník, pomyslel si. Nahlas dodal: „Vyděsil jste mě k smrti.“

Anthimova hlava se zasmála. Jak ji pozoroval, pochopil, že jde o pouhý přelud — bylo skrz ní vidět. Trochu se mu ulevilo — nemusel si představovat bezhlavého Anthima, jak leží na pohovce mezi svými kamarády. Pokusil se na císařovu hlavu usmát.

Autokrat — nebo to, co z něj bylo přítomno — s úsměvem proplul kolem Krispa. Hlava se zastavila u dveří do císařské ložnice. Krispos předpokládal, že dřevem projde. Kdyby se to stalo o pár minut dříve — zachvěl se. Věděl, co by Anthimos ve své ložnici našel.

Místo plynulého proplutí zavřenými dveřmi na ně císařova hlava narazila. Přestože byla nehmotná, podle jeho výrazu a slov se zdálo, že se Anthimos opravdu praštil.

Krispos s vypětím sil udržel klidnou tvář; z Anthima se možná stával mocný čaroděj, ale pořád byl stejně lehkomyšlný.

„Přál byste si, abych vám otevřel dveře, Vaše Veličenstvo?“ zeptal se zdvořile.

„Odprejskni,“ odpověděla Anthimova hlava a o chvíli později zmizela.

Krispos se opřel o zeď a zhluboka si oddechl. Náhle si uvědomil, že jeho pravá ruka je zalepená od medu — rohlík, který v ní držel, rozmačkal. Oklepal, co z něj zbylo, a šel zpátky do spižírny pro vodu na umytí rukou. Další rohlík si nevzal — přešla ho chuť.

Jeden z halogajských strážných stojících před císařskou rezidencí se otočil a uviděl Krispa na chodbě. „Někdo venku tě chce vidět,“ zavolal.

„Díky, Narvikko. Hned jsem tam.“ Krispos odložil náruč vypraného prádla, kterou nesl, a vyšel ven. Několikrát zamrkal, než si zvykl na jasné odpolední světlo.

Unaveně vypadajícího muže na unaveném koni neznal. „Jsem Krispos,“ řekl. „Co pro tebe můžu udělat?“

Muž se prstem dotkl okraje svého slaměného klobouku. „Jmenuji se Bassos, ctěný a vážený pane. Jsem císařský kurýr. Obávám se, že mám pro vás špatnou zprávu.“

„Pokračuj, Můžeš mi ji předat.“ Krispos přemýšlel, co špatného se mohlo stát. Jeho představivost mu nabídla hned několik možností: zemětřesení, mor, hladomor, vzpouru, nebo dokonce invazi z Makuranu místo míru, o kterém se domníval, že s makuránským vyslancem dohodnul.

Ale Bassos měl špatnou zprávu pro něho, nikoliv pro císařství. „Ctěný a vážený pane, zlato, které jste poslal své sestře a svému švagrovi ...“ Kurýr se zarazil, aby vymyslel, jak pokračovat. Nakonec bez přikrašlování větu dokončil: „No, pane, nemohli jsme to zlato doručit, protože z vesnice, kde žili, po nájezdu těch nových barbarů prakticky nic nezbylo. Mrzí mě to, ctěný a vážený pane.“

Krispos se slyšel jakoby z velké dálky říkat „Děkuji“. Bassos mu do ruky vtiskl váček, donutil ho mince spočítat a podepsat potvrzení. Císařův vestiarios byl příliš důležitý, než aby si dovolil ho okrást. Kurýr nasedl a odjel. Krispos zůstal stát na schodech a díval se za ním. Evdokia, Domokos a dvě malé holčičky, které nikdy neviděl... A už nikdy neuvidí.

Přistoupil kněmu Narvikka a položil mu svou těžkou ruku na rameno. „Jejich čas přišel, jak bylo předurčeno, tak nad nimi netruchli,“ snažil se ho utěšit. „Pokud si to bohové přáli, vzali s sebou nepřátele, kteří jim po smrti budou sloužit. Kéž by to tak bylo.“

„Kéž by,“ souhlasil Krispos. Divocí bozi severanů a jejich fatalistický pohled na svět Krispa nikdy moc nezajímali, ale náhle si strašně moc přál, aby jeho příbuzní měli v posmrtném životě mnoho služebníků z řad nepřátel, které zabili vlastníma rukama. Tak by to bylo správné a pokud v tomhle světě nebyla žádná spravedlnost, Krispos doufal, že bude aspoň v tom budoucím.

Ale byl to osud? Kdyby Domokos nebyl tak hrdý ... kdyby se Petronas nedohodl s Harvem ... kdyby Anthimos poslechl a včas poslal na sever vojsko — kdyby Anthimos aspoň jednou poslechl, zatraceně ...

Vzpomínka na císařovo selhání Krispa rozzuřila. Sevřel ruce v pěst. Díky tomu zjistil, že stále drží váček se zlatem. Podal ho Narvikkovi se slovy: „Vezmi si to. Tyhle mince už nechci vidět.“

„Vezmu si to a podělím se s ostatními chlapci.“ Narvikka kývnutím ukázal na zbytek strážných, kteří je pozorovali.

„Každý z nás na sebe vezme část tvého neštěstí.“

„Jak chceš,“ odpověděl Krispos mechanicky. Přestože nechtěl, část jeho mysli zareagovala na strážcovu gesto. Slyšel se, jak říká: „Díky. Je od vás hezké, že to pro mě uděláte.“

Narvikka uvnitř brnění pokrčil svými mohutnými rameny. „Udělali bychom to jeden pro druhého a uděláme to pro přítele.“ Jako by byl Krispos dítě, Narvikka ho otočil a postrčil dovnitř. „Vevnitř je víno. Můžeš pít, aby sis na ně vzpomněl, nebo zapomněl — jak budeš chtít.“

„Díky,“ zopakoval Krispos. Dostal určitý cíl a tak jeho nohy zamířily přímo do spižírny.

Než tam stačil dojít, vyšel z jednoho pokoje na chodbu Barsymes a uviděl ho. Chvilu na něho zíral; když si Krispos později na jeho výraz vzpomněl, nedokázal ho zařadit. Vypadalo to, že potlačuje zvědavost, ale nakonec se zeptal:

„Omlouvám se, Krispe, ale stalo se něco?“

„Dá se to tak říct,“ odpověděl Krispos hrubě. „Vesnici, kde jsem vyrůstal a kde žila moje sestra, její manžel a moje neteře, navštívili Harvovi žoldáci.“ Zarazil se, protože nebyl schopen mluvit dál.

Ke svému překvapení spatřil v Barsymových očích slzy. „Cítím s tebou,“ řekl komorník. „Smrt malých dětí je vždy nespravedlivá. My eunuchové si to uvědomujeme asi víc než ostatní; protože nemůžeme doufat ve vlastní potomstvo, jsou nám děti našich sourozenců obzvlášť drahé.“

„Chápu.“ Krispa poprvé napadlo, jak těžký musí být život eunucha. Bojovníci by jim mohli závidět jejich odvahu, přesto jsou stále pokládáni za poloviční muže.

Zamyšlení nad Barsymovou situací mu ulehčilo v jeho vlastním zármutku. Eunuch řekl: „Pokud si přejete vzít si po zbytku dne volno, já a mí kolegové vás zastoupíme. Za těchto okolností nemůže mít Autokrat žádné námitky —“

„Za těchto okolností na císařovy námitky kašlu,“ odsekl Krispos. Barsymes na něj vyvalil oči. „To nic. Omlouvám se. Neznáš všechny okolnosti. Díky za tvou nabídku. Pokud dovolíš, rád ji využiji.“

Barsymes se uklonil. „Samozřejmě,“ odpověděl, ale tvářil se šokovaně a nesouhlasně.

„Opravdu se omlouvám,“ zopakoval Krispos. „Neměl jsem na tebe tak vyjet. Není to tvá chyba.“

„To je v pořádku,“ řekl Barsymes odměřeně. Krispos pokračoval v omluvách, dokud komorníka doopravdy neobměkčil. Barsymes mu neobratně poklepal na rameno a navrhnul: „Možná byste si měl dát pohár vína, uleví se vám.“

Pokud mu Haloga i eunuch poradili totéž, nemohl to být špatný nápad, pomyslel si Krispos. První pohár vypil rychle, druhý pomaleji a nalil si třetí. Zarazil se. Měl v úmyslu pít, aby zapomněl, ale vzpomínání se mu náhle zdálo jako lepší možnost. Zavřel džbán a vrátil ho na polici.

Venku se mezitím setmělo. Víno se Krispovi rozlilo ze žaludku do žil. Zazíval. Pokud se nemusím věnovat Jejich Veličenstvům, udělám nejlépe, když půjdu spát, pomyslel si. Dá-li bůh, bude to lepší, až se zítra probudím.

Odešel do svého pokoje. Díky vínu a letnímu dusnu se celý zpotil. Příliš velké teplo na spaní v šatech, rozhodl se. Přestože se na něj lepilo, dokázal si přetáhnout oblečení přes hlavu.

Stále nosil řetízek s chalcedonovým amuletem od Tro-kounda a se svou zlatou mincí pro štěstí. Sundal si ho, vzal zlaták do ruky a dlouho si ho prohlížel. V posledních letech skoro nepřemýšlel nad tím, co by ta mince mohla znamenat;

prestože — nebo možná právě proto — byl tak blízko císařské moci, neměl v úmyslu získat ji pro sebe.

I když se Anthimos vládě nevěnoval, co s tím? Kdyby dělal svoji práci, jak by měl, Evdokia, Domokos a jejich děti by dnes byli na živu. Krispa znovu ovládla zlost — kdyby ho Anthimos poslechl, všechno by bylo v pořádku. Jenže Anthimos nechtěl vládnout sám, ale ani nechtěl, aby to někdo dělal za něj. To si přímo říkalo o katastrofu — jenže ta postihla Krispovu rodinu.

Zlatá mince. Krispos si přál vědět, jaké poselství je v ní uzamčeno. Věděl, že není žádný vrah. Pokud by jediná cesta, jak se dostat na trůn, byla Anthimova smrt, pomyslel si, mohl by Anthimos zůstat císařem, dokud by nezemřel stářím. Bez ohledu na to, že Halogai by udělali žrádlo pro psy z každého, kdo by se pokusil císaře napadnout, dodala pragmatická část jeho myslí.

Pozorování mince mu nic neřeklo. Zapnul si řetízky zpátky kolem krku a skočil do postele, která kdysi patřila Skombrovi. Za chvíli usnul.

Druhý den ráno ho vzbudil stříbrný zvonek. Příliš nad tím nepřemýšlel. Byla to součást jeho každodenní rutiny. Oblékl se, nazul si sandály a zamířil do císařské ložnice. Teprve když v posteli, kterou sdílel s Darou, uviděl usmávajícího se Anthima, vrátil se mu vzpomínky na včerejší události.

Musel se na chvíli otočit, aby se ovládl a teprve potom pohlédl na císaře. „Vaše Veličenstvo,“ řekl nevýrazným hlasem. Dara promluvila dřív než její manžel. „Zarmoutilo mě, když jsem včera slyšela o ztrátě, která tě postihla, Krispe.“

Musel uznat, že její soucit je opravdové a potěšilo ho to. Uklonil se: „Díky, Vaše Veličenstvo. Jste velmi laskavá, že na mě myslíte.“ Tuhle hru s vyměňováním dvojsmyslných narážek přímo před Anthimem už hráli dlouho. Dara mírně přikývla, aby mu ukázala, že rozumí.

I císař přikývl. „Také mě to mrzí, Krispe. Taková smůla. Škoda, že jsi svého — švagr to byl, že? — nepřesvědčil, aby přijel do města.“

„Snažil jsem se. Vaše Veličenstvo. On nechtěl.“ Po dvou zdvořilých, klidných větách Krispos cítil, že začíná zvyšovat hlas. „Ještě větší škoda však je, že jste okamžitě nenechal posílit severní hranici. Mohl si dál žít život podle svého, aniž by se musel bát nějakých barbarských nájezdníků.“

Anthimos zvedl obočí. „Dávej si pozor, mizero, takovým tónem se mnou nemluv.“

„Proboha, už bylo načase, aby to někdo udělal!“ zařval Krispos. Uvědomil si, že ztratil sebeovládání, až když bylo pozdě. „Už je načase, aby tě někdo nakopal pořádně do zadku, protože ty tvoje kurvy a žrádlo jsou pro tebe důležitější než celé císařství.“

„Okamžitě ztichni!“ zařval Anthimos stejně nahlas.

„Ty mě k tomu nedonutíš,“ odsekl Krispos. „Zlámal bych tě přes koleno jako suchý klacek.“

„Zkus to,“ řekl Anthimos. „Jenom se mě dotkni. Dotkni se císaře. Uvidíme, jak dlouho tě katovi pacholci dokáží udržet naživu, než chcepneš. Tipoval bych tak týden.“

Krispos plivnul na zem mezi Anthimovy nohy, jako při rituálním gestu odmítnutí temného boha Skota. „Schováváš se za svůj úřad, jen když se ti to hodí. Proč se nechováš jako císař?“

Anthimos zblednul. „Vzpomeň si na Petrona,“ skoro zašeptal. Pokud se okamžitě neovládně, ještě bys mu mohl závidět.“

„Vzpomínám si na Petrona velmi dobře,“ odsekl Krispos. „Řekl bych, že by se císařství dostalo do lepších rukou, kdyby tě tehdy svrhnul z trůnu. On —“

Anthimovy ruce se začaly rychle pohybovat. Krispos náhle zjistil, že nemůže mluvit. „Už jsi skončil?“ zeptal se Anthimos. Krispos cítil, že by měl přikývnout, ale neudělal to. Anthimos se zlomyslně usmíval. „Doporučuji ti vzdát to — nebo bys chtěl zjistit, jaké to je, když kromě řeči ztratíš i dech?“

Krispos o císařových slovech nepochyboval, ani o tom, že je schopen něco takového provést. Přikývl.

„Znamená to, že už jsi skončil?“ zeptal se Anthimos. Krispos znovu přikývl. Císař mávl levou rukou a něco zamumlal. Potom řekl. „Tvoje řeč je zpátky. Doporučuji ti ale — ne, já ti příkazuji — abys ji teď v mé přítomnosti nepoužíval. Vypadni odsud.“

Krispos se otočil, aby odešel. Trásl se vztekem a strachem, který nikdy předtím nepocítil. Nikdy ho nenapadlo, že by se mohl na Anthima rozzlobit; císařova dobrá nálada ho pokaždé před výbuchem zlosti uchránila. O to méně si dokázal představit, že by z Anthima mohl mít strach. Legraci ano, ale strach nikdy. Až do teď. Císař mu až do této chvíle nedal ke strachu žádnou příčinu.

Za dveřmi Krispos málem vrazil do skupinky eunuchů a komorných, kteří s rozšířenými očima za dveřmi poslouchali jeho hádku s Anthimem. Uhýbali mu z cesty, jako by trpěl nějakou nakažlivou chorobou. Možná ano, pomyslel si: císařova nelibost byla nemoc, která mohla zabíjet.

Vrazil do svého pokoje a zabouchl za sebou dveře. Udeřil do zdi takovou silou, že ho rozbolela ruka. Potom využil svého znovunabytého hlasu a vykřikl několik velmi sprostých slov. Nebyl si jistý, jestli nadává na císaře nebo proklíná svou vlastní nerozvážnost. Nejspíš oboje, usoudil; v obou případech bylo proč nadávat.

Tato pragmatická úvaha ho konečně zklidnila. Posadil se na kraj postele a složil hlavu do dlaní. Pokud nechtěl na císaře zaútočit, měl držet jazyk za zuby. Nevěděl, jak to udělat a přežít. „Já hlupák,“ řekl. Nic horšího ho v tu chvíli už nenapadlo.

Jako hlupák nedokázal udělat nic jiného než tvářit se, že se nic nestalo. Opar minut později vyšel ze svého pokoje, aby se věnoval svým běžným povinnostem — povinnostem, které se přímo netýkaly Anthima. Ostatní sloužící s ním mluvili tichým hlasem, ale mluvili. Pokud zaslechl šepot, který ho provázel, předstíral, že nic neslyší.

Přes vnější zdání klidu sebou trhnul, když mu večer přišel Longinos říct: „Jeho Veličenstvo vás chce vidět. Je v ložnici.“

Potřeboval chvíli, aby se sebral, potom přikývl a zamířil po chodbě k císařské ložnici. V zádech cítil Longinův pohled.

Říkal si, kdo všechno na něj v ložnici čeká. V duchu už viděl šklebící se katovy pomocníky oblečené v karmínově rudé kůži.

U dveří chvíli zápolil s klikou, která mu při nočních návštěvách nikdy nedělala problémy. Se sklopenýma očima vešel dovnitř. Jít do boje s Kubratovi s kopím v ruce by bylo jednodušší a vznešenější.

Anthimos byl v ložnici sám; Krispos viděl pouze pár jeho rudých bot. Sebral veškerou svou odvalu a podíval se císaři do tváře. Strach vystřídal rozhořčení. Anthimos se na něj usmíval, jako by se ráno nic nestalo.

„Vaše Veličenstvo?“ řekl Krispos a v jeho hlase bylo víc než pouhá otázka.

„Ahoj, Krispe,“ odpověděl Anthimos. „Napadlo mě, jestli mi krejčí už dodal to nové hedvábné roucho, co mi tak dlouho slibuje. Jestli ano, rád bych si ho vzal dnes večer na hostinu.“

„Přinesli ho před několika hodinami, Vaše veličenstvo,“ odpověděl Krispos a úlevou se mu málem zatočila hlava. Sáhł do šatníku a vytáhl ho, aby si ho císař mohl prohlédnout.

„Ach ano. je velmi pěkné.“ Anthimos přistoupil k němu a pohladil jemné blýskavé hedvábí. Povzdechl si. „Všichni básníci tvrdí, že ženy mají kůži jako hedvábí. Kdyby to tak byla pravda!“ Za chvíli dodal: „Vezmu si to dnes večer na sebe, Krispe. Zaříd, ať je to připravené.“

„Jistě, Vaše Veličenstvo.“ Krispos pověsil roucho zpátky do šatníku. Anthimos přikývl a chystal se odejít. „Vaše Veličenstvo?“ zavolal Krispos za ním.

Autokrat se zastavil. „Copak je?“

„Je to všechno?“ vyhrknul Krispos.

Anthimos na Krispa upřel bezelstný pohled, nebo ho aspoň dokonale předstíral. „Samozřejmě, že je to všechno, milý příteli. Co jsi myslel, že by ještě mohlo být?“

„Nic. Vlastně nic,“ řekl Krispos rychle. Věděl, že císařovy nálady se rychle střídají, ale nečekal, že se tentokrát uklidní tak rychle. Když už se to stalo, nechtěl ho znovu rozzlobit. Anthimos přikývl a odešel. Krispos ho následoval a vrtěl hlavou. Bylo to příliš snadné, aby to mohla být pravda.

13.

„Koukám, že ti zatím nechybí hlava, ani žádný jiný životně důležitý orgán,“ prohlásil Mavros, když se s Krispem setkal na schodech před císařskou rezidencí. „Podle drbů, které jsem v poslední době zaslechl, to musí být zázrak. A zázraky, příteli, si zaslouží oslavu.“ Zvedl džbán s vínem.

Halogajské strážce stojící na schodech se zasmály, stejně jako Krispos. „Nemohl jsi to načasovat lépe, Mavre. Jeho Veličenstvo právě odešlo na hostinu, takže máme zbytek noci jenom pro sebe.“

„Jestli máš ještě pár pohárů, Krispe, mohli bychom se podělit se strážnými,“ navrhnul Mavros. „Pokud Jeho Veličenstvo není přítomno, není co hlídat, takže jejich statečný kapitán nemůže mít námitky, když si s námi přijíjí.“

Krispos se podíval tázavě — zbytek Halogai toužebně — směrem k důstojníkovi, staršímu válečníkovi jménem Thvari. Ten se podrbal ve svých slámově žlutých vousech. „Jeden pohár nemůže uškodit,“ prohlásil nakonec se silným severským přízvukem. Strážce zajásaly. Krispos odběhl pro poháry, zatímco Mavros nožem odstranil pryskyřici, kterou byl zalitý korek, a vytáhl ho.

Později v Krispově pokoji Mavros oběma nalil pořádný příděl. Zvedl svůj stříbrný pohár k připitku. „Na tebe a tvoje pevné zdraví!“ prohlásil.

„Na to se rád napiju.“ Krispos usrl vína. Víno bylo výborné, jako kterékoliv z Anthimových zásob; když ho Mavros kupoval, zřejmě penězi nešetřil. Krispův přítel měl na sobě tmavě zelené roucho z vlny měkké jako chmýří a průhledný hedvábný nákrčník v odstínu oranžové, který se k tomu dokonale hodil.

Mavros se na Krispa obrátil s šibalským pohledem. „Jedna velmi zajímavá otázka; jak to, že se stále těšíš pevnému zdraví, když jsi nazval Anthima kdečím od vražedného kanibala až po sodomitu?“

„To jsem oněm neřekl,“ ohradil se Krispos. Věděl, že vypravěči drbů a klepů rádi zvětčují, ale naštvalo ho, že překroutili i jeho slova. Napil se radši vína.

„Co jsi o něm neřekl?“ zeptal se Mavros se zlomyslným úšklebkem.

„Radši toho nech.“ Krispos vyprázdnil pohár a postavil ho na opěradlo křesla. Několik sekund ho pozoroval než pokračoval: „Abych řekl pravdu, nemám nejmenší tušení, proč Anthimos proti mně nic nepodnikl. Děkuji Phosovi, že to tak dopadlo. Možná někde hluboko uvnitř je opravdu laskavý člověk.“

„Možná.“ Nezdálo se, že by tomu Mavros věřil. „Spíš byl ráno ještě tak opilý, že na všechno do večera zapomněl.“

„Přál bych si, aby to tak bylo, ale bohužel,“ řekl Krispos. „Vůbec nebyl opilý. Já to musím vědět.“

„To je pravda. Už jsi ho párkrát opilého viděl, že?“ zeptal se Mavros.

„Kdo, já?“ zasmál se Krispos. „Ano, nejméně stokrát. Vzpomínám si, jak jednou —“ Překvapeně se zarazil. U jeho postele zazvonil malý stříbrný zvonek. Kdokoliv tahal za nitku, na které byl zavěšen, tahal za ni velmi energicky.

Mavros se zvědavě na zvonek podíval. „Myslel jsem, že jsi říkal, že Jeho Veličenstvo vyrazilo na hostinu.“

„To je pravda.“ Krispos se zamračil. Vrátil se snad Anthinos z nějakého důvodu? Ne. Slyšel by ho přece přicházet. Nečekal ani, že by ho volala Dara; oznámil jí, že bude mít dnes návštěvu. Určitě by nebyla tak indiskrétní. Kdo zbýval — nikdo. Krispos vstal. „Promiň. Radši půjdu zjistit, co se děje.“

Mavros mu věnoval vychytralý úsměv. „Aspoň zbude víc dobrého vína pro mě.“

Krispos si odfrknul a pospíchal do císařské ložnice. Čekala tam na něj Dara s tváří staženou strachem. „Co se stalo, proboha?“ chtěl vědět Krispos. „Byli jsme prozrazeni?“

„Ještě něco horšího,“ odpověděla Dara. Překvapeně na ni zíral — nic horšího si představit nedokázal. Začala s vysvětlováním: „Když dnes večer Anthimos odešel, neměl v úmyslu jít na hostinu.“

„Co je na tom špatného?“ skočil jí do řeči. „Myslel jsem, že spíš budeš ráda.“

„Necháš mě domluvit?“ obořila se na něj. „Nešel na hostinu, ale do té své studovny, kde studuje magii. Chce vyvolat kouzlo; kouzlo, které by tě zabilo.“

„To je šílenství. Kdyby mě chtěl zabít, stačilo by, aby řekl některému z Halogai, aby mávl sekerou,“ namítl Krispos. Ale potom si uvědomil, že zas takové bláznovství to není, ne v Anthimově případě. Co bylo zábavného na obyčejné popravě? Zabít ho pomocí magie muselo být pro císaře mnohem zábavnější. Napadlo ho ještě něco jiného. „Proč mi to říkáš?“

„Proč myslíš? Abys ho zastavil, samozřejmě.“ Daře chvíli trvalo, než pochopila, že Krispos se ptal na něco jiného. Zhluboka se nadechla, podívala se stranou, vydechla a podívala se zpátky. „Proč? Protože ...“ Znovu se zarazila, ale očividně se donutila pokračovat. „Protože jestli mám být císařovnou Vídessosu, budu radši tvou císařovnou než jeho.“ Jejich oči se setkaly. Krispos věděl, že tahle slova nejdou odvolat. Když viděla, že pochopil, přikývla.

„Zvláštní,“ řekl Krispos pomalu. „Vždycky jsem si myslel, že mu dáváš přede mnou přednost.“

„Pokud jsi takový hlupák, možná jsem si vybrala špatně.“ Krátce ho objala. Potom se od něj odtáhla a dodala: „Nemáme čas. Až se vrátíš ...“

Její slova visela ve vzduchu. Tentokrát bylo na Krispovi, aby přikývl. Až se vrátí, budou jeden druhého potřebovat.

Ona jeho k tomu, aby si udržela to, co už má a on jí, aby legitimizoval to, co získá. Až se vrátí ... „Co uděláš, jestli místo mě do dveří vstoupí Anthimos?“

„Budu pokračovat ve svém dosavadním životě nejlépe, jak to půjde,“ odpověděla. Krispos se zašklebil, ale znovu přikývl. Tanilis by řekla totéž a ze stejného důvodu: spojovala je citizádost stejně jako láska. Pokračovala: „Ale budu se modlit k Phosovi, abys to byl ty. Jdi a kéž je náš velkorysý a milosrdný Pán s tebou.“

„Vezmu si svůj meč,“ řekl Krispos. Dara pevně stiskla rty — došlo jí, co všechno uvedla do pohybu. Ale neprotestovala. Na to už bylo pozdě, pomyslel si Krispos. Mávla na něj, aby už šel. Vyběhl z ložnice.

Během několika kroků do svého pokoje ucítil, jak se mu na krku houpe na řetízku zavěšená jeho mince pro štěstí. Už brzy se ukáže, pomyslel si, jestli obsahuje pravdivé proroctví nebo prázdný přelud. Vzpomněl si, jak si naposledy zlaták prohlížel a jak si přitom říkal, že by Anthima nikdy zabít nedokázal. Ale když se Anthimos pokouší zabít jeho ... Čekat klidně na smrt se hodilo tak pro nějakou ovci, ne pro muže.

To všechno mu prolétlo hlavou, než došel ke svým dveřím. Když vešel dovnitř, Mavros zvedl na pozdrav svůj pohár s vínem, ale zůstal překvapeně hledět, když si Krispos začal připínat opasek s mečem. „Co proboha —“ začal.

„Velezrada,“ odpověděl Krispos, čímž Mavra umlčel. „Nebo to bude velezrada, pokud neuspěje. Anthimos mě chce dnes večer zabít magií. Já mu to nechci dovolit. Jdeš se mnou, nebo mě udáš strážím?“

Mavros na něj vyvalil oči. „Jdu s tebou, samozřejmě. Ale jak jsi to proboha zjistil? Vždyť jsi mi sám říkal, že šel na hostinu.“

„Císařovna mě právě teď varovala,“ odpověděl Krispos, jako by šlo o nějakou samozřejmost.

„Opravdu?“ Mavros si Krispa prohlížel, jako by ho viděl poprvé v životě, a nakonec se rozesmál. „Ty jsi mi neřekl všechno, že mám pravdu?“

Krispos cítil, že rudne. „Ne. Nikomu jsem to neřekl. Není to zrovna tajemství, které by musel každý znát, zvlášť když chceš—“

„Zvlášť chceš žít, abys v tom mohl pokračovat,“ dokončil Mavros za něho. „To ne, to máš pravdu.“

„Tak jdeme,“ zavelel Krispos. „Nemáme mnoho času.“

Halogai hlídající na schodech před císařskou rezidencí se pousmáli, když spatřili Krispa opásaného mečem. „Trochu ses napil, tak jdeš do města se porvat, co?“ řekl jeden z nich. „Měl ses narodit jako Haloga.“

Krispos se také pousmál, ale srdce mu bilo jako na poplach. Jakmile se s Mavrem dostali z doslechu, poznamenal:

„Opravdu se jdeme s někým porvat. Kolik Halogai má asi Anthimos s sebou?“

Noc byla tmavá. Krispos neviděl Mavrovův výraz, ale slyšel, jak se zhluboka nadechl. „Jestli jich bude víc než jeden, tak jsme v průšvih. V brnění, s těmi svými sekerami —“

„Já vím.“ Krispos zavrtěl hlavou, ale pokračoval. „Jdu do toho. Možná, že se s nimi nějak domluví. Nakonec jsem vestiarios Jeho Veličenstva. A když to nepůjde, radši zemřu v boji než nějakým hnusným způsobem, který si pro mě Anthimos určitě přichystal. Jestli do toho nechceš jít se mnou, Phos ví, že ti to nebudu vyčítat.“

„Jsem tvůj bratr,“ řekl Mavros s důstojností, která se k němu vůbec nehodila.

Krispos ho poplácal po rameni. „To jsi.“

Spěchali dál a za chůze vymýšleli a zavrhovali různé plány. Zanedlouho se před nimi vynořil tmavý cypřišový háj, který ukrýval Anthimovu studovnu. Cesta vedla mezi stromy. Krispos ucítil jejich kořeněnou vůni.

Jak se blížili ke studovně, vyšlehl z jejích oken a otevřených dveří červenooranžový záblesk světla, jasný jako blesk.

Krispos zavrával a byl si jistý, že jeho okamžik právě přišel. Jeho oči, navyklé na temnotu, se naplnily slzami. Jak kruté, pomyslel si, že jsem musel přijít pozdě.

Ale nic dalšího se nestalo, zatím ne. Slyšel Anthimův hlas, jak začíná odříkávat nové zaklínadlo. Ať už si pro něj připravil jakékoliv kouzlo, ještě neskončil.

Mavros stojící vedle Krispa si protřel oči. Když se zablesklo, všiml si něčeho, co Krispovi uniklo. „Pouze jedna stráž,“ zamumlal.

S přimhouřenýma očima se Krispos podíval směrem ke dveřím do Anthimova domu kouzel. Ve světle dvou obyčejných pochodní před nimi uviděl stát jediného halogajského gardistu.

I seveřan si protíral oči, ale zpozorněl, když na cestě uslyšel kroky. „Kdo tam?“ vykřikl a zvedl sekeru.

„Ahoj, Geirrode.“ Krispos se snažil, aby jeho hlas zněl naprosto obyčejně, přestože mu po zádech stékaly kapičky potu. Jestli Anthimos svému strážci řekl, proč sem dnes večer přišel...

Ale neřekl. Geirrod sklonil svou nebezpečnou zbraň. „Dobry večer tobě, Krispe, i tvému příteli.“ Potom se Haloga zamračil a sekeru znovu pozdvihl. „Proč jsi sem přišel s mečem na opasku?“ Přestože používal videsánštinu, jeho řeč si stále udržovala pomalý rytmus jeho studeného a vzdáleného domova.

„Přišel jsem doručit Jeho Veličenstvu vzkaz,“ odpověděl Krispos. „A že mám meč? Jen blázen chodí v noci neozbrojen.“ Sundal si opasek s mečem a podal ho Geirrodovi. „Na, vezmi si ho, pokud si myslíš, že je to potřeba. Potom mi ho vrátíš.“

Blondatý gardista se usmál. „Tak to má být, příteli Krispe. Ty víš, co je to povinnost. Dám tvůj meč stranou, než se vrátíš.“ Jak se otočil, aby opřel zbraň o zeď, vyrazil kupředu Mavros. V ruce držel dýku v pochvě a její rukojetí udeřil Geirroda z boku do hlavy, hned vedle ucha. Haloga zachroptěl a skácel se k zemi. Jeho kroužkové brnění přitom melodicky zacinkalo.

Krispos se dotkl jeho širokého krku. „Má puls. V pořádku,“ řekl, vzal si zpátky svůj opasek a vytáhl meč z pochvy. Pokud tuhle noc přežije, Halogai budou jeho strážce. Pokud by jednoho z nich zabil, nemohl by vzhledem k jejich zálibě v krevní mstě nikdy svým ochráncům věřit.

„Jdeme,“ řekl Mavros a sebral strážcovu sekeru.

„Ne, počkej. Nejdřív ho svážeme a dáme mu roubík,“ zarazil ho Krispos. Mavros pustil sekeru, sundal si svou hedvábnou šálu a roztrhnul ji napůl. Rychle Geirrodovi svázal ruce za zády a druhou polovinou mu ucpal ústa. Krispos přikývl. Společně, on a Mavros, překročili Geirrodovo tělo a vkročili do Anthimovy magické svatyně.

Souboj se stráží netrval dlouho a nenadělal mnoho hluku. S trochou štěstí bude Anthimos natolik zabrán do přípravy kouzla, že si malého rozruchu venku nevšimne. S trochou štěstí. Bohužel místo toho vystrčil hlavu ze dveří do chodby a zavola: „Co se děje, Geirrode?“ Když spatřil Krispa, jeho oči se rozšířily a zašklebil se. „Ty!“

„Ano, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Krispos. „Já.“ Vrhнул se k císaři.

Přestože byl rychlý, nestačilo to. Anthimos zmizel zpátky v pokoji, ze kterého vykoul, a zabouchl za sebou dveře.

Závora zapadla na své místo právě ve chvíli, kdy do dveří narazilo Krispovo rameno. Závora náraz vydržela; Krispos se od dveří odrazil zpátky.

Anthimos se divoce rozesmál a zavola: „Nevíš, že je neslušné chodit někam bez pozvání?“ Potom začal znovu recitovat magickou formuli. Přestože stál za pevnými dveřmi. Krispovi přejel hrůzou mráz po zádech.

Zkusil vši silou kopnout do dveří, ale dveře to vydržely. Mavros ho odstrčil stranou. „Já mám ten správný nástroj na tuhle práci,“ prohlásil. Začal do dveří sekat Geirrodovou sekerou. Rozmáchoval se znovu a znovu. Za dveřmi bylo slyšet, jak Anthimos zrychlil tempo v šíleném závodě, kdo skončí první — a přežije.

Mavros sekerou narušil dveře tak, že je dokázali s Krispem vyrazit. Ve stejnou chvíli Anthimos vítězně vykřikl. Když do místnosti vpadli jeho nepřátelé, natáhl směrem k nim ruce a z jeho prstů vyšlehly plameny.

Kdyby ovládal opravdový blesk, spálil by Krispa i s Mavrem na popel. Jím vyvolaný oheň se však šířil pomalu. Než stačil útočníky zasáhnout, podařilo se jim stáhnout se zpátky do chodby. Oheň udeřil na zeď a rozlil se po podlaze. Zeď byla z kamene; nechytla, ale Krispos přesto ucítil štiplavý kouř.

„Přešla vás chuť přijít sem a hrát si se mnou, drahoušci?“ zavola na ně Anthimos a znovu se zasmál. „V tom případě budu muset jít za vámi.“

Objevil se ve dveřích a vystřelil po Krispovi svůj magický oheň. Krispos se vrhnul na podlahu. Plameny proletěly nad ním, tak nízko, že ucítil pach svých spálených vlasů. Čekal, že Anthimos zaútočí znovu a spálí ho na popel.

Ale Anthimos k tomu nedostal příležitost. Zatímco jeho pozornost a kouzelný oheň byly zaměřeny na Krispa, vrhnul se na něj Mavros shalogajskou válečnou sekerou. Anthimos se otočil a vrhnul plameny proti Mavrovi, aby jeho útok odrazil. Sám napaden ale musel ustoupit zpátky do svého pokoje.

Kouzelné plameny se dotkly zničených dveří, které začaly hořet. Opravdový oheň začal olizovat trámový strop.

Krispos vyskočil na nohy. „Máme ho!“ zavola. „Tady proti nám nemůže bojovat a vevnitř se usmaží zaživa.“ Kouř mezitím podstatně zhoustl.

„Myslíš si, že je se mnou konec,“ ozval se zevnitř Anthimos. „Zvládnout tenhle ohýnek pro mě bude úplná hračka. Ale nejdřív dokončím kouzlo, které jsem si pro tebe připravil, Krispe, a které jsi tak nezdvůřile přerušil. A až skončím, budeš si přát, abys radši uhořel zaživa a tvůj přítel s tebou.“

Anthimos začal znovu odříkávat magickou formuli. Krispos se chtěl vrhnout dovnitř, protože se domníval, že Anthimos nebude moci použít své plameny, když vyvolává jiné, ještě strašlivější kouzlo. Jenže jakmile ho jednou vyvolal, oheň Anthima poslouchal. Hrozné plameny Krispa zatlačily zpátky. Mavros to také zkusil, ale dopadl stejně.

Anthimos pokračoval. Krispos se v magii vůbec nevyznal, ale cítil ohromnou sílu moci, kterou Anthimos vyvolal.

Vzduch mu připadal řídký a pulzující energií. Celým tělem mu projelo zachvění, protože cítil, jak se k němu ta síla blíží. Na císaře zaútočit nemohl a bylo mu jasné, že ani útekem nic nevyřeší. Stál a čekal v dusivém kouři.

Anthimos také občas zakašlal a ve spěchu, aby stačil kouzlo dokončit dřív, než mu oheň uzavře cestu ven, začal drmolit. Jeho chybu možná způsobilo právě to, že spěchal; možná by ji při své lehkovážnosti udělal stejně.

Poznal, že se spletl — jeho odříkávání najednou utichlo. Vykřikl hlasem plným hrůzy a zděšení: „Jeho, ne mě! Nechtěl jsem říct 'mě'! Chtěl jsem říct 'jeho'!“

Pozdě. Síla, kterou přivolal, udělala, co měla udělat a komu to měla udělat. Vykřikl pouze jednou. Krispos i přes kouř a žár rozvlněný vzduch viděl, jak se svíjí, jako by ho svírala obrovská ruka. Křik utichl. Zvuk lámaných kostí však stále pokračoval. Zášleh plamene na chvíli Krispovi zablokoval výhled. Když ho znovu spatřil, ležel Anthimos — nebo to, co z něj zbylo — zkroucený nehybně na podlaze.

Mavros chytil Krispa za rameno. „Vypadněme odsud!“ vykřikl. „Umřeme stejně, když tady uhoříme, jako kdyby se to Anthimovi podařilo.“

„Opravdu? To bych se divil.“ Anthimos byl ten nejmrtvější muž, jakého kdy viděl. Poslední pohled na padlého císaře

mu zůstal před očima, zatímco s Mavrem klopýtal ke dveřím.

Chladný a čistý noční vzduch po tom ohnivém pekle vevnitř na ně zapůsobil jako koupel v chladné vodě po nekonečném pochodu pouští. Krispos se zhluboka nadechl. Potom poklekl vedle Geirroda, který právě začínal přicházet k sobě. „Odtáhneme ho odsud,“ řekl Mavrovi hrubým hlasem. „Nechceme, aby nám tu uhořel.“

„Nejdřív musím udělat něco jiného.“ Mavras pomalu a uvolněně před Krispem poklekl a potom před ním ulehl na tvář.

„Veličenstvo,“ prohlásil. „Dovolte mi, abych byl první, kdo vás pozdraví. Tys zvítězil, Krispe, Autokrate Videssosu.“ Krispos zůstal stát s otevřenou pusou. Při zoufalém souboji s Anthimem zapomněl, jaká je cena pro vítěze. Pronesl svá první slova jako císař: „Vstaň, blázne.“

Geirrodovy světlé oči přeskakovaly z jednoho na druhého. Mavros vstal, ale jenom proto, aby se sklonil k Halogovi.

„Chápeš, co se tady stalo, Geirrode? Anthimos se pokusil zabít Krispa pomocí magie, ale udělal chybu a zabil místo toho sám sebe. Při našem velkorysém a milosrdném Pánu přísahám, že jsme ho ani já ani Krispos nezabili. Svoji smrt si zavinil sám.“

„Můj přítel — můj bratr — má pravdu,“ řekl Krispos. Požehnal se slunečním znamením. „I já přísahám. Jestli mi uvěříš, Geirrode, záleží na tom, co si o mně myslíš. Ale jestli mi věříš, chtěl bych se tě na něco zeptat: budeš mi sloužit tak statečně a věrně, jako jsi sloužil Anthimovi?“

Geirrod pozoroval Krispa pronikavým pohledem, který by mohl patřit dravé šelmě. Potom krátce přikývl.

„Rozvaž ho, Mavre,“ řekl Krispos. Mavros přerázl Geirrodova pouta a roubík. Geirrod vstal a nejistým krokem se snažil dostat do bezpečné vzdálenosti od hořící budovy za nimi. „Počkej,“ zavolal na něj Krispos a otočil se k Mavrovi: „Dej mu jeho sekeru.“

„Cože? To ne!“ vykřikl Mavros. „I když se sotva drží na nohou, s touhle věcí by nám oběma dokázal pořádně zatopit.“

„Řekl, že mi bude sloužit. Dej mu sekeru.“ Tón rozkazu si vypůjčil částečně od Petrona a částečně od Anthima.

Ať mu jako vzor posloužil kdokoliv, posloužilo to svému účelu. Mavrův výraz dostatečně vyjadřoval jeho nesouhlas, ale sekeru Geirrodovi dal. Haloga šiji vzal a prohlédl si ji jako otec dlouho ztraceného syna, který se vrátil domů.

Krispos se napjal. Pokud se spletl a Mavros měl pravdu, jeho vláda bude nejkratší v dějinách Videssosu.

Geirrod zvedl sekem — na pozdrav. „Veďte mě. Veličenstvo,“ řekl. „Kam teď?“

Krispos sledoval, jak Mavros pouští rukojeť své dýky. Krátká čepel by ani jednomu z nich proti ozbrojenému Geirrodovi příliš nepomohla, ale Krispovi to gesto stačilo, aby byl na svého adoptivního bratra pyšný.

„Kam teď?“ zopakoval gardista.

„Do císařské rezidence,“ odpověděl Krispos po krátkém zaváhání. „Ty, Geirrode, řekneš svým kamarádům, co se tady stalo. Já k nim také promluví a potom i k ostatnímu služebnictvu.“

„Co chceš dělat tady s tím?“ zeptal se Mavros a ukázal na hořící Anthimovu studovnu. Zrovna v tu chvíli se zřítíla část střechy.

„Nechat to shořet“ odpověděl Krispos. „Pokud někdo oheň uvidí, zřejmě se ho pokusí uhasit, ale počítám, že nebude mít velký úspěch. Stromy okolo jsou tak husté, že si nejspíš nikdo ničeho nevšimne a my rozhodně nemáme čas se tím zabývat. Nebo máš jiný návrh?“

Mavros zavrtěl hlavou. „Ne, nemám. Do svítání musíme stihnout ještě spoustu věcí.“

„Máš pravdu.“ Po cestě do císařské rezidence se Krispos snažil uspořádat si v duchu seznam věcí, které musí do rána zařídit. Kdyby na něco důležitějšího zapomněl, věděl, že může o trůn zase rychle přijít.

Halogai, kteří drželi stráž před císařskou rezidencí, zpozorněli, když si všimli, že se k nim blíží tři muži. Když se Krispos a jeho společníci dostali do světla pochodní, které odhalilo jejich stav, jeden ze severanů vykřikl: „Co se vám stalo?“

Krispos se podíval na svoje šaty, které byly zčernalé od ohně. Všiml si, že Mavrova tvář je špinavá od sazí. Bylo mu jasné, že sám na tom nebude o moc lépe.

„Autokrat je mrtev,“ řekl prostě.

Halogai vykřikli a seběhli ze schodů s připravenými zbraněmi. „Zabil jsi ho?“ zeptal se jeden z nich divokým hlasem.

„Ne, přísahám při Phosovi, že jsem ho nezabil,“ odpověděl Krispos. Stejně jako před chvílí se i teď požehnal slunečním znamením. „Víte, že jsme se před několika dny pohádali.“ Počkal na jejich přikývnutí a pokračoval: „Dnes večer jsem se dozvěděl —“ Teď nezáleží na tom, od koho, pomyslel si. „Dozvěděl jsem se, že mi neodpustil, i když chtěl, abych tomu uvěřil, ale rozhodl se použít magii, kterou studoval, k tomu, aby mě zabil.“

Dotkl se meče, který se mu houpal na boku. „Byl jsem připraven se bránit, to ano, ale nezabil jsem ho. Když jsem přišel, Anthimos se snažil rychle dokončit svoje zařikávání, ale místo aby zničil mě, zahubil sám sebe. Ve jménu našeho velkorysého a milosrdného Pána přísahám, že mluvím pravdu.“

Náhle začal k severanům mluvit Geirrod v jejich vlastním jazyce. Chvíli ho poslouchali, potom se začali ptát a povídat si — někteří křičeli — mezi sebou. Geirrod se obrátil ke Krispovi a vrátil se k videsánštině. „Řekl jsem jim, že bude spravedlivé, když se staneš císařem, protože Anthimos se tě pokusil zabít a místo toho zahubil sám sebe. Také jsem jim řekl, že tě budu bránit, pokud s tím nebudou souhlasit.“

Zatímco se Halogai dohadovali, Mavros se přitočil ke Krispovi a zašeptal: „No, připouštím, že jsi měl pravdu.“

Krispos přikývl, ale stále pozoroval strážce — a jejich kapitána. Dočetl se, že občas se podařilo uzurpátorům získat podporu císařské gardy příslibem bohaté odměny. Nevěřil tomu, že by zlato dokázalo přesvědčit Thvariho; maximálně by si vysloužil jeho opovržení. Čekal, až kapitán promluví. Thvari to nakonec udělal. „Veličenstvo.“ Jeden za druhým ho Halogai následovali.

Teď mohl Krispos rozdat odměny. „Půl libry zlata pro každého z vás, libru pro Thvariho a dvě libry pro Geirroda, který můj nárok uznal jako první.“ Severané zajásali a obklopili ho, aby mu stiskli ruku.

„Co dostanu já?“ zeptal se Mavros s předstíranou upřímností.

„Ty běž do stájí, osedlej Pokroka a nějakého koně pro sebe a vrať se sem co nejrychleji,“ odpověděl mu Krispos.

„No, to je pěkné, veškerou práci musím udělat já,“ řekl Mavros — ale přes rameno, protože okamžitě vyrazil směrem ke stájím.

Krispos vystoupil po schodech do císařské rezidence — náhle si uvědomil, že teď je to jeho rezidence a bude jeho tak dlouho, dokud si titul císaře udrží. Cítil se plný energie; kdyby ale na chvíli zpomalil, zřejmě by bylo obtížné znovu pokračovat ve stejném tempu. Musel se vduchu usmát — těžko dostane v nejbližší době příležitost zpomalit.

Barsymes a Tyrovitzes čekali uvnitř vstupní haly. Eunuchové překvapeně zírali, stejně jako předtím Halogai, na stav Krispova oblečení. Barsymes ukázal ven na gardisty. „Říkají vám Veličenstvo,“ konstatoval. Zaznělo v jeho hlase obvinění? Krispos to nedokázal posoudit. Komorník měl v přetvářování dlouhou praxi.

„Ano, říkají mi Veličenstvo — Anthimos je mrtev,“ odpověděl Krispos úsečně a doufal, že tím přiměje eunuchy k upřímné reakci. Ale kromě přezhnutí se slunečním znamením neudělali nic. Jejich mlčení ho znovu donutilo vysvětlovat okolnosti Anthimovy smrti.

Když skončil, Barsymes přikývl; nevypadal vůbec překvapeně. „Nevěřil jsem, že se to může Anthimovi podařit,“ poznamenal.

Krispos jeho větu nejdřív pochopil jako lichotku. Náhle se ale zarazil a jeho oči se úžasem rozšířily. „Ty jsi o tom věděl,“ pochopil. Barsymes znovu přikývl. Krispos vytáhl svůj meč. „Věděl jsi o tom a nevaroval jsi mě. Jak se ti za to mám odvděčit?“

Barsymes před čepelí meče neuhnul. „Možná bude lepší, než si to rozmyslíte, informovat o vašem návratu císařovnu Daru. Jsem si jistý, že se jí uleví ještě víc než nám.“

Krispovi opět chvíli trvalo, než pochopil. „To jsi věděl také?“ zeptal se tiše. Tentokrát přikývli oba eunuchové. Krispos se podíval na svůj meč a zastrčil ho zpátky do pochvy. „Jak dlouho jste to věděli?“ Tentokrát už šeptal.

Barsymes a Tyrovitzes se podívali jeden na druhého. „Žádné tajemství se v paláci dlouho neudrží,“ odpověděl Barsymes s trochou samolibého uspokojení.

Krispos ohromeně zavrtěl hlavou. „A neřekli jste to Anthimovi?“

„Kdybychom to udělali, ctěný a — promiňte, omlouvám se — Vaše Veličenstvo, mohl byste se o tom teď s námi bavit?“ zeptal se Barsymes.

Krispos znovu zavrtěl hlavou. „Jak se ti mám odvděčit za tohle?“ řekl a sám si zamyšleně odpověděl: „Pokud se mám stát císařem, budu potřebovat vestiaria. To místo je tvoje, Barsyme.“

Eunuchova dlouhá a úzká tvář nebyla stvořena k tomu, aby vyjadřovala radost, ale jeho úsměv byl tentokrát méně žalostný než obvykle. „Je to pro mě čest, Vaše Veličenstvo. S radostí přijímám a doufám, že se mnou budete spokojen.“

„Jsem si jistý, že budu,“ odpověděl Krispos. Eunuchy nechal za sebou a pospíchal dál chodbou. Minul dveře, které mu patřily, a zastavil se před těmi, do kterých už tolikrát vstupoval a které budou ode dneška jeho. Chystal se tiše zaklepat, ale rozmyslel si to. Přeci nebude klepat na vlastní dveře. Otevřel je.

Slyšel, jak se Dara zhluboka nadechla — musela být napjatá, kdo se ve dveřích ukáže. Když uviděla Krispa, řekla: „Ach, díky bohu, jsi to ty!“ a vrhla se mu do náručí. Přestože ji objímal, musel myslet na to, že její slova by se hodila i v případě, že by se vrátil Anthimos — nemusela se bát, že se přerekne. Napadlo ho, jak dlouho jí trvalo, než vymyslela tak bezpečné slovní spojení.

„Řekni mi, co se stalo,“ požádala ho. Popsal Anthimovu smrt už počtvrté a věděl, že to tuhle noc není naposled. Čím víckrát celou historku opakoval, tím méně znovu prožíval hrůzu a napětí, kterou tehdy cítil. Možná že když ji bude opakovat dostatečně dlouho, zapomene na svůj strach úplně.

Dara slyšela jeho vyprávění poprvé, takže pro ni bylo reálné, jako by se sama souboje zúčastnila. Znovu ho objala, když skončil. „Mohla jsem tě ztratit,“ řekla s hlavou opřenou o jeho rameno. „Nevím, co bych potom dělala.“

Věděla to velmi dobře, když ho varovala, pomyslel si Krispos, ale nechtěl jí dávat za vinu, že na to teď zapomněla. Její strach mu znovu připomněl jeho vlastní. „Opravdu mohlo být po mně,“ potvrdil její obavy. „Kdyby se nepřeřekl —“

„Ty jsi ho k tomu donutil,“ prohlásila Dara. Musel přikývnout. Nakonec, Anthimos musel být také pořádně vyčerpán, jinak by neudělal tak fatální chybu. „Nebýt tebe, tak bych o ničem nevěděl a nezabránil bych tomu ...“ Tentokrát objal Krispos Daru, protože si uvědomil, co jí dluží a za co jí má být vděčný.

Něco z toho musela vycítit. Podívala se na něho; její oči pátraly v jeho tváři. „Potřebujeme jeden druhého,“ řekla pomalu.

„A hodně,“ souhlasil s ní. „Obzvlášť teď.“ Jako by ho neslyšela, zopakovala: „Potřebujeme jeden druhého,“ a pokračovala spíš sama pro sebe: „Dokážeme jeden druhého uspokojit. Když se to spojí, není to dobrý začátek ... lásky?“

Krispos si všiml krátkého zaváhání, než se to slovo odvážíla vyslovit. Na jejím místě by také zaváhal. Být milencem ještě neznamenalo milovat; to byla jedna z Tanilisiných lekcí. Přesto ... „Dobrý začátek,“ řekl a neměl pocit, že by lhal. Potom dodal: „A ještě něco.“

„Copak?“ zeptala se Dara.

„Slibuji ti, že si nepostavím žádný bazén s bělicemi.“

Dara zamrkala a rozesmála se. V jejím hlase ale byl i neradostný tón, když ho varovala: „To budu ráda. Anthimos se nemusel příliš starat o to, co si myslím, zatímco ty ...“

Zarazila se. Pochopil, co mu tím chtěla říct: že byl pouhým uzurpátorem, který se narodil jako farmář a který neměl na trůn jiné právo než to, že na něm zrovna seděl. Věděl, že je to pravda. Také věděl, že pokud bude vládnout dobře, nemá to celkem žádný význam. Ale zatím to význam mělo. V tuto chvíli mu cokoliv, co ho spojovalo s císařským domem, mohlo pomoci udržet moc na tak dlouho, dokud bude někdo pochybovat o tom, že mu patří. Nemohl si dovolit Daru zneprátnit.

„Ani ne před minutou jsem řekl, že si s takovými věcmi nemusíš dělat starosti,“ připomněl jí.

„To je pravda.“

Políbil ji a s formálností, jakou by mu mohl Mavros závidět, řekl: „A nyní. Vaše Veličenstvo, pokud mě omluvíte, musím zařídít ještě několik maličkostí.“

„Chápu,“ řekla s úsměvem. Potom dodala: „Vaše Veličenstvo.“

Znovu ji políbil a pospíchal pryč. Halogai před císařskou rezidencí zvedli svoje zbraně na pozdrav, když ho uviděli přicházet. O několik minut později přijel Mavros s Krispovým Pokrokem. „Tady máš svého koně, Kris— ehm, Vaše Veličenstvo.“ Jeho hlas se ztišil na spiklenecký šepot. „K čemu ho potřebuješ?“

„Pojeďu na něm, samozřejmě,“ odpověděl Krispos. Mavros vyprsknul, ale Krispos se mezitím obrátil k Thvarimu a několik minut s ním mluvil. Když skončil, zeptal se ho: „Rozumíš mi? Můžeš to udělat?“

„Rozumím. Pokud to bude možné, udělám to. Pokud ne, zemřu. A vy asi taky, o něco později,“ odpověděl kapitán s chladnokrevnou upřímností Halogai.

„Věřím, že uděláš, co bude v tvých silách, v zájmu nás obou,“ prohlásil Krispos. Potom nasedl na svého koně a uvolnil mu otěže. „Jedeme,“ zavolal na Mavra,

„Tušil jsem to,“ odušil Mavros. „Máš na mysli nějaký konkrétní cíl. nebo se budeme jenom tak potulovat po městě?“

Krispos mezitím popohнал svého koně do klusu. „Iakovitzův dům,“ odpověděl přes rameno a zamířil na západ k Palamovu náměstí. „Doufám, že bude doma; jediný člověk, který chodí — chodil — na hostiny radši než on, byl Anthimos.“

„Proč jedeme zrovna k němu?“

„Protože má stále ve zvyku zaměstnávat hodně sluhů,“ odpověděl Krispos. „Jestli se mám stát Autokratem, musí o tom lidé vědět. Musí vidět moji korunovaci. Ta musí proběhnout co nejdříve, dokud někoho jiného nenapadne, že by mohl trůn obsadit pro sebe. Sluhové to můžou během noci rozkřiknout po městě.“

„A všechny probudit?“ zeptal se Mavros. „Za to tě lidé nebudou mít příliš rádi.“

„Lidé v tomhle městě mají ze všeho nejradši pořádné představení,“ odpověděl Krispos. „Nikdy by mi neodpustili, kdybych je nenechal vzbudit. Vezmi si Anthima — v tomhle městě můžeš být cokoliv, dokud se nezačneš chovat jako hlupák.“

„Možná máš pravdu,“ řekl Mavros. „Aspoň doufám, při našem velkorysém a milosrdném Pánu.“

Zastavili koně před Iakovitzovým domem, uvázali koně k zábradlí a postavili se před hlavní bránu. Krispos na ni zabušil. Bušil tak dlouho, dokud Iakovitzův komorník Gomaris neotevřel špehýrku a nepodíval se ven. Kletby, které měl připravené, zůstaly nevyřčené, když poznal Krispa. Spokojil se se zabručením: „Proboha, Krispe, zbláznil ses?“

„Ne,“ odpověděl Krispos. „Musím se okamžitě sejít s Iakovitzem. Řekni mu to, Gomare, a řekni mu, že nechci slyšet žádné ne.“ S napětím čekal — pokud Gomaris řekne, že jeho pán není doma, budou zase tam, kde začali. Ale komorník zavřel špehýrku a odešel.

Vrátil se za pár minut. „Říká, že ho to nezajímá, i kdyby ho chtěl vidět samotný císař.“

„To je císař, Gomare,“ řekl Krispos. Malým okénkem se nedal rozeznat Gomarův výraz, ale Krispos viděl, jak se komorníkovy oči rozšířily úžasem. O chvíli později slyšel, jak se zvedá závora. Brána se otevřela.

„Co se stalo v paláci?“ zeptal se Gomaris nedočkavě. To nebyla pouhá nedočkavost; celý hořel touhou slyšet novinky dřív než kdokoliv jiný. Pro obyvatele města to byl poklad cennější než zlato.

„Dozvíš se to, jakmile to řeknu Iakovitzovi,“ slíbil Krispos. „Teď bys měl radši utíkat a říct mu, že jsi nás nakonec pustil dovnitř.“

„Máš pravdu, zatraceně,“ řekl Gomaris mrzutě. Zamířil do pánovi ložnice. Krispos s Mavrem, kteří se v domě bez problémů vyznali, ho pomalu následovali.

Iakovitzes jim vyšel naproti, takže se setkali v předpokoji jeho ložnice. Vznětlivý malý šlechtic si právě zavazoval pás svého županu. Ukázal prstem na Krispa. „Co je to za hloupost, že mě chce vidět sám císař? Žádného císaře nevidím. Jediné, co vidím, jste vy dva a z toho nejsem dvakrát nadšený.“

„Vznešený pane, právě se na císaře díváte,“ odpověděl Krispos. Ukázal sám na sebe.

Iakovitzes si pohrdavě odfrkl. „Co jste proboha pili? Jděte radši domů a dá-li bůh, znovu usnu, do rána na všechno zapomenu a neřeknu to Anthimovi.“

„Na tom nezáleží,“ vpadl mu do řeči Krispos. „Anthimos je mrtev, Iakovitzi.“

Stejně jako Gomarovy oči předtím, i Iakovitzovy se úžasem rozšířily. „Přidrž mu tu pochodeň u obličeje, Gomare,“ požádal svého komorníka. Gomaris poslechl. Ve světle Iakovitzes podrobně zkoumal Krispovu tvář. „Ty nežertuješ,“ konstatoval nakonec.

„Ne, nežertuji.“ Krispos takřka mechanicky zopakoval celý příběh o Anthimově smrti. Zakončil ho slovy: „Proto jsem přišel za vámi, vznešený pane, aby vaši sluhové rozšířili po městě zprávu, že se stalo něco neobvyklého a že by se lidé měli shromáždit u Nejvyššího chrámu, aby zjistili co.“

Ke Krispově překvapení a pobouření se Iakovitzes začal smát a prohlásil: „Jestli dovolíte, Vaše Veličenstvo, když jste sem poprvé přišel, nikdy by mě nenapadlo, že u mě budoucí Autokrat kydá hnůj. To nemůže říct každý. To tedy opravdu ne!“ Znovu se rozesmál, hlasitěji než předtím.

„Pomůžete mi?“ zeptal se Krispos.

Iakovitzes se pomalu uklidnil. „Ano, Krispe, pomůžu ti. Radši ať nosíš korunu ty než nějaký tupohlavý generál, což je asi jediná možnost, kterou jinak máme.“

„Díky,“ řekl Krispos — Iakovitzes nedokázal nikoho pochválit, aniž by pochvala neskrývala nějaký háček.

„Není zač, opravdu není,“ odpověděl šlechtic. Povzděchl si. „Když si představím, že s trochou štěstí jsem mohl mít císaře i v posteli ...“ Iakovitzes se obrátil s napůl nazlobeným a s napůl potouchlým pohledem na Mavra. „Proč jsi císaře nesvrhnul ty?“

„Já? Ne, díky,“ odpověděl Mavros. „Nevzal bych to, ani kdyby mi platili. Chci strávit svůj život bez ochutnavačů jídla — a bez nutnosti neustále shánět nové.“

„Hmm.“ Iakovitzes se otočil zpátky ke Krispovi. „Dnes večer jsi toho získal hodně, že? Předpokládám, že budeš chtít, abych šel a vzbudil celou svoji domácnost. Udělám to. Když už jsi připravil o spánek mě, nevím, proč by měli spát ostatní.“

„Jsi pořád stejně velkorysý a ohleduplný, jakého si tě pamatuji,“ poznamenal Krispos, jen aby ho naštvál. „Při Phosově jméně slibuji, že toho nebudeš litovat.“

„Pokud naše hlavy skončí na Mimíku, ta moje to té tvoji připomene,“ odušil Iakovitzes. „Tak se dáme do práce, co vy na to? Čím rychleji to uděláme, tím máme větší šanci, že se vyhneme katovi a jeho sekeře.“

Protože Krispos došel ke stejnému závěru, přikývl, stiskl Iakovitzovi ruku a pospíchal pryč. Když s Mavrem nasedali na koně, slyšeli, jak Iakovitzes začíná dělat hrozný rámus, aby vzbudil svoje služebnictvo. Mavros se zašklebil. „Nic nedělá polovičatě, že?“

„Nikdy,“ odpověděl Krispos. „Máme štěstí, že je na naší straně. S Gnatiem to nebude tak jednoduché.“

„Ty ho přesvědčíš,“ prohlásil Mavros s důvěrou.

„Po dobrém nebo po zlém, budu muset,“ konstatoval Krispos, zatímco projížděli temnými a tichými ulicemi města.

Pouze pár lidí bylo stejně jako oni vzhůru. Několik prostitutek na ně kývlo, když projížděli okolo, pár pouličních zlodějí se jim radši klidilo z cesty a opilci je ignorovali úplně. Jednou Krispos zahlédl v dálce několik pochodní, které svítily na cestu nějaké důležité osobě. Zahuli za roh a ztratili je z očí.

O něco víc pochodní osvětlovalo prostor před sídlem patriarchy. Krispos s Mavrem přivázali koně ke keřům, které tam rostly, a rychle došli ke vchodu. „Bušení na dveře mě už docela unavuje,“ prohlásil Krispos, zatímco se ranami do dveří pokoušel někoho uvnitř vzbudit.

Mavros se pokusil ho utěšit. „Až tohle skončí, budeš mít sluhy, kteří budou bušit za tebe.“

Bušení nakonec mělo úspěch — kněz Badourios se škvrírou ve dveřích zeptal: „Kdo se odvažuje rušit spánek ekumenického patriarchy?“ Jakmile poznal Krispa, znatelně změnil tón. „Doufám, že to není naléhavé, ctěný a vážený pane.“

„Přišel bych snad, kdyby to nebylo naléhavé?“ odseknul Krispos. „Musím okamžitě mluvit s patriarchou, svatý pane.“

„Můžu vědět v jaké záležitosti?“ zeptal se Badourios.

Mavros se do rozhovoru vložil: „Kdyby se to týkalo tebe, buď ubezpečen, že bychom ti to rádi řekli. Ale týká se to tvého pána, jak ti Krispos oznámil. Takže buď tak laskav a přiveď ho.“ Badourios ho chvíli vraždil pohledem, potom se najednou otočil a zmizel.

Gnatioš se objevil o pár minut později. Přestože byl vytržený ze spánku, vypadal elegantně a bystře, ale ne příliš nadšeně. Krispos i Mavros se uklonili. Když se na oplátku ukláněl Gnatioš, Krispovi neušlo, že si patriarcha všiml jejich špinavých tváří a roztrhaného oblečení. Nedal to však nijak najevo, když se zeptal: „Co znepokojilo Jeho Veličenstvo natolik, že potřebuje mou pomoc uprostřed noci?“

„Promluvme si raději v soukromí, ne tady ve dveřích,“ odpověděl Krispos.

Patriarcha se zamyslel, potom pokrčil rameny. „Jak si přejete.“ Zavedl je do malého pokoje osvětleného několika lampami, zavřel dveře a zajistil je závorou. Založil si ruce na prsou a zeptal se: „Dobrá, ptám se znovu, ctěný a vážený pane: jaký teologický problém trápí Anthima tak, že mě kvůli tomu nechá vytáhnout z postele?“

„Nejsvatější pane, víte stejně dobře jako já, že Anthimos se o teologii nikdy moc nestaral,“ odpověděl Krispos. „Teď se o ni přestal zajímat úplně. Nebo, lépe řečeno, teď ho zajímá pouze ta nejdůležitější část — právě totiž kráčí po úzkém mostě mezi světlem a temnotou.“ Viděl, jak Gnatioš vyvalil oči. „Ano, nejsvatější pane, Anthimos je mrtev.“

„A vy, nejsvatější pane, jste k oslovení Autokrata Videssosu použil titulu, který se naprosto neslučuje s jeho postavením,“ dodal Mavros. Jeho hlas zněl tvrdě, ale v koutku úst mu cukalo, jak přemáhal úsměv.

Přestože se vždycky choval důstojně a uhlazeně, tentokrát Gnatioš zůstal hledět s otevřenou pusou. „Ne,“ zašeptal.

„Ale ano,“ potvrdil mu Krispos a už pošesté zopakoval, jak Anthimos skončil. Jak se poslouchal, zjistil, že už příběh opakuje mechanicky: proti verzi, kterou vyprávěl Daře nebo Iakovitzovi, se změnilo jenom pár slov. Končil se slovy: „A proto jsme přišli za vámi, nejsvatější pane; abyste ráno v Nejvyšším chrámu na mou hlavu položil císařskou korunu.“

Gnatioš během Krispova vyprávění znovu získal svůj ztracený klid. Jakmile Krispos skončil, zavrtěl hlavou a zopakoval: „Ne,“ tentokrát nahlas a pevně. „Ne, žádného mocichtivého štolbu korunovat nebudu, bez ohledu na to, co se stalo Jeho Veličenstvu. Pokud mluvíš pravdu a je mrtev, na císařský titul mají větší nárok jiní.“

„Čímž máte na mysli Petrona — svého bratrance Petrona,“ konstatoval Krispos. „Rád bych vám připomněl, nejsvatější pane, že Perronas obléká mnišskou kutnu.“

„Slib vynucený mužem, který už nežije,“ prohlásil Gnatioš. „Sám musíš přiznat, že by byl lepší Autokrat než ty.“

„Nic takového nepřiznám,“ zavrčel Krispos, „a ty jsi blázen, pokud si myslíš, že přenechám trůn někomu, kdo by jako první věc zařídil mou popravu.“

„A ty jsi blázen, pokud si myslíš, že budeš korunován mou rukou,“ odsekl Gnatioš.

„Pokud to neuděláš ty, udělá to Pyrrhos,“ řekl Krispos.

Tenhle trik na Gnatioš jednou zabral, ale tentokrát s ním Krispos neuspěl. Gnatioš se postavil. „Pyrrhos je pouhý opat. Aby byla korunovace platná, musím ji provést já sám, ekumenický patriarcha, a já to neudělám.“

Najednou někdo zaklepal na dveře a bez čekání na odpověď vzal za kliku. Byl to Badourios; když zjistil, že jsou dveře zavřené na petlici, zavolal přes dveře: „Nejsvatější pane, venku na ulici se něco děje.“

„Co se děje na ulici mě teď vůbec nezajímá,“ řekl Gnatioš rozzlobeně. „Jdi pryč.“

Krispos s Mavrem se podívali jeden na druhého. „Možná by vás mělo zajímat, co se na ulici děje, nejsvatější pane,“ řekl Krispos medovým hlasem. „Můžeme sejít podívat?“

Vrásky na Gnatiově čele se prohloubily. „Jak si přejete,“ řekl neochotně.

Krispos uslyšel zvenku pokřik, jakmile vyšel z pokoje. Znovu se podíval na Mavra a oba se usmáli. Gnatios se na ně zamračil.

Když se všichni tři objevili v hlavních dveřích, výkřiky náhle ustaly. Gnatios se zmateně díval na kompletní jednotku císařské gardy, na stovky ozbrojených Halogai vyrovnaných v bojové formaci před jeho domem. Obrátil se ke Krispovi a nervózně si olízl rty: „Přeci bys nepustil ty barbary sem, na svatou půdu?“

„Jak vás něco takového mohlo napadnou, svaly pane?“ Zdálo se, že Krispos je opravdu překvapen. „Přeci jsme si naprosto mírumilovně povídali. Nebo ne?“

Než mohl Gnatios odpovědět, oddělil se od zbytku oddílu jeden gardista a zamířil k nim. Když přišel blíž, poznal Krispos Thvariho. Gnatios zůstal stát, ale zdálo se, jako by se schoulil. Thvari měl kromě kroužkového brnění a sekery ještě velký kulatý bronzový štít.

Thvari pozdravil Krispa zvednutím sekery. „Veličenstvo,“ řekl prostě. To, co viděl v patriarchových očích, se mu zřejmě nelíbilo, protože jeho pohled náhle ochladl. Sekera v jeho ruce sebou škubla, jako by žila vlastním životem.

Gnatios zaječel: „Odvedte ho ode mě!“ Sekera v Thvariho ruce se znovu pohnula, tentokrát ještě dál patriarchovým směrem. Gnatios zbraň fascinovaně pozoroval. Když se pohnula znovu, nadskočil. „Prosím, řekněte mu, ať jde pryč,“ požádal Krispa plačtivým hlasem. Po chvíli, když zřejmě pochopil, v čem je problém, dodal: „Vaše Veličenstvo.“

„To bude všechno, Thvari. Děkuji ti,“ řekl Krispos. Haloga přikývl, otočil se a vrátil se ke svým krajanům.

„Tak,“ obrátil se Gnatios ke Krispovi, zatímco jeho oči stále sledovali Thvariho, dokud se nezařadil mezi ostatní.

„Veřejně jsem tě uznal jako císaře. Jsi spokojen?“

„Ještě jsi Jeho Veličenstvo nepoctil formálním pozdravem,“ poznamenal Mavros.

Gnatios ho probodl pohledem a otevřel ústa, aby vyzývavě odpověděl. Potom se znovu podíval na vyrovnané zástupy Halogai stojící před nimi. Krispos sledoval, jak ho chuť odporovat opouští. Pomalu poklekl na obě kolena a ulehkl tváří k zemi. „Veličenstvo,“ řekl, když se čelem dotkl země.

„Vstaňte, nejsvatější pane,“ vyzval ho Krispos. „Takže souhlasíte s tím, že jsem právoplatný vládce?“ Počkal, než Gnatios přikývne, a pokračoval: „V tom případě vám určitě nebude zatěžko to dokázat před celým městem tím, že při východu slunce položíte v Nejvyšším chrámu na mou hlavu císařskou korunu.“

„Zdá se, že nemám na vybranou,“ odpověděl Gnatios zachmuřeně.

„Pokud se stanu vládcem císařství, budu vládnout všemu,“ řekl mu Krispos. „To znamená i chrámům.“

Patriarcha neodpověděl, ale jeho výraz byl dostatečně výmluvný. Přestože každý císař byl podle tradice svrchovaným panovníkem jak ve světské, tak i církevní oblasti, Anthimos důsledně ignoroval obě a nechal Gnatia řídit videsánskou církev jako nezávislého vládce. Vyhlídka, že bude pouze plnit cizí příkazy, nemohla proto Gnatia potěšit.

Mavros ukázal na ulici; ve stejnou chvíli se i Halogai podívali směrem, kterým ukazoval. K patriarchově domu přicházel muž nesoucí velký a těžký balík. Ne, nebyl to muž — když přišel blíž, bylo vidět, že na tváři ani na bradě nemá vousy.

Ale žena to také nebyla ...

„Barsyme!“ vykřikl Krispos. „Co tady děláš?“

Eunuch s hekáním složil svůj náklad na zem. „Pokud máte být korunován. Vaše Veličenstvo, musíte se před lidmi objevit se všemi císařskými insigniemi. Slyšel jsem vaše rozkazy Halogai, takže jsem věděl, že vás tady najdu. Přinesl jsem korunovační roucho, korunu a rudé boty. Doufám, že hedvábí nebude příliš pomačkané,“ dodal plný obav.

„Na tom teď nezáleží,“ uklidnil ho Krispos. „Důležité je, že tě napadlo to přinést.“ Položil ruku na Barsymovo rameno.

Eunuch, formální jako vždy, ji setřásl a uklonil se. Krispos pokračoval: „Co jsi udělal bylo statečné, ale také dost lehkovážné. Jak by ses bránil, kdyby tě přepadli zloději a všechno ti ukradli?“

„Zloději?“ Barsymes si pohrdavě odfrkl. „Museli by být šílení, aby si dovolili zaútočit na někoho, kdo je zcela zjevně palácovým eunuchem.“ Poprvé Krispos zaslechl v Barsymově hlase, když mluvil o sobě, náznak hrdosti. Eunuch pokračoval: „Navíc, i úplný blázen by si pořádně rozmyslel, než by ukradl císařské oblečení. Kdo, kromě císaře, by si ho mohl obléci, když už pouhá krádež císařova majetku je považována za velezradu a hrdelní zločin?“

„Přesto jsem rád, že jsi po cestě neměl žádné problémy,“ řekl Krispos. Pokud mu pocit bezpečnosti, třebaš falešný, umožnil přijít, nebude mu ho rozmlouvat. V duchu si ale pomyslel, že měl víc štěstí než rozumu.

„Mohu vás obléci tady?“ zeptal se Barsymes. Krispos se na chvíli zamyslel, potom zavrtěl hlavou. „Ne, převléknu se až v Nejvyšším chrámu, kde proběhne korunovace.“ Podíval se na Gnatia, který beze slova přikývl, a potom se obrátil k východu. Obloha nad obzorem už začínala ohlašovat příchod nového dne. Krispos řekl: „Měli bychom se tam přesunout, abychom byli připraveni s východem slunce.“

Rozdal rozkazy své gardě. Severané se přeskupili a vytvořili obdélník, který na šířku zabral celou ulici. Místo Krispa, Mavra, Gnatia a Barsyma bylo uprostřed. Krispos se obával, že by se Gnatios mohl pokusit uprchnout, tak mu radši nedal příležitost. „K Nejvyššímu chrámu,“ zavelel Krispos a dali se do pohybu.

Nevyšší chrám, což jim zrovna přišlo vhod, ležel jenom pár kroků od patriarchova sídla. Proti světlající obloze vypadal obrovský: mohutné pilíře, které podpíraly hlavní loď chrámu, propůjčovaly chrámu zvenčí poněkud neohrabaný vzhled. Ale uvnitř — Krispos věděl, jaká krása se skrývá uvnitř.

Nádvoří před chrámem zabíralo větší plochu než několik malých náměstí dohromady. Od budovy chrámu, ke které se blížili, se odrážela ozvěna těžkých kroků císařské gardy.

Gnatios pochodující uprostřed Halogai se překvapeně rozhlížel. „Proč se tady potlouká takhle brzy nad ránem tolik lidí?“ zeptal se nahlas.

„Při korunovaci musí být svědci,“ připomněl mu Krispos.

Patriarcha na něho pohlédl s uznáním. „Na dobrodruha, který právě ovládl trůn, plánuješ velmi dobře. Zbavit se tě bude asi mnohem obtížnější, než bych řekl, když jsi dnes zabušil na moje dveře.“

„Nepočítám s tím, že by se to někomu povedlo,“ odtušil Krispos.

„Ani Anthimos stím nepočítal, Vaše Veličenstvo,“ odpověděl Gnatios s cynickým důrazem na titulu, na který Krispos stále ještě nebyl zvyklý.

Nádvoří ještě nebylo zaplněné; Halogai neměli problémy projít mezi přítomnými diváky k chrámu. Muži a ženy jim uhýbali z cesty a rozčileně brebentili: „Podívejte na ně! Určitě se děje něco velkého.“ „Toho mizera, co mě vzbudil, jsem chtěl zabít, ale teď jsem rád, že jsem tady.“ „Nechtěl bych o něco přijít. Co myslíte, že se tady děje?“ Jeden z přítomných měl s sebou velkou mísu. „Klobásy a rohlíky!“ vykřikl; stejně jako většina obyvatel města dokázal i v takovou chvíli myslet na vlastní prospěch. „Kupte si klobásu s rohlíkem!“

V Nejvyšším chrámu se kněží modlili v noci stejně jako ve dne. Zírali teď ze schodů na jednotku císařské gardy.

Krispos slyšel jejich zmatené výkřiky; vypadalo to, že jsou stejně zvědaví jako ostatní přihlížející na nádvoří před chrámem. Když ale Halogai začali po širokém schodišti stoupat k nim, poplašeně vykřikl, zmizeli v chrámu a zavřeli za sebou bránu.

Podle rozkazů svých velitelů se většina severanů rozmístila na schodišti čelem k nádvoří. Skupina Thvariho válečníků doprovázela Krispa s jeho videsánskými společníky k bráně chrámu. Krispos se podíval ze zavřených dveří na Gnatia.

„Doufám, že si s tím dokáže poradit.“

Gnatios přikývl. Zabušil na bránu a zavolal. „Otevřete. Otevřete, povídám! Jsem váš patriarcha.“

Dveře se otevřely a vzniklou škvírou vykoukl ven nějaký kněz. „Phos nás zachránil. Je to patriarcha.“ O chvíli později se dveře rozlétly dokořán. Krispos musel rychle ustoupit stranou, aby ho nezasáhly. Kněží si ho nevšimli a se svými otázkami se vrhli na Gnatia. „Co se děje, nejsvatější pane?“ „Co tady dělají všichni ti Halogai?“ „Kde je císař, když celá jeho garda je tady?“

„Co se děje? Změna,“ odpověděl Gnatios a hlavou ukázal na Krispa. „Myslím, že je to odpověď na všechny vaše otázky.“

Promluvil Barsymes. „Svatí pánové, dovolíte nám vstoupit do chrámové předsíně, aby se Jeho Veličenstvo mohlo převléknout?“

„Také budu potřebovat flakón s vonným olejem používaným ke svatému pomazání,“ dodal Gnatios.

Krispos sledoval, jak se na tvářích kněží nejdříve objevilo překvapení a potom si začali mezi sebou tlumeně povídat. Byli to obyvatelé města Videssosu; nepotřebovali slyšet víc, aby pochopili, co se děje. Aniž by čekal na jejich svolení, Krispos vstoupil do chrámu. Cítil na sobě jejich pohledy, když před ním uhýbali, ale sám se na ně nepodíval. Místo toho se obrátil k Barsymovi: „Tohle nám na převlékání musí stačit. Pomoz mi, prosím tě.“

„Samozřejmě, Vaše Veličenstvo.“ Eunuch se obrátil ke kněžům. „Mohl bych požádat jednoho z vás, svatí pánové, o vlhký hadřík, abych mohl očistit tvář Jeho Veličenstva?“ Ne jeden, ale hned čtyři kněží odběhli splnit komorníkovo přání.

„Rád bych se také utřel, až skončíš, Kris— Vaše Veličenstvo,“ řekl Mavros. „Musím být stejně špinavý jako vy.“

Na splnění svých požadavků nemuseli čekat dlouho. Barsymes jemně, ale pečlivě otřel postupně Krispovy tváře, nos a čelo. Když byl se svým výsledkem spokojen, podal hadřík — spíš šedivý než bílý — Mavrovi. Zatímco se Mavros věnoval vlastní očištění, začal Barsymes Krispa poprvé oblékat do císařského roucha.

Korunovační šat byl šitý podle starobylého střihu, tak starodávného, že se při jiných příležitostech nepoužíval. S Barsymovou pomocí se Krispos navlékl do modrých kalhot a zlatým opaskem přepásané modré sukně s bílým lemováním. Svůj prostý meč zastrčil do drahými kameny ozdobené pochvy, která mu visela na opasku. Šarlatová tunika byla protkaná zlatými vlákny. Přes ramena mu Barsymes přehodil bílou vlněnou pláštěnku a sepnul mu ji u krku zlatou sponou.

„A teď,“ řekl eunuch, „rudé boty.“

Císařské boty byly hrozně úzké; Krispos měl totiž větší nohu než Anthimos. Také měly mnohem vyšší podpatky, než na jaké byl Krispos zvyklý. Nejistě se v nich procházel po chrámové předsíni.

Barsymes ze svého rance vytáhl jednoduchou zlatou čelenku a po ní císařskou korunu ze zlata posázeného rubíny, safíry a blýskavými perlami. Oboje položil stranou; Krispos zatím zůstal prostovlasý.

Mavros se podíval ven ze dveří. „Venku je spousta lidí,“ seznámil ostatní s výsledky svého pozorování. „Jakovitzovi sluhové se činili.“ Hluk davu, který přes zavřené dveře zněl jako vzdálený hukot moře, udeřil Krispovi do uší.

„Svítá?“ zeptal se.

Mavros se znovu podíval ven. „Každou chvíli. Venku už je světlo.“

Krispos se podíval na své společníky. „Tak začneme.“

Mavros znovu otevřel dveře, tentokrát úplně dokořán. Jak udeřily do zdi, všechny hlavy se otočily k němu. Chvilí stál ve dveřích a potom hlasitě zvolal: „Lidé Videssosu, sám Phos nám seslal tento den! Dnes dal dobrý bůh našemu městu a celému císařství nového císaře!“

Hukot davu se utišil, jak lidé zmlkli, aby slyšeli Mavrova slova, a vypukl znovu s dvojnásobnou intenzitou, když si uvědomili, co říká. Mavros zvedl ruce a čekal, než si znovu zjednal ticho. Potom řekl: „Autokrat Anthimos je mrtev, zahuben vlastní magií. Lidé Videssosu, pohledte na Autokrata Krispa!“

Barsymes se dotkl Krispovy paže, ale nebylo to nutné, protože Krispos už vyšel, aby stanul v otevřených dveřích chrámu, kde mu mezitím Mavros uvolnil místo. Pod ním na schodech zvedli Halogai sekery na pozdrav — nebo jako varování, kdyby chtěl někdo odporovat. „Krispos!“ vykřikl jako jeden muž hlubokým a divokým hlasem.

„Krispos!“ začal volat dav kromě několika, kteří špatně rozuměli, a volali místo toho „Kriskos!“; „Tys zvítězil, Krispe!“ — prastarý videsánský pokřik, který tradičně doprovázel volbu nového císaře. „Vládni dlouho, Krispe!“ „Tys zvítězil!“ „Krispos!“

Krispos si vzpomněl na opojný pocit, který cítil, když šlechtici shromáždění v Paláci devatenácti lehátek vykřikovali

jeho jméno poté, co porazil ramenatého kubratského zápasníka. Teď cítil něco podobného, pouze mnohem silnějšího, protože tohle nebyl plný palác, ale náměstí plné lidí vykřikujících jeho jméno. Vznášel se na vlnách nadšeného volání a úplně zapomněl na únavu.

„Lidě tě prohlásil císařem, Krispe!“ vykřikl Mavros.

Volání nabralo na intenzitě. Výkřiky „Tys zvítězil, Krispe!“ se ozývaly nejčastěji. První krok mám za sebou, pomyslel si Krispos. Kdyby ho dav nepřijal, dlouho by ve funkci císaře nevydržel; podpora, která se mu zatím dostávala, by rychle zmizela, pokud by veřejné mínění bylo proti němu. V kronikách se psalo o jednom rádoby císaři jménem Rhazates, kterého na schodech Nejvyššího chrámu vypískala shromážděná lůza jenom proto, že byl hrozně tlustý. Během několika dní musel vyklidit pole.

Thvari zvedl bronzový štít a ukázal ho davu. Lidé ztichli; věděli, k jakému účelu štít slouží. S Mavrem za zády Krispos sestoupil dolů k němu.

Tak potichu, aby ho shromáždění diváci neslyšeli, řekl Krispos Thvarimu: „Chci tebe, Geirroda, Narvikku a Vagna.“

„Stane se podle vašeho přání,“ přikývl seveřan. Geirrod stál blízko; ani oba zbylí vojáci, které Krispos jmenoval, nebyli daleko. Na pokyn svého velitele odložili zbraně a přispěchali k nim.

K Mavrovi přistoupil Barsymes a podal mu zlatou členku, kterou přinesl. Stejně jako předtím Thvari se štítem, i Mavros ukázal členku publiku. Ti, kteří stáli na druhém konci nádvoří, mohli těžko rozeznat, co drží v rukou, ale vzdychli stejně jako ostatní — podobně jako štít, i tato členka hrála svou roli v korunovačním ceremoniálu.

Rituál pokračoval. Mavros nabídl Krispovi členku. Krispos natáhl paže s dlaněmi obrácenými vzhůru v odmítavém gestu. Mavros svou nabídku opakoval. Krispos ji znovu nepřijal. Mavros chvíli počkal a pokusil se Krispovi členku předat ještě jednou. Teprve tentokrát Krispos sklonil hlavu.

Mavros mu položil členku na hlavu. Zlato Krispa zastu-dilo na čele. „Krispe, společně s touto členkou ti na přání lidu propůjčuji titul Autokrata!“ prohlásil Mavros hrdě.

Při Mavrových posledních slovech se dav rozběhl. Thvari položil štít na schod před Krispa a Krispos se na něj postavil. Thvari, Geirrod, Narvikka a Vagn se sehnuli a pevně uchopili okraj štítu. Na Thvariho pokyn ho zvedli.

Zvedli štít do výše ramen a Krispa společně s ním, aby ukázali lidu, že se nový Autokrat těší podpore vojska.

„Krispos!“ vykřikli všichni Halogai znovu. Krispos si na chvíli připadal spíš jako jeden z jejich náčelníků velící loupeživé výpravě než jako usedlý a civilizovaný Autokrat Videssosu.

Gardisté ho spustili zpátky na zem. Když sestoupil ze štítu, napadlo ho, jestli je to ten samý, na kterém stál Anthimos — a kdo se na něj postaví, až on odejde. Můj syn, dá-li bůh, za mnoho let, pomyslel si a potom tu myšlenku od sebe odehnal.

Podíval se na vrchol schodiště. V otevřených dveřích chrámu stál Gnatios a držel saténový polštář, na kterém ležela císařská koruna, a lahvičku s olejem, který sloužil ke svatému pomazání. Patriarcha přikývl. S bušícím srdcem Krispos vystoupil po schodech k němu. Potom, co byl uznán lidem a armádou, potřeboval k dokončení korunovace pouze církevní požehnání.

Gnatios znovu přikývl, když se Krispos zastavil před ním. Ale místo aby začal ceremoniál svatého pomazání, obrátil se k lidem, kteří netrpělivě čekali dole na nádvoří. Se zvýšeným hlasem, aby ho bylo dobře slyšet, prohlásil: „Snad nás náš nový pán poctí několika stručnými slovy, než na jeho hlavu položí císařskou korunu.“

Krispos se na Gnatia otočil se zlostným pohledem, ale patriarcha mu s dobromyslným výrazem pohled oplácel. Krispos zaslechl Mavrovo pobouřené zasyčení — tohle nebylo běžně součástí korunovačního ceremoniálu. Krispos pochopil, o čem běží: Gnatios doufal, že se před půlkou města ukáže jako hlupák a jeho vláda skončí dříve, než začala.

Zvětšující se dav na nádvoří ztichl, aby slyšel Krispova slova. Krispos ještě chvíli mlčel, aby si uspořádal myšlenky, protože mu bylo jasné, že se proslovu nevyhne. Přesto se, ještě než začal, na Gnatia znovu zamračil. Po tomhle už patriarchovi nemůže důvěřovat.

Když se znovu pohledem vrátil k čekajícímu zástupu lidí, myšlenky na Gnatia ho rychle přešly. „Lidé Videssosu,“ začal a potom znovu, ale hlasitěji, „lidé Videssosu, Anthimos je mrtev. Nechci o mrtvém mluvit ve zlém, ale víte stejně dobře jako já, že ne všechno ve městě a v císařství fungovalo za jeho vlády tak dobře, jak by mělo.“

Doufal, že někdo dá nahlas najevo svůj souhlas a uvolní tím trochu atmosféru shromáždění, ale nikdo se neozval. Lidé tiše stáli, poslouchali ho a přemýšleli o jeho slovech. Zhluboka se nadechl a připomněl si, aby dával pozor na svůj venkovský přízvuk; byl rád, že několik let ve městě mu pomohlo se ho téměř zbavit. Pokračoval.

„Sloužil jsem Anthimovi. Viděl jsem, jak kvůli vlastním radovánkám zanedbává císařství. I radovánky mají svůj význam, samozřejmě. Ale Autokrat se musí starat nejdříve o zájmy Videssosu, teprve potom o svoje vlastní. Budu se tím řídit jak jen to bude možné.“

Znovu se zarazil, aby se zamyslel, jak dál. „Budu muset pracovat za tři, abych napravil všechny škody.“ Jeho posmutnělý tón byl upřímný; jak se tak díval na své poddané a představil si všechny ostatní obyvatele císařství, nedokázal pochopit proč někdo stojí o tíživou zodpovědnost, která leží na bedrech Autokrata. Na tom teď nezáleželo; ta zodpovědnost teď patřila jemu. Bude ji muset unést. Dokončil svoji řeč: „S boží pomocí Videssosu pomohu. Modlím se, abych to dokázal. To je všechno.“

Obrátil se ke Gnatiovi, který naslouchal davu. Žádný bouřlivý potlesk se neozval, ale on ani žádný nečekal. Rozhodně ne potom, co ho patriarcha donutil mluvit spatra. Ale nikdo se ani nesmál, ani nepískal. To stačilo.

I Gnatios si to uvědomil. Přetvařoval se zdatně, ale svoje zklamání skrýt nedokázal. „Pokračujte, nejsvatější pane,“ řekl Krispos chladně.

„Ano, samozřejmě, Vaše Veličenstvo.“ Gnatios přikývl, stále s přívětivým výrazem. Zvýšil hlas, protože jeho slova patřila spíš davu než císaři. „Sklon hlavu k pomazání.“

Krispos poslechl. Patriarcha vytáhl zátku z flakónu s vonným olejem a vylil jeho obsah Krispovi na hlavu. Odříkal

rituální formulí: „Jako na nás na všechny svítí Phosovo světlo, kéž na tvou hlavu s tímto pomazáním sestoupí i jeho požehnání.“

„Kéž se tak stane,“ odpověděl Krispos. Napadlo ho, jestli modlitby účinkují pouze tehdy, jsou-li pronášeny upřímně. Pokud ano, tak Gnatiova slova k Phosovu sluchu určitě nedolehla.

Patriarcha pravou rukou rozetřel olej Krispovi ve vlasech. Společně s tím odříkával vyznání víry: „Modlíme se ktobě, Phosi, Pane velkorysý a milosrdný, náš laskavý ochránce, a troufáme si doufat že ve velké zkoušce života se ctí obстоjíme.“

Krispos opakoval modlitbu, o které předpokládal, že ji i patriarcha myslí upřímně. Společně s nimi odříkávali modlitbu i lidé shromáždění dole na nádvoří. Jejich hlasy sílily jako příboj, jednotlivým slovům nebylo rozumět, ale rytmus modlitby zůstával zachován.

A nakonec vzal Gnatios oběma rukama císařskou korunu a položil ji na Krispovu sehnutou hlavu. Byla těžká, doslova i vzhledem k tomu, co představovala. Davem proběhlo povzdechnutí. Videssosu vládl nový Autokrat.

Po krátké chvíli ticha se znovu rozpoutal jásot, který pozdravil nového císaře: „Tys zvítězil!“ „Krispos!“ „Vládni dlouho!“ „Krispos!“ „Ať žije císař!“ „Krispos!“ „Krispos!“ „Krispos!“ „Krispos!“

Narovnal se. Zdálo se mu, že koruna najednou neváží vůbec nic.